

Universitat Autònoma de Barcelona

ADVERTIMENT. L'accés als continguts d'aquesta tesi queda condicionat a l'acceptació de les condicions d'ús establertes per la següent llicència Creative Commons: http://cat.creativecommons.org/?page_id=184

ADVERTENCIA. El acceso a los contenidos de esta tesis queda condicionado a la aceptación de las condiciones de uso establecidas por la siguiente licencia Creative Commons: <http://es.creativecommons.org/blog/licencias/>

WARNING. The access to the contents of this doctoral thesis it is limited to the acceptance of the use conditions set by the following Creative Commons license: <https://creativecommons.org/licenses/?lang=en>

Universitat Autònoma de Barcelona

Els verbs de canvi d'estat i l'alternança causativa en català

Bartomeu Abrines Llabrés

UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA
DEPARTAMENT DE FILOGIA CATALANA
Programa de doctorat en Llengua i literatura catalanes i estudis teatrals

TESI DOCTORAL

Els verbs de canvi d'estat i l'alternança causativa en català

Presentada per
Bartomeu Abrines Llabrés

Director:
Dr. Jaume Mateu Fontanals

Setembre de 2016

---

*A na Francesca, na Blanca i na
Pau*

*A la memòria dels meus
pares*

Índex

Llista de figures	vii
Llista de taules	ix
Agraïments	xi
1 Introducció	1
1.1 Els verbs de canvi d'estat	4
1.1.1 Alguns aspectes de la morfologia dels verbs de canvi d'estat	7
1.1.2 Els verbs deadjectivals de canvi d'estat	21
1.2 L'alternança causativa	37
1.2.1 Marc teòric	46
1.3 Conclusions	60
1.4 Estructura de la tesi	62
2 Participació en l'alternança causativa	65
2.1 Verbs d'arrel agentiva i de causa externa	70
2.1.1 Els instruments com a subjecte en català	82
2.1.2 Conclusions provisionals	89
	<i>iii</i>

2.2	Verbs de causa inespecificada	92
2.2.1	Conclusions provisionals	104
2.3	Verbs de causa interna	105
2.3.1	Comportament sintàctic dels verbs de causa interna	112
2.3.2	Possibilitat de construcció amb un subjecte agentiu	125
2.3.3	Conclusions provisionals	132
2.4	Conclusions finals del capítol	134
3	<i>Tres tipus d'anticausatiu</i>	137
3.1	Classificacions fetes	139
3.1.1	Folli (1999) per a l'italià	139
3.1.2	Labelle (1992) per al francès	144
3.1.3	Schäfer (2008) per a l'alemany	147
3.1.4	Cuervo (2014) per a l'espanyol	149
3.1.5	Gràcia i Solé (1989) per al català	152
3.1.6	Conclusions provisionals	154
3.2	Els tres tipus de verbs anticausatiu en català	158
3.2.1	Verbs que es construeixen sempre amb clític (classe A)	159
3.2.2	Verbs que es construeixen sempre sense clític (classe B)	161
3.2.3	Verbs que es poden construir amb clític o sense (classe C)	167
3.2.4	Conclusions provisionals	172
3.3	Anàlisi aspectual dels tres tipus d'anticausatiu	174
3.3.1	Comportament aspectual dels verbs que es construeixen sempre amb clític	176
3.3.2	Comportament aspectual dels verbs que es construeixen sempre sense clític	180
3.3.3	Comportament aspectual dels verbs que es construeixen amb clític i sense (classe C)	183
3.3.4	Conclusions provisionals	187
3.4	Són inacusatives les construccions amb clític?	190
3.5	Conclusions	195
4	<i>Legitimació d'adjunts en verbs de canvi d'estat en català</i>	199
4.1	Distribució de SPrep en català	207
4.1.1	Construccions anticausatives	214
4.1.2	Construccions de passiva perifràstica	218
4.1.3	Construccions de passiva pronominal	219
4.1.4	Construccions mitjanes	220

4.2	L'adjunció de <i>per si sol / per si mateix</i>	221
4.2.1	L'adjunt <i>per si sol</i> amb els diferents tipus de verbs de canvi	228
4.3	Conclusions	239
5	<i>Anàlisi de les construccions anticausatives amb un datiu</i>	243
5.1	Introducció: les dades en altres llengües	244
5.2	Anàlisi de les dades en català: construccions anticausatives i un datiu afegit	257
5.2.1	El datiu amb les anticausatives marcades	257
5.2.2	El datiu amb les anticausatives no marcades	274
5.2.3	El datiu amb construccions que no alternen	278
5.3	Conclusions	280
6	<i>Anàlisi teòrica</i>	287
6.1	Aproximacions teòriques a l'alternança	289
6.1.1	Propostes que consideren la variant transitiva com a bàsica	292
6.1.2	Propostes que consideren la variant intransitiva com a bàsica	300
6.1.3	Aproximacions neoconstruccional	308
6.2	Revisió crítica de les propostes	325
6.3	La nostra proposta explicativa	342
6.3.1	Les estructures sintàctiques proposades	345
6.3.2	Causes directes i indirectes	364
6.3.3	La importància de la conceptualització dels esdeveniments	374
6.4	Conclusions	378
7	<i>Conclusions</i>	381
7.1	La participació en l'alternança	382
7.2	Tipus d'anticausatiu	385
7.3	Legitimació d'adjunts agentius o causals i del datiu lliure	387
7.4	La nostra proposta explicativa	388
8	<i>Referències citades</i>	393
9	<i>Annexos</i>	417

LLISTA DE FIGURES

5.1	Kallulli, 2006b: 140 (12)	254
6.1	Levin & Rappaport Hovav, 1995: 108 (61)	293
6.2	Levin & Rappaport Hovav, 1995: 108 (60)	293
6.3	Alexiadou, 2010: 182 (8)	309
6.4	Alexiadou, 2010: 183 (9)	310
6.5	Alexiadou, 2010: 183 (10)	310
6.6	Labelle & Doron, 2010: 306 (2)	318
6.7	Labelle & Doron, 2010: 308 (4)	319
6.8	Labelle & Doron, 2010: 308 (5)	319
6.9	Copley & Harley, 2015: 125 (22)	321
6.10	Folli & Harley, 2005: 112 (44b), 2008: 200 (19b)	322
6.11	Ramchand, 2008: 94 (46)	325
6.12	Ramchand, 2008: 95 (47)	325

LLISTA DE TAULES

1.1	Nombre de verbs segons sufix, ús i definició en el DIEC2	14
1.2	Subclasse transitiva-causativa de les realitzacions (segons el corpus AnCora)	17
1.3	Subclasse transitiva-agentiva de les realitzacions (segons el corpus AnCora)	18
1.4	Subclasse inacusativa-moviment dels assoliments (segons el corpus AnCora)	19
1.5	Subclasse inacusativa-estats dels assoliments (segons el corpus AnCora)	20
1.6	Adjectius qualificatius que formen o no formen assoliments de grau	33
2.1	Classificacions dels verbs de canvi d'estat	69
2.2	Ocurrències d'alguns verbs construïts amb el prefix <i>en-</i> al CTILC	119
2.3	Ocurrències de verbs de causa interna al CTILC	121
4.1	Legitimació de l'expressió de l'agent, la causa i l'instrument en anglès, alemany i grec	206

X LLISTA DE TAULES

4.2	Legitimació d'adjunts en les diferents construccions en català	221
5.1	Interpretació de les construccions amb un datiu segons diferents autors	252

AGRAÏMENTS

Hi ha moltes persones a qui he d'agrair l'ajut per acabar aquesta tesi, un procés que no ha estat precisament curt. Són tantes, que segur que ara mateix no pensaria en totes i segur que me'n deixaria alguna. Per evitar-ho només vull dir que els ho agraeixo profundament l'esforç. Ara bé, no vull deixar d'esmentar algunes persones que, per una raó o una altra, han tengut un paper essencial en el fet que pugui acabar presentant aquesta tesi.

La primera és el meu director, en Jaume Mateu. Sense ell no hauria fet la tesi. Potser ni se m'hauria passat pel cap la possibilitat de fer-ne una. Li he d'agrair el seu ajut i els seus savis comentaris.

També vull agrair la disponibilitat que han mostrat les persones que s'han prestat a formar part del tribunal que ha d'avaluar-la. Esper que la lectura de la tesi els hagi pogut aportar alguna cosa.

També vull donar les gràcies a molts companys de feina que m'han servit com a informants quan els he demanat com jutjarien una construcció determinada. Especialment, vull recordar ara qualcú que, desgraciadament, ja és absent.

A n'Antoni Aloy pel seu ajut informàtic.

I, com no, a na Francesca, na Blanca i na Pau, per les hores que aquest projecte els ha robat.

Resum

Aquesta tesi pretén bàsicament, per una banda, analitzar el comportament sintàctic dels verbs de canvi d'estat en llengua catalana respecte de la participació en l'alternança causativa i, per una altra banda, oferir una proposta teòrica de les representacions sintàctiques de la variant causativa i de l'anticausativa, així com de les construccions que s'hi relacionen (passiva perifràstica, passiva pronominal i mitjana).

Així doncs, la tesi té inicialment un component d'anàlisi de les dades empíriques en llengua catalana, per fonamentar sobre aquestes una proposta de representació estructural de les construccions analitzades.

L'alternança causativa ha estat àmpliament estudiada en diferents llengües, però encara no havia estat estudiada de manera aprofundida en català. En aquest sentit, la tesi vol ser una baula més en la comprensió interlingüística d'un fenomen, el de l'alternança causativa, que segurament és universal.

La tesi pretén, doncs, donar resposta a diferents preguntes com ara, per exemple, quins són els verbs que participen de l'alternança causativa en català i quins són els factors que determinen que un verb de canvi d'estat alterni, si és que n'hi ha cap; quina és la relació estructural entre les dues construccions alternants, si és que una deriva de l'altra; quina és la relació amb les construccions de passiva i mitjana; quin és el paper del clític pronominal *se* que prenen les variants anticausatives de l'alternança en català, i quina és la representació sintàctica corresponent a les construccions analitzades i si aquestes mantenen un component de CAUSA en aquesta representació.

El marc teòric adoptat és el de la Morfologia Distribuïda, i concretament partim de la proposta neoconstruccional, i no derivacional, d'Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015) per revisar-la lleugerament i fer una proposta que doni compte del comportament empíric dels verbs de canvi d'estat en català pel que fa a l'alternança.

Així doncs, en primer lloc analitzem la participació en l'alternança dels verbs de canvi d'estat, a partir de les classificacions que s'han proposat per a aquest tipus de verbs. En l'anàlisi proposem que les construccions causatives amb un subjecte agentiu no alternen i que la corresponent construcció intransitiva s'ha d'entendre com de passiva pronominal. Així mateix, i de manera important, demostrem que els verbs de canvi de causa interna, contràriament al que s'ha mantingut tradicionalment, també alternen en català, tot i que amb restriccions pel que fa al subjecte de la variant causativa, fenomen que analitzem a partir de la *Direct Causation Condition* de Rappaport Hovav & Levin (2012) i Rappaport Hovav (2014). Posteriorment analitzem els tipus d'anticausatiu en català: els que prenen sempre el clític pronominal en la variant anticausativa, el que no el prenen mai i els que el poden prendre o no. La conclusió és que hi ha molt pocs verbs en català que no prenen el clític o que el prenen opcionalment, i que la hipòtesi segons la qual és el grau d'espon-taneïtat amb què el parlant concep un esdeveniment el que determina la participació en l'alternança i si es pren o no el clític (Alexiadou, 2014c; Haspelmath, 1993; Haspelmath *et al.*, 2014; Heidinger, 2015, o Schäfer, 2008) només es pot adoptar com a tendència. A continuació analitzem el comportament dels verbs alternants respecte de la legitimitat

d'adjunts que indiquen causa, especialment de la legitimació de l'adjunt *per si sol*, i de les construccions anticausatives amb un datiu lliure. Totes dues anàlisis ens permeten concloure que tant la variant anticausativa com la causativa no tenen un component de CAUSA en la seva estructura sintàctica i que el significat causatiu és estructural.

Pel que fa a la proposta teòrica indiquem sis estructures sintàctiques per donar compte de les construccions de l'alternança i de les que s'hi relacionen, a partir de la combinació dels nuclis *Voice*, *Middle* i *Passive* amb el nucli esdevenimental *v* i l'arrel. En aquest sentit, postulem que les arrels s'incrusten lliurement en aquestes estructures i que és postsintàcticament que el component enciclopèdic determina si les construccions són acceptables o fracassen. En aquest sentit indiquem la necessitat d'un principi cognitiu que doni compte de la legitimació de les construccions causatives amb verbs de canvi de causa interna.

Abstract

This thesis intends basically to analyse the syntactic performance of the change of state verbs in Catalan language regarding the involvement in the causative alternation, and moreover to offer a theoretical approach of the syntactic representations of both the causative and the anticausative variation, as well as of their implicated constructions (periphrastic passive, pronominal passive, and middle).

In this way, the thesis has initially a part of analysing the empirical data in Catalan, on which to base a proposal of structural representation of the analysed constructions.

The causative alternation has been widely studied in many languages, however it had not been deeply studied in Catalan. For this reason, the thesis aims to be another link in the interlinguistic comprehension of a phenomenon namely the causative alternation which is universal for sure.

The thesis intends, then, to answer different questions such as which verbs take part in the causative alternation in Catalan, and which factors, if any, may determine that a change of state verb may alternate; which structural relation may exist between both alternative constructions, if one derives from the other one; what relation may be with the passive and middle constructions; what role may have the pronominal clitic *se*, and last but not least which is the syntactic representation related to the analysed constructions and whether these ones maintain a CAUSE component in this representation.

The theoretical framework used is that of Distributed Morphology, and we take the neoconstructional proposal as the starting point, not the derivational one, by Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015), in order to slightly revise it and make a proposal which may consider the empirical behaviour of change of state verbs in Catalan in regards of alternation.

Therefore, we will firstly analyse the participation in alternation of change of state verbs, from the classifications being proposed for this kind of verbs. In the analysis we propose that the causative constructions with an agent subject do not alternate, and that the corresponding intransitive construction has to be understood as a pronominal passive. Contrarily to what has been traditionally claimed, it is strongly demonstrated that change of state verbs of internal cause also alternate in Catalan, even though with some restrictions when it comes to the subject of the causative variation, a phenomena that we analyse from the *Direct Causation Condition* by Rappaport Hovav & Levin (2012) and Rappaport Hovav (2014). Later on, we analyse the kinds of anticausatives in Catalan: those which always take the pronominal clitic in the causative variant, those which may take it or not. The conclusion is that there are very few verbs in Catalan which do not take the clitic or take it optionally, and that the hypothesis according to which it is the degree of spontaneity with which the speaker conceives an event which determines the participation in the alternation and if it takes the clitic or not (Alexiadou, 2014c; Haspelmath, 1993; Haspelmath *et al.*, 2014; Heidinger, 2015; Schäfer, 2008) can only be adopted as a trend. Next, we analyse the behaviour of the alternanting verbs in relation with the license of adjuncts which show cause; especially the license of the adjunct *per si sol*, and the anti-

causative construction with a free dative. Both analyses allow us to conclude that as the anticausative variant as the causative one do not have a CAUSE component in its syntactic structures, and that the causative meaning is in fact structural.

As regards the theoretical approach, we point out six syntactic structures to account for the constructions of alternation and those related to them, from the combination of the nucleus *Voice*, *Middle*, and *Passive* with a little *v* and the root. In this sense, we postulate that the roots are freely embedded in these structures, and that that it is postsyntactically the fact that the encyclopaedic component determines if the constructions are accepted or fail. As a result, we show the need of a cognitive principle which accounts for license of the causative constructions with change of state verbs of internal cause.

INTRODUCCIÓ

L'objectiu principal d'aquesta tesi és analitzar el comportament dels verbs de canvi d'estat respecte de la participació en l'alternança causativa en llengua catalana i oferir una proposta de les representacions sintàctiques de les dues variants estructurals que hi estan relacionades i de les representacions de les construccions que hi són properes: la passiva perifràstica, la passiva pronominal i la construcció mitjana. Així doncs, partirem de l'anàlisi empírica de les dades del català per ajustar una proposta que s'hi adequi i que doni compte del comportament sintàctic dels verbs de canvi d'estat en català.

En aquest sentit, en primer lloc analitzarem la participació dels diferents tipus de verbs de canvi d'estat en l'alternança causativa, centrant-nos especialment en els verbs que expressen un canvi d'estat causat internament, que, fins on coneixem, no han estat estudiats encara de manera aprofundida en català. Ens interessarà especialment també analitzar els aspectes morfològics de l'alternança, ja que la característica principal d'aquest fenomen sintàctic en català és que la variant intransitiva es presenta marcada morfològicament, en la major part dels casos, amb el clític pronominal *se*, tot i que en altres casos també podem trobar variants intransitives sense el marcatge morfològic o predicats que tant es construeixen amb el clític com sense.

Per tant, algunes de les preguntes que intentarem respondre en aquesta tesi són les següents: Quins són els verbs de canvi d'estat que participen de l'alternança causativa en català? Quins són els factors semàntics, si és que n'hi ha cap, que determinen que un verb de canvi d'estat participi de l'alternança? Quina és la relació estructural que hi ha entre les dues variants de l'alternança? És a dir, hi ha una variant que es deriva de l'altra o totes dues són generades independentment? Quins són els verbs que prenen el clíctic pronominal *se* en la variant intransitiva en català i quina és la funció d'aquest clíctic? Quina és la posició estructural d'aquest clíctic pronominal?

Pel que fa a la representació estructural de les construccions alternants i de les construccions que s'hi relacionen, un aspecte que també ha estat llargament tractat en els treballs sobre l'alternança és el de si aquesta representació, sigui lexicosemàntica o sigui sintàctica, depenent de la perspectiva teòrica de partida, manté un component CAUSA. Per analitzar aquest aspecte s'ha estudiat el comportament dels verbs que participen en l'alternança respecte de diferents tests com ara l'acceptabilitat de certs adjunts relacionats amb l'argument extern o que expressen causa o instrument, i especialment s'ha analitzat l'acceptabilitat d'un sintagma de tipus *by itself* (*per si sol / per si mateix*), i també la interacció de les construccions de l'alternança amb un datiu.

Així doncs, en aquesta tesi també analitzarem empíricament el comportament dels verbs alternants en català respecte de la legitimació d'aquests adjunts. És especialment interessant l'anàlisi de l'acceptabilitat del sintagma preposicional (SPrep) *per si sol / per si mateix*, estudi que fins on sabem no havia estat realitzat encara per al català.

L'anàlisi del comportament dels verbs alternants amb aquests adjunts, com també el de les construccions de passiva perifràstica, de passiva pronominal i mitjanes amb aquests mateixos adjunts, se'ns ha mostrat especialment útil per a ajustar les estructures sintàctiques que proposarem per donar compte de les diferents construccions. D'aquesta manera, les estructures presentades respondran perfectament al comportament sintàctic de les construccions analitzades. La nostra proposta d'estructures sintàctiques partirà de la feta per Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015), i pels mateixos autors en altres treballs (cf. Alexiadou, 2006, 2010; Alexiadou & Anagnostopoulou, 2009; Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2006, o Schäfer, 2008), i la modificarem lleugerament, tot i recollint la seva hipòtesi que l'alternança causativa és en realitat una alternança en el nucli aspectual *Voice*. Així, indicarem que la variant transitiva dels verbs que participen de l'alternança presenta en la seva representació estructural un nucli *Voice*, lligat a la presència de l'argument extern, mentre que la variant intransitiva no el presenta, tot i que sí que presenta un nucli *Middle* quan la variant és marcada morfològicament. Aquest nucli *Middle* també el presenten les estructures proposades per a les construccions de passiva pronominal i les mitjanes, mentre que per a les construccions de passiva perifràstica postulem la presència d'un nucli *Passive*. En realitat, aquests dos nuclis aspectuals (*Middle* i *Passive*) són dos nuclis equivalents a *Voice*, que es fan presents en construccions que no són actives (cf. Alexiadou, 2014a o Alexiadou & Doron, 2012). Per la seva banda, també postularem que la representació de les construccions intransitives que no prenen marca morfològica, és a dir, en el cas del català, que no prenen el clíctic pronominal *se*, manquen del nucli funcional *Voice*.

A més a més, argumentarem que les arrels es poden inserir en aquestes construccions de manera lliure, a partir del principi de lliure inserció de les arrels que postula la Morfologia Distribuïda (*Distributed Morphology*) (cf. Embick & Noyer, 2007; Embick & Marantz, 2008; Halle & Marantz, 1993, 1994; Harley, 2009b; Harley & Noyer, 1999; Marantz, 1997, 2007, entre d'altres, i les referències que s'hi troben) o com proposa també Borer (2005). Així doncs, qualsevol de les arrels de canvi d'estat es podria inserir en la construcció transitiva o la intransitiva de l'alternança. Fins i tot, qualsevol arrel es podria construir amb el clíctic pronominal o sense en les variants intransitives. Tanmateix, és clar que no tots els verbs de canvi d'estat alternen, o només alternen en segons quins contextos, i que certes arrels es construeixen sempre amb el clíctic pronominal, altres sempre sense el clíctic, i altres, encara, poden aparèixer amb clíctic o sense.

Així doncs, cal postular un mecanisme que previngui la sobregeneració de construccions, atès que les arrels, lliures d'inserir-se en qualsevol estructura sintàctica, poden donar lloc a multitud d'estructures que, tanmateix, no es materialitzen. Sovint les propostes s'han decantat per establir trets semàntics que caracteritzen les arrels i que han de ser comprovats pels nuclis verbals funcionals. Tanmateix, aquestes propostes no poden donar compte de totes les dades empíriques que descrivim. Per tant, proposarem, seguint la Morfologia Distribuïda, que és el coneixement del món dels parlants el que determina que una derivació fracassi o no. Segons aquesta aproximació a la gramàtica, quan l'estructura arriba a la forma lògica actua l'enciclopèdia, una llista d'informació semàntica que pot contenir tant propietats de les arrels com d'expressions idiomàtiques. En la nostra proposta és l'accés a aquest coneixement enciclopèdic que determina que la construcció no s'estavelli.

En aquest sentit, analitzarem diferents propostes que intenten explicar quan una arrel pot participar en una estructura causativa, com la *Direct Causation Condition* (DCC) (cf., per exemple, Rappaport Hovav, 2014 i Rappaport Hovav & Levin, 2012). Tanmateix, rebutjarem que aquesta formulació sigui adequada i postularem la necessitat d'un principi pragmàtic per explicar quan una arrel es pot inserir en una construcció causativa o intransitiva de l'alternança i no fracassar. El fet d'apel·lar al coneixement del món per explicar quan una derivació és legitimada o no, enllaça directament amb les propostes que postulen que és la percepció pel parlant del grau d'espontaneïtat d'un canvi d'estat el que determina la participació en l'alternança i també el marcatge morfològic (cf., per exemple, Alexiadou, 2014c; Haspelmath, 1993; Haspelmath *et al.*, 2014; Heidinger, 2015, o Schäfer, 2008).

Per tant, aquesta tesi també pretén donar resposta a aquestes altres preguntes: Mantenen els verbs que alternen un component CAUSA en la representació lexicosemàntica o sintàctica? Quin és el comportament d'aquests verbs en català respecte dels adjunts causals i agentius? Quina representació sintàctica correspon a les dues construccions alternants? Quina representació sintàctica correspon a les construccions de passiva perifràstica, passiva pronominal i mitjana? Quin mecanisme prevé de la sobregeneració de les estructures que es projecten en la sintaxi?

Aquest capítol introductori pretén presentar els aspectes fonamentals de la recerca que volem dur a terme i s'organitza de la manera següent. En el primer apartat analitza-

rem algunes aproximacions descriptives als verbs de canvi d'estat, els quals són els que prototípicament participen de l'alternança causativa, objecte central de la nostra tesi. Així, en el primer subapartat descriurem alguns aspectes de la morfologia d'aquest tipus de verbs. Així, revisarem algunes de les llistes que se n'han ofert en català i en altres llengües, i comentarem alguns dels aspectes morfològics relacionats amb aquest tipus de verbs, com ara els principals sufixos causatius que s'afegeixen a bases adjectives o nominals per a formar verbs de canvi d'estat en català. Analitzarem també la proposta de classificació dels tipus de verbs que fa el corpus AnCora Verb i concretarem precisament en els verbs que segons aquest corpus participen de l'alternança causativa. A més, en el segon subapartat descriurem un dels tipus de verbs de canvi d'estat més productius del català, el dels verbs formats a partir d'un adjectiu. En aquest sentit, cal dir que els verbs que participen de l'alternança s'han caracteritzat com a verbs de resultat que lexicalitzen un canvi al llarg d'una escala. Entre els verbs deadjectivals hem analitzat més detingudament els anomenats *assoliments de grau*, que descriuen un esdeveniment associat amb una escala que pot ser oberta o tancada, la qual cosa influeix en el seu comportament aspectual. Analitzarem el comportament aspectual dels verbs de canvi d'estat en català en el capítol 3.3.

En el segon apartat d'aquest capítol ens hem fixat en el tema central de la nostra tesi: l'alternança causativa. Així, en aquestes pàgines n'hem presentat alguns dels aspectes més importants, que després seran desenvolupats al llarg de la tesi. Concretament, en aquest subapartat hem establert el marc teòric que ens servirà de base a partir de la qual establir la proposta explicativa del comportament empíric que descriurem. El nostre punt de partida per a l'anàlisi de l'alternança serà l'aproximació neoconstruccional d'Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015), que contraposarem a les explicacions projecionistes. Segons aquests últims models, l'estructura sintàctica deriva d'una representació del significat del verb. En canvi, els models neoconstruccionalistes postulen que l'estructura argumental no deriva de l'entrada lèxica, sinó que les relacions temàtiques depenen de les posicions estructurals que ocupen els arguments i dels nuclis funcionals presents en la representació sintàctica. La proposta dels autors que prenem com a base de la nostra part del marc teòric de la Morfologia Distribuïda (*Distributed Morphology*). Així, els autors entenen que l'alternança causativa és en realitat una alternança en el nucli funcional *Voice*, que és el responsable de la introducció de l'argument extern. Precisament, els pressupòsits de la Morfologia Distribuïda i les propostes d'introducció de l'argument extern en l'estructura argumental seran dos dels aspectes tractats en aquest subapartat. Finalment, acabarem amb una presentació de les teories relacionades amb el concepte de *causació*, ja que la noció de *causa* i de com aquesta s'expressa en l'estructura sintàctica serà central en l'explicació de la participació en l'alternança.

1.1 Els verbs de canvi d'estat

La classe dels verbs de canvi d'estat és sens dubte una de les que ha provocat més discussions en la bibliografia lingüística a causa precisament dels problemes que presenta la classificació d'aquest grup verbal (Demonte, 2002). Els verbs intransitius s'han classificat

tradicionalment, a partir de la Hipòtesi Inacusativa (*Unaccusative Hypothesis*) de Perlmutter (1978), en inergatiu i inacusatiu depenent que el seu únic argument sigui nocionalment un subjecte (AGENT) o un objecte (TEMA), tot i que tots dos apareixen superficialment com a subjectes de la construcció. Levin & Rappaport Hovav (1995) van dividir els verbs inacusatiu en verb d'existència (com per exemple, *aparèixer*, *passar*) i predicats que denoten un canvi d'estat o de lloc, que denominen verbs de canvi dirigit.

Aquestes últimes autores defineixen els verbs de canvi d'estat de la manera següent:

(1)

A verb of change of state, such as *break*, *dry*, or *widen*, as the name implies, lexicalizes a particular achieved state, and the verb denotes the bringing about of this state. But though the verb itself denotes the bringing about of this state, it leaves the nature of the causing activity involved unspecified; that is, such verbs do not lexicalize a manner.

(Rappaport Hovav & Levin, 1998: 101-102)

Així doncs, els verbs de canvi d'estat són verbs que indiquen (lexicalitzen, en la citació anterior) un esdeveniment pel qual un dels seus arguments assoleix un estat particular, és a dir, passa de tenir un estat a tenir-ne un altre diferent d'aquell que tenia inicialment. Així, si diem que un mirall «s'ha romput», expressem que el mirall ha deixat de ser com era i ha passat a ser en un altre estat, concretament en un en què ja no és un mirall sinó només un conjunt de trossos de vidre. El mateix passa quan diem que una rosa «s'ha assecat». En aquest cas volem indicar que el que abans de l'esdeveniment era una flor, ara ha esdevingut en un altre estat: el d'haver perdut la humitat.

A més, segons la citació, el verb denota també la causa de l'assoliment d'aquest nou estat, encara que la natura de l'activitat causant resta inespecificada. És a dir, que no es lexicalitza la manera com s'assoleix el nou estat.

Levin & Rappaport Hovav (1995) i Mendikoetxea (1999) els han classificat en dos grans grups segons que el seu significat expressi que hi ha una causa externa que desferma el procés que acaba amb el canvi d'estat (tot i que aquesta causa externa pot no expressar-se) o que el procés que denota el verb es desenvolupa a causa de les propietats inherents de l'argument del verb. En aquest darrer cas es parla de verbs de canvi d'estat de causa interna.

Així, segons Rappaport Hovav & Levin (1998), podem distingir aquells verbs de canvi d'estat que es conceptualitzen com a causats internament (per exemple, *blossom*, *grow*, *rot* o *wilt*) i, per altra banda, aquells altres que es conceptualitzen com a causats externament (per exemple, *break*, *open* o *dry*).¹

¹Aquí hem reproduït els verbs que aquestes autores indiquen com a exemple de verbs de causa externa i interna, però no vol dir que els verbs corresponents en català siguin del mateix tipus. Que la correspondència entre les dues llengües no és automàtica també ho demostra el fet que els verbs de causa externa que les autores indiquen són tots transitius i intransitius, és a dir, alternants, mentre que entre els verbs de causa interna també n'hi ha que tenen usos transitius (per exemple, *grow* –cf. *The villagers grow coffee and maize to sell in the market*– o *rot*, segons la informació del Cambridge Advanced Learner's Dictionary).

Per la seva banda, Mendikoetxea (1999) expressa aquesta diferència de la manera següent:

(2)

Muchos de los verbos que se pueden considerar inacusativos expresan un cambio de estado o ubicación. Se trata de verbos que denotan eventos que se caracterizan como causativos y que incluyen dos clases: aquellos cuyo significado expresa (i) una causa 'externa' o (ii) una causa 'interna'. Así, *La ventana se abrió* es una construcción inacusativa frente a la construcción transitiva [*Juan/el viento/la llave*] *abrió la ventana*, en la que se entiende que hay una causa externa que desencadena el proceso que denota el verbo, si bien esta causa no aparece expresada en la oración. En cambio, *El rosal floreció* expresa un evento de causatividad interna: el proceso que denota el verbo se realiza gracias a las propiedades relevantes, aunque sean necesarias causas externas que pongan en marcha el proceso (la primavera, los fertilizantes).

(Mendikoetxea, 1999b: 1588)

Les nocions de *causa interna* i *causa externa* amplien les de *control intern* o *extern* que va establir Smith (1978). Aquesta autora va basar sobre aquests dos conceptes la diferenciació entre els verbs intransitius que permeten o no un alternant transitiu causatiu. Levin & Rappaport Hovav (1995) prefereixen, per la seva banda, parlar de les nocions que hem indicat més amunt, però també les fan servir per diferenciar aquells verbs de canvi d'estat que permeten un ús transitiu causatiu i aquells que no el permeten: «We thus assume that the intransitive verbs that regularly have transitive causative uses are externally caused, and those intransitive verbs that do not are internally caused.» (Levin & Rappaport Hovav, 1995: 93).

Evidentment, la caracterització que aquestes dues autores fan d'aquests tipus de verbs és molt intuïtiva: quan un verb descriu un esdeveniment causat internament s'entén que és qualque propietat inherent a l'argument del verb la que causa l'esdeveniment. Ultra els verbs de canvi d'estat, entre els de causa interna les autores hi inclouen també verbs inergatius agentius (per exemple, *play* o *speak*), tot i que esmenten que en aquests casos la propietat inherent que causa l'activitat és la voluntat de l'agent.² I finalment també hi inclouen verbs no agentius, l'únic argument dels quals pot ser animat (per exemple, verbs de canvi d'estat psicològic com *blush*) o inanimat (per exemple, els verbs d'emissió, com *flash*). Per tant, segons aquestes autores el concepte de causa interna subsumeix el d'agentivitat, en el sentit que tots els verbs agentius són de causa interna, tot i que no tots els de causa interna són agentius.

En canvi, segons Levin & Rappaport Hovav (1995: 97), els verbs de causa externa són verbs la natura dels quals implica l'existència d'una causa externa amb control immediat sobre l'esdeveniment descrit: un agent, un instrument, una força natural o una circumstància. Així, els verbs que alternen serien de causa externa, ja que poden tenir un ús transitiu en què la causa s'expressa com a subjecte o argument extern.

²Segons altres autors (per exemple, Marantz, 1997 o Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2006b), els verbs inergatius no són causatius i per això no els podem classificar com a causats internament.

Les autores prevenen sobre aquesta aproximació basada en la intuïció:

(3)

The distinction between internally and externally caused eventualities is *a distinction in the ways events are conceptualized* and does not necessarily correspond to any real difference in the types of events found in the world. In general, *the relation between the linguistic description of events and the events taking place in the real world is mediated by the human cognitive construal of events, which is what we take our lexical semantic representation to represent.* [...] If the distinction between internal and external causation is indeed implicated in the way humans conceive events, then we predict that verbs that fall squarely into one or the other of these two categories will be stable in their syntactic behaviour. For example, verbs that are clearly agentive will be internally caused monadic verbs and will not be found in the causative alternation. However, there are some events in the world that can be construed as either internally or externally caused. Our account predicts variation both within and across languages with respect to whether verbs describing such events are classified as internally or externally caused.

(Levin & Rappaport Hovav, 1995: 98-99) [La cursiva és nostra]

Per tant, segons les autores, la representació lexicosemàntica dels verbs recull la manera com conceptualitzem els esdeveniments. Res no impedeix, doncs, que en una llengua un esdeveniment es conceptualitzi com de causa externa, mentre que en altres es conceptualitza com de causa interna. Veurem, per exemple, en el capítol 2.3, en analitzar els verbs de canvi de causa interna, que molts esdeveniments es poden classificar com de causa interna o causa externa segons l'argument que seleccionem, per la qual cosa és més difícil concretar com es conceptualitza un verb en una llengua determinada. Així doncs, serà entre els verbs de canvi d'estat de causa interna on trobarem més diferències interlingüístiques en la classificació. En aquest sentit, verbs com *rust* (*oxidar, corroir*), *wilt* (*marcir-se, pansir-se, musteir-se*) o *swell* (*augmentar, incrementar, créixer*), es classifiquen com de canvi d'estat de causa interna en anglès, mentre que en espanyol (segons Mendikoetxea, 2000) són verbs de canvi d'estat de causa externa (cf. Rodríguez, 2011). Per altra banda, si analitzem la llista de verbs de canvi d'estat de causa interna i de causa externa que ofereixen Levin & Rappaport Hovav (1995) o Mendikoetxea (1999b) podem comprovar que hi ha verbs que es repeteixen en totes dues llistes. Per exemple, en el cas de les llistes de Levin & Rappaport Hovav (1995) es repeteixen aquests tres verbs (cf. nota 3): *burn* (*cremar*), *sprout* (*brotar, germinar*) i *corrode* (*corroir, corcar*). En el cas de les llistes de Mendikoetxea (1999b), els següents: *oscurecer*, *aclarar*, *empobrecer*, *ennegrecer*, *ensanchar*, *engordar* i *enfriar*. Precisament, les dificultats de traducció, com podem comprovar amb els exemples que hem apuntat en aquest mateix paràgraf, mostren també les dificultats de classificació d'un verb en un tipus o altre.

1.1.1 *Alguns aspectes de la morfologia dels verbs de canvi d'estat*

A continuació comentarem alguns aspectes de la morfologia dels verbs de canvi d'estat. En primer lloc, revisarem algunes de les llistes que se n'han fet per a diferents llengües,

entre les quals el català, i posteriorment analitzarem els principals sufixos causatius que s'afegeixen a bases adjectives o nominals per formar verbs de canvi d'estat. Finalment, analitzarem la proposta de classificació verbal del corpus AnCora Verb i concretament els verbs que, segons aquesta anàlisi, participen de l'alternança.

1.1.1.1 *Llistes de verbs de canvi d'estat*

La primera llista de verbs de canvi d'estat que esmentarem és la que ofereixen per a l'anglès Levin & Rappaport Hovav (1995) en l'apèndix de la seva obra. La seva classificació es basa en la de Levin (1993), tot i que hi trobem lleugeres diferències.

Aquestes autores indiquen com a *externally caused verbs of change of state* els tipus següents (donem només alguns exemples de cada tipus):

(4)

Break verbs: break, chip, crack, crash, crush, fracture, splinter.

Bend verbs: bend, crease, fold.

Cooking verbs: bake, cook, heat.

Other alternating verbs of change of state: awake, burn, close, decrease, double, melt, shrivel, sprout, thaw.

Zero-related to adjective: dry, empty, open.

Change of color: blacken, redden.

–en *verbs*: harden, lengthen, sharpen.

–ify *verbs*: humidify, intensify, solidify.

–ize *verbs*: crystallize, fossilize.

–ate *verbs*: degenerate, deteriorate, evaporate.

(Levin & Rappaport Hovav, 1995: 283)

Per altra banda, dels *internally caused verbs of change of state* n'indiquen els següents:³

(5)

Blister, bloom, blossom, burn, corrode, decay, deteriorate, erode, ferment, flower, germinate, molder, molt, rot, rust, sprout, stagnate, swell, tarnish, wilt, wither.

(Levin & Rappaport Hovav, 1995: 283)

Per la seva banda, Mendikoetxea (1999b) fa la llista següent dels *verbos de cambio de estado que expresan eventualidades de causa externa* per a l'espanyol:

(6)

i. Verbos derivados de adjetivos, sin prefijos: *estrechar, secar, calentar, vaciar, llenar, oscurecer...*

³Podem observar que hi ha tres verbs que es repeteixen en la llista de Levin & Rappaport Hovav (1995) i que, per tant, són classificats tant de causa interna com de causa externa. N'hem assenyalat dos (*burn* i *sprout*). A aquests dos hi hem d'afegir *corrode*, que surt en ambdues llistes d'aquestes autores.

- ii. Verbos parasintéticos deadjetivales con el prefijo *a-*: *abatarar, ablandar, acalorar, aclarar, acrecentar, agravar, alargar...*
  - iii. Verbos parasintéticos deadjetivales con el prefijo *en-*: *empobrecer, embellecer, ennegrecer, enriquecer, ensuciar, ensanchar, engordar, enflaquecer, enfriar, envilecer...*
  - iv. Verbos denominales, con prefijos *a-/en-*: *acostumbrar, abombar, arrodillar...*; *enrizar, enroscar, enlodar...*
  - v. Verbos que terminan en *-ificar*: *purificar, solidificar, calcificar, vitrificar...*
  - vi. Verbos que terminan en *-izar*: *cristalizar, democratizar, fosilizar, armonizar, jerarquizar...*
- (Mendikoetxea, 1999b: 1589)

Per la seva banda la classificació morfològica que fa dels *verbos de cambio de estado que expresan eventualidades de causa interna* és la següent:⁴

(7)

- i. Verbos deadjetivales sin prefijo: *palidecer, mejorar, oscurecer...*
  - ii. Verbos parasintéticos deadjetivales con el prefijo *a-*: *adelgazar, aclarar...*
  - iii. Verbos parasintéticos deadjetivales con el prefijo *en-*: *ensordecer, enfriar, empobrecer, engordar, envejecer, ensanchar, empeorar, enrojecer, ennegrecer...*
  - iv. Otros: *encoger, crecer, germinar, florecer, hervir, arder, aumentar, enfermar...*
- (Mendikoetxea, 1999b: 1597 (35))

Finalment, podem esmentar la classificació morfològica que ens ofereix Gràcia i Solé (1989: 41-42) per al català. Segons aquesta autora, els verbs que participen de l'alternança causativa tenen estructures morfològiques diferents. Així, uns són derivats d'arrels nominals o adjectivals, amb l'adjunció d'un prefix o d'un sufix; altres són derivats sense cap afix amb contingut fonològic, i encara d'altres no són derivats (només en donem alguns exemples de cada tipus d'entre els que indica l'autora):

(8)

- (1) Verbs derivats amb un prefix
  - a. De base nominal: *acalorar, acumular, enverinar, enfonsar, engreixar.*
  - b. De base adjectival: *allargar, empitjorar, afeblir, amagrir, endurir.*
  - c. De base verbal: *adormir, apujar, abaixar.*
- (2) Verbs derivats amb un sufix
  - a. De base nominal: *bloquejar, caracteritzar, paraitzar, gasificar.*
  - b. De base adjectival: *aguditzar, debilitar, eternitzar, solidificar.*
- (3) Verbs derivats sense cap afix
  - a. De base nominal: *congestionar, fermentar, gelar, rovellar.*
  - b. De base adjectival: *buidar, millorar, agrir, espessir.*

⁴També podem observar que hi ha alguns verbs que es repeteixen en les dues llistes.

(4) Verbs no derivats: *augmentar, coure, bullir, disminuir, dividir, moure, obrir, cremar, dissoldre, escalfar, trencar, tancar.*

(Gràcia i Solé, 1995: 66-67; Gràcia i Solé, 1989: 41-42)

Al costat d'aquests verbs, però, segons aquesta autora, també podem trobar altres verbs amb la mateixa estructura morfològica (nom+*ar*, nom+*ejar*, nom+*itzar*, a+nom+*ar*, a+nom+*ir*, en+nom+*ar*, es+nom+*ar*, des+nom+*ar*; adj+*ar*, adj+*itzar*, adj+*ificar*, adj+*itar*, a+adj+*ar*, a+adj+*ir*, en+adj+*ir*) que no participen de l'alternança i per tant només s'usen transitivament o intransitiva.⁵

De l'anàlisi de les llistes que ens ofereixen les autores indicades (Gràcia i Solé, 1989, 1995a; Levin & Rappaport Hovav, 1995, i Mendikoetxea, 1999b), podem deduir que les llistes són molt semblants en totes tres llengües. Per una banda totes les autores esmenten verbs no derivats i verbs que deriven de bases nominals o adjectivals amb l'adjunció d'un afix o no.

Mendikoetxea (1999b) indica només verbs que són derivats de base adjectival o nominal a partir de l'adjunció d'un prefix o d'un sufix, atès que els sufixos *-itzar* i *-ificar*, que són els que esmenta, només es poden ajuntar a bases nominals o adjectivals. En aquest sentit, és estrany que no esmenti verbs que no són derivats, ja que les altres autores, per a la seva llengua, sí que n'esmenten. Observem que aquesta autora només inclou verbs deadjectivals o d'altres, segons esmenta, en la llista dels verbs de canvi d'estat de causa interna. Gràcia i Solé (1995a), per la seva banda, esmenta també els verbs derivats de base nominal o adjectival (entre els quals els derivats amb un sufix causatiu) i els verbs no derivats.

1.1.1.2 Els sufixos causatius

Pel que hem vist en el subapartat anterior, és clar que la derivació és un fenomen lligat de manera important amb els verbs de canvi d'estat. En català hi ha cinc sufixos que es poden ajuntar a bases nominals, adjectivals, adverbials o verbals, per formar verbs. Aquests sufixos són els següents (i indiquem així mateix de forma abreujada les bases a què es poden ajuntar):⁶

- (9) a. *-egar* (N)
- b. *-ejar* (N, Adj, Adv)
- c. *-itar* (Adj)
- d. *-itzar* (N, Adj)
- e. *-ificar* (N, Adj)

De tota manera, no tots els sufixos tenen la mateixa productivitat i, a més a més, no tots els sufixos serveixen per a produir verbs amb significat causatiu. Un dels sufixos de

⁵ Alguns dels exemples que esmenta aquesta autora (Gràcia i Solé, 1995: 67) són: *garrinar, raspallar, espurnejar, criaturejar, agonitzar, hospitalitzar, apamar, avaluar, assaborir, empresonar, enrajolar, espolsar, desossar, absentar-se, realitzar, dulcificar, felicitar, assegurar, aprofundir, embordeir-se.*

⁶ Cf. la versió electrònica de la *Gramàtica de la llengua catalana* de l'IEC (<http://www2.iec.cat/institucio/seccions/Filologica/gramatica/default.asp>) [consulta: 12/03/2015].

què es discuteix si forma verbs amb aquest significat és el sufix *-ejar*. En aquest sentit, Bernal Gallén (2002) ens informa que aquest sufix s'utilitza molt rarament per formar verbs amb aquest significat, ja que normalment en aquest sentit s'usarà algun altre afix. Així, per exemple, amb sentit causatiu, per comptes de *blavejar* o *bogejar* és millor usar *emblavir* o *embogir*. Així i tot, l'autora destaca que amb els adjectius *humit*, *fals* i *blanc* sí que el sufix *-ejar* té un significat causatiu.

També Rull (2004) ens adverteix que s'abusa d'aquest sufix per a formar verbs, a causa probablement de la productivitat que presenta en castellà (sufix *-ear*). Segons aquest autor, alguns verbs amb aquest sufix, que tenen aparença catalana, són en rigor castellanismes. Per substituir alguns dels casos de caràcter popular i col·loquial, l'autor proposa precisament la perífrasi causativa:⁷

(10)	a.	*cabrejar	fer emprenyar, fer empipar
	b.	*escaquejar-se	fer el gambaire
	c.	*farolejar	fer farols
	d.	mosquejar	fer empipar
	e.	~piratejar	fer pirateria informàtica
	f.	~putejar	fer una putada, una mala passada
	g.	*rapejar	fer rapc
	h.	sabotejar	fer un sabotatge
	i.	*surfejar	fer surf

Per Rull (2004: 88), els usos genuïns del sufix *-ejar* són els que indiquen imperfectivitat (no com a aspecte verbal, sinó com a tret de la matriu semàntica) i els que indiquen iteració. Ara bé, dins dels usos imperfectius assenyalats els casos en què expressa l'inici d'una execució. Així, segons aquest autor, els usos de *ranciejar* ('començar a ser ranci'), *clarejar* ('fer-se clar') o *fosquejar* ('fer-se fosc') són genuïns. Aquests usos són sens dubte incoatius. Les construccions amb aquest verbs són quasi sempre intransitives.

Per la seva banda, Bernal Gallén (2002) indica que els usos del sufix *-ejar* són, en la seva major part, amb significat meteorològic, freqüentatiu o iteratiu, mentre que actualment l'ús d'aquest sufix amb valor causatiu no és gens productiu.

Finalment, Cabré (1994: 61) posa exemples de verbs formats amb el sufix *-ejar*, però no n'indica cap quan el significat del verb és causatiu. Els significats que expressa per al sufix *-ejar* són els següents:

(11)	a.	mostrar-se X _A (<i>agrejar, lluentejar, senyorejar, poblejar, quequejar, dropejar, criaturejar, ciutadejar, altejar, rossejar, simiejar, saviejar, verdejar, cruejar, donejar, bestiejar</i>) ⁸
	b.	accionar X _A (<i>martellejar, anguniejar, fuetejar, fastiguejar, bastonejar, cuejar, ribotejar, parpellejar</i>) ⁹

⁷ L'autor usa el símbol * per indicar una forma incorrecta, i el símbol ~ per indicar una forma poc adequada.

⁸ Segons l'autora, X pot ser un nom o un adjectiu. Si és un nom, el verb indica un individu del conjunt descrit per X (*saviejar* seria formar part del conjunt de *savis*), i si el nom és un locatiu, el verb indicarà un individu localitzat a X.

⁹ Segons l'autora, X és en aquest cas un nom que indica un objecte o un tema.

- c. mostrar-se X_N (*desvariejar, bavejar, calamarsejar, famejar, sedejar, marcejar, ganejar, ansiejar, vesprejar, borrasquejar, llagrimejar, borrasquejar*)¹⁰

Oltra-Massuet & Castroviejo (2013), de fet, han analitzat les diferències en el comportament sintàctic dels verbs deadjectivals del català amb el sufix *-ejar* i del castellà amb el sufix *-ear*. La seva conclusió és que els verbs deadjectivals del castellà que duen aquest sufix són realment verbs de canvi d'estat que legitimen un argument extern i que mostren una telicitat variable, és a dir, que es comporten com a assoliments de grau (cf. en aquest mateix capítol l'apartat 1.1.2.1). En canvi, els verbs catalans amb el sufix *-ejar* són en realitat predicacions estatives, ja que expressen l'atribució d'una propietat i no es poden construir com a causatius. Segons aquestes autores, els verbs de canvi d'estat apareixen generalment amb un prefix *i*, per tant, entre dos verbs que deriven del mateix adjectiu, el format amb el sufix *-ejar* es comportarà com un predicat estatiu, mentre que el que es formi amb un prefix *sí* que es comportarà com un verb de canvi d'estat (per exemple, a partir de *sord*, es deriven *ensordir*, un verb de canvi d'estat, i *sordejar*, un verb que atribueix una propietat, però que no indica un canvi).¹¹

Així doncs, no és gens clar que el sufix *-ejar* en català formi verbs de canvi d'estat que es puguin causativitzar. Sí que, segons Cabré (1994), la resta de sufixos tenen un significat clarament causatiu ('causar o fer esdevenir $X_{N/A}$ '). Els exemples que posa, segons el sufix, són els següents (Cabré, 1994: 61):

- (12) a. sufix *-itzar*: *esterilitzar, generalitzar, aguditzar, fertilitzar, mobilitzar, realitzar, emfasitzar, sintetitzar, harmonitzar*¹²
 b. sufix *-ificar*: *dignificar, simplificar, purificar, gasificar, deificar, classificar*
 c. sufix *-itar*: *facilitar, debilitar, felicitar*

Aleshores, queda clar que els sufixos productius en català per formar verbs amb significat causatiu a partir de noms o d'adjectius són aquests tres darrers.¹³ Segons Rull (2004: 89 [el mot destacat és de l'autor]), el sufix *-itzar* «serveix per a crear verbs amb el sentit de 'fer ser una [cosa] o fer estar en un [estat]'; és a dir, té valor **causatiu**. Hi afegeix un matís de tecnicitat (si és una operació) o de complexitat (si és un procés). Generalment, s'ajunta a adjectius, per bé que també es pot ajuntar a un substantiu.»

¹⁰ Finalment, segons l'autora, en aquest cas X indica l'argument subjecte de la predicació.

¹¹ Les autores coincideixen en les diferències entre els dos sufixos en català i castellà. Així, el sufix *-ejar*, segons les autores, es pot aplicar a diferents adjectius que expressen una propietat que s'interpreta com a internament causada, mentre que el sufix *-ear* només es pot aplicar a adjectius que indiquen color. Així mateix, el primer no es pot causativitzar, és atèlic, no implica un estat final i el seu ús es restringeix a temps imperfectius. En canvi, el segon és causatiu, mostra telicitat variable, pot implicar un estat final i no presenta restriccions de temps.

Les autores han aprofundit en l'anàlisi del sufix *-ear* a Oltra-Massuet & Castroviejo (2014).

¹² El sufix *-itzar* ha estat estudiat per Fábregas (2015) en castellà (*-iza*(r)).

¹³ Curiosament, tot i que la versió electrònica de la *Gramàtica de la llengua catalana* de l'IEC indica que el sufix *-egar* també forma verbs a partir de noms, després només n'indica dos exemples (*manegar* i *pedregar*) sense cap més explicació, excepte la general referida a tots els sufixos que hem esmentat en el sentit que indiquen acció o procés. Tampoc Cabré (1994), tot i indicar aquest sufix, en fa posteriorment cap comentari ni n'indica cap exemple. De tota manera, queda clar que no té un significat causatiu (*manegar* no significa 'causar o fer esdevenir mà').

Per la seva banda, Bernal Gallén (2002) destaca que el significat d'aquest sufix és causatiu si la base és un adjectiu, però que hi ha alguns problemes a l'hora de caracteritzar semànticament els resultats si la base és nominal.¹⁴

Finalment, aquesta autora indica que en català el nombre de verbs amb aquest sufix que tenen significat causatiu és molt gran (més d'un 90%). Indica que argumentalment són verbs majoritàriament diàdics amb l'argument extern preferentment CAUSA. De fet, segons l'autora, els verbs amb aquest sufix que no són causatius coincideixen en el fet que representen accions que subcategoritzen un argument extern [+humà] i per tant normalment AGENT. Aquest darrer grup està format per predicats monàdics (*agonitzar, dogmatitzar, obstaculitzar*, etc.) o diàdics (*polemitzar, rivalitzar, simpatitzar, confraternitzar*, etc.).

Per la seva banda, els sufixos *-ificar* i *-itzar* són també majorment causatius. El primer, però, s'aplica només a bases cultes (*classificar, gasificar, dignificar, simplificar*), o almenys, segons Bernal Gallén (2002), els verbs construïts amb aquest sufix estan més marcats i es perceben més fàcilment com a cultes o del llenguatge d'especialitat, mentre que el segon s'aplica únicament a adjectius plans acabat en *-il* (*agilitar, debilitar*) o adjectius aguts acabat en sibilant (*capacitar*), però és molt poc freqüent.¹⁵

Fer una consulta al DIEC2 sobre els verbs en català que porten aquests sufixos no ens aclareix gaire cosa. N'hem fet una en la pàgina de cerca avançada d'aquest diccionari i els resultats han estat els següents:¹⁶

¹⁴ L'autora indica, en aquest sentit, que el problema és compartit per l'anglès *-ize* (i per les altres llengües que presenten un sufix derivat del sufix grec antic). L'autora reporta que Marchand (1960) ressenya que hi ha cinc significats diferents relacionats amb aquest sufix. Un per als derivats d'adjectius (el significat causatiu) i quatre per als derivats de bases nominals: 'convertir en, posar en forma de, donar el caràcter de' (*dramatize, methodize, robotize*), 'sotmetre a l'acció, al tractament o al procés de' (*hospitalize, terrorize*), 'sotmetre a un procés especial (tècnic) relacionat amb' (*weatherize, galvanize*) i 'impregnar, tractar, combinar amb...' (*oxidize, hydrogenize*).

Segons l'autora, també Lieber (1998) ressenya que els verbs formats amb aquest sufix poden tenir quatre significats diferents. N'hi ha dos de causatius o incoatius (un de relacionat amb el significat de canvi d'estat *-epitomize, velarize-* i un de relacionat amb el significat de canvi de lloc *-texturize, apologize-*), per la qual cosa suposadament han de participar de l'alternança causativa; un de causatiu (*summarize, hospitalize*), i un de significat no causatiu, sinó d'activitat o acció pura amb un component de manera (*cannibalize, economize*). L'autora aporta les estructures lexicoconceptuals proposades per Lieber (cf. Bernal Gallén, 2002: 159 (129)).

¹⁵ Bernal Gallén (2002) reporta tota una sèrie de casos en què una mateixa base es pot haver usat per formar dos o més verbs amb sufixos diferents o fins i tot verbs construïts amb l'adjunció d'un prefix. En general, els verbs que coincideixen per haver estat formats tant amb els sufixos *-itzar* i *-ificar*, o amb els sufixos *-ificar* i *-itzar* són sinònims en el seu significat.

¹⁶ La taula s'ha d'interpretar de la manera següent: *transitiu* (tr.) indica que el verb és transitiu, i *pronominal* (pron.) indica l'ús del verb com a pronominal. Si hi afegim un mot (*fer, esdevenir* o *causar*) s'indica que en la definició apareix el mot indicat. Així, per exemple, la columna *Tr. + fer* indica que el verb es construeix com a transitiu i que la definició comença amb el verb *fer*.

	<i>Transitiu</i>	<i>Tr. + fer</i>	<i>Tr. + esdevenir</i>	<i>Tr. + causar</i>	<i>Prono- minal</i>	<i>Pron. + esdevenir</i>
-itzar	394	146	17	7	125	29
-ificar	126	35	1	2	120	7
-itar	127	27	0	3	104	2

Taula 1.1 Nombre de verbs segons sufix, ús i definició en el DIEC2

Si analitzem, per exemple, el cas dels verbs acabats amb el sufix *-itzar*, veurem que en el DIEC2 podem trobar 394 verbs acabats en *-itzar* que són transitius i 125 que són pronominals. Atès que els verbs de canvi d'estat participen de l'alternança causativa, hem de pensar en els que coincideixen a ser transitius i pronominals alhora. Aquests són 123 (únicament són pronominals dos casos en què no apareix l'alternant transitiu: *coalitzar-se* i *neurotitzar-se*).

Tanmateix, atesa la semàntica d'aquests verbs de canvi d'estat, podem comprovar que només 29 d'aquests verbs pronominals que acaben en *-itzar* inicien la definició amb el verb *esdevenir*. Per exemple, *aguditzar* = 'Esdevenir més agut'. Un d'aquests és el verb *neurotitzar-se* (= 'esdevenir neuròtic'). Ara bé, atès que aquest verb no té un alternant transitiu potser haurem de considerar que expressa un canvi d'estat intern i no un de causat per algun element extern al que pateix el canvi.

Dels altres, onze coincideixen amb un verb transitiu en la definició del qual també hi intervé el verb *esdevenir*, tot i que és cert que aquests verbs es defineixen com a 'fer esdevenir'. Per tant, coincideixen també amb alternants transitius en la definició dels quals hi intervé el verb *fer*.

1.1.1.3 El corpus AnCora Verb i els verbs etiquetats com de canvi d'estat

Una eina especialment útil per analitzar el comportament dels verbs en català és el corpus AnCora, amb diferents nivells d' anotació. Segons les dades de la pàgina web d'aquest projecte <http://clic.ub.edu/corpus/ancora>, AnCora és un corpus del català i de l'espanyol. Cada corpus conté 500.000 paraules tretes principalment a partir de textos periodístics.

El procés d' anotació ha donat com a producte dos lèxics verbals, un per al català i un per a l'espanyol, i un lèxic de nominalitzacions deverbals. El lèxic verbal del català conté 2.249 entrades.¹⁷

El lèxic verbal conté la següent informació: la classe semàntica del verb, l'estructura de la subcategorització i l'estructura argumental de cada verb amb els papers temàtics corresponents a cada argument. Aquest lèxic verbal es distribueix sota una Llicència Pública General GNU i es pot usar lliurement (Aparicio, Taulé & Martí, 2008).

En el document en què s'expliquen les pautes del procés d' anotació de la informació semàntica de cada verb (Taulé, Martí & Borrega, 2011), els autors indiquen que, en la pro-

¹⁷ Això, en la data de consulta: 10/01/2014.

posta que fan, a cada predicat verbal se li assigna una classe semàntica determinada i que les propietats de cada classe s'han fet assumint la descomposició lèxica i el concepte d'*Estructura lexicosemàntica* (LSS: *Lexical Semantic Structure*) proposat per Levin & Rappaport Hovav (1995) i Rappaport Hovav & Levin (1998). Els autors indiquen que consideren adequada la proposta d'aquestes dues autores perquè en el seu model convergeixen la semàntica lèxica, el concepte d'*esdeveniment* i els d'*informació argumental* i *alternances de diàtesi*, i perquè aquest mateix model s'ha usat en altres treballs de corpus i lingüística computacional.

Taulé, Martí & Borrega (2011) caracteritzen els predicats a partir d'un nombre limitat de LSS i de patrons d'estructura esdevenimental, d'acord amb les quatre classes d'esdeveniments bàsics definits per Vendler (1967) i Dowty (1991): *estats* (*states*), *activitats*, també denominats *processos* (*activities*), *assoliments* (*achievements*) i *realitzacions* (*accomplishments*).¹⁸ Aquestes classes bàsiques han estat dividides pels autors en diferents subclases.

Recordem que Rappaport Hovav & Levin (1998) assumeixen que la gramàtica universal proveeix un inventari de plantilles d'estructura lexicosemàntica (*event structure template*) que es corresponen amb els tipus d'esdeveniments establerts per Vendler-Dowty.

Aquest inventari és el següent:¹⁹

(13)	a. [X ACT _{<MANNER>}]	(activitat)
	b. [X<STATE>]	(estat)
	c. [BECOME [x<STATE>]]	(assoliment)
	d. [X ACT _{<MANNER>} CAUSE [BECOME [y <STATE>]]]	(realització)
	e. [X CAUSE [BECOME [y<STATE>]]]	(realització)
- (Rappaport Hovav & Levin, 1998: 108)

En el model de Taulé, Martí & Borrega (2011), les LSS determinen el nombre d'arguments que un predicat verbal requereix i el paper temàtic d'aquests arguments, i també descriuen la funció sintàctica d'aquests arguments. A més, cada LSS restringeix el conjunt de possibles alternances de diàtesi en què poden ocórrer. Per als autors, les alternances de diàtesi són el resultat de focalitzar en un o altre dels components de la LSS, és a dir, les alternances de diàtesi «are surface structures that result from focusing different components of the predicate LSS [and] must be understood as the syntactic expression of a semantic opposition.» (Taulé, Martí & Borrega, 2011: 5).

¹⁸Com veurem més avall (cf. nota 26), cadascuna d'aquestes classes d'esdeveniments bàsics també es defineix en termes de *tèlicitat* i de *dinamicitat*. El primer terme fa referència a la propietat d'un verb o sintagma verbal de presentar un esdeveniment com a complet o de possible compleció en qualque sentit. El segon terme, el de *dinamicitat*, fa referència a la propietat d'un verb o sintagma verbal de presentar que un esdeveniment implica activitat en algun sentit. Els estats són definits com a [-dinàmics] i [-tèlics]; les activitats, com a [+dinàmics] i [-tèlics]; els assoliments, com a [-dinàmics] i [+tèlics], i les realitzacions, com a [+dinàmics] i [+tèlics].

¹⁹Aquestes plantilles contenen tres components bàsics: els primitius semàntics (ACT, CAUSE, BECOME), els quals determinen tant el significat bàsic d'un verb com el tipus d'esdeveniment que denota; les constants (MANNER, INSTRUMENT, STATE, etc.), que expressen l'aspecte idiosincràtic de la semàntica verbal, i les variables (x, y), que representen els arguments que s'expressen sintàcticament.

En total els autors defineixen 24 LSS a partir de les quatre classes bàsiques d'esdeveniments. Les que ens interessin concretament a nosaltres són les que es corresponen amb les realitzacions (*accomplishments*) i els assoliments (*achievements*). Les realitzacions (etiquetades amb la lletra A pels autors) se subdivideixen en tres subclasses (A1: *transitiva-causativa*; A2: *transitiva-agentiva*; A3: *ditransitiva-agentiva*). Segons Taulé, Martí & Borrega (2011), els verbs d'aquestes classes comparteixen el fet que poden formar la passiva, i també la construcció *resultativa*. A part, també participen de l'alternança *impersonal* i de la *causativa*.²⁰

Segons els autors, l'estructura lexicosemàntica de les realitzacions està formada per la combinació dels predicats CAUSE, BECOME i DO. La primera de les subclasses (la de les construccions transitivocausatives) és la que més ens interessa. Segons Taulé, Martí & Borrega (2011), aquesta classe de verbs posa en relació l'argument extern (x) amb el predicat CAUSE, i el participant que pateix el canvi amb l'argument (y). L'argument (x) té paper temàtic CAUSA, mentre que l'argument (y) el té TEMA. El primer funciona sintàcticament com a subjecte i el segon com a CD. Ara bé, segons els autors, la presència d'un segon argument intern (i les característiques que tenguí) determinaran les tres subclasses d'estructura lexicosemàntica dins de les transitivocausatives: A11: *transitiva-causativa*; A12: *transitiva-causativa-estat*; A13: *transitiva-causativa-instrument*. Totes tres subclasses participen, segons els autors, de l'alternança causativa.

²⁰ Els autors es refereixen, amb el nom d'*alternança causativa*, a la construcció amb l'afegit dels verbs lleugers *fer* o *deixar*. Segons els autors, tots els verbs accepten aquesta alternança, fins i tot els que ja són causatius. Quan a un verb se li afegeix un d'aquests verbs lleugers causativitzadors, la seva classe verbal canvia a la classe *transitiva-causativa* (A11), amb un argument extern CAUSA, un argument intern TEMA i dos arguments més optatius (amb els papers de BENEFICIARI o INSTRUMENT). En aquests casos, el subjecte semàntic del verb *principal* (el participant en l'acció expressada pel predicat) passa a expressar-se com un d'aquests arguments optatius, el que té paper BENEFICIARI. Un exemple, adaptat dels que esmenten els autors, seria el següent:

- (i) a. [En Joan]_(arg.ext.—AGENT) va dir [mentides]_(arg.int.—TEMA)
 b. [En Pere]_(arg.ext.—CAUSA) va fer dir [mentides]_(arg.int.1—TEMA) [a en Joan]_(arg.int.2—BENEFICIARI)
 (Folli, 1999: 22)

A nosaltres ens sembla clar que el paper temàtic de l'argument extern de (ib) seria més aviat AGENT i no CAUSA, ja que també controla l'acció i actua voluntàriament.

A part d'aquesta alternança, els autors també parlen d'una alternança *causativa-reflexiva*. En aquest cas, l'alternança és possible per a la major part de les classes verbals (però no per a totes) i es forma amb el pronom se més un verb causatiu (*fer* o *deixar*). Segons Taulé, Martí & Borrega (2011), la característica més remarcable d'aquesta construcció és que CAUSA i TEMA coincideixen en el mateix argument (el subjecte-inductor AGENT). Notem, però, que els autors alerten que han decidit etiquetar aquests subjectes com a CAUSA (i no com a TEMA) per no fer créixer l'ambigüitat entre reflexivitat i anticausativitat. Aquest és un exemple adaptat dels que esmenten els autors en parlar d'aquesta alternança:

- (ii) a. [En Joan]_(arg.ext.—AGENT) va enganyar [l'àrbitre]_(arg.int.—TEMA)
 b. [L'àrbitre]_(arg.ext.—CAUSA) es va deixar enganyar.

No deixa de ser estrany, però, que l'argument que en la construcció causativa és TEMA es converteixi en CAUSA en la construcció reflexiva.

En definitiva, la subclasse de verbs A1 pot presentar les estructures lexicosemàntiques següents:

<i>Típus</i>	<i>Estructura lexicosemàntica</i>	<i>Característiques</i>
A11	[x CAUSE [BECOME [y <STATE>]]]	Nom: transitiva-causativa Arg(x) = causa; Arg(y) = tema Participen de l'alternança causativa Ex.: {afectar}, {espantar}, {activar}...
A12	[x CAUSE [BECOME [y <STATE>z]]]	Nom: transitiva-causativa-estat Arg(x) = causa; Arg(y) = tema; Arg(z) = estat final Participen de l'alternança causativa Ex.: {adaptar}, {incitar}, {tenyir}...
A13	[x CAUSE [BECOME [y <STATE>(amb z)]]]	Nom: transitiva-causativa-instrument Arg(x) = causa; Arg(y) = tema; Arg(z) = instrument, Participen de l'alternança causativa Ex.: {inundar}, {omplir}...

Taula 1.2 Subclasse transitiva-causativa de les realitzacions (segons el corpus AnCora)

Per la seva banda, la segona subclasse de les realitzacions és la de les estructures transitivoagentives (A2). Segons els autors, es caracteritzen perquè l'argument extern (x) s'associa amb el predicat DO, mentre que el participant que sofreix el canvi ho fa amb l'argument (y). El comportament sintàctic i semàntic d'aquest argument intern determina les tres subclasses d'estructura lexicosemàntica dins de les transitivoagentives: A21: *transitiva-agentiva-pacient*; A22: *transitiva-agentiva-tema*; A23: *transitiva-agentiva-extensió*. Cap de les tres subclasses participa de l'alternança causativa.

Les estructures lexicosemàntiques dins d'aquest grup A2 són les següents:

Tipus	Estructura lexicosemàntica	Característiques
A21	[x DO-SOMETHING] CAUSE [BECOME [y <STATE>]]	Nom: transitiva-agentiva-pacient Arg(x) = agent; Arg(y) = pacient (direct object) No participen de l'alternança causativa, però sí de la passiva Ex.: <i>voler, guanyar, saber...</i>
A22	[x DO-SOMETHING] CAUSE [BECOME [y <STATE>]]	Nom: transitiva-agentiva-tema Arg(x) = agent; Arg(y) = tema (prepositional object) No participen de l'alternança causativa, però sí de la passiva Ex.: <i>parlar, col·laborar, confiar...</i>
A23	[x DO-SOMETHING] CAUSE [BECOME [y <STATE>]]	Nom: transitiva-agentiva-extensió Arg(x) = agent; Arg(y) = extensió ²¹ (direct object o prepositional object) No participen de l'alternança causativa, i molt rarament de la passiva Ex.: <i>trigar, facturar, recórrer...</i>

Taula 1.3 Subclasse transitiva-agentiva de les realitzacions (segons el corpus AnCorà)

La tercera subclasse de les realitzacions (A3), la de les construccions ditransitives, no ens interessa aquí perquè tampoc mai no participen de l'alternança causativa.²²

Així doncs, passem a la classe dels assoliments, etiquetada amb la lletra B pels autors. Segons Taulé, Martí & Borrega (2011), els assoliments es caracteritzen per tenir una estructura esdevenimental senzilla, en la qual hi falta el subesdeveniment amb el predicat CAUSA que caracteritzava les realitzacions.

Aquesta classe se subdivideix, segons els autors, en dues subclasses depenent de la constant amb què s'associa l'únic argument, si un lloc o un estat: B1 (*inacusativa-moviment*) i B2 (*inacusativa-estat*). És significatiu que els autors denominin aquestes dues classes

²¹ Segons els autors, els constituents marcats amb el paper temàtic EXTENSÍO es refereixen normalment a quantitats.

²² Presenta les estructures lexicosemàntiques següents, segons els papers temàtics dels arguments que hi participen: A31 (*ditransitiva-pacient-locativa*), A32 (*ditransitiva-pacient-benefactiu*), A33 (*ditransitiva-tema-locativa*), A34 (*ditransitiva-pacient-tema*) i A35 (*ditransitiva-tema-cotema*).

amb el qualificatiu d'inacusatives. Així doncs, segons els autors, tots els assoliments són inacusatius.

La primera de les subclasses, la dels inacusatius de moviment, està formada per verbs que associen l'argument intern (*y*) amb un predicat de canvi de lloc. Segons els autors, hi ha dos tipus de verbs amb aquesta estructura lexicosemàntica. Per una banda, els verbs inacusatius lèxics, que són verbs de moviment (formen la classe B11), i per una altra banda, els verbs que resulten de la formació de la passiva (formen la classe B12).

Així doncs, la subclasse B1 pot presentar les estructures lexicosemàntiques següents:

Tipus	Estructura lexicosemàntica	Característiques
B11	[BECOME [y <PLACE>]]	Nom: inacusativa-moviment Arg(<i>y</i>) = tema (sintàcticament el subjecte) Pot aparèixer un altre Arg, que sintàcticament seria un adjunt o un <i>prepositional object</i> , amb paper temàtic locatiu (destinació o origen). Ex.: <i>entrar, arribar, caure...</i>
B12	[BECOME [y <PLACE>]]	Nom: inacusativa-passiva-ditransitiva Arg(<i>y</i>) = pacient Representa la forma passiva dels verbs ditransitius. L'argument extern pot aparèixer en forma d'adjunt (amb paper temàtic agent), i també pot aparèixer un segon argument intern amb paper temàtic locatiu, benefactiu o tema. Ex.: <i>traslladar, donar, recollir...</i>

Taula 1.4 Subclasse inacusativa-moviment dels assoliments (segons el corpus AnCorà)

La segona de les subclasses en què Taulé, Martí & Borrega (2011) divideixen els assoliments és la que anomenen *inacusativa-estat*. Està formada per aquells verbs que relacionen el seu argument (*y*) amb un predicat de canvi d'estat. Segons els autors, n'hi ha de tres tipus: els verbs inacusatius lèxics (B21), els verbs que són producte d'una construcció passiva (B22) i els verbs que són el resultat d'una alternança del cotema (B23). La principal diferència entre els diferents subtipus és el paper temàtic de l'argument: TEMA o PACIENT.

Les estructures lexicosemàntiques que presenta el grup B2 són les següents:

Tipus	Estructura lexicosemàntica	Característiques
B21	[BECOME [y <STATE>]]	Nom: inacusativa-estat Arg(y) = tema (sintàcticament el subjecte) Pot aparèixer un altre Arg, que sintàcticament seria un adjunt o un <i>prepositional object</i> , amb paper temàtic estat final, atribut o estat inicial). També són possibles altres papers temàtics, especialment quan la construcció procedeix de l'alternança causativa. Ex.: <i>morir, pujar, créixer...</i>
B22	[BECOME [y < STATE >]]	Nom: inacusativa-passiva-transitiva Arg(y) = pacient Representa la forma passiva dels verbs transitius. L'argument extern pot aparèixer en forma d'adjunt (amb paper temàtic agent). Ex.: <i>fer, produir, celebrar...</i>
B23	[BECOME [y < STATE >]]	Nom: inacusativa-cotema Arg(y) = tema Procedeix de l'alternança dels verbs del tipus A35 (<i>ditransitiva-tema-cotema</i>). L'argument extern no es pot expressar en aquesta estructura, que sí que permet aparèixer un segon argument intern (<i>prepositional object</i>) amb paper temàtic cotema. Ex.: <i>barallar, unir, casar...</i>

Taula 1.5 Subclasse inacusativa-estats dels assoliments (segons el corpus AnCorà)

La resta de classes en què els autors divideixen les estructures lexicosemàntiques no ens interessa per als propòsits d'aquests treball.²³

En aquest treball ens hem de centrar en les estructures lexicosemàntiques del tipus A1 (la dels *transitius-causatius*), els quals participen tots de l'alternança causativa, segons els autors, i també les del tipus B21, format pels verbs inacusatius que representen un

²³De tota manera, les esmentarem. La tercera subclasse d'estructures que els autors esmenten és la dels *estats*. Aquesta subclasse se subdivideix en els tipus següents: *estat-existencial* (C1), *estat-atributiu* (C2), *estat-escalar* (C3) i *estat-benefactiu* (C4). Només aquesta última se subdivideix en dos tipus separats: la dels *estat-benefactiu* (C41) i la dels *estat-experimentador* (C42).

Per la seva banda, la quarta subclasse d'estructures lexicosemàntiques, la de les activitats segons la classificació de Vendler, se subdivideix en tres subtipus: *inergatiu-agentiu* (D1), *inergatiu-experimentador* (D2) i *inergatiu-font* (D3).

canvi d'estat. Tal com Taulé, Martí & Borrega (2011) defineixen aquest darrer tipus, podem comprovar que tant hi inclouen els verbs inacusatius lèxics, que no alternen, com els verbs inacusatius que són producte de l'alternança causativa.

Per altra banda, els verbs del tipus A2 (*transitiu-agentiu*) els haurem de relacionar amb les arrels agentives o de causa externa (cf. Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2006b; Marantz, 1997; Harley & Noyer, 2000), que no participen de l'alternança causativa (cf. taula 2.1).

Hem treballat a partir de les descàrregues que permet la pàgina web del projecte An-Cora i hem passat el document amb el corpus de verbs en català a un programa de full de càlcul. Aleshores hem seleccionat els verbs que s'etiqueten d'una manera o l'altra. En l'Annex 1 es pot veure la llista dels verbs etiquetats com a A1; en l'Annex 2, els etiquetats com a A2; en l'Annex 3, els etiquetats com a B1, i finalment en l'Annex 4, els etiquetats com a B2.

Evidentment, els verbs que es repeteixen entre els etiquetats com a A1 i B2 són aquells que participen de l'alternança causativa. En canvi, els verbs de B2 que no podem trobar etiquetats com a A1 seran els verbs inacusatius lèxics.

1.1.2 Els verbs deadjectivals de canvi d'estat

En aquest apartat analitzarem, com ja hem dit, un dels tipus de verbs de canvi d'estat més característics: el dels verbs formats a partir d'un adjectiu. Com veurem, els verbs deadjectivals lexicalitzen el canvi en una propietat al llarg d'una escala. En primer lloc ens aturarem a ressenyar les principals aproximacions als verbs d'assoliment de grau, que descriuen un esdeveniment associat amb una escala que pot ser oberta o tancada, la qual cosa influeix en el seu comportament aspectual. Posteriorment analitzarem els adjectius en català, especialment els adjectius deadjectivals i els classificarem depenent de si la seva escala és oberta o tancada.

Rappaport Hovav & Levin (2010), a propòsit de les diferències entre verbs que lexicalitzen la manera en què es realitza l'esdeveniment i verbs que lexicalitzen el resultat d'aquest esdeveniment, consideren que tant els primers com els segons són verbs dinàmics que impliquen un canvi. Tanmateix, la distinció més important entre tots dos és que, segons les autores, les arrels de resultat especifiquen un canvi en una escala, mentre que les arrels de manera especifiquen un canvi que no es produeix en una escala.

Així doncs, les autores consideren que els verbs de resultat especifiquen una escala, la qual suposa un conjunt de graus en una particular dimensió i amb una relació d'ordre associada (Kennedy, 2001; Kennedy & McNally, 2005). La dimensió representa precisament un atribut de l'argument del verb, i el canvi suposa una modificació en el valor de l'atribut en una direcció particular al llarg de l'escala. Així, per exemple, els verbs *escalfar* i *refredar*, que són els que Rappaport Hovav & Levin (2010) usen, estan associats a una escala, l'atribut de la qual és la temperatura, tot i que l'ordre dels valors és diferent en cada verb. En el verb *escalfar* el valor de l'atribut, la temperatura, s'incrementa, mentre que, en el cas del verb *refredar*, el valor disminueix. Precisament, segons les autores, molts de verbs de

canvi d'estat són verbs deadjectivals que impliquen una escala, tot i que certament tots els verbs de resultat impliquen un canvi en una escala, siguin deadjectivals o no.²⁴

Beavers (2008) indica que hi ha dos tipus d'escales: les de dos punts i les multipunt. Les primeres, les escales de dos punts, estan associades bàsicament amb atributs que codifiquen tenir o no tenir una propietat. L'autor es refereix als adjectius que lexicalitzen escales de dos punts com a *non-gradable*, i indica que donen lloc a esdeveniments puntuals o assoliments. En els verbs que provenen d'aquests adjectius amb una escala de dos punts, la transició d'un valor a l'altre es conceptualitza com a instantània. Un dels exemples que usa aquest autor és *prenyat*. De fet, una dona pot estar o no estar prenyada, però per exemple no pot estar molt o poc prenyada.

Per la seva banda, els adjectius amb escales multipunt s'associen amb atributs que són graduables, és a dir, que poden tenir molts de valors. Rappaport Hovav & Levin (2010) esmenten que, entre els verbs de canvi d'estat, els verbs que deriven d'adjectius amb una escala multipunt s'anomenen *assoliments de grau* (*degree achievements*), coneguts des del treball de Dowty (1979), els quals presenten una telicitat variable, tot i que tradicionalment s'ha considerat que gran part dels verbs de canvi d'estat són tèlics pel que fa a la modalitat de l'acció o *Aktionsart*. Tot i això, alguns autors (per exemple, Mendikoetxea, 1999a, 1999b, o Demonte, 2002, per a l'espanyol, seguint Levin & Rappaport Hovav, 1995), ja havien assenyalat l'existència d'aquest tipus de verbs de canvi d'estat que podien ser atèlics. Entre els assoliments de grau també s'hi inclouen normalment alguns verbs de direcció inherent (per exemple, *pujar, baixar, ascendir, descendir*).²⁵

En aquest sentit, recordem que una de les tipologies de classificació dels predicats, segurament la que ha fet més fortuna, és la de Vendler (1967) (cf. Marín 1999: 94), que distingeix entre *estats, activitats* (o *processos*), *realitzacions* i *assoliments*, segons si indiquen situacions processives o no (les situacions processives consten de diferents fases temporals) i delimitades o no.²⁶

²⁴ Per Rappaport Hovav & Levin (2010), en els verbs de canvi de lloc, l'atribut rellevant de l'escala és la localització del tema respecte d'una base (*ground*), un objecte que actua com a referent. I els punts que constitueixen l'escala són el conjunt de localitzacions contigües, les quals formen un camí (*path*). Per tant, segons les autores, les escales dels verbs de canvi d'estat i de canvi de lloc són paral·leles, ja que estar en una posició sobre un camí és comparable a tenir un particular valor en l'atribut d'una escala, alhora que moure's al llarg del camí és comparable a un canvi en el valor de l'atribut.

²⁵ La Hipòtesi de la Inacusativitat de Perlmutter (1978), que ja hem esmentat més amunt, tal com va ser formulada diferenciava dos tipus de verbs intransitius: els verbs inergatius i els inacusatius. És comunament acceptat que els verbs inergatius són atèlics pel que fa a les seves característiques aspectuals, mentre que els verbs inacusatius són tèlics. Però des del treball de Levin & Rappaport Hovav (1995) s'han estudiat diferents tipus de verbs inacusatius atèlics, entre els quals els assoliments de grau. També podem esmentar entre els verbs inacusatius atèlics els verbs no agentius de moviment (per exemple, *rodar, botar*).

²⁶ Així, la classificació de les classes aspectuals segons Vendler (1967) seria la següent:

- (ii) a. Estats: [–processivitat], [–telicitat]
- b. Activitats: [+processivitat], [–telicitat]
- c. Realitzacions: [+processivitat], [+telicitat]
- d. Assoliments: [–processivitat], [+telicitat]

Tanmateix, aquesta proposta ha mostrat certes limitacions. En aquest sentit, Pérez Saldanya (2002) destaca diferents propostes de classificació de les situacions i en recull una que distingeix entre situacions estàtiques (*estats*), per un costat, i dinàmiques (o *esdeveniments*), per l'altre. Aquests darrers poden classificar-se en duratius i puntuals ([–duratius]) i en culminatius o no (tèlics o atèlics). D'aquesta manera, l'autor distingeix quatre tipus d'esdeveniments (cf. Pérez Saldanya, 2002: 2604 i s.):²⁷

- (14) a. *Activitats* → esdeveniments [+duratius], [–culminatius]
- b. *Realitzacions* → esdeveniments [+duratius], [–culminatius]
- c. *Esdeveniments puntuals* → esdeveniments [–duratius], [–culminatius]
- d. *Assoliments* → esdeveniments [–duratius], [+culminatius]

Per la seva banda, Beavers (2008) ofereix una aproximació escalar a les classes aspectuals dels predicats. En aquest sentit, aquest autor proposa una anàlisi de les classes sobre el concepte de canvi al llarg d'una escala. Hem de dir que, tradicionalment, s'ha considerat que la telicitat d'un predicat sorgeix a partir de l'homomorfisme entre l'esdeveniment i algun participant en aquest esdeveniment. En aquest sentit, per exemple, Tenny (1992, 1994) argumenta que els esdeveniments són «mesurats» (*measured out*) mitjançant l'associació entre l'esdeveniment i el que anomena *tema incremental* en els verbs de consumició, una propietat de l'argument afectat en els predicats de canvi d'estat, o un camí (*path*) en els verbs de moviment. Tanmateix, Hay, Kennedy & Levin (1999) han proposat que tots tres tipus de telicitat són similars, atès que deriven d'una restricció imposada sobre una escala que mesura el canvi que experimenten els arguments de tots tres tipus de verbs (cf., també, Beavers, 2011; Kennedy & Levin, 2008, i Rappaport Hovav, 2008).

Beavers (2006, 2008) proposa que les classes aspectuals es poden definir creuant diverses propietats independents. Per una part, la *gradabilitat* (*gradability*), que fa esment a la complexitat de l'escala, a la subdivisibilitat d'aquesta, és a dir, a si és es tracta d'una escala binària o multipunt i, per una altra part, a la *durabilitat* (*durativity*), definida en termes de subdivisibilitat de l'esdeveniment. En aquest sentit, els esdeveniments duratius tendrien múltiples subparts distingibles. Per altra banda, el *grau d'afectació* (*degree of affectedness*) faria esment a l'especificació o no d'un punt final en l'escala. Segons l'autor, l'homomorfisme apropiat per a explicar la correlació que hi ha entre l'existència d'un límit en l'escala i la telicitat per una banda, i entre la gradabilitat i la durabilitat, per l'altra, seria una relació de moviment abstracte entre l'esdeveniment i l'escala de canvi.

Així doncs, els conceptes d'escala de propietat, i els de telicitat i gradabilitat i durabilitat són importants en la definició dels tipus de predicats. A continuació analitzarem un dels tipus aspectuals que hem esmentat, els assoliments de grau, i també incidirem en els verbs deadjectivals de canvi d'estat en català i les escales que impliquen.

²⁷ A part de les classes indicades, altres treballs també han aprofundit sobre l'existència d'altres classes aspectuals. Per exemple, els assoliments de grau, de què parlem a continuació (cf. Dowty, 1979), o també els verbs semelfactius (cf. Smith, 1991) i els iteratius (cf. Beavers, 2006). Coll-Florit (2009) resumeix les tipologies de la modalitat de l'acció més destacades a la seva tesi doctoral (cf. Coll-Florit, 2009: 25, Taula 2.1). També es poden consultar d'aquesta autora, sobre la semàntica aspectuals dels predicats verbals, Coll-Florit (2011, 2012) o Coll-Florit *et al.* (2008).

1.1.2.1 Els assoliments de grau

El terme *assoliment de grau* designa un predicat que descriu un esdeveniment associat amb una escala de canvi d'estat (o de moviment, en el cas dels verbs de direcció inherent). Fábregas (2002) indica que, així com els verbs de canvi d'estat denoten la transició del participant en l'esdeveniment de la no-possessió a la possessió d'una propietat determinada, els verbs d'assoliment de grau són un tipus especial de transicions que estan formades per una sèrie de subesdeveniments que en el sentit rellevant són homogenis.²⁸

Kennedy & Levin (2008) repassen les diferents anàlisis que s'han plantejat dels assoliments de grau. La primera que indiquen és la d'Abusch (1986). Segons Kennedy & Levin (2008), l'anàlisi d'Abusch és *purament positiva*: el significat de la forma positiva o no marcada d'un adjectiu és cert respecte d'un objecte si aquest presenta la propietat que es predica en un grau almenys semblant a un estàndard contextual, que pot variar segons les propietats de l'objecte o segons el context. L'autora indica que el que és especial en els assoliments de grau és que l'estat de la representació [BECOME A] correspon al que anomena un *predicat vague* i que, per tant, el que justifica si una cosa és freda o no, per exemple, és el context. Així doncs, no estaríem davant del mateix grau de fredor quan parlem del fet que una sopa és freda o del fet que el gel és fred. A més a més, Abusch (1986) indica que hi haurà coses per a les quals serà impossible dir si són fredes o no (*borderline cases*). Així doncs, aquesta autora analitza els predicats d'assoliment de grau com una funció entre el context i les propietats d'un individu.

L'anàlisi d'Abusch presenta, però, segons Kennedy & Levin (2008), el problema que hi ha assoliments de grau que es poden usar com a tèlics i també com a atèlics, tot i que n'hi ha que semblen tenir una interpretació tèlica per defecte, i que n'hi ha d'altres que només semblen poder-se construir com a atèlics. Per aquest motiu, segons els autors, les anàlisis més recents han intentat donar compte dels assoliments de grau amb l'adopció d'una interpretació semàntica escalar (basada en una escala de mesura).

La primera d'aquestes anàlisis escalars és la de Hay, Kennedy & Levin (1999). Aquests autors destaquen el comportament dels verbs d'assoliment de grau respecte dels tests de telicitat i conclouen que aquests verbs són aspectualment inconsistents.²⁹ Segons aquests

²⁸Fábregas (2002) pren com a base teòrica el model de lexicó generatiu de Pustejovsky (1991, 1998a, 1998b), segons el qual els verbs de canvi d'estat tenen una estructura esdevenimental complexa formada per un esdeveniment de transició i un d'estat. El primer ha de constar de dos subesdeveniments que expressin situacions o estats oposats (i en què el segon seria la negació del primer). El segon esdeveniment expressa l'estat resultant de la transició. En canvi, els processos són successions d'esdeveniments que identifiquen una mateixa expressió semàntica i que són per tant homogenis.

Per que fa als assoliments de grau es poden consultar, entre d'altres, les referències següents: Fábregas, 2002; Hay, Kennedy & Levin, 1999; Kearns, 2007; Kennedy & Levin, 2008; Kennedy & McNally, 2005; Koontz-Carboden, 2005, 2007 o Levin & Rappaport Hovav, 2010, i les referències que s'hi troben.

²⁹Hay, Kennedy & Levin (1999) analitzen el comportament d'aquests verbs respecte del progressiu (i en aquest sentit indiquen que els assoliments de grau es comporten de manera diferent segons aquest test, unes vegades com a atèlics i altres com a tèlics), respecte dels modificadors *durant x temps / en x temps* (i conclouen que molts verbs d'assoliment de grau poden dur tots dos adjunts) i respecte de la modificació per *almost (quasi)*. Pel que fa a aquest darrer test, els autors indiquen que els predicats tèlics, quan se'ls afegeix aquest modificador, són ambigus entre una lectura en què l'esdeveniment ha ocorregut (tot i que no completament) i una altra en què l'esdeveniment no ha ocorregut. En canvi, un predicat atèlic té només la segona lectura. Aquest fet queda reflectit a (i-ii), que són exemples basats en els que presenten els autors:

autors, el context, per exemple el coneixement del món real, pot influir en la variabilitat aspectual dels assoliments de grau. Per tant, la variació aspectual d'aquests predicats recorda la que manifesten molts de verbs en combinació amb noms comptables o de massa, en el sentit que l'argument afectat pateix un canvi d'estat en alguna propietat i que si el canvi es pot interpretar com a limitat donarà lloc a una lectura tèlica, mentre que si el canvi no es pot interpretar com a limitat donarà lloc a una lectura atèlica.³⁰

Així doncs, segons Hay, Kennedy & Levin, semànticament els verbs d'assoliment de grau descriuen canvis en alguna propietat d'un dels seus arguments (en els verbs deadjectivals la propietat està associada amb el significat de l'adjectiu de què deriven). Els predicats introdueixen la mesura del grau en què l'argument del verb canvia. Aquesta mesura rep el nom de *valor diferencial* (*difference value*). Segons les propietats formals d'aquest valor diferencial, els predicats d'assoliment de grau es comportaran com a tèlics o com a atèlics: si el valor diferencial identifica un límit en la mesura del canvi s'imposarà una lectura tèlica, mentre que si el valor diferencial no identifica aquest límit la lectura serà atèlica:

(15)

If the difference value specifies a bounded amount of change in the degree to which the affected argument possesses the gradable property identified by the base adjective, then a terminal point for the entire event can be identified. The endpoint is that point at which the affected argument possesses a degree of the measured property that equals the initial degree to which it possessed this property plus the degree denoted by the difference value. If, however, the difference value does not specify a bounded measure of change, then this computation cannot be performed, and no terminal point can be identified.

(Hay, Kennedy & Levin, 1999: 133)

La manera més senzilla de delimitar el valor diferencial és mitjançant un sintagma que mesuri l'esdeveniment (*measure out*) o mitjançant un modificador de grau que faci referència al punt final (per exemple, un modificador adverbial com *completament*), o sigui, mitjançant material lingüísticament obert. En aquests casos, doncs, les lectures són tèliques:

- (i) a. En Joan quasi canta a Eurovisió.
- b. = En Joan va canviar d'idea abans de començar.
- (ii) a. En Joan quasi ha romput la finestra.
- b. = En Joan ha començat a rompre la finestra i aquesta és a punt de rompre's definitivament.
- c. En Joan va canviar d'idea abans de començar.

³⁰ La distinció entre noms de massa i noms comptables pot explicar, doncs, els contrastos de (i):

- (i) a. En Joan menja gelat. (cf. *En Joan es menja gelat)
  - b. En Joan es va menjar dues pomes. (cf. */?En Joan va menjar dues pomes).
- (Marín, 1999: 105 (14-15))

De totes maneres cal dir que, segons la nostra intuïció, l'oració *En Joan va menjar dues pomes*, també és acceptable.

- (16) a. La sopa es va refredar cinc graus en deu minuts.
 b. La sopa es va refredar completament en deu minuts.

En altres casos, però, la interpretació del valor diferencial no està vinculada amb material lingüístic sinó que s'ha d'inferir d'alguna manera. La distinció entre delimitat i no delimitat també es correlaciona amb la telicitat i l'atelicitat, però la delimitació s'ha de determinar d'altres maneres. La més normal és aquella en què l'estructura de la base adjectival de què deriva el predicat verbal té un paper important.

Els adjectius poden ser, segons aquests autors, de dues classes, segons l'estructura de l'escala sobre la qual projecten el seu argument. Si els adjectius estan associats amb una escala que té un valor màxim, els autors s'hi refereixen com a *closed-range adjectives* (nosaltres els anomenarem *adjectius d'escala tancada*). En canvi, a aquells adjectius per als quals no es pot identificar un valor màxim en l'escala, s'hi refereixen com a *open-range adjectives* (*adjectius d'escala oberta*).³¹ Els autors proposen que tots dos tipus d'adjectius es poden distingir empíricament per l'acceptabilitat o no d'un modificador com *completament*. Segons aquest test, els adjectius *ple* i *buit*, per exemple, serien d'escala tancada, atès que legitimen la modificació amb aquest adverbi. En canvi, els adjectius *llarg* i *curt*, per exemple, serien d'escala oberta perquè no legitimen un adjunt com aquest:

- (17) a. Completament ple / completament buit
 b. #Completament llarg / #completament curt

De tota manera, Hay, Kennedy & Levin destaquen que hi ha un altre factor important en la determinació de la telicitat o l'atelicitat dels assoliments de grau: el coneixement extralingüístic, o sigui, la informació contextual o pragmàtica. Segons aquests autors, això explicaria la possibilitat d'alguns predicats de construir-se tant amb adjunts del tipus *durant x temps*, com amb adjunts *en x temps*:

- (18) a. La sopa (es) va refredar durant 10 minuts.
 b. La sopa es va refredar en 10 minuts.
 (exemples traduïts de Kennedy & Levin, 2008 (1))

Segons Hay, Kennedy & Levin, si el valor diferencial no està especificat per un sintagma de mesura explícit s'obté una interpretació que depèn del tipus d'escala de l'adjectiu de què deriva el predicat verbal. Segons Kennedy & Levin (2008), Hay, Kennedy & Levin ofereixen una interpretació purament comparativa dels assoliments de grau: segons aquests autors, són predicats d'esdeveniments que són vertaders respecte d'un objecte, si el grau en què aquest posseeix la propietat graduable codificada per la base adjectival al final de l'esdeveniment excedeix en grau la que posseïa al començament per a algun grau positiu (o valor diferencial). Per tant, la representació lexicosemàntica dels assoliments de grau inclouria un predicat del tipus [BECOME A-er].

³¹ El valor màxim de l'escala depèn de la polaritat positiva o negativa de l'adjectiu. Per exemple, l'adjectiu *ple* és un adjectiu d'escala tancada de polaritat positiva, i el valor màxim correspon al valor més alt de l'escala. En canvi, l'adjectiu *buit* és un adjectiu d'escala tancada de polaritat negativa, i el seu valor màxim correspon al valor més baix de l'escala.

Kearns (2007) introdueix una petita modificació en l'anàlisi de Hay, Kennedy & Levin: considera que els assoliments de grau tenen dos tipus de sentit tèlic.

(19)

On the first telic sense the verb denotes a single transition to an endstate which is defined only by comparison to the prior state of the theme argument: this is the 'became A-er' sense, and is a Vendlerian achievement. The atelic sense of a deadjectival verb denotes a process consisting of iterated 'become A-er' achievement events. On the second telic sense a deadjectival verb denotes a durative event which is terminated by the onset of a uniquely specified endstate. I shall argue that this is the 'became A' sense, and is a Vendlerian accomplishment.

(Kearns, 2007: 27)

Aquesta autora assumeix una diferenciació entre l'arrel de la qual provenen els adjectius graduables i els verbs deadjectivals, la qual denota una escala de graus, i la forma positiva de l'adjectiu, que s'interpreta en referència a una regió determinada de l'escala de graus. Aquesta regió es determina per una complexa interacció de factors contextuals, i Kearns (2007) l'anomena *standard value* (valor estàndard). Així doncs, per exemple, [$\sqrt{\text{fred}}$], l'arrel a partir de la qual deriva el verb *refredar* denota una escala determinada que va des del menor grau al major grau de fredor. En canvi, la forma positiva de l'adjectiu *fred* (per exemple, en l'oració *Això és fred*) determina un valor estàndard d'aquesta escala (una regió), que pot canviar, com ja hem explicat anteriorment, per qüestions contextuals i pragmàtiques.

Kearns (2007) distingeix també entre el límit estàndard i el límit màxim. En el primer cas, l'assoliment denotat acaba amb la transició a un valor estàndard. En el segon, l'assoliment suposa travessar tota l'escala fins al límit superior, la qual cosa implica la transició qualificada com [BECOME *maximally* A]. Segons l'autora, aquesta última és l'aproximació que tenen Hay, Kennedy & Levin. Segons Kearns (2007), aquests tres autors mantenen que els verbs deadjectivals tenen una semàntica relacionada amb [BECOME A-er], tant en els sentits tèlics com en els atèlics (i que, per tant, no són formalment polisèmics). Aleshores, la diferència entre tèlic i atèlic resideix en el valor diferencial. Si aquest és limitat la interpretació és tèlica; si no és limitat, atèlica.

Kearns (2007) conclou que donar compte dels verbs d'assoliment de grau a partir de la noció de límit estàndard és preferible, tant en els casos de verbs associats a escales obertes com als derivats d'adjectius d'escapes tancades.³² A més a més, l'autora conclou que la natura del límit es justifica pel valor estàndard denotat per <x és A> i no pel límit supe-

³²Kearns (2007) presenta, entre d'altres, els exemples següents com a prova que la interpretació tèlica dels assoliments de grau derivats d'escapes tancades no suposa realment l'assoliment del límit màxim:

- (i) a. The sky darkened in an hour, but wasn't completely dark.
b. !The sky darkened in an hour, but wasn't dark.

(Kearns, 2007: 46 (37a-b))

El fet que el sentit tèlic del verb (amb un adjunt del tipus *en x temps*) sigui compatible amb la negació del fet que <x és completament A> mostra, per l'autora, que aquest significat no pot ser el límit per al sentit tèlic. En canvi, (ib) mostra que el sentit tèlic és incompatible amb la negació del límit estàndard.

rior de l'escala, i que d'aquesta denotació se'n després la disponibilitat de la lectura tèlica o atèlica per als verbs deadjektivals. En aquest sentit, l'autora distingeix tres tipus de denotació de <x és A>:

- La forma positiva d'un adjectiu que denota un valor estàndard amb un límit inferior inaccessible a la modificació correlaciona amb una manca de sentit de realització del verb que se'n deriva. L'autora posa com a exemple l'adjectiu *ample*.
- La forma positiva d'un adjectiu que lexicalitza un valor màxim s'associa amb un verb amb un sentit de realització per defecte (tot i que també pugui tenir un sentit de procés). L'autora posa com a exemple l'adjectiu *clar*.
- Una arrel que denota una escala tancada, però en què l'adjectiu que se'n deriva no lexicalitza el valor màxim (el valor màxim i el valor estàndard difereixen), correlaciona amb verbs que tenen lectures de procés i de realització lliurement. L'autora posa com a exemple [$\sqrt{\text{negre}}$].

Així doncs, per a Kearns (2007), el factor que determina el tipus de lectura o de sentit del verb no és la relació amb el tipus d'escala, oberta o tancada, de l'adjectiu de què deriva el verb (com per a Hay, Kennedy & Levin), sinó la denotació de <x és A>. En el que sí que l'autora està d'acord amb aquells tres autors és en el fet que el sentit bàsic dels verbs deadjektivals és [BECOME A-er], identificat com a atèlic, i que els sentits tèlics de realització s'aconsegueixen mitjançant implicatures. Tot i que reconeix que hi ha verbs per als quals aquest sentit atèlic sembla no existir, l'autora vol demostrar que aquest sentit és possible en certs contextos.³³

Per la seva banda, Kennedy & Levin (2008) pretenen presentar una proposta que sintetitza el millor de les propostes que assumeixen que els assoliments de grau tenen un

³³ Kearns (2007: 60 i s.) parteix del fet que l'adjunt *quickly* (*ràpidament*) pot modificar la telicitat dels predicats segons si se situa en posició preverbal o postverbal: «[...] it appears that preverbal *quickly* expresses the quick completion of the event, thus requiring a bounded event, and postverbal *quickly* modifies the rate of the event's unfolding.» (Kearns, 2007: 61).

Així, segons l'autora, els verbs deadjektivals amb el sentit únicament de [BECOME A-er], que alternen entre el sentit de realització i de procés, tenen una interpretació de canvi, completat amb aquest modificador en posició preverbal, en què l'adjunt *durant x temps* indica la duració de l'estat resultant, mentre que en posició postverbal aquest modificador produeix la lectura de procés:

- (i) a. The price quickly increased (for a week).
 b. The price increased quickly (for a week).
 (Kearns, 2007: 62 (76a-b))

En el cas dels verbs deadjektivals que alternen lliurement entre un sentit de procés i un de realització, l'adjunció d'aquest modificador remarca el contrast entre tots dos:

- (ii) a. The solution quickly cooled (!but it was still quite hot when I checked it).
 b. The solution cooled quickly (but it was still quite hot when I checked it).
 (Kearns, 2007: 63 (77a-b))

Els verbs que lexicalitzen un valor màxim també alternen entre un sentit de procés i de realització amb aquest modificador:

- (iii) a. !The clothes quickly dried, but were still quite damp when I checked them.
 b. The clothes dried quickly, but were still quite damp when I checked them.
 (Kearns, 2007: 63 (79a-b))

Fins i tot els verbs que es resisteixen a una interpretació de procés també alternen amb aquest modificador:

significat *purament positiu* (Abusch, 1986) i aquelles que assumeixen que el tenen comparatiu (Hay, Kennedy & Levin, 1999; Kearns, 2007).

Segons aquests autors, la veritat d'una predicació que conté la forma positiva d'un adjectiu graduable depèn de dos factors. Per una banda, del grau en què la predicació manifesta la propietat graduable mesurada per l'adjectiu i, per una altra banda, del valor real de l'estàndard de comparació. Aquest valor real és una funció tant dels trets del significat convencional o lèxic de l'adjectiu, com de la informació que aporta el context. Tanmateix, Kennedy & Levin fan notar una asimetria en la contribució del significat convencional o lèxic i de la informació contextual. Segons aquests autors, l'estàndard de comparació en els cas dels adjectius que tenen una escala tancada no depèn del context, sinó que invariablement correspon al punt final de l'escala (el valor mínim en alguns casos, i el valor màxim en altres). És a dir, que els estàndards de comparació en el cas dels adjectius amb escala tancada no són dependents del context. En canvi, l'estàndard de comparació dels adjectius que tenen una escala oberta sí que depèn del context (*cf.*, també, Kennedy & McNally, 1999, 2005).

El que és important en la hipòtesi de Kennedy & Levin (2008) és la seva noció d'*estàndard de comparació*. Aquests autors estan d'acord amb Kearns en el fet que el límit d'alguns verbs d'assoliment de grau ha de ser identificat amb l'estàndard de l'adjectiu de què deriva. Però no estan d'acord amb aquesta autora en el fet que aquest límit estàndard no representi el grau màxim de l'escala (com hem pogut veure que Kearns, 2007, argumenta a partir dels casos que hem reproduït en la nota 32.³⁴

Per Kennedy & Levin (2008), l'estàndard de comparació representa el grau mínim necessari per a destacar amb relació al tipus de mesura codificada per l'adjectiu. En el cas d'adjectius d'escala tancada, la transició és natural: de no tenir cap grau en la propietat mesurada a tenir-ne algun grau, en el adjectius amb una escala tancada per baix (*lower closed scale*) o, de tenir la propietat mesurada en algun grau a tenir-la en el grau màxim, en

- (iv) a. !The tank quickly filled, but John was able to block the inflow pipe before it was half-full.
 b. The tank filled quickly, but John was able to block the inflow pipe before it was half-full.
 (Kearns, 2007: 63 (79a-b))

³⁴ Kennedy & Levin (2008) argumenten que les dades que mostren les oracions de la nota 32 (que el límit estàndard no coincideix amb el grau màxim de l'escala) es deuen al fet que la descripció definida de l'argument afectat (el fet que sigui determinat) pot ser interpretada de manera imprecisa. D'aquesta manera, el verb no s'aplica a totes les subparts de l'argument. Així doncs, el que es nega en la segona part de les oracions de (i) de la nota 32 és que totes les parts del cel s'hagin enfosquit, no que tot el cel no hagi assolit el màxim grau de fosc. Les evidències que aquests autors aporten per a aquesta interpretació són el fet que si s'elimina la possibilitat de la interpretació imprecisa de l'argument definit, fent explícit que tot l'argument és l'afectat, sorgeix una contradicció amb la segona part de l'oració (ia) i que també sorgeix la contradicció si modifiquem la segona part de l'oració de manera que fem explícit que la interpretació volguda és una en què el grau màxim no s'ha assolit (ib):

- (i) a. #All of the sky darkened in an hour, but it wasn't completely dark.
 b. #The sky darkened in an hour, but no part of it was completely dark.
 (Kennedy & Levin, 2008: 9 (14a) i (15a))

els adjectius amb una escala tancada per alt (*upper closed scale*).³⁵ Aquests autors destaquen també que, per tal que l'estructura de les escales es constitueixi realment en l'estàndard de comparació, cal que funcioni un principi d'economia interpretativa (*Interpretive Economy*), segons el qual cal maximitzar la contribució del significat convencional o lèxic dels elements d'una oració a l'hora de computar les seves condicions de veritat. En aquest sentit, l'estàndard de comparació dependent del context és una mena d'últim recurs. Les escales tancades sempre anteposaran, doncs, l'estàndard de comparació basat en el valor màxim o mínim de l'escala, mentre que les escales obertes, en què inherentment no hi ha cap element del significat que pugui servir de base per a l'estàndard, prendran en consideració els elements contextuais.

Així doncs, el que és crucial en la proposta de Kennedy & Levin (2008) és que, per comptes de creure que la part adjectival del significat d'un assoliment de grau és idèntica al significat de l'adjectiu de què deriva (un predicat vague, segons Abusch, o una funció de mesura, segons Hay, Kennedy & Levin o Kearns), indica que el nucli adjectival dels assoliments de grau és un tipus especial de funció que mesura el grau en què un objecte canvia al llarg d'una dimensió escalar com a resultat de la participació en un esdeveniment. Concretament, és un tipus especial de *funció diferencial* (*difference function*) que denominen *measure of change*.³⁶

A partir d'aquestes consideracions, aquests autors conclouen que tots els assoliments de grau permeten condicions de veritat comparatives (per tant, que tots permeten una lectura atèlica), en què el que es requereix és que l'argument afectat pateixi algun increment en la propietat mesurada com a resultat de la participació en l'esdeveniment. Quan els assoliments de grau codifiquen mesures de canvi que usen escales amb valors mà-

³⁵ És interessant destacar que Kennedy & McNally (2005) estableixen una tipologia d'escales a partir del fet que poden tenir o no tenir valors màxims i mínims. Així estableixen quatre escales teòriques:

–Escala completament tancades (*closed scales*): aquelles que tenen valors màxims i mínims. Posen com a exemple d'adjectius amb aquest tipus d'escala *full/empty, open/closed, necessary/innecessary*.

–Escala tancades per baix (*lower closed scales*): aquelles que tenen un valor mínim, però no màxim. Posen com a exemple: *possible/impossible, bent/straight, bumpy/flat, wet/dry*.

–Escala tancades per alt (*upper closed scales*): aquelles que tenen un valor màxim, però no mínim. Posen com a exemple *certain/uncertain, safe/dangerous, pure/impure, accurate/unaccurate*.

–Escala obertes (*open scales*): aquelles que no tenen ni valor màxim ni mínim. Els exemples que indiquen són els següents: *tall/short, deep/shallow, expensive/inexpensive, likely/unlikely*.

Segons els autors, les quatre escales també són empíricament reals (com hem pogut veure a partir dels exemples que hem donat). La prova que usen els autors per saber si un adjectiu té un valor màxim o mínim és l'adjunció de l'adverbi *absolutely*. Si la formulació d'un adjectiu amb aquest adjunt sona estranya vol dir que no existeix el límit. Per tant, atès que podem dir *absolutely full* i *absolutely empty* vol dir que aquest parell d'adjectius estableix un límit o valor màxim i un de mínim, i constitueix una escala tancada. En canvi, el parell *tall/short* no estableix límits ni màxim ni mínim (*??absolutely tall/??absolutely short*) i forma una escala oberta. El parell *possible/impossible* estableix un valor mínim, però no màxim (*??absolutely possible/absolutely impossible*) i és forma per tant una escala tancada per baix. Finalment, el parell *certain/uncertain* estableix un valor màxim, però no mínim (*absolutely certain/??absolutely uncertain*) i forma una escala tancada per alt.

³⁶ Kennedy & Levin indiquen que una *measure of change* és una funció que «takes an object *x* and an event *e* and returns the degree that represents the amount that *x* changes in the property measured by *m* as a result of participating in *e*. It does this by mapping its individual argument *x* onto a derived scale whose minimal element is the degree to which *x* measures *m* at the initiation of *e*. The output is a degree that represents the positive difference between the degree to which *x* measures *m* at the beginning of *e* and the degree to which it measures *m* at the end of *e*; if there is no positive difference, it returns zero.» (Kennedy & Levin, 2008: 17)

xims o mínims, hi ha dos estàndards de comparació possibles. El primer es basaria en el valor mínim de l'escala derivada i, com a resultat, obtindrien una lectura comparativa i, per tant, atèlica. El segon es basaria en el valor màxim de l'escala i resultaria en una lectura positiva i, per tant, tèlica.

Segons Kennedy & Levin (2008) aquestes consideracions donen resposta als usos tèlics amb sintagmes de mesura que hem esmentat anteriorment. I també a aquells casos en què les lectures tèliques són bàsiques i les atèliques, marcades, i aquells casos en què sembla haver-hi només usos atèlics.

Un cop hem revisat les principals propostes d'anàlisi dels verbs d'assoliments de grau, i d'interpretació de les escales a què s'associen aquests verbs, a continuació analitzarem els adjectius en català i les escales a què donen lloc. En el capítol 3.3 analitzarem les propietats aspectuals dels diferents tipus de construccions anticausatives en català segons prenguin o no el clíctic pronominal i, concretament, dels assoliments de grau, els quals poden formar part de qualsevol dels tipus esmentats.

1.1.2.2 Els adjectius en català: *adjectius d'escala oberta i escala tancada*

Com ja hem dit, la major part dels verbs d'assoliment de grau són verbs de canvi d'estat deadjectivals. Deriven, doncs, d'adjectius qualificatius, que s'usen per anomenar propietats de les entitats denotades pels noms a què acompanyen. Tal com indica Picallo Soler (2002), amb algunes excepcions, «les propietats que expressen els adjectius qualificatius són graduables en una escala que pot anar des del mínim fins al màxim d'atribució d'una qualitat.» (Picallo Soler, 2002: 1646).³⁷

Ha de quedar clar que no tots els verbs de canvi d'estat són, però, assoliments de grau. Recordem que hi ha molts verbs de canvi d'estat que són denominals. Però cap d'aquests verbs no admet l'expressió del canvi d'estat gradual dels assoliments de grau, ja que els substantius no són graduables ni sintàcticament ni semànticament.³⁸

Per altra banda, però, també cal assenyalar que no tots els adjectius qualificatius donen lloc a verbs d'assoliment gradual. Picallo Soler (2002), seguint Dixon (1982), classifica els adjectius qualificatius en set grans grups a partir de criteris semàntics (nocions que es poden expressar en forma de propietat). Aquests grups són: dimensió, propietats físiques, velocitat i posició, edat, color i forma, caràcter, i avaluació.

³⁷Les excepcions a què es refereix Picallo Soler són alguns adjectius de forma que modifiquen certs tipus de noms (com *triangular*, *quadrat*, etc.).

Per altra banda, aquesta autora classifica els adjectius en qualificatius, de relació (temàtics i classificatoris) i adverbials. Només els primers permeten la modificació amb quantificadors de grau o sufixos quantitatius i, per tant, són els únics que són graduables.

³⁸Tot i això, és cert que els verbs de canvi d'estat denominals admeten de vegades un adjunt del tipus *durant x temps*, i semblen ser, doncs, atèlics.

(i) En Joan es va angoixar durant hores.

En realitat, però, aquesta oració vol dir que en Joan va passar a l'estat d'angoixat i que hi va restar durant hores, però no que durant hores es va anar angoixant més i més cada vegada.

En aquest sentit, els verbs de canvi d'estat denominals sempre seran tèlics:

(ii) En Joan es va angoixar en deu minuts.

A continuació donem una llista amb alguns dels adjectius que Picallo Soler inclou en cada grup. Els dividim depenent de si formen verbs d'assoliment de grau o no, indicant entre parèntesis quin és aquest verb.

	<i>Formen verbs d'assoliment de grau</i>	<i>No formen verbs d'assoliment de grau</i>
Dimensió	Ample (eixamplar-se), buit (buidar-se), estret (estretir-se), gran (engrandir-se), gruixut (engruixir-se), llarg (allargar-se), petit (empetitir-se), pla (aplanar-se), ple (omplir-se), prim (aprimar-se), profund (aprofundir), gras (engreixar-se)	Angost, curt, enorme, exigü, immens, superficial
Propietats físiques	Brut (embrutar-se), clar (aclarir-se), dolç (endolcir-se), dur (endurir-se), espès (espessir-se), ferm (afermar-se), fosc (enfosquir-se), fred (refredar-se), greu (agreujar-se), lleuger (alleugerir-se), llis (allisar-se), malalt (emmalaltir-se), petit (empetitir-se), rígid (enrigidir-se), sec (assecar-se)	Àcid, agre, agut, alt, aspre, atapeït, baix, bast, brillant, calb, càlid, coix, deslluït, esmicolat, esmolat, esponjós, fi, fluix, fragant, greixós, net, olorós, opac, penetrant, pesant, pestilent, picant, pudent, raspós, rítmic, robust, sa, salat, sedós, sencer, setinat, tebi, tènue, tèrbol, tosc, tou, translúcid, transparent, trencat, vellutat ³⁹
Velocitat i posició	Lent (alentir-se)	Accelerat, instantani, prest, prompte, ràpid, veloç Ajupit, allunyat, alt, anterior, baix, dret, estès, exterior, inclinat, inferior, interior, oblic, posterior, proper, recolzat, supí, superior
Edat	Etern (eternitzar-se), jove (rejovenir-se), vell (envellir-se)	Antic, antiquat, arcaic, caduc, juvenil, madur, ⁴⁰ menor, novell, recent, senil, sexagenari, tardà, venerable, verd, veterà...
Color i forma	Blanc (emblanquir-se), blau (emblavir-se), groc (engroguir-se), negre (ennegrir-se), vermell (envermellir-se), verd (enverdir-se)	Gris, morat Butà, grafit, ivori, llimona, rosa... Ataronjat, groguenc, vermellós, violaci Blanc titani, blau clar... Cilíndric, circular, esfèric, quadrat, rectangular, recte, rodó, triangular...

Caràcter	Alegre (alegrar-se), covard (acovardir-se), gelós (engelosir-se), orgullós (enorgullir-se), tendre (entendrir-se), tossut (entossudir-se), trist (entristir-se), vergonyós (avergonyir-se)	Actiu, afectuós, agradable, agressiu, altiu, amable, àvid, benvolent, benigne, caut, comprensiu, cordial, cruel, depressiu, divertit, dolent, feliç, humil, imbècil, just, lleial, llest, mentider, nerviós, sincer...
Avaluació	Barat (abaratir-se), bell (embellir-se), car (encarir-se), lleig (enlletgir-se), pobre (empobrir-se), pur (purificar-se), ric (enriquir-se) ⁴¹	Absurd, adequat, admirable, amè, autèntic, bo, bonic, diferent, dolent, dubtós, excel·lent, fecund, grat, igual, meravellós, normal, obvi, perfecte, sinistre, terrible

Taula 1.6: Adjectius qualificatius que formen o no formen assoliments de grau

Segons Picallo Soler (2002), els adjectius de dimensió, propietat física, velocitat i posició, i edat presenten la propietat de la polaritat. O sigui, que presenten escales amb dos pols antònims:

(20) llarg/curt, ample/estret, alt/baix, gran/petit, vell/jove, ràpid/lent.

Segons aquesta autora, el fet que siguin possibles expressions com *En Pere no és ni alt ni baix* indica que els punts en l'escala de la propietat atribuïda són graduables.

A més a més, segons Picallo Soler (2002), per als adjectius de dimensió i de posició principalment, un dels termes de la polaritat es considera el terme no marcat. Aquest fet es reflecteix per les nominalitzacions possibles, que només es fan a partir del terme no marcat. Compareu els exemples següents:

³⁹ Alguns d'aquests adjectius poden formar un derivat que no denota un canvi d'estat. Per exemple, *net* forma *netejar*, que no significa 'esdevenir net', sinó que constitueix una activitat (cf. en mallorquí *fer net* o la construcció *neteja que neteja*). També *coix* forma *coixejar*, però amb el significat 'caminar a la manera'.

⁴⁰ *Madur* forma el derivat *madurar*. Tanmateix, en aquest cas, es tracta d'un verb de canvi d'estat que no és un assoliment de grau, ja que té un límit (*madur*), i que es pot considerar de causa interna:

(i) a. #(En Joan / El temps) ha madurat les fruites.
 b. Les fruites han madurat.

⁴¹ Hem inclòs aquí els adjectius antònims *barat* i *car*, *pobre* i *ric* i *bell* i *lleig* i els verbs de canvi d'estat que se'n deriven. Però com es pot comprovar amb la formulació que en fem, aquests adjectius presenten la propietat de la polaritat (presenten dos pols antònims). De tota manera, els adjectius d'avaluació no presenten aquesta propietat, segons Picallo Soler (2002). Segons aquesta autora, aquests adjectius fixen cadascun individualment la seva escala. És clar, però, que *car* es contraposa a *barat* (igual que *pobre* es contraposa a *ric*, i *bell* a *lleig*), i que podem fixar una única escala que aniria del més barat al més car, del més lleig al més bell i del més pobre al més ric. Per tant, o hem de pensar que l'afirmació de Picallo Soler (2002) no és certa del tot o hem de col·locar aquests adjectius en un altre grup. Això podria ser adequat per al cas de *barat* i *car*, que podríem considerar com a adjectius de dimensió (considerant que *car* i *barat* mesuren una propietat que conceptualitzem com una dimensió), però no és gens clar per als altres dos casos.

- (21) a. La llargada de la taula era només de mig metre.
 b. L'amplada de la roba és de vint centímetres.
 c. L'alçada de l'edifici és de dos pisos.
 (Picallo Soler, 2002: 1652 (21a-c))

En canvi, segons aquesta mateixa autora, els adjectius de color i de forma no constitueixen oposicions polars, sinó complementàries.⁴² I, per la seva banda, els adjectius d'avaluació i els de caràcter no tenen pròpiament complements o antònims, sinó que cadascun individualment fixa la seva pròpia escala amb els valors respectius. Així, el prefix negatiu que poden dur alguns d'aquests adjectius expressa l'absència total de la qualitat i no la qualitat oposada.

Finalment, hem d'indicar que també podem trobar assoliments de grau que no són derivats d'adjectius. Per exemple:

- (22) augmentar, disminuir, bullir, coure, cremar, escalfar-se, adormir-se, despertar-se, expandir-se, enfonsar-se⁴³

A continuació classifiquem aquests adjectius (i, per tant, també els verbs que se'n deriven) segons l'escala de mesura que expressen, sigui tancada o oberta. Utilitzarem el test usat per Kennedy & McNally (2005) per establir quatre tipus d'escals possibles (cf. nota 35): l'adjunció de l'adverbi *absolutament*. Si un adjectiu admet aquest adjunt, vol dir que presenta un límit en l'escala de la propietat i que, per tant, ens trobem davant d'una escala tancada. En canvi, si l'adjectiu no permet l'adjunció d'aquest adverbi, vol dir que no presenta aquest límit i que ens trobem davant d'un verb d'escala oberta.⁴⁴

⁴²En els adjectius de dimensió, propietat física, velocitat o edat, la variació i la comparació entre els dos pols es fa a partir de l'eix que l'escala estableix (l'alçada o la llargada, per exemple). En canvi, en els adjectius de color la comparació es fa sobre la lluminositat del color, i no sobre l'eix que l'escala estableix. Així, *Una jaqueta més vermella* significa que es tracta d'una jaqueta que té més intensitat del to. Però no varia la longitud d'ona dominant (Picallo Soler, 2002, a partir de Dixon, 1982).

⁴³Hem inclòs en aquesta llista el verb *enfonsar-se*, tot i que és derivat de *fons* (o *fondo*). Però fixem-nos que l'estat final s'expressa com a estat resultant d'un esdeveniment (cf. *El vaixell està enfonsat*) i no pròpiament com un estat (#*El vaixell està fons/fondo*). Sembla, per tant, que podríem conceptualitzar aquest verb més aviat com un verb de canvi de lloc que no com un verb de canvi d'estat. Així el seu significat no seria 'el vaixell ha passat a estar enfonsat' ([ESDEVENIR enfonsat]) sinó 'el vaixell ha passat a estar en el fons' ([ANAR a fons]). Per a la diferenciació entre *property concepts* (estats) i *result states* (estats resultants), vegeu els treballs de Koontz-Garboden (2005, 2007) o Koontz-Garboden & Levin (2004). Aquests autors diferencien, a partir de la classificació de Dixon (1982), aquells estats naturalment descrits per adjectius d'aquells altres que són el resultat d'una acció, que pressuposen un canvi d'estat previ. Els primers serien morfològicament bàsics i es podrien lexicalitzar en forma de noms, verbs o adjectius, segons les llengües. Per Koontz-Garboden, aquest fet hauria de fer revisar les teories de l'estructura esdevenimental que atorguen una única representació lexicosemàntica a tots els predicats de canvi d'estat.

⁴⁴Kennedy & McNally (2005) utilitzen el test amb *absolutely* per fer la classificació dels adjectius, però també usen sovint en el seu treball els modificadors de proporció *completely* (completament), *partially* (parcialment) i *half* (mig), els quals són acceptats pels adjectius que són graduables. Segons aquests autors, *completely*, com *totally*, també s'orienta cap al punt final de l'escala. Però tenen també una lectura en què són sinònims, de manera ampla, de *very* (molt). Si l'ús s'orienta cap al punt final, els autors parlen d'ús proporcional, el qual implica que el punt final de l'escala s'ha assolit. En canvi, l'ús similar a *very* (ús no proporcional, diuen) no suposa aquest assoliment. Posen com a exemple que el primer ús no permet la contradicció amb un adjunt i que el segon, sí:

Així doncs:

- (23) Adjectius d'escala tancada (i altres verbs no adjectivals d'assoliment de grau)
- a. Buit (buidar-se) / ple (omplir-se), *cf.* absolutament buit / absolutament ple
  - b. Pla (aplanar-se), *cf.* absolutament pla⁴⁵
  - c. Llis (allisar-se), *cf.* absolutament llis
  - d. Malalt (emmalaltir-se), *cf.* absolutament malalt
  - e. Rígid (enrigidir-se), *cf.* absolutament rígid
  - f. Sec (assecar-se), *cf.* absolutament sec
  - g. Gelós (engelosir-se), *cf.* absolutament gelós
  - h. Orgullós (enorgullir-se), *cf.* absolutament orgullós⁴⁶
  - i. Pobre (empobrir-se) / ric (enriquir-se), *cf.* absolutament pobre / #absolutament ric (seria per tant un cas d'escala tancada per baix)⁴⁷
  - j. Pur (purificar-se), *cf.* absolutament pur
  - k. Obrir-se / tancar-se, *cf.* absolutament obert / absolutament tancat
  - l. Despertar-se / adormir-se, *cf.* absolutament despert / absolutament adormit
  - m. Cremar, *cf.* absolutament cremat
  - n. Enfonsar-se, *cf.* absolutament enfonsat

- (i) a. #The line is completely straight, though you can make it straighter.
 b. I'm completely uninterested in finances, but Kim is even less interested than I am.
 (Kennedy & McNally, 2005: 354, nota 9 (ia-b))

En canvi, aquests autors indiquen que l'adjunt *absolutely* és un test més fiable ja que no admet una lectura sinònima a *very*.

Nosaltres podem donar alguna prova també d'aquest fet. Per exemple, l'adjectiu *prim* admet l'adjunció de *completament* amb un significat similar a *molt*. Per aquest motiu no és estranya la lectura de (ii):

- (ii) En Joan està completament prim, però en Miquel hi està encara més.
 En canvi, la lectura de (iii) sí que sona estranya:

- (iii) #En Joan està absolutament prim, però en Miquel hi està encara més.

Així doncs, usar l'adjunt *completament* com a test per mostrar que un adjectiu proporciona una escala tancada pot presentar problemes, ja que aquest adjunt permet, en alguns casos, usos no orientats al punt final de l'escala, sinó que mitjançant un procés de coerció s'usa com a sinònim de *molt*.

⁴⁵Tot i que els diccionaris de sinònims i antònims recullen antònims per a *pla*, no és clar quin hauria de ser d'aplicació aquí. A més, la major part d'aquests no formen verbs d'assoliment de grau. Per tant, considerem que en aquest cas no estem davant d'una escala amb dos pols, sinó d'una escala unipolar. Sembla clar que en aquests casos hem de pensar que l'escala té un pol obert (aquell en què no hi ha un adjectiu que formi un verb d'assoliment de grau). Així ho considerarem en tots els casos. Per això, aquesta escala seria, en realitat, una escala tancada per baix (però oberta pel seu pol superior). Només en el cas que l'únic pol de l'escala sigui obert, la considerarem oberta. Si té el pol amb adjectiu tancat la considerarem tancada per alt o per baix, segons els casos.

⁴⁶En aquests dos casos tenim dubtes que les construccions *completament gelós* i *completament orgullós* no siguin del tot estranyes.

⁴⁷Compareu les oracions següents:

- (i) a. En Joan era absolutament pobre.
 b. #En Joan era absolutament ric.

(24) Adjectius d'escala oberta (i altres verbs no adjectivals d'assoliment de grau)

- a. Estret (estretir-se) / ample (eixamplar-se), *cf.* #absolutament estret / #absolutament ample
- b. Prim (aprimar-se) / gras (engreixar-se), *cf.* #absolutament prim / #absolutament gras
- c. Petit (empetitir-se) / gran (engrandir-se), *cf.* #absolutament petit / #absolutament gran
- d. Llarg (allargar-se), *cf.* #absolutament llarg (el seu antònim *curt*, no forma un verb deadjectival amb el significat de 'esdevenir curt')
- e. Net (netejar-se) / brut (embrutar-se), *cf.* #absolutament net / #absolutament brut
- f. Clar (aclairir-se) / fosc (enfosquir-se), *cf.* #absolutament clar / #absolutament fosc⁴⁸
- g. Fred (refredar-se) / calent (encalentir-se), *cf.* #absolutament fred / #absolutament calent⁴⁹
- h. Dolç (endolcir-se), *cf.* #absolutament dolç
- i. Espès (espessir-se), *cf.* #absolutament espès
- j. Dur (endurir-se), *cf.* #absolutament dur
- k. Greu (agreujar-se), *cf.* #absolutament greu
- l. Lleuger (alleugerir-se), *cf.* #absolutament lleuger
- m. Lent (alentir-se), *cf.* #absolutament lent
- n. Blanc (emblanquir-se), blau (emblavir-se), groc (engroguir-se), negre (ennegrir-se), vermell (envermellir-se), verd (enverdir-se), *cf.* #absolutament blanc,

⁴⁸Com hem vist a la nota 34, Kennedy & Levin (2007) usen el verb *darken* (*enfosquir-se*) per argumentar que el límit estàndard no coincideix amb el grau màxim de l'escala. Segons aquests autors, el que es nega en la segona part de les oracions de (i), originàriament del treball de Kearns (2007), és que totes les parts del cel s'hagin enfosquit, no que tot el cel no hagi assolit el màxim grau de foscor.

- (i) a. The sky darkened in an hour, but wasn't completely dark.
- b. !The sky darkened in an hour, but wasn't dark.

(Kearns, 2007: 46 (37a-b))

En català, seria un argument a favor d'aquesta interpretació de Kennedy & Levin (2007) el fet que (iia) soni estranya, però que (iib) sigui ben normal.

- (ii) a. #El cel estava absolutament enfosquit.
- b. El cel estava tot enfosquit.

El mateix passaria amb els dos adjectius anteriors (net i brut):

- (iii) a. #En Joan anava absolutament brut.
- b. En Joan anava tot brut.

⁴⁹Aquest adjectiu també ens forneix una prova que és millor aplicar el test de l'adjunció d'*absolutament*, ja que l'adjunció de *completament* pot tenir un significat equivalent a *molt*. Compareu els exemples de (i):

- (i) a. La sopa estava completament freda.
- b. #La sopa estava absolutament freda.

- #absolutament blau, #absolutament negre, #absolutament vermell, #absolutament verd⁵⁰
- o. Etern (eternitzar-se), *cf.* #absolutament etern
  - p. Jove (rejuvenir-se) / vell (envellir-se), *cf.* #absolutament jove / #absolutament vell⁵¹
  - q. Alegre (alegrar-se), *cf.* #absolutament alegre
  - r. Covard (acovardir-se), *cf.* #absolutament covard
  - s. Tendre (entendre-se), *cf.* #absolutament tendre
  - t. Tossut (entossudir-se), *cf.* #absolutament tossut
  - u. Tossut (entossudir-se), *cf.* #absolutament tossut
  - v. Bell (embellir-se) / lleig (enlletgir-se), *cf.* #absolutament bell / #absolutament lleig
  - w. Coure, *cf.* #absolutament cuit
  - x. Bullir, *cf.* #absolutament bullit
  - y. Expandir-se, *cf.* #absolutament expandit

Així doncs, en aquest apartat hem analitzat els adjectius qualificatius del català, hem indicat aquells que donen lloc a verbs deadjectivals que són assoliments de grau i hem classificat també aquests adjectius segons el tipus d'escala, oberta o tancada, que lexicalitzen. Recollirem aquesta classificació i l'anàlisi que hem vist en l'apartat anterior, sobre els assoliments de grau, en el capítol 3.3, en el qual analitzem els tipus de verbs anticausatiu segons la marcadura morfològica, i les diferències aspectuals entre aquests diferents tipus.

1.2 L'alternança causativa

L'alternança causativa és una alternança lèxica que caracteritza una sèrie de verbs que poden tenir un ús transitiu i un d'intransitiu, entre els quals sens dubte els més importants són els verbs de canvi d'estat.⁵² Sintàcticament, el sintagma que funciona com a objecte

⁵⁰ Cal recordar que, com indica Picallo Soler (2002), i ja hem esmentat breument més amunt, les expressions comparatives amb adjectius de color, com ara les de (i), no són equiparables a les que es formen amb adjectius polars de dimensió, velocitat, edat o propietat física. En aquests últims la comparació es fa a partir del paràmetre que estableix l'eix que es mesura. En el cas del color, el to o cromatització no varia, sinó que únicament ho fa la lluminositat, el matís o la intensitat (o saturació) del to, que determinen el grau de puresa del color.

(i) a. Tinc una jaqueta més vermella que la teva.
 b. Hi havia a la finestra una cortina molt vermella.
 (Picallo Soler, 2002: 1654 (25a-b))

⁵¹ També en aquest cas seria possible una oració com la de (i)

(i) En Joan està completament vell.

⁵² Schäfer (2009) ofereix una panoràmica general sobre l'alternança causativa.

en l'alternant transitiu o causatiu passa a ser subjecte en l'intransitiu o anticausatiu, com podem veure a (25):

- (25) a. En Joan va rompre el vidre del cotxe.
b. El vidre del cotxe es va rompre.

Semànticament, el significat de les dues variants està relacionat. Així, la variant intransitiva denota un esdeveniment en què una entitat sofreix un canvi d'estat. En el cas de (25b), doncs, podem dir que es conceptualitza el canvi d'estat que ha patit el subjecte, *el vidre*, que ha esdevingut en l'estat resultant de *romput*. En canvi, la variant transitiva o causativa denota un esdeveniment en què una entitat provoca o causa el canvi d'estat. Així, en el cas de (25a) és *en Joan* el que provoca que el vidre passi a estar romput, per la qual cosa podem dir que aquesta variant denota un esdeveniment en què 'en Joan ha causat que el vidre es rompés'. Així doncs, podem dir que el significat de la variant transitiva és 'causar + Vintransitiu'.

La variant intransitiva o anticausativa s'entén habitualment com a inacusativa. En aquest sentit, l'objecte de la variant transitiva i el subjecte de la variant intransitiva reben el mateix paper temàtic (TEMA) i s'entén que s'originen en la posició d'objecte o argument intern. Per la seva banda, el subjecte de la variant transitiva rep paper temàtica AGENT o CAUSA i no s'expressa en la variant intransitiva.

Es tracta, per tant, d'una alternança diatètica, ja que repercuteix tant en la valència del verb com en la transitivitat.⁵³ L'alternant transitiu rep el nom de *causatiu*, mentre que l'alternant intransitiu rep també els noms d'*anticausatiu*, *incoatiu* o *ergatiu*.

El terme *anticausatiu* s'ha usat tradicionalment per fer referència als usos intransitius dels verbs que també tenen un ús causatiu lèxic, per tant que participen de l'alternança. El terme *incoatiu*, en canvi, fa referència al fet que el canvi d'estat denotat pel verb suposa l'inici d'una nova situació estativa. Per altra banda, el terme *ergatiu* fa referència al fet que la construcció intransitiva s'ha considerat tradicionalment inacusativa.⁵⁴ En aquesta tesi preferirem l'ús del terme *anticausatiu* per a referir-nos a les construccions intransitives que tenen una construcció transitiva associada. I això sense reflectir cap assumpció teòrica

⁵³ El concepte de *diàtesi* no deixa de ser problemàtic. Tradicionalment s'ha pres com a sinònim del concepte *veu*. Altres autors, en canvi, proposen distingir-los. Així, Moreno Cabrera (1991) vol reservar el terme *diàtesi* per a la dimensió sintacticosemàntica, i el terme *veu* per a la dimensió morfològica d'una mateixa categoria gramatical. Segons aquest autor, doncs, la diàtesi seria l'associació que s'estableix entre les funcions gramaticals i els papers semàntics dels arguments del verb. Per veu s'entendria la variació morfològica del verb que estigui determinada pels canvis diatètics.

⁵⁴ El terme *inacusatiu* s'ha usat inicialment en lingüística per fer referència, dins dels estudis de tipologia, a les llengües denominades *ergativoabsolutives*, en què es tracta el subjecte d'una oració intransitiva de la mateixa manera que l'objecte d'una de transitiva, i de manera diferent que el subjecte d'una de transitiva. El basc seria un exemple de llengua *ergativa*. Però després, a partir de la Hipòtesi Inacusativa de Perlmutter (1978), s'ha consolidat l'ús d'aquest terme per a referir-se a algun aspecte de la relació entre el membre acusatiu i l'anticausatiu dels verbs que participen de l'alternança que comentem. En aquest sentit, el terme *ergatiu* s'ha aplicat tant a l'alternant transitiu com al verb bàsic de l'alternança (aquell que no pateix modificació formal). Fins i tot qualcú ha usat el terme per referir-se alhora al subjecte de l'alternant intransitiu i a l'objecte de l'alternant transitiu. Rosselló (2002) l'usa per indicar la construcció intransitiva de l'alternança causativa i els verbs intransitius pronominals (que anomena *ergatius inherents*).

respecte de si una forma deriva de l'altra, ja que la nostra proposta serà precisament que cap de les dues construccions és derivada. Així doncs, denominarem *causativa* o *transitiva* la primera variant de (25), i *anticausativa*, la segona. En canvi, reservarem el terme *incoatiu* per a aquelles construccions intransitives que no tenen directament una variant transitiva associada.

Haspelmath (1993), per la seva banda, va diferenciar inicialment dos tipus d'alternança: la *causativa* i l'*anticausativa*. La diferència que estableix entre totes dues és que en la primera el verb bàsic és l'incoatiu, mentre que l'alternant causatiu seria el verb derivat, ja que morfològicament prendria alguna marca, sigui un sufix, un clític o un auxiliar. Posa com a exemple d'aquest cas el verb francès *fondre* (intransitiu) i la construcció *faire fondre* (transitiu). En canvi, segons aquest autor, en l'alternança anticausativa el verb bàsic seria el verb causatiu, i el verb derivat, l'incoatiu, que seria el més complex morfològicament. Haspelmath assenyala encara un tercer tipus d'alternança: la *non-directed alternation* (alternança no-dirigida). Hi inclou aquelles alternances en què ni el verb incoatiu ni el causatiu deriven un de l'altre. Aquest autor subdivideix aquest darrer tipus d'alternança en tres subtipus: l'*equipollent alternation*, en què tant el verb incoatiu com el causatiu deriven d'una mateixa arrel que expressa la situació bàsica; la *suppletive alternation*, en què s'usen verbs amb diferent arrel per a expressar les dues variants, i la *labile alternation*, en què s'usa el mateix verb per a expressar les dues variants.

En català, l'alternança pren la forma anticausativa, ja que és la variant intransitiva la més complexa morfològicament. A (25) hem pogut comprovar que en aquesta variant, alhora que l'argument extern causant del canvi d'estat no s'expressa, apareix un clític pronominal que coincideix amb el clític reflexiu, cosa que també passa en altres llengües romàniques i eslaves.

Tanmateix, cal indicar que en català també trobem un petit grup de verbs que participen de l'alternança causativa, però en què el verb pren la mateixa forma en tots dos alternants. És a dir, que podríem parlar de casos de *labile alternation*:

- (26) a. En Joan va augmentar els beneficis de l'empresa.
b. Els beneficis de l'empresa van augmentar.

En aquests casos també ens referirem a la variant intransitiva com a *anticausativa*. Si ens interessés distingir les variants que prenen el pronom clític de les que no el prenen, parlariem d'anticausatives *marcades* i *no marcades*, respectivament.

Tot i això, en català, com passa també en espanyol (cf. Cuervo, 2014), francès (cf. Labelle, 1992), italià (cf. Folli, 1999) i alemany (cf. Schäfer, 2008a), podem trobar tres tipus de verbs anticausatius depenent de la forma morfològica (cf. per al català Gràcia i Solé, 1989). En primer lloc, aquells que sempre prenen el clític pronominal (com hem vist a (25)). En segon lloc, els que no el prenen mai (correspondrien, com hem vist a (26), a la *labile alternation* de Haspelmath). I finalment, en tercer lloc, els que el prenen alternativament de manera opcional. A (27) oferim un exemple d'aquest darrer tipus de verbs:

- (27) a. Les preocupacions han envellit en Joan.
 b. En Joan s'ha envellit /ha envellit (a causa de les preocupacions).

Com podem comprovar, aquest verb es pot construir, en la variant anticausativa amb el clític o sense. De vegades la diferència entre prendre el clític o no prendre'l pot ser geolèctal, però en tot cas analitzarem amb profunditat aquesta qüestió en el capítol 3. De tota manera, tot i que aquest fenomen és compartit amb altres llengües, com hem vist, no correspon a cap dels tipus d'alternança que proposa Haspelmath, sinó que combina l'alternança anticausativa i la làbil.

En català, trobem també un grapat de verbs, el que es coneixen com a verbs de canvi d'estat de causa interna, que presenten moltes restriccions a la participació en l'alternança causativa. De fet, inicialment moltes anàlisis han postulat que aquest tipus de verbs no hi participaven, en l'alternança (cf. Levin & Rappaport Hovav, 1995; Mendikoetxea, 1999b, o Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2006b). Tanmateix, recentment altres estudis han demostrat que aquest tipus de verbs sí que hi participen, tot i que amb restriccions importants pel que fa al subjecte de l'alternant transitiu (cf. McKoon & Macfarland, 2000; Wright, 2001, 2002; Rappaport Hovav & Levin, 2012; Alexiadou, 2014c, i Rappaport Hovav, 2014). En el capítol 2 analitzarem aquest tipus de verbs i podrem comprovar com també en català, en la seva majoria, poden alternar. Només alguns, molts pocs, d'aquests verbs no poden participar de l'alternança causativa. Aquests verbs, però, poden participar més fàcilment d'una construcció amb el verb causatiu *fer*:

- (28) a. #El jardiner va florir les plantes.
 b. El jardiner / el sol va fer florir les plantes.
 c. Les plantes van florir.

A (28) podem comprovar que el verb *florir*, un verb de canvi d'estat de causa interna, no accepta de participar en una construcció causativa si no és a través del verb causatiu *fer*.⁵⁵ Aquest tipus de construcció s'anomena *causativa perifràstica* o *analítica*, i presenta algunes diferències amb les causatives lèxiques que hem vist a (25-26) (cf. Fodor, 1970; Shibatani, 1976; Harley, 2008). Entre aquestes diferències podem esmentar que, semànticament, les causatives perifràstiques expressen causa mediata o immediata, és a dir, causa indirecta o directa, mentre que les lèxiques expressen únicament causa immediata o directa. I també que, sintàcticament, les causatives perifràstiques es mostren com a biclausals, mentre que les causatives lèxiques són monoclausals, per la qual cosa l'estructura de les construccions perifràstiques és més complexa que la de les causatives. Com a conseqüència, en les causatives perifràstiques, l'esdeveniment causant i l'estat resultant poden succeir en moments diferents, cosa que no és possible en les causatives lèxiques. L'alternança d'aquest tipus rep el nom d'*alternança causativa* segons Haspelmath. De tota manera, en aquest treball no ens ocuparem d'aquest tipus de construccions.⁵⁶

⁵⁵Ara fem una abstracció de les dades reals, ja que en el seu moment podrem comprovar que el verb *florir* també admet la causativització lèxica, tot i que amb subjectes molt limitats i en un nombre molt reduït de casos.

⁵⁶S'han publicat molts articles sobre la construcció causativa perifràstica en diferents llengües. Entre d'altres, podem assenyalar els següents: Alsina (1992, 2002), Campanini & Pitteroff (2013), Folli & Harley (2004, 2005,

Finalment, cal indicar que en català també podem trobar alguns casos de *suppletive alternation*, és a dir, casos en què els verbs alternants responen a diferents arrels. Entre aquests potser el més representatiu és el de la parella *matar* (transitiu) i *morir* (intransitiu).

Els treballs sobre l'alternança causativa s'han adreçat preferentment a analitzar alguns aspectes controvertits, entre els quals podem indicar, en primer lloc, la determinació de quina de les dues variants és bàsica i quina derivada. En aquest cas, la recerca és motivada pel fet que una anàlisi de l'alternança que assignés a cadascuna de les dues variants una entrada lèxica independent seria teòricament inadequada. En aquest sentit, doncs, la proposta és que tots dos alternants estan derivacionalment relacionats. En segon lloc, la delimitació de les característiques estructurals de les dues variants, i en aquest sentit esdevé important establir, des del punt de vista de la semàntica lèxica, quins components del significat lèxic d'un verb determinen la participació en l'alternança, i també si la variant anticausativa, que es considera inacusativa, inclou un component de CAUSA en la seva estructura sintàctica. En tercer lloc, la justificació teòrica de la variació en la distribució morfològica que trobem interlingüísticament entre les dues variants. Finalment, els treballs sobre l'alternança també s'han adreçat a determinar les diferències entre les construccions anticausatives i les passives i també amb altres construccions amb les quals coincideixen pel fet que morfològicament prenen el clíctic pronominal *se*. Ens referim a les construccions de passiva pronominal i a les construccions mitjanes.

Inicialment, aquestes qüestions es va originar precisament en treballs que analitzaven la interfície entre el lèxic i la sintaxi, és a dir, en treballs que intentaven concretar quins són els elements del significat lèxic d'un verb que determinen la projecció dels seus arguments i, per tant, les estructures sintàctiques en què aquests verbs poden aparèixer.

La recerca inicial distingia entre dues classes de verbs de canvi d'estat: els verbs de canvi de causa externa i els de canvi de causa interna (cf. Levin & Rappaport Hovav, 1995). Aquestes autores consideraven que aquesta classificació tenia un reflex en el comportament sintàctic, ja que els verbs de causa externa participaven de l'alternança causativa, tot i que amb algunes restriccions, mentre que els verbs de causa interna no hi participaven, precisament perquè, segons aquestes autores, els faltava un component de CAUSA en la seva estructura lexicosemàntica.

Així doncs, els primers models explicatius de la participació en l'alternança causativa s'inspiraven en el Principi de Projecció de Chomsky (1981) i consideraven que l'entrada lèxica d'un verb ja conté tota la informació necessària per a determinar les propietats sintàctiques d'aquest verb i la posició, doncs, que ocuparan els seus arguments (estraçta d'aproximacions basades en l'entrada lèxica o *lexical-entry driven approaches*).⁵⁷ Aquests models

2007, 2008, 2013), Guasti (1993, 1996, 2006), Iglesias Blanco (1992), Pitteroff & Campanini (2013), Shibatani & Pardeshi (2002), Soares da Silva (2012), Torrego (2010), Vecchiato (2003). Per al català és destacable el treball d'Alsina (2002, cap. 20.3), però és clar que s'hauria d'aprofundir més en aquest tema en aquesta llengua.

⁵⁷Segons aquesta formulació, els principals reptes que té una teoria de la realització dels arguments, des d'un punt de vista projeccionista, són: la manera com es representa el significat d'un verb, la identificació dels aspectes del significat que són rellevants gramaticalment, la classificació i l'estatus dels verbs (i dins d'aquest repte, l'explicació del motiu de la múltiple realització dels arguments en certs casos), el fet que el significat verbal re-

havian de resoldre diverses qüestions respecte de l'alternança causativa, entre les quals, per què alguns d'aquests verbs poden participar-hi i, en canvi, d'altres, no; com és que si l'entrada lèxica d'aquests verbs és única (tenen una única representació del significat verbal), poden projectar estructures sintàctiques diferents, i quina és la relació derivacional entre les variants, és a dir, si la variant anticausativa deriva de la causativa mitjançant alguna operació lèxica o sintàctica, o si és a l'inrevés, i és la variant causativa que deriva de l'anticausativa. Respecte d'aquesta darrera qüestió, com hem dit, es tracta d'evitar d'apel·lar a la polisèmia verbal, és a dir, d'evitar de considerar que els verbs que alternen tenen dues entrades lèxiques: una per a l'alternant transitiu i una altra per a l'intransitiu, ja que aquesta situació seria insatisfactòria teòricament, ja que conduiria a un lèxic mental sobrecarregat.

En aquests models projeccionistes, l'estructura sintàctica deriva, almenys en part, d'una representació del significat verbal, d'una descomposició de predicats centrada en la semàntica (Jackendoff, 1992, 2002; Levin & Rappaport Hovav, 1995; Rappaport Hovav & Levin, 1998) o en la sintaxi (Hale & Keyser, 1993, 1998, 2002; Mateu Fontanals, 2002). Alguns autors que postulen una anàlisi derivacional de l'alternança causativa, és a dir, en què una variant deriva de l'altra, són Chierchia (2004), Härtl (2003), Kallulli (2007), Koontz-Garboden (2009), Masullo (1999), Reinhart (1996, 2000, 2003), Reinhart & Siloni (2005), Pesetsky (1995), Rappaport Hovav & Levin (2012) i Rappaport Hovav (2014). Alguns d'aquests autors consideren que la variant anticausativa deriva de la causativa o transitiva mitjançant un *procés d'anticausativització*, mentre que altres consideren que es tracta d'un procés de *reflexivització* (cf. Chierchia, 2004, o Koontz-Garboden, 2009), i indiquen que el clíctic pronominal *se* que apareix en les construccions anticausatives és un operador que pren un predicat amb dos arguments i el reflexivitzat. Segons aquestes propostes, l'entitat que sofreix el canvi d'estat és també la que el causa.

Tanmateix, aquests models derivacionals tenen molts problemes per a donar compte del comportament sintàctic dels verbs de canvi d'estat respecte de l'alternança. Entre aquests problemes hem d'indicar el que s'han anomenat *restriccions de selecció*. És a dir, el fet que alguns verbs participen de l'alternança en alguns contextos, però no en altres, depenent de l'argument intern que presentin en la variant transitiva o causativa. A aquest fet hi hem d'afegir que la recerca ha demostrat que els verbs de canvi d'estat de causa interna, que s'havia dit que no participaven de l'alternança, en realitat sí que hi participen, tot i que restringeixen els arguments que poden aparèixer en la posició de subjecte de la variant transitiva o causativa (cf. McKoon & Macfarland, 2000; Wright, 2001, 2002; Rodríguez, 2011, o Alexiadou, 2014c). I encara finalment, cal considerar el cas de molts de verbs de canvi d'estat que només es poden construir en la variant transitiva o causativa, però no poden formar la variant anticausativa.

A part dels models projeccionistes o derivacionals, i a partir de les mancances que presenten aquests models, més recentment han aparegut propostes que tracten la variant transitiva o causativa i la variant anticausativa com a derivades d'una arrel abstrac-

presenta la construalitat dels esdeveniments, la uniformitat i la variació en la realització dels arguments, i el motiu pel qual hi ha subjectes que no són AGENT i objectes que no són PACIENT (cf. Levin & Rappaport Hovav, 2005).

ta. Es tracta de propostes que podem incloure dins dels models gramaticals anomenats neoconstruccionalistes (cf. Borer, 2004, 2005), els quals rebutgen la hipòtesi que l'expressió dels arguments estigui determinada per l'entrada lèxica i, en canvi, postulen que les relacions temàtiques deriven de determinades posicions estructurals definides sintàcticament.⁵⁸ Entre aquestes propostes d'aproximació a l'alternança causativa podem esmentar les d'Alexiadou (2006, 2010), Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b, 2015), Doron (2003), Doron & Labelle (2011), Folli & Harley (2004, 2005, 2007, 2008, 2013), Harley (2008, 2013a) o Schäfer (2008).

En general, tant uns models com els altres han intentat treballar sobre les diferències semàntiques i sintàctiques entre les dues variants, la transitiva o causativa i l'anticausativa, i també sobre les diferències observades entre la variant anticausativa i les construccions de passiva i mitjanes. Així mateix, les recerques han aprofundit sobre el paper del pronom reflexiu en les construccions anticausatives de les llengües romàniques, entre les quals el català.

Pel que fa a la primera qüestió, l'aspecte central ha estat la discussió sobre si les construccions anticausatives tenen en la seva representació un component de CAUSA, de manera similar a les construccions causatives, o no el tenen. Per aprofundir en aquest aspecte s'ha analitzat la legitimació en les construccions anticausatives d'adjunts amb significat de causa, i especialment de l'adjunt *per si sol / per si mateix* (cf. capítol 4). Així mateix, també s'ha aprofundit en l'anàlisi de les anticausatives que apareixen amb un datiu que indicaria afectació o causa no intencionada (cf. capítol 5).

Respecte de les diferències entre les construccions anticausatives, passives i mitjanes, s'han analitzat diferents tests que demostren que les construccions passives tenen un argument extern implícit, mentre que les construccions anticausatives manquen d'aquest. Entre aquests tests s'ha analitzat la legitimació en les construccions passives de clàusules finals, d'adjunts orientats a l'agent o d'adjunts que indiquen l'instrument. En canvi, segons les dades, les construccions anticausatives no legitimarien aquests adjunts i només legitimarien adjunts que indiquen causa o adjunt del tipus *per si sol / per si mateix* (cf. capítol 4).

Finalment, pel que fa a la tercera qüestió, la del paper del pronom reflexiu en les construccions anticausatives, s'ha comprovat que diferents llengües (entre les quals l'alemany, el francès, l'italià i el català) en presenten tres tipus: aquelles en què el verb ha d'aparèixer obligatòriament amb el clíctic pronominal (+se), aquelles en què el verb ha d'aparèixer obligatòriament sense el clíctic (-se) i aquelles en què el verb pot o no aparèixer amb el clíctic ($\pm se$) (cf. capítol 3).

Totes aquestes qüestions són tractades de manera extensa i aprofundida en aquesta tesi doctoral. Fins on arriba el nostre coneixement, molts d'aquests aspectes és la primera

⁵⁸Una cosa diferents són les teories monoestratals, que no reconeixen els diferents nivells de representació ni, per tant, l'existència de la interfície lexicosintàctica. En aquestes teories els fenòmens gramaticals tenen una representació única (un sol nivell o estrat) que conté tota la informació pertinent per a la interpretació de les construccions. Entre aquestes podem esmentar la *gramàtica cognitiva* de Langacker (1987, 1991, 2000) o la *gramàtica de construccions* de Goldberg (1995, 2006).

vegada que s'analitzen per a la llengua catalana, per la qual cosa l'anàlisi descriptiva que es fa del comportament dels verbs de canvi d'estat en l'alternança causativa, de les característiques sintàctiques i semàntiques de les dues variants i del paper del pronom reflexiu en la variant anticausativa, han d'engruixir les aproximacions interlingüístiques a aquest fenomen. L'alternança causativa és un fenomen àmpliament estudiat per a l'anglès, tot i que també hi ha estudis descriptius en altres llengües. La descripció de l'alternança en diferents llengües compondrà un bagatge de coneixement que permetrà hipòtesis explicatives cada cop més afinades. Tanmateix, encara no hi havia cap estudi extens sobre l'alternança en català. Un objectiu principal d'aquesta tesi, com hem dit, és doncs analitzar en profunditat la participació dels verbs de canvi d'estat del català en l'alternança causativa (cf. capítol 2). Analitzar també l'aparició o no del clític pronominal *se* en la variant anticausativa (cf. capítol 3) i comprovar el comportament de les construccions en català respecte dels tests usats per a diferenciar-les de les construccions de passiva i de les mitjanes (cf. capítol 4); comprovar si les anticausatives tenen un component de CAUSA mitjançant l'anàlisi de l'afegit d'un datiu a aquestes construccions (cf. capítol 5).

A part, un altre objectiu d'aquest treball serà l'anàlisi d'algunes de les propostes derivacionals i neoconstruccional que s'han proposat del fenomen de l'alternança (cf. capítol 6). Ens centrarem especialment en la proposta d'Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015). Partirem d'aquesta proposta per suggerir, a partir de l'anàlisi descriptiva feta de l'alternança en llengua catalana, dues modificacions que considerem que ajuden a explicar millor el fenomen. Per una banda, a partir de les estructures sintàctiques que els autors proposen per representar les construccions causativa, anticausativa marcada, anticausativa no marcada i passiva, argumentarem la necessitat d'afegir una nova estructura que representi les construccions de passiva pronominal. Hem de tenir en compte que aquestes són estructures que no estan disponibles en anglès. En llengua catalana, superficialment són exactament iguals a les construccions anticausatives, tot i que semànticament són construccions equivalents a les de passiva perifràstica. De fet, en la nostra proposta argumentarem que és millor interpretar les construccions intransitives equivalents a una transitiva, el subjecte de la qual rebi paper temàtic AGENT com a passives pronominals i no com a anticausatives (cf. (29a-b)). Tanmateix, en certs casos de construccions amb verbs de causa interna considerarem que el subjecte [+humà] és CAUSA i que la construcció intransitiva és anticausativa (en el capítol 6.3.2 ho explicarem més detingudament) (cf. (29c-d)). En canvi, les construccions intransitives corresponents a transitives amb subjecte amb paper temàtic CAUSA sempre considerarem que són anticausatives (cf. (30)):

- (29) a. En Joan va rompre el vidre del cotxe.
 b. El vidre del cotxe es va rompre (= El vidre del cotxe va ser romput per en Joan).
 [passiva pronominal]
 c. El pagès va assecar les figues.
 d. Les figues es van assecar. [anticausativa]

- (30) a. La tempesta de calabruix va rompre el vidre del cotxe.
 b. El vidre del cotxe es va rompre (≠ El vidre del cotxe va ser romput). [anticausativa]
 c. La calor excessiva va assecar les figues.
 d. Les figues es van assecar (≠ Les figues van ser assecades). [anticausativa]

Per altra banda, proposarem que una major participació del coneixement del món en la legitimació de les construccions permet donar compte de totes les restriccions de participació en l'alternança. Aquesta reivindicació minimitza el paper de la sintaxi en la legitimació de les construccions i dóna major protagonisme al coneixement del món del parlant.

- (31) a. En Joan va rompre el vidre del cotxe.
 b. El vidre del cotxe es va rompre.
 c. En Joan va rompre la seva promesa.
 d. #La seva promesa es va rompre.⁵⁹
- (32) a. La humitat ha corcat la fusta.
 b. #Els tèrmits han corcat la fusta.
 c. La fusta s'ha corcat.

A (31) podem observar un cas de restriccions de selecció. A (31a-b) tenim una construcció amb el verb *rompre*, el qual pot aparèixer com a causatiu i com a anticausatiu. En canvi, el mateix verb a (31c-d) no permet l'alternança. Això es deu al fet que en aquest segon cas l'argument intern de la variant transitiva s'interpreta en el sentit que només un AGENT pot dur a terme l'acció. A (32) tenim dos exemples amb el verb *corcar*, un verb de canvi d'estat de causa interna. A (32a) es permet una construcció causativa en què s'interpreta com a causa directa el que en realitat és un facilitador de l'esdeveniment. La humitat no corca la fusta sinó que és una circumstància que afavoreix l'aparició dels causants directes del procés: els insectes. En canvi, a (32b) podem comprovar que la construcció transitiva amb aquests causants directes no es veu com a acceptable. Aquest és un aspecte de què la *Direct Causation Condition*, que Rappaport Hovav & Levin (2012) o Rappaport Hovav (2014) postulen com a condició que explica quan una causa pot aparèixer en una construcció transitiva, no en pot donar compte.

En la nostra opinió cal un principi cognitiu que expliqui aquests casos. Aquest principi ha d'estar basat en la conceptualització del món. Així doncs, segons la nostra proposta, la sintaxi ofereix un conjunt d'estructures sintàctiques en què les arrels es poden incrus-

⁵⁹En coherència amb la proposta que fem, en el sentit que el coneixement del món i la conceptualització dels esdeveniments tenen un paper important en la legitimació de les construccions, no marcarem les oracions, com és tradicional, com a agramaticals (*), sinó com a conceptualment inacceptables (#). Això sí no és el cas que reproduïm construccions d'altres autors, ja que en aquest cas farem ús dels símbols valoratius usats exactament per aquests autors. Finalment, també usarem el signe d'interrogació (?) per indicar que dubtem sobre l'acceptabilitat o no d'una construcció.

tar lliurement, donant lloc a un conjunt de possibles construccions amb aquests verbs. Posteriorment a l'actuació de la sintaxi, només aquelles construccions que el coneixement del món o la conceptualització dels esdeveniments consideri com a acceptables es legitimaran. Aquesta proposta sens dubte dóna més importància a la interfície entre la sintaxi i el sistema intencional-conceptual. La nostra proposta explicativa, que inclourà la resposta a les qüestions plantejades en aquests últims paràgrafs s'explicitarà en el capítol 6.

A continuació concretem el marc teòric del que partirà la nostra proposta explicativa, la qual ha de donar compte de la descripció del comportament sintàctic de les construccions que participen de l'alternança. Concretament aprofundirem en la Morfologia Distribuïda, la introducció de l'argument extern mitjançant un nucli funcional *Voice* i l'expressió sintàctica de la causa.

1.2.1 Marc teòric

El marc teòric immediat en el qual s'insereix la present tesi per donar compte de les estructures sintàctiques proposades per explicar les variants causativa i anticausativa, siguin marcades o no marcades morfològicament, així com també de les construccions passives i mitjanes, amb què les anteriors es relacionen, és el que proposen Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015).

Així doncs, es tracta d'un marc teòric que s'allunya de les propostes projeccionistes a l'alternança i que pren com a marc general una perspectiva neoconstruccional de la sintaxi. En l'apartat anterior ja hem distingit, molt succintament, les característiques de les aproximacions projeccionistes i neoconstruccional a l'alternança causativa. I més endavant, en l'apartat corresponent (cf. capítol 6), analitzarem diferents propostes de tots dos tipus i en veurem les diferències i les mancances.

Com hem destacat, els models projeccionistes s'inspiren en el Principi de Projecció de Chomsky (1981) i assumeixen que la realització de l'estructura argumental està determinada per la informació de l'estructura lexicosemàntica del verb. Segons Levin & Rappaport Hovav (2005: 186), en les primeres versions de la gramàtica generativa l'expressió sintàctica dels arguments verbals estava codificada directament en l'entrada lèxica en forma de marcs de subcategorització. Posteriorment, aquests marcs van ser substituïts per una descomposició de predicats, de base sintàctica o semàntica. Rappaport Hovav & Levin (1998) anomenen precisament aquests models com a *teories projeccionistes*. Altres autors els han anomenat *endo-skeletal* (cf. Borer, 2004).

Així doncs, una diferència important, i bàsica, que estableixen aquests models és entre aspectes del significat gramaticalment rellevants o irrellevants (cf. Rappaport Hovav & Levin, 1998). Aquesta diferenciació també ha estat adoptada pels enfocaments a la interfície que assumeixen que almenys part de la interpretació dels arguments depèn de l'estructura sintàctica més que no d'especificacions del significat lèxic.

Aquest segon tipus de models es desenvolupen després de comprovar que la possibilitat de realitzacions argumentals múltiples del mateix verb i les alternances argumentals

(com l'alternança causativa) posen en qüestió els principals postulats de les teories projeccionistes. Per aquest motiu es desenvolupen teories en les quals és més aviat la mateixa expressió sintàctica dels arguments la que determina el significat, i no a l'inrevés:

(33)

[T]heories have been developed on which it is the syntactic expression of arguments which determines major facets of meaning, rather than differences in meaning which determine different argument realizations.

(Levin & Rappaport Hovav, 2005: 190)

Aquests models rebutgen la hipòtesi que l'expressió dels arguments estigui determinada per l'entrada lèxica i sostenen que les relacions temàtiques deriven de determinades posicions estructurals definides sintàcticament. En aquest sentit, aquests models intenten descobrir les diferents estructures sintàctiques que donen lloc a les diferents interpretacions semàntiques i traslladen el punt d'atenció des dels aspectes lexicosemàntics dels verbs a la sintaxi, és a dir, a l'estructura funcional. En aquests models, el significat bàsic de l'arrel es combina amb el significat de l'estructura esdevenimental representada per la mateixa construcció sintàctica i s'associa amb posicions estructurals particulars (cf. Levin & Rappaport Hovav, 2005). Així, els elements del significat que influeixen en la sintaxi es formalitzen per mitjà d'estructures jeràrquiques, els nuclis de les quals són categories sintàctiques (Demonte, 2002). Aquests models reben el nom de *teories neoconstruccional*s (Rappaport Hovav & Levin, 1998) o models *exo-skeletal* (Borer, 2004).⁶⁰

Així doncs, podem dir, respecte de l'alternança causativa, que les perspectives projeccionistes assumeixen que una variant, la causativa o l'anticausativa, és la bàsica, i que d'aquesta en deriva l'altra mitjançant alguna operació sintàctica o lèxica. Així doncs, típicament assumeixen que les dues variants en l'alternança causativa estan derivacionalment relacionades. D'aquesta manera, només una de les dues variants estaria llistada en el lèxic mental, mentre que l'altra variant es derivaria de la primera. La qüestió és, evidentment, quina de les dues variants és la bàsica i quina és la derivada, i també on té lloc la derivació, si en el lèxic o en la sintaxi.

Per altra banda, les perspectives neoconstruccionalistes adopten un punt de vista no derivacional a l'alternança. En aquest sentit, tracten tant la variant anticausativa com la causativa com a derivades d'una arrel abstracta.

1.2.1.1 Morfologia Distribuïda

La proposta d'Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015), com les seves variants anteriors (cf. Alexiadou, 2006, 2010; Alexiadou & Anagnostopoulou, 2009; Alexiadou,

⁶⁰ Acedo Matellán (2010) fa referència al fet que les denominacions d'*endo-skeletal* i *exo-skeletal* es basen en els dos tipus d'esquelets que trobem en el regne animal: els endoesquelets o esquelets interns (dels vertebrats) i els exoesquelets o esquelets externs (dels artròpodes). Així, segons aquest autor, per similitud, en les teories *endo-skeletal* es considera que l'estructura es construeix des de l'interior (des de l'ítem lèxic). En canvi, en les teories *exo-skeletal* l'esquelet és l'estructura funcional ja que determina la semàntica composicional i els trets sintàctics de l'estructura.

Anagnostopoulou & Schäfer, 2006, o Schäfer (2008)), parteix del marc teòric de la Morfologia Distribuïda (*Distributed Morphology*). Aquesta proposta d'arquitectura de la gramàtica va néixer a partir dels articles fundacionals de Halle & Marantz (1993, 1994), i també de l'important article de Marantz (1997). Essencialment, la Morfologia Distribuïda proposa un sistema sintàctic que consisteix en un conjunt de regles que generen les estructures gramaticals, les quals són, per altra banda, subjecte de més operacions durant la derivació cap als nivells d'interfície de la forma fonològica i la forma lògica.⁶¹

S'anomena *distribuïda* atès que el mecanisme del que tradicionalment s'ha anomenat *morfologia* no està concentrat en un sol component de la gramàtica, sinó que es distribueix entre diferents components. Aquesta proposta comparteix trets importants amb la morfologia més tradicional, especialment la insistència que l'organització jeràrquica de les peces és present en tots els nivells de la representació d'un mot, però també se n'allunya en altres, com per exemple en el fet que permet que aquestes peces siguin subjecte de canvis en el curs de la derivació i no es mostrin invariants.

Aquesta perspectiva teòrica comparteix amb les propostes morfològiques d'Anderson (1992), Aranoff (1994) o Beard (1995) la consideració que en tots els nivells sintàctics, sigui la forma lògica, sigui en els diferents nivells estructurals, els nodes terminals manquen de trets fonològics, i que els obtenen en el nivell morfològic. Per altra banda, comparteix amb la perspectiva lexicalista de la morfologia de Lieber (1992) que tant les arrels com els afixos són entrades lèxiques (vocabulari) que connecten feixos de trets morfosintàctics amb complexos de trets fonològics. Tanmateix, per a la Morfologia Distribuïda l'assignació de trets fonològics té lloc després de la sintaxi i no crea ni determina els elements terminals manipulats per la sintaxi.

Aquests aspectes determinen dues diferències importants de la Morfologia Distribuïda respecte d'aquestes altres aproximacions a la morfologia. En primer lloc, que en la Morfologia Distribuïda la teoria prediu que l'estructura dels mots (la localització jeràrquica dels afixos) està determinada per la sintaxi i no pels marcs de subcategorització de cada afix. En segon lloc, que atès que cap dels trets morfosintàctics involucrats en l'operació de la sintaxi és proporcionat per la inserció de vocabulari, les entrades lèxiques poden ser infraespecificades quant als trets.

La Morfologia Distribuïda adopta, inicialment, l'organització bàsica de la teoria de principis i paràmetres. Per a aquesta aproximació només hi ha un sistema generatiu, que està format per un conjunt de primitius; un sistema derivacional, per combinar aquests primitius en un conjunt infinit i discret d'objectes complexos; una interfície amb el sistema conceptual-intensional o forma lògica (LF), i una interfície amb el sistema articulatorioperceptual o forma fonètica (PF). Qualsevol cosa més enllà (un lexicó generatiu, per exemple) esdevé superflu en aquesta aproximació.

En aquest marc, cada mot es forma mitjançant operacions sintàctiques (Ajunteu (*Merge*), Traslladeu (*Move*) o Copieu (*Copy*)), i els principis de la morfologia són principis sin-

⁶¹ Per a una aproximació bastant completa a aquesta proposta teòrica recomanem Embick & Noyer (2007), Embick & Marantz (2008), Harley (2009b), Harley & Noyer (1999), Marantz (2007) i les referències que s'hi esmenten.

tàctics, ja que l'estructura morfològica que arriba a la forma fonètica és simplement una estructura sintàctica. Tanmateix, en casos més complexos, calen processos addicionals per a modificar i elaborar l'estructura sintàctica. Així, en la Morfologia Distribuïda alguns aspectes de la formació del mot ocorren a partir d'operacions sintàctiques, tal com moviment de nucli, mentre que altres aspectes es justifiquen per operacions que ocorren en la interfície de la forma fonètica. Aquests processos efectuen modificacions en l'estructura generada per la sintaxi, tot i que aquestes modificacions es limiten a operacions menors que manipulen nodes d'una manera altament restringida. Així doncs, la sintaxi genera estructures jeràrquiques a partir d'un conjunt finit de primitius. Però la linearització dels nodes en l'estructura jeràrquica és de manera plausible una cosa que es defineix per operacions a la forma fonètica (cf., també, Chomsky, 1995).

Les unitats que participen en les operacions sintàctiques són els anomenats *morfemes*, dels quals n'hi ha de dos tipus. Per una banda, les arrels, que constitueixen una classe oberta i no poden aparèixer mai nues (*bare*), ja que sempre han d'haver estat categoritzades mitjançant la combinació amb un nucli funcional categoritzador i, per una altra banda, els anomenats *morfemes abstractes*, que corresponen als continguts de les categories funcionals de la teoria sintàctica i que estan composts únicament per trets no fonètics.

Hi ha tres propietats dels ítems de vocabulari o morfemes que, presos junts, distingeixen la Morfologia Distribuïda d'altres teories (cf. Harley & Noyer, 1999). Aquestes tres propietats són, en primer lloc, la inserció tardana (*Late Insertion*). Els nodes terminals, organitzats en les estructures tradicionalment jeràrquiques per mor de la sintaxi, són complexos de trets semàntics i sintàctics, però manquen sistemàticament de trets fonològics. Els trets fonològics són proveïts, després de la sintaxi, per la inserció d'ítems de vocabulari. Aquest procés d'inserció de vocabulari afegeix trets fonològics als nodes terminals. Els trets semàntics, sintàctics i morfològics actuen com a *índexs* que identifiquen l'ítem. La inserció tardana es contraposa a la inserció primerenca (*Early Insertion*), en la qual les entrades lèxiques es combinen i han de comprovar els seus trets amb els dels nuclis sintàctics. Actualment és un tema de debat si la inserció tardana s'aplica només als morfemes funcionals o si també s'aplica a les arrels. Aquest aspecte no serà important en el desenvolupament d'aquesta tesi.

La segona propietat és la infraespecificació (*underspecification*). Per tal que un ítem lèxic s'insereixi en un node terminal, els trets identificadors de l'ítem han de ser un subconjunt dels trets del node terminal. La inserció no pot tenir lloc si l'ítem té trets identificadors que no apareixen al node. Els ítems no necessiten fer coincidir cada tret específic en el node; més aviat són infraespecificats respecte dels trets dels nodes en què s'insereixen. L'ítem més altament especificat, els trets identificadors del qual siguin un subconjunt dels trets del node terminal, guanya la competició i s'insereix. La infraespecificació contrasta amb l'especificació completa (*Full Specification*), en què les entrades lèxiques contenen tots els trets necessaris per a desenvolupar completament l'estructura d'un mot complex. En aquestes teories, les entrades lèxiques no competeixen per inserir-se, sinó que s'insereixen lliurement, només que satisfacin les restriccions dels marc de subcategorització.

I la tercera característica de la Morfologia Distribuïda és el que podríem anomenar *estructura sintàctica jeràrquica descendent* (*Syntactic Hierarchical Structure All the Way Down*).

Aquesta característica suposa que els elements de la sintaxi o de la morfologia participen dels mateixos tipus d'estructures constituents. Així, la Morfologia Distribuïda es basa en les peces lèxiques, en el sentit que els elements de la sintaxi i de la morfologia s'entenen com a constituents discrets per comptes del resultat de processos morfofonològics. Així, les estructures jeràrquiques que provenen de la sintaxi poden ser modificades en el component de la forma fonològica per operacions morfològiques, que són restringides per condicions estrictes de localitat. Aquesta aproximació purament sintàctica a la formació de mots contrasta amb aproximacions en què l'aparent estructura jeràrquica dels mots és generalment sintàctica. Per tant, des de la perspectiva de la Morfologia Distribuïda no hi ha un lèxicó en el sentit de les teories lexicalistes i, com a conseqüència, tampoc no hi ha descomposició de predicats ni projecció d'informació lèxica cap al component sintàctic.

En resum, la derivació en Morfologia Distribuïda funciona de la manera següent: la derivació sintàctica accedeix a una primera llista de terminals sintàctics, constituïda per arrels i morfemes abstractes, i sobre aquesta llista es produeix la linearització dels elements a partir d'operacions sintàctiques com *Moveu*, *Traslleu* o *Copieu*. Aquesta derivació s'escindeix entre la forma fonètica i la forma lògica. Les operacions morfològiques es produeixen en el camí cap a la forma fonètica i consisteixen en la inserció de vocabulari, mitjançant l'accés a la llista de vocabulari, l'aplicació de reajustaments sobre la linearització i l'aplicació de regles fonològiques que proveeixen de contingut fonològic els morfemes abstractes. Finalment, en la forma lògica es produeix l'accés a l'enciclopèdia, una tercera llista que planteja el model. Es tracta d'una llista d'informació semàntica que pot contenir tant propietats de les arrels com d'expressions idiomàtiques.

Segons Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015), del fet que no hi hagi lèxicó i no es pugui projectar informació del lèxic a la sintaxi se segueix naturalment que l'argument extern no s'introdueix per l'arrel, sinó per un nucli funcional *Voice*. Tanmateix, segons els autors, més controvertida és la qüestió de si l'arrel introdueix l'argument intern. Inicialment la Morfologia Distribuïda entenia que l'arrel feia aquesta tasca, però aquest paper ha estat criticat, segons els autors, per exemple per Alexiadou (2014b), Borer (2005) o Lohndal (2012, 2014). En aquest sentit, mancats d'informació sintàcticament interpretable, les arrels no poden projectar cap estructura, i, per tant, no poden dur un argument en la posició d'especificador o de complement. Per tant, únicament un nucli funcional, una partícula o una estructura de clàusula reduïda poden introduir arguments.

Els autors parteixen de la distinció dels verbs en dues classes, verbs que lexicalitzen la manera i verbs que lexicalitzen el resultat, i assumeixen que l'arrel, com a component central, idiosincràtic, del significat del verb, juga un paper fonamental en la conceptualització dels esdeveniments (*cf.*, també, Rappaport Hovav & Levin, 1998). Els autors assumeixen que MANERA i RESULTAT són categories ontològiques que determinen com el significat d'un verb s'associa amb una estructura esdevenimental. A més, consideren també que el tipus ontològic de l'arrel determina com s'insereix en la representació sintàctica: en les arrels de manera, aquesta s'ajunta en la posició d'especificador del nucli verbalitzador, mentre que les arrels de resultat s'ajunten com a complements del nucli.

En aquest sentit, doncs, pels autors, la representació sintàctica s'interpreta conjuntament amb el component enciclopèdic del sistema derivacional.⁶²

1.2.1.2 Tipologia de *Voice* i introducció de l'argument extern

Pel que fa a la representació sintàctica de les diferents variants de l'alternança, Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015) parteixen de la base que l'alternança és, en realitat, una alternança en el nucli funcional *Voice*. És a dir, que la representació sintàctica de la variant causativa d'aquesta alternança conté un nucli verbal que introdueix l'argument extern, mentre que la variant anticausativa manca d'aquesta capa verbal.

La proposta d'un nucli d'aquest tipus parteix de treballs que analitzen l'estructura argumental de les construccions sintàctiques. L'estret paral·lelisme existent en les diferents llengües pel que fa a l'expressió sintàctica de l'estructura argumental ha menat a teories que demanen un reflex transparent d'aquesta estructura en la representació sintàctica subjacent. Així doncs, l'anàlisi, en els marcs actuals, en què la semàntica llegeix a partir de la sortida del component sintàctic de la gramàtica a través d'un estricte homomorfisme, s'ha centrat a descobrir el motiu dels diferents desaparellaments, és a dir, del fet que dues estructures diferents, tot i que relacionades, siguin la base de la mateixa representació semàntica. L'objectiu és analitzar per què dues estructures diferents, fetes a partir dels mateixos elements lèxics, però amb diferents categories funcionals i trets formals, expressen el mateix esdeveniment.⁶³ És a dir, com és que un mateix significat semàntic es pot expressar mitjançant diferents estructures sintàctiques, i com és que la mateixa estructura sintàctica pot expressar diferents significats.

Aquesta recerca és a la base de les aproximacions que s'orienten al voltant dels papers temàtics, com les que adopten alguna versió de la *Uniform Theta-Role Assignment Hypothesis* (UTAH), que podríem traduir com *Hipòtesi de l'assignació uniforme dels papers temàtics*, primerament establerta per Baker (1988; cf., també, Baker, 1997). Segons aquesta hipòtesi, relacions temàtiques idèntiques entre diferents ítems es representen per relacions estructuralment idèntiques d'aquests ítems en el nivell d'estructura sintàctica profunda. També és a la base de les aproximacions a l'estructura argumental que parteixen de l'estructura esdevenimental, com ara la de Ramchand (2008).

Altres aproximacions a l'estructura argumental que intenten explicar la uniformitat en l'expressió dels arguments l'atribueixen als principis que interpreten semànticament l'estructura sintàctica. Entre aquestes aproximacions trobem les que mantenen l'autonomia de la sintaxi demostrant que les estructures sintàctiques poden ser ambigües (cf., per exemple, Bruening, 2010) o les que apel·len a l'al·losèmia dels nuclis verbals, és a dir, al fet que els nuclis sintàctics inclosos en la interpretació de l'estructura argumental estan subjectes a diferent interpretació segons el context, de manera que cada nucli presenta

⁶² Pel que fa a la distinció entre verbs que lexicalitzen un component de manera o un component de resultat es poden consultar, entre d'altres, les referències següents i les que s'hi citen: Arsenijević (2010), Beavers & Koontz-Carboden (2012), Husband (2014), Koontz-Carboden & Beavers (2009), Levin & Rappaport Hovav (2008, 2013), Mateu & Acedo-Matellán (2012), Rappaport Hovav & Levin (2010).

⁶³ Aquest és, de fet, segons Bartra (2014), l'objectiu del volum dedicat al *Voice Phenomena* de la revista *Catalan Journal of Linguistics*, segons expressa l'autora en la introducció d'aquest volum.

un rang de significats que poden incloure fins i tot un significat expletiu, nul. Aquesta és, per exemple, la proposta de Wood & Marantz (2016).

Diferents autors, per exemple, han indicat que el nucli verbal v (v petita) presenta diferents *flavours* per donar compte de les diferències entre les construccions transitives i les inacusatives o passives (*cf.*, per exemple, Cuervo, 2003, 2014, 2015; Harley, 1995; Folli & Harley, 2005, o Pylkkänen, 2008). Tanmateix, altres autors han assenyalat que aquesta visió no està exempta de problemes (*cf.*, per exemple, Alexiadou, 2012; Alexiadou & Doron, 2012, o Harley, 2013).

Harley (1995) i Folli & Harley (2005) postulen l'existència de diferents *flavours* de v . En aquest cas, distingeixen v_{DO} , v_{CAUSE} i v_{BECOME} . El primer introduiria arguments externs agentius i seleccionaria un complement nominal. En canvi, el segon no imposaria restriccions al tipus d'argument extern que introduiria, però seleccionaria una clàusula reduïda com a complement, la qual cosa denotaria un estat resultant. És precisament aquesta estructura configuracional (v_{CAUSE} + clàusula reduïda) que donaria lloc, segons les autores, a la semàntica de canvi d'estat. Finalment, el tercer tipus de v no introduiria cap argument extern, per la qual cosa donaria lloc a construccions inacusatives. També seleccionaria com a complement una clàusula reduïda. v_{CAUSE} i v_{BECOME} alternarien en les variants de l'alternança.

Per la seva banda, Cuervo (2003, 2014, 2015) també proposa l'existència de tres tipus de v petita: v_{DO} , v_{GO} i v_{BE} , relacionats respectivament amb predicats d'activitat, de canvi o estats. Tot i aquesta presència de tres *flavours*, la proposta de Cuervo no és similar a la de Harley o Folli & Harley perquè aquesta autora, com també passa amb Pylkkänen (2008), assumeix que el nucli esdevenimental v no és el responsable directe de la introducció de l'argument extern. A més, els tres tipus de v representen estructures esdevenimentals simples, encara que poden combinar-se per a donar lloc a estructures complexes. És el cas, per exemple, de la combinació de v_{DO} i v_{BE} , que dóna lloc a una estructura causativa de canvi d'estat, o de la combinació de v_{GO} i v_{BE} , que donaria lloc a una estructura anticausativa (Cuervo, 2015). A més, segons l'autora, si v_{DO} pren com a complement un sintagma nominal, la interpretació de l'argument extern serà agentiva. En canvi, si pren com a complement un altre predicat (com, per exemple, en les construccions causativa o anticausativa), la interpretació de l'argument extern serà de causa.

És a partir de la proposta de Kratzer (1996) que s'ha assumit que l'argument extern no s'introdueix ni pel verb ni per un nucli verbal esdevenimental com v petita, sinó per un nucli funcional *Voice* que se situa per sobre del nucli esdevenimental i que relaciona l'argument extern amb l'esdeveniment mitjançant un procés anomenat *Event Identification*.

Ja abans d'aquesta autora s'havia destacat el paper especial que l'argument extern jugava en l'estructura oracional (*cf.*, per exemple, Chomsky, 1981; Koopman & Sportiche, 1991, i Stowell, 1982). Segons Bartra (2014), els intents de justificació de la relació entre l'argument extern amb l'estructura oracional, considerant el nucli VP una clàusula reduïda amb una capa extra a què s'ajuntava l'argument extern, no tenien en compte que aquesta relació distorsionava les assumpcions bàsiques sobre l'estructura oracional de la teoria de la X barrada (teoria de la X'). A més, Hale & Keyser (1993, 2002) també van

establir que l'argument extern no és una part de l'estructura lèxica dels verbs, sinó que s'introdueix gràcies a una categoria funcional en la sintaxi oberta.

Chomsky (1995) va anomenar aquest nucli funcional *vP* i va assumir que si l'argument extern es trobava en la posició d'especificador de *v*, la configuració *v-VP* expressava el paper causatiu o agentiu de l'argument extern. Així mateix, Chomsky va assumir que només els verbs inacusatius, que mancaven d'agent, eren simples estructures *VP* sense *v*. A més a més, atès que tant els verbs inergatius com els transitius comparteixen el fet de tenir un argument extern causant, Chomsky va distingir entre *v* i *v*^{*}, essent aquest últim el nucli funcional corresponent a sintagmes verbals amb una estructura argumental completa (cf. Bartra, 2014).

Així doncs, per exemple, Harley (2013a) assumeix que l'estructura interna d'un sintagma verbal està composta per almenys tres nuclis: *Voice*, *v* i la projecció lèxica (que anomena $\sqrt{P}$ o *VP*). Per altra banda, Wood & Marantz (2016) presenten un inventari dels nuclis funcionals que poden introduir arguments en l'estructura sintàctica. Els autors destaquen cinc potencials nuclis funcionals amb aquesta tasca: *Voice*, *low appl[licatiu]*, *little p*, les preposicions i *high appl[licatiu]*.⁶⁴ Com poden observar, segons aquests autors, *v* petita no introdueix arguments ni és el lloc per a la interpretació semàntica dels sintagmes nominals, sinó que té la funció sintàctica de verbalitzar una arrel categorialment neutra. Tanmateix, *v* petita sí que pot ser sensible morfològicament a la presència o no d'un argument extern.

Alexiadou (2014a), però també Alexiadou & Doron (2012), Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015), Alexiadou, Schäfer & Spathas (2014), Doron (2003, 2015) o Spathas, Alexiadou & Schäfer (2015), per la seva banda, plantegen la hipòtesi que en l'explicació de les alternances de l'estructura argumental hi ha tres nuclis *Voice* implicats. Un *Active Voice* (nucli *Veü activa*), a la base de les construccions transitives i inergatives en totes les llengües, un nucli *Passive Voice* (nucli *Veü passiva*), propi de les construccions passives perifràstiques, i un nucli *Middle Voice* (nucli *Veü mitjana*), propi de les construccions reflexives, passives pronominals i mitjanes.

Segons Alexiadou (2014a), el nucli verbal *Passive Voice* s'introdueix per damunt del domini lingüístic que introdueix l'argument extern (*Active Voice*): [*PassiveP* [*Passive VoiceP*]]. En canvi, el nucli *Middle Voice* es localitza més avall en l'estructura jeràrquica, ja que és la contrapartida del nucli *Active Voice*: [*MiddleP* [*Middle vP* [*v Root*]]].⁶⁵ La proposta de l'autora és que un nucli *Voice* no actiu es realitzarà amb morfologia no activa en contextos en què manqui d'especificador. En el cas del català, recordem que aquesta morfologia és el clíctic pronominal *se*. Segons l'autora, l'estructura que hem presentat per a les construcci-

⁶⁴Els autors destaquen que aquests cinc nuclis poden ser reduïts a un sol introductor d'arguments, segons el context sintàctic, al qual es refereixen com a *i*^{*}. Les diferències en l'ús d'aquest nucli depenen del context sintàctic en què ocorre, i les seves propietats sintàctiques i semàntiques serien tres. En primer lloc, que es podria ajuntar amb diverses categories sintàctiques, per la qual cosa la seva interpretació dependria de la posició estructural que ocupés. En segon lloc, que el tret categorial d'aquest nucli dependria del tret categorial del primer constituent amb què s'ajuntés. I en tercer lloc, que les arrels lèxiques es podrien ajuntar també a aquest nucli, tot i que n'afectarien la interpretació.

⁶⁵He, reproduït les dues estructures a partir de la representació en arbre d'Alexiadou (2014a: 33 (38)).

ons amb *Middle Voice* es pot interpretar com a reflexiva, passiva o anticausativa dependent del tipus ontològic de l'arrel. A més, per interpretar-se com a mitjana s'ha d'incrustar sota un nucli aspectual imperfectiu.

Pel que fa a la distinció entre arguments externs AGENT o CAUSA, aquesta distinció és prou important en el context de l'alternança causativa, atès que només aquells verbs que permeten arguments externs dels dos tipus poden alternar. Així, com veurem, els verbs que només seleccionen un argument extern AGENT o INSTRUMENT i rebutgen un argument CAUSA no poden alternar (cf. (34)). En canvi, els verbs alternants són compatibles amb subjectes AGENT, INSTRUMENT i CAUSA (cf. (35)). Segons Alexiadou & Schäfer (2006) o Schäfer (2012), una propietat definitòria de les causes és que són inherentment esdevenimentals i que poden modificar el subesdeveniment causatiu.

- (34) a. La perruquera va tallar els cabells. [argument extern = AGENT]
 b. #La preocupació va tallar els cabells. [argument extern = CAUSA]
 c. #Els cabells es van tallar.
- (35) a. En Joan va rompre la finestra. [argument extern = AGENT]
 b. La tempesta va rompre la finestra. [argument extern = CAUSA]
 c. La finestra es va rompre.

Segons la proposta del nucli *Voice* feta per Kratzer (1996), aquest nucli funcional introdueix l'argument extern en la posició d'especificador que projecta, i li assigna paper temàtic. Tanmateix, caldrà argumentar per la possibilitat que la posició d'argument extern dels verbs de canvi d'estat que alternen sigui ocupada per un argument amb diferents papers temàtics. En aquest sentit, per exemple, Ramchand (2008) entén que aquesta posició l'ocupa un argument infraespecificat, que anomena INITIATOR.

Tanmateix, donar compte de l'asimetria entre els verbs que no alternen i els que alternen, pel que fa a la selecció del paper temàtic de l'argument extern, és difícil per a les aproximacions projeccionistes a l'estructura argumental. Tot i això, en la hipòtesi d'un nucli *Voice* que introdueix l'argument extern, es pot recórrer a la idea de diferents *flavours* d'aquest nucli. Així doncs, es podria postular l'existència d'un nucli *Voice*_{AGENT} i d'un nucli *Voice*_{CAUSE} per justificar les asimetries vistes. Aquesta aproximació hauria d'anar complementada per una definició més fina de tots dos papers temàtics. En aquest sentit, tradicionalment s'ha entès que el paper temàtic AGENT correspon a un participant que inicia un esdeveniment i que, per tant, és una entitat [+humà] que actua intencionadament. En canvi, el paper temàtic CAUSA s'ha interpretat com a [-humà].

Així i tot, Alexiadou & Schäfer (2006), Folli & Harley (2008) o Schäfer (2008) han argumentat contra el fet que els agents hagin de ser necessàriament [+humà] o [+animat] i que expressin intencionalitat. Segons aquestes propostes, les entitats no animades es poden comportar gramaticalment en certs contextos com a agents, tant en construccions inergatives com transitives.

Segons Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015) (cf., també, Schäfer, 2012), la propietat definitòria de les causes és que són inherentment esdevenimentals i que poden modificar el subesdeveniment causatiu. Aquesta idea és similar a la que expressen

Levin & Rappaport Hovav (1995) en afirmar que les causes corresponen a l'esdeveniment causant, per una banda, o Pylkkänen (2008), per l'altra, quan diu que la causa no expressa un participant de l'esdeveniment, sinó l'esdeveniment mateix.

A més, hem de tenir en compte que les causes es poden introduir també, en les construccions causatives, mitjançant una preposició:

(36) La finestra es va rompre per la tempesta.

Pels autors, així com també per Schäfer (2012), la contribució semàntica de l'argument CAUSA quan apareix com a sintagma nominal o com a sintagma preposicional és la mateixa: simplement introdueixen un esdeveniment, el qual s'identifica amb un de ja introduït pel predicat. Per tant, els sintagmes de causa no s'introdueixen per un nucli temàtic, com els sintagmes agentius. Així doncs, els sintagmes de causa, siguin nominals o preposicionals, fan la mateixa contribució a la semàntica de la construcció, però no són uniformes sintàcticament.

En aquest sentit, per Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015), quan el sintagma que expressa la causa és nominal, es tracta d'un autèntic argument extern, mentre que quan és un sintagma preposicional és simplement un adjunt. Els autors proposen analitzar els sintagmes preposicionals que indiquen causa com a modificadors ajuntats a *vP*, on s'interpreten com a modificadors de l'esdeveniment. En canvi, proposen que els sintagmes nominals que indiquen causa, vertaders arguments externs, són legitimats pel mateix nucli funcional que introdueix els arguments externs agentius. Per tant, per *Voice*. Així doncs, els autors postulen l'existència de dos *flavours* de *Voice*: *Voice*_{AGENT} i *Voice*_{CAUSE}. El primer introdueix l'argument extern i li assigna paper temàtic. En canvi, el segon introdueix l'argument extern i el relaciona amb l'esdeveniment causant, per comptes d'assignar-li paper temàtic. És a dir, el nucli *Voice*_{CAUSE} denota més aviat una relació entre esdeveniments que no una relació temàtica.

El fet que les causes expressades per un sintagma preposicional s'ajuntin a *vP*, mentre que les causes expressades per un sintagma nominal s'introdueixen en la posició d'especificador de *VoiceP*, segons els autors, explica que unes i altres no tinguin la mateixa distribució. Els autors indiquen que els verbs de canvi d'estat de causa interna no admeten causes expressades per sintagmes nominals, però sí expressades per sintagmes preposicionals. Per altra banda, també indiquen que alguns sintagmes preposicionals només poden expressar causa indirecta, mentre que les causes expressades per un sintagma nominal manifesten causa directa, que és una propietat general dels arguments externs introduïts per *Voice* (cf. Martin & Schäfer, 2014). Analtzarem aquests fets en el capítol 4, i revisarem la proposta teòrica en el capítol 6. Seguint la idea que postular diferents *flavours* per al nucli funcional que introdueix l'argument extern és problemàtic (cf., per exemple, Alexiadou, 2012; Alexiadou & Doron, 2012, o Harley, 2013a), defensarem que un nucli *Voice* únic introdueix tots dos tipus d'arguments, tant els agents com els de causa, i que la interpretació dependrà del context. És a dir, un argument CAUSA s'ha de donar en estructures amb dos esdeveniments, un de causant i un estat resultant. En aquest sentit, a partir del fet que hi ha verbs que no alternen perquè restringeixen l'argument extern als papers temàtics AGENT i INSTRUMENT, defensarem que les construccions que participen de

l'alternança corresponen sempre a un argument extern CAUSA. En cas que les arrels permetin un argument extern AGENT, considerarem que la construcció no alterna, ja que la construcció intransitiva a què dona lloc l'entendrem com a passiva perifràstica, atès que aquestes construccions legitimen adverbis orientats a l'agent, contràriament al que passa amb les anticausatives:

- (37) a. Els pirates van enfonsar el vaixell.
 b. El vaixell es va enfonsar. [= passiva perifràstica]
 c. El vaixell es va enfonsar per cobrar l'assegurança.
 d. #El vaixell es va enfonsar per si sol.
- (38) a. La tempesta va enfonsar el vaixell.
 b. El vaixell es va enfonsar. [= anticausativa]
 c. #El vaixell es va enfonsar per cobrar l'assegurança.
 d. El vaixell es va enfonsar per si sol.

1.2.1.3 L'expressió de la causa

La bibliografia lingüística demostra que la noció de *causa* i la manera com aquesta s'expressa en les construccions juga un paper central en els estudis sobre la interfície de la sintaxi i la semàntica. Per tant, també en l'anàlisi de l'alternança causativa aquest concepte ha estat àmpliament discutit. Per exemple, Levin & Rappaport Hovav (1995) interpreten que les construccions causatives dels verbs de canvi d'estat de causa externa tenen un component de CAUSA en la representació lexicosemàntica, cosa que no passa amb els verbs de canvi d'estat de causa interna. I, precisament, que no tinguin aquest component és el que els impedeix de participar en l'alternança (*cf.*, també, Koontz-Garboden, 2009, o Mendikoetxea, 1999b). Per altra banda, moltes aproximacions teòriques a l'alternança adopten una anàlisi anticausativitzadora, segons la qual la variant anticausativa deriva de la causativa mitjançant una operació que elimina l'argument CAUSA de l'estructura argumental. Entre aquestes aproximacions podem esmentar les de Chierchia (2004), Grimshaw (1982), Koontz-Garboden (2009), Levin & Rappaport Hovav (1995) o Reinhart (2003). En aquests casos, però, la discussió és si la variant anticausativa manté un component CAUSA en la seva representació lexicosemàntica. Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006, 2015), Chierchia (2004), Koontz-Garboden (2009) i Schäfer (2008), per exemple, argumenten que la variant anticausativa manca d'un component CAUSA, però que així i tot es tracta de construccions biesdevenimentals, amb dos esdeveniments.

Tanmateix, des de les aproximacions neoconstruccionalistes a l'estructura argumental, el significat causatiu és configuracional i no depèn de la presència d'un component CAUSA en l'estructura sintàctica. En aquest sentit, la interpretació causativa depèn de la combinació sintàctica de dos esdeveniments: l'esdeveniment causant i l'estat resultant. Tot i això, diferents anàlisis presenten un predicat atòmic o un nucli específic amb aquest significat. En una anàlisi estrictament configuracional (com la proposada per Cuervo, 2003, 2015; Marantz, 2008; Ramchand, 2008, o Zubizarreta & Oh, 2007), però, el significat de causa sempre depèn de la interpretació de l'estructura sintàctica i no del significat d'un nucli verbal.

Tornant a la noció de *causació*, cal indicar que tradicionalment s'ha considerat que les causatives lèxiques expressen *causació directa*, ja que hi ha una relació directa entre el causant (*causer*), especificat com a subjecte de l'oració, i el causat (*causee*), especificat com a tema. En canvi, quan la relació entre causant i causat és indirecta, l'expressió requereix una cadena causal més llarga, com en les causatives analítiques (cf. Wolff, 2003, i les referències que s'hi citen). En aquest sentit, la *causació* es defineix com una relació entre dos esdeveniments que són adjacents temporalment, és a dir, que l'esdeveniment causant precedeix l'esdeveniment causat i que no hi pot haver un tercer esdeveniment que intervengui entre tots dos. A més, la *causació* és contrafactual. Per tant, si l'esdeveniment causant no hagués ocorregut, tampoc no s'hauria esdevingut l'esdeveniment causat.

Tanmateix, la *causació directa*, expressada per les causatives lèxiques, no s'ha definit només en termes d'adjacència temporal, sinó també de control. En aquest sentit, el grau d'aquesta *causació directa* depèn del grau de control que el subjecte exerceix. Per exemple, segons Wunderlick (1997), quan el subjecte és agentiu i controla el resultat final som clarament davant d'un cas de *causació directa*, mentre que, quan l'agent controla la situació inicial, però no tots els estadis de l'acció, la *causació* és indirecta. Aquesta qüestió és especialment important per a la definició de *causació* en els verbs de canvi d'estat de causa interna, com ara *florir*, ja que aquests verbs sovint no admeten la construcció causativa o l'admeten amb restriccions respecte de l'entitat que pot ocupar la posició de subjecte. A més, podem trobar també altres construccions causatives en què una cadena causal complexa inclou agent intermediaris (cf. l'explicació que Neeleman & van de Koot, 2012, donen a la història de l'assassinat d'un xèrif en el salvatge oest, plantejada per Katz, 1970, a partir de la noció de *accountability* (*responsabilitat*)) o construccions causatives no culminatives, que han estat estudiades per Demirdache & Martin (2015), Martin (2015) i Martin & Schäfer (2013), entre d'altres publicacions, i que mostren una estranya paradoxa en el sentit que, quan el subjecte és agentiu, es pot negar la culminació de l'esdeveniment (anomenen aquestes construccions *zero-CoS* i també *defeasible causatives*), mentre que, quan el subjecte és una causa, no es pot negar (*partial-CoS*). Segons la seva *Agent Control Hypothesis*, les construccions no culminatives requereixen un subjecte associat amb trets d'agentivitat.⁶⁶

Rappaport Hovav & Levin (2012) i Rappaport Hovav (2014) pretenen superar el problema de la noció de *causa directa* respecte dels verbs de canvi d'estat de causa interna amb la *Direct Causation Condition* (DCC), que reproduïm a continuació:

⁶⁶Dos exemples que usa Martin (2015) per explicar aquesta paradoxa són els següents:

- (i) a. Ils l'ont réparé mais ça ne fonctionne toujours pas.
 a'. 'Ells el van arreglar, però encara no funciona.'
 b. Le choc l'a réparé #mais ça marche toujours pas.
 b'. 'El xoc el va reparar, #però encara no funciona.'
 (Martin, 2015: 248 (8-9))

(39)

The Direct Causation Condition: A single argument root may be expressed in a sentence with a transitive verb if the subject represents a direct cause of the eventuality expressed by the root and its argument.

(Rappaport Hovav & Levin, 2012: 166 (24); Rappaport Hovav, 2014: 21 (57))

Com podem comprovar, la definició d'aquestes autores remet directament a la de *direct cause* (*causa directa*), que va proposar Wolff (2003). Aquest autor parteix de la teoria de forces dinàmiques de Talmy (1988) per distingir els conceptes de *cause* (*causar*) i *enable* (*permetre*).⁶⁷ Segons l'autor, aquests dos conceptes són importants per a la definició de la *causa directa*. En aquest sentit, Wolff distingeix el *non-intervening-cause criterion* i la *non-intervening-cause hypothesis*, la qual explica la codificació lingüística de les cadenes causals, i que està determinada pel *non-intervening-cause criterion*.

Així doncs, aquest autor defineix així el *non-intervening-cause criterion*:

(40)

[D]irect causation is present between the causer and the final causee in a causal chain: (i) if there are no intermediate entities at the same level of granularity as either the initial causer or final causee, or (ii) if any intermediate entities that are present can be construed as an enabling condition rather than an intervening causer.

(Wolff, 2003: 4-5)

Així doncs, si l'interpretem de manera correcta, segons l'autor, en cadenes causals en què només intervenen dues entitats (un argument causant i un argument que en rep les conseqüències o, en altres paraules, un AGENT/CAUSA i un TEMA/PACIENT), la relació entre aquestes dues entitats és directa. En aquest cas, el pacient no pot actuar alhora com a causant, és a dir, que no actua com un causant intermediari sobre si mateix.

En canvi, en les cadenes causals en què intervenen més de dues entitats, és a dir, en què intervenen entitats intermediàries, el criteri depèn de com es construeixen aquestes entitats. Si es poden concebre com a condicions facilitadores (*enabling conditions*), la cadena causal també es pot concebre com a directa. En canvi, si les entitats intermediàries

⁶⁷L'autor distingeix aquests dos conceptes a partir de dues dimensions. Per una part la *tendència*, o propensió del pacient a un estat resultant o final, a causa de les propietats o activitats internes al pacient mateix, i, per una altra part, l'*oposició* entre l'*affector* i el pacient, que depèn de si el primer exerceix una força sobre el segon que no és consistent amb la tendència del pacient. Segons Wolff (2003), una causa prototípica no mostra tendència però sí oposició, mentre que un facilitador (*enable*) mostra tendència però no oposició. Així, l'autor indica les següents parafrasis per a aquests verbs:

- (i) a. X causes Y to VERB = 'Y's tendency to not VERB is opposed and overcome by X, leading Y to VERB'
 a'. (per exemple, *La tendència d'Y a no rompre's és vençuda per X, cosa que mena Y a rompre's*)
 b. X enables Y to VERB = 'Y's tendency to VERB is not opposed, and possibly facilitated, by X, leading Y to VERB'
 b'. (per exemple, *X no s'oposa a la tendència d'Y a florir, més aviat la facilita, cosa que mena Y a florir*)
 (Wolff, 2003: 9)

no es poden concebre com a facilitadores de la causa inicial, la cadena causal és vista com a indirecta.⁶⁸

Per l'autor, segons la *non-intervening-cause hypothesis*, la codificació de les cadenes causals en anglès, i també en altres llengües, es determina per la noció de *causa directa*: quan res no intervé entre el causant i el pacient, la cadena causal es pot expressar en una construcció transitiva simple (causatives lèxiques) del tipus *En Joan va rompre la finestra*. Entenem que res no intervé si no hi ha entitats intermediàries o si aquestes es conceben com a facilitadores.⁶⁹ En cas contrari, quan quelcom intervé entre causant i pacient, la cadena causal s'haurà d'expressar amb una construcció causativa perifràstica del tipus *En Joan ha fet florir els rosers*.

Rappaport Hovav (2014) assumeix que la DCC permet explicar les restriccions en l'alternança. Segons aquesta autora,

(41)

The most direct causes of such changes are natural forces and ambient condition which trigger or facilitate these changes. In order to introduce an agent in an event of this sort, the agent would have to precede the natural force or ambient conditions in the chain of causation. For the agent to then qualify as a direct cause in the causal chain, the natural force or ambient condition must be considered an enabling condition, but this is not possible as the agent does not have control over them.

(Rappaport Hovav, 2014: 22)

Per tant, atès que els subjectes agentius no poden controlar les condicions ambientals que són la causa directa dels canvis d'estat de causa interna, no poden funcionar com a causes directes dels esdeveniments amb aquests verbs i, per tant, aquests verbs no es poden construir com a causatius. Segons Rappaport Hovav & Levin (2012), només quan

⁶⁸ Ens permeten aquí traduir lliurement la redacció de Wolff (2003: 5). Allà on hem traduït *es pot concebre*, l'autor parla d'*are construed* o *can be viewed*. En tot cas, creiem respectar l'esperit de l'original.

Per altra banda, l'autor especifica que una *condició facilitadora* s'ha d'entendre en el sentit que hi ha un enllaç "cap enrere" entre l'entitat intermediària i la causa, de manera que l'entitat intermediària fa quelcom que és concordant amb la tendència del causant (Wolff, 2003, p. 6).

⁶⁹ Wunderlich (1997) dóna una altra definició de causa directa. Segons aquest autor, «direct causation is at issue when an Agent controls the final result, whereas indirect causation holds when the Agent controls the input situation but no all the intervening stages.» (Wunderlich, 1997: 38). De fet, Wolff (2003), en parlar de la definició de *condicions facilitadores* en termes de si una entitat intermediària fa quelcom concordant amb la tendència del causant, ja indica que quan el causant és agentiu (*when the causer is sentient and capable of intentions*) la concordança és més fàcil.

Per altra banda, Martin & Schäfer (2014) revisen també les diferents concepcions que hi ha hagut del concepte de *causa directa* i també indiquen que un alt grau d'agentivitat o control del subjecte afavoreix la disponibilitat d'una estructura sintàctica transitiva, com queda confirmat, segons aquests autors, pels estudis psicolingüístics fets en anglès per exemple pel mateix Wolff (2003). Aquests autors critiquen la definició de Wunderlich, ja que no es pot reduir el concepte de causa directa a la presència d'un agent, atès que moltes causatives prenen subjectes amb paper temàtic CAUSA.

es pot entendre que l'agent sí que té control sobre les condicions ambientals es pot construir la variant causativa amb un verb agentiu.⁷⁰

Per la seva banda, Neeleman & van de Koot (2012) rebutgen la relació entre causa directa i causatives lèxiques per una banda, i causa indirecta i causatives perifràstiques per una altra, recorrent a la noció de *crucial contributing factor* (que potser podem traduir com a *factor que contribueix crucialment*). Com destaquen aquests autors, la causació no és una noció lingüística sinó psicològica, cognitiva. I el llenguatge es pot usar per parlar sobre les relacions causals entre esdeveniments, però la causació existeix com una eina psicològica per a entendre el món independentment del llenguatge. A més, els autors destaquen que les teories sobre la causació són teories sobre com els humans entenen el món, que el llenguatge només pot expressar les relacions causals de manera limitada i que les llengües només poden codificar alguns aspectes de la causació. Per tant, els autors, al cap i a la fi, admeten que es pot usar el llenguatge per expressar una relació causal, però neguen que els verbs codifiquin en la seva semàntica aquesta relació. Els autors, com a conseqüència, indiquen que els verbs codifiquen la noció de *crucial contributing factor* i la culminació d'un esdeveniment en un estat final. Segons els autors, molts verbs codifiquen tots dos factors, tot i que també poden codificar només el primer, en alguns verbs estatus, o només el segon, en diversos verbs inacusatius.

Reprenem aquestes nocions en el capítol 2 i el capítol 6 per analitzar les construccions causatives i anticausatives i les restriccions a la participació en l'alternança.

1.3 Conclusions

En aquest capítol introductori hem presentat els aspectes fonamentals de la recerca que pretenem dur a terme amb aquesta tesi. En un principi hem definit precisament quin és l'objectiu fonamental de la tesi, l'anàlisi de la participació dels verbs de canvi d'estat del català en l'alternança causativa i l'explicació teòrica de les representacions sintàctiques de les dues variants estructurals dels verbs alternants i de les construccions sintàctiques que s'hi relacionen: les construccions de passiva i les mitjanes. I també hem plantejat quines són les preguntes de recerca més importants, tant pel que fa al comportament empíric dels verbs com pel que fa a l'anàlisi teòrica proposada per justificar el comportament empíric.

A continuació hem introduït la classe de verbs de canvi d'estat. Entre els verbs que participen de l'alternança, aquest són els principals, tot i que no són els únics, ja que també alternen, per exemple, els verbs de canvi de lloc. Per altra banda, tot i això, tampoc no podem dir que tots els verbs de canvi d'estat participin de l'alternança, ja que trobem diferents restriccions en aquest sentit.

⁷⁰A partir de la consideració que la *Direct Causation Condition* explica l'aparició d'un argument extern causant, és a dir, explica quan un verb pot aparèixer en una construcció causativa, Rappaport Hovav s'endinsa en l'explicació de quina de les dues variants és més apropiada, si la causativa o l'anticausativa. Segons l'autora, la tria depèn de principis pragmàtics.

En aquest apartat hem volgut fer una petita introducció a aquesta classe de verbs, ja que són importants en el conjunt del treball de recerca, però no en són el motiu principal. Així, hem vist que tradicionalment han estat dividits entre verbs de canvi d'estat de causa externa i de causa interna. Tot i això, en el capítol dedicat a l'anàlisi de la participació dels verbs en l'alternança, veurem que recentment altres propostes han analitzat les arrels a partir de la participació en l'alternança i han distingit altres tipus de verbs de canvi.

A més, hem descrit alguns dels aspectes morfològics relacionats amb aquest tipus de verbs, com poden ser les llistes que se n'han fet en altres llengües i en català, i quins són els sufixos causativitzadors que s'afegeixen a bases adjectives o nominals per formar verbs de canvi d'estat. En aquest sentit, hem analitzat també la classificació que s'ofereix a l'An-Cora Corpus, un projecte d'anotació dels verbs en català i espanyol que ajuda a la classificació dels verbs segons la classe semàntica, l'estructura de subcategorització i l'estructura argumental de cada un.

Per altra banda, també hem descrit breument un dels tipus de verbs de canvi d'estat més productius: el dels verbs de adjectivalització. De fet, els verbs que participen de l'alternança s'han caracteritzat com a verbs de resultat, verbs que lexicalitzen un canvi al llarg d'una escala, contràriament als verbs que lexicalitzen la manera. Així, molts de verbs de canvi d'estat són verbs de adjectivalització que impliquen una escala, tot i que al cap i a la fi tots els verbs de canvi de resultat, siguin de adjectivalització o no, impliquen un canvi en una escala. Sigui com sigui, els conceptes de gradabilitat, telicitat i duració seran importants en la caracterització de les propietats aspectuals dels verbs que participen de l'alternança.

Així, entre els verbs de adjectivalització ens hem centrat també a descriure les anàlisis explicatives dels que s'han anomenat *assoliments de grau*, predicats que descriuen un esdeveniment associat amb una escala de canvi, que pot ser tancada o oberta, la qual cosa influeix en el comportament aspectual d'aquests verbs. Hem analitzat precisament quins adjectius del català donen lloc a verbs de canvi d'escala oberta o tancada.

A continuació ens hem centrat a introduir el tema central de la nostra tesi: l'alternança causativa, caracteritzada pel fet que els verbs presenten un ús transitiu i un d'intransitiu. N'hem presentat els aspectes que desenvoluparem més extensament en els propers capítols i hem establert el marc teòric que serà la base a partir de la qual establim la proposta d'anàlisi explicativa del comportament descrit.

Concretament, hem mostrat que les explicacions al fenomen de l'alternança poden partir de pressupòsits lexicalistes o de perspectives neoconstruccionalistes. La nostra proposta partirà bàsicament de l'aproximació neoconstruccional d'Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015), i altres publicacions dels mateixos autors, la qual s'insereix dins dels pressupòsits de la Morfologia Distribuïda. Hem analitzat aquests pressupòsits i hem descrit també les hipòtesis explicatives de l'alternança que parteixen de l'existència d'una tipologia de nuclis funcionals *Voice*, que són els responsables de la introducció de l'argument extern. Així mateix, també hem analitzat algunes de les teories relacionades amb el concepte de *causació*.

Tots aquests aspectes els hem de reprendre en el capítol 6, de proposta teòrica, per donar compte de la nostra pròpia aproximació a les estructures sintàctiques que expliquin el comportament dels verbs alternants.

1.4 Estructura de la tesi

Com es pot comprovar, doncs, el nostre objectiu és oferir una aproximació empírica i descriptiva al comportament sintàctic dels verbs alternants en català. Posteriorment, l'objectiu és oferir un model teòric explicatiu d'aquest comportament. Per tant, dedicarem els primers capítols d'aquesta tesi a descriure els diferents fenòmens relacionats amb la participació en l'alternança en català, i reservarem el darrer per oferir la proposta teòrica.

Així doncs, en el segon capítol d'aquesta tesi s'analitza el comportament dels verbs de canvi d'estat en l'alternança causativa. En primer lloc s'analitzen les principals classificacions fetes d'aquesta classe verbal. Així, s'aprofundeix en les classificacions de Levin & Rappaport Hovav (1995), Marantz (1997), Harley & Noyer (2000) i Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b). A continuació s'analitza cadascun dels tipus en què es classifiquen segons la participació en l'alternança. Així, consecutivament s'analitzen els anomenats verbs d'arrel agentiva i de causa externa, els verbs de causa inespecificada i els verbs de causa interna. Especialment s'aprofundeix en el comportament d'aquests verbs. Com ha quedat dit, les primeres aproximacions al fenomen indicaven que els verbs de causa interna no participaven de l'alternança. Tanmateix, algunes veus van començar a demanar una visió més objectiva sobre aquesta qüestió i van demostrar que en realitat aquests verbs sí que participen de l'alternança. L'anàlisi que fem per al català també confirma aquesta participació. Segons les dades que presentem, la major part dels verbs de canvi d'estat de causa interna legitimen construccions causatives amb els fenòmens naturals o les condicions ambientals que són la causa directa d'aquests canvis d'estat com a subjectes. Tanmateix, també comprovarem que alguns d'aquests verbs permeten subjectes agentius en les construccions causatives. Posteriorment, en l'apartat de la proposta teòrica analitzarem aquest comportament a partir de la *Direct Causation Condition*. També mostrarem, de tota manera, que hi ha un grup molt reduït de verbs de canvi d'estat de causa interna per als quals és molt difícil trobar contextos en què s'usin de manera transitiva. En aquests casos, la variant intransitiva es construeix normalment sense el clíctic pronominal *se*. D'aquesta manera, sembla que es pot establir una correlació entre la probabilitat de ser construït transitivament i l'aparició del clíctic en la variant intransitiva.

Precisament en el tercer capítol aprofundirem en els diferents tipus d'anticausatiu segons el clíctic pronominal. Per una banda analitzem les classificacions fetes per Folli (1999) per a l'italià, Labelle (1992) per al francès, Cuervo (2014) per a l'espanyol i Schäfer (2008) per a l'alemany, i l'aproximació primerenca de Gràcia i Solé (1989) per al català. Totes aquestes classificacions mostren que en aquestes llengües existeixen tres tipus d'anticausatiu segons la morfologia que prenen. Així, hi ha verbs que prenen obligatòriament el clíctic (+*se*), que anomenen verbs de la classe A; verbs que obligatòriament es construeixen sense el clíctic en la variant anticausativa (–*se*), que anomenen verbs de la classe B, i

verbs que el poden o no prendre opcionalment ($\pm se$), o verbs de la classe C. Per una altra banda, analitzem aquest fenomen de manera més aprofundida en català. I, en aquest sentit, demostrem també que existeixen en aquesta llengua aquests tres tipus d'anticausatiu. De tota manera, comparem el comportament dels verbs de canvi d'estat en català amb les hipòtesis de Labelle i Folli, segons les quals les construccions amb o sense clíctic tenen alguna diferència semàntica. Concretament, aprofundirem en les diferències aspectuals que s'han volgut destacar respecte dels verbs quan prenen o el clíctic pronominal. En aquest sentit, diferents autors (*cf.*, per exemple, Doron & Labelle, 2011; Folli, 1999, 2001; Labelle, 1990, 1992, o Labelle & Doron, 2010) han defensat que els verbs que prenen el clíctic són tèlics, mentre que els verbs que no el prenen són atèlics. Analitzarem el comportament aspectual dels verbs anticausatiu en català i comprovarem que aquesta hipòtesi no es pot mantenir i que el comportament aspectual dels verbs anticausatiu depèn més aviat del seu tipus. És a dir, de si es tracta d'una realització, un assoliment o un assoliment de grau, cosa que dependrà de si l'escala que lexicalitzen és oberta o tancada. També analitzarem la proposta feta per Labelle (1992) en el sentit que els verbs anticausatiu que es construeixen amb el clíctic pronominal són inacusatiu, mentre que els que es construeixen sense clíctic són inergatiu.⁷¹

En el quart capítol analitzem el comportament dels verbs de canvi d'estat en català respecte dels adjunts preposicionals. En aquest sentit, s'analitzen els diferents tipus de construccions (anticausatives i causatives, i passives, passives pronominals i mitjanes) respecte d'alguns dels trets que s'han usat per demostrar si les construccions tenen un argument extern implícit (les passives) o un component CAUSA en la seva estructura sintàctica (anticausatives i causatives). Així, es pot comprovar que les construccions anticausatives es diferencien de les passives perquè aquestes últimes legitimen adjunts que expressen el complement agent, mentre que les anticausatives no els legitimen. Tampoc, però, ho fan les passives pronominals, la qual cosa constitueix una diferència important amb les perifràstiques. També es pot comprovar que les passives, i també les passives pronominals, legitimen adverbis orientats a l'agent, clàusules finals i adjunts d'instrument, mentre que les anticausatives i les mitjanes no els legitimen. Tanmateix, les anticausatives legitimen adjunts de causa, mentre que ni les passives perifràstiques ni les passives pronominals ho fan. Finalment, en aquest capítol analitzem de manera extensa l'adjunció de sintagmes com *per si sol* / *per si mateix*. L'adjunció d'aquests sintagmes indica, segons molts autors, que les construccions anticausatives tenen també un component CAUSA en la seva estructura, i que per tant el procés d'anticausativització es correspon amb un procés de reflexivització (per exemple, Koontz-Garboden, 2009). Segons aquest autor, aquest adjunt també distingeix de manera clara les construccions passives de les anticausatives. En la nostra anàlisi veurem que en català podem distingir dos adjunts que podrien ser equivalents a l'adjunt analitzat en anglès (*by itself*). Aquests adjunts no tenen, però, exactament el significat que Koontz-Garboden els atorga. Així, en català l'adjunt *tot sol* sí que pot significar *sense ajuda externa* / *sense companyia*. Per altra banda, l'adjunt *per si sol* / *per si mateix* correspon a un significat de *sense cap causa externa*. Mostrarem que el comportament dels

⁷¹ Tanmateix, Cuervo (2014) fa la proposta que les construccions sense clíctic són inacusatives, i que les construccions amb clíctic són incoatives.

adjunts és asimètric i no en distribució complementària. El primer adjunt es legitima en construccions causatives i anticausatives, mentre que el segon només es legitima en les construccions anticausatives. Posteriorment analitzarem l'acceptabilitat d'aquest adjunt en les diferents construccions que ens interessin. En aquest sentit, és important destacar que les construccions intransitives amb verbs de canvi de causa interna, contràriament al que s'ha defensat fins ara, també legitimen aquest adjunt.

En el cinquè capítol analitzem el comportament de les construccions anticausatives quan se'ls afegeix un datiu. Bàsicament analitzem el significat que aquesta construcció pot adquirir. Així, veurem que el significat que diferents autors atorguen a aquestes construccions no és el mateix, ja que per alguns la incorporació d'aquest adjunt suposa un significat d'afectació, mentre que per altres té un significat de causa no intencionada. Segons la nostra anàlisi, les construccions anticausatives tenen sempre, per defecte, un significat d'afectació quan se'ls afegeix un datiu. El significat de causa no intencionada també és possible, però només si es fa evident. A continuació analitzarem l'afegit del datiu lliure en construccions anticausatives en què apareix el clíctic pronominal *se* i en construccions en què no apareix. Un fet important que destacarem és que en aquestes construccions trobem les mateixes restriccions que trobàvem respecte de la participació en l'alternança. Finalment, també analitzem la possibilitat d'un datiu amb els diferents tipus de verbs de canvi d'estat (d'arrel agentiva i de causa externa, de causa inespecificada i de causa interna). Un datiu d'aquest tipus és acceptable amb verbs de causa interna, però només amb el significat d'afectació.

Finalment, en el sisè capítol analitzarem algunes de les més importants propostes teòriques que s'han plantejat per explicar l'alternança. Analitzarem algunes de les propostes derivacionals, i veurem quines són les seves limitacions. Així doncs, a partir de les propostes neoconstruccionalistes, prendrem especialment la d'Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015) per modificar-la lleugerament i explicar els fenòmens empírics d'una manera més ajustada. Alguns dels aspectes més importants d'aquest capítol ja els hem indicat més amunt.

Capítol 2

PARTICIPACIÓ EN L'ALTERNANÇA CAUSATIVA

En el capítol anterior, de caràcter introductori, hem destacat que un dels objectius fonamentals d'aquesta tesi és l'anàlisi de la participació dels verbs de canvi d'estat del català en l'alternança causativa. Aquesta anàlisi descriptiva és el que pretenem en aquest capítol.

Per això, partirem de la classificació dels verbs de canvi d'estat que han fet Levin & Rappaport Hovav (1995). Recordem que aquestes dues autores, com ja hem vist (*cf.* capítol 1.1), els divideixen en verbs de canvi d'estat de causa interna i verbs de canvi d'estat de causa externa. A més, de manera notable, les autores destaquen que aquesta divisió depèn de la conceptualització que en fan els parlants. Per això hem assenyalat que hi pot haver variació intralingüística i interlingüística en la classificació d'un verb en un o altre tipus. Per tant, a part de les dificultats de classificació d'un verb en un o altre tipus, res no ha d'impedir que un verb sigui conceptualitzat per una persona d'una determinada manera, mentre que una altra persona el conceptualitzi de manera diferent. I el mateix pot passar interlingüísticament.

Al llarg d'aquest capítol veurem que els verbs de canvi d'estat es comporten de manera diversa. Inicialment completarem la classificació de Levin & Rappaport Hovav (1995) amb altres propostes que han subdividit els verbs de canvi d'estat en diferents tipus. To-

tes aquestes classificacions, tanmateix, intenten respondre a la participació dels verbs en l'alternança causativa. Així, veurem que hi ha una sèrie de verbs que requereixen que el seu argument extern sigui agentiu. Aquests verbs no participen de l'alternança, per la qual cosa alguns autors han plantejat la generalització que els verbs que restringeixen els seus arguments externs a agents i instruments no poden alternar (cf. Levin & Rappaport Hovav, 1995, o Alexiadou, 2006, 2010). Tanmateix, podrem comprovar que hi ha alguns verbs que poden dur arguments extern CAUSA i tampoc no poden participar en l'alternança. Posteriorment analitzarem tot un conjunt de verbs que participen amb regularitat de l'alternança. Són els verbs coneguts per alguns autors com de causa inespecificada. Tanmateix, comprovarem que alguns d'aquests verbs presenten restriccions a la participació en l'alternança, depenent de l'argument extern de la variant causativa. Així, quan el subjecte és agentiu, considerem que no pot alternar. La construcció intransitiva que presenta l'estimem de passiva pronominal. Finalment, analitzarem els verbs de causa interna. Tradicionalment s'ha indicat que aquest verbs no poden alternar i que no tenen un component CAUSA en la seva estructura lexicosemàntica o sintàctica. Tanmateix, treballs més recents han demostrat que aquest verbs també es poden construir com a causatius, tot i que restringint les entitats que es poden legitimar com a arguments externs en aquestes construccions. A més a més, també comprovarem que, contràriament al que sovint s'ha indicat, aquests verbs també poden prendre un adjunt del tipus *per si sol / per si mateix* en la variant anticausativa. Aquesta característica havia fet que alguns autors, com per exemple Levin & Rappaport Hovav (1995), Chierchia (2004) o Beavers & Koontz-Garboden (2013a, 2013b) argumentessin que els verbs de causa interna no tenen un component CAUSA en la seva estructura, atès que aquest adjunt reflectiria la presència d'aquest component.

De fet, en un altre treball (Abrines Llabrés, 2008), hem proposat que la classificació dels verbs de canvi d'estat es pot visualitzar com una línia contínua que va des dels verbs d'arrel agentiva fins als verbs de causa interna. Els primers no participen de l'alternança i els segons ho fan amb fortes restriccions pel que fa a l'argument extern que legitimen. Entre tots dos trobaríem tot un grapat de verbs (sovint denominats com de causa inespecificada) que sí que participarien de l'alternança. Aquests verbs es mourien entre els dos tipus anteriors, i segons s'acostessin més o menys als altres dos tipus podríem trobar variació intralingüística o interlingüística en el seu comportament.

Precisament, les dades descriptives que comentarem determinaran la proposta teòrica que presentarem en el capítol 6. De fet, la dificultat de classificació dels verbs en un tipus o altre, ja que, com veurem, una mateixa arrel es pot comportar sintàcticament de maneres diferents, i la variació interlingüística obliguen, creiem, a propostes teòriques que permetin donar compte de les diferències en el comportament sintàctic d'aquests verbs, fins i tot d'un mateix verb segons el context. Així, creiem que és important que aquestes propostes tinguin en compte que el coneixement enciclopèdic dels parlants, entès com a part important de la gramàtica, posterior a la linearització sintàctica (com defensa la Morfologia Distribuïda, cf. capítol 1.2.1.1), influeix en l'acceptabilitat de les construccions. En la nostra opinió, aquestes propostes no poden intentar justificar el comportament dels verbs a partir de classificacions estrictes de trets semàntics que s'han de comprovar en l'estructura sintàctica, a partir de nuclis funcionals també etiquetats se-

mànticament. Així, les classificacions que comentarem, basades en la semàntica verbal, no poden donar compte de manera clara del comportament dels verbs de canvi d'estat, ja que aquests presenten molta variació en les seves característiques sintàctiques. Per tant, la nostra proposta partirà d'un conjunt d'estructures sintàctiques en què els verbs es poden incrustar lliurement. Després de la derivació sintàctica, el coneixement enciclopèdic determinarà l'acceptabilitat d'aquestes construccions. Evidentment, aquesta proposta suposa atorgar a la sintaxi un paper menys essencial en la legitimació de les construccions.

Així doncs, tornant al contingut d'aquest capítol, de partida, a banda de la classificació dels verbs de canvi d'estat com de causa externa o de causa interna que proposen Levin & Rappaport Hovav (1995), per a l'anglès, o Mendikoetxea (1999b) per al castellà, també analitzarem les propostes d'Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b), Marantz (1997) i Harley & Noyer (2000), els quals subdivideixen de manera lleugerament diferent els verbs de canvi d'estat a partir sempre de l'anàlisi de la semàntica de les arrels.

Les diferències entre les classificacions de tots aquests autors es troben en la manera de classificar els verbs de causa externa. Totes aquestes altres propostes subdivideixen els verbs de causa externa de Levin & Rappaport Hovav en dos (o tres) tipus diferents. Lespecificació és clarament basada en l'anàlisi empírica, que mostra que hi ha una part dels verbs que Levin & Rappaport Hovav anomenen de causa externa que no participen normalment de l'alternança (*cf.*, per exemple, el verb *destruir*).¹ Així doncs, aquestes altres propostes ajusten la classificació a les dades empíriques de participació en l'alternança.

Així, Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b) classifiquen les arrels dels verbs que participen, o no, de l'alternança causativa segons la seva semàntica enciclopèdica. Podem considerar que aquesta proposta parteix de la que fan Levin & Rappaport Hovav (1995) i de la de Reinhart (2003), i que els autors l'ajusten a la participació dels verbs en l'alternança.² El que passa és que si la classificació de les arrels depèn de la semàntica enciclopèdica, no és gens clar després com aquesta semàntica es pot traduir en un comportament sintàctic determinat, atès el comportament variable que mostrarem de molts d'aquests verbs.

Així, aquests autors distingeixen quatre tipus d'arrels: agentives (*murder, assassinate*), de causa interna (*blossom, wilt*), de causa externa (*destroy, kill*) i de causa no especificada (*break, open*).

¹ És evident que Levin & Rappaport Hovav s'havien adonat d'aquesta circumstància. Per mantenir la classificació feta indicaven que la participació en l'alternança no depenia només de factors sintàctics, sinó que també depenia de factors semàntics: «[...] detransitivization is possible precisely where an externally caused eventuality can come about without the intervention of an agent.» (Levin & Rappaport Hovav, 1995: 105).

² Reinhart (2003) argumenta que els verbs que participen de l'alternança causativa són verbs que tenen el tret [+c] en la seva entrada lèxica. Aquesta autora usa aquest tret per caracteritzar les diferències entre els papers temàtics AGENT i CAUSA. Així, tots dos compartien el tret [+c] (*cause change*). L'agentivitat suposaria, a més a més, un tret [+m] (*mental state*), ja que inclou propietats mentals del participant (voluntarietat). Així els trets d'alguns dels papers temàtics que defineix serien: AGENT [+c+m], CAUSA [+c], INSTRUMENT [+c-m] (*cf.* una exposició més extensa de la proposta d'aquesta autora en el capítol 6.1).

Segons la seva proposta, en les arrels agentives, la causa de l'esdeveniment requereix la presència d'un agent, és a dir, que aquestes arrels són de causa externa però també agentives, la qual cosa impedeix la seva participació en l'alternança. En les arrels de causa interna, la causa de l'esdeveniment de canvi d'estat està relacionada amb les propietats inherents a l'argument que sofreix el canvi. Segons els autors, aquestes arrels no poden transitivitzar i formar la variant causativa de l'alternança, però sí que poden causativitzar de manera indirecta.³ En canvi, en les arrels de causa externa, el canvi d'estat és causat per un argument diferent del que pateix el canvi, per una causa exògena. Segons els autors, poden alternar en certes llengües (per exemple el grec), però no en altres (per exemple l'anglès o l'alemany). Finalment, en les arrels de causa no especificada no trobem particularització respecte d'una causa interna o externa i, per tant, els verbs que provenen d'aquestes arrels alternen en totes les llengües.

Aquests autors indiquen, per tant, i com a exemple, que la diferència entre els verbs *cut* (de causa agentiva) i *break* (de causa inespecificada) resideix en el fet que, amb verbs com *break*, el canvi d'estat pot produir-se també de manera independent, sense la intervenció voluntària d'un agent, cosa que no passa amb *cut*. Precisament aquesta és una de les raons per les quals postulen l'existència de les arrels de causa inespecificada per a tots aquells verbs que alternen.

Per la seva banda, Marantz (1997) també distingeix tres tipus d'arrels, una classificació que confessa que deu molt a la de Levin & Rappaport Hovav (1995): $\sqrt{\text{destroy}}$ (verbs de canvi d'estat de causa externa o agentivitat), $\sqrt{\text{grow}}$ (verbs de canvi d'estat de causa interna) i $\sqrt{\text{break}}$ (verbs de canvi d'estat resultant). Per a Marantz, un dels autors impulsors de la Morfologia Distribuïda, les arrels són matrius de trets gramaticals i semàntics que apareixen en els nusos terminals de la derivació i, cosa important, són neutres des del punt de vista categorial. En aquest sentit, és el context sintàctic que assigna els trets categorials a les arrels.⁴

Finalment, assenyalem la classificació de Harley & Noyer (2000). Aquests autors distingeixen tres classes de verbs: de causació interna, de causació externa i inespecificats. Els primers, també anomenats, segons els autors, de *canvi espontani*, són aquells verbs en

³En català, per exemple, mitjançant la incorporació del verb lleuger *fer*:

(i) En Joan va fer empal·lidir na Maria.

⁴Per altra banda, l'autor destaca l'asimetria que podem observar a (i-ii):

(i) a. That John destroyed the city.
b. John's destruction of the city.
(Marantz, 1997: 214, (12a,c))
(ii) a. That John grows tomatoes.
b. *John's growth of tomatoes.
(Marantz, 1997: 216, (13a,c))

Aquesta asimetria, segons l'autor, demostra que els verbs del tipus *grow*, de causa interna, són tant transitius com intransitius, i aparentment inacusatius, però que la seva nominalització pot ser només transitiva. En canvi, els verbs del tipus *destroy*, de causa externa, funcionen a l'inrevés: són només transitius, però la seva nominalització pot ser transitiva o intransitiva. Segons aquest autor, la impossibilitat de (iib) reflecteix restriccions generals sobre el paper semàntic de X en una estructura com la que es mostra en aquesta construcció (X's N of Y).

què l'acció sempre depèn de l'argument que pateix el canvi d'estat. Els verbs de causació externa són aquells en què l'acció ha de ser instigada per un argument diferent al que sofreix l'acció. Finalment, els verbs inespecificats són aquells en què l'acció es pot originar causalment tant per l'objecte de l'acció com per un altre argument.

Segons aquests autors, la categorització dels verbs en aquests tres tipus no se segueix de consideracions sintàctiques i, a més a més, pot estar subjecta a gradació i variació. Tot i això, la classificació informa el judici del parlant pel que fa l'ús apropiat i la interpretació del vocabulari.

Resumim aquestes quatre propostes en la taula 2.1, atès que la terminologia que usen no és sempre coincident en alguns aspectes.

<i>Levin & Rappaport Hovav (1995)</i>	<i>Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b)</i>	<i>Marantz (1997)</i>	<i>Harley & Noyer (2000)</i>
Verbs de causa externa	Arrels agentives	Arrels de causa externa o agentivitat	Verbs de causació externa
	Arrels de causa externa		
	Arrels de causa inespecificada	Arrels d'estat resultant	Verbs inespecificats
Verbs de causa interna	Arrels de causa interna	Arrels de causa interna	Verbs de causació interna

Taula 2.1 Classificacions dels verbs de canvi d'estat

En la Taula 2.1 es pot comprovar perfectament que hi ha un tipus de verbs en què la denominació de totes les classificacions coincideix: les arrels de causa interna. En canvi, respecte dels altres tipus hi ha certa confusió terminològica, ja que les denominacions no són paral·leles. Per una banda, allò que Levin & Rappaport Hovav (1995) anomenen *verbs de causa externa* rep noms diferents segons els autors. És important remarcar que dues de les categoritzacions volen destacar el fet que aquests són els verbs que participen de l'alternança causativa i, per això, els anomenen *de causa inespecificada*. Dues de les classificacions diferencien, entre els verbs en què el canvi d'estat és producte de la intervenció d'un argument diferent al que el sofreix, dos tipus diferents: els verbs agentius i els verbs de causa externa. Els primers serien els que només poden dur un argument amb el paper temàtic AGENT, mentre que els segons també permetrien un argument CAUSA.

Per altra banda, també convé destacar un fet coincident en les quatre classificacions: que la categorització dels verbs depèn de la conceptualització que se'n fa i que, per tant, està subjecta a gradació. De fet, com hem vist, algunes de les propostes també remarquen que la classificació està feta sobre aspectes semàntics de naturalesa no només lingüística, sinó també enciclopèdica. Cal indicar també que Harley & Noyer (2000) emfasitzen que,

de tota manera, la classificació és útil per als judicis dels parlants sobre l'acceptabilitat de les construccions.

A continuació analitzarem el comportament sintàctic de cadascun d'aquests grups de verbs de canvi d'estat en català. En la nostra exposició, atesa la tradició, parlarem indistintament de verbs o d'arrels, sense que això vulgui dir que considerem que són el mateix.⁵

2.1 Verbs d'arrel agentiva i de causa externa

Com hem vist en les dades de la taula 2.1, alguns dels autors de qui hem exposat la classificació dels verbs de canvi d'estat fan una diferenciació entre els verbs d'arrel agentiva i els d'arrel de causa externa. En el que sí coincideixen és en el fet de destacar que aquests verbs no poden participar de l'alternança causativa, tot i que hem de comentar que Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b) diferencien precisament els dos tipus de verbs perquè unes arrels no alternen en cap llengua (les de causa agentiva), mentre que les altres, les de causa externa, poden alternar en certes llengües (el grec, per exemple), però no en d'altres.

Vegem les diferències entre dos dels verbs més prototípics d'aquests dos tipus de verbs: el verb *assassinar* com a exemple de verb d'arrel agentiva, i el verb *destruir* com a exemple de verb d'arrel de causa externa:

- (1) a. #La destralt va assassinar en Pere.
 b. #La destralt va assassinar en Pere.
 c. #Els disgusts van assassinar en Pere.
 d. #La caiguda va assassinar en Pere.
- (2) a. En Joan va destruir la seva jugueta.
 b. La màquina va destruir la pedra.
 c. Una epidèmia ha destruït la població. [DLC]
 d. L'incendi ha destruït el bosc. [DIEC2]

Com podem comprovar a (1), el verb *assassinar* només permet la construcció amb un argument extern amb paper temàtic AGENT (1a). En canvi, aquest verb no legitima les construccions amb paper temàtic INSTRUMENT (1b) o CAUSA (1c-d) com a argument extern, l'última concretament com un esdeveniment causant.⁶

⁵Per no crear confusions, en aquest apartat, denominarem els verbs a partir de la proposta de classificació d'Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b). En els altres apartats, però, i per simplificar, tornarem a la denominació habitual de Levin & Rappaport Hovav (1995). Això és, a la diferenciació només entre verbs de canvi d'estat de causa externa i de causa interna, si no és que ens interressi d'afinar la diferenciació i, aleshores, especificarem la denominació que vulguem.

⁶Jiménez Peña & Rodríguez Sellés (2002) apunten que els arguments externs dels verbs de canvi d'estat semblen tenir una doble interpretació semàntica: com a agents i com a causes. De fet, la seva hipòtesi és que s'han d'interpretar sempre com a causa, i que només secundàriament són agent. Seguint aquesta hipòtesi, les au-

En canvi, com podem comprovar a (2), el verb *destruir* permet la construcció amb arguments externs de tots aquests tipus.⁷

El que és important destacar aquí és que ni el verb *assassinar* ni el verb *destruir* poden formar un alternant anticausatiu a les construccions transitives d'(1-2):

- (3) a. #En Pere es va assassinar.
 b. #La seva jugueta/la pedra/la població/el bosc es va destruir.

Tanmateix, hi ha una diferència important entre les dues construccions de (3). La segona (3b), corresponent al verb *destruir*, no es pot interpretar com a anticausativa, però sí com a passiva pronominal, mentre que la primera (3a) no té aquesta possibilitat. Ho demostra que la segona admeti adjunts orientats a l'agent o clàusules finals, però no l'adjunt *per si sol* (4b), mentre que la primera no els admeti (4a). La diferència ha de ser motivada per la legitimació dels arguments externs en la construcció transitiva. Per tant, podem pensar que els verbs agentius no alternen ni legitimen tampoc la construcció de passiva pronominal, sinó únicament la de passiva perifràstica. En canvi, els verbs de causa externa no alternen, però admeten la construcció de passiva pronominal. Per tant, la diferència classificatòria té un reflex en el comportament sintàctic de tots dos tipus de verbs.

- (4) a. #En Pere es va assassinar a posta / per cobrar l'assegurança.
 b. La població es va destruir a posta / per castigar els dissidents / #per si sola.

Recordem que en la classificació del corpus AnCora, les realitzacions corresponen als verbs etiquetats com a A21 i A22. Aquests verbs, com hem vist més amunt (cf. capítol 1.1.1.3), presenten, segons Taulé, Martí & Borrega (2011) una estructura lexicosemàntica amb un argument extern que fa qualque cosa que causa el canvi d'estat ([x DO-SOMETHING] CAUSE [BECOME [y <STATE>]]]). En l'Annex 2 en tenim la llista, però a continuació en donem alguns exemples.

Així, a (5) tenim verbs que només poden ser agentius, és a dir, verbs l'argument extern dels quals ha de designar entitats que són la causa de l'acció denotada pel predicat i que a més l'han de controlar:

tores consideren que la noció d'agent no és una noció primitiva, sinó que és una noció que sempre s'afegeix a algun altre paper temàtic. De totes maneres és estrany que realitzin aquesta afirmació, ja que a continuació indiquen que els subjectes dels verbs d'objecte efectuat—o de creació—«sólo pueden interpretarse como agentes.» (Jiménez Peña & Rodríguez Sellés, 2002: 2).

⁷Certament, la distinció entre arguments externs amb paper temàtic AGENT i CAUSA s'ha expressat de manera diferent segons els autors. Així, Kallulli (2006b), considera que aquests dos papers temàtics estan en una relació de subconjunt. En canvi, Follí & Harley (2005), consideren que l'un i l'altre són introduïts per diferents nuclis funcionals esdevenimentals (v). Per altra banda, Kratzer (1996) argumenta que tots dos tipus d'argument extern estan introduïts per *Voice*, i expressen dues relacions temàtiques independents entre el subjecte i l'esdeveniment.

- (5) Verbs agentius abolir, absoldre, absorbir, adquirir, afusellar, ajusticiar, al·legar, arxivar, assassinar, avaluar, batejar, beatificar, bombardejar, cal·ligrafiar, calcular, censar, censurar, clausurar, clonar, commemorar, comprar, comptar, condemnar, confessar, copiar, coronar, criticar, cuinar, cultivar, cursar, definir, derogar, derrocar, desconvocar, desemborsar, despatxar, desqualificar, dessalar, dibuixar, dirigir, documentar, edificar, editar, empadronar, encriptar, encunyar, ensenyar, escriure, estalviar, estrangular, expedir, fabricar, finançar, fiscalitzar, formular, fundar, governar, imprimir, inspeccionar, interpellar, investigar, jurar, legalitzar, llegir, llogar, medicar, multar, narrar, opinar, pagar, pentinar, pescar, plagiar, podar, precintar, prometre, pronosticar, qualificar, radiografiar, receptar, redactar, regar, sembrar, signar, sortejar, teclejar, testificar, traduir, trasplantar, vacunar, verbalitzar, votar.

Podem comprovar en els annexos que alguns d'aquests verbs (etiquetats com a A21 o A22, depenent de si el seu argument intern és PACIENT o TEMA) també són etiquetats per Taulé, Martí & Borrega (2011) com a verbs inacusatius de canvi d'estat (B21), la qual cosa voldrà dir que participen en l'alternança causativa (cf. Annex 4). Això indicaria, evidentment, que aquests verbs tenen comportaments sintàctics diferents que hauríem d'explicar pel context en què s'inclourien.⁸

De fet, podem comprovar que alguns d'aquests verbs, tot i no alternar i ser agentius, sí que admeten construccions de passiva pronominal, juntament amb la construcció de passiva perifràstica:

- (6) a. El govern va legalitzar el joc.
 b. El joc es va legalitzar per evitar els problemes associats amb la il·legalitat / #per si sol.
 c. El joc va ser legalitzat per evitar els problemes associats amb la il·legalitat.
- (7) a. El cuiner va dessalar el bacallà.
 b. El bacallà es va dessalar per aconseguir un plat millor / #per si sol.
 c. El bacallà va ser dessalat per aconseguir un plat millor.

Tanmateix, alguns altres verbs de (5) no admeten tampoc la passiva pronominal:

- (8) a. En Joan va llegir la novel·la.
 b. #La novel·la es va llegir per gaudir de la prosa.
 c. La novel·la va ser llegida per gaudir de la prosa.

És cert que no seria difícil trobar contextos en què entitats inanimades també podrien realitzar alguna de les accions que els predicats de (5) denoten. Però, en general, només una entitat animada, fins i tot diríem que una entitat [+humà], pot ser l'argument extern d'aquests verbs.

⁸ Molts altres són etiquetats també com a B22, la qual cosa vol dir que poden formar una construcció passiva.

Vegem alguns altres exemples de l'ús d'aquests verbs i comprovarem que no poden alternar, encara que sí que es poden usar en la construcció de passiva perifràstica:

- (9) a. Cada any, en Joan sembra patates.
 b. #Cada any, se sembren patates.
 c. #Patates són sembrades cada any.⁹
- (10) a. En Joan va cultivar les tomàtiques al seu jardí.
 b. #Les tomàtiques es van cultivar al seu jardí.
 c. Les tomàtiques van ser cultivades per en Joan.
- (11) a. La policia va precintat l'entrada de l'edifici.
 b. #L'entrada de l'edifici es va precintat.
 c. L'entrada de l'edifici va ser precintada per la policia.
- (12) a. L'economista va pronosticar la caiguda de la borsa.
 b. #La caiguda de la borsa es va pronosticar.
 c. La caiguda de la borsa va ser pronosticada per l'economista.
- (13) a. El govern va legalitzar la construcció.
 b. #La construcció es va legalitzar.
 c. La construcció va ser legalitzada pel govern.
- (14) a. En Joan va llegir l'article amb fruïció.
 b. #L'article es va llegir amb fruïció.
 c. L'article va ser llegit amb fruïció.

Tanmateix, normalment la construcció intransitiva corresponent es pot interpretar com de passiva pronominal. Certament, les construccions de (9b-14b) serien acceptables com a construccions de passiva pronominal. Així doncs, el significat d'aquestes construccions seria similar al d'una construcció de passiva perifràstica. Però, contràriament a aquestes, les construccions de passiva pronominal no permeten l'adjunció de l'argument

⁹Aquesta construcció passiva no és gramatical perquè el seu subjecte superficial és un SN escarrit, és a dir, sense determinar. Segons Bartra Kaufmann (2002), les construccions de passiva presenten certes restriccions relacionades amb la modalitat de l'acció verbal i amb l'aspecte verbal inherent (*cf.*, més endavant, el capítol 4.1, en què ampliem les consideracions d'aquesta autora). De fet, Bartra Kaufmann indica que un SN sense determinant no pot ser subjecte d'una oració passiva (Bartra Kaufmann, 2002: 2138). La construcció seria gramatical si s'entengués com una construcció emfàtica:

(i) PATATES són sembrades cada any, i no mongetes.

Precisament pel fet que les construccions de passiva presenten algunes restriccions, entre d'altres que els predicats tèlics, normalment amb un complement definit, són més fàcil d'usar en passiva que no els atèlics, o que hi ha molts pocs predicats que admetin la passiva perifràstica en present o imperfet, hem decidit de construir les altres oracions amb el verb en passat.

agent mitjançant un SPrep introduït amb *per*.¹⁰ De qualche manera, aquest fet dóna suport a la idea que la presència del clític pronominal *se* impossibilita la presència explícita de l'argument extern agentiu de l'esdeveniment denotat pel predicat.¹¹

- (15) a. Les tomàtiques es van cultivar al seu jardí (#per en Joan) = Les tomàtiques van ser cultivades al seu jardí (per en Joan).
 b. L'entrada de l'edifici es va precintar (#per la policia) = L'entrada de l'edifici va ser precintada (per la policia).
 c. La caiguda de la borsa es va pronosticar (#per l'economista) = La caiguda de la borsa va ser pronosticada (per l'economista).
 d. La construcció es va legalitzar (#pel govern) = La construcció va ser legalitzada (pel govern).
 e. L'article es va llegir amb fruïció (#per en Joan) = L'article va ser llegit amb fruïció (per en Joan).

La construcció de (9b), en canvi, és una construcció mitjana. En principi, les construccions mitjanes són difícils de diferenciar de les passives pronominals (cf. els comentaris de Bartra Kaufmann sobre aquestes construccions en el capítol 4.1). El fet que ens fa pensar que aquí la construcció és mitjana és que el verb és no perfectiu i que el predicat presenta un modificador de temps. A més, el significat és genèric. En absència d'aquest modificador, i amb el verb en un temps perfectiu i l'argument intern determinat, la construcció seria considerada de passiva pronominal:

- (16) Les patates es van sembrar a l'hort (#per en Joan) = Les patates van ser sembrades a l'hort (per en Joan).

Jiménez Peña & Rodríguez Sellés (2002), precisament pel fet que els arguments externs o subjectes d'aquests verbs només es poden interpretar com a agents, proposen que és possible considerar que els verbs de (5) no són veritables exemples de predicats de canvi d'estat. Segons aquestes autores, els subjectes d'un verb de canvi d'estat prototípic també s'ha de poder interpretar com una causa.

Però la prova que aquestes autores aporten per mostrar la diferent naturalesa aspectual dels verbs de canvi d'estat i dels verbs que només permeten un argument extern amb paper temàtic AGENT és, precisament, la participació en l'alternança causativa. És a dir, que segons aquestes autores, que aquests verbs no puguin participar de l'alternança és alhora causa i conseqüència del fet que demanin arguments externs agentius. Així doncs, la variant anticausativa no permet l'addició d'un complement de tipus agentiu, sinó només d'un complement de tipus causatiu.

Per la seva banda, Alexiadou (2006, 2010) destaca el fet que la possibilitat de participar en l'alternança causativa està restringida a una part dels verbs de canvi d'estat mitjan-

¹⁰ Cf. el capítol 4.1, en què explicitem que alguns autors (per exemple, Rigau, 2002) consideren que les construccions de passiva pronominal no legitimen la presència d'un complement agent en el català actual.

¹¹ En parlar d'aquest clític en donarem sempre la forma plena, obviant la forma subjacent /s/.

çant una generalització que reproduïm a partir d'Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b):¹²

(17)

The transitive verbs that cannot form anticausatives restrict their subjects to agents or agents and instruments and disallow causers.

(Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2006b: 180 (14))

Per la seva banda, Martin & Schäfer (2014) indiquen que coneixen tres excepcions a aquesta restricció, que ells anomenen com a *Underspecified External Argument Condition*. En primer lloc, indiquen els verbs de “destrucció” i d’“assassinat”, és a dir, els que hem vist precisament que donen lloc a la generalització presentada a (17). En segon lloc, els verbs de manera de moviment, els quals segons aquests autors alternen, tot i prendre subjectes agentius.¹³ I finalment, alguns verbs que expressen esdeveniments meteorològics, que alternen tot i legitimar només arguments CAUSA.¹⁴ Deixem de banda ara els dos darrers casos i centrem-nos en el primer, ja que podem comprovar que hi ha certa incoherència entre la generalització que hem presentat i les excepcions que esmenten aquests dos autors.

Així doncs, pel que fa als verbs del tipus *assassinar*, que Martin & Schäfer (2014) indiquen com a excepció a la restricció de (17), no ho és en català, ja que com hem vist més amunt, aquest verb només es pot construir amb un subjecte agentiu.¹⁵

¹²Masullo (1999) ja havia destacat que no tots els verbs transitius poden participar de l'alternança (que no tots els verbs transitius resulten ergativitzables, segons la terminologia que usa Masullo). Així doncs, segons aquest autor, no és suficient que un verb sigui de canvi d'estat per participar de l'alternança causativa, sinó que s'han de complir altres condicions. En primer lloc, cal que la causa resultant, a més de poder ser concebuda com a causada externament, també s'ha de poder concebre com a causada internament—d'aquí la denominació de verbs de causa inespecificada que usen alguns autors, com hem vist més amunt—i, en segon lloc, cal que l'iniciador de l'esdeveniment a més de poder ser un agent pugui ser també una força inanimada. Els verbs que només permeten iniciadors agentius de l'esdeveniment que produeix el canvi d'estat, no poden participar de l'alternança i, per tant, no es poden construir de manera intransitiva. Com podem comprovar, l'afirmació de l'autor es correspon exactament amb la generalització de (17).

¹³De tota manera, aspectualment hauríem de considerar que els verbs agentius de manera de moviment són activitats i no realitzacions o assoliments.

¹⁴Segons els autors, els verbs de canvi d'estat de causa interna es podrien entendre com a subsumits en aquest darrer tipus de verbs. Més endavant tornarem sobre aquesta qüestió (cf. aquest mateix capítol, l'apartat 2.3), però podem comprovar que els verbs de canvi d'estat de causa interna també poden dur arguments externs agentius en la construcció causativa si s'entenen com a facilitadors de les condicions ambientals o les forces naturals que són en realitat les causes directes d'aquests canvis.

¹⁵Un verb com *matar*, semànticament relacionat amb el verb *assassinar*, sí que es pot construir amb arguments externs altres que AGENT o INSTRUMENT I, tanmateix, tampoc no pot participar en l'alternança causativa:

- (i) a. En Joan va matar en Pere.
- b. El verí va matar en Pere.
- c. Aquesta malaltia el matarà. [DIEC2]
- d. La caiguda va matar en Pere.
- e. #En Pere es va matar (per en Joan/pel verí/per la malaltia/per la caiguda).

Tanmateix, en aquest cas podríem pensar que som davant d'un cas de *suppletive alternation* (segons Haspelmath, 1993), com hem indicat al capítol 1.2, ja que pareix que s'usen verbs diferents per expressar les dues variants de l'alternança (*matar* vs. *morir*).

Tanmateix, ja hem comprovat més amunt (cf. (2)) que un verb com *destruir* no presenta restriccions respecte de l'argument extern, ja que els permet amb paper temàtic AGENT, INSTRUMENT o CAUSA; però, tanmateix, tampoc no pot participar en l'alternança causativa:

- (18) a. En Joan va destruir la casa.
 b. La màquina va destruir la casa.
 c. El terratrèmol va destruir la casa.
 d. L'incendi va destruir la casa.
 e. #La casa es va destruir.

No sembla, però, que puguem parlar únicament, com fan Martin & Schäfer (2014), que aquests verbs constitueixen una excepció a la restricció formulada per Levin & Rappaport Hovav (1995). Com hem dit abans, alguns dels verbs de (5) també es poden construir amb subjectes que designen entitats inanimades. A continuació en donem alguns exemples més:

- (19) a. El joc ha absorbit la seva fortuna. [DIEC2]
 b. La tramuntana va adquirir una violència extrema. [exemple fet a partir del DDLC]
 c. La ventada va escombrar la vila. [exemple fet a partir del DDLC]
 d. La publicitat bombardejava les llars.
 e. Les extremes circumstàncies de la seva infantesa van modelar el seu caràcter.
 f. El seu comportament el desqualifica com a director.
 g. L'homosexualitat qüestiona el model familiar tradicional.
 h. Les sirenes de la policia van silenciar els manifestants.

A més a més, podem comprovar que aquestes construccions tampoc no poden participar de l'alternança causativa, encara que sí de la passiva:

- (20) a. #La seva fortuna s'ha absorbit.
 b. La seva fortuna ha estat absorbida (?pel joc).
- (21) a. #La vila es va escombrar.
 b. La vila va ser escombrada (per la ventada)
- (22) a. #Les llars es bombardejaven.
 b. Les llars eren bombardejades (per la publicitat).

Per altra banda, és interessant comprovar que aquest verb permet una construcció intransitiva si l'adjunt és indeterminat, tot i que no tots els parlants la veurien com a acceptable, o si s'introdueix amb la preposició *amb*:

- (ii) a. ?En Pere es va matar per una caiguda / per un accident.
 b. En Pere es va matar amb un accident / amb una caiguda.

- (23) a. #El seu caràcter es va modelar.
 b. El seu caràcter va ser modelat (per les extremes circumstàncies de la seva infantesa).
- (24) a. #El model familiar tradicional es qüestiona.
 b. El model familiar tradicional és qüestionat (per l'homosexualitat).
- (25) a. #Els manifestants es van silenciar.
 b. Els manifestants van ser silenciats (per les sirenes de la policia).

Convé destacar, un altre cop, que algunes de les construccions intransitives que hem indicat, encara que no es poden entendre com a anticausatives, sí que ho poden fer com a passives pronominals. Tanmateix, això no passa en tots els casos. Així, per exemple, pensem que (20a) no es pot legitimar com una construcció de passiva pronominal, però que sí ho poden fer (21a-25a). Per comprovar-ho bastaria afegir a la construcció un adjunt orientat a l'agent, que denotés voluntarietat, o una clàusula final. Així i tot, (22a) i (24a) es veurien millor com a passives pronominals si el verb fos en un temps perfectiu, com passa també amb les passives perifràstiques.

Per altra banda, no hem donat l'equivalent dels exemples de (19b) i de (19f). En el primer cas, la construcció no sembla que es pugui construir ni com a anticausativa (i tampoc no creiem que es pugués entendre com de passiva pronominal) ni com a passiva:

- (26) a. #Una violència extrema es va adquirir.
 b. #Una violència extrema va ser adquirida (per la tramuntana).

El motiu que no es pugui construir com a passiva té a veure, com hem indicat abans, amb el fet que el predicat és atèlic, a més d'estatiu, i que el subjecte temàtic és indeterminat.

En el segon cas, sembla que la construcció transitiva sí que podria participar en l'alternança causativa.

- (27) Ell es desqualifica com a director.

Tanmateix, en la construcció passiva la causa no s'entendria com a complement agent. És a dir, en aquesta construcció *pel seu comportament* s'entén com la causa que ha produït la desqualificació, però no com l'agent que l'ha duta a terme:

- (28) a. Ell va ser desqualificat com a director (pel seu comportament)
 b. Ell va ser desqualificat com a director (pel seu cap de personal).

La qüestió de per què els verbs agentius de canvi d'estat no poden alternar ens l'hauríem de plantejar de dues maneres diferents: per què els verbs transitius que només legitimen un argument extern de tipus agentiu no poden alternar? I, per altra banda, per què hi ha verbs transitius que no poden alternar tot i que també legitimen arguments externs CAUSA, contràriament a la generalització que hem vist a (17)? Hi ha algun component del significat d'aquests verbs que en determini el comportament?

Tanmateix, una qüestió queda ara oberta: hem de diferenciar dos tipus de verbs diferents de canvi d'estat (agentius i de causa externa) com hem vist que fan diferents autors (cf. taula 2.1), o hem de considerar que els verbs de causa externa no existeixen i són simplement, com indiquen Martin & Schäfer (2014), una petita excepció a la restricció sobre l'argument extern dels verbs transitius que no legitimen l'alternança causativa?

Segons Marantz (2001), el verb *destruir*, com altres verbs amb la mateixa arrel (*construir, instruir*), no alterna perquè presenta una estructura sintàctica diàdica. Així, segons aquest autor, aquest verb prové d'una arrel de manera ($\sqrt{\text{OSTROY}}$), a la qual s'incorpora una partícula, pronunciada *de-*, que pren un subjecte intern com a objecte directe de la derivació sintàctica. Per tant, segons aquest autor, la presència de l'arrel de manera seria la que explicaria que aquests verbs no legitimin la variant anticausativa. De fet, aquest autor (Marantz, 2005) relaciona l'obligatorietat d'un argument extern agentiu amb arrels de manera i, per tant, amb arrels que participen en estructures sintàctiques amb un nucli verbal funcional que correspon a una activitat i no a un canvi d'estat (cf. també Mateu & Acedo-Matellán, 2012).

Per tant, l'argumentació de Marantz va en la línia que els verbs causatius que no participen de l'alternança en realitat és perquè són verbs que conceptualitzen la manera i no el resultat. Aquesta és també una proposta que defensen Rappaport Hovav & Levin (2012) i Rappaport Hovav (2014). Segons aquestes autores, els verbs que no legitimen la variant anticausativa estan lèxicament associats amb dos arguments, CAUSA i TEMA o PACIENT, mentre que els verbs que participen de l'alternança serien aquells que només estan lèxicament associats amb un. D'aquesta manera, no caldria recórrer a operacions que restringeixen l'aparició de l'alternant anticausatiu a partir del causatiu, com la generalització que hem presentat a (17), o a partir de la categorització de les arrels. Aquesta és una posició que nosaltres també adoptarem. Rappaport Hovav & Levin ho expressen de la manera següent;

(29)

Based on these properties, we propose that these verbs are lexically specified for two arguments, a theme argument and a cause argument; that is, they are inherently dyadic. Furthermore, they lexically restrict their cause argument to being an agent. We propose that this additional lexical restriction prevents the cause argument from being removed by an arity operation. In contrast, verbs showing the causative alternation do not impose any selectional restriction on their cause subjects—as Reinhart claims—and we take this property to indicate that these verbs are inherently monadic.

(Rappaport Hovav & Levin, 2012: 160)

De tota manera, Rappaport Hovav (2014) acaba plantejant una distinció entre els verbs lèxicament associats amb un argument que representa la causa externa, tant si especifiquen quelcom sobre la natura de la participació d'aquest argument (tipus *assassinar*) com si no n'especifiquen res (tipus *destruir*), i els verbs que estan associats només amb l'argument intern que pateix el canvi d'estat. Els primers no alternarien i els segons, en canvi, sí. Els primers serien verbs que lexicalitzen la manera, mentre que els segons serien verbs

que lexicalitzen el resultat.¹⁶ Hem vist, per altra banda, que Jiménez Peña & Rodríguez Sellés (2002) també mantenen que els verbs agentius no són tampoc veritables verbs de canvi d'estat.

En la nostra opinió, els exemples que hem aportat demostrarien que no podem considerar que només els verbs del tipus *destruir* constitueixen una excepció a la restricció. Hem pogut reportar exemples de verbs de (5), que també es poden construir amb un argument extern CAUSA i que tanmateix no alternen.

Fins i tot podem aportar exemples de verbs d'aquests tipus que en algunes circumstàncies poden participar de l'alternança:

Per exemple, (30a i 31a) recullen dues construccions –totes dues extretes del DDLC– en què el verb *destruir* s'usa intransitivament i que podrien ser sense problemes la forma alternant de les construccions transitives de (30b i 31b):

- (30) a. Pel que fa al suport, el paper es destrueix i la llauna es rovella.
b. El pas del temps destrueix el paper i rovella la llauna.
- (31) a. Quan aquest temps és massa curt, la regulació ecològica no funciona, l'ecosistema es desequilibra i es destrueix.
b. L'acció humana desequilibra el sistema i el destrueix.

De fet, el DDLC indica que aquest verb permet l'alternança, tot i que adverteix que la forma intransitiva és agramatical.¹⁷ En la nostra opinió, en aquests casos podríem dir que el verb *destruir* es conceptualitza com de canvi de causa interna en el cas del *paper*, i com de causa inespecificada en el cas de *l'ecosistema*. En el primer cas, és el pas del temps que possibilita que el paper es destrueixi per si sol. En canvi, en el segon és una acció genèrica, gens concreta, sense voluntarietat la que provoca la destrucció de l'ecosistema, tot i que també és cert que podríem concebre que un ecosistema es pot destruir per causes internes. El fet que totes dues construccions permetin l'adjunt *per si sol* ho demostraria (cf. l'anàlisi del comportament d'aquest adjunt al capítol 4.2).

A més, a continuació oferim més exemples de verbs agentius que també alternen:

- (32) a. Els traficants van adulterar la cocaïna.
b. La cocaïna es va adulterar.
c. Les decisions arbitrals van adulterar la competició.
d. La competició es va adulterar (amb les decisions arbitrals).

¹⁶Sobre la complementarietat entre verbs que lexicalitzen la manera i verbs que lexicalitzen el resultat, cf. entre d'altres Arsenijević (2010), Beavers & Koontz-Garboden (2012), Husband (2014), Koontz-Garboden & Beavers (2009), Levin & Rappaport Hovav (2008, 2013), Mateu & Acedo-Matellán (2012), Rappaport Hovav & Levin (2010).

¹⁷Ho fa amb el codi següent: $[N_1 \mathbf{V} N_2] \Leftrightarrow \cdot [N_2 \mathbf{V} \text{PRON}]$.

- (33) a. Les autoritats van ajornar la celebració a causa del mal temps.
 b. La celebració es va ajornar a causa del mal temps.
 c. La celebració va ser ajornada per les autoritats a causa del mal temps.
- (34) a. El mal temps va frustrar l'atac final al cim.
 b. L'atac final al cim es va frustrar (pel mal temps).
- (35) a. Els atacs a la llengua han generalitzat la desafecció de la societat catalana.¹⁸
 b. La desafecció de la societat catalana s'ha generalitzat (pels atacs a la llengua).
- (36) a. El capitalisme va generar la dominació dels mitjans de producció.
 b. La dominació dels mitjans de producció es va generar (amb el capitalisme).

Tanmateix, de nou sorgeix el dubte de si les construccions de (32b) i (33b), les intransitives corresponents a una causativa amb subjecte agentiu, són anticausatives o passives pronominals. De fet (33b) pot rebre el mateix significat de (33c), la corresponent passiva perifràstica. En aquest sentit, queda demostrar que la passiva perifràstica pot legitimar un adjunt de causa compatible amb l'aparició del complement agent (cf. (33c)). La passiva pronominal pot legitimar l'adjunt de causa, però no l'adjunt agentiu, com hem vist més amunt. Això podria demostrar que l'expressió de la causa i de l'agent s'han de realitzar en nuclis sintàctics diferents, tot i que nosaltres no adoptarem aquesta hipòtesi.

Certament, doncs, podem observar que la majoria dels verbs agentius no poden alternar i, per tant, no poden formar una construcció anticausativa. Sí que poden, en canvi, formar una construcció de passiva perifràstica o pronominal, tot i que en certs casos hem vist que això darrer no és tampoc possible.¹⁹ De fet, l'explicació de per què uns verbs agentius legitimen tots dos tipus de passiva, però alguns altres només la passiva perifràstica queda per explicar.

Tanmateix, hem pogut comprovar que la generalització que han fet autors com Levin & Rappaport Hovav (1995), Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b) o Martin & Schäfer (2014), i que nosaltres hem reproduït a (17), no s'acompleix de manera estricta. Aquest fet també el destaquen Rappaport Hovav & Levin (2012: 159), quan indiquen que de fet hi ha esdeveniments que requereixen un argument extern agentiu, però que també es poden descriure usant un verb alternant en una construcció anticausativa.²⁰ Nosal-

¹⁸ El DIEC2 indica que aquest verb també pot tenir una accepció com a intransitiu pronominal.

¹⁹ Recordem que ja hem indicat que hi ha algun verb agentiu que no legitima la passiva pronominal, encara que sí la perifràstica:

- (i) a. En Joan va assassinar en Pere.
 b. En Pere va ser assassinat (per en Joan) (intencionadament/ per cobrar la recompensa).
 c. #En Pere es va assassinar (intencionadament/ per cobrar la recompensa).

Aquest fet no es deu que l'argument intern sigui també [+humà], ja que altres verbs que presenten un argument intern d'aquestes característiques sí que es poden construir en passiva pronominal:

- (ii) a. El Papa va beatificar Ramon Llull.
 b. Ramon Llull es va beatificar (intencionadament/ per celebrar el seu setè centenari).

Per tant, la raó deu residir més aviat en la conceptualització de l'esdeveniment que representa *assassinar*.

²⁰ L'exemple que posen les autores és el següent:

tres també hem pogut observar que hi ha verbs que es classifiquen com a agentius i que poden alternar, tot i que, quan l'argument extern de la variant transitiva és agentiu, la variant intransitiva sembla més aviat de passiva pronominal. Per altra banda, també hem pogut mostrar que la variant anticausativa pot no estar disponible en verbs de canvi d'estat que poden produir-se sense la intervenció d'un agent. És a dir, que hi ha verbs que no demanen un argument extern CAUSA i així i tot tampoc no poden alternar.

Així doncs, segons aquests autors, els verbs que alternen restringeixen els seus arguments externs a agents i instruments i no legitimen arguments externs causa, tot i que, per una banda, hem fornit exemples en què verbs que es poden construir amb arguments externs causa poden alternar, cosa que els qualificaria com a verbs de causa externa segons Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b), i, per una altra banda, hem pogut mostrar també que hi ha verbs d'aquest tipus que en certs contextos i circumstàncies també admeten de participar de l'alternança causativa.

En el primer cas, podríem interpretar que aquests verbs tenen dues entrades en el lèxic: una per a les construccions amb argument extern AGENT, i una altra per a les construccions amb argument extern CAUSA. Tanmateix, conceptualment, aquesta solució no és la més satisfactòria. En el segon cas, haurem d'explicar com és que verbs que teòricament, segons un ampli consens entre els autors que han estudiat el fenomen, no haurien d'alternar, poden participar de l'alternança en certes circumstàncies. En el capítol de l'explicació teòrica de les dades empíriques defensarem que els verbs agentius, com ja s'ha fet, són verbs diàdics que lexicalitzen la manera, mentre que els verbs alternants són monàdics i lexicalitzen l'estat resultant. Pel que fa als verbs de causa externa, recorrerem a la conceptualització dels esdeveniments com a explicació de la seva no participació en l'alternança. En aquest sentit, aquests verbs participarien en estructures idèntiques a les dels verbs de causa inespecificada o interna que participen de l'alternança. Tanmateix, el coneixement del món dels parlants determinarà si les construccions sintàctiques a què es poden ajuntar són acceptables o no.

Arran de la generalització que hem reproduït a (17), en què es constata que els verbs que no poden alternar restringeixen els seus arguments externs a agents i instruments, s'obre pas la qüestió de l'ús d'aquests dos papers temàtics com a subjectes. Tanmateix, les dades empíriques mostren que no tots els instruments poden ser legitimats com a arguments externs en les construccions causatives. Així doncs, en el proper apartat presentarem una primera aproximació a la legitimació d'arguments externs amb paper temàtic INSTRUMENT en el català.

- (i) a. My son wanted to annoy me, so he threw my precious vase against the wall and it broke.
 b. Sally kept tugging on the door until it finally opened.
 (Rappaport Hovav & Levin, 2012: 159 (14))

2.1.1 *Els instruments com a subjecte en català*

Alexiadou & Schäfer (2006) argumenten que els subjectes amb paper temàtic INSTRUMENT es poden considerar causes o agents segons les circumstàncies.²¹ Segons aquests autors, només alguns instruments poden actuar com a subjectes. A més, argumenten que hi ha dues interpretacions diferents sota les quals un instrument pot fer de subjecte d'una construcció. En la primera d'aquestes interpretacions, els instruments es comporten com a causes, en el sentit que es conceptualitzen com a esdevenimentals, com a elements involucrats en l'esdeveniment. En aquests casos, la conceptualització de l'esdeveniment inclou la concepció que l'instrument actua de manera independent un cop l'agent l'ha usat o introduït. El fet que aquests instruments hagin estat inclosos en l'esdeveniment perquè un agent els ha introduït és, segons els autors, un aspecte del món real, no de la construcció lingüística que s'utilitza per expressar l'esdeveniment. Els autors indiquen que, en aquests casos, els instruments es comporten exactament igual que les forces naturals.

Per exemplificar aquesta primera interpretació, Alexiadou & Schäfer (2006) recorren a la diferenciació establerta per Kamp & Rossdeutscher (1994) entre *Pure Instruments* i *Instruments Causers*. Segons aquests dos darrers autors, els *Pure Instruments* s'interpreten estrictament com a auxiliars de l'acció de l'agent. En canvi, els segons, els *Instruments Causers*, com hem comentat, és com si actuessin per si mateixos un cop usats per l'agent. Segons els autors, només aquests segons poden actuar com a subjectes. I, a més, s'interpreten com a causes, ja que es relacionen amb l'esdeveniment sense estar permanentment controlats per un agent. Els exemples que Alexiadou & Schäfer (2006) incorporen del treball de Kamp & Rossdeutscher (1994) són els següents:

- (37) a. Der Arzt heilte den Patienten mit dem Skalpell.
 a. The doctor cured the patient with his scalpel.
 b. Der Arzt heilte den Patienten mit Kamille.
 b. The doctor cured the patient with camomile.
 (Alexiadou & Schäfer, 2006: 42 (11))
- (38) a. #Das Skalpell heilte den Patienten.
 a. #The scalpel cured the patient.
 b. Die Kamille heilte den Patienten.
 b. The camomile cured the patient.
 (Alexiadou & Schäfer, 2006: 42 (12))

²¹La seva argumentació parteix de la constatació que en algunes llengües els agents i les causes mostren una independència morfosintàctica. Així, els autors expliciten que en grec les passives legitimen un complement agent, però no un complement causa. Un aspecte important de la seva argumentació és que les construccions anticausatives no legitimen agents, però sí causes en forma d'adjunt preposicional. Per la nostra part, recordem que les passives en català legitimen un complement agent, i que també poden dur un complement que indiqui causa introduït amb la preposició *per* (cf. (28) més amunt). Analtzarem els adjunts preposicionals en les construccions que ens ocupen en el capítol 4.

En aquest cas, els autors entenen que la camamilla, un cop introduïda per l'agent (el doctor), actua independentment d'aquest i més aviat com una força natural que causa l'esdeveniment. Per aquest motiu consideren que es tracta d'un instrument causa i que, per tant, pot funcionar com a subjecte. En canvi, segons els autors, l'escalpel o bisturí és un instrument pur. No pot actuar de manera autònoma i, per això, no queda legitimat com a subjecte de la construcció. Tanmateix, més endavant, en aquest mateix apartat, precisarem aquesta consideració.

Comentem ara dos exemples més que usen aquests autors en dues construccions paral·leles, però amb diferent subjecte:

- (39) a. #The axe broke the window.
 b. A ball broke the window.
 (Alexiadou & Schäfer, 2006: 43 (15a) i (16a))

Els autors expliquen el contrast en la legitimació de l'instrument com a subjecte pel fet que la destrala només podria funcionar com a subjecte si s'explicités com pot produir aquest efecte, és a dir, com pot rompre la finestra (per exemple, perquè ha caigut d'un prestatge). En canvi, la pilota, a (39b), segons els autors, ja duu implícit que pot produir aquest efecte. Per tant, la diferència entre una construcció i l'altra, pel que fa a la legitimació de l'instrument com a subjecte, es troba en la conceptualització que fem de l'esdeveniment, com remarquen els autors. En el primer cas, es conceptualitza que una destrala prototípicament sempre ha d'estar sota control d'un agent humà, mentre que en el segon cas, el de la pilota, no és sempre així.²²

D'altra banda, segons Alexiadou & Schäfer (2006), hi ha un altre cas en què els instruments també es poden usar com a subjectes i, de tota manera, no ser interpretats com a esdevenimentals. És a dir, els autors es refereixen a instruments als quals no es pot atorgar, de cap manera, certa autonomia, com en el cas dels *Instrument Causers*, però que tanmateix en certes circumstàncies també poden actuar com a subjecte. En aquesta segona interpretació, és una propietat de l'instrument la que causa l'esdeveniment. Els autors argumenten que aquest tipus d'instruments funcionen com a agents.

²²Una distinció similar a aquesta entre *Pure Instruments* i *Instrument Causers* és la que s'estableix entre *Intermediary Instrumental* i *Facilitating Instruments*. Pascual Pou (2001) ens en parla a partir de Marantz (1984). L'autora indica els exemples següents:

- (i) a. En Xavi obre la porta amb la clau rovellada.
 b. La clau rovellada obre la porta.
 (Pascual Pou, 2001: 56 (6))
 (ii) a. L'avi menja la sopa amb la cullera de fusta.
 b. *La cullera de fusta menja la sopa.
 (Pascual Pou, 2001: 56 (7))

Segons l'autora, a partir de Marantz (1984), *la clau rovellada* és un *Intermediary Instrumental*, (també *Intermediary Agent* o *Instrumental Phrase*), mentre que *la cullera de fusta* és un *Facilitating Instrument*, que l'autora anomena *Means Phrase* a Pascual Pou (1999). Així, a (ia) l'agent actua sobre l'instrument, però en realitat és la clau la que obra la porta. En canvi, a (ib) l'agent actua sobre l'instrument, però no és la cullera la que es menja la sopa. Segons indica l'autora, Marantz (1984) constata que el primer tipus d'instrument queda legitimat com a adjunt preposicional i com a subjecte, mentre que el segon, només com a adjunt.

Tanmateix, més avall justifiquem de manera diferent que *la clau* es pugui usar com a subjecte d'un esdeveniment d'obrir la porta, però *la cullera de fusta* no s'hi pugui usar en un esdeveniment de menjar la sopa.

En aquest cas els autors parteixen de la distinció entre eines (*Tools*) i eines secundàries (*Secondary Tools*). Segons els autors, les eines només podrien actuar com a subjectes sempre que rebin alguna mena de focus contrastiu que posi en relleu l'existència d'una relació no trivial entre el subjecte i l'esdeveniment expressat pel SV complet, que depèn d'alguna propietat de l'instrument.²³

Els exemples que esmenten són els següents:

- (40) a. Ashkey cut the melon with a knife.
 b. Casey opened the door with the key.
 (Alexiadou & Schäfer, 2006: 44 (28))
- (41) a. This knife cuts the melon easily.
 b. The key opened the door.
 (Alexiadou & Schäfer, 2006: 44 (29))
- (42) a. Cathryn ate spaghetti with a fork.
 b. Denis is drinking juice with a straw.
 (Alexiadou & Schäfer, 2006: 44 (30))
- (43) a. *This fork ate spaguetti.
 b. *This straw is drinking juice.
 (Alexiadou & Schäfer, 2006: 44 (31))

Fixem-nos que en parlar del contrast entre un escarpel i la camamilla (els nostres exemples (37-38)), els autors indiquen que la construcció amb *escarpel* com a subjecte és pragmàticament no acceptable. No indiquen que sigui agramatical. En canvi, per explicar el contrast entre eines i eines secundàries, sí que etiqueten com a agramaticals les construccions en què *forquilla* i *palleta de plàstic* s'usen com a subjectes.

En la nostra opinió, però, aquestes construccions també s'haurien de marcar com a pragmàticament inacceptables, ja que el coneixement del món ens diu que una forquilla no pot menjar un plat d'espaguetis o que una palleta no pot beure una beguda. Les forquilles estan fetes per punxar; les palletes, per xuclar una beguda; les claus, per obrir, i els ganivets, per tallar. Aleshores, és normal que es pugui dir que un ganivet talla alguna cosa fàcilment, o que una clau concreta obre una porta. Però no es pot dir que una forquilla menja uns espaguetis o que una palleta beu un refresc. Com tampoc no es pot dir que un ganivet menja una carn, en una construcció similar a la que usen els autors per indicar que la *forquilla* no es pot usar com a subjecte:

²³ Segons els autors, es tractaria d'una relació similar o paral·lela a la que ha conduït Marantz (1984) i Kratzer (1996) a argumentar la separació de l'argument extern del verb. Alexiadou & Schäfer (2006) destaquen que en les construccions de (40), el focus contrastiu sobre la posició del subjecte l'afegeix el demostratiu amb què aquestes eines han de ser introduïdes. Tanmateix, els autors destaquen que no és només la focalització la responsable de l'acceptabilitat d'aquests instruments en posició de subjecte.

- (44) a. En Joan va menjar l'hamburguesa amb una forquilla i un ganivet de plàstic.
 b. #La forquilla i el ganivet de plàstic van menjar l'hamburguesa.

I, en canvi:

- (45) a. ?Aquesta forquilla punxa la carn fàcilment.
 b. La forquilla va punxar el vidre que tapava el microones i el va trencar.
<https://goo.gl/mSurVX>²⁴

Per tant, en la nostra opinió, els exemples usats pels dos autors per demostrar la diferència entre eines i eines secundàries no són del tot adequats, ja que el que determinaria el fet que un instrument es pugui usar com a subjecte seria la conceptualització que els parlants fan dels esdeveniments. Així, un instrument es pot usar com a subjecte en construccions en què el coneixement del món ens diu que aquest instrument és el que s'usa habitualment per a aquella funció que s'esmenta en l'esdeveniment.

De tota manera, podem resumir dient que, segons Alexiadou & Schäfer (2006), els instruments que funcionen com a subjecte poden ser conceptualitzats, per una banda, com a esdevenimentals, és a dir, com a causes, semblants a les forces naturals, que actuen independentment de l'agent que els ha introduït en l'esdeveniment. Per una altra banda, els instruments que funcionen com a subjecte també es poden conceptualitzar com a agents. En aquest cas es tracta d'eines que reben alguna mena de focus contrastiu.

Per altra banda, l'ús dels instruments com a subjecte també ha estat discutida de manera àmplia per Schlesinger (1989). De fet, aquest autor analitza el cas següent, similar al que hem reproduït com a (39):

- (46) The axe cut the wood.
 (Schlesinger, 1989: 189 (1b))

L'autor argumenta que aquest tipus de construcció, en certs contextos, és preferible a la construcció amb un sintagma preposicional que indiqui l'instrument:

- (47) Carol cut the wood with the axe.
 (Schlesinger, 1989: 190 (2b))

L'autor indica que (46), en especial quan es construeix aïllada, sona menys natural que la construcció amb l'instrument expressat mitjançant un sintagma preposicional, si no és que compleixi el que anomena *condicions de naturalitat* (*Naturalness Conditions*). És a dir, sona més natural quan l'esdeveniment no és instigat per un agent humà o quan l'agent és desconegut o no participa en l'escena conceptual –condició 1–, o quan l'atenció es concentra en l'instrument a través del qual l'acció s'esdevé i lluny de l'instigador de l'acció –condició 2. Segons aquest autor, «When there is no agent or where attention is drawn away from it, the instrument may be regarded as the agent.» (Schlesinger, 1989: 192). En la nostra opinió, aquesta visió és similar a considerar el paper temàtic AGENT des del punt

²⁴ Per motius tipogràfics hem escurçat algunes adreces web quan ha estat necessari amb el Google Shortener.

de vista de la prototipicitat, ja que l'autor esmenta que podem trobar diferents graus de participació en aquesta categoria.

Tanmateix, DeLancey (1984) tracta la mateixa construcció de (46) i considera que és estranya, ja que la *destral* és una eina (o un *Pure Instrument*). De tota manera, mostra que l'eina pot funcionar com a argument extern només si es fa clar com podria tenir l'efecte.²⁵

- (48) The axe fell off the shelf and broke the windows.
(Alexiadou & Schäfer, 2006: 43 (15b))

Podem pensar que quan Alexiadou & Schäfer parlen de *focus contrastiu* i Schlesinger de *condicions de naturalitat*, en realitat estan parlant si fa no fa del mateix. De fet, fixem-nos que les condicions que estableix Schlesinger (1989) indiquen que un instrument és més natural com a subjecte si l'atenció s'hi concentra (si rep *focus contrastiu*, dirien Alexiadou & Schäfer, 2006).

Tanmateix, analitzem d'una manera més aprofundida les tres construccions que hem assenyalat just ara (39, 46 i 48). (39) i (48) són la mateixa: una *destral* que romp una finestra. Alexiadou & Schäfer donen com a pragmàticament no acceptable la construcció de (39), mentre que consideren acceptable la de (48). Quina és la diferència? Doncs que a (48) la *destral* rep *focus contrastiu*, segons els autors. Per altra banda, Schlesinger accepta la construcció de (46), sense *focus contrastiu*, mentre que DeLancey, comentant la mateixa construcció, diu que és estranya perquè la *destral* és un *Pure Instrument* i només si es fa clar com ha passat es pot donar com a acceptable.

Què hi veiem nosaltres? Doncs que en la construcció (46) la *destral* s'usa com a subjecte en un esdeveniment que és propi: les *destrals* s'usen per a tallar fusta. En canvi, a (39) i a (48) la *destral* s'usa en una construcció amb un esdeveniment que no és propi. Ningú no usa una *destral* per rompre una finestra (o en molt comptats casos). Aleshores, tal com ho hem comentat més amunt, el que passa aquí és que no cal apel·lar a un *focus contrastiu*. Els instruments es poden usar com a subjectes en esdeveniments per als quals el coneixement del món ens indica que aquells instruments són propis (una forquilla per punxar, un ganivet per tallar carn, una *destral* per tallar fusta). En canvi, en esdeveniments per als quals un determinat instrument no és propi (per exemple una forquilla no menja, tot i que un agent pugui menjar amb una forquilla; una *destral* no romp vidres, tot i que en certes ocasions i de manera accidental pugui passar), aquest instrument no es pot usar com a subjecte, si no és que rep *focus contrastiu* o s'explicita com ha tengut lloc l'efecte (cf. (48)). Per tant, com ja hem dit, és el coneixement del món dels parlants el que determina en quines condicions un instrument es pot usar com a subjecte. És cert que el coneixement del món té a veure amb la conceptualització de les eines en primàries o secundàries (tot i que els exemples usats per Alexiadou & Schäfer no són afortunats) o dels instruments en *Pure Instruments* o *Instruments Causers*. Les classificacions ofertes per aquests autors són,

²⁵ Hem consultat la construcció següent entre diferents informants, que la veuen com a natural:

(i) El martell va caure del prestatge i va rompre el vidre.

També hem consultat la construcció següent:

(ii) La serra li va tallar dos dits de la mà.

En aquest últim cas sembla que la presència del datiu facilita l'acceptabilitat de la construcció.

en general, encertades, però, com hem pogut comprovar (cf. (44-45)), un mateix instrument es pot usar com a subjecte amb un esdeveniment en què és propi, però no en un altre que li és impropí. Per tant, l'apel·lació ha de ser més aviat a la conceptualització dels esdeveniments. I és en aquest sentit que nosaltres entenem les condicions de naturalitat de què parla Schlesinger. En la nostra opinió, aquestes condicions de naturalitat són equivalents a la conceptualització dels esdeveniments. Segons les condicions de naturalitat de Schlesinger, un instrument es pot usar com a subjecte si l'agent és desconegut o quan l'atenció se centra en l'instrument. L'atenció se centrarà en l'instrument més fàcilment si aquest s'usa com a subjecte en un esdeveniment que li és propi. En canvi, si es vol usar un instrument com a subjecte en un esdeveniment que no li és propi, caldrà que rebí focus contrastiu o que s'expliqui com s'ha esdevingut l'efecte esmentat.²⁶

De manera similar, si analitzem el que passa en les construccions (37-38), veurem que els autors interpreten que un *escalpel* o un *bisturí* no poden funcionar com a arguments externs d'un verb com *curar*. Tanmateix, sí que sembla que podríem usar aquest instrument com a argument extern d'un verb com *tallar*:

- (49) a. El cirurgià va tallar la pell del pacient amb el bisturí.
b. El bisturí va tallar la pell del pacient molt lentament.

Així doncs, de nou podem comprovar que en realitat el fet que una eina funcioni com a argument extern no depèn de l'eina mateixa (com semblen voler indicar Alexiadou & Schäfer, 2006), sinó en realitat de la conceptualització que el parlant fa de l'esdeveniment que denota el verb. Això és el que passa amb *bisturí*. Aquest instrument està pensat per ser usat per tallar. Per tant, quan l'esdeveniment fa referència a aquesta acció, aquest instrument es pot usar com a subjecte de la construcció. Així doncs, segons el context, i amb certs predicats, pot funcionar com a argument extern. Tanmateix, no el podem considerar un instrument causa, ja que no sembla que es pugui conceptualitzar com a esdeveni-

²⁶ Compareu, en aquest sentit, el contrast entre aquestes construccions:

- (i) a. En Joan va tallar l'hamburguesa amb la forquilla / amb el ganivet
b. #La forquilla / El ganivet va tallar l'hamburguesa.
c. En Joan van punxar l'hamburguesa amb la forquilla / amb el ganivet.
d. La forquilla / ??el ganivet va punxar l'hamburguesa fàcilment.

Com podem comprovar, en una construcció en què tant un ganivet com una forquilla s'usen com a instruments (ia), l'ús d'aquests instruments com a subjecte és asimètric, ja que l'ús d'un instrument és acceptable, mentre que l'ús de l'altre instrument no és acceptable (ib). Què determina aquesta asimetria? Podem considerar que *ganivet* és una eina primària i que, en canvi, *forquilla* és una eina secundària. Però les construccions de (ic-d) pareixen demostrar un comportament totalment a l'inrevés (tot i que és cert que potser *ganivet* encara es pot veure com un subjecte acceptable).

Hem de reconèixer, però, que hi ha persones a qui hem consultat (ib) que no la veuen com a pragmàticament adequada. Tanmateix, tampoc no consideren que ho sigui la construcció *El ganivet va tallar el meló sense la incorporació d'un adverbi que converteixi aquesta construcció en mitjana: El ganivet va tallar el meló fàcilment* (cf. (41)). Per la seva banda, les persones que hem consultat sí que veurien més adequades les construccions de (ib), amb un demostratiu com a determinant i amb un adverbi que converteix la construcció en mitjana (com passa a (id)).

En la nostra opinió, és la conceptualització del món el que determina la possibilitat d'aquestes asimetries. I aquest coneixement del món té a veure amb si l'instrument s'usa en un context apropiat (amb un verb que indica l'acció per a la qual està concebut).

mental, com un element involucrat en l'esdeveniment que actua de manera independent un cop l'agent l'ha usat o introduït. En la nostra opinió, a (49b), *bisturí* s'usa en condicions de naturalitat, ja que l'esdeveniment posa l'èmfasi en l'eina, en el bisturí i en com aquest talla de manera lenta la pell del pacient. En aquest cas, com indica Schlesinger (1989), l'agent és desconegut o no participa en l'escena conceptual.

Tanmateix, analitzem ara les construccions següents:

- (50) a. El pagès va escampar la palla amb la forca.
 b. ??La forca va escampar la palla.
 c. Aquesta forca escampa la palla fàcilment.
- (51) a. El pagès va escampar la palla amb un tractor.
 b. El tractor va escampar la palla.

En aquest cas, la *forca* s'usa a (50b) com a subjecte amb un esdeveniment que li és propi. Tanmateix, la construcció és dubtosa i molts informants no la veuen com a adequada. Per altra banda, la construcció de (51b) és més àmpliament acceptada pels parlants consultats. El que passa és que aquí no podem considerar el *tractor* com una eina, sinó com un instrument causa. De fet es tracta d'una màquina. En aquest cas sí que es pot interpretar que l'eina actua per si sola. Per tant, seguint el fil de l'argumentació, podem dir que els instruments causa es veuen normalment com a naturals en les construccions en què funcionen com a argument extern. És quan usem eines primàries o secundàries que hauríem d'apel·lar a la conceptualització del món i al fet que s'usin amb verbs que indiquen les accions per a les quals s'han concebut aquelles eines. El mateix passaria amb els casos següents, amb verbs agentius:

- (52) a. Els avions van bombardejar la ciutat.
 b. El verí va matar en Pere.
 c. L'aspirina va curar en Pere.

Fixem-nos, però, que l'acceptabilitat millora si complementem de qualche manera la construcció:

- (53) a. Els avions van bombardejar la ciutat dia i nit / insistentment.
 b. El verí va matar en Pere molt lentament.
 c. L'aspirina va curar en Pere completament.

Com podem observar, tot i ser allò que Alexiadou & Schäfer (2006) defineixen com a instruments causa, les construccions es veuen més naturals si l'instrument rep algun tipus de focus contrastiu.

Sigui com sigui, quan podem usar un instrument com a argument extern, la construcció no pot participar de l'alternança causativa, com podem comprovar en les construccions següents:

- (54) a. #L'hamburguesa es va tallar.
 b. #La palla es va escampar.
 c. #La pell es va tallar.
 d. #La ciutat es va bombardejar.
 e. #En Pere es va matar.

Tanmateix, les construccions anteriors es podrien entendre com de passiva pronominal. Ara bé, atès que aquestes construccions no legitimen el complement agent, comprovem que en les construccions de passiva perifràstica els instruments es legitimen amb la preposició *amb*, per la qual cosa podríem argumentar que realment quan funcionen com a subjecte tenen paper temàtic CAUSA i no AGENT. Observem que en la passiva perifràstica només es poden conceptualitzar com a causes, però no com a agents:

- (55) a. L'hamburguesa va ser tallada (pel comensal) amb el ganivet / #pel ganivet.
 b. La palla va ser escampada (pel pagès) amb el tractor / #pel tractor.
 c. La pell va ser tallada (pel cirurgià) amb el bisturí / #pel bisturí.

L'únic cas en què sembla que la construcció anticausativa és acceptable és amb el verb *curar*:

- (56) ?En Pere es va curar (amb l'aspirina).

Finalment, podem comprovar que hi ha molts instruments que no es poden usar com a subjectes. En aquest cas, és clar, hem d'entendre que són pures eines al servei de l'agent:

- (57) a. En Joan va calcular la suma amb la calculadora.
 b. #La calculadora va calcular la suma.²⁷
- (58) a. En Joan va dibuixar els plànols amb l'ordinador.
 b. #L'ordinador va dibuixar els plànols.
- (59) a. L'assassí va estrangular la víctima amb la corbata.
 b. #La corbata va estrangular la víctima.

2.1.2 Conclusions provisionals

Com a conclusió d'aquest apartat podem indicar que hem analitzat el comportament dels verbs agentius i de causa externa. La distinció prové d'Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b). Segons aquests autors, els verbs com *destruir*, és a dir, els verbs que legitimen tant arguments externs agentius com CAUSA, sí que participen de l'alternança

²⁷Tanmateix, atès que una calculadora està feta per a calcular, si hi afegim un adjunt aquesta construcció sembla més acceptable:

(i) ?La calculadora va calcular la suma amb exactitud / de manera exacta.

causativa en grec. Fins i tot indiquen en nota a peu de pàgina que Reinhart (2003) adverteix que *destruir* també té una variant anticausativa en grec i en francès. Així doncs, el comportament d'aquest verb suposa un repte per a la generalització que hem reproduït a (17), la qual indica que només poden alternar aquells verbs que no restringeixen els seus arguments externs a agents i instruments.

Hem vist també l'explicació de Marantz (2001, 2005) pel que fa al fet que el verb *destruir* no participi de l'alternança. Aquesta explicació va en la línia de la proposta defensada per Rappaport Hovav (2014), Rappaport Hovav & Levin (2012) i altres autors. Segons aquesta proposta, els verbs que restringeixen el seu argument extern a AGENT no participen de l'alternança perquè són verbs diàdics associats a dos arguments, un que expressa la causa i un altre que expressa el resultat. En canvi, els verbs que participen de l'alternança serien verbs monàdics que estarien lèxicament associats únicament a un argument, el que expressa l'entitat que pateix el canvi d'estat. Aquesta distinció correlacionaria amb la classificació que han fet diversos autors de verbs que lexicalitzen la manera i verbs que lexicalitzen el resultat (*cf.*, per exemple, Beavers & Koontz-Garboden, 2012; Koontz-Garboden & Beavers, 2009; Levin & Rappaport Hovav, 2008, 2013, Mateu & Acedo-Matellán, 2012, o Rappaport Hovav & Levin, 2010).

Tanmateix, en català hem pogut comprovar que, a part de verbs agentius que només legitimen arguments externs agentius i instruments, també podem trobar exemples de verbs amb arguments externs CAUSA que tampoc no alternen. Aquest fet va contra la generalització establerta per Levin & Rappaport Hovav (1995), també esmentada per Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b) i Martin & Schäfer (2014), i que nosaltres hem reproduït a (17). Així, els verbs causatius que no alternen no restringeixen els seus arguments externs a agents i instruments, ja que trobem també nombrosos exemples de verbs que permeten arguments externs CAUSA que tampoc no poden alternar.

Així doncs, com podríem explicar aquest fenomen? En l'explicació teòrica esmentarem que els verbs poden incrustar-se lliurement en les estructures sintàctiques de què disposa la llengua, i que és la conceptualització dels esdeveniments el que determina si una estructura, després de la derivació sintàctica, es veu com a acceptable o no. Així doncs, en els casos en què l'argument extern de la construcció causativa sigui AGENT estem d'acord que el verb no pot alternar. I prenem com a plausible l'explicació teòrica postulada per Rappaport Hovav (2014) i altres autors: el verb s'ajunta a una estructura diàdica i no a una estructura monàdica. En aquest sentit, només alternarien els verbs que lexicalitzen l'estat resultant, però no la manera.

En conseqüència, postularem que les construccions intransitives corresponents a verbs transitius amb un argument extern AGENT no són estructures anticausatives sinó construccions de passiva pronominal. Així doncs, estem d'acord en el fet que els verbs agentius no poden alternar. Però, en la nostra opinió, no alterna cap construcció que en la variant transitiva porti un argument extern agentiu. En aquest cas la construcció, tot i ser exactament igual a la construcció anticausativa, en realitat és de passiva pronominal. Aquesta proposta creiem que també es pot aplicar als verbs de causa inespecificada i de causa interna que analitzarem a continuació.

En aquests casos, podran coexistir dues estructures exactament iguals: una d'anticausativa i una de passiva pronominal. La legitimació d'adjunts del tipus *per si sol / per si mateix*, però alhora d'adjunts orientats a l'agent creiem que dóna suport a aquesta proposta. Així doncs, quan una estructura correspongui a una construcció causativa amb un argument extern AGENT, la construcció intransitiva s'interpretarà com de passiva pronominal i legitimarà adjunts orientats a l'agent, però no l'adjunt *per si sol / per si mateix*. Alternativament, si la construcció transitiva porta un argument extern CAUSA, l'estructura intransitiva corresponent s'interpretarà com a anticausativa i legitimarà els adjunts *per si sol / per si mateix*, però no adjunts orientats a l'agent. En els verbs de canvi de causa interna, però, les construccions intransitives corresponents a una transitiva amb subjecte agentiu es podran entendre com a anticausatives o de passiva pronominal alhora, ja que en realitat els agents, en aquest tipus de verbs, es veuen només com a facilitadors i no com a causes directes.

Pel que fa als verbs que permeten arguments externs CAUSA, però així i tot tampoc no alternen, contràriament al que indica la generalització de (17), és la conceptualització del món el que provoca que les variants anticausatives es vegin com a no acceptables. Atès que la nostra proposta serà que els verbs, en realitat les arrels, poden incrustar-se lliurement en les estructures sintàctiques que ofereix una llengua en concret, en aquests casos de verbs amb argument extern CAUSA que no alternen, haurem d'escatir si l'estructura sintàctica és diàdica, la pròpia dels verbs agentius, o una estructura monàdica, pròpia dels verbs que sí que participen de l'alternança. En el primer cas, s'hauria de postular que la conceptualització de l'esdeveniment fa entendre la causa com si fos en realitat un agent. En canvi, i és l'argumentació que adoptarem, la conceptualització que fa el parlant determinarà si la construcció és acceptable, com passa amb altres restriccions de participació en l'alternança que veurem amb els verbs de causa inespecificada.

Al llarg d'aquest apartat hem revisat també la legitimació d'arguments externs INSTRUMENT amb aquest tipus de verbs agentius. Hem revisat la classificació dels instruments que van fer Alexiadou & Schäfer (2006), i hem pogut comprovar que la diferenciació que fan entre *eines primàries* i *eines secundàries* no és gaire clara i que la legitimació d'instruments sembla motivada més per les propietats seleccionals del predicat i la conceptualització que en fan els parlants, que no per les característiques de l'instrument com aquests autors indicaven.

Sí que ens sembla pertinent la distinció entre instruments causa i instruments agentius. Els primers poden participar més fàcilment com a arguments externs en construccions causatives, mentre que els segons només ho poden fer en contextos en què els instruments que s'usen com a subjectes es conceptualitzen com a apropiats per realitzar l'esdeveniment de què es parla. En aquest sentit, hem pogut comprovar que contràriament al que afirmen Alexiadou & Schäfer, un ganivet i una forquilla no es diferencien pel fet que el primer és una eina primària i la segona, una eina secundària, la qual cosa fa que el primer pugui funcionar com a subjecte i el segon, no. En altres construccions *ganivet* no pot funcionar com a subjecte i, en canvi, *forquilla*, sí. Per tant, és la conceptualització que els parlants fan de l'esdeveniment, i doncs el coneixement del món, el que fa que es pugui acceptar un instrument en la posició de subjecte. Així, no sembla que hi hagi d'haver

problemes per acceptar com a subjectes un ganivet quan es parla de tallar, una forquilla quan es parla de punxar, un bisturí quan es parla de tallar la pell, o una destal per tallar fusta.

En cas contrari, en cas que els instruments es vulguin usar com a subjectes en esdeveniments per als quals no són apropiats (una destal per rompre un vidre, per exemple) segons el coneixement del món, aquests instruments han de rebre *focus contrastiu*. Aquest focus es pot assegurar mitjançant diferents procediments, com ara, per exemple, la introducció amb un demostratiu per comptes d'un article determinat, l'aparició en la construcció d'un datiu o si es deixa clara la no participació d'un agent.

2.2 Verbs de causa inespecificada

A continuació comentarem el grup de verbs que Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b) i Harley & Noyer (2000) anomenen *verbs de causa inespecificada* (segons Levin & Rappaport Hovav, 1995, *verbs de causa externa*, i segons Marantz, 1997, *verbs d'estat resultant*).

Recordem que Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b) arriben a la conclusió que hi ha dos tipus d'arrels, una de causa externa i una altra d'inespecificada, a partir de la comparació del comportament de l'alternança en l'alemany, l'anglès i el grec, i a partir de les diferències entre els membres anticausatius de l'alternança i la passiva, especialment pel que fa a la causació. Segons aquests autors, la diferència entre *tallar* i *rompre*, per exemple, és que el segon permet que el canvi d'estat sigui interpretat també com a produït independentment de la intervenció d'un agent amb voluntat de rompre.

Conformen el grup dels verbs de canvi d'estat de causa inespecificada un ampli ventall de verbs en català, que ja hem esmentat anteriorment a partir de la classificació morfològica que en fa Gràcia i Solé (1995: 66-67) (*cf.* capítol 1.1.1.1 (8)).

També en el mateix capítol hem indicat els verbs que Levin & Rappaport Hovav (1995: 282-283) esmenten a l'apèndix del seu treball com a verbs de canvi d'estat de causa inespecificada –de causa externa diuen elles–, a partir de la classificació feta per Levin (1993) (*cf.* capítol 1.1.1.1 (4)). Així mateix, hem ressenyat els verbs de causa inespecificada que Mendikoetxea (1999b: 1589 (18)) esmenta per a l'espanyol –tot i que en realitat ella els anomena de causa externa– (*cf.* capítol 1.1.1.1 (6)), tot indicant que no es tracta, evidentment, d'una llista exhaustiva, però que no difereix gaire de les que es poden fer en altres llengües si es fa abstracció de les diferències morfològiques.

Pel que fa al català, nosaltres partirem de la llista que el corpus AnCora proposa. Recordem que, en aquest corpus, podem trobar els verbs que participen de l'alternança causativa sota dues classificacions. Per una banda, aquells verbs etiquetats com a realitzacions

o verbs causatius que participen de l'alternança causativa (A11, A12 i A13). Per una altra banda, hem d'indicar aquells verbs etiquetats com a inacusatius de canvi d'estat (B21).²⁸

Com podem comprovar a continuació, els verbs de causa inespecificada tenen un comportament bastant estable en català, com demostra que tots participen de l'alternança causativa:

- (60) a. La tempesta ha enfonsat el vaixell.
b. El vaixell s'ha enfonsat.
- (61) a. En Joan ha empitjorat la seva salut.
b. La seva salut ha empitjorat.
- (62) a. El govern ha bloquejat el pagament de les ajudes.
b. El pagament de les ajudes s'ha bloquejat.
- (63) a. En Joan ha buidat la piscina.
b. La piscina s'ha buidat.
- (64) a. Les gestions d'en Joan han incrementat els beneficis de l'empresa.
b. Els beneficis de l'empresa s'han incrementat.
- (65) a. La conferència ha avorrit en Joan.
b. En Joan s'ha avorrit.²⁹

²⁸Recordem que els verbs etiquetats com a B22 i B23, també dins d'aquest grup de verbs inacusatius de canvi d'estat, són el resultat de l'alternança de passiva de verbs transitius. Els autors aclareixen que els verbs etiquetats amb B22 i B23 no participen de cap altra alternança.

Així mateix, cap recordar que els verbs etiquetats com a B11 són els verbs considerats com a inacusatius de moviment (canvi de lloc), mentre els B12 són etiquetats també com a inacusatius de moviment, però participants només de l'alternança de passiva.

²⁹Hem de destacar que el verb *avorrir* és un dels verbs que s'etiqueten com a *predicats psicològics*, extensament estudiats en la bibliografia lingüística. Aquests predicats s'han classificats en tres tipus diferents depenent de la funció gramatical i el cas assignat a l'argument experimentant (cf. Belletti & Rizzi, 1988). Així, l'experimentador pot realitzar-se en aquest tipus de verbs com a subjecte (tipus I), objecte en acusatiu (tipus II) o objecte en datiu (tipus III). Almenys alguns dels verbs del segon tipus participen de l'alternança causativa, com podem comprovar a (65). Segons Di Tullio (2004), que estudia aquests predicats en espanyol, la diferència d'aquests verbs amb els de canvi d'estat és que els primers permeten la construcció també amb l'experimentador amb datiu, mentre que els de canvi d'estat no la permeten. Tanmateix, nosaltres comprovarem en el capítol 5 que els verbs de canvi d'estat també permeten de ser construïts amb un argument en datiu que s'interpreta com a afectat (cf. *A en Joan se li ha romput el cotxe*), mentre que els predicats psicològics no ho permeten (cf. *A en Joan l'avorreix la conferència* vs. *#A en Joan li avorreix la conferència*). Segons Campos (1999), les construccions amb experimentador acusatiu serien causatives, mentre que les d'experimentador en datiu serien estatives.

De fet, Cabré & Mateu (1998) classifiquen els predicats psicològics amb l'experimentador com a complement directe com una subclasse dels verbs de canvi d'estat, ja que participen de l'alternança causativa i perquè tots dos es poden construir com a estatius (cf. *El cotxe està romput* vs. *En Joan està avorrit*). Tanmateix, Acedo-Matellán & Mateu (2015) classifiquen les construccions en què participen els predicats psicològics i afirmen que els verbs de la classe II en la construcció causativa amb objecte en acusatiu també legitimen una lectura estativa. Per altra banda, Marín (2011, 2015) i Marín & McNally (2005, 2011) consideren que en espanyol quasi tots els predicats psicològics són estatius, i que no alternen. Per tant, en aquest treball esmentem només la possibilitat que

- (66) a. En Joan ha augmentat la seva dependència de l'alcohol.
 b. La seva dependència de l'alcohol ha augmentat.

De tota manera, respecte de les dades mostrades a (60-66), convé fer dos comentaris importants. En primer lloc, podem comprovar que la major part de verbs que participen en l'alternança prenen el clíctic pronominal *se* en la variant anticausativa. Tanmateix, també en trobem d'altres que no el prenen, o que poden prendre'l o no opcionalment.³⁰

En segon lloc, respecte de les dades de (60-66), hem de destacar que, tot i la productivitat que semblen mostrar els verbs de canvi de causa inespecificada respecte de la participació en l'alternança causativa, també podem trobar algunes restriccions a aquesta participació. En aquest sentit, tal com destaquen Levin & Rappaport Hovav (1995), hi ha alguns verbs que participen en l'alternança que presenten restriccions semàntiques pel que fa als elements que poden aparèixer com a objecte en la variant causativa i com a sub-

en català els verbs psicològics amb experimentador en acusatiu poden alternar, tot i que segurament aquesta qüestió mereix una anàlisi més aprofundida i l'assenyalem com a possibilitat d'ampliació de la recerca.

A part dels treballs ja citats, sobre els predicats psicològics en català, espanyol i anglès es poden consultar els treballs de Di Tullio (1995), Fábregas (2015b), Ramos (2005), Royo (2015) i Van Voorst (1992). A més, també Fullana (1994), sobre els noms psicològics.

³⁰ Atès que dedicarem el capítol 3 a analitzar precisament els diferents tipus de construccions anticausatives segons si prenen el clíctic pronominal, no el prenen o el poden prendre opcionalment, en aquest capítol només ho esmentarem quan vulguem destacar-ho, sense ànim d'aprofundir-hi.

Així, per exemple, (i) mostra un cas de verb de causa inespecificada que pren el clíctic pronominal en la variant anticausativa; (ii), un que no el pren mai, i (iii), un que el pot prendre o no de manera opcional, tot i que hem de dir que en aquest cas es tracta d'un cas de variació dialectal.

- (i) a. El terratrèmol va rompre la finestra.
 b. La finestra s'ha romput.
 c. # La finestra s'ha romput.
- (ii) a. En Joan ha augmentat els beneficis de l'empresa.
 b. #Els beneficis de l'empresa s'han augmentat.
 c. Els beneficis de l'empresa han augmentat.
- (iii) a. El cuiner ha cuit els macarrons.
 b. Els pastissets de crema es coïen al forn. (a partir d'un exemple del DDLC, s.v. coure)
 c. Perquè les coques coguen l'endemà dematí. (a partir d'un exemple del DDLC, s.v. coure)

jecte en la variant anticausativa.³¹ Aquestes autores indiquen que normalment el conjunt d'elements que poden aparèixer com a objecte és més nombrós que el dels elements que poden aparèixer com a subjecte en la variant intransitiva dels mateixos verbs i indiquen també que aquest fenomen és força general:

- (67) a. He broke his promise / the contract / the world record.
 b. #His promise / The contract / The world record broke.
 c. Jean opened the door / the window.
 d. The door / The window opened.
 e. This book will open your mind.
 f. #Your mind will open from this book.
 (Levin & Rappaport Hovav, 1995: 85 (9-11))

Segons aquestes autores, l'asimetria en les restriccions de selecció d'objectes i de subjectes és significativa respecte de quina de les dues formes sintàctiques és la bàsica: la forma que imposa menys restriccions (això és, la causativa) és la bàsica i, per tant, la forma anticausativa és derivada d'aquesta. Més endavant ja discutirem les explicacions teòriques sobre l'alternança i concretament si el model teòric ha de ser derivacional. El que ens interessa ara és comprovar si aquestes restriccions es donen també en català.

Rappaport Hovav & Levin (2012) i Rappaport Hovav (2014) ens en donen altres exemples, adoptats també de Levin & Rappaport Hovav (1995):

- (68) a. The wind cleared the sky.
 b. The sky cleared.
- (69) a. We cleared the yard of the debris.
 b. *The yard cleared (of debris).

³¹ Aquest fet demostraria que els aspectes semàntics rellevants que determinarien la participació o no en l'alternança no estan relacionats únicament amb l'arrel, sinó amb l'esdeveniment denotat per la conjunció del predicat i els seus arguments interns (Schäfer, 2009).

Per altra banda, Rappaport Hovav (2014) també reporta un altre tipus de restricció: verbs que segons l'argument només es construeixen en la variant intransitiva i manquen de la construcció causativa. Alguns dels exemples que indica l'autora són els següents:

- (i) a. The days lengthened into weeks.
 b. ?The wait lengthened the days into weeks.
 (Rappaport Hovav, 2014: 18 (44))
- (ii) a. My watch broke after the warranty ran out. (Most likely indicates cessation of functioning due to normal wear and tear).
 b. I broke my watch after the warranty ran out. (wrong interpretation; this doesn't suggest that the watch broke from normal wear and tear).
 (Rappaport Hovav, 2014: 18 (45))

L'autora indica que aquests exemples només demostren que cal formular de manera més precisa les condicions sota les quals es legitima o s'impedeix l'aparició d'un argument causa.

- (70) a. The mad scientist lengthened the days.
 b. The days lengthened.
- (71) a. The dressmaker lengthened the skirt.
 b. *The skirt lengthened. (Rappaport Hovav, 2014: 16 (33-36))

De partida podem comprovar que els verbs amb què Levin & Rappaport Hovav (1995) han exemplificat el fenomen es comporten d'una manera similar en català:

- (72) a. En Joan ha romput la finestra.
 b. La finestra s'ha romput.
 c. En Joan ha romput la seva promesa.
 d. #La seva promesa s'ha romput.
 e. En Joan ha romput el contracte.
 f. #El contracte s'ha romput.
- (73) a. En Joan ha batut el rècord mundial de salt de perxa.
 b. #El rècord mundial de salt de perxa s'ha batut.
- (74) a. En Joan va obrir la ment d'en Pere.
 b. La ment d'en Pere es va obrir.³²

Donem alguns exemples més de casos en català amb altres verbs:

- (75) a. L'arribada d'en Joan va animar la festa.
 b. L'alcohol va animar la festa.³³
 c. La festa es va animar (amb l'arribada d'en Joan / amb l'alcohol)
 d. El govern va animar la declaració d'independència.
 e. #La declaració d'independència es va animar.
 f. En Joan va animar la redacció d'una declaració.
 g. #La redacció de la declaració es va animar.
- (76) a. En Joan / el vent va obrir la porta.
 b. La porta es va obrir.
 c. En Joan va obrir la carta / el testament.
 d. #La carta / el testament es va obrir.

³²Cf. els comentaris que fem més avall (i a la nota 32) respecte de (72d,f), (73b) i (74b), traduccions de (67).

³³Aquesta construcció i la de (73a) es veurien més naturals si es construïssin amb la causativa perifràstica, tot i que no les veiem com a rebutjables:

- (i) a. L'arribada d'en Joan va fer animar la festa.
 b. L'alcohol va fer animar la festa.

- (77) a. L'atemptat va alterar greument el resultat de les eleccions.
 b. El resultat de les eleccions es va alterar greument.
 c. En Joan va alterar el text (abans d'enviar-lo).
 d. #El text es va alterar (abans d'enviar-lo).
- (78) a. Les declaracions del president van reduir la tensió entre els països.
 b. La tensió entre els països es va reduir.
 c. En Joan va reduir la fracció.
 d. #La fracció es va reduir.
- (79) a. En Joan va desinfectar la ferida.
 b. #La ferida es va desinfectar.
 c. En Joan va desinfectar l'ordinador.
 d. #L'ordinador es va desinfectar.
- (80) a. El defensa va lesionar el jugador molt greument.
 b. El jugador es va lesionar molt greument.
 c. En Joan va lesionar els interessos de l'empresa.
 d. #Els interessos de l'empresa es van lesionar molt greument.
- (81) a. El jugador va perdre la pilota.
 b. La pilota es va perdre.
 c. En Joan va perdre la memòria.
 d. #La memòria es va perdre.

Com podem comprovar, en català no és difícil trobar exemples diversos en què un mateix verb participa de l'alternança o no segons l'argument intern de la construcció transitiva. Tanmateix, hem d'observar que el que en realitat passa és que la construcció causativa, en els casos en què l'anticausativa no es legitima, presenta un argument extern AGENT. És el que passa exactament en les construccions que hem exemplificat a (72-74) i en algunes de (75-81).

De tota manera, comentem més detingudament l'acceptabilitat d'aquestes construccions. Per exemple, sabem que (72d-f) i (73b) no es veuen com a acceptables. Observem, però, que l'argument extern de les construccions transitives equivalents a aquestes té paper temàtic AGENT. I observem també que aquestes mateixes construccions serien adequades com a passives pronominals, i doncs com a equivalents a passives perifràstiques. Per tant, podem postular que en realitat aquests casos són exemples similars a les construccions amb verbs que només legitimen arguments externs agentius, i que hem analitzat en l'apartat anterior (cf. capítol 2.1). Com hi hem indicat, la nostra proposta és que, quan una construcció transitiva porta un argument extern AGENT, no pot participar de l'alternança causativa i, per tant, la corresponent construcció intransitiva s'ha d'entendre

com a passiva pronominal i no com a anticausativa. En la nostra opinió, això és el que passa en aquestes construccions.³⁴

Tanmateix, hem marcat com a acceptables les construccions de (72b) i (74b). Evidentment, aquestes construccions poden entendre's com a anticausatives.³⁵ Ara bé, segons la nostra proposta, enteses com a anticausatives no són els equivalents intransitius de (72a) i (74a). Els equivalents intransitius de (72a) i (74a), quan l'argument extern és *en Joan*, per tant un AGENT, només es poden entendre com de passiva pronominal, no com a anticausatives. Ara bé, ens sembla que tots dos casos no són absolutament paral·lels, ja que (72b) es pot entendre també com de passiva pronominal, però creiem que (74b) no s'hi pot interpretar.³⁶

Com hem dit, el fet que la construcció de (72b) es pugui entendre tant com a anticausativa, com de passiva pronominal es demostra perquè legitima tant un adjunt *per si sol / per si mateix* com un adjunt orientat a l'agent o una clàusula final. Tanmateix, com hem vist, aquest no és el cas de (74b), ja que la nostra intuïció lingüística ens diu que la construcció de passiva pronominal no és acceptable. No és objectiu d'aquesta tesi, però caldria destriar els casos en què les construccions transitives poden alternar amb una passiva perifràstica i amb una passiva pronominal.

En els exemples de (75-81) hi trobem el mateix comportament. Per una banda, trobem arrels que tant permeten un argument extern AGENT com un de CAUSA (per exemple (75-78)). En aquests casos podem comprovar que la construcció causativa amb un argument extern CAUSA pot alternar, i per tant legitimar una construcció anticausativa. Tanmateix, la variant transitiva amb un argument AGENT no pot alternar. En aquest cas, la variant

³⁴ És fàcil de comprovar que les construccions de (72d-f) i (73b) poden entendre's com a passives pronominals si hi apliquem els tests usuals per demostrar la presència de l'argument extern, és a dir, l'adjunció d'un adverbial orientat a l'agent o d'una clàusula final:

- (i) a. La promesa / El contracte s'ha romput voluntàriament.
- b. El rècord mundial s'han romput amb la intenció de cobrar el premi.

³⁵ L'adjunció de *per si sol* ho demostraria:

- (i) a. La finestra s'ha romput per si sola.
- b. La ment d'en Pere es va obrir per si sola.

³⁶ Podem comprovar que (72b) legitima un adjunt adverbial orientat a l'agent i una clàusula final, mentre que (74b) no els legitima:

- (i) a. La finestra s'ha romput intencionadament / per perjudicar el propietari (= La finestra ha estat rompuda intencionadament / per perjudicar el propietari).
- b. #La ment d'en Pere es va obrir intencionadament / per aclarir-li les idees.

Comprovem, de pas, que el predicat *obrir la ment d'algu* també es pot construir amb un argument extern CAUSA, la qual cosa justificaria la participació en l'alternança:

- (i) La conferència / l'actitud d'en Joan va obrir la ment d'en Pere.

De tota manera, potser els arguments externs en aquest cas es podrien entendre com a instruments, i no realment com a causes. En aquest cas serien equivalents a l'argument extern de l'exemple de Levin & Rappaport Hovav que hem reproduït a (67e). En la nostra opinió, en aquesta construcció *el llibre* s'ha d'entendre com un instrument.

De fet, una recerca amb Internet ens mostra que les construccions intransitives amb aquest predicat són molt escasses: una resposta per a la cerca "la ment es va obrir" i només cinc per a la cerca "la seva ment es va obrir".

intransitiva s'ha d'entendre com de passiva pronominal.³⁷ Tot i això, podem comprovar també, com hem vist que passava amb els exemples de (72-75), que en algun cas la construcció de passiva pronominal tampoc no es veu com a acceptable (cf. (75e,g)).³⁸

Mereixen un comentari a part els casos de (79-81). El primer mostra el comportament del verb *desinfectar*. En aquest cas marquem com a no acceptables les dues construccions intransitives (79b,d). Tot i això, la construcció de (79b) no ens sembla del tot rebutjable com a anticausativa. Pensem que aquest cas podria ser paral·lel als exemples que hem ofert de *destruir* en construccions intransitives (cf. (30-31)). Allà comentàvem que podíem interpretar *destruir* com un verb de causa interna. Aquí també creiem que el verb *desinfectar* es pot conceptualitzar com de causa interna i que, doncs, permetria l'alternança amb les condicions naturals que donarien lloc al canvi d'estat o amb un argument [+humà] si s'interpretés com a facilitador del procés de canvi. De tota manera, cal destacar que (79b,d) són acceptables com a passives pronominals quan l'argument extern de la construcció causativa és AGENT.

En les construccions de (80-81) no podem interpretar el verb com de causa interna, però tanmateix no veiem com a rebutjables les construccions de (80b) i (81b). En la nostra opinió, però, en el cas de (80b) la variant intransitiva no és anticausativa, ni tampoc es pot interpretar com a passiva pronominal, sinó que es pot tractar d'una construcció reflexiva, ja que en realitat el fet de lesionar-se no requereix una causa externa, sinó que una persona es pot lesionar a si mateixa. En el cas de (81b), però, no trobem explicació al fet que pugui ser interpretada com a anticausativa (i no com a passiva pronominal). Per tant, es podria considerar que es tracta d'un cas de construcció amb un verb agentiu que també permetria l'alternança.

Tanmateix, no sembla que sigui adequat considerar que en els casos analitzats ens trobem davant de dos verbs amb entrada diferent al lèxic, i amb un comportament sintàctic i un valor semàntic lleugerament diferents. És a dir, no seria adequat per a l'explicació teòrica del fenomen argumentar que en el lèxic hi ha, per exemple, dos verbs *rompre* diferents, un d'agentiu que no alterna, i un d'inespecificat pel que fa a l'argument extern, que legitimaria l'alternança anticausativa (cf. Rappaport Hovav & Levin, 2012: 15), que diuen exactament el mateix respecte del verb *clear* quan analitzen el comportament d'aquest verb).

De tota manera, la proposta que presentarem evita de recórrer a aquest recurs. És la conceptualització de l'esdeveniment denotat no únicament per l'arrel, sinó pel predicat, és a dir, el conjunt de l'arrel i l'argument intern, la que determina l'acceptabilitat de les

³⁷En el cas de (76b) haurem de considerar que té les dues interpretacions (anticausativa i passiva pronominal) depenent de l'argument extern de la construcció causativa equivalent.

³⁸Cf. els exemples següents:

- (i) a. #La declaració d'independència es va animar intencionadament /per atreure més adeptes.
- b. #La redacció de la declaració es va animar intencionadament / per fer-la més clara.
- De tota manera, tampoc no és clar que aquest verb legítimi la passiva perifràstica:
- (ii) a. ?La declaració d'independència va ser animada pel govern.
- b. ?La redacció de la declaració va ser animada per en Joan.

construccions. Si un predicat s'interpreta en el sentit que només pot dur un argument extern AGENT, aleshores no participarà de l'alternança causativa i la variant intransitiva d'aquesta construcció s'interpretarà, si és acceptable, com de passiva pronominal. En canvi, si el predicat s'interpreta de manera inespecificada, l'argument extern de la construcció causativa podrà ser AGENT o CAUSA. En aquest cas, la construcció intransitiva tindrà dues interpretacions: anticausativa si correspon a una causativa amb argument extern CAUSA, i passiva pronominal si correspon a una causativa amb argument extern AGENT. Rappaport Hovav (2014) ho expressa així:

(82)

[...] it is not the meaning of the verb which determines the crucial involvement of an agent, but rather knowledge of the world which tells us that certain events of lengthening, emptying and clearing can only come about with the intervention of an agent, while others do not need the intervention of an agent. The constraint then, does not seem to be lexical in nature. Rather it appears to be a constraint on the appropriateness of the anticausative variant in the description of events of a certain type.

(Rappaport Hovav, 2014: 17)

I de fet, Rappaport Hovav & Levin (2012: 158, nota 5) fan esment a un aspecte que també considerem important. Les autores indiquen que qualsevol proposta que postuli l'existència de restriccions lèxiques en el verb per justificar la possibilitat de participació en l'alternança causativa, s'haurà de plantejar el problema de l'aparent influència del context en l'alternança.

Per la seva banda, Schäfer (2009) també explica aquestes restriccions en el sentit que el coneixement del món fa que l'esdeveniment descrit per aquestes construccions es vegi només possible amb un argument extern agentiu i, per tant, les construccions no puguin alternar.

- (83) a. #El vent ha romput la promesa.
b. #El salt ha romput el rècord mundial.
- (84) a. #La jornada va animar la redacció d'una declaració.
b. #La mort de l'avi va obrir el testament.
c. #L'accident va perdre la memòria. (cf. L'accident va fer perdre la memòria a en Joan)

Com podem comprovar, els predicats *rompre la promesa* o *rompre el rècord mundial* no legitimen un argument CAUSA.

Tanmateix, tot i els exemples de (83-84), la nostra intuïció lingüística ens indica que, entre els verbs que hem exemplificat anteriorment (cf. (75-81)), en algun cas la construcció causativa amb un argument extern CAUSA també és acceptable, tot i que la construcció anticausativa tampoc no es legitima. És a dir, que hi ha verbs l'argument extern dels quals és CAUSA, però que tanmateix no alternen.

- (85) a. Les tensions de la borsa / Les vagues dels treballadors van lesionar els interessos de l'empresa.
 b. #Els interessos de l'empresa es van lesionar.

Aquestes dades es poden interpretar en sintonia amb el que hem indicat en l'apartat anterior (*cf.* capítol 2.1). Allà hem pogut comprovar que els verbs que restringeixen els seus arguments externs a agents (o agents i instruments), com indica la generalització que hem reproduït a (17), no participen de l'alternança causativa. Tanmateix, també hem pogut trobar exemples d'aquests verbs amb arguments externs CAUSA, tot i que tampoc no participen de l'alternança causativa. Per altra banda, adesiara hem trobat, però, exemples d'aquests verbs agentius que participen de l'alternança.

Per tant, hem de considerar que la generalització que expressen Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b), Levin & Rappaport Hovav (1995) i Martin & Schäfer (2014) és més aviat la constatació d'una tendència forta dels verbs agentius.

Ara pensem que passa el mateix: els verbs de causa inespecificada, que participen àmpliament de l'alternança causativa, mostren restriccions a la participació, si la interpretació del conjunt de l'arrel i l'argument intern tendeixen a demanar arguments externs agentius. Tot i així, tal com passava amb els verbs agentius, també hem trobat algun cas en què el conjunt de l'arrel i l'argument intern permet un argument extern CAUSA i, tanmateix, el verb es resisteix a ser usat en la construcció anticausativa.

En les construccions transitives de (75-81), que no permeten l'alternança causativa, també trobem casos en què per comptes d'un argument extern AGENT podem trobar un INSTRUMENT:

- (86) a. L'antivirus va desinfectar l'ordinador.
 b. #El processador de textos va alterar el text (abans d'enviar-lo).
 c. #La calculadora va reduir la fracció.

Segons la nostra interpretació, i la dels informants a qui hem consultat, la construcció (86a) es veu com a acceptable, mentre que les construccions de (86b-c), no. En aquest cas, cal recórrer a la distinció que fan Alexiadou & Schäfer (2006) en el sentit que les eines primàries (i no les eines secundàries) poden funcionar com a subjectes.

Ja hem parlat més amunt (*cf.* capítol 2.1.1) que la distinció que fan aquests autors no és gaire clara. També hem comentat que pareix que la legitimació d'instruments com a arguments externs sembla que depèn més aviat de les propietats seleccionals del predicat que no de les característiques de l'instrument.

Tornem, però, ara a les construccions amb verbs de causa inespecificada. Aquests, en la variant transitiva o causativa permeten arguments externs amb diferents papers temàtics:

- (87) a. En Joan ha romput la porta.
 b. ?La destrala ha romput la porta.³⁹
 c. El vent ha romput la porta.
 d. El terratrèmol ha romput la porta.

A (87a) el verb porta un argument extern amb paper temàtic AGENT; a (87b), un amb paper temàtic INSTRUMENT; finalment, a (87c-d), en porta un amb paper temàtic CAUSA (en el segon cas tenim un esdeveniment causant).

Vegem encara alguns altres exemples, sense ànim d'exhaustivitat, de verbs de canvi d'estat de causa inespecificada que permeten arguments externs AGENT, INSTRUMENT i CAUSA:

- (88) a. En Joan ha enverinat en Pere.
 b. La poció ha enverinat en Pere letalment. [*cf.* En Joan ha enverinat en Pere amb la poció.]⁴⁰
 c. L'actitud d'en Joan ha enverinat les relacions.
- (89) a. Els vaguistes han bloquejat la carretera.
 b. Els contenidors han bloquejat la carretera. [*cf.* Els vaguistes han bloquejat la carretera amb contenidors.]
 c. L'explosió ha bloquejat els accessos al centre.
- (90) a. Els mariners van enfonsar el vaixell.
 b. #La bomba va enfonsar el vaixell. [*cf.* Els mariners van enfonsar el vaixell amb la bomba.]⁴¹
 c. La tempesta va enfonsar el vaixell.

El que és important destacar aquí és que les variants anticausatives de les construccions transitives amb argument extern INSTRUMENT, com passa amb les variants intransitives de les construccions amb argument extern AGENT, no es veuen com a acceptables (en cara que sí que puguin entendre's com de passiva pronominal). En canvi, les construccions anticausatives corresponents a les construccions que tenen un argument extern CAUSA, sí:

³⁹ Marquem aquesta construcció amb un interrogant perquè no la veiem del tot natural. Tal com hem fet notar més amunt, i tal com indiquen Alexiadou & Schäfer (2006), les eines primàries, per a ser acceptades com a arguments externs, necessiten rebre focus contrastiu, la qual cosa es pot aconseguir de maneres diferents. A més, com hem indicat, una destrala no és l'eina adequada per a rompre una porta, tot i que el nostre coneixement del món diu que s'hi pot utilitzar. D'aquest fet, doncs, els dubtes sobre la naturalitat d'aquesta construcció.

⁴⁰ Aquí, mitjançant l'adjunció de l'adverbi, procurem que l'instrument rebí el focus contrastiu de què parlen Alexiadou & Schäfer (2006). En aquest sentit, aquesta construcció ens sembla més natural que si eliminem el focus:

(i) #La poció ha enverinat en Pere.

⁴¹ Tampoc no veiem que la construcció sigui natural i acceptable.

- (91) a. #En Pere s'ha enverinat.
 b. #En Pere s'ha enverinat (amb una poció).
 c. Les relacions s'han enverinat (a causa de l'actitud d'en Joan).
- (92) a. #La carretera s'ha bloquejat.
 b. #La carretera s'ha bloquejat (amb contenidors).
 c. Els accessos al centre s'han bloquejat (a causa de l'explosió).
- (93) a. #El vaixell es va enfonsar.
 b. #El vaixell es va enfonsar (amb la bomba).
 c. El vaixell es va enfonsar (a causa de la tempesta).

Aquestes dades estan en sintonia amb les que exposàvem més amunt. Si les construccions amb un argument agentiu no permeten l'alternança amb una variant intransitiva amb sentit anticausatiu, tampoc no l'han de permetre les construccions amb argument extern INSTRUMENT. De fet, Schlesinger (1989) ja mantenia que els instruments funcionen com a agents, encara que Alexiadou & Schäfer van matisar aquesta proposta en el sentit que tant podien ser agents com causes.

Hem indicat, també, que les variant intransitives de les construccions amb un argument extern AGENT s'han d'interpretar sempre com a passives pronominals. S'hi han d'interpretar també les que deriven d'una construcció amb argument extern INSTRUMENT? En la nostra opinió es legitimen en el sentit de prendre l'instrument com a tal, no com a argument agent en sentit estricte.

- (94) a. En Pere s'ha enverinat (amb una poció).
 b. = En Pere ha estat enverinat amb una poció per en Joan.
 c. ≠ #En Pere ha estat enverinat per una poció.

La construcció de (94a) es pot entendre com a equivalent a una passiva perifràstica si entenem l'instrument com un adjunt, no com a complement agent, com podem comprovar per les paràfrasis de (94b-c).

Per altra banda, podem comprovar que hi ha una asimetria en l'ús dels adjunts *per si mateix* o *per si sol*, ja que la variant transitiva o causativa no els permet, mentre que la intransitiva o anticausativa, sí (ho analitzarem amb més aprofundiment en el capítol 4.2):

- (95) a. L'actitud d'en Joan ha enverinat les relacions (#per si mateixa/per si sola).
 b. Les relacions s'han enverinat per si soles.
- (96) a. L'explosió ha bloquejat els accessos al centre (#per si mateixa/per si sola).
 b. Els accessos al centre s'han bloquejar per si sols.

- (97) a. La tempesta va enfonsar el vaixell (#per si mateixa/per si sola).
 b. El vaixell es va enfonsar per si sol.

Com ja hem comentat, tot i que no sigui la conclusió a què arribarem nosaltres, segons Levin & Rappaport Hovav (1995), l'acceptabilitat d'aquest sintagma preposicional és una prova que les construccions intransitives o anticausatives tenen subjacentment un argument CAUSA i, per tant, que la variant transitiva és la bàsica. Les autores argumenten que els verbs de causa interna, que analitzarem en l'apartat següent (cf. capítol 2.3), no poden dur aquest complement, la qual cosa mostra que no tenen una causa externa.

2.2.1 *Conclusions provisionals*

Com a conclusió d'aquest apartat podem indicar que en català hi ha un ampli ventall de verbs de canvi d'estat que participen de l'alternança causativa. Aquests verbs permeten en la variant causativa o transitiva arguments externs AGENT, INSTRUMENT i CAUSA. Tanmateix, convé tenir en compte una sèrie de consideracions.

En primer lloc, tot i que la major part dels verbs formen la variant anticausativa afegint el clític *se*, també trobem casos de verbs que en la forma anticausativa no prenen aquest clític o que el prenen opcionalment (cf. l'anàlisi que farem d'aquesta qüestió en el capítol 3).

En segon lloc, cal indicar que, tot i que la participació d'aquests verbs en l'alternança causativa és un fenomen generalitzat, també trobem casos en què el complex arrel i argument intern imposen restriccions a la participació en l'alternança. Així, hem documentat una sèrie d'exemples de verbs en què, depenent de l'argument intern de la construcció transitiva, el verb pot o no participar de l'alternança causativa.

En aquells casos en què el verb no pot participar de l'alternança causativa, l'esdeveniment implica un argument extern agentiu en la variant transitiva o causativa (Schäfer, 2009). Aquest fet, juntament amb les conclusions a què arribàvem en l'apartat anterior (cf. capítol 2.1.2), ens permet parlar de forta tendència que els verbs que tenen argument extern agentiu no participin de l'alternança. Aquesta conclusió ve reforçada pel fet que, quan la construcció causativa és amb un argument extern AGENT o INSTRUMENT, la variant intransitiva s'ha d'entendre com de passiva pronominal i no com a anticausativa.

En tercer lloc, entre els casos de verbs que mostren restriccions a la participació en l'alternança quan el complex arrel i argument intern imposen la necessitat que l'argument extern sigui agentiu, també hem pogut trobar exemples amb arguments externs CAUSA. Tot i això, la restricció a participar de l'alternança es manté. Aquest fet és paral·lel al que passava amb els verbs agentius, en què també es podien trobar casos de construccions amb argument extern CAUSA que tampoc no participaven en l'alternança. Aquests fets reforcen la idea que és el coneixement del món el que determina si una construcció és acceptable o no.

Finalment, hem analitzat la legitimació d'arguments externs amb paper temàtic INSTRUMENT. Ja havíem analitzat aquesta qüestió amb més profunditat en l'apartat anterior

(cf. capítol 2.1.1), en l'anàlisi de l'ús d'instruments com a arguments externs. Amb els verbs de causa inespecificada els instruments es veuen també com a poc naturals i en pocs casos veiem que siguin legítims. Aquest confirmaria que l'aparició d'instruments en la posició d'argument extern no es veu tan natural en català com en anglès.

2.3 Verbs de causa interna

Passem ara a comentar el comportament dels verbs de causa interna. En aquest cas la denominació del tipus de verbs, entre els diferents autors que hem inclòs en la taula 2.1, coincideix.

Recordem, per començar, que aquests verbs van ser definits inicialment per Levin & Rappaport Hovav (1995) com aquells verbs que indiquen un procés provocat a causa de les propietats inherents de l'argument verbal. Ja hem indicat més amunt (cf. capítol 1.1 (1)) les definicions que en donen aquestes autores, que, com hem indicat, prevenen del fet que la definició es basa en la manera com els esdeveniments es conceptualitzen i no reflecteix necessàriament cap diferència real en els tipus d'esdeveniment. Aquest aspecte el destacàvem en aquest mateix capítol 1.1 (3), que reproduïm de nou a continuació:

(98)

The distinction between internally and externally caused eventualities is a distinction in the ways events are conceptualized and does not necessarily correspond to any real difference in the types of events found in the world. In general, the relation between the linguistic description of events and the events taking place in the real world is mediated by the human cognitive construal of events, which is what we take our lexical semantic representation to represent. [...] If the distinction between internal and external causation is indeed implicated in the way humans conceive events, then we predict that verbs that fall squarely into one or the other of these two categories will be stable in their syntactic behaviour. For example, verbs that are clearly agentive will be internally caused monadic verbs and will not be found in the causative alternation. However, there are some events in the world that can be construed as either internally or externally caused. Our account predicts variation both within and across languages with respect to whether verbs describing such events are classified as internally or externally caused.

(Levin & Rappaport Hovav, 1995: 98-99) [La cursiva és nostra]

Les autores destaquen al final de la citació que aquest tipus de verbs és el que mostra més diferències interlingüístiques i intralingüístiques. És a dir, verbs que es classifiquen com de causa interna en una llengua no s'hi classifiquen en una altra, i a més trobem verbs que es poden comportar com de causa interna o inespecificada dins d'una mateixa llengua.

Les principals diferències entre els verbs de causa externa (inespecificada) i els de causa interna, segons aquestes dues autores, són de caràcter semàntic i sintàctic. Pel que fa a la diferenciació semàntica, Levin & Rappaport Hovav (1995) insisteixen en el fet que els verbs de causa externa impliquen l'existència d'una causa que té control immediat sobre

l'esdeveniment, mentre que en els verbs de causa interna és una propietat inherent a l'únic argument del verb la que provoca el canvi d'estat. Precisament d'aquesta diferència semàntica es dedueix la principal diferència sintàctica entre tots dos tipus de verbs: que els primers participen de l'alternança causativa, mentre que els segons no poden alternar amb una variant transitiva i es construeixen únicament com a intransitius. El comportament deriva del fet que els verbs de causa externa no poden tenir control extern, una causa externa, que és la que expressa precisament la variant transitiva de l'alternança.

Així doncs, Levin & Rappaport Hovav (1995) estableixen la generalització que només els verbs que són de causa externa poden participar de l'alternança causativa. També ho esmenten així Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b), que expliquen que els verbs de causa interna no poden expressar un esdeveniment causat per un argument extern, tot i que, segons aquests autors, segueixen sent causatius.⁴² L'evidència per justificar-ho prové del fet que aquest tipus d'arrels permeten la modificació amb sintagmes preposicionals que poden introduir un causant indirecte.⁴³ Segons aquests autors:

(99)

We assume that this follows from the encyclopaedic meaning of internally caused roots which tell us that properties of the internal argument are highly involved in the bringing about the change of state. Therefore, whenever these roots are combined with causers these can only be interpreted as indirectly facilitating the change of state of the theme. Note that while internally caused verbs do not transitivize they nevertheless can be causativized in the periphrastic causative construction, which expresses an indirect causation (Piñon 2001b). This means that the concept of internal causation does not exclude any type of causativization per se, but only direct causation [...]

(Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2006b: 205)

Per la seva banda, Mendikoetxea (1999b) esmenta també que aquests verbs no participen de l'alternança causativa pel mateix motiu. A més, segons aquesta autora, el fet que no participin de l'alternança explica que no puguin aparèixer amb adjunts del tipus *per si mateix* o *per si sol*.⁴⁴

⁴²Per a Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b), el nucli CAUSA de la descomposició sintàctica dels verbs de canvi d'estat és simplement un nucli verbal que indica esdeveniment o activitat. La semàntica causativa prové del la combinació d'un nucli d'activitat i el seu complement estatiu.

⁴³Un dels exemples que esmenten, en anglès, el reproduïm a (i):

(i) The flowers wilted from the heat.

(Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2006b: 205 (52a))

En català podríem traduir-lo com a (ii), construcció que sembla perfectament acceptable:

(ii) Les flors es van mustiar per (culpa de) la calor.

⁴⁴Mendikoetxea (1999b) destaca que la impossibilitat dels verbs de causa interna d'aparèixer amb aquests adjunts mostra que manquen d'un component de causació que sí que tenen els verbs de causa externa, i que, per això, els verbs de causa interna no poden tenir variants en què les funcions CAUSA i TEMA les realitzin arguments diferents (en posició de subjecte i d'objecte respectivament). Segons aquesta autora, la presència d'aquests adjunts expressa la identificació de CAUSA i TEMA en un únic argument (subjecte sintàctic, però objecte nocional). Així doncs, segons Mendikoetxea, els verbs de causa interna no presenten la noció de causativitat com a part del

- (100) a. #El roser va florir per si mateix / per si sol.
 b. #Aquesta planta va créixer per si mateixa / per si sola.

A banda de les dues característiques dels verbs de causa interna que hem esmentat, Mendikoetxea (1999b, 2000) n'assenyala dues més. Per una banda, que imposen restriccions importants sobre el tipus de subjectes de què es prediquen, ja que només certes entitats poden florir o germinar, bullir, empal·lidir, etc. Per altra banda, que sintàcticament aquests verbs es construeixen sense el clític *se*.⁴⁵

Tanmateix, estudis recents, que parteixen dels de McKoon & Macfarland (2000) i Wright (2001, 2002), i acaben amb els de Rappaport Hovav & Levin (2012), Alexiadou (2014c) i Rappaport Hovav (2014), han canviat la perspectiva d'anàlisi d'aquest tipus de verbs i han destacat que també participen de l'alternança causativa, tot i que amb restriccions importants pel que fa als subjectes:

(101)

These verbs [els verbs de canvi d'estat de causa interna] describe changes of state brought about by internal properties of their themes, as reflected in the label 'entity-specific change of state verbs' in Levin (1993: 246-7). Levin (1993) and Levin and Rappaport Hovav (1995) claim that these verbs do not show the causative alternation. In Levin and Rappaport Hovav (1995) we suggest that they inherently take one argument, and since for Reinhart the causative alternation arises from a decausativization operation, there is no reason to expect them to have a causative form. The perception that these verbs do not participate in the alternation may arise because these verbs almost never appear with animate subjects—the type of subject most often used to illustrate the causative variant [...] Nonetheless, McKoon and Macfarland (2000) and Wright (2001; 2002) show that these verbs do allow causative uses, although with a narrow range of

seu significat i tenen una representació de l'estructura lexicoconceptual amb un únic esdeveniment resultatiu (cf. Mendikoetxea, 2000).

En canvi, segons Levin & Rappaport Hovav (1995), Chierchia (2004) i Beavers & Koontz-Garboden (2013a, 2013b), entre d'altres, aquest adjunt *per si sol / per si mateix* reflecteix la presència d'un component CAUSA en l'estructura lexicosemàntica de les construccions anticausatives, per la qual cosa el fet que els verbs de canvi d'estat de causa interna no el legitimin indica que aquests verbs manquen d'un predicat CAUSA en la seva representació lexicosemàntica, contràriament als verbs de causa externa. Tanmateix, aquesta posició també ha estat criticada per Horvath & Siloni (2011, 2013).

⁴⁵Segons Mendikoetxea (2000), en espanyol no hi ha dades concloents que determinin a quina classe verbal pertanyen els verbs de causa interna. Segons l'autora, sense aquestes dades, l'alternativa més simple és considerar-los inacusatius. Contràriament, Mendikoetxea planteja la possibilitat de reconsiderar l'estatut d'aquests verbs en francès com a inergatius, a partir de la idea que l'argument extern ocupa una posició distinta en francès (la posició d'especificador del sintagma verbal) que en espanyol o italià (complement del verb) (cf. Mendikoetxea, 2000: 137-138).

Labelle (1992), sobre dades del francès, i respecte del comportament sintàctic dels verbs de canvi d'estat que només es poden construir en la forma intransitiva (els nostres verbs de canvi d'estat de causa interna), indica que «[...] the intransitive construction behaves on a number of tests as if the verbs of change of state belonged to the unergative class. This syntactic behaviour of the intransitive construction suggests the hypothesis that the superficial subject of this construction starts off in subject position at D-structure.» (Labelle, 1992: 379) (cf. capítol 3.4, on tractem precisament aquest aspecte).

subjects. In naturally occurring examples [...], the subject is a natural force, and perhaps sometimes an event or a circumstance, but it is not an agent or an instrument.

(Rappaport Hovav & Levin, 2012: 161)

Així doncs, McKoon & Macfarland (2000) analitzen, a partir de diferents corpus, el comportament dels verbs de canvi d'estat de causa interna llistats per Levin & Rappaport Hovav (1995), que nosaltres hem reproduït al capítol 1.1.1.1 (5). La seva conclusió és molt interessant: «Study 1 [es refereix a l'estudi sobre la transitivitat], however, shows that the probabilities of occurrence in transitive and intransitive sentences do not distinguish externally from internally caused change-of-state verbs.» (McKoon & Macfarland, 2000: 837).

Tots dos autors analitzen les aparicions, en el corpus que utilitzen, de verbs de canvi d'estat de causa interna en construccions transitives, i indiquen que alguns d'aquests verbs tenen un percentatge molt alt d'ocurrència, i que fins i tot els verbs que tenen un percentatge baix d'ocurrència en presenten alguns exemples. A més, també conclouen que les dades mostren que tant els verbs de causa externa com els de causa interna poden ocórrer amb les mateixes categories d'arguments com a subjecte de la variant anticausativa. La principal diferència, segons els autors, és en les entitats que poden aparèixer com a subjecte de les construccions causatives. En els verbs de canvi d'estat de causa interna, els subjectes són, en la seva major part, entitats naturals, mentre que en els verbs de canvi d'estat de causa externa no existeix tal restricció i els subjectes poden ser de qualsevol categoria.

Per altra banda, Rodríguez (2011) també analitza, usant tècniques de la lingüística de corpus, el comportament en espanyol dels verbs que Levin (1993) indica com de canvi d'estat de causa interna. Segons diu, hi ha verbs en anglès que tenen una traducció similar en espanyol, per la qual cosa n'ha afegit d'altres a la llista de verbs a analitzar. El seu objectiu és fer una anàlisi similar a la de Wright (2001). Segons els resultats obtinguts, només tres verbs no mostren cap ús transitiu en els corpus analitzats: els verbs *brotar*, *florecer* i *germinar*. Tots els altres verbs que analitza mostren un percentatge d'usos causatius que van des del 8% de les aparicions d'aquests verbs en el corpus (cas de *podrir(se)*), fins al 96% (cas de *corroer(se)*). No arriben al 20% d'aparicions en construccions causatives els casos següents: *podrir(se)* (8%), *ampollar(se)* (9%), *fermentar* (10%), *estancar(se)* (10%) i *marchitar(se)* (14%). Els verbs *oxidar(se)* i *hinchar(se)* se situen entre un 20% i un 40%. Els verbs que superen aquest tant per cent són *desteñir(se)* (43%), *erosionar(se)* (81%), i l'esmentat *corroer(se)* (96%).

La conclusió de l'autor és que s'observa una forta tendència d'aquests predicats a usar-se de manera causativa en espanyol, cosa que, segons diu, és paral·lela als resultats obtinguts per Wright (2001). Per tant, segons l'autor: «[...] there seems to be usage-based evidence that change of state events considered to be triggered by an internal property/cause of the patient argument can participate in both transitive and intransitive constructions in English and Spanish.» (Rodríguez, 2011: 249).

Alexiadou (2014c), també a partir de Wright (2001, 2002), indica que els verbs de canvi d'estat de causa interna es diferencien dels verbs de causa externa en tres aspectes. En

primer lloc, perquè presenten restriccions pel que fa als subjectes que permeten. En segon lloc, perquè mostren fenòmens de gradació, és a dir, que no tots els verbs de causa interna mostren la mateixa facilitat per a alternar. Segons l'autora, en aquest sentit es dóna una important correlació entre la possibilitat d'alternar i la possibilitat de dur subjectes animats. I, en tercer lloc, perquè les construccions causatives amb aquests verbs es veuen com a més acceptables si l'argument en la posició de subjecte duu algun modificador, cosa que no passa amb les construccions amb verbs de causa externa, com mostrem en els exemples següents, que l'autora pren de Wright (2002):

- (102) a. ?Last July, sunlight wilted the begonias.
 b. Last July, the intense sunlight wilted the begonias.
 c. ?This past summer, moisture rotted the tomatoes.
 d. This past summer, extremely moist conditions rotted the tomatoes.
 (Alexiadou, 2014c: 888 (16))
- (103) a. This morning, the sun melted the ice.
 b. This morning, the intensely hot sun melted the ice.
 (Alexiadou, 2014c: 888 (18))

Aquesta autora destaca, tanmateix, que hi ha dos tipus de verbs de canvi d'estat de causa interna. En primer lloc, aquells que només poden prendre subjectes CAUSA, com a exemple dels quals indica *blossom*. En segon lloc, aquells que no presenten restriccions i, per tant, poden prendre també subjectes agentius. L'exemple que en dóna l'autora és *ferment*. A partir de la proposta teòrica que ofereix per donar compte de l'estructura sintàctica d'aquestes construccions, el que anomena *Voice hypothesis*, l'autora preveu que els verbs del tipus *ferment* poden participar també de la construcció passiva, mentre que l'altra subclasse, la dels verbs del tipus *blossom*, no hi poden participar.⁴⁶

A continuació analitzarem el comportament d'aquests verbs de canvi d'estat de causa interna en català, tant pel que fa a la possibilitat de participar en l'alternança causativa com pel que fa a la possibilitat de passivització. Així mateix, també farem algun esment pel que fa a la legitimació o no d'un complement *per si sol* (en anglès *by itself*), ja que també s'ha argumentat que no poden aparèixer amb aquest tipus de verbs (Mendikoetxea, 1999b). Tanmateix, atès que hi dedicarem el capítol 4.2 (i especialment l'apartat 4.2.1.6) ara no hi profundirem.

Alguns dels exemples de verbs de canvi d'estat de causa interna que Levin & Rappaport Hovav (1995) esmenten a l'apèndix del seu estudi, seguint la llista de verbs de Levin (1993), són els que esmentem a (104), tot i que ja els havíem reproduït al capítol 1.1.1.1 (5).

⁴⁶La *Voice hypothesis*, de què ja hem parlat al capítol 1.2.1.2, i que analitzarem en profunditat al capítol 6.3.1, suposa en principi defensar que els arguments externs de les construccions anticausatives es poden legitimar en un nucli funcional *VoiceP*, que permet els subjectes AGENT, o en un altre nucli *vP*, que permet els subjectes CAUSA. Es tracta, per tant, d'una aproximació a la sintaxi d'aquestes construccions en què hi ha diferents capes. Concretament, segons l'autora (cf., també, Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2006b, o altres treballs de la mateixa autora), un nucli *Voice*, un nucli *v* i un component lligat a l'arrel.

(104)

blister, bloom, blossom, burn, corrode, decay, deteriorate, erode, ferment, flower, germinate, molder, molt, rot, rust, sprout, stagnate, swell, tarnish, wilt, wither.

(Levin & Rappaport Hovav, 1995: 283)

Mendikoetxea (1999b) per la seva banda, assenyala els següents per a l'espanyol (*cf.*, també, el capítol 1.1.1.1 (7)).⁴⁷

(105)

Verbs deadjectivals sense prefix: *palidecer, mejorar, oscurecer...*

Verbs parasintètics deadjectivals amb el prefix *a*: *adelgazar, aclarar...*

Verbs parasintètics deadjectivals amb el prefix *en*: *ensordecer, enfriar, empobrecer, engordar, envejecer, ensanchar, empeorar, enrojecer, ennegrecer...*

Altres: *encoger, crecer, germinar, florecer, hervir, arder, aumentar, enfermar*

(Mendikoetxea, 1999b: 1597 (35))

Partirem, doncs, de les llistes de Levin & Rappaport Hovav (1995) i de Mendikoetxea (1999b) per formar la llista següent, que inclouria alguns dels possibles verbs de causa interna del català:

(106) Verbs de canvi d'estat de causa interna aclarir, assecar, augmentar, aprimar, brotar, bullir, corroir, corcar, créixer, cremar, eixamplar, emmalaltir, empal·lidir, empitjorar, empobrir, encongir, enfosquir, engreixar, ennegrir, entelar, ensordir, envellir, envermellir, erosionar, estancar, fermentar, florir, germinar, inflar, madurar, marcir, millorar, morir, mudar, mustiar, néixer, oxidar, pansir, podrir, rebrotar, refredar, rovellar.

Si ens aproximem al comportament dels verbs de (106), veurem que aquest és molt divers. De fet, Mendikoetxea (1999b) esmenta:

(107)

Son numerosos los verbos de (35) [els que nosaltres hem inclòs a (105)] que pueden clasificarse bien como eventos de causa externa, bien como eventos de causa interna, dependiendo del argumento que seleccionen. Como generalización, se puede decir que los verbos de causa interna se predicen de seres animados o fenómenos naturales que tienen propiedades para realizar lo que denota el evento. [...] En otros casos, cuando el significado del verbo es compatible con los dos tipos de eventualidades, es más difícil concretar por qué un verbo de cambio de estado aparece conceptualizado en la lengua

⁴⁷Mendikoetxea (1999b) destaca que cal observar que hi ha molt menys verbs de causa interna que verbs de causa inespecificada ?externa en la terminologia de Mendikoetxea. Segons l'autora, aquesta circumstància es deu al fet que els processos de canvi d'estat que pot patir una entitat sense que intervengui una causa externa són molt més limitats.

como un evento de causa interna o externa. Es en estos casos en los que esperamos diferencias entre las lenguas, de acuerdo con Levin y Rappaport Hovav (1995).

(Mendikoetxea, 1999b, p. 1599-1600)

Així doncs, segons el que hem reproduït a (107), i també segons la perspectiva que la diferenciació entre un esdeveniment de causa interna o de causa inespecificada és una diferència en la forma en què es conceptualitzen aquests esdeveniments, és precisament entre els verbs de causa interna on trobem una major diferenciació interlingüística. De fet, trobarem esdeveniments que en una llengua es poden conceptualitzar com de causa interna, mentre que en una altra llengua es conceptualitzen com de causa externa.⁴⁸

El problema prové precisament de la dificultat de definir què és que desencadena un esdeveniment de canvi d'estat de causa interna, ja que la noció de *proprietats inherents* de l'entitat que pateix el canvi no sembla suficient. Per exemple, ja és clar que en un esdeveniment com el d'una planta que floreix, podem dir que és una propietat inherent a aquesta la que possibilita que floreixi. Tanmateix, això sovint no és possible si qualcú o alguna cosa no han posat abans les condicions necessàries perquè l'esdeveniment tenguí lloc (han sembrat una llavor, han regat, han fet que el sol acaroni la planta, etc.) i, per tant, han cooperat en el canvi d'estat.⁴⁹

En aquest sentit, Rappaport Hovav & Levin (2012) recorren a la noció de causa directa (cf. la *Direct Causation Condition*) com a condició que explica les restriccions en els usos causatius dels verbs de canvi d'estat de causa interna. Això és, una condició que doni compte de quan pot aparèixer el subjecte que representa la causa d'un canvi d'estat. Segons les autores, aquesta condició hauria d'anar acompanyada d'una altra que explici quan el subjecte causant ha d'aparèixer obligatòriament.

La condició, tal com la redacten, és com segueix (cf., també, el capítol 1.2.1.3 (39)):
(108)

The Direct Causation Condition: A single argument root may be expressed in a sentence with a transitive verb if the subject represents a direct cause of the eventually expressed by the roots and its argument.

(Rappaport Hovav & Levin, 2012: 166 (24))

⁴⁸Rodríguez (2011), per exemple, indica que verbs com *rust*, *wilt* o *swell* són verbs que en anglès es classifiquen com de canvi d'estat de causa interna, mentre que en espanyol (seguint Mendikoetxea, 2000), es comporten com de causa externa. Aquestes diferències interlingüístiques, segons l'autor, suposen un problema dificultós per a la validesa de la classificació de Levin & Rappaport Hovav (1995), que es basa en el fet que l'estructura lexicosemàntica contengui o no un component CAUSA.

⁴⁹En aquest sentit, Rodríguez (2011) reflexiona també sobre aquesta mateixa dificultat de definició i compara que són també les propietats inherents d'una barra de ferro (en una oració com (i), que indica un canvi d'estat de causa externa) les que fan possible que es torci. L'autor assenyalava que altres objectes, com un diamant, per exemple, no tenen aquestes propietats.

(i) The blacksmith bent the iron rod.

(Rodríguez, 2011: 245 (15a))

És a dir, que serien també les propietats inherents a un vaixell les que farien possible que s'enfonzés, ja que, per exemple, un ordinador no es pot enfonsar de cap de les maneres (o almenys molt dificultosament).

La definició de les autores segueix la de Wolff (2003), segons la qual la causació directa necessita de dues condicions. En primer lloc, que no hi hagi entitats intermèdies del mateix tipus que el causant o el causat i, en segon lloc, que, si n'hi ha cap, aquesta sigui considerada com una condició que possibilita el canvi i no com una causa que intervé en el canvi.

Per aquest motiu, segons Rappaport Hovav & Levin (2012), els esdeveniments que indiquen un canvi d'estat de causa interna només poden presentar com a causants les forces naturals o les condicions ambientals que desencadenen o faciliten el canvi, atès que només aquestes causes acompleixen la condició de la causació directa, ja que són les causes més immediates del canvi. En canvi, exemples d'aquests verbs amb subjectes agentius només serien acceptables si les forces naturals o els factors ambientals s'entenguessin com a instruments en mans de l'agent i no com a causes que intervenen en el canvi (segons la segona condició de Wolff).⁵⁰ Observem, tanmateix, que la noció de *causa directa* és una noció semàntica que pot dependre sovint de la conceptualització dels esdeveniments. És difícil determinar com aquesta condició es trasllada a la sintaxi.

A continuació intentarem sistematitzar l'anàlisi d'aquest tipus de verbs. Analitzarem concretament la participació en l'alternança causativa, la possibilitat de dur un subjecte agentiu, i la possibilitat de passivització. També esmentarem la possibilitat de la construcció amb o sense clític en la variant anticausativa i l'acceptació d'un adjunt del tipus *per si sol*, tot i que, atès que aquests aspectes els tractem de manera més aprofundida en altres capítols d'aquesta tesi, aquí només en farem esments breus.

2.3.1 Comportament sintàctic dels verbs de causa interna

Tornant a l'anàlisi dels verbs que hem inclòs en la llista de verbs de canvi d'estat de causa interna (cf. (106)), és evident que n'hi ha que poden ser considerats també de causa inespecificada. Per exemple, els verbs *aclarir*, *bullir*, *eixamplar*, *empitjorar*, *empobrir*, *encongir*, *enfosquir*, *engreixar*, *ennegrir*, *entelar*, *erosionar*, *inflar*, *refredar*. Aquests verbs, efectivament, poden indicar un procés iniciat per un agent o una causa externa que repercuteix en l'estat de l'argument intern. Ara bé, també poden indicar un procés del qual no es percep fàcilment aquesta causa externa, per la qual cosa tendirem a considerar que denoten un procés de canvi d'estat de causa interna.

Analitzem, per exemple, les oracions que tenim a continuació:

⁵⁰ Pel que fa als casos en què verbs de canvi d'estat de causa interna permeten subjectes agentius (els casos, per exemple, de *ferment* i *germinate* (cf. (i))), segons Rappaport Hovav & Levin, (2012), aquest fet es deu probablement que aquests verbs descriuen processos que poden ser controlats per agents en laboratoris o fàbriques.

- (i) a. The scientist germinated the seeds.
b. The wine-maker fermented the grapes.

(Rappaport Hovav & Levin, 2012: 167, apud Wright, 2001: 163)

Tanmateix, observem que, segons les dades de Rodríguez (2011) que hem indicat, el verb *germinar* en espanyol no s'ha trobat cap vegada usat transitivament en el corpus, i que el verb *fermentar* només s'ha trobat usat de manera transitiva en un 9% de les seves aparicions.

En català, segons la nostra intuïció, les traduccions literals dels casos de (i) tampoc no serien acceptables.

- (109) a. En Joan ha engreixat tres porcs aquest any.
 b. #Tres porcs han engreixat.
- (110) a. #En Joan ha engreixat na Maria.
 b. Na Maria ha engreixat.

Si ens hi fixem, el verb *engreixar* es comporta com si fos d'arrel agentiva a (109) i, per això, només es pot construir en la forma transitiva o causativa. En canvi, a (110) es comporta com si fos de causa interna, ja que no admet una construcció causativa amb un subjecte agentiu, però sí que admet la variant intransitiva. En el primer cas és clar que som davant d'una situació que es conceptualitza en el sentit que algú vol engreixar algun animal, vol fer que un animal augmenti de pes (típicament per treure'n després tot el profit, com ens ensenya la tradició cultural de les nostres terres). En canvi, en el segon cas la conceptualització és que algú ha augmentat de pes. Per tant, la causa de l'augment de pes és interna. No percebem cap causa externa. Tot i això, és probable que la causa no sigui només el metabolisme propi de la persona que augmenta de pes, sinó que la causa pot residir en el fet que aquesta persona menja molta més quantitat de calories de les que necessita. Fixem-nos, tanmateix, que no podem descriure aquesta situació amb el verb *engreixar* com a reflexiu. No podem, doncs, conceptualitzar l'augment de pes d'una persona com a produït per culpa d'aquesta mateixa persona.

Per altra banda, podem trobar exemples d'ús d'aquest verb en què l'alternança és possible. En el primer exemple (cf. (111)), l'argument intern és [+humà], mentre que en el segon (cf. (112)) és [-animat], per la qual cosa el verb adquireix un sentit figurat:

- (111) a. El pa/La tranquil·litat l'engreixa. [DIEC2]
 b. En Joan ha engreixat (a causa de la tranquil·litat/?pel pa).
- (112) a. El negoci ha engreixat el compte corrent d'en Joan.
 b. El compte corrent d'en Joan ha engreixat.⁵¹

És difícil trobar exemples de variant intransitiva amb un subjecte agentiu en la variant transitiva, però nosaltres veuríem normal la construcció següent:

⁵¹ Observem, a més a més, que totes aquestes construccions intransitives la nostra intuïció lingüística les faria amb el verb sense clític, mentre que en la major part del domini lingüístic català es farien amb clític:

- (i) a. En Joan/Na Maria s'ha engreixat.
 b. El compte corrent d'en Joan s'ha engreixat.
 Ho demostren aquests exemples extrets d'Internet:
- (ii) a. La meva parella s'ha engreixat molt i no m'agrada. <http://goo.gl/hr1lj7>
 b. La prima (de risc) s'ha engreixat. <http://goo.gl/eoXazN>

- (113) a. En Joan va engreixar el seu compte corrent.
 b. El seu compte corrent va engreixar.

Per altra banda, també podríem considerar que el comportament sintàctic de la construcció depèn de la semàntica dels arguments que el verb porta. Així, podem comprovar que aquest verb es comporta com d'arrel agentiva quan l'argument intern és [+animat] però [-humà]. En aquest cas, l'argument extern de la variant transitiva ha de ser necessàriament AGENT. En canvi, quan es comporta com de causa interna, el seu únic argument ha de ser [+humà]. No podem suposar un argument extern AGENT, en aquest cas. En canvi, si l'argument extern és CAUSA (o si l'argument intern és [-animat]), el verb es pot construir transitivament o intransitivament. En aquest darrer cas també podem considerar que el verb és de causa interna, però que posa fortes restriccions al tipus de subjecte de la variant. O també podríem considerar que en aquest cas el verb és de causa inespecificada.

Així doncs, podem comprovar que el verb *engreixar* es comporta sintàcticament de vegades com a verb de canvi d'estat de causa interna i altres com a verb de canvi d'estat de causa inespecificada. Fins i tot com a verb amb arrel agentiva, que no permet tampoc l'alternança. És la conceptualització que en fem la que determinarà el seu comportament.

Altres verbs dels que esmentàvem anteriorment també tenen la possibilitat de conceptualitzar-se com de causa interna o de causa inespecificada. Analitzem també els casos d'*aclarir* i d'*enfosquir*. Segons Mendikoetxea (1999b),

(114)

[...] verbos como *aclarar* y *oscurecer* se consideran de causa interna cuando se refieren, por ejemplo a fenómenos naturales de carácter meteorológico (41), pero también pueden denotar eventualidades de causa externa, con una variada gama de sujetos, cuando el tema u objeto nocional carece de las propiedades necesarias para llevar a cabo la eventualidad que denota el predicado (42).

(Mendikoetxea, 1999b: 1599)

Els exemples que esmenta els reproduïm a (115-116):

- (115) a. El día ha aclarado.
 b. El día ha oscurecido de repente.
- (116) a. {Juan/La lejía/La lavadora/El sol} ha aclarado el jersey.
 b. {Los periodistas/Los escándalos/El paso del tiempo} ha(n) oscurecido su fama.
 c. El jersey se ha aclarado por sí solo.
 d. Su fama se ha oscurecido por sí sola.

Tanmateix, en català podem trobar contextos en què aquests verbs també s'usen amb fenòmens meteorològics i també participen de l'alternança causativa:

- (117) a. El vent va bufar fort i va aclarir el dia.
 b. La boira va enfosquir el dia.
 c. El dia es va aclarir. / El dia es va enfosquir.⁵²

A més, com podem comprovar a (117c), aquests dos verbs es construeixen amb el clíctic *se* en la variant intransitiva. Observem, però, que, en els exemples anteriors de Mendikoetxea, l'autora usa aquests verbs sense clíctic quan són de causa interna, mentre que els usa amb clíctic quan són de causa externa, seguint la seva hipòtesi que els verbs de causa interna no duen clíctic.

Per altra banda, segons la nostra intuïció, una construcció com (118) és ben normal:

- (118) El dia s'ha aclarit per si sol.

Per tant, i atès que, com ha argumentat per exemple la mateixa Mendikoetxea, aquest adjunt és incompatible amb verbs de canvi d'estat de causa interna, hauríem de pensar que en català aquest verb es comporta com de causa inespecificada. De tota manera, més endavant comprovarem que els verbs de canvi d'estat de causa interna, quan alternen, també legitimen adjunts del tipus *per si sol* / *per si mateix* (cf. capítol 4.2.1.6).

Tanmateix, notem una diferència important entre el verb *engreixar* i el verb *aclarir*. El primer, almenys en la nostra varietat dialectal, es construeix sense el clíctic *se* en la variant anticausativa, mentre que el verb *aclarir* es construeix sempre amb aquest clíctic. I encara, entre els verbs que hem esmentat anteriorment, trobem verbs que en la variant anticausativa es construeixen sense el clíctic:

- (119) a. En Joan ha bullit la llet.
 b. La llet ha bullit.⁵³

⁵²El comportament del verb *clear* en anglès, pel que fa a la participació en l'alternança, ja va ser comentat per Levin & Rappaport Hovav (1995), i encara hi han tornat extensament Rappaport Hovav & Levin (2012) i Rappaport Hovav (2014). De fet, són d'aquesta darrera autora els exemples que hem inclòs a (68–69) i que s'esmenten per exemplificar les restriccions en la participació en l'alternança. Segons Rappaport Hovav & Levin (2012), *clear* no presenta un alternant anticausatiu per a cada tipus de TEMA en la variant causativa. En el cas en què participa de l'alternança, com quan ens referim al *cel*, l'autora sembla interpretar que *clear* s'usa en sentit figurat. I que quan no s'usa en sentit figurat, i l'argument extern és AGENT, no pot alternar. De tota manera, cal dir que les autores interpreten que aquest verb és de causa externa, no interna.

⁵³Notem, a propòsit d'aquest verb, que *bullir* és certament un procés intern que es produeix gràcies a les propietats inherents de l'objecte de la construcció (sigui la llet o l'aigua). Però molt difícilment es pot donar de manera autònoma. Ni la llet ni l'aigua es posaran a bullir sense que hi hagi la intervenció d'un agent humà que a través del foc faci que bullin. De fet, una construcció amb *foc* o *sol* com a causa no es veu com a adequada i s'ha de recórrer a la construcció perifràstica:

- (i) a. #El foc/el sol ha bullit la llet/l'aigua.
 b. El foc/el sol ha fet bullir la llet/l'aigua.

Aleshores, tenim un verb de canvi d'estat de causa interna que només admet subjectes agentius i que tanmateix participa de l'alternança causativa.

Per altra banda, aquest verb sembla ser també un entrebanc per a la *Direct Causation Condition* de Rappaport Hovav & Levin (2012) i Rappaport Hovav (2014), que hem esmentat anteriorment, ja que l'agent humà no és la causa immediata del procés de bullir. Aquest procés només és possible perquè la llet o l'aigua s'escalfen amb el foc i arriben a un punt en què comencen a bullir. Però la causa directa de l'ebullició és el foc. Potser, però, en aquest cas podríem entendre que el foc és com una mena d'instrument sota el control directe de l'agent humà,

De tota manera, no sembla que aquest verb permeti l'alternança causativa amb un argument extern no agentiu en la variant transitiva.⁵⁴

Pel que fa a la resta de verbs que hem esmentat anteriorment és cert, com dèiem, que poden entendre's com a verbs de canvi d'estat de causa interna. Tanmateix, aquesta conceptualització tampoc no és clara.

Per exemple, el verb *eixamplar*. És cert que un crui d'una paret pot eixamplar-se sense cap intervenció externa. I per això podem expressar el següent:

(120) Aquest crui s'ha eixamplat des de la darrera vegada que vam ser aquí.

Aquesta construcció podria correspondre a la variant anticausativa d'una altra en què el subjecte és una força natural o un esdeveniment causant (121). Tanmateix, la nostra intuïció ens diu que aquestes construccions no són del tot adequades, i que preferiríem la construcció amb una perífrasi causativa amb una clàusula subordinada, no una clàusula d'infinitiu (122):⁵⁵

cosa que faria que el foc es construís en aquestes ocasions com una condició que permet el procés, no com una causa que intervé en el procés (segona condició de Wolff).

⁵⁴ Mendikoetxea (1999b: 1600-1602) ja destaca aquest fet, contrastant el comportament del verb *hervir* amb el comportament de *cocer*. L'exemple mostra la complexitat, segons Mendikoetxea, de la conceptualització de la causativitat en el significat dels verbs. Segons aquesta autora, *hervir* seria un verb de causa interna, mentre que *cocer* seria de causa inespecificada –externa en la seva denominació. El primer és un «[...] predicado de evento que denota un cambio de estado en un elemento líquido cuando alcanza cierta temperatura. Este evento se puede conceptualizar como un proceso que inicia la entidad que lo sufre: sólo el agua y otros líquidos hierven (causa interna) o como un proceso que inicia un agente o un instrumento (causa externa).» (Mendikoetxea, 1999b: 1600). A més, l'autora contrasta el comportament sintàctic entre aquests dos verbs. Així, *hervir* no pren el clíctic *se* en l'ús intransitiu, mentre que el verb *cocer*, sí. Per un altre costat, una altra diferència residiria en el fet que *hervir* permet únicament agents com a arguments externs en l'ús transitiu, i marginalment alguns instruments, segons l'autora, que posa aquest exemple: ??*El microondas ha hervido la leche*, que nosaltres qualificaríem com a no acceptable. Aquestes diferències menen l'autora a considerar que *hervir* és un verb de causa interna. Aleshores ha d'explicar com és que pot participar en l'ús transitiu, cosa que no deixa del tot clara. L'autora diu concretament:

El verbo *hervir* es en español un verbo que expresa un cambio de estado de causa interna, i.e. que inicia y sufre la entidad de la que se predica el verbo. Los verbos de causa interna no se pueden causativizar, a menos que se pueda manipular la situación de forma que se den las condiciones necesarias para poner en funcionamiento el proceso de cambio de estado, que es lo que ocurre con el verbo *hervir*. Lo que no está claro es por qué la posibilidad de causativización que se da con este verbo, no se puede extender a otros verbos de cambio de estado que sólo se pueden causativizar mediante perífrasis con *hacer* (*Juan hizo que se oxidara los hierros de la verja* frente a (44b); *El jardinero hizo que se marchitaran las flores* frente a (45b)).

(Mendikoetxea, 1999b: 1601-1602).

⁵⁵ Aquest darrer aspecte demostraria que la construcció perifràstica d'infinitiu i la construcció amb una clàusula no són absolutament equivalents.

Sí que ho són, per exemple, amb un verb com *envermellir*, tant si el subjecte és agentiu com si és una circumstància natural:

- (i) a. En Joan ha fet envermellir na Maria. = En Joan ha fet que na Maria envermellís.
b. L'arribada d'en Joan ha fet envermellir na Maria = L'arribada d'en Joan ha fet que na Maria envermellís.

- (121) a. ??Les feines que feien els obrers al carrer han eixamplat el crui de l'habitació.
 b. ??El terratrèmol ha eixamplat el crui de l'habitació.
- (122) a. Les feines que feien els obrers al carrer han fet que el crui s'eixamplés.
 b. El terratrèmol ha fet que el crui s'eixamplés.
 c. ??Les feines que feien els obrers al carrer han fet eixamplar el crui.
 d. ??El terratrèmol ha fet eixamplar el crui.

Però, observem que una construcció transitiva amb un subjecte agentiu també és possible amb aquest verb:

- (123) Els obrers van eixamplar el carrer.

Tanmateix, en aquest cas, com hem defensat en el capítol 2.1, la construcció amb el clític *se* correspon a una passiva pronominal i no a una construcció anticausativa:

- (124) El carrer es va eixamplar (= El carrer va ser eixamplat pels obrers.)

Ho demostraria que la construcció permeti un adjunt orientat a l'agent o una clàusula final:

- (125) El carrer es va eixamplar per fer un carril de bicicletes.

Arran precisament de la possibilitat de les construccions de (122a-b), en què trobem que la variant intransitiva es pot posar sota el control del verb causatiu *fer*, hem d'esmentar que aquesta també és una prova que demostraria que el verb és de canvi d'estat de causa interna, ja que la construcció d'infinitiu no seria equivalent a una construcció transitiva:⁵⁶

- (126) a. #Les feines que feien els obrers al carrer han fet que algú eixamplés el crui.
 b. #El terratrèmol ha fet que algú eixamplés el crui.

Per tant, ens trobem amb un verb que sembla clar que indica un canvi d'estat de causa interna, però que admet una construcció transitiva amb un subjecte agentiu, mentre que aquesta mateixa construcció amb subjectes no agentius es veu com a menys natural. De tota manera, observem que, en totes les construccions intransitives, aquest verb es construeix amb el clític pronominal *se* i que, quan l'argument extern és AGENT, s'entén com una construcció de passiva pronominal, equivalent a la passiva perifràstica (cf. (124)).

⁵⁶Recordem que, segons Folli (1999), quan un verb de canvi d'estat de causa externa com *rompre* es posa sota el control del verb causatiu *fer*, la lectura intransitiva no és possible, i l'única lectura possible és la transitiva (cf. (i)), mentre que un verb transitiu presenta totes dues lectures com a possibles (cf. (ii)):

- (i) a. Na Maria ha fet rompre la finestra.
 b. = Na Maria ha fet que algú rompi la finestra.
 c. ≠ Na Maria ha fet que la finestra es rompi.
- (ii) a. a. Maria ha fet menjar el gall dindi.
 b. = Maria ha fet que el gall dindi mengés.
 c. = Maria ha fet que algú mengés el gall dindi.

El grup de verbs deadjectivals i denominals construïts amb el prefix *en-* també mereixen un comentari a part. Observem que efectivament la majoria esmenten clarament un esdeveniment de canvi d'estat de causa interna. Quan algú empal·lideix, envermelleix, emmalalteix, tot i que sabem que hi pot haver una causa externa (per exemple, una mala notícia per al cas d'empal·lidir, la presència d'una persona o ser descobert dient una mentida per al cas d'envermellir, o un virus per al cas d'emmalaltir), el procés que indiquen els predicats és un procés que es produeix internament. No és visible. Només en són visibles les conseqüències. Podem veure una persona que està pàl·lida, vermella o malalta, però és molt difícil observar el procés complet.

Aquests verbs no participen fàcilment de l'alternança causativa, ja que no legitimen un subjecte agentiu o causa en la variant transitiva. Així, les causes sembla que tampoc no són acceptables si no es construeixen amb el verb causatiu *fer* (cf. (127-129)):

- (127) a. #En Joan / #La presència d'en Joan va envermellir na Maria.
 b. En Joan / La presència d'en Joan va fer envermellir na Maria.
 c. Na Maria va envermellir.
- (128) a. #En Joan / #La notícia va empal·lidir na Maria.
 b. En Joan / La notícia va fer empal·lidir na Maria.
 c. Na Maria va empal·lidir.
- (129) a. #Un virus / #En Joan va emmalaltir na Maria.
 b. Un virus / En Joan va fer emmalaltir na Maria.
 c. Na Maria va emmalaltir.

Observem, de tota manera, que en tots tres casos la construcció intransitiva és sense el clíctic pronominal *se*.

Hem fet una anàlisi de les aparicions d'aquests verbs en el Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana (CTILC, accessible a la pàgina web de l'Institut d'Estudis Catalans <http://ctilc.iec.cat/>), a semblança del que presentem més avall per a un conjunt de verbs de canvi d'estat de causa interna. Resumim els resultats a la taula 2.2. Hem cercat sempre a partir de la forma del participi masculí. La taula s'ha de llegir de la manera següent: la primera columna (*Ocurrències*) indica el nombre total d'ocurrències trobades en el Corpus; la segona columna (*Ocurrències com a transitiu*) indica el nombre d'ocurrències que són en una variant transitiva, i la tercera columna (*Ocurrències com a intransitiu*), el nombre d'ocurrències en una variant intransitiva. De vegades la suma d'ocurrències com a intransitiu i com a transitiu no equival al nombre d'ocurrències total. És perquè la forma cercada no es troba en un temps verbal actiu, sinó en una forma passiva o en una construcció de participi absolut. Finalment, les dues columnes finals indiquen el nombre de construccions amb el clíctic i sense d'entre les ocurrències com a intransitiu.

Verb	Ocurrències	Ocurrències com a transitiu	Ocurrències com a intransitiu	-se	+se
Envermellir	11	3	8	5	3
Engreixar	43	3	35	2	33
Emmalaltir	15	2	9	6	3
Empal·lidir	11	0	11	9	2

Taula 2.2 Ocurrències d'alguns verbs construïts amb el prefix *en-* al CTILC

Per tant, podem comprovar que, molt majoritàriament, aquests verbs es construeixen com a intransitius, tot i que també podem trobar construccions en què apareixen com a transitius (excepte el cas d'*empal·lidir*). A més, excepte per al verb *engreixar*, que es presenta en les construccions intransitives la major part de les vegades amb clític, els altres verbs presenten sempre més aparicions sense clític. De tota manera, recordem que en la nostra variant dialectal el verb *engreixar* també es construeix molt majoritàriament sense clític, per la qual cosa podríem constatar un canvi lingüístic en procés que conduiria a construir aquests verbs de cada vegada més com a pronominals. Això es confirmaria potser si es fessin anàlisis de sintaxi diacrònica en aquest sentit, ja que la nostra varietat dialectal és definida de manera consensuada com a conservadora.

Per contra, també podem observar que hi ha verbs d'aquest tipus que poden participar més fàcilment de l'alternança causativa. I ho poden fer tant amb subjectes agentius com CAUSA.

- (130) a. La crisi bancària / ?En Miquel va empobrir en Joan.
b. En Joan es va empobrir.

- (131) a. La crisi bancària / ?En Miquel va empitjorar la situació financera d'en Joan.⁵⁷
b. La situació financera d'en Joan va empitjorar.

⁵⁷Tant en aquesta construcció com en l'anterior no ens atrevim a dir que el subjecte agentiu és absolutament acceptable. Tanmateix, l'acceptabilitat d'aquest tipus de subjecte agentiu es podria deure al fet que la conceptualització que es fa deixa clar que no és en Miquel que ha empobrit en Joan o ha empitjorat la seva situació financera, sinó que en realitat és alguna acció que ha fet en Miquel. Ningú no empitjora la situació financera d'algú altre o l'empobreix si no és a través d'un mal consell, una inversió desafortunada, etc. Per tant, donem com a acceptables aquestes construccions, tot i que amb reserves, especialment en la primera (130a), en què l'argument intern de la construcció transitiva és [+animat]. En aquest cas, l'acceptabilitat d'un subjecte agentiu sembla encara menor.

Així i tot, cal notar que també podem construir aquestes oracions amb el verb causatiu *fer*, tot i que sembla que la conceptualització també seria que no és directament en Miquel qui fa que en Joan s'empobreixi o que la seva situació financera empitjori, sinó alguna cosa que ha fet en Miquel:

- (i) a. En Miquel va fer empobrir en Joan.
b. En Miquel va fer empitjorar la situació financera d'en Joan.

Hem de comentar, però, seguint la proposta que hem fet anteriorment (cf. capítol 2.1), que les construccions de (130b) i (131b) s'han d'entendre de dues maneres diferents. Per una banda, com a anticausatives si l'argument de la construcció causativa equivalent és CAUSA (*la crisi bancària* en els casos anteriors). I, per una altra banda, com a passiva pronominal si l'argument de la causativa és AGENT.

Tanmateix, en el cas d'*empitjorar* podem comprovar que si el construïm com a quasi sinònim d'*emmalaltir* (és a dir, que el que empitjora és l'estat de salut d'alguna persona), ens trobem que l'acceptabilitat d'un subjecte CAUSA és major que en el cas d'aquest altre predicat, especialment si, com indica Alexiadou (2014c), el subjecte presenta modificadors. Així i tot, la construcció amb el verb causatiu *fer* continua sent possible:

- (132) a. Una infecció ha empitjorar l'estat de salut d'en Joan.
 b. Una infecció causada per la manca d'higiene ha empitjorat l'estat de salut d'en Joan.
 c. Una infecció ha fet empitjorar l'estat de salut d'en Joan.

En aquests casos que hem indicat tot just ara comprovem que hi ha verbs que es construeixen amb el clíctic pronominal (*empobrir*), mentre que d'altres ho fan sense el clíctic (*empitjorar*).

La casuística d'aquest grup de verbs és, doncs, molt diversa. Hem pogut comprovar que n'hi ha que indiquen un procés intern d'una persona (*engreixar, envermellir, empal·lidir, envellir, emmalaltir*, en certes ocasions *empitjorar*). En aquests casos, els verbs no poden participar de l'alternança causativa, o ho poden fer molt difícilment, i només són possibles les construccions transitives amb el verb causatiu *fer*. En canvi, altres verbs indiquen processos que no són estrictament interns d'una persona, sinó que també es poden donar d'altres objectes (*enfosquir, empobrir, ennegrir, empitjorar...*). Aquests verbs sí que poden participar de l'alternança causativa amb subjectes CAUSA. No semblen rebutjar els subjectes AGENT, però hem indicat que en realitat la conceptualització de l'esdeveniment, en aquests casos, és que no és directament el subjecte agentiu el que provoca el canvi d'estat.

De la resta de verbs de canvi d'estat de causa interna ens centrarem ara en aquells que van ser analitzats per Wright (2001) i McKoon & Macfarland (2000) a partir de corpus textuais, i que també van ser estudiats per Rodríguez (2011) per a l'espanyol.

En aquest sentit, hem analitzat també les aparicions d'aquests verbs en el CTILC. Hem partit de la traducció dels verbs que aquests autors incloïen en les seves anàlisis. Tot i així, en casos en què la traducció podia ser diversa (per exemple *decay*, que podem traduir per *corcar-se* o per *podrir-se*), hem cercat les ocurrències de tots dos verbs. La recerca s'ha fet sempre a partir de la forma verbal de participi masculí.

Els resultats es mostren en la taula 2.3. S'hi indiquem les ocurrències que hem trobat de la forma verbal cercada (1) i el nombre d'ocurrències que tenim en compte (2). Posteriorment anotem aquelles ocurrències en què la construcció és transitiva i aquelles en què és intransitiva, juntament amb el percentatge que representen les construccions intransitives respecte del total d'ocurrències tengudes en compte. Finalment, en les dues darre-

res columnes hi fem constar els casos en què la forma verbal intransitiva ocorre sense el clíctic pronominal o amb aquest:⁵⁸

Verb en anglès	Verb en català	Ocurr. (1)	Ocurr. (2)	Trans.	Intrans.	%	-se	+se
Sprout	Brotar	23	23	1	22	95,65	22	0
	Brostar	2	2	0	2	100	2	0
Bloom, Blossom	Florir	157	156	5	151	96,79	147	4
Germinate	Germinar	19	19	0	19	100	19	0
Ferment	Fermentar	14	11	0	11	100	11	0
Decay	Podrir	25	20	3	17	85	0	17
	Corcar	19	8	4	4	50	0	4
Wilt, Whiter	Mustiar	2	2	0	2	100	0	2
	Marcir	32	28	7	21	75	3	18
	Pansir	10	10	3	7	70	0	7
Rust	Oxidar	9	4	0	4	100	0	4
	Rovellar	12	8	1	7	87,5	0	7
Swell	Inflar	69	41	14	27	65,85	0	27
Erode	Erosionar	8	4	2	2	50	0	2
Corrode	Corroir	4	4	4	0	0		
Molt	Mudar ⁵⁹	148	124	23	81	65,32	67	14
Rot	Descompondre	29	15	6	9	60	0	9
	Corrompre	53	36	25	11	30,56	0	11

Taula 2.3 Ocurrències de verbs de causa interna al CTILC

Dels resultats de la recerca crida l'atenció, en primer lloc, l'alt percentatge d'aparicions d'aquests verbs en contextos intransitius. De fet, n'hi ha set que hi apareixen més d'un 95% dels casos, cinc dels quals ho fan sempre en una construcció intransitiva, és a dir, en

⁵⁸La diferència entre el nombre d'ocurrències i el nombre d'ocurrències que tenim en compte es deu al fet que sovint la forma verbal de participi masculí no es troba dins d'un temps verbal en veu activa, sinó que es troba en una forma de passiva o en construccions de participi absolut. Aquests casos no els hem analitzat, sinó que simplement els hem indicat.

⁵⁹Hem d'assenyalar que en el cas de *mudar* no hem tengut en compte totes les ocurrències, sinó que hem inclòs un filtre semàntic. Així, no hem tengut en compte les ocurrències quan el significat era equivalent a vestir-se amb les millors robes per a una festa. Només hem tengut en compte els casos en què el significat era equivalent a canviar-se de residència o canviar alguna propietat del subjecte (la pell, el pensament, etc.).

un 100%. Es tracta dels verbs *brotar*, *brostar*, *florir*, *germinar*, *fermentar*, *mustiar* i *oxidar*. A continuació incloem alguns exemples d'aparició en construcció transitiva dels dos verbs que en presenten alguna (extrets del CTILC):

- (133) brotar
Els plàtans del carrer Sepúlveda han brotat fulles primerenques.
- (134) florir
- Un arc d'escuma ens ha florit l'esquena.
  - Aquest somriure que el teu llavi ha florit.
  - Tu ja m'hauràs florit tots els gladiols de l'ànima.

Hem de fer una observació important respecte del funcionament sintàctic d'aquests verbs que tenen un ús quasi exclusiu com a intransitius. N'hi ha cinc que presenten tots els usos sense el clític pronominal. En el cas del verb *florir*, estranyament, de les 151 ocurrences com a intransitiu, n'hi ha quatre (un 2,65%) que són construccions amb el clític. Per altra banda, però, els altres dos verbs que tenen un 100% d'ocurrences com a intransitius (els verbs *mustiar* i *oxidar*) tenen totes aquestes construccions com a pronominals, ja que sempre presenten el clític. Així doncs, podem comprovar que la presència o l'absència del clític no va associada exactament al seu comportament sintàctic. Certament s'ha dit que els verbs de canvi d'estat es construeixen sense el clític pronominal, però aquí podem comprovar que n'hi ha que duen sempre el clític.⁶⁰

Després dels cinc verbs que hem esmentat, en podem assenyalar quatre que presenten també un percentatge bastant alt d'ocurrences com a intransitius (entre el 70% i el 95%). Són els següents: *rovellar*, *podrir*, *marcir* i *pansir*. A continuació, també inclourem alguns exemples d'aquests verbs usats transitivament (extrets del CTILC):

- (135) rovellar Un deya que havia rovellat tots los blets d'una masía.
- (136) podrir
- Malures que són de mal pair havien podrit el seu organisme.
  - Entre ells i els altres han podrit una raça.
  - ...perquè els han podrit l'intenció.

⁶⁰No els hem analitzat aquí, però sembla que els verbs *néixer* i *morir* també podrien funcionar sempre com a intransitius. En el cas del segon, el verb que s'usaria com a transitiu seria *matar* (cf. *La malaltia el va matar*). En el cas del primer, podem observar aquests exemples:

- (i) a. #El ginecòleg va néixer l'infant.
b. L'infant va néixer.

(137) *marcir*

- a. Te'n recordes dels besos que hem marcit?
- b. Milers i milers d'anys la ventada ha marcit.
- c. ...l'esperança, que tan cruelment havien marcit.

(138) *pansir*

- a. La veu gruixuda d'un grup de joves que acaba d'arribar ens ha pansit l'ànima.
- b. No les ha pansit el vent càlid del tròpic?

Tots quatre verbs es construeixen exclusivament amb el clíctic pronominal quan s'usen com a intransitius. Només el verb *marcir* presenta tres de les 21 ocurrències com a intransitiu (un 14,29%) sense el clíctic pronominal.

Finalment, la resta presenta un percentatge d'ocurrències com a intransitiu més aviat reduït, tot i que en la major part encara igual o superior al 50%. Superen aquest 50% d'ocurrències els verbs *inflar*, *mudar*, *descompondre*, *erosionar* i *corcar*. En canvi, no arriba al 50% d'ocurrències el verb *corrompre*. Per la seva banda, el verb *corroir* no presenta cap cas com a intransitiu, i les seves quatre ocurrències en el corpus són sempre com a transitiu.

En el cas de *corcar* hem d'esmentar que el DDLC assenyala que els arguments externs que pot dur són, en el sentit literal, un corc, una larva o una circumstància que afavoreixi l'acció del corc o la larva. Per altra banda, en una altra accepció, l'argument extern ha de ser un element patògen que produeixi càries. En canvi, tots els exemples que hem trobat d'aquest verb usat com a transitiu en el CTILC són en sentit figurat:

(139) *corcar*

- a. El sol els ha corcat.
- b. ...si la malaltia no l'hagués corcat.
- c. La premsa [...] ha corcat i desacreditat lleis absurdes.

En els casos amb sentit literal, la nostra intuïció és que la construcció transitiva no sembla gens natural. Segurament es deu al fet que, tot i que sabem que hi ha d'haver aquests elements patògens que corquen les dents o que ataquen la fusta, atès que són molt difícilment visibles i que només en podem comprovar els efectes, l'expressió d'aquesta causa com a argument extern sona estranya:

- (140) a. ??El corc / La larva / L'eruga ha corcat la fusta.
 b. La humitat ha corcat la fusta.
 c. La fusta s'ha corcat.

- (141) a. ??El microbi ha corcat les dents. [exemple basat en el que surt al DDLC]
 b. La falta de neteja li va corcar les dents.
 c. Les dents s'han / se li han corcat.

En els exemples que esmentem podem comprovar que l'expressió de la causa directa com a subjecte de la variant transitiva no sona natural, mentre que sí que es veu més natural l'expressió de les circumstàncies que han afavorit l'esdeveniment, tot i no ser-ne la causa directament (com podem observar pel fet que *la humitat* o *la falta de neteja* sí que poden funcionar com a subjectes de la variant transitiva). Més endavant comprovarem que hi ha verbs que permeten una circumstància similar en l'expressió de la causa de l'esdeveniment. Com veurem, hi ha verbs que permeten un subjecte agentiu encara que se sàpiga que aquest subjecte actua més aviat com a facilitador de les circumstàncies que possibiliten el canvi d'estat, i no com a causa directa del canvi, tal com indica la *Direct Causation Condition* de Rappaport Hovav & Levin (2012) i Rappaport Hovav (2014), i concretament la segona condició de Wolff (2003).⁶¹ Per tant, el coneixement del món, o la percepció de l'esdeveniment, són també determinants en l'expressió de la causa dels esdeveniments.

Tots aquests verbs, excepte *mudar*, incorporen sempre el clític pronominal en els seus usos intransitius. En canvi, *mudar* es construeix moltes més vegades sense el clític (82,72%) que amb el clític. És una qüestió estranya, ja que sembla que podria establir-se una correlació entre la presència del clític i el percentatge d'ús com a intransitiu. De fet, per exemple Alexiadou (2014), Centineo (1995), Haspelmath (1993), Heindinger (2014, 2015) o Schäfer (2008), argumenten que els verbs que denoten esdeveniments conceptualitzats com a espontanis tendeixen a ser expressats més aviat com a intransitius sense clític, mentre que els verbs que denoten canvis poc susceptibles d'ocórrer de manera espontània tendeixen a ser usats com a transitius i a marcar la variant intransitiva amb el clític. Tanmateix, com podem veure en les dades que exposem, aquesta correlació només la podríem esmentar com a tendència, ja que hem vist que hi ha verbs que sempre, o quasi sempre, es construeixen amb clític i que presenten percentatges molt alts d'ús com a intransitius (*cf.*, també, l'anàlisi que fem en el capítol 3 de l'ús del clític en els construccions anticausatives, en què podem comprovar que en realitat el nombre de verbs que es construeixen sense clític en la variant intransitiva és molt reduït i que inclou tant alguns verbs de canvi de causa interna com inespecificada).

És cert que en alguns casos el nombre d'ocurrències d'aquests verbs és bastant reduït, però tanmateix creiem que queda clar, com han establert altres autors (McKoon & Macfarland, 2000; Wright, 2001, 2002; Rodríguez, 2011; Rappaport Hovav, 2014; Alexiadou, 2014c), que els verbs de canvi d'estat de causa interna també participen sovint en construccions transitives i de l'alternança causativa.

Al llarg d'aquest apartat hem analitzat tres tipus de verbs de canvi d'estat de causa interna. En primer lloc, aquells que hem dit que poden entendre's tant de causa interna com de causa externa, i hem aprofundit en alguns casos concrets. En segon lloc, aquells formats a partir d'un adjectiu o un nom amb el prefix *en-*, com ara *ennegrir*, *emmalaltir*, etc.

⁶¹ Tanmateix, *cf.* el capítol 6.5.2 per a una revisió crítica de la *Direct Causation Condition*

I finalment, la resta de verbs, dels quals hem analitzat les aparicions en el Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana.

N'hem comprovat les possibilitats de participació en l'alternança causativa i també l'aparició o no del clíctic pronominal *se* en les construccions intransitives o anticausatives. A continuació analitzarem la possibilitat de construir aquests verbs de canvi de causa interna amb un subjecte agentiu.

2.3.2 Possibilitat de construcció amb un subjecte agentiu

Pel que fa a la possibilitat de dur un subjecte agentiu en la variant transitiva, aquests verbs presenten fortes restriccions en aquest sentit. Wright (2001, 2002) va indicar que el paper temàtic del subjecte de les construccions transitives amb verbs de canvi d'estat de causa interna està molt restringit. De fet, aquest autor ja va assenyalar que els subjectes tendien a ser causes i que molt rarament eren subjectes [+animat]. La seva explicació era de caràcter semàntic, ja que assenyalava que els esdeveniments que aquests verbs expressaven eren conduïts per aspectes naturals. Tanmateix, Alexiadou (2014c) proposa una anàlisi dels verbs de canvi d'estat de causa interna segons la qual s'ha d'esperar que aquests verbs puguin formar la construcció de passiva i també no restringir el paper temàtic dels subjectes de la construcció transitiva. En aquest sentit, l'autora indica que hi ha dos tipus de verbs de causa interna. Per una banda els verbs del tipus *bloosom*, que prenen, de manera predominant, subjectes CAUSA. I per una altra banda, els verbs del tipus *ferment*, que es comporten com els verbs de causa inespecificada, en el sentit que poden prendre subjectes AGENT i, per tant, també formen la passiva perifràstica.

No creiem que puguem fer aquesta divisió en els verbs de causa interna en català. De fet, si els verbs es comporten com els verbs de causa inespecificada, no deu ser que són de causa inespecificada? A més, com remarcàvem a l'inici d'aquest apartat, hi ha verbs que de vegades es comporten com de causa interna i d'altres com a verbs de causa externa. Tanmateix, la possibilitat de dur subjectes agentius sembla que continua sent molt restringida.

Observem el verb *erosionar*. L'hem inclòs en l'anàlisi feta a partir del CTILC. Certament, és un verb que hi presenta poques ocurrences: només vuit. D'aquestes, n'hem analitzat quatre i apareix dues vegades com a transitiu i dues com a intransitiu (aquestes dues amb el clíctic pronominal *se*). Ara bé, sembla que aquest verb només permet subjectes CAUSA:

- (142) a. El vent ha erosionat la vall.
 b. La vall s'ha erosionat (a causa del vent).

- (143) a. #L'agent forestal ha erosionat la vall.
 b. #En Joan ha erosionat la superfície de la taula.

Com veiem a (143), el subjecte agentiu, quan el significat del verb és el de produir erosió en la superfície d'un cos o de la terra, no sembla estar legitimat. Tanmateix, sí que sembla que podem usar un subjecte agentiu amb aquest verb si el sentit és figurat.⁶²

- (144) a. Amb aquelles actuacions, en Joan va erosionar el seu prestigi.
 b. El seu prestigi es va erosionar.

Per altra banda, les quatre ocurrències d'aquest verb que no hem tengut en compte per establir el percentatge d'ús com a intransitiu, es deuen al fet que la forma verbal cercada (el participi masculí) apareix en construccions de passiva.

Vegem-ne dos exemples que surten en el CTILC:

- (145) a. És erosionat pel vent [El cim dels pujols de Torba].
 b. Que el primer [el pla de l'ethos] sigui constantment erosionat pel segon [el pla fàctic del comportament social en el grup].

Com podem comprovar, tanmateix, cap d'aquests dos casos en què el verb apareix en forma passiva, el complement agent és [+humà]. A continuació reproduïm alguns altres exemples de construccions passives amb els verbs de la llista de la taula 2.3.

- (146) oxidar
 a. Si el metall ha sigut oxidat a l'aire.
 b. El nitrit pot ésser oxidat a nitrat.
- (147) descompondre
 a. Un gen que no pot ésser descompost en elements químics.
 b. ...on l'arbre és descompost en elements, branques, fulles, flors, fruits...
- (148) corrompre
 a. ...el text de la qual era corromput pels errors dels copistes.⁴
 b. Allò de natural que encara roman en nosaltres i que no ha estat corromput per la civilització i la cultura.

Fixem-nos que hem inclòs exemples de construccions passives en un verb en què totes les aparicions en el CTILC són en una construcció intransitiva (*oxidar*), en un verb que presenta un percentatge més alt d'aparicions en construccions intransitives (*descompondre*) i finalment en un verb que presenta un percentatge més alt d'aparicions en construccions transitives (*corrompre*). En aquest darrer cas, en què apareix el complement agent,

⁶²Un sentit figurat que no recullen ni el DIEC2 ni el DLC.

també podem comprovar que no es tracta d'un participant agentiu en sentit estricte. En canvi, en les dues construccions amb el verb *oxidar*, i en la primera de les construccions que hem reproduït amb el verb *descompondre*, sí que sembla que es podria entendre un complement agent de tipus agentiu. De tota manera, recordem que aquests dos verbs es construeixen principalment com a intransitius i que tenen molt poques aparicions com a transitius. I encara és molt difícil cercar contextos en què es poguessin construir amb un subjecte agentiu.

Seguim amb alguns altres exemples. En el cas del verb *assecar*, podem comprovar que es legitima tant un subjecte AGENT com un subjecte CAUSA, i que en tots dos casos la construcció alterna:

- (149) a. Els pagesos han assecat les figues.
 b. Les figues s'han assecat.
 c. La calor excessiva ha assecat les margarides.
 d. Les margarides s'han assecat.

En el cas de (149b), però, i seguint la proposta que hem fet en els apartats anteriors, haurem de considerar que la construcció és de passiva pronominal. Ho demostraria la possibilitat de legitimar adjunts orientats a l'agent i clàusules finals (150a). En canvi, la construcció de (149d) s'hauria d'entendre com a anticausativa. Ho demostraria la possibilitat de legitimar l'adjunt *per si sol* / *per si mateix* (150b).

- (150) a. Les figues s'han assecat intencionadament / per fer un bon negoci.
 b. Les margarides s'han assecat per si soles / per si mateixes.

Analitzem més detingudament, però, si la forma de (149b), que correspondria a la forma transitiva amb un subjecte agentiu, es pot interpretar com a anticausativa. En principi ho pot semblar, perquè permetria l'adjunció d'un complement del tipus *per si sol*:

- (151) Les figues s'han assecat per si soles.

Però realment (151) correspon a la forma anticausativa de la construcció amb un subjecte agentiu? A nosaltres ens sembla que la conceptualització de l'esdeveniment sí que ho permet. És a dir, tothom sap que les figues poden assecar-se per si soles, que poden assecar-se seguint un procés natural: maduren, cauen de l'arbre i després s'assequen. I tothom també sap que existeix una indústria alimentària basada en aquest procés (una indústria que asseca figues, albercocs, etc.). Així doncs, la construcció (149a), en què el verb *assecar* es construeix amb un subjecte agentiu, no ens sembla estranya, ja que tothom sap que els pagesos poden assecat les figues. És a dir, els pagesos poden possibilitar que les figues s'assequin per si soles. Per tant, faciliten el procés natural d'assecatge posant les figues en algun indret oportú per tal que s'assequin sense podrir-se. Com defensarem en el capítol 6, considerem que en aquests casos, quan l'argument extern és [+humà], però s'ha d'entendre més aviat com a facilitador de les condicions naturals que són en realitat la causa directa del canvi d'estat, no es tracta de fet d'un argument extern AGENT sinó CAUSA. De fet, defensarem que el paper temàtic de les construccions causati-

ves que participen de l'alternança sempre és CAUSA, ja que sí és AGENT la construcció no alterna i la variant intransitiva s'ha de considerar com de passiva pronominal (cf. 6.3.1).

Seria en aquest sentit que en els verbs d'aquest tipus la construcció intransitiva es pot entendre com a anticausativa. D'aquesta manera, la proposta és coherent amb el que passa amb les construccions intransitives corresponents a verbs que són agentius, és a dir, que només poden dur un argument extern AGENT. En aquests casos, la construcció anticausativa no es legitima, però sí que es legitima, com hem comprovat, la construcció de passiva pronominal. Per tant, hem postulat que aquest fet passava en tots els casos de construcció causativa amb un argument extern agentiu: la corresponent intransitiva s'ha d'entendre com a passiva i no com a anticausativa, tot i que aquesta construcció, superficialment idèntica, es pugui legitimar en els casos en què l'argument extern també sigui CAUSA. Tanmateix, repetim-ho: quan en la construcció causativa l'argument [+humà] s'ha d'entendre més aviat com a facilitador d'un procés natural (una CAUSA), més que no com un AGENT en sentit estricte, una entitat que controla el procés, considerem que la variant intransitiva també es podria entendre com a anticausativa.

La situació és diferent en el cas del verb *inflar*. Com podem comprovar, aquest verb permet, en la variant causativa, subjectes AGENT i subjectes CAUSA. Tanmateix, com hem proposat, la forma intransitiva corresponent a la construcció amb un subjecte agentiu s'ha d'entendre com de passiva pronominal i no com a anticausativa (cf. (152c)), com es pot comprovar perquè permet adverbis orientats a l'agent o clàusules finals (cf. (152e)):

- (152) a. En Joan ha inflat el pneumàtic.
 b. El vent ha inflat les veles.
 c. El pneumàtic s'ha inflat. (= El pneumàtic ha estat inflat per en Joan).
 d. Les veles s'han inflat (pel vent).
 e. El pneumàtic s'ha inflat per evitar el perill / intencionadament.

En el cas del verb *inflar*, doncs, la conceptualització és diferent quan depèn de si l'argument extern és d'un tipus o d'un altre. Podem perfectament conceptualitzar que algunes coses s'inflen de manera natural (a causa del vent, per exemple a (152b)). Però un pneumàtic no es pot inflar sense cap agent que ho possibiliti. No hi ha cap procés natural pel qual un pneumàtic es pugui inflar sol. Només la intervenció d'un agent extern permet que un pneumàtic s'infli. Seria en aquest sentit que aquest tipus de verbs permetrien una construcció transitiva amb un agent com a subjecte. Tanmateix, com hem vist, en aquest tipus de verbs la construcció intransitiva no s'entén com a anticausativa, sinó únicament com a passiva pronominal.⁶³

En la nostra opinió, és la conceptualització que l'ull humà fa dels esdeveniments, el coneixement del món en definitiva, la que legitima una construcció determinada. El verb *inflar* permet de ser construït com a transitiu amb un subjecte agentiu. Però en aquest

⁶³A continuació oferim un exemple extret del CTILC en què la construcció intransitiva també s'ha d'entendre com a passiva. Es tracta d'un exemple amb el verb *engreixar* (cf. taula 2.2). Aquest verb presenta 43 aparicions en el CTILC (recordem que hem cercat a partir de la forma de participi masculí), de les quals només una, la que reproduïm, ens sembla de sentit passiu:

cas es comporta com un verb de causa externa, que no permet la construcció anticausativa corresponent. Per això, la construcció intransitiva s'interpreta més aviat com a passiva pronominal i no com a anticausativa. En canvi, amb el verb *assecar*, en la construcció transitiva amb un subjecte agentiu, aquest es veu més aviat com a facilitador del procés natural. En aquest cas, com hem insinuat, la construcció intransitiva és equivalent també a l'anticausativa, tot i que també es pot entendre com a passiva pronominal.

Naturalment, en tots dos casos, també és possible la construcció amb el verb en passiva. De tota manera, hem de dir que en les construccions de passiva pronominal, el complement agent no es legitima o constitueix, en tot cas, un ús espuri (com veurem en el capítol 4.1 que destaca Rigau, 2002):

- (153) a. Les figues han estat assecades pel pagès.
 b. Les figues s'han assecat (#pel pagès).
- (154) El pneumàtic ha estat inflat pel mecànic.

A continuació oferim alguns altres exemples amb verbs de causa interna. En general es pot comprovar que presenten moltes restriccions a construir-se amb un subjecte agentiu.

- (155) a. #Els fusters podreixen la fusta.
 b. La humitat podreix la fusta.
 c. La fusta es podreix (amb la humitat / #pels fusters).
 d. Els fusters han fet que la fusta es podrís / Els fusters han fet podrir la fusta.⁶⁴
- (156) a. #En Joan ha desenllustrat la plata.
 b. El temps ha desenllustrat la plata.
 c. La pluja i el fang han desenllustrat les botes.
 d. La plata s'ha desenllustrat.
 e. Les botes s'han desenllustrat.⁶⁵

(i) ...i un cop aquest s'ha engreixat, el ramader és retribuït amb un "salari".

En aquesta construcció, *s'ha engreixat* ens sembla equivalent a la forma passiva *ha estat engreixat*. De fet, el complement agent és [+humà] (s'ha d'entendre que és *el ramader*, que després obté una recompensa econòmica per la seva feina).

Aleshores, es tracta d'una construcció amb un subjecte agentiu. Com hem vist més amunt, en aquests casos el verb *engreixar* es comporta com un verb d'arrel agentiva i no participa de l'alternança causativa, per la qual cosa la forma que hem reproduït és clarament passiva pronominal.

⁶⁴Tot i que incloguem aquestes dues construccions, no és clar que siguin equivalents semànticament, com ja hem esmentat anteriorment. Fixem-nos que en la primera podem entendre que el subjecte de la clàusula és en nominatiu, mentre que en la segona és en acusatiu, com demostra que es pugui pronominalitzar:

(i) Els fusters l'han fet podrir (la fusta).

Hernanz (1999) indica que aquest fet planteja problemes importants pel que fa a la caracterització de l'infinitiu i del seu subjecte (cf., també, sobre el subjecte dels infinitius, Alsina, 2002).

⁶⁵Notem la diferència entre *enllustrar* i *desenllustrar*. Mentre que el segon, com veiem a (156), no permet un argument extern de tipus AGENT, el verb *enllustrar* es tracta d'un verb d'arrel agentiva, ja que només permet arguments externs AGENT o INSTRUMENT—no legitima arguments externs que siguin CAUSA—i, a més, no participa de l'alternança, com podem comprovar a (i-ii):

- f. En Joan ha fet que la plata es desenllustrés / En Joan ha fet desenllustrar la plata.

En canvi, a continuació indiquem alguns altres exemples en què la nostra intuïció ens indica que la construcció amb un subjecte d'aquest tipus no és completament rebutjable, tot i que els reculls lexicogràfics expliciten que aquests verbs no es poden construir amb subjectes agentius.

- (157) a. El mecànic ha rovellat el ferro.
 b. L'aire humit de la mar ha rovellat el ferro.
 c. El ferro s'ha rovellat (a causa de l'aire humit de la mar / #pel mecànic).
 d. El mecànic ha fet que el ferro es rovellés / El mecànic ha fet rovellar el ferro.
- (158) a. En Joan ha pansit les olives.⁶⁶
 b. El sol ha pansit les olives.
 c. Les olives s'han pansit (pel sol / #per en Joan)
 d. En Joan ha fet que les olives es pansissin / En Joan ha fet pansir les olives.
- (159) a. El químic ha corroït el ferro.⁶⁷
 b. L'àcid ha corroït el ferro.
 c. El ferro s'ha corroït (a causa de l'àcid / #pel químic).
 d. El químic ha fet corroir el ferro / El químic ha fet que el ferro es corroís.

En aquests tres darrers casos, hauríem de fer les mateixes consideracions que respecte del verb *assecar* (cf. (149)). Així, la conceptualització dels esdeveniments ens diu que ningú no pot pansir olives o rovellar o corroir el ferro. El que poden fer les persones és únicament facilitar o disposar les condicions oportunes per tal que el ferro es rovelli per si mateix, les olives es panseixin per si soles i que el ferro es corroeixi per si sol. Només és en aquest sentit que sembla possible dir que algú ha rovellat alguna cosa, pansit olives o corroït el ferro. I efectivament, tal com indicàvem més amunt, la construcció intransitiva amb aquests verbs, quan es correspon a una de transitiva amb el subjecte agentiu, s'ha de poder conceptualitzar com a passiva pronominal, però també com a anticausativa. Per tant:

- (i) a. La criada va enllustrat tota la plata.
 b. Aquest producte ha enllustrat la plata.
 c. #El temps ha enllustrat la plata.
 d. #La neteja ha enllustrat la plata.
- (ii) #La plata s'ha enllustrat.

⁶⁶El DIEC2 ja assenyala que *pansir* significa 'El sol, l'excessiva calor, la manca d'humitat, dessecar (vegetals tendres)', explicitant que aquests verbs no es construeix amb arguments externs AGENT.

⁶⁷Com en els cas de *pansir*, el verb *corroir* també es presenta als reculls lexicogràfics sense la possibilitat de construir-se amb arguments externs AGENT. Tanmateix, segons la informació del DDLC, molt més descriptiva, únicament un agent, un fenomen, una substància o un fet poden ocupar la posició de subjecte d'aquest verb.

- (160) a. El ferro s'ha rovellat (#pel mecànic).⁶⁸ = El ferro ha estat rovellat pel mecànic.
 b. El ferro s'ha rovellat per si sol (gràcies a l'acció del mecànic)
- (161) a. Les olives s'han pansit (#per en Joan). = Les olives han estat pansides per en Joan.
 b. Les olives s'han pansit per si soles (gràcies que en Joan les va estendre)
- (162) a. El ferro s'ha corroït (#pel químic). = El ferro ha estat corroït pel químic.
 b. El ferro s'ha corroït per si sol (gràcies que el químic hi va aplicar un producte).

Amb un subjecte amb paper temàtic CAUSA en la construcció causativa, la interpretació de les intransitives és anticausativa, i la conceptualització és que algun fenomen natural ha coadjuvat al fet que el ferro es rovellés o s'oxidés o que les olives es pansissin:

- (163) a. El ferro s'ha rovellat per si sol (a causa de la humitat).
 b. Les olives s'han pansit per si soles (a causa del sol fort).
 c. El ferro s'ha corroït per si sol (?per l'àcid / a causa del pas del temps).⁶⁹

Com podem comprovar, i contràriament al que indiquen Mendikoetxea (1999b) o Levin & Rappaport Hovav (1995), i fins i tot també Koontz-Garboden (2009), les construccions anticausatives amb verbs de canvi d'estat de causa interna admeten adjunts del tipus *per si sol / per si mateix* (de tota manera analitzarem aquest fet amb més aprofundiment en el capítol 4.2.1.6). Recordem que, segons els autors esmentats, aquests verbs no els admeten, la qual cosa constitueix una prova que distingeix les construccions anticausatives de les passives, però també que els verbs de canvi d'estat de causa interna no inclouen un predicat CAUSA en la seva estructura lexicosemàntica.

Aquests autors parteixen de la concepció que els verbs de canvi d'estat de causa interna no alternen. Per tant, no han d'admetre aquest adjunt. En canvi, hem presentat dades que demostren que aquests verbs també es poden construir en variants causatives, tot i que restringint el tipus de subjecte en aquestes construccions. Aquestes dades

⁶⁸Com ja sabem, en les construccions de passiva pronominal, el complement agent no es legitima. En aquest sentit, podríem indicar que la construcció de passiva pronominal amaga més la causa d'un esdeveniment que la construcció de passiva perifràstica. En aquesta darrera, l'aparició del complement agent és opcional. Pot o no aparèixer. Però en les construccions de passiva pronominal l'aparició del complement agent no es legitima.

⁶⁹La nostra intuïció lingüística ens diria que aquesta construcció tampoc no sona del tot natural quan la causa és l'àcid. L'explicació és evidentment que l'àcid no és sinó un instrument-agent. És a dir, un instrument en mans d'un agent que actua voluntàriament.

D'aquesta manera, la conceptualització de l'esdeveniment, que un àcid ha corroït el ferro d'una barana, es fa prototípicament en el sentit que algú ha llençat voluntàriament àcid sobre el ferro per corroir-lo. També es podria entendre que l'acció no és voluntària. És en aquest sentit que la construcció no acaba de sonar natural. Si l'acció és voluntària, l'instrument s'entén com un agent (Schlesinger, 1989), per la qual cosa l'aparició del complement agent, com en els casos anteriors, sona estranya. Si l'acció no és voluntària, l'aparició d'aquest element com a complement agent sonaria menys estranya. D'aquí que la construcció sigui dubtosa.

En canvi, podem comprovar que l'aparició d'una causa més "natural" (el pas del temps) no impossibilita l'aparició d'aquesta causa.

corroboren les que ja havien exposat McKoon & Macfarland (2000), Wright (2001, 2002), Rodríguez (2011), Rappaport Hovav (2014) o Alexiadou (2014c).

2.3.3 *Conclusions provisionals*

En aquest apartat hem analitzat el comportament sintàctic de tot un grapat de verbs en català que podem considerar de canvi d'estat de causa interna, la llista dels quals hem elaborat a partir de les llistes de l'anglès (Levin & Rappaport Hovav, 1995) i de l'espanyol (Mendikoetxea, 1999b).

Com a primera conclusió important podem dir que, contràriament al que s'ha assenyalat tradicionalment, aquests verbs en català també participen de l'alternança causativa, tot i que la casuística és molt diversa.

En primer lloc hem analitzat un grapat de verbs que participen fàcilment de l'alternança causativa. Es tracta de verbs que podrien ser qualificats de causa interna o de causa externa segons les circumstàncies.

Després hem analitzat els verbs deadjectivals formats amb el prefix *en-*. Hem pogut comprovar que n'hi ha que indiquen un procés intern d'una persona (*engreixar*, *envermellir*, *empal·lidir*, *envellir*, *emmalaltir*, en certes ocasions *empitjorar*). En aquests casos, els verbs no poden participar de l'alternança causativa i només són possibles les construccions transitives amb el verb causatiu *fer*. En canvi, altres verbs indiquen processos que no són estrictament interns d'una persona, sinó que també es poden donar d'altres objectes (*enfosquir*, *empobrir*, *ennegrir*, *empitjorar*...). Aquests verbs sí que poden participar de l'alternança causativa amb subjectes CAUSA. No semblen rebutjar els subjectes agentius, però hem indicat que en realitat la conceptualització de l'esdeveniment, en aquests casos, és que no és directament el subjecte agentiu el que provoca el canvi d'estat.

Finalment hem analitzat un altre grup de verbs, el nucli dur dels verbs de canvi d'estat de causa interna, podríem dir. Hem usat l'anàlisi a partir de corpus (tal com han fet McKoon & Macfarland, 2000, i Wright, 2001, per a l'anglès, i Rodríguez, 2011, per a l'espanyol) per demostrar que aquests verbs, excepte alguns casos molt concrets, també participen de l'alternança causativa.

Tot en conjunt hem pogut observar que pel que fa a la participació dels verbs de canvi d'estat de causa interna en l'alternança causativa podem parlar d'una gradació que va des dels que no presenten gaire dificultats de participar-hi a aquells que s'hi mostren més reticents. De tota manera, hem de dir que quasi tots hi participen d'alguna manera.

També presenta gradació l'adjunció d'un clític pronominal en la construcció intransitiva. Hem pogut comprovar que normalment la variant anticausativa o intransitiva d'aquests verbs es construeix amb l'afegitó del clític *se*. Tot i això, hem pogut observar que hi ha variació dialectal especialment en els verbs que indiquen processos de canvi intern de les persones i que estan formats amb el prefix *en-* a partir de bases adjectives (del tipus *empal·lidir*, *engreixar*, *envermellir*, *emmalaltir*). En la nostra varietat dialectal sempre es construeixen sense clític, mentre que en altres varietats sembla que es va obrint camí un

canvi lingüístic cap a l'ús d'aquests verbs amb clític. A part d'aquests verbs, són molts pocs els que es construeixen sempre o quasi sempre sense clític en la variant intransitiva (ho analitzarem en el capítol 3).

La participació en l'alternança ens ha fet analitzar els tipus de subjectes que aquests verbs legitimen en la variant transitiva. Contràriament al que esmenta Alexiadou (2014c), no sembla que puguem fer dos grups molts diferenciats entre aquells verbs que permeten subjectes agentius i aquells que només en permeten de CAUSA.⁷⁰ El que sí que sembla clar és que la conceptualització dels esdeveniments té una influència important en els subjectes que es legitimen en la variant transitiva. Hem parlat en aquest sentit de la *Direct Causation Condition* (Wolff, 2003; Rappaport Hovav & Levin, 2012), tot i que en el capítol dedicat a la proposta teòrica hi tornarem (cf. capítol 6.3.2).

Segons aquest principi, un verb d'un únic argument es pot construir també com a transitiu si el subjecte representa una causa directa de l'esdeveniment expressat. Ara bé, pel que fa als subjectes AGENT, aquests només seran possibles si es presenten com a facilitadors, com a entitats intermèdies entre l'esdeveniment i les causes reals, i no pròpiament com a causants (Wolff, 2003). Hem comparat, en aquest sentit, alguns exemples de construccions amb subjectes agentius. Així, hem pogut comprovar que n'hi ha que els legitimen amb naturalitat, mentre que, en d'altres, aquests subjectes no queden legítims (cf. els casos de #*El fuster ha podrit la fusta* vs. *Els pagesos han assecat les figues*). Què permet que, en el primer cas, el subjecte agentiu no soni natural mentre que, en el segon cas, sí? Exclusivament la conceptualització que en fa el parlant. Ni *el fuster* és la causa directa que es podreixi la fusta, ni *els pagesos* que s'assequin les figues. Però en el segon cas aquests poden actuar com a subjecte, mentre que en el primer, *el fuster*, no. Es podria dir que en el segon cas hi ha un agent intermediari que facilita l'esdeveniment de podrir-se: la humitat. I en aquest cas aquest element sí que pot funcionar com a subjecte de la variant transitiva. Des del nostre punt de vista, això també respon a la segona condició de Wolff (2003). Potser poguéssim parlar en aquest sentit de facilitadors directes. És a dir, els agents podrien actuar com a subjectes de la variant transitiva si es veiéssim com a facilitadors més directes que qualsevol circumstància natural (o almenys com a facilitadors iguals de directes que les circumstàncies naturals) que pugui provocar el procés de canvi. Hem observat, en aquest sentit, un cas en què les causes directes d'un esdeveniment de canvi no es veuen naturals com a subjectes de la variant transitiva i, en canvi, sí que s'hi veuen les condicions facilitadores. Es tracta del verb *corcar*. Aquesta observació menaria a canviar lleugerament la *Direct Causation Condition*.

Per altra banda, també hem analitzat les possibilitats de construcció d'aquests tipus de verbs en passiva. Hem pogut comprovar que, quan el subjecte de la variant transitiva és agentiu, la construcció intransitiva s'ha d'entendre com de passiva pronominal, tot i que en certs casos també es pot entendre com a anticausativa, atès que el subjecte agentiu funciona precisament com a facilitador i no com a causa directa. En aquest sentit, la interpretació de les construccions amb verbs de canvi de causa interna s'allunya un poc

⁷⁰En tot cas, el verb que aquesta autora indica com a exemple dels que poden prendre subjectes agentius en la variant transitiva (*ferment*) no es comporta de manera similar en català, ja que en l'anàlisi a partir del corpus lingüístic hem trobat que en totes les aparicions en el corpus sempre es construeix com a intransitiu.

de les construccions amb verbs agentius o de causa inespecificada que hem vist anteriorment. En els casos dels verbs agentius, la construcció intransitiva només es pot entendre com a passiva pronominal. En canvi, en les construccions amb verbs de causa inespecificada la interpretació serà de passiva pronominal o anticausativa depenent del subjecte en la variant causativa. Finalment, en les construccions amb verbs de canvi de causa interna la interpretació dependrà de la conceptualització de l'esdeveniment, però la interpretació anticausativa també es pot derivar d'un subjecte [+humà]. Sembla com si, entesos com a facilitadors, aquests subjectes perdessin la seva càrrega agentiva.

2.4 *Conclusions finals del capítol*

En aquest capítol hem analitzat el comportament dels verbs de canvi d'estat del català respecte de l'alternança causativa. Hem partit de la classificació dels verbs de canvi d'estat en verbs de causa externa i causa interna de Levin & Rappaport Hovav (1995), però l'hem completada amb les aportacions de Marantz (1997), Harley & Noyer (2000) i Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b). Aquestes classificacions parteixen de la semàntica enciclopèdica de les arrels i de la conceptualització que se'n fa. Així, aquestes aportacions subdivideixen els verbs de canvi de causa externa en diferents tipus (verbs de causa inespecificada, verbs de causa externa i verbs agentius) per acomodar la classificació a la participació en l'alternança.

Tanmateix, en la nostra opinió la casuística s'escapa de la classificació, per la qual cosa la classificació esdevé circular. Així, els autors classifiquen un verb en un o altre tipus segons el seu comportament en l'alternança, per la qual cosa aquest comportament esdevé causa i conseqüència de la classificació. De fet, el principal problema de les classificacions és que estableixen un grup de verbs de canvi de causa interna perquè no participen de l'alternança i només es poden construir com a intransitius, que, tanmateix, hem mostrat que sí que participen de l'alternança tot i que restringint els subjectes que poden legitimar en la construcció causativa. En aquest sentit, Acedo-Matellán & Mateu (2014) ja indiquen que des del punt de vista conceptual, les arrels són opaques pel que fa a la computació sintàctica, per la qual cosa les classificacions ontològiques de les arrels esdevenen espúries.

A més a més, hem pogut observar restriccions pel que fa a la participació en l'alternança de verbs de causa inespecificada. En aquest sentit, doncs, els verbs de canvi de causa inespecificada, que mostren un comportament molt estable pel que fa a la participació en l'alternança, presenten contextos en què no alternen. En aquests casos, el subjecte de la variant causativa es agentiu.

Per tant, en realitat només s'ha d'establir una distinció entre els verbs agentius, que no poden participar en l'alternança, i verbs de causa que sí que hi participen. Segons aquesta proposta, els verbs que restringeixen el seu argument extern al paper temàtic AGENT no participen de l'alternança perquè són verbs diàdics associats a dos arguments, un que expressa la causa i un altre que expressa el resultat. En canvi, els verbs que participen de l'alternança serien verbs monàdics que estarien lèxicament associats únicament a un

argument, el que expressa l'entitat que pateix el canvi d'estat. A partir dels treballs que distingeixen entre els verbs de manera i els verbs de resultat (*cf.*, per exemple, Beavers & Koontz-Garboden, 2012; Koontz-Garboden & Beavers, 2009; Levin & Rappaport Hovav, 2008, 2013, Mateu & Acedo-Matellán, 2012, o Rappaport Hovav & Levin, 2010), els verbs agentius serien del primer tipus, mentre que els verbs de causa serien del segon. En aquest sentit, doncs, la participació en l'alternança dependria de si el verb lexicalitza la manera en què es duu a terme l'esdeveniment denotat pel predicat, o si lexicalitza l'estat resultat d'aquest esdeveniment. Només els segons podrien participar de l'alternança.

Tanmateix, també hem pogut indicar exemples de verbs amb arguments externs amb paper temàtic CAUSA (com per exemple *destruir*) que no participen de l'alternança causativa, la qual cosa va contra la generalització establerta per Levin & Rappaport Hovav (1995), Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b) i Martin & Schäfer (2014). Aquest fet quedaria per explicar, però es podria argumentar que també són verbs que lexicalitzen la manera en què es duu a terme l'esdeveniment. En aquest cas, l'estructura d'aquests verbs també seria diàdica. Tanmateix, també es podria argumentar que és el coneixement del món dels parlants el que determina si la construcció és acceptable o no.

Com a conseqüència del fet que els verbs amb argument extern AGENT no poden participar de l'alternança, hem postulat que les construccions intransitives corresponents a aquests verbs són en realitat construccions de passiva pronominal. Aquest fet es veu clarament en els verbs agentius, en què la construcció anticausativa no es legitima. Tanmateix, en el cas dels verbs de causa inespecificada hem argumentat que la construcció intransitiva pot entendre's alternativament com de passiva pronominal si correspon a una construcció causativa amb verb agentiu, o a una construcció anticausativa si correspon a una causativa amb subjecte CAUSA.

Amb els verbs de canvi de causa interna, tanmateix, hem argumentat que les variants intransitives de construccions causatives amb subjecte agentiu es poden entendre no només com de passiva pronominal, sinó també com a anticausatives. Hem justificat aquest fet perquè l'agent en aquestes construccions és més aviat un facilitador de l'esdeveniment de canvi i no la causa directa d'aquest.

Aquesta conclusió suposa que cap construcció transitiva amb un verb agentiu alterna, ja que la variant intransitiva no és anticausativa sinó de passiva pronominal. Només les construccions amb un AGENT en verbs de canvi de causa interna podrien alternar, sempre que la conceptualització de l'esdeveniment volgués remarcar que el subjecte és només facilitador de les condicions que desencadenen el canvi i no causa directa.

Al llarg del capítol hem destacat diferents vegades la importància del coneixement del món en la legitimació de les construccions. En aquest sentit l'explicació de la casuística dels verbs de canvi respecte de la participació en l'alternança dependria d'aspectes no lèxics. Així, la pertinència d'una variant lingüística per descriure un esdeveniment dependria de si es concep la variant anticausativa o la causativa com a apropiades per descriure'l (*cf.* Rappaport Hovav & Levin, 2012).

També hem destacat la importància del coneixement del món quan hem revisat la legitimació d'arguments externs amb paper temàtic INSTRUMENT. Hem comprovat que la

diferenciació que fan Alexiadou & Schäfer (2006) entre *eines primàries* i *eines secundàries* no és gaire clara i que la legitimació d'instruments sembla motivada més per les propietats seleccionals del predicat i la conceptualització que en fan els parlants, que no per les característiques de l'instrument, com aquests autors indicaven. Sí que ens ha semblat pertinent la distinció entre instruments causa i instruments agentius. Els primers poden participar més fàcilment com a arguments externs en construccions causatives, mentre que els segons només ho poden fer en contextos en què els instruments que s'usen com a subjectes es conceptualitzen com a apropiats per realitzar l'esdeveniment de què es parla.

Finalment, hem destacat també la importància del fenomen de la gradació. Així, quan hem analitzat la participació dels verbs de canvi de causa interna en l'alternança, hem indicat que podem parlar d'una gradació que va des dels que no presenten gaire dificultats per participar-hi a aquells que s'hi mostren més reticents, tot i que quasi tots hi participen d'alguna manera.

També hem indicat que presenta gradació l'adjunció d'un clíctic pronominal en la construcció intransitiva. Es tracta d'una qüestió que analitzarem amb més profunditat en el capítol 3, però hem pogut comprovar que normalment la variant anticausativa o intransitiva es construeix amb l'afegitó del clíctic *se*, fins i tot en el cas dels verbs de causa interna, dels quals tradicionalment s'havia dit que no prenen el clíctic. A més, hem mostrat que hi ha verbs amb un alt percentatge d'ocurrències només com a intransitius que també es construeixen amb el clíctic pronominal. De fet, els verbs que es construeixen sense el clíctic són molt pocs.

Aquests fets ens han fet posar en dubte la correlació establerta per alguns autors (*cf.*, per exemple, Alexiadou, 2014c); Centineo, 1995; Haspelmath, 1993; Heindinger, 2014, 2015, o Schäfer, 2008) en el sentit que els verbs que denoten esdeveniments conceptualitzats com a espontanis tendeixen a ser expressats més aviat com a intransitius sense clíctic, mentre que els verbs que denoten canvis poc susceptibles d'ocórrer de manera espontània tendeixen a ser usats com a transitius i a marcar la variant intransitiva amb el clíctic. Així doncs, hem considerat que aquesta correlació és només una tendència.

Capítol 3

TRES TIPUS D'ANTICAUSATIUS

En el capítol 2 hem analitzat la participació dels verbs de canvi d'estat en català en l'alternança causativa. Hem aprofundit especialment en els anomenats verbs de canvi de causa interna, dels quals s'havia dit que no participaven de l'alternança. Hem pogut comprovar, tanmateix, que, contràriament al que s'havia dit, i com han demostrat altres autors per a altres llengües (*cf.* McKoon & Macfarland, 2000, o Wright, 2001, per a l'anglès, i Rodríguez, 2011, per a l'espanyol), aquests verbs també participen de l'alternança en català, tot i que restringeixen les entitats que poden funcionar com a subjecte de la variant causativa. A més a més, hem pogut comprovar que la major part d'aquests verbs de canvi de causa interna prenen també el clític *se* en la variant anticausativa, tot i que s'havia indicat que aquests verbs es construïen, en la variant intransitiva, sense el clític.

De fet, en català podem trobar tres tipus de verbs anticausatius depenent de si prenen o no el clític pronominal (*cf.* Gràcia i Solé, 1989), de manera paral·lela al que passa en italià (Folli, 1999), francès (Labelle, 1992), espanyol (Cuervo, 2014) o alemany (Schäfer, 2008), com veurem a continuació. Així, hi ha verbs que en la variant anticausativa afegeixen el clític *se* sempre, n'hi ha que no l'afegeixen mai i n'hi ha que poden o no afegir-lo opcionalment.

En aquest sentit, un mateix parlant pot usar de vegades un mateix verb amb el clíctic i altres, sense. Però la diferència també pot ser geolectal.

- (1) a. El temps ha rovellat la reixa.
b. La reixa s'ha rovellat.
c. #La reixa ha rovellat.
- (2) a. En Joan ha bullit la llet.
b. #La llet s'ha bullit.
c. La llet ha bullit.
- (3) a. El cuiner ha cuit els macarrons.
b. Els pastissets de crema es coïen al forn. (a partir d'un exemple del DDLC, s.v. cuire)
c. Perquè les coques coguen l'endemà dematí. (a partir d'un exemple del DDLC, s.v. cuire)
- (4) a. El menjar ha fet engreixar en Joan.
b. En Joan s'ha engreixat.
c. En Joan ha engreixat.

Tal com dèiem més amunt, la diferència entre prendre el clíctic o no pot ser geolectal. Així, en el cas (3b), l'exemple prové d'un text de Montserrat Roig (*El temps de les cireres*), autora d'origen barceloní, mentre que l'exemple (3c) prové d'un receptari mallorquí. El mateix passa amb l'exemple (4). En la nostra varietat dialectal (el mallorquí) únicament formularíem (4c), mentre que un parlant de la varietat central del català només diria, segurament, (4b).

Tanmateix, el que és important és que nombrosos autors han establert una relació entre la presència o l'absència del clíctic i la telicitat o l'atelicitat de l'esdeveniment denotat. És el cas, per exemple, de Folli (1999, 2001), Labelle (1990, 1992) o Labelle & Doron (2010). Segons aquestes aproximacions, les anticausatives amb el clíctic *se* són tèliques, mentre que les no marcades són atèliques. Per tant, segons aquestes autores, el clíctic pronominal determina l'aspectualitat d'aquestes construccions.

Labelle & Doron (2010), reinterpretant els tests usats per Labelle (1992), quan es demanen quina de les dues construccions és la preferida, indiquen que totes dues, en francès, tenen diferents condicions d'ús, en el sentit que les construccions anticausatives no marcades afirmen l'autonomia del procés, mentre que les marcades focalitzen l'assoliment d'un estat resultant per part de l'argument del verb. Segons aquestes autores, la construcció anticausativa marcada (*middle anticausative construction*, diuen elles) es dona quan les propietats de l'entitat en la posició de subjecte són tals que aquesta entitat no experimenta un canvi causat internament. En canvi, la construcció anticausativa no marcada (*active anticausative derivation*, diuen elles) s'observa quan el subjecte experimenta una acció internament causada.

Els exemples que posen són els següents:

- (5) a. Il vit le mouchoir se rougir soudain.
 b. *Il vit le mouchoir rougir soudain.
 c. Jeanne rougit.
 d. *Jeanne se rougit.
 (Labelle & Doron, 2010: 309 (6-7))

Així doncs, a (5a-b) la construcció preferida és la marcada perquè l'entitat en la posició de subjecte no sofreix el canvi de manera interna, cosa que sí que ocorre en les construccions (5c-d), en què la preferida és la no marcada perquè el procés és intern.

En aquest capítol revisarem, en primer lloc, les classificacions dels verbs que participen de l'alternança fetes en italià (Folli, 1999), francès (Labelle, 1992), alemany (Schäfer, 2008), espanyol (Cuervo, 2014) i català (Gràcia i Solé, 1989), les qual recullen que en aquestes llengües podem trobar tres tipus de verbs anticausatius segons prenguin o no un clític pronominal o el prenguin de manera opcional. En segon lloc, revisarem més aprofundidament la casuística del català, i n'analitzarem els tres tipus d'anticausatiu. Finalment, analitzarem les característiques aspectuals d'aquests tres tipus per comprovar si les hipòtesis que relacionen la presència del clític amb la telicitat o atelicitat d'aquestes construccions són certes i també si les construccions anticausatives són inacusatives o no, com indica Labelle (1992).

3.1 *Classificacions fetes*

A continuació revisarem les propostes de Folli per a l'italià, Labelle per al francès, Schäfer per a l'alemany, Cuervo per a l'espanyol i, finalment, Gràcia i Solé per al català. Cal indicar que Folli, Schäfer i Cuervo es refereixen al verbs que mostren un marcatge morfològic en la variant anticausativa com a classe A. Als verbs que no mostren el marcatge morfològic, com a classe B. I als verbs que poden o no dur opcionalment un clític pronominal, com a classe C. Nosaltres també usarem aquesta denominació en la nostra classificació i l'estendrem també als autors que no l'usen.

3.1.1 *Folli (1999) per a l'italià*

En italià, segons Folli (1999), també trobem tres classes de verbs de canvi d'estat que participen de l'alternança causativa: aquells que en la seva forma intransitiva prenen *obligatòriament* el clític *si*, aquells altres que no prenen aquest clític, i aquells altres que *no necessàriament* (en les seves paraules) el poden prendre.

Els verbs que aquesta autora indica com a exemple de cadascuna d'aquestes tres classes són els següents (els reproduïm en italià amb la forma en anglès amb què l'autora els tradueix entre parèntesis):

- (6) Verbs que obligatòriament necessiten *si* (classe A)
rompere (break), alterare (alter), svegliare (awake), aprire (open), chiudere (close),
espandere (expand), capovolgere (capsize), sbriciolare (crumble), dividere (divide),
sfilacciare (fray), fermare (halt), rovesciare (overtum), restringere (shrink), arrotolare
(roll up), bagnare (wet)
- (7) Verbs que no permeten el clític *si* (classe B)
affondare (sink), invecchiare (age), diminuire (diminish), cambiare (change), bollire
(boil), guarire (heal), migliorare (improve), maturare (mature), aumentare (increase),
diminuire (decrease)
- (8) Verbs que permeten *si*, però no obligatòriament (classe C)
fondere (melt), cuocere (bake), raffreddare (cool), riscaldare (heat), asciugare (dry),
gelare (freeze), bruciare (burn), sgonfiare (deflate), ingrandire (enlarge)

Segons Folli (1999: 38), els verbs que prenen obligatòriament el clític *si* en la seva forma anticausativa són verbs transitius en el lèxic i tenen, per tant, una representació semàntica amb dos arguments (el causant i el pacient), tal com també esmenten Levin & Rappaport Hovav (1995).¹ Així, aquests verbs inicialment són transitius i incorporen la noció de causació en el predicat. Segons l'autora, la formació de la variant anticausativa es produeix mitjançant una operació d'incoativització, que té la funció d'actuar sobre el component de causa de la forma transitiva i d'eliminar-lo de la interpretació semàntica del verb. El clític reflexiu, segons l'autora, recolliria l'estat final resultant de l'esdeveniment causat externament.

Per provar la natura bàsicament transitiva d'aquest tipus de verbs, Folli proposa un test ja usat per Centineo (1995), consistent a situar el verb sota el verb causatiu *fer*. Segons Centineo, aquest fet pot donar lloc a una ambigüitat en el significat, tal com mostraria (9), amb un verb d'activitat.²

- (9) a. Maria ha fet menjar el gall dindi.
b. = Maria ha fet que el gall dindi mengés.
c. = Maria ha fet que algú mengés el gall dindi.

A més a més, si el verb que s'incrusta sota el verb *fer* és un verb reflexiu, el clític no hi apareix:

¹Segons l'autora, un dels aspectes més interessants de l'anàlisi de l'alternança és la qüestió de la prioritat entre la variant transitiva i la intransitiva. I de fet, establir quina és la variant prioritària, si la transitiva o la intransitiva, és l'objectiu final del seu article. (cf. Folli, 1999: 33).

²Aquest exemple és una traducció del que usa Folli (1999: 39), recollit per aquesta autora a partir de Centineo (1995).

- (10) a. Na Maria es pentina.
 b. La mama fa pentinar na Maria.
 c. #La mama fa pentinar-se na Maria.

Segons Folli, quan un verb alternant que es construeix sempre amb el clíctic pronominal se situa sota el control del verb causatiu *fer*, només la lectura transitiva és possible (cf. (11)). I és precisament el fet que els verbs d'aquest tipus no puguin tenir una lectura intransitiva sota el verb causatiu *fer* el que provaria, segons l'autora, que aquests verbs són bàsicament transitius i que la forma intransitiva s'aconsegueix a partir d'un procés d'intransitivització o incoativització.

- (11) a. Na Maria fa rompre la finestra.
 b. = Na Maria fa que algú rompi la finestra.
 c. ≠ Na Maria fa que la finestra es rompi.

Tot i això, com indica la mateixa autora a peu de pàgina, quan el subjecte és un esdeveniment, per comptes d'un agent humà, la segona lectura es veu més possible:

- (12) a. La tempesta fa rompre la finestra.
 b. = La tempesta fa que la finestra es rompi.

Curiosament, però, en aquest cas la lectura transitiva és impossible:

- (13) #La tempesta fa que algú rompi la finestra.

Per altra banda, els verbs que participen de l'alternança causativa però no poden prendre el clíctic *si* en la seva forma intransitiva, segons destaca Folli, denoten en italià un tipus diferent de causació que els verbs que prenen el clíctic obligatòriament. La hipòtesi de l'autora (cf. Folli, 1999: 41) és que els verbs que no prenen el clíctic són verbs que expressen un canvi de posició o un canvi de grau sense un estat final implicat. O sigui, que estaríem davant de verbs atèlics. Segons l'autora, aquesta distinció semàntica està directament relacionada amb el comportament sintàctic diferenciat respecte dels verbs que sí prenen el clíctic.³ A més a més, segons l'autora, els verbs que no prenen el clíctic sota el control del verb *fer* tenen *principalment* un significat intransitiu, tot i que no rebutgen les lectures transitives.

Així doncs, segons aquesta autora, aquests verbs són bàsicament intransitius i la forma transitiva s'aconsegueix mitjançant un procés de causativització.⁴

³L'autora destaca que, segons Centineo (1995), els verbs que prenen obligatòriament el clíctic pronominal en la variant anticausativa denoten un "canvi d'estat causat", mentre que els verbs que no el prenen (i també els verbs que permeten el clíctic *si*, tot i que no obligatòriament) denoten un "canvi d'estat autònom".

⁴Segons Folli, alguns verbs de canvi d'estat que només tenen forma intransitiva, és a dir, que no poden participar de l'alternança, únicament poden formar la forma transitiva o causativa amb la inserció del verb *fare* (*fer*), però només amb la lectura intransitiva, ja que en aquests casos la lectura transitiva és impossible. A (i) posem un exemple amb el verb català *créixer*. Folli (1999: 23 (24)) inclou un exemple amb el verb italià *evaporare*, però en català aquest verb pren el clíctic pronominal en la forma intransitiva (cf. *L'aigua s'ha evaporat amb el Sol*).

Centineo (1995) proposa que la diferència en el comportament sintàctic entre els verbs de la primera classe (que incorporen el clíctic pronominal) i els de la segona (que no l'incorporen) es deu a la diferent representació lexicosemàntica. Segons aquesta autora, els verbs del segon tipus són bàsicament intransitius i, per tant, no contenen un component causatiu en el seu significat, la qual cosa bloqueja l'aparició del clíctic pronominal, ja que aquest s'incorpora en el procés d'incoativització. Així doncs, segons aquesta autora, els verbs que no incorporen el clíctic pronominal serien assoliments (*achievements*), mentre que els verbs de la primera classe, els que sí incorporen el clíctic, serien realitzacions (*accomplishments*).

Ara bé, segons Folli, aquesta explicació no és del tot satisfactòria, ja que és incapaç de justificar per què la incoativització no es pot aplicar a la forma transitiva dels verbs bàsicament intransitius. De fet, segons aquesta autora, això és el que passa amb els verbs de la tercera classe: aquells que prenen el clíctic pronominal, encara que no obligatòriament.

Segons Folli, aquesta classe està formada per verbs amb un patró d'alternança més complex, ja que bàsicament són intransitius (i, per tant, no incorporen el clíctic pronominal) que es poden causativitzar (i, doncs, comportar-se com a transitius), i que a partir de la forma transitiva es poden tornar a incoativitzar i esdevenir de nou intransitius, aquest cop amb el clíctic pronominal. És per aquest motiu que aquests verbs tenen una forma intransitiva amb el clíctic i una sense.

L'autora usa el test d'incrustar el verb sota *fer* per demostrar que la forma bàsica és la intransitiva. Així, segons Folli, quan usem un verb d'aquest tipus en una construcció causativa amb el verb *fer*, el seu significat primari és intransitiu, tot i que pugui tenir també un significat transitiu.⁵

La intuïció que exposa aquesta autora és que hi ha una petita diferència aspectual en el significat de les dues variants intransitives d'aquests verbs. Per una banda, quan es construeixen sense el clíctic pronominal denoten l'existència d'un procés, mentre que quan es construeixen amb el clíctic es refereixen a l'estat resultant del procés.⁶

- (i) a. El jardiner ha fet créixer les plantes.
- b. El jardiner ha fet que les plantes creïessin.
- c. *El jardiner ha fet que algú creixés les plantes.

Els exemples que l'autora posa d'aquests verbs són els següents:

- (ii) evaporare (evaporar), scoppiare (rebotar, esclatar), appassire (mustiar-se), esplodere (explotar), crescere (créixer), tacere (fer callar)
- (Folli, 1999: 22)

L'autora destaca que els verbs de (ii) no poden tampoc participar en construccions mitjanes (*Es creixen plantes vs. Es fan créixer plantes).

⁵ L'exemple que posa és amb el verb *fondere* (*fondre*):

- (i) a. Maria fece fondere il cioccolato.
- b. Maria made melt the chocolate.
- c. Maria made the chocolate melt.
- d. Maria had someone melt the chocolate.

(Folli, 1999: 44)

Segons l'autora, el significat de (ia) és, primàriament, el de (ic), tot i que també pugui ser el de (id).

⁶ Aquesta és també la conclusió de Labelle (1992).

Així doncs, segons Folli, la diferència en el marcatge morfològic dels verbs es correspon amb una diferència en el significat aspectual. Tots els verbs del primer tipus, verbs que obligatòriament necessiten *si* en la variant intransitiva de l'alternança causativa, són tèlics o permeten una interpretació tèlica, tant en la variant transitiva com en l'anticausativa. En canvi, els verbs del segon tipus, els verbs que no permeten el clíctic *si*, són sempre atèlics. Finalment, els verbs del tercer tipus, aquells que poden o no prendre el clíctic *si*, tenen una interpretació obligatòriament tèlica quan el prenen, però permeten totes dues interpretacions, tèlica i atèlica, quan no el prenen.

L'autora arriba a aquestes conclusions a partir de l'aplicació d'una sèrie de tests, entre els quals la legitimació d'adverbials del tipus *en una hora / durant una hora*, l'acceptabilitat de la negació de l'assoliment de l'estat final o la comprovació de si la perífrasi progressiva implica l'assoliment de l'estat final o no.

Comprovem-ho a partir d'aquests exemples extrets de Schäfer (2008: 14-16 (15-22)), els quals traduïm a la forma catalana:⁷

(14) Verbs del primer tipus (classe A)

- a. Gianni ha chiuso la finestra in un secondo.
- a'. En Joan ha tancat la finestra en un segon.
- b. La finestra si è chiusa in un secondo.
- b'. La finestra s'ha tancat en un segon.
- c. ?Gianni ha chiuso la finestra, ma non è chiusa.
- c'. ?En Joan ha tancat la finestra, però no està tancada (del tot).
- d. ?La finestra si è chiusa, ma non è chiusa.
- d'. ?La finestra s'ha tancat, però no està tancada (del tot).
- e. Gianni sta chiudendo la finestra ≠ Gianni ha chiuso la finestra.
- e'. En Joan està tancant la finestra ≠ En Joan ha tancat la finestra.

(15) Verbs del segon tipus (classe B)

- a. Gianni ha diminuito la temperatura per un'ora.
- a'. En Joan ha abaixat la temperatura durant una hora.
- b. La temperatura è diminuita per un'ora.
- b'. La temperatura ha baixat durant una hora.
- c. ??Gianni ha diminuito la temperatura completamente.

⁷Aquest autor (cf. Schäfer, 2008: 19) ja adverteix que la generalització que exposa Folli no és tan clara, ja que podem trobar excepcions en totes dues direccions, és a dir, podem trobar verbs que esperariem que es comportessin com a atèlics i que de fet no tenen aquesta lectura, i verbs que esperariem que fossin estrictament tèlics i que, en canvi, tenen lectures atèliques. Aquest autor també avisa sobre la interpretació que Folli fa dels anomenats *assoliments de grau*, en el sentit que no són purs processos com indica. L'autor acaba amb aquesta conclusió: «We might question, therefore, that the distribution of 'si' in Italian anticausatives is really directly associated with telicity.» (Schäfer, 2008: 19).

- c'. ??En Joan ha abaixat la temperatura completament.
- d. La temperatura è diminuita, ma non è diminuita completamente.
- d'. La temperatura ha baixat, però no ha baixat completament.
- e. Gianni sta diminuendo la temperatura ≠ Gianni ha diminuito la temperatura.
- e'. En Joan està abaixant la temperatura ≠ En Joan ha abaixat la temperatura.

(16) Verbs del tercer tipus (classe C)

- a. Il cioccolato è fuso per pochi secondi / in pochi secondi.
- a'. La xocolata s'ha fosa durant pocs segons / en pocs segons.
- b. Il cioccolato si è fuso *per pochi secondi / in pochi secondi.
- b'. La xocolata s'ha fosa *durant pocs segons / en pocs segons.⁸
- c. La casa è bruciata (per un'ora), ma non è bruciata.
- c'. La casa ha cremat (durant una hora), però no està cremada (del tot).
- d. *La casa si è bruciata, ma non è bruciata.
- d'. *La casa s'ha cremat, però no està cremada (del tot).

3.1.2 Labelle (1992) per al francès

Per la seva banda, Labelle (1992) també distingeix tres tipus de verbs de canvi d'estat en francès, segons si prenen o no prenen el pronom clític o poden prendre'l de manera opcional. Així, aquesta autora distingeix aquells verbs de canvi d'estat que, segons la seva denominació, participen només o principalment de la construcció intransitiva, aquells que participen només de la construcció reflexiva (que prenen, per tant, un clític pronominal) i aquells que poden participar de la construcció intransitiva o de la construcció reflexiva.

A continuació els reproduïm en francès, amb la forma anglesa corresponent amb què l'autora els tradueix (Labelle, 1992: 376-377 (4-6)).

- (17) Verbs que participen de la construcció intransitiva (serien classe B)
 cuire (cook), durcir (harden), éclater (burst), fondre (melt), grandir (grow), grossir (grow bigger), maigrir (grow thinner), moisir (mould), pourrir (rot), sécher (dry), vieillir (age)

⁸En el cas del català, com podem comprovar, la variant intransitiva del verb *fondre* pren sempre el clític *se*. Per tant, hem de llegir la traducció dels exemples de Folli tenint en compte que els fenòmens que ressenya no tenen perquè ser exactament iguals en català, ja que potser verbs que en una llengua són d'un tipus, són d'un altre en l'altra. El mateix passa amb el verb *cremar* dels exemples (16c-d).

- (18) Verbs que participen de la construcció reflexiva (serien classe A)
 s'alléger (become lighter), s'agrandir (become bigger), s'assécher (to dry out),
 s'humidifier (become humid), s'amaigrir (become thinner), s'améliorer (improve),
 s'abêtir (turn into a moron), se poisser (become sticky), se couvrir (become covered),
 s'enkyster (encyst), se calcifier (calcify), s'allourdir (become heavier), s'engourdir
 (become numb), se nuancer (nuance), se rabougrir (shrivel up), se civiliser (become
 civilised), s'américaniser (become americanised)
- (19) Verbs que poden participar de la construcció intransitiva i de la reflexiva (serien
 classe C)
 noircir (blacken), rougir (become red), épaissir (thicken), gonfler (inflate), enfler
 (swell), élargir (widen), refroidir (cool), ramollir (soften), rétrécir (get narrower)

Labelle (1992) no argumenta que la diferència entre els verbs que es construeixen amb el clíctic *se* i els que no s'hi construeixen estigui exactament relacionada amb la telicitat o atelicitat d'aquests verbs.

Tanmateix, l'autora sí que destaca que entre aquestes construccions existeix una diferència aspectual important. Segons Labelle, els verbs anticausatius que es construeixen amb el clíctic *se* focalitzen sobre l'estat resultant de l'esdeveniment, mentre que els anticausatius sense clíctic focalitzen sobre el component de procés.

L'autora utilitza tota una sèrie de tests per analitzar el comportament sintàctic dels verbs que prenen el clíctic o no el prenen. Entre aquests tests trobem el de la selecció d'auxiliar, el de la possibilitat de cliticització en *en* d'un sintagma nominal postverbal, la possibilitat d'incrustar una clàusula de relatiu amb infinitiu, etc. Tots aquests tests fan que l'autora conclouï que la diferència morfològica en les construccions anticausatives reflecteix una diferència sintàctica entre verbs inergatius (els que es construeixen sense el clíctic) i verbs inacusatius (els que es construeixen amb el clíctic).

Segons Labelle, quan el procés de canvi es condueix internament (*internally driven transformation*), únicament és possible la construcció sense el clíctic. En canvi, quan es pot albirar que en el canvi hi intervenen factors externs en algun sentit, la construcció es fa amb el clíctic.

Segons l'autora, quan la construcció tant pot ser amb el clíctic com sense, amb un significat quasi idèntic (*cf.* (20)), totes dues construccions descriuen un canvi d'estat d'una entitat, i la diferència intuïtiva entre totes dues és que en la construcció sense clíctic el procés es veu objectivament com una transformació de l'entitat, mentre que en la construcció amb clíctic el canvi es presenta amb èmfasi en l'estat final de l'entitat.

- (20) a. Son ardeur se refroidit.
 b. *Son ardeur refroidit.
 c. Le café (se) refroidit.
 (Labelle, 1992: 394 (42))

Per l'autora, un bon nombre de marcadors aspectuals juguen un paper important en la determinació de la tria de la construcció (amb clíctic o sense) en aquells casos de verbs

del tercer tipus. Així, segons Labelle, la construcció amb el clíctic és incompatible amb l'expressió *mettre quelque chose à (poser quelqu'un a + infinitiu)*, que descriu el fet de crear les condicions apropiades per tal que un procés autònom tengui lloc (cf. (21)). La tria del temps verbal també juga un paper important en la diferència de focalització entre les construccions amb clíctic i sense. Així, alguns verbs que normalment es construeixen sense el clíctic l'accepten si s'usa un temps de passat (*passé composé*) (cf. (22)). Finalment, l'autora també destaca que l'ús d'adverbials perfectius, del tipus *en x temps*, afavoreix l'ús de la construcció amb clíctic (cf. (23)).

Doron & Labelle (2011) afegeixen una nova prova per a la determinació de la tria o no del pronom. Segons aquestes autores, quan l'entitat que ocupa la posició de subjecte és del tipus que no pot experimentar un canvi d'estat conduït internament (*internally-driven change*), és més probable que es construeixi amb el clíctic *se* (cf. (24)).

- (21) a. Le sucre caramélise.
 a'. El sucre caramel·litza.⁹
 b. Le sucre se caramélise.
 b'. El sucre es caramel·litza.
 c. Le cuisinier a mis le sucre à caraméliser.
 c'. El cuiner ha posat el sucre a caramel·litzar.
 d. *Le cuisinier a mis le sucre à se caraméliser.
 d'. *El cuiner ha posat el sucre a caramel·litzar-se.
 (Labelle, 1992: 396 (48-49))
- (22) a. Son état empire / Son état empirait / Son état a empiré.
 a'. El seu estat empitjora / El seu estat empitjorava / El seu estat ha empitjorat.
 b. *?Son état s'empire / *? Son état s'empirait / Son état s'est empiré.
 b'. *?El seu estat s'empitjora / *?El seu estat s'empitjorava / El seu estat s'ha empitjorat.
 (Labelle, 1992: 397 (51))
- (23) a. Le ciment a durci pendant 3 heures.
 a'. El ciment endureix durant 3 hores.
 b. *?Le ciment s'est durci pendant 3 heures.
 b'. *?El ciment s'ha endurit durant tres hores.
 c. Les joints de caoutchouc durcissaient en quelques années.
 c'. Les juntes de cautxú s'han endurit en alguns anys.
 d. Les joints de caoutchouc se durcissaient en quelques années.

⁹Com abans, la traducció és simplement expositiva. No s'hi emet cap judici afegit de si en català la construcció es veu com a gramatical o no. Simplement es reproduïxen en català els judicis de l'autora en l'original.

- d'. Les juntes de cautxú s'han endurit en alguns anys.
(Labelle, 1992: 398 (53-54))
- (24) a. Il vit le mouchoir se rougir soudain.
a'. Va veure que el mocador s'envermellia de cop i resposta.
b. *Il vit le mouchoir rougir soudain.
b'. *Va veure que el mocador envermellia de cop i resposta.
c. Jeanne rougit.
c'. Na Joana envermelleix.
d. *Jeanne se rougit.
d'. *Na Joana s'envermelleix.
(Doron & Labelle, 2011: 145 (11-12))

3.1.3 Schäfer (2008) per a l'alemany

Schäfer (2008), per la seva banda, indica que en alemany també podem identificar, atenent la morfologia, tres tipus d'anticausatiu. Per una banda, els anticausatiu que prenen el pronom reflexiu *sich*; per una altra banda, els que es construeixen obligatòriament sense el pronom *i*, finalment, un petit grup d'anticausatiu que opcionalment poden o no prendre el pronom reflexiu (Schäfer, 2008: 30).¹⁰

Els verbs que aquest autor indica en la llista de cada tipus són els següents (*cf.* Schäfer, 2008: 30-33, taules 5-6):

- (25) Verbs que necessiten *sich* (classe A)
Verbgrößern (enlarge), ausdehnen (extend), verbreiten (spread), verbessern (improve), ausrichten (straighten up), verdoppeln (double), verändern (alter), verlängern (lengthen)
- (26) Verbs que s'usen sense *sich* (classe B)
Schmelzen (melt), kochen (cook), zerbrechen (break), umstürzen (overturn), ein-/zerreißen (tear), austrocknen (dry out), zerkrümmeln (crumple), ab-/zunehmen (in/decrease)

¹⁰Schäfer (2008) reporta que també en grec podem trobar tres classes de verbs anticausatiu: aquells que presenten un marcatge morfològic especial, aquells altres que resten morfològicament no marcats, i finalment aquells que poden ser opcionalment marcats. Cal tenir en compte, però, que en grec el marcatge no es realitza amb un clític reflexiu, sinó amb la veu no activa, que s'usa també en la formació de les construccions passives i de les reflexives.

- (27) Verbs que opcionalment poden prendre o no el pronom *sich* (classe C)
 Abkühlen (to cool), verwischen (to blur), abflachen (to flatten), kumulieren (to cumulate), ausdünnen (to thin out), verstopfen (to congest), bräunen (get brown), verklumpen (to agglutinate), verkanten (to cant), verkrümmen (to curve), verdicken (to thicken), härten (to harden), entfachen (to ignite), verhärten (to harden), verbiegen (to bend), entflammen (to ignite), ausfransen (to fray)

Segons l'autor, la major part dels anticausatius són marcats, contràriament al que passa en holandès, en què, segons Schäfer, que segueix Everaert (1986), passa exactament a l'inrevés, és a dir, que hi ha molts més anticausatius no marcats (que no prenen el pronom *zich*). L'autor també destaca, en nota a peu de pàgina, que els anticausatius marcats tenen, quasi sense excepció, una variant causativa o transitiva, és a dir, que participen de l'alternança causativa. En canvi, segons Schäfer, hi ha parlants que no donen com a correcta la variant transitiva o causativa d'alguns anticausatius no marcats.

Segons l'autor, la morfologia no té influència en el fet que un verb es construeixi en la variant anticausativa amb pronom o sense. Així, l'autor analitza els verbs deadjectivals i indica que es pot observar una forta tendència que es construeixin com a marcats, però que aquesta característica no pot predir el comportament morfològic dels verbs. Tampoc els verbs denominals ni els verbs construïts a partir de prefixació no mostren cap tipus d'influència en el comportament morfològic dels anticausatius.

De tota manera, l'autor adverteix que, pel que fa als verbs del tercer tipus, aquells que poden ser marcats o no marcats, una llista que indica que és molt restrictiva, la noció d'*opcionalitat* és subjectiva, perquè en realitat el que passa és que els parlants sovint no més accepten una de les dues possibilitats, però no totes dues alhora.

Analitzant si en alemany es troben les mateixes característiques, o similars, que diferencien els anticausatius marcats i no marcats en italià i en francès, l'autor arriba a la conclusió que no, que la presència del pronom reflexiu no reflecteix telicitat. Schäfer analitza en primer lloc el comportament del verb *abkühlen* (*refredar*), que identifica com el representant prototípic dels verbs que poden dur o no el pronom reflexiu en la variant anticausativa, i indica que no veu cap diferència aspectual pel que fa al comportament respecte dels principals tests de la telicitat entre les dues variants (amb clític o sense): totes dues legitimen l'adjunció d'adverbials del tipus *en x temps* i *durant x temps*, legitimen l'adjunció d'un sintagma delimitador i permeten l'adjunció d'adverbials que neguen l'assoliment d'un canvi complet. Per tant, l'autor considera que aquest verb es comporta com un assoliment de grau.

Tanmateix, l'autor tampoc no observa diferències aspectuals entre els verbs que es construeixen obligatòriament amb pronom reflexiu o sense, ja que en totes dues castes de verbs se'n poden trobar que són necessàriament tèlics i que són no necessàriament tèlics, és a dir, que són també assoliments de grau.

Així doncs, l'única diferència entre els anticausatius marcats i els no marcats, segons l'autor, és una diferència semàntica. Schäfer arriba a aquesta conclusió a partir de l'anàlisi de la participació d'un datiu lliure en les construccions anticausatives i de l'aplicació de diferents tests sensibles a la semàntica de l'argument extern (la legitimació de *by-phrases*,

d'adverbis orientats a l'agent o de clàusules finals). Segons l'autor, si un datiu lliure s'afegeix a un anticausatiu no marcat, aquest tant pot tenir una lectura d'afectació com de causa no intencionada. En canvi, si el datiu s'afegeix a un anticausatiu marcat, la lectura només pot ser d'afectació, mentre que la lectura de causa no intencionada queda bloquejada. Segons l'autor, aquesta diferència està relacionada amb la presència o absència de la morfologia extra en els anticausatius.

La conclusió final de Schäfer, pel que fa a la diferència entre tots dos tipus d'anticausatius, és que els anticausatius marcats són semànticament intransitius, però sintàcticament transitius, i que, en canvi, els anticausatius no marcats són semànticament i sintàcticament intransitius.

3.1.4 *Cuervo (2014) per a l'espanyol*

Cuervo (2014: 49) indica que podem trobar dos tipus de verbs inacusatius en espanyol depenent de la presència o l'absència d'un clític reflexiu. Així, l'autora assenyalava que en espanyol podem trobar verb inacusatiu sense clític, els quals no tenen generalment, diu, una variant transitiva, a excepció d'alguns assoliments de grau. Per altra banda, Cuervo indica que hi ha verbs que incorporen un clític *se*, els quals es corresponen amb la variant anticausativa dels verbs transitius que participen de l'alternança causativa.

Els verbs que indica com a exemple dels diferents tipus, amb la seva traducció a l'anglès, són els següents:

- (28) Verbs que es construeixen sempre sense clític reflexiu (i no tenen variant transitiva)
llegir (arrive), venir (come), créixer (grow), néixer (be born), rodar (roll), succeir (happen), faltar (lack), brotar (sprout)
- (29) Verbs que es construeixen sempre amb clític pronominal (i tenen variant transitiva) (classe A)
hundir-se (sink), rompre's (break), derretir-se (melt) obrir-se (open).

Tanmateix, com podem observar, els verbs que l'autora indica que es construeixen sense el clític reflexiu són verbs inacusatius de moviment, és a dir, no es corresponen amb verbs que participin de l'alternança causativa.

El que és important, però, és que l'autora també indica que hi ha un tercer grup de verbs inacusatius, que són aquells que presenten totes dues variants, és a dir, que poden incorporar o no el clític pronominal en la variant intransitiva. Entre aquest tercer grup de verbs en podem trobar que no participen de l'alternança causativa, però també algun que sí té variant transitiva.

Els verbs que l'autora indica en aquests dos darrers casos són els següents (amb la traducció a l'anglès que dóna). A (30) incloem els verbs que no participen de l'alternança causativa, i a (31) els verbs que, segons l'autora, es poden construir amb clític o sense, però que també participen de l'alternança causativa:

- (30) Verbs que es poden construir amb clíctic reflexiu o sense, i no participen de l'alternança causativa
caer(se) (fall), morir(se) (die), ir(se) (go), salir(se) (come out/off), bajar(se) (get down), subir(se) (get up), escapar(se) (escape), venir(se) (come), quedar(se) (stay/remain), resbalar(se) (slip)
- (31) Verbs que es poden construir amb clíctic pronominal o sense, i participen de l'alternança (serien classe C)
quemar(se) (burn), trepar(se) (climb), volver (turn/return)

Així doncs, segons l'autora, en espanyol podem distingir també tres tipus de verbs inacusatius segons la presència o l'absència del clíctic pronominal.¹¹ El primer grup seria el d'aquells verbs que es construeixen sense el clíctic pronominal, i estaria format per verbs inacusatius de moviment i alguns assoliments de grau com *aumentar*, *mejorar*, *engordar*. Els primers no participarien de l'alternança causativa, mentre que els segons, sí. Per altra banda, tenim els verbs que es construeixen amb el clíctic pronominal i que són l'alternant anticausatiu d'una construcció causativa. Tanmateix, l'autora també destaca l'existència d'un tercer grup de verbs que es poden presentar amb i sense clíctic pronominal. Aquest tercer grup estaria format per verbs que són sempre intransitius i no tenen una variant transitiva, i alguns verbs que també tenen una variant transitiva.

L'autora analitza el comportament de tots aquests tipus de verbs a partir de diferents proves sintàctiques, entre les quals la legitimació de SN escarits com a subjecte postverbal, l'ambigüitat en l'abast d'adverbials com *casi* o *again*, la telicitat, etc.

La seva conclusió és que els verbs que es construeixen sense el clíctic pronominal *se* tenen un sol participant i un sol nucli esdevenimental (v_{CO}). Aquest nucli és dinàmic i no agentiu, i l'arrel s'ajunta com un adjunt al nucli verbal fonològicament buit *v*, especificant la manera. Així doncs, segons Cuervo, l'arrel especifica l'esdeveniment de canvi o procés. A més, el nucli verbal esdevenimental pren un SN com a complement. Així, en aquest tipus d'estructura, que no té un argument extern, l'entitat denotada pel SN s'entén com a capaç de patir un canvi de manera natural en un procés autònom. Pel que fa a la telicitat, aquest tipus de construccions poden ser tèliques o atèliques.

En canvi, els verbs que es construeixen amb el clíctic pronominal tenen un sol participant, però dos nuclis esdevenimentals (v_{CO} i v_{BE}). El nucli més baix, combinat amb l'arrel que s'hi ajunta com a complement, representa un estat resultant. A més, l'arrel, en aquest cas, especifica el resultat, el nou estat del SN argument que se situa en la posició d'especificador. La construcció denota un canvi d'estat, interpretació que s'obté quan s'incrusta la combinació de v_{BE} i arrel sota un nucli esdevenimental dinàmic v_{CO} . Pel que fa a la telicitat, aquestes construccions són sempre tèliques. Per altra banda, el nucli verbal que introdueix l'esdeveniment dinàmic es pronuncia *se*.

¹¹ Sembla que en parlar de l'alternança inacusativa l'autora es refereix particularment a la possibilitat de construir-se amb clíctic o sense, ja que, com podem observar, la seva classificació és transversal respecte de la participació en l'alternança causativa.

Kailuweit (2012) també ha analitzat, en un article en què compara les construccions anticausatives de l'espanyol amb les del francès, els diferents tipus de verbs anticausatius en espanyol. Segons aquest autor, només la nova gramàtica de la RAE (RAE & AALE, 2009) reconeix, tot i que implícitament, l'existència de tres classes de verbs anticausatius. Així, aquesta obra indica que els verbs intransitius de canvi d'estat poden ser pronominals o no, i distingeix aquells verbs en què la forma causativa es diferencia de la pronominal perquè no duu el clíctic i aquells altres en què la forma causativa és idèntica a la intransitiva (*verbo medio* diu concretament aquesta gramàtica). Segons s'indica, la quantitat de verbs que prenen el clíctic en la variant intransitiva és molt nombrosa. En canvi, la llista de verbs que es construeixen sense clíctic pronominal és la següent:

- (32) Verbs que no distingeixen morfològicament els usos transitius i intransitius (serien classe B)
 Adelgazar, aumentar, bajar, cambiar, cocer, disminuir, empeorar, encoger, engordar, enrojecer, hervir, mejorar, quebrar, subir.

En el mateix paràgraf, aquesta nova gramàtica admet que hi ha alguns verbs de la llista anterior que també admeten variants pronominals, per la qual cosa aquests verbs en realitat serien verbs que es podrien construir amb clíctic o sense. Concretament, l'obra ressenya els casos de *cambiar – cambiarse, quebrar – quebrarse* i *subir – subirse* (RAE & AALE, 2009: 3108).

Kailuweit (2012) també indica entre els verbs que no prenen el clíctic pronominal els següents (a partir de Sánchez López (2002)):

- (33) adelgazar, ascender, crecer, emparentar, empezar, disminuir, empeorar, enloquecer, envejecer, enviudar, finalizar, hervir, mejorar, menguar, rejuvenecer, subir.

Però després d'analitzar diferents casos, Kailuweit indica que aquests altres verbs també es poden considerar casos de verbs que poden prendre o no el clíctic pronominal. Concretament diu: «Así queda comprobado que los siguientes verbos tienen usos transitivos y usos intransitivos correspondientes sin *se*, de modo que entran en las clases B o C.» (Kailuweit, 2012: 141). Com destaca a continuació, en aquesta llista tots els verbs poden aparèixer també en la construcció intransitiva amb clíctic i sense, tot i que aquesta última sovint és poc freqüent (serien classe C):

- (34) adelgazar, ascender, bajar, cambiar, cocer, disminuir, emparentar, empeorar, empezar, empobrecer, encanecer, enfermar, engordar, enloquecer, ennegrecer, enrojecer, ensanchar, ensordecir, envejecer, enviudar, finalizar, hervir, mejorar, menguar, quebrar, rejuvenecer, reverdecir, subir.

3.1.5 Gràcia i Solé (1989) per al català

Podem distingir en català també aquestes tres classes verbals?¹² A continuació analitzarem el comportament dels verbs de canvi d'estat en català que participen de l'alternança causativa pel que fa a l'aparició o no en la forma intransitiva del clític pronominal.

La primera autora que va analitzar aquesta fenomen, que nosaltres sapiguem, va ser Gràcia i Solé (1989: 44-53), la qual va intentar una primera anàlisi explicativa de la variació dialectal i interlingüística de l'aparició del clític *se*. A partir de les respostes a un qüestionari per part de diversos parlants, l'autora conclouïa que aquests "saben" si un verb ha de portar o no el clític *se* abans d'haver usat mai el verb, cosa que segons Gràcia demostra que l'aparició del clític no és una característica idiosincràtica de la peça lèxica, que s'aprengui al mateix temps que la forma verbal, sinó que el parlant ha d'identificar la presència o absència del clític *se* amb algun altre factor sintàctic o semàntic. Segons aquesta autora:

(35)

[...] si la construcció sintàctica és idèntica per als verbs pronominals i per als que no ho són (són sempre construccions intransitives que es relacionen amb una de transitiva i que tenen com a subjecte superficial l'objecte de la transitiva), aleshores hem de concloure que es tracta de motius semàntics.

(Gràcia i Solé, 1989: 45)

L'autora va passar un qüestionari a devuit persones, majoritàriament del català oriental central i algunes poques (tres) de les Illes. En una oració, els feia omplir un buit amb una forma verbal relacionada amb un altre mot que ja apareixia en l'oració. Aquesta forma verbal era un verb de canvi d'estat que participa de l'alternança causativa. En total, el qüestionari estava format per 98 verbs (en realitat 93, ja que hi ha cinc casos en què s'ofereixen dues construccions per a un mateix verb: *millorar* amb subjecte animat i amb subjecte inanimat; *afluixar*, també amb subjecte animat i inanimat; *coure*, *obrir* i *tancar*). Finalment, l'autora ofereix els resultats de l'enquesta i indica per a cadascun dels verbs quants parlants l'han usat amb clític o sense (l'autora indica tres possibilitats d'ús: *se*, *+se* i *-se*; suposem que la primera vol dir que un mateix enquestat dóna com a bones les dues opcions i que, per tant, hem de pensar que correspon a $\pm se$).

Els verbs que inclou són els següents:

¹²En una nota a peu de pàgina, Follí ja donava a entendre que en català passa el mateix que en italià, tot i que també indicava que hi ha alguns verbs que en italià no prenen el clític, però que sí formen la variant incoativa amb el clític en català (es refereix a *enfonsar* i a *guarir*) (Follí, 1999: 37, nota 5).

- (36) Verbs usats sempre acompanyats de clític (serien classe A)
Afeccionar, cargolar, congestionar, rovellar, angoixar, abonyegar, acalorar, acumular, apassionar, apilotar, aterrossar, avergonyir, encoratjar, enfonsar, enverinar, enrotllar, embasardir, descoratjar, alegrar, buidar, amorosir, espessir, estretir, aguditzar, estabilitzar, eternitzar, generalitzar, debilitar, acontentar, afluixar (amb subjecte [+ animat]), allargar, assecar, acovardir, afeblir, amagrir, arrodonir, embrutar, emplenar, endarrerir, endurir, entendre, capgirar, concentrar, dividir, escalfar, estripar, il·luminar, moure, obrir (amb sentit tèlic), ofegar, pansir, rostir, tancar (acompanyat d'un adjunt per si sola), trencar, abaixar, adormir, apujar, escanyar.
- (37) Verbs usats la major part de vegades acompanyats de clític (serien classe C)¹³
Gelar, meravellar, neguitejar, adolorir, engreixar*, emperesir, agrir, neutralitzar, regularitzar, solidificar, empètitir, encarir*, enfosquir, engrandir, ennegrir*, enrossir*, entristir, refredar, dissoldre, obrir (amb sentit atèlic).
- (38) Verbs usats sempre sense clític (serien classe B)
Disminuir, bullir, augmentar, germinar, baixar, pujar.
- (39) Verbs usats la major part de vegades sense clític (serien classe C)
Tancar [amb sentit atèlic, i en aquest cas l'ús amb clític correspon a dos parlants de les Illes], millorar [tant amb subjecte [+ animat] com [- animat]], coure [amb sentit atèlic], cicatritzar, fermentar, cristal·litzar [l'ús amb clític correspon a dos parlants de les Illes], empitjorar, emmaltir, empal·lidir.
- (40) Verbs en què l'ús amb clític o sense no és molt majoritari (serien classe C):¹⁴
Envellir [4-7-7; tots els resultats de parlants de les Illes són –se], coure [amb sentit tèlic: 1-7-10], cremar [3-5-3], afluixar [amb subjecte [- animat]: 2-6-10; tots els resultats de parlants de les Illes són –se], enlletgir [1-10-6; tots els resultats de parlants de les Illes són –se].

Tot i que l'autora reconeix no haver pogut explicar exhaustivament tots els casos, proposa la classificació dels verbs que participen de l'alternança causativa en els tipus següents:

1. Verbs que acostumen a dur, en la forma intransitiva, un subjecte inanimat. Entre aquests, els que no porten obligatòriament el clític fan referència a un procés intern del subjecte, que es dona espontàniament sense la intervenció de cap agent extern que provoqui d'una manera directa i material el procés (per exemple, *bullir*, *disminuir*, *fermentar*, *augmentar*). En canvi, els que, dins d'aquest grup, duen obligatòriament el clític *se* són aquells que en l'alternant transitiu poden dur com a subjecte un agent que causa l'acció directament (*trencar*, *buidar*, *estripar*, *rovellar*, *dissoldre*, *acumular*). Així i tot, dins d'aquest grup de verbs, que acostumen a dur un subjecte inanimat, també n'hi ha que prenen el clític *se* de manera opcional (per exemple,

¹³ Els acompanyem d'un asterisc si l'ús sense clític correspon majoritàriament o totalment a parlants de les Illes

¹⁴ Donem entre claudàtors els resultats de l'enquesta. Els nombres corresponen a l'ús ±se, +se, –se.

cremar, coure, obrir, tancar) i que l'autora no acaba d'explicar. Només indica (Gràcia i Solé, 1989: 52) que l'aparició o no del clíctic implica una diferència aspectual entre les dues construccions: la forma no pronominal seria sobretot imperfectiva, mentre que la forma pronominal seria perfectiva.¹⁵

2. Verbs que acostumen a dur, en la forma intransitiva, un subjecte animat. Segons l'autora, la presència del clíctic *se* depèn del tipus de procés que indica el verb. Així, quan el verb designa un procés psicològic (per exemple, *avergonyir, encoratjar, embalsardir, preocupar, angoixar, acovardir, acontentar*), normalment apareix el clíctic, mentre que si el verb designa un procés físic (per exemple, *empal·lidir, emmalaltir, envellir, enrogir, engreixar, aprimar*), hi ha més tendència a no fer-lo pronominal, tot i que l'autora reconeix que en aquest cas hi ha molta més variació. L'autora nota que en la varietat del català de les Illes aquests verbs sempre es construeixen sense clíctic. Segons l'autora, podríem dir que aquests darrers verbs designen un procés realment intern, ja que no poden dur com a subjecte un agent que causa l'acció directament.
3. Verbs que tant admeten subjectes animats com subjectes inanimats en les formes intransitives (per exemple, *millorar, empitjorar*). En aquest cas, segons l'autora, els verbs es comporten de manera diferent segons el tipus de subjecte i, així, quan duen un subjecte inanimat es construeixen generalment sense el clíctic *se*.

3.1.6 Conclusions provisionals

Folli (1999) és l'autora que formula més clarament que hi ha una diferència aspectual entre els diferents tipus morfològics de verbs anticausatius. Segons aquesta autora, els verbs que sempre porten clíctic pronominal en la variant anticausativa són transitius amb dos arguments i en la seva estructura tenen un component CAUSA. La forma anticausativa s'obté a través d'un procés d'incoativització. Aspectualment són sempre tèlics, i el clíctic recull l'estat resultant. En canvi, els verbs que es construeixen sempre sense el clíctic són intransitius i la forma transitiva és el resultat d'un procés de causativització. No tenen component CAUSA en la seva estructura i són sempre atèlics. Finalment, els verbs que poden dur de manera opcional el clíctic pronominal són verbs intransitius que formen la variant transitiva a través d'un procés de causativització i que, posteriorment, tornen a intransitivitzar-se. Segons l'autora, aquests verbs són tèlics quan duen el clíctic i poden ser tèlics o atèlics quan no el duen.

Per la seva banda, Labelle (1992) indica que la diferència entre els tres tipus de verbs anticausatius no és en la telicitat o atelicitat, sinó en el fet que les construccions amb el clíctic focalitzen en l'estat resultant, mentre que les construccions anticausatives sense clíctic focalitzen en el procés. L'autora indica que les primeres són construccions inacusatives, mentre que les segones són inergatives. Schäfer (2008) també afirma que no hi ha diferències pel que fa a la telicitat entre les construccions amb i sense clíctic. Per la seva banda,

¹⁵L'autora encara distingeix aquells verbs que, segons duguin o no el clíctic en la forma intransitiva, canvien de sentit o de trets de subcategorització (per exemple, *acabar, allargar, afluir*).

Cuervo (2014) considera que les construccions sense clíctic poden ser tèliques o atèliques, i que incideixen en el procés, mentre que les construccions amb clíctic són sempre tèliques i incideixen en el resultat. Finalment, Gràcia i Solé (1989) indica que les diferències entre les construccions amb clíctic i sense és que les primeres són perfectives, mentre que les segones són imperfectives.

En aquest sentit, podem afegir que Alexiadou & Anagnostopoulou (2004) indiquen, per al grec, en què el marcatge morfològic dels anticausatius no és amb un clíctic, sinó amb la veu, que la diferència entre els anticausatius marcats morfològicament (veu no activa) i els no marcats (veu activa) és que els primers denoten un canvi que pot ser parcial o total, mentre que els segons denoten sempre un canvi parcial, cosa que es pot comprovar, segons les autores, pel grau d'afectació de l'objecte de l'esdeveniment. Segons indiquen, si l'objecte és completament afectat, s'ha d'usar la forma no activa, mentre que si l'objecte és afectat de manera incompleta, també es pot usar la forma activa. En aquest treball, les autores descriuen sis classes diferents de verbs alternants depenent de la morfologia que ocorre en la variant anticausativa, a partir, però, d'una classificació en quatre de treballs anteriors (cf. Alexiadou & Anagnostopoulou, 2004). Així, indiquen dues classes de verbs que en la forma transitiva apareixen amb el verb en forma activa, mentre que en la variant anticausativa apareixen amb el verb en forma no activa. Ara bé, subdivideixen aquesta classe en dues, ja que hi ha un grupat de verbs, diuen, que amb un determinat tipus d'argument apareixen en la variant intransitiva amb veu activa, però no alternen. Segons les autores, aquests verbs responen a alguns tests clàssics de la inergativitat.¹⁶ Aquestes dues classes, excepte els casos de verbs que no alternen, podríem dir que es correspondrien als verbs del tipus A, verbs que marquen la variant anticausativa, de les classificacions vistes fins ara.

Per una altra banda, inclouen una classe de verbs que es construeixen tant en la variant transitiva com en l'anticausativa de l'alternança amb el verb amb veu activa. Aquesta classe podríem dir que es correspon amb la classe B, verbs que no marquen la variant anticausativa, de les classificacions que hem vist fins ara.¹⁷

Finalment, les autores parlen d'un darrer tipus de verbs, que subdivideixen, però, en dues subclasses. Es tracta de verbs que tenen la característica que es construeixen amb el verb amb veu activa en la variant transitiva. Tanmateix, en la variant anticausativa es poden construir amb el verb únicament en veu no activa, quan l'argument és [+animat], o

¹⁶ Reproduïm la llista de verbs que indiquen que sempre alternen amb morfologia diferent en la variant transitiva i en l'anticausativa a (i), i la llista de verbs que també responen a aquest patró, però que no sempre alternen a (ii), amb la traducció en anglès que aporten (cf. Alexiadou & Anagnostopoulou, 2004: 124):

- (i) kommatiazó (tear), miono (decrease), eksafanizo (diminish), veltiono (improve), diplasiazo (double), singentrono (collect/gather), dhiadhidho (announce/spread a rumour), vithizo (sink), sindeo (connect)
- (ii) fotizo (lighten), psihreno (cool) [a part del verb *ekapse* (cremar) que usen en l'exemple]

¹⁷ La llista de verbs que pertanyen a aquesta classe en grec són els següents, segons les autores (cf. Alexiadou & Anagnostopoulou, 2004: 125):

- (i) asprizo (whiten), kokinizo (reddden), mavrizo (blacken) [i tots els canvis de color], katharizo (clean), strogilevo (round), klino (close), anigo (open), platenó (widen), stegnono (dry), stenevo (tighten), skureno (darken), stenevo (narrow), kathistero (delay), alazo (change), ksepagono (defreezeze).

amb el verb en veu activa o no activa quan l'argument és [-animat]. Per tant, podríem dir que aquesta classe de verbs es correspon a la classe C de les classificacions que hem vist fins ara, amb la particularitat, precisament, que el comportament també depèn del tipus d'argument de la construcció anticausativa.¹⁸ Evidentment, en parlar del fet que amb la veu activa indiquen un canvi parcial, mentre que la veu no activa pot denotar un canvi complet, les autores es refereixen a aquesta darrera subclasse de verbs.

Així doncs, no tots els autors consideren que hi hagi una correlació entre la presència del clíctic en la variant anticausativa dels verbs alternants i la telicitat/atelicitat. Tanmateix, els autors que sí que consideren aquesta correlació esmenten que les construccions amb clíctic són sempre tèliques, mentre que les construccions sense clíctic poden ser tèliques o atèliques.¹⁹ En un altre aspecte sí que sembla haver-hi més consens entre tots els autors, tot i que Schäfer (2008) no s'hi manifesti del tot. Ens referim al fet que les construccions que duen el clíctic focalitzen en l'estat resultant, mentre que les que no el duen ho fan en el procés.

Pel que fa als verbs que uns i altres autors incorporen en les seves llistes, veurem que hi ha moltes coincidències, però també que hi ha casos en què la classificació d'un verb és contradictòria interlingüísticament en una o altra llista.

Ho hem de considerar normal, atès que les llistes de tots aquests autors no són exhaustives, per la qual cosa han focalitzat sobre uns verbs o altres. Alguns exemples poden ser els següents: el verb *rompre* del català, que es construeix en la variant anticausativa de l'alternança amb l'afegitó del clíctic pronominal *se*, també s'usa amb clíctic en italià i en espanyol, però sense clíctic en alemany. Per altra banda, el verb *amagrir*, que en català també es construeix amb clíctic en la variant anticausativa, en francès, segons Labelle, es construeix sense clíctic.

El verb *enfonsar*, que Folli usa sovint en els exemples de les construccions sense clíctic, és clarament en català un verb que s'usa amb el clíctic pronominal. També el verb *envellir*, que Labelle inclou entre els de construcció intransitiva, l'hem classificat en català, seguint Gràcia i Solé, entre aquells que no tenen un ús majoritari amb o sense clíctic. El verb *mi-llorar* és, segons Labelle, un verb que participa només de la construcció reflexiva (sempre, doncs, amb el clíctic); en canvi, en català, segons el que ens indica Gràcia i Solé, tant amb un subjecte [+animat] com [-animat], és usat majoritàriament sense el clíctic pronominal. El verb *endurir*, que en català s'usa sempre amb el clíctic pronominal, és segons Labelle un verb que participa només o exclusivament de la construcció intransitiva.

¹⁸La llista de verbs que pertanyen a aquesta classe és la següent, segons les autores (cf. Alexiadou & Anagnostopoulou, 2004: 126):

(i) zarono (wrinkle), tsalakono (crumple), zesteno (heat), skizo (tear), erimono (desert), madao (pluck), skorpizo (scatter), gremizo (demolish/collapse), stravono (bend), ksekubono (unbutton), dialio (dissolve), kse-diplono (unfold), tentono (stretch).

¹⁹Tot i això, hem de recordar que, segons Folli (1999), aquells verbs que es construeixen sense clíctic són sempre atèlics, i que són els verbs del tipus C, aquells que es poden construir de manera opcional amb o sense clíctic, els que presenten la diferència que esmentem: són tèlics amb el clíctic i poden ser tèlics o atèlics sense el clíctic.

Tanmateix també podem trobar coincidències interessants. Els verbs *augmentar* i *disminuir* es classifiquen en espanyol, català i italià com a verbs que es construeixen sempre sense el clíctic pronominal. També és el cas de *bullir*.

Per altra banda, creiem que és interessant comparar la proposta de Cuervo (2014) amb les dades que manejarem en la nostra anàlisi per al català. En aquest sentit, convé esmentar que l'autora inclou en la seva anàlisi els verbs inacusatius de moviment, no només els verbs de canvi d'estat. De fet, l'autora indica que els verbs de canvi d'estat es construeixen sempre amb el clíctic pronominal i participen de l'alternança. Com a exemple indica els més prototípics: *hundirse*, *romperse*, *abrirse*, *derretirse*. A l'altra costat de la balança, entre els verbs que es construeixen en la variant intransitiva sense el clíctic pronominal, l'autora hi situa els verbs inacusatius que no participen de l'alternança. De tota manera, cal destacar que indica que entre aquests verbs que es construeixen sense el clíctic també n'hi ha alguns que alternen. Es refereix concretament a alguns assoliments de grau com *aumentar*, *mejorar* i *engordar*. Tanmateix després no els té en compte en la seva anàlisi.

Per la nostra banda, nosaltres hem inclòs el verb *millorar* entre els verbs de canvi d'estat de causa interna, tot i que també es pot concebre com de causa externa. També veurem que el verb *engreixar* es pot entendre com un verb de causa agentiva, externa o interna, i que es comporta de manera diferent segons com l'entenguem. Finalment, hem indicat el verb *augmentar* com un verb de canvi d'estat de causa externa. Certament és un assoliment de grau. Però entre els assoliments de grau també s'hi han inclòs alguns verbs de direcció inherent, com *pujar* o *baixar*, que l'autora situa entre els verbs que alternen i que poden o no prendre el clíctic pronominal. De fet, potser també podríem entendre com a assoliments de grau els verbs *bullir* i *cremar*.

És important indicar que el grup de verbs que l'autora indica que poden prendre opcionalment el clíctic pronominal són també verbs inacusatius de moviment, que no són objecte de la nostra anàlisi. Només hem d'indicar que, d'entre els verbs que indica en aquest grup, poden prendre el clíctic en català els verbs *anar-se'n*, que el pren obligatòriament, i *morir-se* i *escapar-se*, que el poden prendre opcionalment. Els altres casos que l'autora indica es construeixen en català sempre sense el clíctic, tot i que en algun, el verb *caure*, es detecta una tendència a fer-lo pronominal.

El que és important és que nosaltres hem mostrat que hi ha verbs de canvi de causa interna que participen de l'alternança i que prenen el clíctic pronominal. L'autora classifica aquests verbs com a no alternants i indica que es construeixen sense el clíctic pronominal. Tot i això, és cert que podem parlar d'una correlació entre l'espontaneïtat amb què es pot concebre que ocorre un esdeveniment i la construcció sense clíctic o amb clíctic i la participació en l'alternança (cf. capítol 6, en què reprenem aquesta qüestió).

No cal ara indicar més casos de contradicció o de coincidència entre les diferents llengües. Sí, però, que convé fer un apunt sobre el nombre de verbs que pertanyen a les tres classes. Com hem pogut comprovar, els verbs majoritaris són els que es construeixen sempre amb el clíctic pronominal. De fet, per exemple, Schäfer indica clarament que els verbs de la classe C, aquells que es poden construir amb clíctic o sense de manera opcio-

nal, són un petit grup, i que els verbs de la classe B, els que sempre es construeixen sense el clític, són pocs.²⁰

Aquestes dades queden confirmades en el cas de l'espanyol. Segons la llista que ens ofereixen la RAE & AALE (2009), els verbs que es construeixen sense clític són molt pocs, i els que es poden construir opcionalment amb o sense es reduïrien a tres. Kailuweit (2012) completa aquestes dades, però el nombre de verbs d'aquests dos tipus que inclou en les seves llistes continua sent molt reduït. Aquest autor indica que els verbs de la classe B són molt poc nombrosos en l'espanyol contemporani, però que, no obstant, i contràriament al que assenyala Mendikoetxea (1999b), existeix un grup més gran de verbs que permeten tant la construcció marcada com la no marcada (classe C). En nota a peu de pàgina (cf. Kailuweit, 2012: 142, nota 13), l'autor destaca que és probable que en espanyol es confirmin els resultats obtinguts per Heidinger (2010), per al francès, en el sentit que la construcció marcada s'ha difós a partir del segle XVI.²¹

A continuació analitzarem els tres tipus de verbs en català i comprovarem efectivament que el nombre de verbs de la classe B, que no marquen la variant anticausativa amb el clític pronominal, és molt reduït, i encara més el de la classe C, que es poden construir tant amb la variant anticausativa marcada com no marcada.

3.2 Els tres tipus de verbs anticausatius en català

A continuació analitzarem el comportament dels tres tipus de verbs de canvi d'estat que participen de l'alternança.²²

²⁰Tot i això, recordem que el mateix autor indica que en holandès succeeix just al contrari, i que són els verbs que es construeixen sense clític els que més abunden. També en grec sembla que els verbs de la classe B, els que es construeixen sempre amb la veu activa, són els més nombrosos.

²¹Heidinger (2014) analitza la persistència dels verbs que participen de l'alternança labil, en terminologia de Haspelmath, però equivalent als verbs de la classe B, en francès. L'autor analitza el desenvolupament diacrònic d'aquest tipus de verbs pel que fa a la participació en l'alternança causativa. Segons explica, en el segle XII eren majoritaris els verbs que participaven de l'alternança labil, mentre que actualment domina un patró en què l'anticausatiu es construeix marcat morfològicament. Tanmateix, l'autor també destaca, a partir de la noció de *persistència*, entesa com la resistència sota competició, l'alt nombre de verbs labils en el francès actual (més de 300 verbs, comenta); que aquests verbs no són únicament un romanent del passat, ja que es poden documentar verbs que ara es construeixen en l'alternança labil i abans ho feien amb un anticausatiu marcat, com per exemple passa amb els verbs *augmenter* (*augmentar*), *grossir* (*engrandir-se*) i *empirer* (*empitjorar*); i que el procés pel qual el nombre de verbs labils decreix és molt lent, i que els anticausatius no marcats encara apareixen en els mateixos contextos semàntics que els anticausatius marcats, és a dir, que les diferències que s'han postulat entre totes dues construccions, en el sentit que els anticausatius marcats focalitzen en l'estat resultant i que destaquen més la causa de l'esdeveniment són en realitat molt subtils.

²²Sovint hem recorregut als reculls lexicogràfics més importants en català: el DDLC, el DIEC2 i el DLC.

Cal recordar que el DDLC és un recull lexicogràfic de caràcter descriptiu. Quan un verb participa d'una alternança, aquest recull ho assenyala amb un esquema en què es reflecteix la doble possibilitat en la construcció. L'esquema de (ia) ens mostraria un verb que participa de l'alternança sense la presència del clític pronominal en la construcció anticausativa, mentre que l'esquema de (ib) ens mostraria un verb que presenta el clític pronominal en la variant intransitiva de l'alternança.

3.2.1 Verbs que es construeixen sempre amb clític (classe A)

A (41) oferim un grapat d'exemples de verbs que segons els tres reculls lexicogràfics consultats es construeixen, en la variant anticausativa, amb el clític pronominal.

- (41) abaixar, abonyegar, acalorar, acovardir, acumular, adolorir, adormir, afeblir, agrir, aguditzar, alegrar, alterar, amagrir, amorosir, apilotar, aprimar, apujar, arrodonir, assecar, aterrossar, capgirar, cargolar, congelar, congestionar, descoratjar, desinflar, despertar, dilatar, dissoldre, embasardir, embrutar, emperesir, empetitir, encoratjar, endarrerir, endurir, enfonsar, enfosquir, engrandir, engreixar, enlletgir, ennegrir, enrotllar, enrossir, entendre, entristir, enverinar, envermellir, escalfar, escanyar, esfilagarsar, espessir, estabilitzar, estendre, estripar, eternitzar, estretir, gelar, generalitzar, humitejar, meravellar, moure, ofegar, pansir, refredar, rostir, rovellar, separar, solidificar.

Evidentment, la llista no és exhaustiva i hi podríem incloure multitud de casos més. Però els que hi incloem ens semblen suficients.

Mostrem ara alguns exemples de participació en l'alternança:

- (42) a. En Joan ha abaixat la persiana.
b. La persiana s'ha abaixat.
- (43) a. La vaga de fam ha afeblit el pres.
b. El pres s'ha afeblit.
- (44) a. La cavalcada del reis ha alegrat tots els infants.
b. Tots els infants s'han alegrat.
- (45) a. La crisi a l'Orient Mitjà ha apujat els preus del petroli.
b. Els preus del petroli s'han apujat.
- (46) a. El fred ha congelat l'aigua del riu.
b. L'aigua del riu s'ha congelat.
- (47) a. La decisió de l'àrbitre va capgirar la situació.
b. La situació es va capgirar.
- (48) a. El renou de l'obra va despertar na Maria.
b. Na Maria es va despertar.

- (i) a. $[N_1 \text{ V } N_2] \Leftrightarrow [N_2 \text{ V}]$
b. $[N_1 \text{ V } N_2] \Leftrightarrow [N_2 \text{ VPron}]$

- (49) a. La tempesta ha enfonsat el vaixell.
b. El vaixell s'ha enfonsat.
- (50) a. Els núvols han enfosquit el cel ràpidament.
b. El cel s'ha enfosquit ràpidament.
- (51) a. Les mesures del govern han estabilitzat els preus.
b. Els preus s'han estabilitzat.
- (52) a. Les acrobàcies del motorista van meravellar tothom.
b. Tothom es va meravellar.

El que és important destacar, però, és que certament hi ha casos d'aquests verbs que, segons el DDLC, el diccionari amb finalitat descriptiva, també es construeixen sense el clíctic pronominal. En alguns casos, però, aquestes construccions són qualificades pel recull lexicogràfic com a no normatives.²³

Així doncs, podem posar alguns exemples d'aquests casos, construïts a partir dels exemples extrets d'aquest recull lexicogràfic:

- (53) a. Amb aquest règim, els malats amagreixen.
b. Vaig envermellar de vergonya.
c. S'eixuga els ulls, que li humitegen de despit.
d. Quan els companys despertarien, ell ja seria camí de Barcelona.
e. Els impostos apujaren i la misèria s'estengué.

De fet, segons el DDLC, són no normatives les construccions de (53a-d), mentre que no rep aquesta marca la de (53e). Tanmateix, la nostra intuïció ens diu que totes aquestes construccions les faríem amb el verb en forma pronominal, excepte la de (53b).²⁴

Per contra, també podem comentar el cas del verb *engreixar*, que surt a la llista anterior perquè es construeix, en la seva variant anticausativa, amb el clíctic pronominal. De tota manera, el DDLC reporta un ús, que marca com a no normatiu, sense el clíctic. Aquest cas és el següent:

- (54) ...per més que mengis no engreixaràs.

El que hem de destacar en aquest cas és que, en la nostra varietat dialectal, aquest ús es veu perfectament normal. De fet, només construiríem aquest verb sense el clíctic pronominal, tot i que és cert que potser es nota una tendència creixent a fer-lo pronominal, que és l'única possibilitat que recull el diccionari normatiu de la nostra llengua:

²³ Convé, però, recordar que la marca de no normatiu (·) assenyalava que l'element (o un dels seus components) no es troba recollit en el repertori lexicogràfic normatiu de l'IEC.

²⁴ Així i tot, en la nostra varietat dialectal, per comptes de *Vaig envermellar de vergonya*, diríem més aviat *Me vaig posar vermell de vergonya*.

(55) En Joan ha engreixat com un porc.²⁵

No es tracta, però, d'un cas en què els parlants poden usar el verb, en la seva variant anticausativa, amb o sense clític pronominal. No. L'ús depèn de l'origen geogràfic del parlant, és a dir, que és una qüestió diatòpica: els parlants de les Illes usen aquest verb sense clític, mentre que els parlants del català central l'usen amb clític.

Hem de destacar també que, com hem vist, hi ha una bona part dels verbs de canvi d'estat de causa interna que també es construeixen amb el clític pronominal en la variant anticausativa de l'alternança (cf. capítol 2.3), tot i que tradicionalment s'havia indicat que aquests verbs no podien alternar (cf., per exemple, Cuervo, 2014, que els classifica entre els verbs que no participen de l'alternança i no prenen el clític). En aquell apartat hem indicat que molts dels verbs de canvi de causa interna també es poden concebre com de causa externa (o inespecificada). Tanmateix, fins i tot aquells verbs que tenen un menor percentatge de construccions en la variant transitiva, és a dir, un menor percentatge de participació en l'alternança es construeixen quasi sempre amb el clític pronominal:

- (56) a. Les taronges s'han podrit de seguida.
 b. Les dents de l'infant s'han corcat per la mala higiene.
 c. El cotxe s'ha rovellat perquè està sempre aparcad devora la mar.
 d. El disc dur de l'ordinador s'ha corromput i ara no funciona.

3.2.2 Verbs que es construeixen sempre sense clític (classe B)

En aquest apartat analitzarem el comportament dels verbs que principalment es construeixen sense el clític pronominal. De partida hem de dir que en realitat hi ha molts pocs verbs de canvi d'estat que es construeixin sense el clític pronominal. En primer lloc comprovarem el comportament dels verbs de canvi d'estat de causa externa i posteriorment els de canvi d'estat de causa interna.

Per a l'anàlisi partirem de la llista que ofereix Gràcia i Solé (1989). Recordem que, segons aquesta autora (i a partir dels resultats de l'enquesta que va elaborar i passar a diferents informants), els verbs que es construeixen sempre sense el clític són els de (57), mentre que els verbs que es construeixen la major part de les vegades sense clític són els de (58).²⁶

(57) Augmentar, baixar, bullir, disminuir, germinar, pujar

²⁵La forma en què aquesta construcció apareix al DIEC2 és *En Joan s'ha engreixat com un porc*.

²⁶Quan diem que es construeixen sempre o la major part de les vegades sense clític, volem dir que en els resultats de l'enquesta de Gràcia i Solé (1989) tots o la major part dels parlants, respectivament, els usen sense clític. Així, per exemple, el resultat per al verb *germinar* és que de 18 enquestats, tots indiquen que l'usen sense clític. Per al verb *empal·lidir*, en canvi, el resultat indica que de 18 enquestats, 14 l'usen sense clític i 4 amb clític.

- (58) Cicatritzar, coure, cristal·litzar, emmalaltir, empal·lidir, empitjorar, fermentar, millorar, tancar

Si analitzem el comportament sintàctic d'aquests verbs trobem que les dades de l'autora són certes, tot i que hi hem de fer algunes precisions. En aquest apartat analitzarem les dades relatives als verbs del primer grup, mentre que deixarem l'altre grup per a l'apartat següent (perquè en realitat s'haurien de considerar de la classe C).

En principi, dels verbs que l'autora indica a (57) creiem que n'hi ha tres que són assoliments de grau (*augmentar*, *disminuir*, *bullir*), dos que són en realitat verbs de canvi de lloc i no verbs de canvi d'estat (*baixar*, *pujar*), i un que és de canvi d'estat de causa interna (*germinar*).

Pel que fa als verbs *augmentar* i *disminuir*, podem comprovar que tenen un comportament paral·lel: tots dos es construeixen en la variant anticausativa sense el clíctic pronominal. Podríem dir que aquests dos verbs són els exemples més prototípics d'aquest comportament, ja que sistemàticament el segueixen. Això sí, l'argument intern en la variant causativa sol ser sempre [–animat].

- (59) a. En Joan ha augmentat els beneficis de l'empresa.
b. Els beneficis de l'empresa han augmentat.
- (60) a. La crisi econòmica ha augmentat el nombre de suïcidis.
b. El nombre de suïcidis ha augmentat (a causa de la crisi).
- (61) a. El president ha disminuït la dependència energètica exterior.
b. La dependència energètica exterior ha disminuït.
- (62) a. La nicotina disminueix l'apreciació dels sabors.
b. L'apreciació dels sabors disminueix (amb la nicotina).

Tanmateix, una recerca a Internet permet descobrir que tots dos verbs també es construeixen, no només en casos residuals, sinó en un bon nombre d'exemples, amb el clíctic pronominal. A continuació en reportem alguns:

- (63) a. els darrers quatre anys *s'ha augmentat* en 5-6 punts l'èxit escolar.
<http://goo.gl/OVfT66>
b. i *s'ha augmentat* el percentatge d'alumnat a la franja alta.
<http://goo.gl/R63rjU>
- (64) Rebaixa; Part de la vora d'un plafó de fusta, d'una pedra, etc., en què *s'ha disminuït* el gruix. <http://dilc.org/rebaix/>

- (65) En termes desestacionalitzats, l'atur registrat *s'ha disminuït* en 50.160 persones en el quart mes de l'any.
<http://goo.gl/8HR8rS>

Hem de dir que, segons la nostra intuïció, tots aquests darrers casos serien construïts sense el clític. De fet, els reculls lèxics que hem esmentat anteriorment no reporten casos d'ús d'aquests verbs amb el clític pronominal en la variant anticausativa.²⁷ Que els exemples que podem trobar a la xarxa siguin bastant nombrosos fa pensar que existeix un procés de canvi lingüístic pel qual aquests verbs passen a ser construïts, de cada vegada més, amb el clític pronominal, com ja hem destacat que passa en francès (Heidinger, 2014).

Tanmateix, un aspecte que observem a partir de l'anàlisi d'aquests casos és que, en un gran percentatge, l'argument extern de la construcció anticausativa ocupa la posició post-verbal. És cert que adesiara es troben exemples en què el verb es troba en la seva posició prototípica preverbal (com en l'exemple de (65)), però si repassem els casos que trobem a Internet podem documentar una forta tendència a trobar l'argument extern darrere del verb.

Per aquest motiu, i per la semàntica d'aquestes construccions, creiem que potser es tracta més aviat de construccions de passiva pronominal (o com les anomena Bartra Kaufmann, 2002, *construccions pronominals de subjecte inespecífic*).

Aquesta apreciació es confirmaria pel fet que aquestes construccions admetrien un adjunt orientat a l'agent o una clàusula final, com ocorre amb les construccions passives:

- (66) a. Els darrers quatre anys *s'ha augmentat* intencionadament en 5-6 punts l'èxit escolar.
 b. Els darrers quatre anys *s'ha augmentat* en 5-6 punts l'èxit escolar per millorar la posició internacional del nostre sistema educatiu.
- (67) a. L'atur registrat *s'ha disminuït* intencionadament en 50.160 persones en el quart mes de l'any.
 b. L'atur registrat *s'ha disminuït* en 50.160 persones en el quart mes de l'any per afavorir la reactivació econòmica.

Tanmateix, és cert que no sempre l'equivalència amb una passiva perifràstica sembla ser clara:

²⁷Només el DDL reporta un cas d'ús amb el clític que prové d'un text del poeta Josep Carner: «Era una casa tan gran que a Alícia no li plagué d'acostar-s'hi més fins que va haver rosegat una mica més del bocí de xampinyó de la mà esquerra i es va haver augmentat uns dos peus d'alçària...» (CARNER, Josep [trad.]: *Alícia en Terra de Meravelles* de Lewis Carroll. Barcelona: Edicions Mentora, 1927).

- (68) a. ?Els darrers quatre anys l'èxit escolar ha estat augmentat en 5-6 punts.
 b. ?En termes desestacionalitzats, l'atur registrat ha estat disminuït en 50.160 persones en el quart mes de l'any.

Ara bé, segurament el motiu pel qual aquestes construccions no permeten d'una manera clara la passiva perifràstica és perquè es tracta de predicats atèlics.

En el cas de la parella de verbs *pujar* i *baixar*, hem de comentar que no alternen en totes les seves accepcions. De fet, segons les dades que forneix el DDLC, sembla que només poden alternar quan el seu significat és equivalent a *aixecar* o *apujar*, en el primer cas, i *fer disminuir* o *abaixar*, en el segon.

Segons la nostra intuïció, quan alternen, la variant anticausativa o intransitiva també es construeix sempre sense el clíctic pronominal. A continuació n'indiquem alguns exemples:

- (69) a. El cap de l'empresa ha pujat na Maria a directora general.
 b. Na Maria ha pujat a directora general.
- (70) a. L'Ajuntament va baixar l'impost de recollida de fems.
 b. L'impost de recollida de fems va baixar

Tanmateix, hem de considerar que aquests dos verbs presenten una gran limitació a l'alternança causativa, ja que normalment són verb intransitius. Tenen certament una accepció transitiva que té més aviat un significat de canvi de lloc, no de canvi d'estat, per la qual cosa podríem dir que més aviat són verbs de direcció inherent.

Els verbs amb aquest significat que es construeixen de manera transitiva són *apujar* i *abaixar*, els quals sí que tenen un significat corresponent a un canvi d'estat. Per exemple, el DIEC2 defineix *abaixar* com 'Fer descendir a una condició inferior, a un grau inferior d'intensitat, a un tant inferior, a un grau inferior d'entonació o afinació'. Amb aquest significat, però, la variant anticausativa només es construeix amb el pronom reflexiu (de fet, ja hem inclòs aquests dos verbs dins de la llista de verbs (cf. (41)) que sempre duen clíctic en la variant anticausativa):

- (71) a. La proximitat de la mar abaixa la temperatura alguns graus.
 b. La temperatura s'abaixa alguns graus (per la proximitat de la mar).
- (72) a. El director de l'empresa ha apujat el sou dels treballadors un 2%.
 b. El sou dels treballadors s'ha apujat un 2%.

De tota manera, torna a semblar que el significat d'aquestes construccions amb el clíctic pronominal, quan l'argument extern de la construcció transitiva és agentiu, és més aviat de passiva pronominal, ja que la construcció permet l'adjunció de SPrep orientats a l'agent o de clàusules finals, però no l'adjunció de *per si sol*:

- (73) a. El sou dels treballadors s'ha apujat un 2% per evitar la vaga.
 b. #El sou dels treballadors s'ha apujat un 2% per si sol.

Això no passa, però, quan l'argument extern de la variant transitiva és [-animat]. En aquest cas, només la interpretació anticausativa és adequada:

- (74) a. #La temperatura s'ha abaixat per refredar l'ambient.
 b. La temperatura s'ha abaixat per si sola.

(74a) no pot ser l'alternant intransitiu de, per exemple, (71a), però sí d'una construcció causativa amb verb agentiu (com per exemple *En Joan ha abaixat la temperatura de l'habitació per refredar l'ambient*). En canvi, (74b) sí que podria ser l'alternant intransitiu de (71a), però no d'una construcció amb verb agentiu.

Finalment, de la llista de (57) ens queda només analitzar el comportament dels verbs *bullir* i *germinar*. Pel que fa al segon, cal dir que és un verb de canvi d'estat de causa interna. Com hem vist abans en l'apartat corresponent (cf. capítol 2.3.1), els verbs de canvi d'estat de causa interna participen de l'alternança, tot i que amb restriccions pel que fa als subjectes que poden dur en la construcció causativa. De fet, Rappaport Hovav & Levin (2012) i Alexiadou (2014c) també consideren que aquests verbs participen de l'alternança.

Tanmateix, en el cas de *germinar* és difícil de trobar un context en què aparegui construït com a transitiu. De fet, en el capítol 2.3.1 (cf. taula 2.3) hem reportat que aquest verb no presenta cap ocurrència com a transitiu en la recerca que hem fet en el CTILC, i que totes les aparicions són sempre sense el clíctic pronominal. Per tant, només és fàcil trobar-lo causativitzat amb el verb *fer*, tot i que el nombre d'ocurrències a Internet no és tampoc massa elevat. A continuació en portem algunes:

- (75) a. El gust per la lectura va fer germinar en ella la vocació d'escriptora.
<http://goo.gl/ZkVq2>
 b. L'aigua va fer germinar una oliva.
<http://sefarad.org/lm/035/11.html>

Pel que fa al verb *bullir* la variant intransitiva es construeix sense el clíctic pronominal, quan participa de l'alternança causativa:

- (76) a. En Joan ha bullit la llet.
 b. La llet ha bullit.

Ara bé, sembla que aquest verb presenta fortes restriccions en l'argument extern i l'argument intern de la variant transitiva, ja que el primer només pot ser [+humà] i el segon, un líquid o un aliment. És cert que podem trobar construccions en què l'argument intern no sigui semànticament d'aquest tipus; es tracta, però, aleshores, d'una extensió metafòrica de significat que només es pot construir de manera intransitiva, si no és que es construeix amb el verb causatiu *fer*.²⁸

²⁸Aquest comportament fa dir Mendikoetxea (1999b: 1600-1602) que el verb *hervir* és un verb de canvi d'estat de causa interna i que, per tant, no pot causativitzar. El fet que es pugui construir transitivament, segons aques-

- (77) a. La ciutat ha bullit amb la fira de tardor.
 b. #La gent que ha assistit a la fira de tardor ha bullit la ciutat.
 c. La gent que ha assistit a la fira de tardor ha fet bullir la ciutat.

Pel que fa als verbs de canvi d'estat de causa interna, hem pogut comprovar en el capítol 2.3 que la majoria es construeixen en la variant anticausativa amb el clíctic pronominal. Hem indicat que n'hi ha alguns, molts pocs, que es construeixen majoritàriament sense el clíctic. Entre els verbs que hem recollit a la taula 2.3, només quatre han aparegut sempre sense el clíctic pronominal: *brotar*, *brostar*, *germinar* i *fermentar*. A més, presenten un alt percentatge de construccions sense clíctic els verbs *florir* i *mudar* (amb el significat de canviar alguna propietat pròpia). Certament, aquests verbs també presenten un percentatge molt baix de construccions transitives, excepte en el cas de *mudar*. Del verb *germinar* ja n'hem donat algun exemple més amunt. A continuació donem alguns exemples amb alguns dels altres verbs:

- (78) a. Amb el sol de la primavera, han florit tots els rosers.
 b. La llet va fermentar i es va agrir.
 c. En Joan va mudar de pensament i va acudir a la cita.

Així doncs, com a conclusió, podem indicar que hi ha molts pocs verbs de canvi d'estat que es construeixen sense el clíctic pronominal en la variant intransitiva o anticausativa. Alguns d'aquests verbs són de canvi d'estat de causa externa (inespecificada), tot i que podríem qualificar-los també com a assoliments de grau. Tanmateix també podríem trobar altres assoliments de grau que es construirien amb el clíctic:

- (79) Amb la ventada, el cel es va aclarir ràpidament.

Alguns altres són verbs de canvi d'estat de causa interna. En aquest cas els verbs tenen més tendència a no participar en l'alternança causativa i, per tant, a construir-se només en la variant intransitiva.

De tota manera, també podem trobar una gran diversitat d'usos. És a dir, que fins i tot en els casos de verbs que molt majoritàriament es construeixen sense el clíctic també podem trobar algun exemple de construcció com a pronominal. De fet, molts dels verbs de canvi d'estat de causa interna combinen construccions amb clíctic i sense.

ta autora, es deu a un procés similar al del verbs agentius de moviment, com *saltar* (en anglès *to jump*), els quals poden també causativitzar. L'autora diu: «Los verbos de causa interna no se pueden causativizar, a menos que se pueda manipular la situación de forma que se den las condiciones necesarias para poner el proceso de cambio en marcha.» (Mendikoetxea, 1999b: 1601). Tanmateix, l'autora ja es demana el motiu pel qual només pot causativitzar aquest verb, d'entre els de causa interna, mentre que els altres ho han de fer mitjançant el verb causatiu *fer*.

3.2.3 Verbs que es poden construir amb clític o sense (classe C)

Ja hem ofert abans (cf. (58)) la llista de verbs que, segons Gràcia i Solé (1989), es construeixen la major part de les vegades sense el clític pronominal. Tornem a reproduir aquesta llista a continuació:

- (80) Cicatritzar, coure, cristal·litzar, emmalaltir, empal·lidir, empitjorar, fermentar, millorar, tancar

Per altra banda, l'autora, en el seu treball, també indicava una llista de verbs que no presentaven una tendència clara en l'ús o no del clític. Aquests verbs són els següents (cf. (40)):

- (81) envellir, coure, cremar, afluixar, enlletgir

Tanmateix, en el capítol 2.3, en analitzar el comportament dels verbs de canvi d'estat de causa interna respecte de l'alternança causativa ja hem fet algunes apreciacions importants respecte d'aquesta qüestió. De fet, hem pogut observar que la majoria de verbs de canvi de causa interna que hem analitzat (cf. taula 2.3) es construeixen amb el clític pronominal. En aquest sentit hem comprovat que els verbs *corcar*, *podrir*, *mustiar*, *pansar*, *oxidar*, *rovellar*, *inflar*, *erosionar*, *descompondre* i *corrompre* presenten totes les ocurrencies en el corpus analitzat amb el pronom clític. Per altra banda, hi hem comprovat que els verbs *brotar*, *brostar*, *germinar* i *fermentar* presenten totes les ocurrencies sense clític. Entre els verbs analitzats que es presenten amb i sense clític trobem els verbs *florir* i *mudar*, els quals, tot i presentar construccions amb clític, es construeixen molt majoritàriament sense clític. En canvi, el verb *marcir* es presenta majoritàriament amb clític, tot i que presenta alguna ocurrencia sense clític.

També hem analitzat en el capítol 2.3 el comportament d'una sèrie de verbs que es formen a partir d'un adjectiu o un nom amb l'afegitó del prefix *en-*. Ens referim a verbs com *envermellir*, *engreixar*, *emmalaltir*, *empitjorar* o *empal·lidir*. A la taula 2.2 hem indicat que en l'anàlisi feta a partir del CTILC aquests verbs es construeixen en la variant intransitiva tant amb clític com sense. Tanmateix, tots aquests verbs presenten més aparicions sense clític que amb clític, excepte el verb *engreixar*, el qual es presenta molt majoritàriament amb clític (de les aparicions analitzades, apareix en dues ocasions sense clític i en 33 amb clític). Tanmateix, respecte d'aquest verb hem indicat que en la nostra varietat dialectal es construiria sempre sense clític, per la qual cosa podríem pensar en un procés de canvi lingüístic pel qual els verbs passen de construir-se sense clític a construir-se amb clític.

Amb les dades aportades en el capítol 2.3.1 ja hem analitzat la major part dels verbs que Gràcia i Solé inclouen en la seva llista. En primer lloc, observem que aquesta autora presenta els verbs *emmalaltir*, *empal·lidir*, *empitjorar*, *envellir* i *enlletgir*, casos tots ells de verbs deadjectivals, alguns dels quals ja analitzats anteriorment. A banda d'aquests verbs, en la llista d'aquesta autora també trobem casos com el de *fermentar*, el comportament del qual hem analitzat en l'apartat dedicat als verbs que no prenen mai el clític pronominal.

Així doncs, a continuació donarem alguns exemples amb els altres casos. Tot i això, comencem amb alguns exemples de construccions amb els verbs deadjectivals, dels quals

ja hem esmentat el fet que no participen de l'alternança causativa, o hi participen molt difícilment. A continuació donem alguns exemples del verb *empal·lidir* en construccions transitives:

- (82) a. La febre l'ha empal·lilit. [DIEC2]
 b. El sol empal·lidia la blavor de l'horitzó. [a partir d'un exemple del DDLC]
 c. El temps empal·lideix totes les coses.

A continuació oferim construccions que podrien ser les equivalents intransitives d'aquestes que hem indicat. Comprovem que es construeixen sense el clíctic:

- (83) a. En Joan va empal·lidir a causa de la febre.
 b. La blavor de l'horitzó empal·lidia.²⁹
 c. Totes les coses empal·lidien i s'esborraven cercant protecció a llur insignificantia. [De Salvador Espriu, a partir del DDLC]

Tanmateix, no és difícil trobar casos d'ús d'aquest verb amb el clíctic pronominal:

- (84) a. A l'interior, el rostre de l'agent, un home amb una dilatada experiència professional i bregat en tota mena de crims, s'empal·lidia en veure el salvatgisme...
<http://relatsencatala.cat/relat/monstres/1046968>
 b. La meua cara s'empal·lidia, i les arrugues encara es feien més visibles.
http://www.fotolog.com/nerea__6/36679097/

Tanmateix, aquestes construccions no es poden llegir com de passiva pronominal. Aquest fet es deu segurament que el procés d'*empal·lidir* no es pot entendre com a provocat amb una finalitat o intencionadament i, per tant, amb un subjecte AGENT. Ja en el capítol 2.3.1 indicàvem que, en els casos en què aquests verbs deadjectivals es construeixen amb un subjecte agentiu, la conceptualització dels esdeveniments era que l'agent no era la causa directa que provocava el canvi d'estat.

En el cas del verb *emmalaltir*, trobem molts de casos en què el verb pren el clíctic pronominal.

- (85) a. Els plàtans del passeig s'emmalalteixen per un mal estrany. [DIEC2]
 b. I si algun vedell, bou o vaca s'emmalaltia... [DDLC]
 c. La gent es va emmalaltir pel consum de peixos contaminats.
http://ca.wikipedia.org/wiki/Desastre_de_Minamata

Tanmateix, la nostra intuïció lingüística ens diu que tots aquests casos els construiríem, en la nostra varietat dialectal, sense el clíctic pronominal:

²⁹Tot i que la nostra intuïció lingüística ens diu que aquesta construcció és correcta, el DDLC indica que es construeix amb el clíctic pronominal:

(i) La blavor de l'horitzó s'empal·lidia.

- (86) a. Els plàtans del passeig emmalalteixen per un mal estrany.
 b. I si algun vedell, bou o vaca emmalaltia...
 c. La gent va emmalaltir pel consum de peixos contaminats.

De tota manera, cal ressaltar que a Internet també podem trobar nombrosos casos d'ús d'aquest verb sense el clíctic pronominal. La consulta, però, ens fa adonar que en tots aquests casos el subjecte de la variant intransitiva és [+humà]:

- (87) a. Maragall va *emmalaltir* mentre encara era president.
<http://goo.gl/GRA10n>
 b. Donen d'alta una de les nenes que va *emmalaltir* per la vacuna del papil·loma.
<http://goo.gl/PCfR7u>

Observem que, fins i tot en aquest últim cas, en què s'especifica la causa del fet d'emmalaltir, la construcció transitiva no és possible si no es fa amb el verb *fer*:

- (88) a. #La vacuna del papil·loma va emmalaltir unes nenes.
 b. La vacuna del papil·loma va fer emmalaltir unes nenes.

Amb els verbs *empitjorar* i *envellir* (i també amb *millorar*, antònim del primer dels anteriors) podem dir que passa quelcom semblant. Aquests verbs, segons els reculls lexicogràfics que hem consultat, es construeixen tant amb clíctic com sense clíctic.³⁰ Vegeu, en aquest sentit, les construccions paral·leles següents, en què en una el verb s'usa amb el pronom i en l'altre, sense:

- (89) a. El malalt cada dia empitjora.
 b. El malalt s'ha empitjorat.³¹

³⁰Una recerca ràpida a Internet ens retorna, però, resultats curiosos. Hem cercat els verbs en tercera persona del singular del perfect d'indicatiu, tant amb clíctic com sense (és a dir, *s'ha empitjorat / ha empitjorat*; *s'ha millorat / ha millorat*; *s'ha envellit / ha envellit*). Pel que fa a la variant amb clíctic els resultats retornats són els següents, respectivament: 857.000, 88.800 i 109.000, mentre que els resultats sense clíctic són 22.500, 138.000 i 5.240. És a dir, hi ha més resultats amb clíctic en el cas d'*empitjorar* i *envellir*, però menys en el cas de *millorar*. Tot i això, la diferència entre un ús i l'altre en aquest verb és més reduïda que no la que hi ha entre els dos usos en els altres dos verbs, en què trobem una gran diferència de resultats. S'ha de dir, però, que molts resultats amb *ha millorat* corresponen a usos transitius.

Tanmateix, hem de dir que alguns dels resultats amb clíctic es poden analitzar com a construccions de passiva pronominal:

- (i) a. *S'ha millorat* el model de beques salari destinades als universitaris.
<http://goo.gl/9M8v86>
 b. El model de beques salari destinades als universitaris ha estat millorat.

³¹Hem d'observar que en la primera el verb és en un temps imperfectiu, mentre que la segona és en un de perfectiu. Això podria fer pensar en una relació entre l'ús del clíctic i la (im)perfectivitat d'una construcció. Tanmateix, una consulta a Internet ens retorna 2.700 resultats amb *s'empitjora* en present, per la qual cosa no sembla que es pugui establir aquesta relació de manera tan fàcil. Vegem-ne un exemple:

- (i) L'addicció a les compres *s'empitjora* durant les rebaixes d'hivern.
<https://twitter.com/nrosetf/status/296867504523980801>

A continuació oferim alguns exemples de construccions amb tots tres verbs:

- (90) a. El parc mòbil *s'ha envellit* molt a causa de la crisi.
<http://goo.gl/4kaFz2>
 b. Mariscal creu que Cobi *ha envellit* bé
<http://goo.gl/BWqA4I>
- (91) a. Vol millorar els altres; primer caldria que es millorés ell. [DIEC2]
 b. El nostre Carnaval *ha millorat* molt els últims anys.
<http://goo.gl/PqvTTj>
 c. Les condicions laborals dels treballadors *s'han millorat* substancialment durant el darrer any.
- (92) a. Cada dia que passa *les coses empitjoren*, segons denuncien els veïns.
<http://goo.gl/0crxFd>
 b. El 42% dels catalans opinen que la sanitat pública *empitjora*.
<http://goo.gl/FZ4GKL>
 c. i *s'empitjora* encara més l'estat de les plantes afectades. [DDL]C

Segons la nostra intuïció lingüística, però, aquestes construccions es farien sempre sense el clíctic pronominal:

- (93) a. El parc mòbil *ha envellit* molt a causa de la crisi.
 b. Vol millorar els altres; primer caldria que millorés ell.
 c. Les condicions laborals dels treballadors *han millorat* substancialment durant el darrer any.
 d. I l'estat de les plantes afectades *empitjora* encara més.

A continuació podem comentar el cas del verb *coure*, en què observem també una diferència dialectal molt important, i del qual aportem dos exemples extrets del DDL i que ja hem reproduït més amunt. El primer prové d'un text de Montserrat Roig, autora d'origen barceloní, mentre que el segon prové d'un receptari mallorquí. Com podem comprovar, l'ús que fa l'autora barcelonina és amb el clíctic pronominal, mentre que l'ús en la varietat dialectal de Mallorca és sense el clíctic.

- (94) a. Els pastissos de crema es *coïen* al forn. [a partir d'un exemple del DDL]C
 b. Se fan ses coques es vespre, perquè *coguen* l'endemà dematí. [a partir d'un exemple del DDL]C³²

³²Segons el DDL, aquest verb té quatre accepcions o subaccepcions en què participa de l'alternança causativa. En dues d'elles el subjecte és agentiu (el significat correspon a 'algú coure un aliment o algun altre producte o matèria'), mentre que en un altre el subjecte és [-animat] ('la calor del sol o el fred cremar alguna cosa'). En l'última accepció el significat és figurat ('algú ordir alguna cosa'). En totes quatre accepcions aquest recull lexicogràfic indica que el verb es pot construir amb clíctic o sense en la variant anticausativa.

Tanmateix, en l'accepció principal s'indica que la variant anticausativa amb clíctic és no normativa. En canvi, el DIEC2 i el DLC donen a entendre que la variant intransitiva sempre es construeix sense clíctic.

Sembla, però, que amb l'accepció figurada d'ordir alguna trama, en la varietat del català usat a Mallorca, aquest verb també s'usa amb el clític pronominal:

- (95) a. Els pagesos van coure la rebel·lió en una reunió a Inca.
b. La rebel·lió es va coure en una reunió a Inca.

A partir d'una cerca a Internet, podem trobar molts casos d'ús d'aquest verb amb clític pronominal, però que semblen ser més aviat casos de passiva pronominal, no una construcció anticausativa:

- (96) a. La carn no es va coure al forn sinó en un microones.
b. La carn no va ser cuïta al forn sinó en un microones.
(97) a. L'empresa va coure un bou per celebrar el seu aniversari.
b. El bou es va coure al forn per celebrar l'aniversari de l'empresa.

Pel que fa als verbs *cicatritzar* i *crystal·litzar*, hem d'indicar que també els hem de considerar de causa interna, ja que expressen un canvi d'estat que es pot desenvolupar sense la intervenció de cap causa externa.

Aquests verbs, segons els reculls lexicogràfics consultats, es poden construir amb el clític pronominal o sense, i a continuació en donem alguns exemples a partir d'una cerca a Internet:

- (98) a. Les textures que presenten són pròpies de roques que *han crystal·litzat* molt lentament a partir d'intrusions magmàtiques.
<http://goo.gl/woc9Qm>
b. i solen presentar uns minerals que *han crystal·litzat* en cristalls grans.
<http://ciclerokes2esoa.wikispaces.com/GRUP+7>
(99) a. Totes les estructures *s'han crystal·litzat* en presència dels ions Ni²⁺ o Co²⁺.
<http://goo.gl/xKL2iz>
b. També *s'han crystal·litzat* enzims i virus.
<http://goo.gl/r5hd04>
(100) a. Algunes ferides no han *cicatritzat* a Espanya.
<http://goo.gl/o4z2SN>
b. Probablement perquè, per molt que se n'hagi parlat i per molt que s'hagin intentat curar les ferides, mai no *s'han cicatritzat* encara del tot.
<http://goo.gl/9Td6JN>

La nostra intuïció és que, en la varietat dialectal de què parlem, les construccions amb aquests verbs són sempre sense el clític. De tota manera, comprovem que les construccions amb clític també es poden entendre com a construccions de passiva pronominal.

Finalment, segons la informació que ens forneix el DDLIC, el verb *cremar* es pot construir amb clític o sense només quan el significat és el de 'consumir un cos' per l'acció del

foc. En canvi, quan l'objecte és una planta, un terreny o una part del cos, només es pot construir amb el clític pronominal.

Així doncs, a (101b) totes dues variants són possibles, mentre que a (102b i 102d) només ho és la variant amb clític.

- (101) a. El foc ha cremat tres persones.
 b. Tres persones (s')han cremat.
- (102) a. El cuiner va cremar el rostit.
 b. El rostit es va cremar.
 c. La glaçada va cremar les oliveres.
 d. Les oliveres es van cremar.

3.2.4 *Conclusions provisionals*

En aquest apartat hem analitzat els tres tipus de verbs anticausatius en català. Queda clar que els resultats en la nostra llengua són semblants als que hem ressenyat anteriorment en espanyol, francès, italià o alemany. En primer lloc, trobem tres tipus de comportament morfològic. Per una banda, aquells verbs que sempre prenen el clític pronominal en la variant anticausativa i, per una altra, aquells que no el prenen mai o el prenen opcionalment. De tota manera, la major part de verbs de canvi d'estat segueixen la primera pauta, mentre que els verbs que no prenen mai el clític són molts pocs. En canvi, són alguns més el que el prenen opcionalment.

Pel que fa als verbs que sempre prenen el clític pronominal, hem pogut comprovar que pràcticament tots els verbs de canvi d'estat d'arrel inespecificada segueixen aquest patró. Hem inclòs alguns exemples d'ús sense clític, però que són qualificats com a no normatius pels reculls lexicogràfics. Per altra banda, molts de verbs de canvi d'estat de causa interna també es construeixen sempre amb el clític pronominal, contràriament al que s'havia comentat tradicionalment. Entre aquests verbs, com hem vist en la taula 2.3, podem incloure els següents:

- (103) podrir-se, corcar-se, mustiar-se, pansir-se, oxidar-se, rovellar-se, inflar-se, erosionar-se, descompondre's, corrompre's

Pel que fa als verbs que es construeixen sempre sense el clític pronominal, hem pogut comprovar que la llista en català és molt limitada. Per una banda, hem indicat els verbs *augmentar*, *disminuir* i *bullir*, tres assoliments de grau, que en el seu moment hem classificat com a verbs d'arrel inespecificada. Hem trobat alguns casos a Internet d'ús dels dos primers exemples amb el clític pronominal, però les característiques semàntiques de les construccions en què participen ens fan pensar que ens trobem en realitat davant de casos de passiva pronominal i no de construccions anticausatives. Per altra banda, seguint les dades de la taula 2.3, també podem dir que hi alguns, pocs, verbs de canvi d'estat de causa interna que es construeixen sempre sense el clític pronominal. Aquests verbs són els següents: *brotar*, *brostar*, *germinar* i *fermentar*.

Per tant, la llista de verbs que es construeixen sempre sense el clíctic quedaria reduïda als següents:

(104) augmentar, disminuir, bullir, brotar, brostar, germinar, fermentar.

Finalment, hem analitzat una sèrie de verbs de canvi d'estat de causa interna que es poden construir amb clíctic o sense. De fet, hem reduït l'anàlisi a aquest tipus de verbs perquè els de causa inespecificada, que participen de l'alternança causativa, es construeixen sempre amb el clíctic pronominal, excepte els que hem assenyalat en els paràgrafs anteriors (*augmentar, disminuir i bullir*). Hem esmentat en aquest sentit que es tracta d'assoliments de grau, però també hem de destacar que altres assoliments de grau es construeixen amb el clíctic pronominal:

(105) a. La crisi de l'empresa es va aprofundir després dels mals resultats de vendes.
b. #La crisi de l'empresa va aprofundir després dels mals resultats de vendes.

(106) a. El dipòsit es va buidar en deu minuts.
b. El dipòsit es va buidar durant deu minuts.

A (105) trobem un verb, que podem considerar un assoliment de grau, que es construeix amb el clíctic pronominal. I a (106) mostrem que alguns assoliments de grau també es construeixen amb el clíctic tant si la interpretació de la construcció és tèlica com si és atèlica.

Pel que fa a l'anàlisi dels verbs de canvi d'estat de causa interna hem mostrat, a partir de la taula 2.3, que el verb *florir* es presenta molt majoritàriament sense clíctic, tot i que també trobem alguns casos, percentualment molt reduïts, d'ús amb clíctic. En canvi, el verb *marcir* es presenta en la seva major part amb el clíctic, tot i que també té alguns usos sense clíctic. Finalment, el verb *mudar* presenta tant casos amb clíctic com sense, però són percentualment més importants els casos sense clíctic.

Pel que fa als verbs deadjectivals construïts amb el prefixa *en-*, hem pogut comprovar que mostren exemples d'ús amb clíctic i sense clíctic. Tot i això, és curiosa l'asimetria que ocorre en el comportament d'aquests verbs, ja que la majoria presenta més aparicions sense clíctic, excepte el verb *engreixar*, que es construeix majoritàriament amb clíctic. De tota manera, hem destacat que en la nostra varietat dialectal aquest verb es construiria sempre sense el clíctic, com també passaria amb altres exemples d'ús aportats amb els altres verbs deadjectivals amb el prefix *en-*, per la qual cosa hem conclòs que es podria donar el cas d'un procés de canvi lingüístic de les construccions sense clíctic a les construccions amb clíctic. Un canvi que, seguint Heidinger (2014), mostraria una resistència en les varietats més conservadores. Per confirmar aquestes dades caldrien, però, estudis diacrònics i dialectals, com els duts a terme per Cennamo per a l'italià (Cennamo, 1999, 2012) o l'islandès (Cennamo, Eythórsson & Barðdal, 2015) i per Heidinger per al francès (Heidinger, 2010, 2014; Heidinger & Schäfer, 2008).

Aquest canvi també es podria donar en el cas de la resta de verbs analitzats: *coure, cicatritzar i cristal·litzar*. En tots tres casos trobem exemples d'ús amb clíctic i sense clíctic, però la nostra intuïció lingüística ens diu que en la nostra varietat dialectal es construirien més

aviat sense clític. De tota manera, alguns dels usos amb clític es podrien entendre també com a casos de passiva pronominal.

Per tant, podem indicar que els verbs analitzats que mostren usos amb clític i sense són els següents:

- (107) florir, marcir, mudar, envermellir, engreixar, emmalaltir, empal·lidir, envellir, enlletgir [i altres verbs de adjectivals construïts amb el prefix *en-*], cicatritzar, cristal·litzar, coure, cremar.

A continuació analitzarem el comportament aspectual d'aquests verbs per comprovar si realment existeix una diferència semàntica entre els verbs que es construeixen amb clític o sense, com han defensat diferents autors, entre els quals Doron & Labelle (2011), Folli (1999, 2001), Labelle (1990, 1992) o Labelle & Doron (2010).

3.3 Anàlisi aspectual dels tres tipus d'*anticausatius*

En el capítol introductori (*cf.* capítol 1.1.2), hem examinat les principals aproximacions descriptives als verbs de adjectivals i als assoliments de grau com a verbs escalars, amb concreció a les diferències aspectuals entre aquests verbs. Així, hem vist que Beavers (2008) indica que hi ha dos tipus d'escales, les de dos punts i les multipunt, que donen lloc a diferents tipus d'esdeveniments. Les escales de dos punts donen lloc a esdeveniments puntuals (verbs atèlics o no culminatius) o a assoliments (verbs tèlics o culminatius), mentre que les escales multipunt donen lloc a assoliments de grau (verbs atèlics, tot i que també n'hi ha de tèlics).

Per altra banda, hem vist que Hay, Kennedy & Levin (1999) indiquen que els predicats introdueixen la mesura del grau en què l'argument del verb canvia, anomenat *valor diferencial*. Segons aquests autors, si el valor diferencial dels assoliments de grau identifica un límit en la mesura del canvi, es comportaran com a tèlics, mentre que si no l'identifica, ho faran com a atèlics. Aquesta delimitació del valor diferencial es pot fer amb material lingüístic, com ara mitjançant un sintagma que mesuri l'esdeveniment o un modificador de grau que faci referència al punt final, o mitjançant material no lingüístic. En aquest darrer cas, l'estructura de la base adjectival de què deriva el predicat verbal té un paper determinant en la determinació de la telicitat de la construcció. En aquest sentit, si els adjectius de què deriven els predicats verbals són d'escala tancada, es podrà identificar un valor màxim a assolir, per la qual cosa el predicat tendirà a comportar-se com a tèlic. En canvi, si l'adjectiu de què provenen és d'escala oberta, no es podrà identificar aquest valor màxim i el predicat tendirà a ser atèlic. Finalment, segons els autors, encara hi ha un altre factor que pot determinar la telicitat/atelicitat dels assoliments de grau: la informació contextual o pragmàtica.

Per la seva banda, també hem vist que Kearns (2007) introdueix una modificació en l'anàlisi de Hay, Kennedy & Levin (1999), en el sentit que considera que els assoliments de grau tenen dos sentits tèlics. Així, en uns casos el sentit és de transició a un estat final definit únicament per comparació amb un estat previ de l'argument del verb. Segons

l'autora, en aquest sentit el significat és 'esdevenir més A' i el verb és un assoliment. Si la construcció amb aquests verbs és atèlica, el significat és d'un procés iteratiu d'assoliments. En altres casos el verb denota un esdeveniment que acaba amb l'assoliment d'un únic estat final. En aquest sentit, segons l'autora, el significat és 'esdevenir A' i el verb és una realització.

Finalment, hem vist que Kennedy & Levin (2008), a partir de la tipologia d'escalas definida per Kennedy & McNally (2005), diferencien els adjectius d'escala tancada segons tinguin un límit per alt o per baix de l'escala. Aquests autors conclouen que tots els assoliments de grau permeten una lectura atèlica. En canvi, quan codifiquen mesures de canvi que usen escales amb valors màxims o mínims (escalas tancades per alt o per baix), es poden obtenir lectures tèliques si la lectura és positiva ('esdevenir A'), o atèliques si la lectura és comparativa ('esdevenir més A').

Així doncs, podem comprovar que els autors coincideixen a indicar que els assoliments de grau poden tenir tant una lectura tèlica com atèlica, depenent de factors diversos, com ara la base adjectival de la qual deriven, si s'afegeix un sintagma delimitador a la construcció o, fins i tot, motius pragmàtics, de coneixement del món.

En aquest apartat el nostre objectiu és analitzar el comportament aspectual dels tres tipus de verbs anticausatius en català. El focus de la nostra atenció seran els verbs de la classe C, aquells que es poden construir en la variant anticausativa tant amb clític com sense. És important, en aquest sentit, de comparar el comportament aspectual dels verbs de la classe A, que sempre es construeixen amb clític en la variant anticausativa, i dels de la classe B, que sempre es construeixen sense clític, respecte dels de la classe C. En principi, els verbs de la classe A s'haurien de comportar com les variants amb clític dels verbs de la classe C, i els verbs de la classe B, com les variants sense clític dels verbs de la classe C. Per fer l'anàlisi usarem els tests més habituals de la telicitat/atelicitat (cf. Marín, 1999, o Marín & McNally, 2011), especialment l'acceptabilitat dels adjunts adverbials *en x temps* o *durant x temps*.³³ Dedicarem els apartats següents a fer aquesta anàlisi. A continuació, i atès que segons Labelle (1992) la diferència entre els verbs que es construeixen amb clític i sense no és en la telicitat o l'atelicitat, sinó en la focalització en l'estat final o en el procés, cosa que

³³ L'acceptació d'un adjunt del tipus *durant x temps* o del tipus *en x temps* és un dels tests clàssics usats per distingir entre les activitats (esdeveniments de caràcter duratiu i no culminatiu) i les realitzacions (esdeveniments de caràcter duratiu i culminatiu). Tot i això, també hi ha hagut veus que han indicat que aquest test no pot aportar proves conclouents, perquè no és suficientment rigorós i objectiu (cf. Marín, 1999: 99).

Cal fer la precisió, però, que la modalitat de l'acció té un caràcter composicional i que, per tant, cal distingir entre l'aportació que hi fa el significat del verb i la que hi fa l'oració en què el verb s'insereix. Així, entre els factors que poden modificar les propietats aspectuals del verb podem assenyalar les propietats sintàctiques dels arguments que el verb selecciona, el temps verbal en què es conjuga, la negació, les perífrasis verbals i els adjunts temporals i aspectuals (cf. Pérez Saldanya, 2002). Així per exemple, (ia) és una oració atèlica, perquè el verb expressa una activitat durativa sense final intrínsec, mentre que (ib) és una oració tèlica perquè l'argument que s'hi ha afegit indica un punt final de l'activitat. En aquest sentit, podem dir que mesura l'activitat:

- (i) a. En Joan va escriure.
- b. En Joan va escriure la carta.
- Comprovem el comportament de (ia) i (ib) respecte dels tests anteriors:
- (ii) a. En Joan va escriure durant dues hores.
- b. #En Joan va escriure en dues hores.

provoca que els verbs que es construeixen amb clíctic siguin inacusatius, mentre que els que es construeixen sense siguin inergatius, analitzarem també si la construccions sense clíctic són inergatives o inacusatives. Acabarem amb les conclusions del capítol.

3.3.1 Comportament aspectual dels verbs que es construeixen sempre amb clíctic

Pel que fa als verbs que prenen el clíctic *se* en la variant anticausativa de l'alternança, trobem que legitimen normalment un adjunt del tipus *en x temps*. Per tant, cal concloure que són tèlics. Així doncs, a (108) incloem verbs que són realitzacions; a (109), verbs que són assoliments de grau, tant si deriven d'un adjectiu com si no en deriven, i a (110), verbs que són de canvi d'estat de causa interna.

- (108) a. La finestra es va rompre en deu minuts (a causa del vent).
 b. En Joan es va afeccionar a la pesca en qüestió de setmanes.
- (109) a. El Titanic es va enfonsar en vuit hores.
 b. El dipòsit s'ha buidat en dues hores.
 c. La llet s'ha congelat en tres hores.
- (110) a. El capó del cotxe s'ha rovellat en un any.
 b. Les flors es van mustiar en dos dies.

Com podem comprovar, en tots tres casos les construccions semblen ben naturals. Tanmateix, convé analitzar les dades de (109) més detingudament. Com hem dit, en aquest cas hem inclòs exemples amb assoliments de grau que deriven d'un nom (*enfonsar* i *congelar*) i d'un adjectiu (*buidar*). Aquest adjectiu és d'escala tancada. Si haguéssim usat exemples amb verbs provinents d'adjectius d'escala oberta, la legitimació de l'adjunt del tipus *en x temps* no semblaria tan natural, tot i que, com veurem més endavant en aquest mateix apartat, també és possible:

- (iii) a. #En Joan va escriure la carta durant dues hores.
 b. En Joan va escriure la carta en dues hores.
 Mentre que (iib) no legitima l'adjunció d'un sintagma *en x temps*, precisament pel seu caràcter no culminatiu, (iii) sí que la permet, perquè l'argument afegeix un punt final a l'acció expressada pel predicat verbal.
- Comprovem a (iv) que la construcció del verb amb una perífrasi modifica de nou les característiques de la modalitat de l'acció de l'oració, i aleshores el verb permet l'adjunció tant d'un adjunt del tipus *durant x temps* com d'un del tipus *en x temps*:
- (iv) a. En Joan va intentar escriure la carta durant dues hores (però no ho va aconseguir). [predicat atèlic]
 b. En Joan va intentar escriure la carta en dues hores (però no ho va aconseguir) [predicat tèlic]

- (111) a. ?En Joan s'ha aprimat en deu dies.
 b. ?Els preus del petroli s'han abaratit en dues setmanes.

Certament, aquests verbs tampoc no semblen rebutjar aquest adjunt. Segons la nostra intuïció, però, la construcció no sona gaire natural. Tanmateix, ho semblaria més si hi hagués algun tipus de focus contrastiu o dugués un sintagma delimitador o un modificador de grau:

- (112) a. EN DEU DIES, s'ha aprimat en Joan.
 b. En Joan s'ha aprimat deu quilos en deu dies.
 c. Els preus del petroli s'han abaratit molt en dues setmanes.

Altres tests per comprovar la telicitat de les construccions que incorporen el clíctic pronominal en la variant anticausativa, donen el mateix resultat. Així, tots els verbs de (108-110) es construeixen perfectament amb el verb delimitatiu *acabar*, que també constitueix un test per comprovar la telicitat d'una construcció. Així, les construccions tèliques legitimen una construcció en què depenen d'un verb amb aquest valor, mentre que les atèliques no la permeten.

- (113) a. La finestra va acabar de rompre's en deu minuts.
 b. En Joan va acabar d'afeccionar-se a la pesca en qüestió de setmanes.
 c. El Titanic va acabar d'enfonsar-se en vuit hores.
 d. El dipòsit va acabar de buidar-se en dues hores.
 e. La llet ha acabat de congelar-se en tres hores.
 f. El capó del cotxe va acabar de rovellar-se en un any.
 g. Les flors van acabar de mustiar-se en dos dies.

A més, tots aquests verbs no legitimen la negació de l'assoliment de l'estat final resultant:

- (114) a. #La finestra es va rompre en deu minuts, però no es va rompre completament.
 b. #El Titanic es va enfonsar en vuit hores, però no es va enfonsar completament.
 c. #El dipòsit es va buidar en dues hores, però no es va buidar completament.
 d. #Les flors es van mustiar en dos dies, però no es van mustiar completament.³⁴

³⁴ Tanmateix, segons Kearns (2007), l'adjunció de l'adverbial *completament* només serveix per a negar l'assoliment del límit màxim, no del límit estàndard, per la qual cosa podríem trobar construccions tèliques en què aquest adverbial estigués legitimat. En aquest cas, però, podria passar que no es legitimis l'assoliment del límit estàndard:

- (i) a. The sky darkened in an hour but it wasn't completely dark.
 b. !The sky darkened in an hour but it wasn't dark.
 (Kearns 2007: 46 (37))

En aquest exemple, podem observar que, segons l'autora, la interpretació de realització del verb, mitjançant la legitimació de l'adverbial *en x temps*, és compatible amb la negació de l'assoliment del límit màxim (ia), denotat amb l'expressió *completament negre*, però incompatible amb la negació del límit estàndard de l'estat final, expressat únicament amb l'adjectiu.

Per la seva banda, els assoliments de grau que provenen d'adjectius d'escala oberta no admeten la construcció sota el verb delimitatiu *acabar* (115) i, en canvi, admeten la negació de l'assoliment de l'estat final (116):

- (115) a. #En Joan ha acabat d'aprimar-se en deu dies.
 b. #Els preus del petroli s'han acabat d'abaratir en dues setmanes.
- (116) a. En Joan es va aprimar, però no es va aprimar del tot / completament.
 b. Els preus del petroli s'han abaratit en dues setmanes, però no s'han abaratit del tot.

A més a més, aquest tipus de verbs legitimen un adjunt del tipus *durant x temps*:

- (117) a. En Joan es va aprimar durant setmanes.
 b. Els preus del petroli es van abaratir durant dos mesos, però després es van tornar a encarir.

Hem d'indicar, però, que, segons Kearns (2007), aquestes construccions també tenen un sentit tèlic. Segons aquesta autora, en el cas dels assoliments de grau, també es pot donar compte de la telicitat del predicat mitjançant l'adverbial *durant x temps*.³⁵ El significat que l'autor dóna a aquestes construccions és similar a com segueix:

- (118) a. Havent-se aprimat durant dues setmanes, en Joan estava més prim que abans.
 b. Havent-se encarit durant dos mesos, els preus del petroli eren més cars que abans.

Hi ha algunes construccions que poden semblar contraexemples dels que hem exposat. Ens referim, per exemple, a verbs com *aclarir* o *refredar*. Comprovem els exemples següents:

- (119) a. El cel es va aclarir en mitja hora.
 b. a sopa es va refredar en alguns minuts.³⁶

En aquest cas, trobem dos verbs que també són assoliments de grau provinents d'adjectius d'escala oberta (cf. capítol 1.1.2.2) i que, contràriament al que hem comentat més amunt, legitimen un adverbial del tipus *en x temps*. Segons Kearns (2007), el que passa en aquests casos és que aquests verbs denoten esdeveniments que poden tenir tant un estat final comparatiu com un estat final estàndard. Per tant, un verb d'aquest tipus es pot interpretar tèlicament de manera variable: com una realització (el significat seria 'El cel

Així doncs, una lectura tèlica no té perquè vincular-se a l'assoliment d'un estat final màxim, sinó únicament a la d'un estat final estàndard.

³⁵ Els exemples que aquesta autora dóna són els següents:

- (i) a. The pressure increased for a few minutes.
 b. The gap widened for a few minutes.

(Kearns 2007: 35 (13))

Certament, (ia) correspon al verb *augmentar* en català, que hem d'analitzar entre els verbs que no prenen el clíctic pronominal en la variant anticausativa. Però, per al que ens interessa ara, l'exemple també ens serveix.

³⁶ Aquests exemples són traducció dels que exposa Kearns (2007: 36 (16-17)).

va esdevenir més clar durant un període de mitja hora'), i en aquest cas l'adjunt *en x temps* expressa la duració de l'esdeveniment, o com un assoliment (amb el significat de 'Al cap de mitja hora el cel va esdevenir més clar'), i en aquest sentit l'adjunt expressa el retard de l'esdeveniment a produir-se. Finalment, l'autora encara destaca una possible tercera lectura de les construccions de (119): 'Al cap de mitja hora, durant la qual el cel va estar ennuvolat, el cel va esdevenir clar.' En aquest cas, doncs, segons l'autora, la lectura és de realització i, per tant, tèlica.

És important destacar que els verbs de canvi d'estat de causa interna, com hem vist en els exemples de (110), també admeten, quan es construeixen amb el clític pronominal, la lectura tèlica. Posem-ne un altre exemple, amb un verb que també permet la construcció causativa amb un subjecte agentiu. Ja hem comentat més amunt (cf. capítol 2.3.1) que, en aquests casos, la construcció transitiva permet un subjecte agentiu si es conceptualitza que l'entitat denotada per aquest argument actua com a facilitador de l'esdeveniment de canvi, que en realitat té com a causa directa un procés natural de l'entitat TEMA (tot i això, en el capítol 6 matisarem aquesta afirmació). En aquest cas, però, aquest verb és un assoliment de grau, atès que l'esdeveniment té diferents graus en una escala que aniria fins al punt d'estar completament sec:

- (120) a. El pagès va posar els albercocs al Sol i s'han assecat en una setmana.
b. El pagès va posar els albercocs al Sol i s'han assecat durant una setmana.

En aquest cas, podem comprovar que aquest verb accepta l'afegitó tant d'un adjunt *en x temps* (cf. (120a)), com d'un adjunt *durant x temps* (cf. (120b)). En aquest sentit, es comporta com els altres assoliments de grau que hem vist anteriorment. La diferència bàsica amb els verbs *aprimar* i *abaratar*, de què hem posat exemples en què dèiem que un adjunt del tipus *en x temps* no sonava gaire natural, és que *assecar* és un verb d'escala tancada, mentre que *aprimar* i *abaratar* eren verbs d'escala oberta. Així, l'adjunció d'un adverbial del tipus *en x temps* condueix a una lectura tèlica, ja que denota l'assoliment del límit estàndard o del límit màxim de l'escala (cf. *Les figues estaven completament seques*). En canvi, amb l'afegitó de l'adverbial *durant x temps*, la lectura és una segons la qual no s'ha assolit l'estat final. Tanmateix, segons Kearns (2007), com hem vist més amunt, també podríem considerar que la lectura és tèlica:

- (121) Havent-se assecat durant una setmana, les figues estaven més seques que abans.

Per tant, en aquest apartat hem pogut comprovar que els verbs que es construeixen amb el clític pronominal en la variant anticausativa accepten els tests més habituals de la telicitat i, per tant, podem dir que són tèlics. No és important si el verb és de canvi de causa interna o externa, ja que el resultat és el mateix. En canvi, sí que hi ha diferència amb els verbs que són assoliments de grau, tot i que, en aquest cas, els assoliments que podem considerar verbs de canvi intern o extern tampoc no es diferencien en el seu comportament aspectual. Hem pogut comprovar que aquests verbs tenen un comportament variable, tal com destaquen els autors que han analitzat aquest fenomen i que hem revisat al capítol 1.1.2 (cf. Beavers, 2008; Hay, Kennedy & Levin, 1999; Kearns, 2007; Kennedy & Levin, 2008, o Kennedy & McNally, 1999, 2005).

En aquest sentit, hem assenyalat que els assoliments de grau que no deriven d'adjectius i els que deriven d'adjectius d'escala tancada es comporten també com a tèlics. Així, els que es comporten com a atèlics o tèlics són els assoliments de grau que provenen d'arrels adjectives d'escala oberta. Recordem, en aquest sentit, que hem ressenyat que alguns d'aquests verbs també poden dur un adjunt del tipus *durant x temps* i tenir un significat tèlic, o legitimar un adjunt del tipus *en x temps* i tenir un significat tèlic o atèlic.

3.3.2 **Comportament aspectual dels verbs que es construeixen sempre sense clític**

Hem de recordar que, en l'anàlisi que hem fet més amunt (cf. capítol 3.2.2), els verbs que es construeixen sempre sense el clític pronominal en la variant anticausativa de l'alternança són molts pocs en català. Concretament, a (104) hem esmentat els següents:

(122) augmentar, disminuir, bullir, brotar, brostar, germinar, fermentar.

Ja hem indicat en el seu moment que en aquesta llista trobem tres assoliments de grau (*augmentar*, *disminuir* i *bullir*) i alguns verbs de canvi d'estat de causa interna que, com hem vist al capítol 2.3, presenten un percentatge molt alt, o fins i tot exclusiu, de participació només en construccions intransitives.

En aquest apartat analitzarem el comportament aspectual d'aquests verbs. Recordem que sovint s'ha indicat que els verbs que no prenen el clític pronominal en la variant intransitiva són atèlics.

Pel que fa als verbs *augmentar* i *disminuir*, podem comprovar que es comporten exactament igual que els assoliments de grau que prenen el clític pronominal en la variant anticausativa. Atès que podem considerar que no tenen un estat final resultant, és a dir, que serien equivalents a verbs d'escala oberta, legitimen un adjunt del tipus *durant x temps*, mentre que l'adjunció d'un adverbial del tipus *en x temps* sona poc natural:

(123) a. Els beneficis de l'empresa han augmentat durant tres anys consecutius.

b. ?Els beneficis de l'empresa han augmentat en deu dies.

(124) a. Les vendes han disminuït durant aquestes setmanes.

b. ?Les vendes han disminuït en aquestes setmanes.

Tal com passava amb els verbs de les mateixes característiques, però que prenen el clític en la variant anticausativa, les construccions amb *en x temps* sonen més naturals si hi incloem un sintagma delimitador o un modificador de grau o algun tipus de focus contrastiu:

- (125) a. DURANT TRES ANYS CONSECUTIUS, han augmentat els beneficis de l'empresa.
 b. Els beneficis de l'empresa han augmentat un 25% en aquestes tres setmanes.
 c. Les vendes han disminuït enormement en deu dies.

Com passava abans, aquestes construccions no admeten incrustar-se sota un verb delimitatiu com *acabar*, però sí que permeten la negació de l'assoliment de l'estat final:

- (126) a. #Els beneficis de l'empresa han acabat d'augmentar en deu dies.
 b. Els beneficis de l'empresa van augmentar en deu dies, però no han augmentat del tot.
 c. #Les vendes han acabat de disminuir en deu dies.
 d. Les vendes han disminuït, però no han disminuït del tot.

Per tant, es confirma que els verbs *augmentar* i *disminuir*, que es construeixen sempre sense el clíctic pronominal en la variant anticausativa, es comporten aspectualment d'una manera idèntica a com ho fan els verbs *aprimar* i *encarir*, és a dir, com caldria esperar de verbs que són assoliments de grau i que no presenten límit a l'escala que lexicalitzen.

Pel que fa al verb *bullir*, que també es construeix sempre sense el clíctic pronominal en la variant anticausativa, podem dir que no és exactament un assoliment de grau, ja que l'escala que lexicalitza no prové d'un adjectiu i, a més, no suposa un moviment a través d'aquesta escala. En aquest sentit, el seu significat no denota diferents assoliments en què alguna cosa esdevé cada cop més *bullida*. Es tracta més aviat d'una escala que té dues possibilitats: o es bull o no es bull. Per tant, és un assoliment o un esdeveniment puntual.³⁷ Ara bé, atès que demostra que es pot entendre com a tèlic, hem de pensar més aviat en la primera possibilitat. És un verb que legitima tots dos tipus d'adverbials, tot i que amb *durant x temps* no podem dir que tengui una interpretació tèlica com la que hem esmentat més amunt per a *aprimar* o *encarir*, a partir del que diu Kearns (2007):

- (127) a. La llet va bullir en deu minuts.
 b. L'aigua va bullir durant mitja hora.

(127a) denota clarament l'assoliment del límit final del procés: l'estat d'ebullició. El seu significat és clarament tèlic. Per aquest motiu, podem comprovar que admet de ser complement del verb *tardar*, i que permet la lectura en què s'expressa la imminència de

³⁷ Fernández Lagunilla & de Miguel Aparicio (2000: 24) indiquen que aquest verb culmina en un punt final (l'estat d'ebullició), però que a diferència dels esdeveniments puntuals és un esdeveniment complex, ja que després de l'assoliment final s'inicia una fase posterior de procés (com en el cas també de *florecer*, indiquen les autores). En altres ocasions, després de l'assoliment de l'estat final s'inicia un estat (els exemples que posen són *marearse* i *ocultarse*). Una prova, segons les autores, d'aquesta estructura complexa és que puguin ser modificats tant per adverbis puntuals com per adverbis duratius, depenent de la fase que es modifiqui:

- (i) a. El agua hirvió en un instante.
 b. El agua hirvió un rato (= "se mantuvo hirviendo").
 (Fernández Lagunilla & de Miguel Aparicio, 2000: 25 (13b,d))

l'assoliment quan depèn de *estar a punt de*, però que, en canvi, no admet la negació de l'assoliment de l'estat final:

- (128) a. La llet va tardar deu minuts a bullir.
 b. La llet està a punt de bullir.
 c. #La llet va bullir en deu minuts, però no va bullir completament.

(127b), per la seva banda, té un significat en què s'expressa la duració del procés.

Finalment, hem d'analitzar el comportament dels verbs de canvi d'estat de causa interna que hem indicat a (122): *brotar*, *brostar*, *fermentar* i *germinar*.³⁸

El verb *fermentar* es comporta de manera similar a com hem vist que ho feia el verb *assecar*, per exemple. Així, comprovem que legitima tots dos tipus d'adverbials:

- (129) a. El most va fermentar en dues setmanes.
 b. El most va fermentar durant dues setmanes.

Es tractaria, per tant, d'un verb que es comporta com un verb d'escala tancada, és a dir, que presenta un límit, estàndard o màxim, de l'escala que lexicalitza. La construcció de (129a) permet de ser incrustada sota el verb *acabar*, i en canvi no permet la negació de l'estat resultant:

- (130) a. El most va acabar de fermentar en dues setmanes.
 b. #El most va fermentar en dues setmanes, però no està completament fermentat.

Per la seva banda, la construcció de (129b) denota el temps que ha durat el procés de canvi, sense expressar que s'hagi assolit l'estat final resultant, per la qual cosa la construcció denota un esdeveniment atèlic. Comprovem, en aquest sentit, que no podem, amb el verb *fermentar*, demostrar que l'adjunt *durant x temps* tenguí també un sentit tèlic, com fem en el cas d'*aprimar* o *encarir*, probablement perquè aquest predicat no deriva d'un adjectiu que denoti un límit estàndard:

- (131) #Havent-se fermentat durant dues setmanes, el most estava més fermentat que abans.

Contràriament, els verbs *brostar*, *brotar* i *germinar* semblen comportar-se més aviat com a assoliments. No denoten un canvi en una escala lexicalitzada. Per aquest motiu, legitimen l'adverbial *en x temps*, però no l'adverbial *durant x temps*:

³⁸De tota manera, cal indicar que Mendikoetxea (1999b: 1600-1601) indica que el verb *hervir* és també un verb de canvi d'estat de causa interna, contràriament al verb *cocer*, amb qui comparteix elements de significat (cf. capítol 2.3.1, nota 52). Segons l'autora, aquest verb denota un canvi d'estat en un element líquid quan arriba a una certa temperatura i es pot conceptualitzar com un procés que inicia la pròpia entitat que el pateix o com un procés que inicia un agent o un instrument extern. De tota manera, el motiu principal pel qual l'autora classifica el verb *hervir* com de causa interna, i el verb *cocer*, en canvi, com de causa externa, és que en la variant intransitiva no pren el clíctic pronominal i que en la variant transitiva només permet agents i de forma molt marginal instruments.

- (132) a. Les espigues van brostar en escassos dies / #durant escassos dies.
 b. Els ametllons van germinar en una setmana / #durant una setmana.

Com en els altres casos de construccions tèliques, aquests verbs legitimen la incrustació sota el verb *tardar x temps a* i no admeten la negació de l'assoliment de l'estat final:

- (133) a. Les espigues van tardar escassos dies a brostar.
 b. Els ametllons van tardar escassos dies a germinar.
 c. #Les espigues van brostar en escassos dies, però no van brostar completament.
 d. #Els ametllons van germinar en una setmana, però no van acabar de germinar completament.

Podem concloure que els pocs verbs que es construeixen sempre sense el clíctic pronominal en la variant intransitiva no mostren diferències aspectuals respecte dels verbs que incorporen el clíctic en aquesta variant. La diferència important no és entre els verbs de canvi de causa interna o de causa externa (inespecificada) sinó més aviat en el tipus d'esdeveniment denotat pel predicat. Així, hem comprovat que alguns verbs d'aquest tipus són assoliments de grau (*augmentar, disminuir*) i altres, assoliments. El seu comportament aspectual és similar als assoliments de grau i als assoliments que incorporen el clíctic en la variant anticausativa. Així, hem observat que els verbs que són assoliments són tèlics, mentre que els assoliments de grau poden ser tèlics o atèlics.

3.3.3 Comportament aspectual dels verbs que es construeixen amb clíctic i sense (classe C)

En aquest apartat analitzarem el contrast aspectual entre les variants marcades, és a dir, amb clíctic pronominal, i no marcades, sense clíctic, dels verbs de la classe C, aquells que poden o no prendre el clíctic en la variant anticausativa de manera opcional.

Hem de comentar que, amb el que hem vist fins ara, en l'anàlisi del comportament dels verbs de la classe A, que sempre prenen el clíctic, i de la classe B, que mai no el prenen, ja podem veure que la hipòtesi que relaciona la presència del clíctic amb la telicitat i l'absència amb l'atelicitat no és del tot exacta. Per mantenir aquesta hipòtesi caldria que els verbs de la classe A es comportessin aspectualment com les variants amb clíctic dels verbs de la classe C, i que els verbs de la classe B es comportessin com les variants sense clíctic dels verbs de la classe C. Tanmateix, ja hem pogut comprovar que no existeix tal relació entre la presència del clíctic i la telicitat. És cert que els verbs que, dins de la primera classe, són realitzacions, són sempre tèlics. Però dins d'aquesta classe trobem també assoliments de grau que tenen un comportament aspectual variable i que poden ser tèlics i atèlics alhora. Per altra banda, caldria esperar que els verbs de la segona classe, la classe B, fossin sempre atèlics. Tanmateix, hem pogut veure que els pocs verbs d'aquesta classe són assoliments o assoliments de grau i que, per tant, també tenen lectures tèliques.

Pel que fa als verbs de la classe C, ara intentarem comprovar si hi ha cap diferència aspectual entre prendre el clític o no prendre'l. Recordem en primer lloc quins són aquests verbs. A (134) en reproduïm la llista que ja hem donat a (107):

- (134) florir, marcir, mudar, envermellir, engreixar, emmalaltir, empal·lidir, envellir, enlletgir [i altres verbs deadjectivals construïts amb el prefix *en-*], cicatritzar, cristal·litzar, coure, cremar.

Analitzarem aquests verbs per blocs, i ens interessa començar per l'anàlisi dels verbs deadjectivals construïts amb el prefix *en-*. En el capítol 2 hem pogut comprovar, a partir de dades obtingudes del CTILC, que aquests verbs es construeixen amb clític i sense. Segons les dades que hem reflectit en la taula 2.2, els verbs *envermellir*, *emmalaltir* i *empal·lidir* es presenten amb un major percentatge sense clític, mentre que el verb *engreixar* es presenta molt majoritàriament amb clític. Tanmateix, ja hi hem destacat que en la nostra varietat dialectal aquests verbs es presentarien sempre sense clític. Per tant, aquest fet mateix ja determina que no hi ha d'haver diferències aspectuals entre les dues variants, ja que, en realitat, en la nostra varietat dialectal tots aquests verbs serien de la classe B.

Analitzem, en primer lloc, el verb *engreixar*, que podem considerar un assoliment de grau sense un límit superior a l'escala que lexicalitza, tot i que no sigui estrictament un verb deadjectival. A continuació podem comprovar que aquest verb admet un adjunt del tipus *durant x temps*, i que la construcció amb un adjunt del tipus *en x temps* no sembla natural, tot i que tampoc puguem dir que la rebutgem completament.

- (135) a. ?En Joan (es) va engreixar en dues setmanes.
b. En Joan (es) va engreixar durant dues setmanes.

Evidentment, la legitimació de l'adjunt *en x temps* és més acceptable si la construcció rep algun tipus de focus contrastiu o duu un sintagma delimitador o un modificador de grau:

- (136) a. EN DUES SETMANES, (s')ha engreixat en Joan,
b. En Joan (s')ha engreixat deu quilos en dues setmanes.
c. En Joan (s')ha engreixat molt en dues setmanes.

A més a més, aquest verb legitima la negació de l'assoliment d'un estat final, com podem comprovar a continuació i, en canvi, no admet la incrustació sota un verb delimitatiu com *acabar*:

- (137) a. En Joan (s')ha engreixat en deu setmanes, però encara no està gras.
b. #En Joan va acabar d'engreixar en dues setmanes.

Per tant, el verb *engreixar* es comporta exactament en aquest sentit com el verb *aprimar-se*, que es construeix sempre amb el clític pronominal, com hem vist en el capítol 3.3.1, però també com el verb *augmentar*, que es construeix sempre sense el clític, com hem vist en el capítol 3.3.2. De fet, podríem relacionar semànticament el verb tant amb un verb com amb l'altre, ja que *engreixar* és l'antònim d'*aprimar-se*, i alhora significa 'aug-

mentar de pes'. De tota manera, no és aquesta relació semàntica la que determina que el seu comportament aspectual sigui similar, sinó el fet que tots aquests verbs són assoliments de grau sense un límit en l'escala que lexicalitzen.

La construcció amb un adjunt del tipus *durant x temps* té en aquest cas un sentit tèlic, com hem vist que passava també amb els verbs *aprimar-se* i *augmentar*, ja que el seu significat és que durant un temps la persona va assolir un estadi en què estava més gras que en l'anterior. De fet, la denotació de l'assoliment de successius estadis és una característica dels assoliments de grau. Aquest fet es pot comprovar amb la construcció que hem usat per demostrar aquest significat:

(138) Havent(-se) engreixat durant dues setmanes, en Joan estava més gras que abans.

El verb *envellir* es comporta de manera similar a *engreixar*. De fet, es tracta també d'un assoliment de grau, ja que indica també un procés obert, sense un límit clar (cf. (139)).

- (139) a. ?En Joan (es) va envellir en deu dies.
 b. En Joan (es) va envellir (lentament) durant anys.
 c. En Joan (es) va envellir deu anys en deu dies.
 d. En Joan (es) va envellir en deu dies, però encara no és vell.
 e. Havent(-se) envellit durant anys, en Joan estava més vell que abans.

En canvi, els verbs *empal·lidir* i *emmalaltir* són assoliments que indiquen un procés intern que és quasi instantani. I en aquest sentit, atès que l'escala que lexicalitzen presenta un límit, els verbs admeten l'adjunció d'un adverbial del tipus *en x temps* i no legitimen l'assoliment de l'estat final, contràriament al que passava amb *engreixar*:

- (140) a. En Joan va empal·lidir en dècimes de segon.
 b. En Joan va envermellir en segons.
 (141) a. #En Joan va empal·lidir en dècimes de segon, però no estava pàl·lid.
 b. #En Joan va envermellir en segons, però no estava vermell.

De tota manera, aquests verbs també admeten un adjunt del tipus *durant x temps*. Però el seu significat no és tèlic, sinó que indica el temps en què la persona va estar en l'estat denotat. En aquest cas, les construccions amb *durant x temps* tenen el significat de 'estar pàl·lid/vermell' durant el temps indicat. No expressen, doncs, un procés, sinó un estat.

- (142) En Joan va empal·lidir durant una bona estona.
 (143) #Havent(-se) empal·ludit durant una bona estona, en Joan estava més pàl·lid que abans.

Pel que fa als verbs de canvi d'estat de causa interna, reflectits en la taula 2.3 del capítol 2, hem vist que els que es construïen tant amb clític com sense eren els verbs *florir*, *marcir* i *mudar*. El verb *florir* en realitat presenta un percentatge d'ús amb clític molt reduït (un 2,72% com podem deduir de les dades exposades a la taula 2.3). Per tant, és un verb que potser podríem considerar de la classe B. De tota manera, com a assoliment que indica un

procés que presenta un límit clar, es comporta de la mateixa manera que els verbs *brotar*, *brostar* i *germinar* que hem vist en l'apartat anterior. Així doncs, legitima un adverbial del tipus *en x temps*, però no del tipus *durant x temps*, i com a tèlic, legitima també funcionar com a complement de *tardar x temps* i no admet la negació de l'estat final:³⁹

- (144) a. Les roses van florir en tres dies / #durant tres dies.
 b. Les roses van tardar tres dies a florir.
 c. #Les roses van florir en tres dies, però no van acabar de florir completament.

El verb *marcir* es construeix molt majoritàriament amb el clític pronominal. De fet, la nostra intuïció lingüística l'hi construiria sempre. Pel que fa al seu comportament aspectual, podem dir que és similar al del verb *assecar* que hem vist anteriorment (cf. capítol 3.3.1).

Pel que fa als verbs *cicatritzar* i *crystal·litzar*, com a assoliments que són, podem esperar que es comportin legitimant l'adjunt *en x temps*, però no l'adjunt *durant x temps*, i no legitimant la negació de l'assoliment de l'estat final:

- (145) a. La ferida producte de l'operació (es) va cicatritzar en deu dies / #durant deu dies.
 b. El compost (es) va cristal·litzar en dues hores / #durant dues hores.
- (146) #La ferida (es) va cicatritzar en dues hores, però no (es) va cicatritzar completament.

La nostra intuïció lingüística construiria aquests dos verbs sempre sense el clític pronominal. De tota manera, no observem cap diferència aspectual entre construir-los amb el clític o sense.

Finalment, queden per analitzar els verbs *coure* i *cremar*. Pel que fa al verb *cremar*, i segons la informació lexicogràfica, pot prendre o no el pronom quan el seu significat i els seus arguments són molt específics ('el foc consumir un cos'). En canvi, quan l'argument intern de la variant transitiva és un terreny, la variant anticausativa només es pot construir amb clític. Sigui com sigui, sembla que el verb admet tant adjunts del tipus *en x temps* com *durant x temps*. Tanmateix, la nostra intuïció lingüística ens diu que en aquest darrer cas el verb ha d'anar sense clític, mentre que en el primer ha de dur el clític obligatòriament:

- (147) a. El bosc #(es) va cremar en dos dies.
 b. El bosc va cremar durant dos dies.

De fet, fent una recerca a Internet podem trobar diferents exemples d'aquesta construcció:

³⁹El mateix comportament podem indicar per al verb *mudar*, que també és un assoliment que indica un procés amb un límit en l'escala que lexicalitza:

- (i) a. La serp va mudar de pell en deu minuts.
 b. #La serp va mudar de pell en deu minuts, però no la va mudar completament.

- (148) a. Un llamp és la causa de l'incendi de Falset que va cremar durant 24 hores.
<http://goo.gl/vcvoVh>
- b. ...va causar dues morts i va cremar durant sis dies.
<https://goo.gl/wZ8dop>

Evidentment, sembla que quan el verb *cremar* s'usa amb l'adjunt *en x temps* el significat és d'un procés acomplert. És a dir, que en aquest cas es posa èmfasi que el procés va acabar per destruir tot el bosc. En canvi, en el segon cas, quan s'hi afegeix l'adjunt *durant x temps*, el significat és que el procés no s'ha completat en tota la seva possibilitat. Això quedaria demostrat amb la negació de l'assoliment de l'estat final:

- (149) a. #El bosc es va cremar en dos dies, però no es va cremar del tot.
 b. El bosc va cremar durant sis dies, però no es va cremar del tot.

En aquest sentit, l'afegitó del clíctic pronominal possibilitaria l'accepció de l'assoliment de l'estat final del procés indicat pel verb. En canvi, si aquest mateix verb es construeix sense el clíctic, el significat és de procés inacabat, no acomplert del tot. Segons la nostra suposició, això es deuria al fet que la cognició humana ha d'entendre com a molt difícil que una zona boscosa s'acabi cremant del tot a causa d'un incendi, ja que normalment les zones boscoses solen ser contínues i difícils de delimitar per indicar que s'han consumit del tot.

Per la seva banda, ja hem vist més amunt que el verb *coure* també pot mostrar variació geolectal en l'ús del clíctic (cf. capítol 2.2). Tanmateix, sembla que el seu comportament és similar al del verb *cremar*. Admet tant l'adjunt *en x temps* com l'adjunt *durant x temps*, tot i que, com amb el verb *cremar*, sembla que amb el primer adjunt cal incorporar-hi el clíctic pronominal, mentre que amb el segon ens sembla més natural la construcció sense el clíctic:

- (150) a. El lluç #(es) va coure en vint minuts.
 b. El lluç va coure durant vint minuts.

En aquest cas la interpretació amb l'adjunt *en x temps* és la de procés acomplert, mentre que la interpretació amb *durant x temps* és que el procés de cocció no ha arribat a la seva compleció:

- (151) a. #El lluç es va coure en vint minuts, però encara no estava cuit del tot.
 b. El lluç va coure durant vint minuts, però encara no estava cuit del tot.

3.3.4 *Conclusions provisionals*

En aquest apartat hem demostrat que les hipòtesis que defensen una diferència aspectual entre els verbs que es construeixen amb el clíctic pronominal en la variant anticausativa de l'alternança i els verbs que es construeixen sense no tenen raó de ser en català. Aquesta hipòtesi és defensada, com hem dit, almenys per Doron & Labelle (2011), Folli (1999, 2001), Labelle (1990, 1992) o Labelle & Doron (2010).

Defensar aquesta hipòtesi significa que aquells verbs que es construeixen amb clíctic són tèlics, mentre que els que ho fan sense són atèlics. En el segon apartat d'aquest capítol (cf. capítol 3.2) hem comprovat que en català també podem trobar les tres classes de verbs anticausatius que trobem en italià, francès, alemany i espanyol. Hem pogut comprovar que el nombre de verbs que es construeixen exclusivament sense clíctic són molt pocs (verbs de la classe B), i que tampoc no és gaire llarga la llista de verbs que es poden construir amb clíctic o sense de manera opcional (verbs de la classe C). En canvi, la major part dels verbs alternants construeixen la variant anticausativa marcant-la amb el pronom clíctic (verbs de la classe A).

En aquest sentit, confirmar la hipòtesi de les diferències aspectuals suposa que els verbs de la classe A s'han de comportar de manera similar a com ho fan els verbs de la classe C quan prenen el clíctic. I que els verbs de la classe B s'han de comportar com els verbs de la classe C quan no el prenen.

Tanmateix, hem pogut comprovar que aquesta correlació no es produeix. Com hem mostrat, és cert que els verbs de la classe A tenen una interpretació tèlica per defecte, per la qual cosa sí que podríem entendre que hi ha una certa relació entre la presència del clíctic i la telicitat de la construcció. Per contra, però, dins dels verbs de la classe A també podem trobar verbs que tenen lectures atèliques. Així, els assoliments de grau, verbs que lexicalitzen una propietat que es mou al llarg d'una escala, de manera que podem dir que aquests verbs denoten la successió de diferents realitzacions en l'escala d'aquesta propietat, admeten lectures atèliques. Aquests verbs, especialment si denoten una escala oberta, sense límit estàndard o límit màxim, no sonen naturals quan se'ls afegeix un adjunt del tipus *en x temps*. Així, la lectura tèlica només es pot afavorir si s'expressa algun focus contrastiu o si s'hi ajunta un sintagma delimitador o un modificador de grau. La lectura amb un adjunt del tipus *durant x temps* denota una lectura atèlica, tot i que, seguint Kearns (2007), hem mostrat que amb aquest adjunt la lectura pot ser també tèlica, perquè el seu significat implica 'estar més + adjectiu'. Per exemple, el verb *aprimar* admet l'adjunt *durant x temps*, i denota aleshores que algú està més prim que no estava abans del període de temps esmentat. Els assoliments de grau que deriven d'adjectius d'escala tancada, en canvi, es comporten com a tèlics per defecte (*buidar-se*, *assecar-se*).

És important destacar que també hem mostrat que els verbs de canvi d'estat de causa interna que prenen el clíctic en la variant anticausativa de l'alternança, que són també la majoria d'aquest tipus de verbs, es comporten, pel que fa a l'aspecte, com la resta de verbs de la classe A. Així doncs, el que és clau per al comportament aspectual dels verbs de canvi d'estat no és si són de causa externa (o inespecificada) o interna, sinó si denoten assoliments amb un límit o assoliments de grau. En el primer cas, els verbs admeten la lectura tèlica (legitimen l'adjunt *en x temps*). En el segon, legitimen també un adjunt *durant x temps*, que pot tenir una lectura tèlica o atèlica, i un adjunt *en x temps*, especialment si rep focus contrastiu o la construcció duu un sintagma delimitador o un modificador de grau.

Els verbs de la classe B també suposen un argument en contra de la hipòtesi que hi ha una diferència aspectual entre prendre i no prendre'l en la variant anticausativa de l'alternança. En realitat, hem mostrat que en català hi ha molts pocs verbs d'aquest tipus. Però

hem mostrat que també poden comportar-se com a tèlics. De fet, el comportament dels verbs d'aquest tipus és exactament igual al dels verbs del mateix tipus de la classe A. És a dir, si el verb és un assoliment de grau presenta lectures tèliques i atèliques amb l'adjunt *durant x temps*, i admet l'adjunt *en x temps* si rep focus contrastiu o un sintagma delimitador. En canvi, els verbs que són assoliments, és a dir, que denoten l'assoliment d'un estat final, ja que l'escala que lexicalitzen presenta un límit estàndard o un límit màxim, són tèlics amb l'adjunt *en x temps*. És a dir, són tèlics per defecte, la qual cosa suposa també un emperò important per a les hipòtesis aspectuals. Amb aquests verbs, l'adjunt *durant x temps* expressa la durada del procés o pot no ser legitimat.

Finalment, en analitzar els verbs de la classe C, aquells que prenen o no el clític pronominal de manera opcional, ens hem detingut especialment en els verbs deadjectivals que es formen amb el prefix *en-*. En el capítol 2.3.1 (cf. taula 2.2) ja havíem mostrat que no és que aquests verbs presentin construccions amb el clític o sense d'una manera similar, sinó que n'hi ha que presenten un percentatge bastant més alt de construccions amb clític (*engreixar*, especialment), mentre que n'hi ha d'altres que mostren la preferència per la construcció sense clític (*emmalaltir*, *empal·lidir*). Tanmateix, també hem ressenyat que en la nostra varietat dialectal aquests verbs es construïrien sempre sense clític (és a dir, serien més aviat verbs de la classe B). El seu comportament aspectual, però, té més a veure amb el fet de si són assoliments amb un límit o assoliments que lexicalitzen una escala oberta. Com abans, la legitimació dels adjunts *en x temps* o *durant x temps* depèn d'aquest fet. Els assoliments amb un límit legitimen *en x temps* i no legitimen, per exemple, la negació de l'assoliment de l'estat final. En canvi, els assoliments de grau legitimen *durant x temps* i la negació de l'assoliment de l'estat final. Per tant, amb aquest adjunt els verbs poden denotar la durada de l'estat denotat. El mateix passa amb els verbs *cicatritzar* i *crystal·litzar*, que hem considerat assoliments amb límit.

A més a més, el fet que aquests verbs es construeixin sense el clític en la varietat dialectal de les Illes també és un emperò important per a les hipòtesis que defensen la relació entre la presència o l'absència del clític i la telicitat. Aquest fet implicaria que en la nostra varietat dialectal la llista de verbs de classe B seria més llarga que no hem indicat més amunt, mentre que la llista de verbs de la classe C es reduiria enormement, quasi fins a fer-se inexistent. Tanmateix, la correlació indicada segueix sense demostrar-se, ja que aquests verbs, es construeixen amb clític o sense, mostren un comportament aspectual relacionat més aviat amb el tipus de predicat que denoten: si un assoliment amb límit o un assoliment de grau.

Només en analitzar els casos de *cremar* i *coure* hem vist que podem establir una relació entre la presència del clític i l'èmfasi en l'estat resultant, atès que amb aquests verbs l'adverbial *durant x temps* sembla que només es legitima si el verb es construeix sense el clític. Aleshores, la presència del clític força una interpretació de procés acomplert i d'assoliment de l'estat final, mentre que l'absència del clític posa èmfasi en el procés, però no implica l'assoliment de l'estat final.

El clíctic, doncs, es relaciona amb la telicitat, en el sentit que els verbs que el duen presenten lectures tèliques per defecte.⁴⁰ Però el clíctic no és absolutament necessari per delimitar l'esdeveniment, ja que també podem trobar construccions tèliques sense el clíctic pronominal.

Del que hem mostrat en aquestes pàgines també podem concloure que entre els verbs de canvi d'estat podem trobar realitzacions, que són tèliques per defecte, i assoliments amb límit i assoliment de grau que lexicalitzen una escala sense límit, oberta. El comportament aspectual depèn del tipus de predicat, però no de si s'expressa causa interna o externa.

3.4 *Són inacusatives les construccions amb clíctic?*

En el capítol 3.1.2 d'aquest capítol hem analitzat la proposta de Labelle (1992). Aquesta autora constata, en primer lloc, que existeix un comportament sintàctic diferent entre els verbs de canvi d'estat quan es construeixen, en la variant anticausativa, amb clíctic o sense. Segons aquesta autora, els verbs que es construeixen amb clíctic es comporten sintàcticament com si fossin verbs inacusatius, mentre que els verbs que es construeixen sense es comporten com si fossin inergatius. L'autora se centra en una sèrie de tests de la inacusativitat esmentats per Legendre (1989) i els aplica als verbs de canvi d'estat per comprovar aquest seu comportament sintàctic diferenciat. Entre aquests tests podem esmentar el de la selecció d'auxiliar, el de la possibilitat de cliticització en *en* d'un sintagma nominal postverbal o les construccions d'elevació de l'objecte.

Per Labelle (1992), les nocions semàntiques importants per donar compte de la possibilitat de construir-se amb clíctic o sense són les d'autonomia i responsabilitat. Segons aquesta autora, quan el procés inclou un canvi conduït internament (*internally driven transformation*), únicament és possible la construcció sense clíctic. En canvi, quan es pot albirar que en el canvi hi intervenen factors externs en algun sentit, la construcció es fa amb el clíctic.⁴¹

⁴⁰Una prova important del fet que el clíctic se correlaciona amb la telicitat de les construccions és que es pot trobar en construccions amb altres verbs no alternants, com ara els verbs de consumició:

- (i) a. En Joan s'ha begut sis ampolles de cervesa.
- b. En Pere s'ha menjat tres pizzes.

Segons Folli & Harley (2005), aquests verbs només legitimen un subjecte inanimat si prenen el clíctic pronominal. Les autores conclouen que el canvi d'estructura de la construcció es deu al canvi morfosintàctic. L'exemple que usen és el de (ii), tot i que també esmenten que en anglès ocorre un fenomen semblant, ja que l'afegití d'una partícula o d'un sintagma preposicional canvia l'estructura argumental del verb (*cf.* (iii)).

- (ii) a. *Il mare ha mangiato la spiaggia.
- b. Il mare si é mangiato la spiaggia.
(Folli & Harley, 2005: 104 (20a-b))
- (iii) a. *The sea ate the beach.
- b. The sea ate away de beach.
(Folli & Harley, 2005: 104 (19-b))

⁴¹Els exemples que Labelle utilitza per a aquesta discussió són els següents:

En els casos en què la construcció pot fer-se amb clític o sense, l'autora recorre a indicar que amb la construcció intransitiva la 'impressió' és que el canvi es deu a algun tipus de dinamisme intern, mentre que amb la construcció pronominal es té la 'impressió' que el canvi es deu a factors externs.⁴² I en tot cas, l'autora indica que si el canvi no es pot percebre com a conduït internament, mentre es presenti com a desenvolupat naturalment de forma autònoma (*autonomous natural development*), lliure d'influències externes, la construcció sense clític també és possible, juntament amb la construcció amb clític.⁴³

És evident que aquesta apreciació de Labelle no és del tot exacta, almenys per al català. L'autora sembla entendre que els verbs de canvi de causa interna es construeixen sense clític, mentre que els verbs que expressen un canvi degut a causes externes es construeixen amb clític. Certament, podem establir una forta tendència entre la possibilitat d'un esdeveniment d'ocórrer de manera espontània i el marcatge morfològic que rep. Però no podem establir una divisió clara i neta entre verbs de canvi d'estat i marcatge morfològic. De fet, Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015: 114) esmenten que el nucli expletiu *Voice* que postulen en l'estructura sintàctica de les construccions anticausatives marcades morfològicament és precisament una manera de marcar els usos anticausatius dels verbs de què s'espera menys que denotin un esdeveniment espontani. Així doncs, si un verb denota un canvi d'estat produït de manera espontània, la tendència serà a no marcar-lo morfològicament, com per exemple amb el clític *se*. En canvi, si la conceptualització de l'esdeveniment denotat pel verb és que aquest no es pot produir de manera espontània, la tendència serà a marcar-lo morfològicament (en el capítol 6 tornarem a reprendre aquesta qüestió).

Segons aquests darrers autors, els anticausatius marcats i no marcats no presenten diferències en el significat. Tanmateix, consideren, seguint Haspelmath (1993), que la partició entre anticausatius marcats i no marcats no és absolutament aleatòria, sinó que re-

- (i) a. Cet enfant a grandi.
- b. *Cet enfant s'est agrandi.
(Labelle, 1992: 391 (36))
- (ii) a. *Ses yeux ont grandi (sous l'effect de la surprise).
- b. Ses yeux se sont agrandis (sous l'effect de la surprise).
(Labelle, 1992: 391 (37))

Aquest verb es podria traduir en català com *créixer*, i en tots dos casos la construcció es faria sense el clític:

- (iii) a. L'enfant ha crescut.
- b. #L'enfant s'ha crescut.
- (iv) a. Els ulls li van créixer (per l'efecte de la sorpresa).
- b. #Els ulls se li van créixer (per l'efecte de la sorpresa).

⁴²Els exemples usats en aquest cas són els següents:

- (i) a. Les entreprises grandissent.
- b. Les entreprises s'agrandissent.
(Labelle, 1992: 391(38))

⁴³Els exemples que Labelle usa en aquest cas són els següents:

- (i) a. La plage d'ombre a grandi.
- b. La plage d'ombre s'est agrandie.
(Labelle, 1992: 392 (39))

flecteix les diferències en la conceptualització dels esdeveniments. I segons aquests autors, el concepte clau d'aquesta conceptualització és el de probabilitat d'ocórrer espontàniament. Els autors destaquen que Haspelmath (2005) conclou que no tots els verbs del tercer tipus (els que poden prendre o no alternativament el clíctic) poden ser tractats com a conceptualment idèntics. Segons Haspelmath, la marcatge morfològica en aquests tipus de verbs correlaciona amb una diferent conceptualització.

Per tant, segons la proposta d'aquests autors, podríem parlar d'una escala en què els verbs es col·locarien ordenadament de més a menys probabilitat d'ocórrer espontàniament. Com més a prop se situés un verb del pol de l'espontaneïtat, més probabilitat de no construir-se amb clíctic. Com més s'allunyés i s'acostés al pol de la no espontaneïtat, és a dir, de denotar un esdeveniment que es conceptualitza com a causat de manera externa, més probabilitats de construir-se amb clíctic.

Tornant, però, a la proposta de Labelle, ja hem destacat que la seva equiparació entre verbs de causa interna i construcció sense clíctic i verbs de causa externa i marcatge amb clíctic no és exacta. En el cas del català hem pogut comprovar que hi ha molts verbs de canvi de causa interna que es construeixen sempre amb clíctic, i que només un grup molt reduït de verbs d'aquest tipus es construeixen sense clíctic o alternativament amb clíctic o sense. Per la seva banda, sí que tots els verbs de canvi de causa externa (inespecificada) es construeixen amb clíctic, excepte els casos d'*augmentar* i *disminuir*. Per tant, en el cas del català, hauríem de convenir que en un escala d'espontaneïtat decreixent, la línia divisòria entre els verbs que denoten un canvi espontani o no espontani se situaria molt a prop del pol de l'espontaneïtat.

Passem ara a tractar la qüestió de la inacusativitat o no de les construccions anticausatives. Ja hem comentat que Cuervo (2014), contràriament al que indica Labelle (1992), proposa que les construccions sense clíctic són inacusatives, mentre que les que duen clíctic es correspondrien a predicats incoatius de canvi d'estat. La prova que aporta l'autora és que en les construccions sense clíctic l'únic argument del verb es legitima en la posició de complement del nucli verbal V_{CO} , mentre que l'únic argument de les construccions anticausatives es legitima en la posició d'especificador de V_{BE} , cosa que demostra, per altra banda, que les construccions sense clíctic presenten un sol argument i un únic esdeveniment (V_{CO}), mentre que les construccions amb clíctic presenten un sol argument, però dos esdeveniments (V_{CO} i V_{BE}).

La prova que aporta l'autora per a la doble possibilitat de legitimació és el fet que en les construccions sense clíctic un SN escarrit és acceptable com a subjecte postverbal. Cuervo indica que en espanyol els subjectes no poden ser SN escarrits. Segons l'autora, aquesta restricció inclou els arguments externs preverbals i postverbals, els subjectes preverbals dels verbs inacusatius i els subjectes de les clàusules reduïdes. En canvi, sí que són acceptables els SN escarrits com a objectes de verbs transitius i com a subjectes postverbals dels verbs inacusatius. L'autora formula aquesta restricció de la manera següent:

(152)

The Bare Noun Phrase Constraint

An unmodified common noun cannot be the subject or a predicate under conditions of normal stress and intonation.

(Cuervo, 2014: 54 (14))

Aleshores, segons l'autora, el fet que les construccions sense clític acceptin SN postverbals escarits com a subjecte demostraria que l'argument en forma de SN es legitima com a complement i que, per tant, no s'inclou en la restricció dels SN escarits com a subjectes. Els exemples que indica són:

- (153) a. No sé dónde cayó (el) agua.
 b. No sé dónde murieron (los) hombres.
 (Cuervo, 2014, p. 54 (15))
- (154) a. No sé dónde se cayó *(el) agua.
 b. No sé dónde se murieron *(los) hombres.
 (Cuervo, 2014: 54 (16))

Tanmateix, potser les coses no són tan clares com expressa Cuervo. Vallduví (2002) destaca que, encara que és cert que s'ha observat que els verbs inacusatius afavoreixen l'aparició de subjectes postverbals, en alguns casos la preferència no és gaire clara més enllà d'un primer nivell intuïtiu. A (155), per exemple, podem comprovar com alguns dels verbs que es poden construir sense el clític pronominal no permeten l'aparició del subjecte postverbal sense determinant, mentre que un verb clarament inacusatiu de moviment sí que els legitima (*cf.* (156)):

- (155) a. #En aquella cuina bullien arrossos cada dia.
 b. #Augmenten perills.
 c. #Milloren condicions econòmiques.
 d. #Couen bledes un pic per setmana.
 e. #Envermelleixen enamorades.⁴⁴

(156) En aquest port arriben vaixells cada dia.

Per tant, no és clar que els verbs que no duen clític puguin comportar-se com a inacusatius. A continuació oferim alguns altres exemples en què es pot comprovar que l'acceptabilitat de SN escarits en posició postverbal com a subjectes de construccions amb verbs que no prenen el clític tampoc no es veu del tot acceptable:

- (157) a. ?A la finca on es va produir l'incendi l'any passa han brotat pins joves.
 b. #En els cups on es va abocar el raïm ha fermentat most.

⁴⁴Algunes de les oracions de (155) serien acceptables gramaticalment considerant el SN postverbal com a objecte –i el subjecte elidit. *Cf.* *Els cuiners bullien arrossos* o *Els cuiners couen bledes*.

- c. ?El jardiner va preparar els parterres i hi han florit rosers.⁴⁵
- d. En aquell clúster d'empreses, hi germinaven projectes diversos.
- e. #S'han empal·lidit pares, amb la notícia sobre els seus fills.

Per altra banda, quan el verb es construeix amb el clíctic pronominal, un SN escarrit com a subjecte postverbal només és acceptable si la construcció es llegeix com a mitjana, quan el temps és no perfectiu, o com a equivalent a una construcció de passiva. Ho podem comprovar amb els exemples següents.

- (158) a. #A l'empresa de conserva es van pansir olives.
- b. A l'empresa de conserva es panseixen olives cada dia.
- c. En aquella cuina, es couen bledes un pic per setmana.
- (159) a. #S'han rovellat ferros vells.
- b. #S'han empal·lidit nines.
- c. #S'obren portes.
- d. #S'enfonsen vaixells.

A (158) podem comprovar que les construccions amb clíctic no admeten un SN escarrit com a subjecte postverbal si no és que es poden llegir com a construccions mitjanes, fins i tot com a equivalents a una construccions passiva (cf. *En aquella cuina són cuites bledes un pic per setmana per oferir-les als clients*). (159a) també podria ser acceptable com a passiva (cf. *Han estat rovellats ferros vells per donar-los l'aparença oportuna*).

Així doncs, no sembla que la proposta de Cuervo (2014) tenguí gaire exactitud, però tampoc la de Labelle (1992). Potser amb verbs inacusatius de moviment en espanyol la diferenciació entre verbs que prenen el clíctic i verbs que no el prenen és més clara. Tanmateix, hem comentat més amunt que, en català, de verbs inacusatius de moviment que prenguin el clíctic pronominal n'hi ha molts pocs (pràcticament només *morir-se* i *anar-se'n*). En català, amb verbs de canvi d'estat i en construccions intransitives, no sembla que puguem defensar que les construccions en què el verb no pren el clíctic pronominal són inacusatives.

Per altra banda, encara podríem aplicar dos altres tests de la inacusativitat per demostrar si els verbs de canvi d'estat són inacusatius o no. En primer lloc, en català amb els verbs inacusatius podem formar un derivat nominal amb el sufixos *-ada* o *-ida* amb el significat de 'acció de + verb' (cf. *L'arribada del vaixell va provocar un gran desconcert*). Per altra banda, els verbs inergatius poden formar en la varietat dialectal del mallorquí un derivat nominal amb el sufix *-era* i amb el significat de 'tenir ganes de + verb' (cf. *plorera = tenir ganes de plorar*).

Segons això, seria d'esperar que els verbs que es construeixen sense el clíctic pronominal no poguessin formar derivats amb el sufix *-era*, però sí que en poguessin formar amb

⁴⁵Una cerca a Internet de l'expressió "han florit rosers" retorna només una ocurrència.

el sufixos *-ada/-ida* amb el significat indicat (això segons la proposta de Cuervo (2014), però no segons la de Labelle (1992)). Però també podem comprovar que no és així:

- (160) *millorada (però sí *millora*), *augmentada (però sí *augment*), *coguda (però sí *coció*), *envellida (però sí *envelliment*), florida, ?bullida, *germinada (però sí *germinació*), *fermentada (però sí *fermentació*), *empal-liada, *empitjorada (però sí *empitjorament*)

A (160) observem que hi ha verbs que es construeixen sempre sense el clíctic pronominal en la seva variant intransitiva, o que s'hi construeixen de vegades, que no poden formar el derivat amb el sufixos *-ada/-ida*, però també veiem que hi ha un cas que sí que l'admet (*florida*).

Com podem comprovar a (161) aquests verbs tampoc no formen derivats amb el sufix *-era*:

- (161) *augmentera, *coguera, *envelliguera, *floriguera, *bulliguera, *germinera, *fermentera, *empal·lidera, *empitjorera.

No cal continuar comprovant ara si els verbs que es construeixen amb el clíctic pronominal compleixen o no altres tests de la inacusativitat o si els verbs que es construeixen sense clíctic no els compleixen. També podria ser que els tests que hem usat no fossin veritaders tests de la inacusativitat (la formació de derivats amb els sufixos *-ada/-ida* sembla que és poc significativa per poder distingir els verbs inacusatius dels inergatius). En un altre treball (Abrines i Llabrés, 2004), suggeríem, però, que en català els verbs que participen de l'alternança causativa i els verbs de canvi d'estat que es construeixen sense el clíctic pronominal no compleixen quasi cap dels tests de la inacusativitat.⁴⁶

Així doncs, hem mostrat que no és clar que hi hagi diferències entre les construccions amb el clíctic i sense pel que fa a la inacusativitat. En aquest sentit, no es pot defensar que les construccions amb clíctic són inacusatives, mentre que les que no en duen són inergatives, com han fet Labelle (1992), o que les construccions sense clíctic són inacusatives, com ha fet més recentment Cuervo (2014).

3.5 Conclusions

En aquest capítol hem analitzat els verbs de canvi d'estat respecte de l'afegit o no del clíctic pronominal en la construcció anticausativa. Hem començat revisant les anàlisis que s'han fet del mateix fenomen en altres llengües. Així, hem revisat les anàlisis de Folli

⁴⁶Els verbs de canvi d'estat que no prenen el clíctic només compleixen clarament un test, el de la possibilitat de participar en estructures de participi absolut. Els tests que vàrem usar en aquest treball foren: la possibilitat de construir-se amb un subjecte postverbal sense determinant, la possibilitat de pronominalitzar els subjectes indefinits amb el clíctic *en*, la possibilitat d'aparèixer en construccions de participi absolut, la selecció d'auxiliar, la possibilitat de formar derivats nominals amb els sufixos *-ada/-ida* i la possibilitat de formar derivats amb el sufix *-era*.

(1999) per a l'italià, de Labelle (1992) per al francès, de Schäfer (2008) per a l'alemany i de Cuervo (2014) per a l'espanyol.

En tots els treballs d'aquests autors es destaca que en les llengües respectives hi ha tres tipus de verbs de canvi d'estat depenent de si prenen el clíctic pronominal o no el prenen en la variant anticausativa. En aquest sentit, n'hi ha que sempre prenen el clíctic pronominal (verbs de la classe A), n'hi ha que no el prenen mai (verbs de la classe B) i, finalment, n'hi ha que el prenen opcionalment (verbs de la classe C).

Hem indicat també que en català hi ha una anàlisi pionera del mateix fenomen, feta per Gràcia i Solé (1989). Comparant les diferents propostes de tots aquests autors hem destacat que existeixen moltes semblances, però també moltes diferències. És a dir, verbs que en una llengua són d'un tipus, en una altra són d'un altre.

En analitzar les dades del català hem demostrat que la major part dels verbs alternants es construeixen amb el clíctic pronominal *se*. De fet, tots els verbs de canvi d'estat de causa externa (inespecificada) prenen el clíctic pronominal, excepte, hem indicat, els verbs *augmentar* i *disminuir*, dos assoliments de grau que no solen prendre el clíctic, tot i que també hem pogut oferir alguns exemples, extrets de la xarxa Internet, en què es construeixen amb clíctic. En els casos, però, en què aquests verbs adopten el clíctic pronominal sembla que la interpretació és més aviat de passiva pronominal que no anticausativa.

Per altra banda, pel que fa als verbs de canvi d'estat de causa interna, hem demostrat que un bon grapat d'aquests verbs també es construeixen sempre amb el clíctic pronominal. Ara bé, certament, dins d'aquest grup verbal trobem casos de verbs que es construeixen sense clíctic i alguns verbs que el prenen opcionalment. Hem de destacar, però, que en realitat el conjunt de verbs que es construeixen sempre sense clíctic és molt reduït, com també ho és el dels verbs que el poden prendre opcionalment. En aquest sentit, hem argumentat també que podríem estar davant d'un procés de canvi lingüístic, ja que en la nostra varietat dialectal, el mallorquí, qualificada normalment de varietat conservadora, molts dels verbs que prenen opcionalment el clíctic sempre es construeixen sense.

Finalment, un cop revisades les dades del català, hem analitzat dos aspectes concrets que són defensats pels autors que han analitzat el fenomen en les altres llengües. Així doncs, en primer lloc hem analitzat la telicitat o atelicitat de les construccions anticausatives. Segons les hipòtesis que defensen una diferència aspectual entre els verbs quan prenen el clíctic o no el prenen, els primers són tèlics, mentre que els segons són atèlics. Tanmateix, hem analitzat el comportament d'aquests verbs en català i hem pogut demostrar que aquesta correlació no existeix i que, encara que és cert que el clíctic pronominal es pot relacionar amb la telicitat, també hi ha verbs que prenen el clíctic i que es comporten com a atèlics. En aquest sentit, hem mostrat que la variable que té influència en el comportament aspectual dels verbs es relaciona amb les característiques de l'escala que el verb lexicalitza. Així, els verbs que lexicalitzen una escala tancada es comporten com a tèlics i legitimen l'adjunt *en x temps* i no legitimen la negació de l'assoliment de l'estat final. En canvi, els verbs que lexicalitzen una escala oberta només legitimen l'adjunt *en x temps* si reben focus contrastiu o s'hi afegeix un sintagma delimitador o un modificador de grau. Aquests verbs legitimen l'adjunt *durant x temps*, tot i que de vegades aquest adjunt també pot tenir una interpretació tèlica.

Per acabar, hem analitzat la possibilitat que els verbs que prenen el clíctic siguin en realitat verbs inacusatius, com defensa Labelle, o, com defensa contràriament Cuervo, que siguin inacusatius els verbs que no el prenen. Hem demostrat que la principal prova que aporta aquesta última autora, el fet que els verbs que no prenen el clíctic acceptin SN escarits en posició postverbal en funció de subjecte, no és clara, ja que en català no sembla que aquestes construccions els puguin acceptar. En canvi, sí que els accepten en certs casos els verbs que prenen sempre el clíctic, tot i que el significat aleshores és de construcció mitjana. Així mateix, hem conclòs que no és clar que hi hagi diferències entre les construccions que prenen el clíctic i les que no el prenen pel que fa a la inacusativitat, per la qual cosa hem rebutjat les hipòtesis de Labelle (1992) i Cuervo (2014).

LEGITIMACIÓ D'ADJUNTS EN VERBS DE CANVI D'ESTAT EN CATALÀ

Schäfer (2008), Alexiadou (2010) i Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015) proposen, com veurem, dues estructures sintàctiques diferents per representar la variant anticausativa dels verbs que participen de l'alternança, depenent de si està marcada morfològicament amb un clític reflexiu o no ho està.

Segons aquests autors, l'estructura corresponent als anticausatius no marcats està mancada del nucli *Voice*, i seria clarament una estructura inacusativa amb un argument intern en la posició d'especificador del nucli verbal, al qual s'incorpora l'arrel. L'estructura dels anticausatius marcats, en canvi, presentaria, per damunt de l'estructura anterior, un *Voice* expletiu, en l'especificador del qual s'hi ajuntaria el clític reflexiu.¹ Segons aquests autors, aquesta última estructura és similar, però no idèntica, a l'estructura de la passiva.

Per demostrar que l'estructura de les construccions anticausatives marcades morfològicament és la que indiquen, i per diferenciar-la de l'estructura de la passiva, els autors

¹Comprovarem que, per a llengües que marquen la variant anticausativa amb una altra estratègia, com per exemple el grec, que usa la veu no activa, els autors proposen una altra estructura sintàctica diferent, amb un *Voice* que no projecta especificador.

analitzen la modificació dels verbs de canvi d'estat mitjançant adjunts que manifestin agentivitat o causa, normalment en forma de sintagmes preposicionals (SPrep).

Així, Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b) analitzen la distribució dels SPrep relacionats amb l'argument extern (AGENT, CAUSA, INSTRUMENT) en els verbs de canvi d'estat en anglès, alemany i grec.²

La seva conclusió és la següent:

(1)

[...] assuming that the grammaticality of *from*-PPs [per a l'anglès], *durch*-PPs [per a l'alemany] and *apo/me*-PPs [per al grec] points to the presence of an *implicit causer* in anticausatives, then the difference between passives and anticausatives in English, German and Greek cannot be expressed in terms of the presence (in passive) vs. absence (in anticausatives) of implicit arguments. Moreover, the fact that agents are licensed exclusively in passives and not in anticausatives suggests that the difference between the two constructions has to do with the presence of agentivity only in the former. Furthermore, the observation that the passive in Greek can only be modified by an agent or an instrument (and not a causer/causing event) leads to the conclusion that the implicit argument in Greek passives is an agent and never an unspecified external argument.

(Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2006b: 199)

Així doncs, tot i que comunament s'entén que la diferència entre anticausatives i passives és que les primeres manquen d'argument extern implícit, mentre que les segones sí que el tenen, Alexiadou (2006, 2010), Alexiadou & Anagnostopoulou (2009), Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b, 2015) i Schäfer (2008) argumenten en contra d'aquest punt de vista.³ La prova que els autors presenten per demostrar que en realitat les construccions anticausatives també tenen un component CAUSA prové de la distribució dels SPrep en aquestes construccions.

Així, per a l'anglès, els autors indiquen que les construccions causatives poden legitimar arguments amb paper temàtic AGENT (realitzats com a subjecte), CAUSA (realitzats com a subjecte o com a adjunt en forma de SPrep) i INSTRUMENT (realitzats també com a subjecte o adjunt). Alhora, les construccions passives, en aquesta llengua, legitimen SPrep que denoten un agent, una causa o un instrument. En canvi, les construccions anticausatives legitimen només SPrep que indiquen causa, i encara amb la preposició *from* i no amb la preposició *by*, que és la pròpia de les construccions passives. Les construccions anticausatives legitimen també un SPrep del tipus *by itself*, amb el significat de 'sense ajuda externa'.⁴ Aquest darrer fet seria la prova, segons els autors, que les construccions

²Per la seva banda, Alexiadou & Anagnostopoulou (2009) analitzen més extensament la distribució d'aquests SPrep en grec.

³Tot i això, segons els autors, el problema estaria a determinar el nivell en què aquest argument extern implícit s'expressa en les passives. Per una banda, per Levin & Rappaport Hovav (1995), aquest argument extern estaria present en la representació de la sintaxi lèxica del verb. En canvi, per Reinhart (2003), en la representació semàntica del verb. I encara, per Kratzer (1996) el nivell de representació seria el sintàctic.

⁴Cf., però, l'anàlisi més extensa que farem d'aquest adjunt en el capítol 4.2.

anticausatives tenen un component CAUSA en la seva estructura lexicosintàctica (cf. Chierchia, 2004; Levin & Rappaport Hovav, 1995).

Els autors indiquen, a més a més, que en les construccions anticausatives les causes o els esdeveniments causants introduïts amb la preposició *by* són agramaticals (2b), mentre que són lícits quan són introduïts amb la preposició *from* (2c). En canvi, els agents i els instruments són rebutjats sigui quina sigui la preposició amb què s'introdueixin (*by*, *from* o *with*) (2a i 2d).

- (2) a. *The window broke by John/with a stone.
 b. *The window broke by the storm/by Will's banging.
 c. The window cracked/broke from the pressure.
 d. *The door opened from Mary/from the key.
 (Alexiadou & Anagnostopoulou, 2009: 2 (7-9))

Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006a) estenen aquesta anàlisi a l'alemany i al grec. Segons els autors, en alemany els adjunts agentius s'introdueixen amb la preposició *von*, els instruments amb *mit* i les causes i els esdeveniments causants amb *durch*. De tota manera, els autors destaquen que, de manera similar al que ocorre en anglès, en alemany les variants causatives dels verbs de canvi d'estat que participen de l'alternança legitimen qualsevol tipus d'argument extern (AGENT, INSTRUMENT, CAUSA). També indiquen que els arguments externs AGENT poden ocórrer conjuntament amb adjunts preposicionals causatius.

Les construccions anticausatives, per la seva banda, no legitimen ni agents ni instruments, però sí causes i esdeveniments causants si són introduïts per *durch*.⁵ També legitimen l'equivalent a l'anglès *by itself* (*von selbst*). Per tant, es comporten exactament igual que les construccions anticausatives de l'anglès. Per la seva banda, les construccions passives en alemany, com en anglès, legitimen adjunts agentius, instrument, causa i esdeveniment causant.

Pel que fa al grec, Alexiadou (2010) indica que en aquesta llengua diferents preposicions introdueixen diferents papers temàtics. Els agents s'introdueixen mitjançant la preposició *apo* (*from* en anglès), els instruments amb *me* (*with* en anglès) i les causes tant amb la preposició *apo* com amb la preposició *me*, mentre que els esdeveniments causants s'introdueixen amb *me*. Tanmateix, quan *apo* combina amb un SN animat la seva interpretació és sempre agentiva.

L'autora destaca que les construccions causatives es comporten de manera similar a com ho fan les de l'anglès i l'alemany. És a dir, legitimen tot tipus d'arguments externs, tant agents, com causes, esdeveniments causants o instruments.

Tanmateix, contràriament al que passa en anglès o alemany, en grec les construccions passives, a part de ser sintètiques i presentar morfologia no activa, legitimen adjunts

⁵ Les anticausatives en alemany es poden construir morfològicament, com hem vist en el capítol 3, de dues maneres diferents: amb morfologia reflexiva o sense. Aquest fet, segons els autors, no influeix en la legitimitat d'adjunts preposicionals.

que indiquen agents o instruments, però no causes o esdeveniments causants. Per la seva banda les construccions anticausatives en grec s'assemblen a les de l'anglès o alemany pel fet que no legitimen adjunts AGENT, tot i que sí que legitimen adjunts CAUSA o esdeveniment causant. Però, en grec les construccions anticausatives es diferencien de les de l'anglès o alemany pel fet que legitimen alguns adjunts INSTRUMENT.

En català, les construccions anticausatives estan marcades morfològicament normalment amb la presència del clític *se* (cf. (3a-b)). Per tant, contràriament al que passa en grec, la morfologia de les anticausatives i de les passives no coincideix, ja que aquestes es construeixen amb el verb en passiva (3c).

- (3) a. La tempesta va enfonsar el vaixell.
 b. El vaixell es va enfonsar.
 c. El vaixell va ser enfonsat (per la tempesta).

Tanmateix, sí que hi ha una construcció en català amb significat de passiva i que comparteix la morfologia amb la construcció anticausativa. Es tracta de la construcció de *passiva pronominal*. I encara també podem esmentar una altra construcció que presenta la mateixa morfologia i que convé doncs distingir de la construcció anticausativa: la construcció que s'ha anomenat *mitjana o pronominal genèrica*. Bartra Kaufmann (2002), per la seva banda, agrupa totes dues construccions sota la denominació de *construccions pronominals de subjecte inespecífic*.

Segons aquesta autora, aquestes construccions es caracteritzen per la presència del pronom reflexiu de tercera persona, el qual bloqueja o impedeix la presència de l'argument que en una oració activa seria el subjecte agent o experimentador.⁶ Segons l'autora, aquestes construccions tant poden donar-se amb verbs transitius com intransitius purs o inergatius, ergatius, o copulatius (Bartra Kaufmann, 2002: 2151).

El que és important aquí és destacar que la construcció anticausativa i la construcció de passiva pronominal coincideixen exactament en la seva superficialitat, per la qual cosa la construcció de passiva pronominal esdevé una eina imprescindible per analitzar les diferències entre les passives i les anticausatives:

- (4) a. El vaixell es va enfonsar. [anticausativa]
 b. El vaixell es va enfonsar. [passiva pronominal]

Quina diferència hi ha, doncs, entre totes dues? Com interpreta el parlant les dues construccions?

Tradicionalment s'ha indicat que les passives i les anticausatives difereixen en el fet que les primeres poden ser modificades per adjunts que indiquen finalitat, adverbis ori-

⁶Tot i que ara ho deixem així, més endavant veurem que Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015) argumenten que la funció del clític pronominal no és precisament aquesta, sinó que està relacionada amb la conceptualització de l'esdeveniment. És a dir, si l'esdeveniment es conceptualitza com si tengués una probabilitat elevada d'ocórrer de manera espontània es construeix com a intransitiu i sense clític (cf., també, Alexiadou, 2014; Centineo, 1995; Haspelmath, 1993; Heidinger, 2014, o Schäfer, 2008).

entats a l'agent o clàusules finals (cf. per a l'anglès, per exemple, Chierchia, 2004; Levin & Rappaport Hovav, 1995; Marantz, 1984, o Reinhart, 2000).

Vegem-ne alguns exemples extrets d'Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b):

- (5) a. The boat was sunk by Bill.
 b. *The boat sank by Bill.
 (Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2006b: 188 (1))
- (6) a. The boat was sunk on purpose.
 b. *The boat sank on purpose.
 (Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2006b: 188 (2))
- (7) a. The boat was sunk to collect the insurance.
 b. *The boat sank to collect the insurance.
 (Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2006b: 188 (3))

En aquests exemples podem observar que, en anglès, en la construcció passiva el verb *to sink* permet l'adjunció d'un SPrep introduït per *by* que indica l'agent responsable de l'enfonsament (5a), l'adjunció d'una construcció adverbial orientada a l'agent (6a) o d'una construcció final (7a). En canvi la construcció anticausativa no en permet cap (5b-7b).

Tanmateix, no tots els autors estan d'acord que els adjunts adreçats a una causa demostrin que en les construccions anticausatives hi hagi un component CAUSA present, sigui en l'estructura sintàctica o en la representació lexicosemàntica. Per exemple, defensen que les construccions anticausatives no tenen aquest component Härtl (2003), Neeleman & Van de Koot (2012), Piñón (2001a, 2001b) i Rákosi (2012), entre d'altres. Per exemple, Neeleman & Van de Koot (2012) i Rákosi (2012) ho fan a partir de la proposta de Reinhart (1996, 2000, 2003) que les anticausatives es construeixen a partir de les causatives mitjançant una operació lèxica que eliminaria el tret [+c], un tret que comparteixen els papers temàtics AGENT, CAUSA i INSTRUMENT. Per tant, segons aquests autors, mentre que les construccions causatives sí que tenen un component CAUSA, l'operació de reducció lèxica l'elimina de les construccions anticausatives (cf. el capítol 6.1, en què expliquem més extensament la proposta de Reinhart).

Piñón (2001b), per la seva banda, proposa un model d'aproximació a l'alternança segons el qual tant la variant transitiva com l'anticausativa es deriven d'una arrel comuna. Segons aquesta autora, l'adjunció d'un adverbial com *by itself* no demostra de cap manera que les construccions anticausatives siguin diàdiques, ja que l'afegit d'aquest adjunt no resulta en una interpretació causativa. Segons aquesta autora, *la finestra es va rompre per si sola* no significa que la finestra es rompés a si mateixa (no significa 'La finestra va fer quelcom que va causar que la finestra es rompés'), que seria el significat que s'hauria d'esperar si l'adjunt identifiqués la CAUSA amb el TEMA (com proposen Levin & Rappaport Hovav, 1995).

Per altra banda, l'autora també reconeix que, encara que els verbs anticausatius fossin monàdics, això no voldria dir que no poguessin ser causatius, amb un argument CAUSA

existencialment lligat. Per rebutjar aquesta possibilitat, l'autora recorre als arguments de Härtl (2003). Aquest autor presenta un model de llenguatge modular i en sèrie, en el qual distingeix un nivell purament lingüístic d'un nivell conceptual. Aquest model està format per dos components que s'enllacen entre si per un mecanisme d'interfície. Per un costat tenim el *conceptual knowledge base* i, per un altre, un sistema lingüístic que produeix una representació lexicosemàntica que adopta la forma d'una descomposició de predicats.

L'autor postula que no hi ha un component CAUSA en la representació lexicosemàntica dels verbs anticausatius (*decausatius*, els anomena) i, per tant, tampoc no hi pot haver un argument CAUSA. Quines són les evidències que aporta l'autor per mantenir que cap component causatiu és present en la gramàtica d'aquestes construccions? Segons l'autor, en primer lloc, que els verbs anticausatius normalment no permeten la representació sintàctica de l'argument suprimit, cosa que és possible en les construccions passives. En segon lloc, la impossibilitat de modificar un potencial agent en aquestes construccions amb una expressió adverbial. Finalment, que l'ocurrència d'un datiu lliure en una construcció anticausativa s'interpreta en un sentit causal, cosa que no passa amb les construccions passives. Això es deu, segons l'autor, al fet que en les construccions passives el component causatiu és encara present en la representació semàntica i no pot ser reemplaçat per una entitat causant diferent. En canvi, una interpretació causal és possible en les construccions anticausatives amb un datiu lliure, que es pot interpretar com a causa no intencionada (cf. el capítol 5, en què analitzem aquestes construccions en català).

De tota manera, observem que dos dels seus arguments es basen en el fet que les construccions anticausatives no permeten adjunts orientats a l'agent ni la representació de l'argument causant. En aquest darrer cas, els exemples que usa l'autor (cf. Härtl, 2003: 892 (17)) són tots amb la preposició *by*. Així, les construccions anticausatives no permetrien l'adjunció de l'argument causant amb un SPrep introduït amb *by* (o *per* en català). Com veurem a continuació, les construccions anticausatives en català no permeten l'adjunció d'un SPrep que representi l'agent amb la preposició *per*, però sí que legitimen adjunts referits a la causa amb les preposicions *per* i *amb*. I hem vist també que en anglès les construccions anticausatives legitimen un adjunt de causa amb la preposició *from* i en alemany, amb la preposició *durch*.

Neeleman & Van de Koot (2012), per la seva banda, argumenten que CAUSA no és un primitiu lingüístic i que les llengües usen altres dos primitius per expressar-la: el que anomenen *crucial contributing factor* (*factor que contribueix crucialment*) i la culminació en un estat final, això és, l'estat resultant.⁷ Els autors també destaquen que les construccions anticausatives no tenen una interpretació causativa perquè, l'exemple que posen, *La porta es va obrir*, no significa *La porta es va obrir a si mateixa* (*The door opened itself*).

Finalment, Rákosi (2012) argumenta que els adjunts de causa no evidencien la natura causativa de les construccions anticausatives, sinó que introdueixen una causa que no és

⁷ Hem de tenir en compte que els autors parteixen de la idea que les relacions de causa les imposen les persones sobre el món i que la complexitat d'aquestes relacions no pot expressar-se lingüísticament de manera completa, sinó només de manera imperfecta. Per tant, en la recerca lingüística, l'únic que interessa és entendre com el llenguatge permet expressar aquestes relacions causals (cf. el que n'hem dit al capítol 1.2.1.3).

present des del principi en l'estructura lexicosemàntica del verb o en la representació sintàctica de la construcció. Segons aquest autor, la causa no està representada en la sintaxi ni en la semàntica. La interpretació causativa que es dona a una construcció es deu essencialment a processos interpretatius no gramaticals, que es donen postsintàcticament i que depenen del contingut conceptual del predicat. Aquest model, segons el mateix autor, fa de la causació un fenomen d'interfície. En la nostra opinió, aquesta és una idea molt interessant i la podem aplicar a l'acceptabilitat de les construccions causatives i anticausatives. De fet, juntament amb les dades del capítol 5, acabarem per argumentar que les construccions causatives i anticausatives no tenen un component CAUSA en la seva representació estructural.

L'autor considera que aquest model també és defensat per Härtl (2003), quan aquest últim autor indica el següent:

(8)

[...] we can conclude that the extralinguistic episodic knowledge underlying intransitive decausative verbs must indicate that the corresponding change of state can be conceptualized as being caused by an initiating activity involving a specific entity (= CHANGE(x) with x being the causing entity in [46]). This information is part of the conceptual knowledge base and need not be activated necessarily in the actual conceptualization process.

(Härtl, 2003: 910)

A més a més, Rákosi també indica que Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006a) i Schäfer (2008) assumeixen implícitament aquest model quan canvien una representació sintàctica de les construccions anticausatives amb un nucli verbal semànticament anotat amb un tret CAUSA (vP_{CAUSE}), per una representació amb un nucli esdevenimental simple sense notació semàntica (vP). Nosaltres hi afegirem la proposta que la relació causal no està codificada, sinó que resulta de la combinació d'un nucli esdevenimental (vP) amb una arrel que indica l'estat resultant.

Fins aquí hem repassat les anàlisis descriptives del comportament de les construccions causatives i anticausatives quan se'ls afegeix un adjunt en anglès, alemany i grec. Les dues primeres llengües es comporten de manera similar. Així, totes dues legitimen l'expressió de l'agent, la causa o l'instrument en les construccions causatives i en les passives, mentre que en les anticausatives només legitimen l'expressió de la causa. A més, en les anticausatives legitimen un adjunt *by itself* en anglès i *von selbst* en alemany, que ni les causatives ni les passives legitimen. Per la seva banda, en grec les causatives també legitimen l'expressió de l'agent, la causa i l'instrument. La diferència amb les altres dues llengües és que les passives legitimen l'agent i l'instrument, però no la causa, i que les anticausatives legitimen també l'expressió de l'instrument, i no només de la causa. A continuació resumim aquestes dades en la taula 4.1.⁸

⁸En la primera columna indiquem la llengua i les preposicions que introdueixen l'agent, la causa i l'instrument quan són adjunts. En les altres columnes indiquem les diferents construccions i els arguments que legitimen, tant si són com a subjecte o com a adjunt.

	<i>Construccions causatives</i>	<i>Construccions anticausatives</i>	<i>Construccions passives</i>
Anglès Agent: <i>by</i> Instrument: <i>with</i> Causa: <i>from</i>	Agent (subj) Causa (subj. i adjunt) Instrument (subj. i adjunt)	Causa (adjunt) <i>By itself</i>	Agent (adjunt) Causa (adjunt) Instrument (adjunt)
Alemany Agent: <i>von</i> Instrument: <i>mit</i> Causa: <i>durch</i>	Agent (subj) Causa (subj. i adjunt) Instrument (subj. i adjunt)	Causa (adjunt) <i>Von selbst</i>	Agent (adjunt) Causa (adjunt) Instrument (adjunt)
Grec Agent: <i>apo</i> Instrument: <i>me</i> Causa: <i>apo/me</i> (si esdeveniment causant: <i>me</i>)	Agent (subj) Causa (subj. i adjunt) Instrument (subj. i adjunt)	Causa (adjunt) Instrument (adjunt) <i>Apo monos tu</i>	Agent (adjunt) Instrument (adjunt)

Taula 4.1 Legitimació de l'expressió de l'agent, la causa i l'instrument en anglès, alemany i grec

Posteriorment, també hem analitzat les interpretacions que diferents autors fan d'aquestes dades. Així, per exemple, per a Chierchia (2004) o Levin & Rappaport Hovav (1995), que les anticausatives admetin un adjunt del tipus *by itself* és la prova que tenen un component CAUSA en l'estructura lexicosemàntica. També Alexiadou (2006, 2010), Alexiadou & Anagnostopoulou (2009), Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b, 2015) i Schäfer (2008) indiquen que les construccions anticausatives tenen un component CAUSA en l'estructura sintàctica, representat per un nucli verbal anotat amb un tret de causa. I, segons aquests autors, la prova és el comportament dels verbs anticausatives respecte dels adjunts preposicionals.

En canvi, Härtl (2003), Neeleman & Van de Koot (2012), Piñon (2001a, 2001b) o Rákosi (2012) argumentaran en contra de la presència d'aquest component CAUSA en les estructures sintàctiques de les construccions anticausatives. Alguns ho fan perquè consideren que les construccions anticausatives deriven de les causatives mitjançant una operació lèxica que elimina el component que sí que és present en l'estructura causativa (cf. Reinhart, 1996, 2000, 2003, i també Neeleman & Van de Koot, 2012, i Rákosi, 2012). Altres indicaran que els adjunts preposicionals no evidencien que les construccions anticausatives tinguin un component CAUSA en l'estructura, sinó que introdueixen una causa que no és present (Rákosi, 2012). Segons aquestes propostes, la interpretació causativa de les construccions causatives prové de la combinació d'un nucli verbal esdevenimental amb un estat resultant. Aquesta serà la proposta que adoptarem més endavant, i que Alexia-

dou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015) també semblen assumir en substituir la presència dels nuclis verbals anotats semànticament per nuclis verbals sense notació.

Així doncs, en els propers apartats analitzarem el comportament de les construccions causatives i anticausatives en català respecte de la legitimació de l'expressió de l'agent, la causa i l'instrument (cf. capítol 4.1). Veurem que en català el comportament de les construccions causatives i anticausatives és similar al de l'anglès o l'alemany. Per altra banda, aprofundirem sobretot en l'anàlisi de la legitimació dels adjunts *per si sol* / *per si mateix* i *tot sol* (cf. capítol 4.2) Veurem que en català podem trobar una asimetria en el comportament d'aquests dos adjunts. Així, *tot sol* es legitima tant en construccions causatives com anticausatives. En canvi, l'adjunt *per si sol* / *per si mateix* només es legitima en les construccions anticausatives. A més a més, el significat d'aquests adjunts és diferent depenent de la construcció en què participin. Així, *tot sol*, en la construcció causativa, pren el significat de 'sense companyia / sense ajuda externa'. En canvi, tant *tot sol* com *per si sol*, en les construccions anticausatives, tenen el significat de 'sense cap força o causa externa'. Acabarem el capítol amb les conclusions, en què relacionarem les dades empíriques amb les explicatives. En aquest sentit, proposarem que en català les construccions anticausatives no presenten un component CAUSA en l'estructura sintàctica, sinó que el significat causatiu provés de la configuració sintàctica d'aquestes construccions.

4.1 Distribució de SPrep en català

En català, podem comprovar que un verb que participa de l'alternança causativa (el verb *enfonsar*) es pot construir, quan s'usa en la forma de passiva perifràstica, amb un complement agent, un adverbi orientat a l'agent o una clàusula subordinada final.

- (9) a. El vaixell va ser enfonsat pels pirates.
 b. El vaixell va ser enfonsat intencionadament.
 c. El vaixell va ser enfonsat per cobrar l'assegurança.

Alguns autors consideren, tanmateix, que la passiva pronominal no legitima l'adjunció d'un SPrep que indiqui l'agent. Almenys d'aquesta manera ho expressa Rigau (2002: 2073). Segons aquesta autora, «[...] la passiva pronominal no legitima la presència d'un complement agent en el català actual, o almenys és un ús considerat espuri: **S'elegerà el rector pel claustre.*»

Sí que sembla que l'agent es pot introduir amb *per part de*. Per la seva banda, Bartra Kaufmann (2002: 2155) considera que les passives pronominals amb agent (sigui introduït amb la preposició *per* o amb la locució *per part de*) pertanyen a un llenguatge jurídic-administratiu i no són gaire naturals en la llengua col·loquial:

- (10) S'ha criticat per part de l'administració autonòmica que aquestes taxes no es traspassin.

(Bartra Kaufmann, 2002: 2155 (81a))

Tot i això, legitimen la presència d'adverbis orientats a l'agent i construccions finals, les passives pronominals en català? És a dir, són gramaticals les construccions següents?:

- (11) a. El vaixell es va enfonsar intencionadament (= El vaixell va ser enfonsat intencionadament)
 b. El vaixell es va enfonsar per cobrar l'assegurança (= El vaixell va ser enfonsat per cobrar l'assegurança).

Segons Bartra Kaufmann (2002), sí:

(12)

Les oracions pronominals de subjecte inespecífic no duen agent explícit, però podem considerar que se n'interpreta un, com ho mostra el fet que poden contenir adverbis orientats a l'agent i oracions subordinades adverbials finals en infinitiu.

(Bartra Kaufmann, 2002: 2154)

Alguns dels exemples que aquesta autora exposa són:

- (13) a. Abans, aquests dies es passaven en silenci *per poder meditar*
 b. S'envien missatges *per alertar la població*.
 (Bartra Kaufmann, 2002: 2154-2155 (80b-c))

Per tant, la conclusió d'aquesta autora seria que les construccions pronominals de subjecte inespecífic no poden dur un agent explícit (ni tan sol en forma d'adjunt), tot i que implícitament n'hem d'interpretar un, com demostraria el fet que puguin dur altres adjunts orientats a l'agent. L'element que bloquejaria l'expressió de l'agent és, com destaca, la presència del clític reflexiu de tercera persona.

En canvi, sembla que les construccions anticausatives no poden dur un adverbi orientat a l'agent o una clàusula subordinada adverbial final en infinitiu:

- (14) a. #El vaixell es va enfonsar intencionadament.
 b. #El vaixell es va enfonsar per cobrar l'assegurança.

Tanmateix, les construccions de (14) són superficialment idèntiques a les d'(11) i, en canvi, no són acceptables. És a dir, les construccions de (14), anticausatives, no legitimen adjunts orientats a l'agent o clàusules finals, tot i que les construccions d'(11), passives pronominals, sí que els legitimen. Per tant, encara que superficialment iguals, és clar que semànticament les dues construccions no són equivalents. Per tant, les construccions de (14) només són acceptables si equivalen a la passiva pronominal: 'el vaixell va ser enfonsat (intencionadament / per cobrar l'assegurança)'. No són acceptables si equivalen a una construcció anticausativa que indiqui l'inici d'un canvi d'estat. Aquest ha estat un dels arguments que hem usat per proposar que totes les construccions intransitives que

corresponen a una causativa amb l'argument extern amb paper AGENT no són realment anticausatives sinó construccions de passiva pronominal.

Així doncs, en aquest sentit, és crucial entendre que tenim dues construccions superficialment idèntiques, però que n'hem d'interpretar una com a acceptable i l'altra com a no acceptable dependent de l'argument extern de la corresponent construcció transitiva.

Per altra banda, també convé analitzar el comportament de les construccions que hem anomenat *mitjanes*. Segons Bartra Kaufmann (2002: 2164), que les anomena també *construccions pronominals genèriques*, en llengües com el català és difícil trobar arguments de pes per diferenciar-les de les construccions pronominals de subjecte inespecífic.

Les característiques d'aquestes construccions són que duen un SN, normalment inanimat, en posició preverbal, que concorda amb el verb i que és genèric o duu un díctic amb valor de "tipus"; que duen el verb en un temps imperfectiu, preferentment en present o imperfect d'indicatiu, i que requereixen la presència d'un modificador, adverbi o SPrep, de manera, de temps, etc., o d'un complement predicatiu (Bartra Kaufmann, 2002: 2164-2165).⁹ Vegem-ne alguns exemples:

- (15) a. Aquests cotxes es venen bé.
 b. Els vidres de la sala es netegen fàcilment.
 c. El salmó es menja marinat amb cerfull.
 d. Els presoners es deportaven en vagons de mercaderies.
 e. Aquestes coses no es diuen.
 (Bartra Kaufmann, 2002: 2164 (100a, d, e, h, i))

En les oracions anteriors podem comprovar l'acompliment de les característiques esmentades. Així, (15d) presenta un SN preverbal animat. Aquest cas és possible només quan no hi ha cap possibilitat d'interpretar la construcció com a reflexiva o recíproca. Per altra banda, (15e) no duu cap modificador de tipus adverbial, però queda legitimada també per la partícula negativa.

Si la construcció és amb un temps puntual o perfectiu, la interpretació no és mitjana sinó de passiva pronominal:

⁹Quan el verb de la mitjana és intransitiu (cosa no tan freqüent com amb verbs transitius), la construcció no duu el SN preverbal, i aleshores el clíctic reflexiu s'entén com a impersonal. Per tant, sembla que la presència d'un modificador de manera, o d'un locatiu, és absolutament necessària:

- (i) a. Es dorm molt bé en aquest llit.
 b. En aquesta platja s'hi neda fàcilment.
 (exemples de Rosselló, 2002: 1876)

- (16) a. Els vidres de la sala es netegen fàcilment. [mitjana]
 b. Els vidres de la sala s'han netejat fàcilment. [passiva pronominal]

Les construccions mitjanes tenen, doncs, un valor genèric al qual se sol afegir també un valor deòntic (15e), epistèmic (15a-c) o d'habitud o reiteració (15d). Les que tenen aquests dos darrers valors afegits es poden parafrasejar amb una construcció amb el verb *ser* i un adjectiu deverbal acabat en *-ble*:

- (17) a. Els vidres de la sala es netegen fàcilment.
 b. El vidres són fàcilment netejables.

El que és important destacar aquí és que les construccions mitjanes no admeten una clàusula subordinada final en infinitiu (Bartra Kaufmann, 2002, *apud* Demonte, 1991). L'explicació és que en les mitjanes no s'hi pot sobreentendre un agent, a diferència del que ocorre en les passives pronominals.

Així doncs, construccions com les de (18), que es podrien considerar contraexemples de l'admissió d'una clàusula final, s'han d'entendre més aviat com a exemples de construccions de passiva pronominal.¹⁰

- (18) a. Les pantalles es netegen amb escuma antiestàtica per evitar l'acumulació d'ions [sic].
 b. Els caragols es couen dejunats per poder pair-los millor.
 (Bartra Kaufmann, 2002: 2165 (101a-b))

Les construccions anticausatives, per la seva banda, admeten un modificador que reforça la interpretació que el procés es desenvolupa sense la intervenció directa o activa d'un agent o d'una causa externa. Així doncs, aquestes construccions legitimen adjunts com *by itself* en anglès, o *tot sol*, *per ell/si mateix*, *per ell/si sol* en català. Segons Mendikotxea (1999a), aquest adjunt expressa la identificació de la CAUSA i del TEMA en un únic argument. Per aquesta autora, doncs, el fet que els verbs que participen de l'alternança causativa el legitimin demostra que en la seva estructura lexicosemàntica hi ha un component CAUSA. En canvi, el fet que els verbs de causa interna no el legitimin mostraria que aquests verbs no tendrien aquest component (*cf.*, també, en aquest sentit, Levin & Rappaport Hovav, 1995).¹¹

- (19) a. El vaixell es va enfonsar per si sol.
 b. La piscina s'ha buidat per si mateixa.

En canvi, els verbs de passiva, sigui perifràstica o pronominal, o les construccions mitjanes no admetrien aquest tipus d'adjunt:

¹⁰Segons Bartra Kaufmann (2002), el motiu és que no tenen un valor modalitzat, ni deòntic ni epistèmic, perquè no permeten la paràfrasi amb el verb *ser* (*Les pantalles són netejables amb escuma antiestàtica per evitar l'acumulació de ions*), i perquè no tenen una interpretació estativa.

¹¹Veurem més endavant que els verbs de canvi d'estat de causa interna sí que poden legitimar aquest adjunt en algunes circumstàncies (*cf.* capítol 4.2).

- (20) a. #El vaixell va ser enfonsat per si sol.
 b. #El vaixell es va enfonsar (= va ser enfonsat) per si sol.
 c. #Els vidres de la sala es netegen fàcilment per si sols.

Pel que fa a les preposicions usades, en català els adjunts agentius s'introdueixen amb la preposició *per*. En canvi, els adjunts de causa o instruments s'introdueixen amb la preposició *amb* (Rigau, 2002). Tot i això, segons Rigau (2002: 15.3.2), els complements agentius també es poden introduir amb la preposició *de*, i els complements adjunts de causa, amb les preposicions *per*, *de* o *a causa de*.

Segons aquesta autora, convé diferenciar els complements instrumentals dels complements de causa, i també dels complements de mitjà, ja que apareixen introduïts per la mateixa preposició. Una diferència fonamental és precisament que els complements instrumentals i de causa poden aparèixer en altres construccions en la posició de subjecte, mentre que els complements de mitjà no ho poden fer.

- (21) a. En Pere tapa el forat de la paret amb una litografia.
 b. Pere ha amanit la verdura amb el setrill de vidre.
 c. Els Rius mengen amb coberts de plata.
 d. Les flors es van pansir amb l'escalfor.
 e. La benzina es va encarir amb la pujada del dòlar.
 (Rigau, 2002: 2064 (21a, c-f))
- (22) a. Una litografia tapa el forat de la paret.
 b. *El setrill de vidre ha amanit la verdura.
 c. *Els coberts de plata mengen.
 d. L'escalfor va pansir les flors.¹²
 e. La pujada del dòlar va encarir la benzina.
 (Rigau, 2002: 2064 (22a, c-f))

Segons l'autora, a (21a) trobem un complement instrumental, mentre que a (21b-c), un de mitjà, i a (21d-e), un de causa.

Aquesta autora també destaca que, quan un complement instrumental ocupa la posició de subjecte, desapareix l'agent de l'acció, mentre que, quan un complement de causa fa de subjecte no es perd cap dels constituents, encara que el verb passa de pronominal (indica un procés) a transitiu no pronominal i, doncs, causatiu.

¹²Que aquesta construcció sigui gramatical, segons Rigau, deixa clar que *amb l'escalfor* (cf. (21d)) no és un complement que indiqui l'instrument o el mitjà, sinó que indica la causa. Com hem vist més amunt, en anglès i en alemany les construccions anticausatives no legitimen un adjunt que indiqui l'agent o l'instrument. Veurem que tampoc en català aquest tipus de construccions legitimen un adjunt que indiqui l'instrument. Per tant, (21d), que és una construcció amb un verb de canvi d'estat de causa interna, no pot dur un adjunt d'instrument. L'adjunt ha de ser de causa, com demostra que després aquest adjunt es pugui construir com a subjecte de la variant causativa (22d).

És important destacar que, segons Rigau, el complement instrumental estableix una relació de coincidència entre dues entitats (una mena de relació locativa abstracta): el complement directe i l'objecte de la preposició. Així doncs, els predicats que duen un adjunt instrumental han de ser transitius i, alhora, han de seleccionar un argument extern que s'ha de poder entendre com a causa agentiva, com a causant de l'acció.

Per tant, una oració com (23) no contendria cap adjunt instrumental, perquè el verb no és transitiu:

(23) En Pere va obrir amb aquesta clau.

En aquesta oració no s'expressa la relació de coincidència entre la preposició i el complement directe perquè, precisament, no n'hi ha, d'objecte verbal. Rigau (2002) considera que en aquests casos ens trobem davant d'un complement de mitjà.¹³

Una oració com la de (21b) tampoc no porta un adjunt instrumental perquè, tot i que el verb és transitiu, el subjecte no es pot entendre com a causant de l'acció. En canvi, una construcció com (21a) sí que s'entén en el sentit que la litografia tapa el forat (relació de coincidència), perquè en Pere ha causat que així sigui. En canvi, a (21b) no podem entendre que el setrill amaneix la verdura i que en Pere n'ha estat la causa. L'autora també considera que aquest complement és de mitjà i no instrumental.

Rigau (2002) assenyala que Demonte (1991, *apud* Marantz) anomena aquests complements de mitjà com a casos d'*instrumental facilitador*, mentre que els complements instrumentals rebrien el nom d'*agent intermediari*.

Segons Rigau, només podem entendre que un adjunt és d'instrument si la construcció és transitiva i, a més, si el subjecte s'entén com a causant de l'acció. Però l'autora també estableix una distinció clau, en el sentit que els complements instrumentals poden fer de subjectes de la construcció, mentre que els complements de mitjà no hi poden funcionar, com a subjectes. De tota manera, ja hem vist més amunt (*cf.* capítol 2.1.1), que hi ha instruments que tampoc no es legitimen com a subjectes. Aquesta qüestió no seria problemàtica per a Rigau, ja que en aquests casos el complement seria considerat de mitjà. Tanmateix, observem que en algun cas dels que hem reproduït (*cf.* (21-22)) és difícil de distingir si el complement és de mitjà o és instrumental. Per exemple, el cas de (21c) és paral·lel als que hem comentat al capítol 2.1.1 (*cf.* (44a), *En Joan va menjar l'hamburguesa amb un ganivet de plàstic*). Allà quedava clar que, en aquesta oració, *amb un ganivet de plàstic* era un instrument. Certament, no es legitima com a subjecte de la variant intransitiva. Però en altres circumstàncies sí que es pot legitimar com a subjecte, per exemple, com hem vist (*cf.* (41a)), *This knife cuts the melon easily*.

En canvi, segons Rigau, atès que no es pot legitimar com a subjecte, hauríem d'establir que es tracta d'un mitjà. Per altra banda, la construcció de (23) contendria també un adjunt de mitjà, mentre que *The key opened the door* (*cf.* (36b) al capítol 2.1.1) contendria

¹³En la nostra opinió, en realitat el que passa en aquesta construcció és que el CD és sobreentès. Sempre que obrim, hem d'obrir alguna cosa (una porta, la major part de les vegades). Per tant, tot i que no s'expressi aquest CD, cognitivament és present en l'escena conceptual. Per tant, per nosaltres, la construcció, tot i no dur CD, s'hauria d'entendre com a transitiva i per tant considerar *amb aquesta clau* com a instrument i no com a mitjà.

un instrument, tot i fer referència a la mateixa entitat i al mateix esdeveniment, ja que es pot usar com a subjecte.

El que volem dir és que no ens sembla gaire clar distingir el complement instrumental i el de mitjà segons si l'adjunt pot funcionar o no com a subjecte d'una construcció intransitiva equivalent.

Estem d'acord que les construccions (21d-e) corresponen a construccions amb un adjunt de causa. De fet, cap de les dues correspon a una construcció transitiva amb un argument extern causatiu. En realitat, es tracta de construccions anticausatives, amb el verb marcat morfològicament amb el clític pronominal *se*. I l'adjunt és efectivament de causa, com es pot comprovar perquè a (22d-e) funciona com a subjecte de la variant anticausativa corresponent.

Tanmateix, no estem d'acord que en les construccions de (21b-c) els adjunts siguin de mitjà perquè no es poden legitimar com a subjectes de les variants intransitives. Nosaltres no veiem cap diferència entre aquestes construccions i la de (21a). Si les entitats de (21b-c) no són acceptables com a subjectes de les variants intransitives corresponents, no és perquè siguin mitjans. En realitat, abans ja hem comprovat (cf. capítol 2.1.1), que *els coberts* (o en el seu cas *el ganivet* o *la forquilla*) es poden legitimar com a subjectes si la predicació en què s'insereixen es pot entendre com a pròpia de l'instrument. Certament, ni els coberts poden menjar ni el setrill pot amanir. Però en construccions en què s'entenguin com a instruments apropiats per a l'acció expressada podran funcionar com a subjectes. Ja hem vist el cas de *ganivet* o *forquilla*.¹⁴

Finalment, la construcció de (21a) certament es veu com a acceptable. I és cert que una litografia no s'ha fet per a tancar forats. Però és apropiada per a fer-ho. I en aquest sentit, seguint la proposta que hem fet al capítol 2.1.1, no té problemes per funcionar com a subjecte de la construcció. Per tant, podem tornar a remarcar que són la conceptualització de l'esdeveniment i el coneixement del món dels parlants els que permetran que un instrument sigui legitimat com a subjecte d'una construcció.¹⁵

Analitzem a continuació més concretament el comportament de cadascuna de les construccions que hem vist respecte dels adjunts que indiquen causa o que indiquen agentivitat.

¹⁴ I potser també podríem trobar un cas apropiat per a *setrill*, tot i que conceptualment és difícil. En aquest cas, segurament només podria funcionar com a subjecte si rebés focus contrastiu:

(i) AQUEST SETRILL ruixa bé l'oli, i no aquest altre, que està embossat.

¹⁵ Tanmateix, fixem-nos que Rigau anomena els adjunts de mitjà, seguint Demonte, com a *instrumental facilitador*, i els complements instrumentals, com a *agents intermediaris*. Per tant, de fet, concep els mitjans com a instruments. L'única diferència és si poden o no funcionar com a subjectes.

Al capítol 2.1.1 hem comprovat que tampoc tots els instruments es poden legitimar com a subjectes. Per això, podríem harmonitzar la nostra proposta amb la de Rigau dient que la legitimació dels instruments com a subjectes depèn de la conceptualització i del coneixement del món dels parlants. En cas que no puguin funcionar com a subjectes, aquests instruments s'entendrien més aviat com a mitjans. De tota manera, si reben focus contrastiu o s'explica com poden produir l'efecte, la facilitat per ser legitimats com a subjectes seria major.

4.1.1 Construccions anticausatives

Les construccions causatives dels verbs que participen de l'alternança causativa es poden construir amb arguments externs que siguin AGENT, CAUSA (i esdeveniment causant) o INSTRUMENT:

- (24) a. El pirates van enfonsar el vaixell. [AGENT]
 b. La via d'aigua va enfonsar el vaixell. [CAUSA]
 c. La tempesta va enfonsar el vaixell. [esdeveniment causant]
 d. La canonada va enfonsar el vaixell. [INSTRUMENT]
 (Van enfonsar el vaixell amb la canonada)¹⁶

En la construcció anticausativa, com deia Rigau (2002), els SPrep que indiquen causa (o esdeveniment causant) queden legitimats tant si s'introdueixen amb la preposició *amb* com si ho fan amb la preposició *per*, tot i que en aquest darrer cas hi ha parlants que creuen que la construcció no és gaire natural. També es legitimen si es construeixen amb la preposició *a causa de*. Tot això tant si els verbs de les construccions prenen el clític (25-26) com si no el prenen (27):

- (25) a. ?El vaixell es va enfonsar per la via d'aigua.
 b. El vaixell es va enfonsar amb la via d'aigua.
 c. El vaixell es va enfonsar a causa de la via d'aigua.
 d. El vaixell es va enfonsar per la tempesta.
 e. El vaixell es va enfonsar amb la tempesta.
 f. El vaixell es va enfonsar a causa de la tempesta.
- (26) a. ?La teulada es va rompre pel fort vent que bufava.
 b. La teulada es va rompre amb el fort vent que bufava.
 c. La teulada es va rompre a causa del fort vent que bufava.
 d. La teulada es va rompre pel terratrèmol.
 e. La teulada es va rompre amb el terratrèmol.
 f. La teulada es va rompre a causa del terratrèmol.

¹⁶ Manifestem el nostre dubte sobre el fet que *la canonada* pugui ser entesa com un instrument. Podria entendre's més aviat com un esdeveniment causant. Tanmateix en aquest cas la construcció amb un instrument pur no sembla ser acceptable:

- (i) a. #El canó va enfonsar el vaixell (cf. Els pirates van enfonsar el vaixell amb un canó).
 b. #La destral va enfonsar el vaixell (cf. Els pirates van enfonsar el vaixell amb una destral).

- (27) a. El deute ha augmentat per la mala gestió.
 b. El deute ha augmentat amb la mala gestió.
 c. El deute ha augmentat a causa de la mala gestió.
 d. El deute de l'empresa ha augmentat per la crisi creditícia.
 e. El deute de l'empresa ha augmentat amb la crisi creditícia.
 f. El deute de l'empresa ha augmentat a causa de la crisi creditícia.

De tota manera, no sembla que les preposicions siguin equivalents, ja que podem observar una asimetria en la legitimació d'aquests adjunts causals. Els que s'introdueixen amb la preposició *amb* tenen mobilitat i doncs poden situar-se en posició inicial, mentre que els que s'introdueixen amb la preposició *per* no sembla que puguin fer-ho:

- (28) a. Amb la via d'aigua, el vaixell es va enfonsar.
 b. #Per la via d'aigua, el vaixell es va enfonsar.
 c. Amb la tempesta, el vaixell es va enfonsar.
 d. #Per la tempesta, el vaixell es va enfonsar.
- (29) a. Amb el vent, la teulada es va rompre.
 b. #Pel vent, la teulada es va rompre.
 c. Amb el terratrèmol, la teulada es va rompre.
 d. #Pel terratrèmol, la teulada es va rompre.
- (30) a. Amb la mala gestió, el deute de l'empresa ha augmentat.
 b. #Per la mala gestió, el deute de l'empresa ha augmentat.
 c. Amb la crisi creditícia, el deute de l'empresa ha augmentat.
 d. #Per la crisi creditícia, el deute de l'empresa ha augmentat.

Aquesta asimetria, i el fet que els adjunts amb la preposició *amb* semblen manifestar una major possibilitat de mobilitat, podria fer pensar que en realitat ens trobem davant de dos adjunts diferents. El primer, l'introduït amb la preposició *amb*, un adjunt que més que de causa seria de mitjà (seguint la classificació de Rigau, 2002). En canvi, el segon, amb la preposició *per*, sí que seria realment un complement de causa. I a més a més, tendria una relació més forta amb el predicat, ja que la poca mobilitat l'acosta a poder-lo considerar un argument i no un adjunt.

Tanmateix, podem observar que si usem una altra de les preposicions que introdueixen adjunts causals (*a causa de*), la posició inicial també es veu com a natural:

- (31) a. A causa de la via d'aigua, el vaixell es va enfonsar.
 b. A causa de la tempesta, el vaixell es va enfonsar,
 c. A causa del vent, la teulada es va rompre.
 d. A causa del terratrèmol, la teulada es va rompre.
 e. A causa de la mala gestió, el deute de l'empresa ha augmentat.
 f. A causa de la crisi creditícia, el deute de l'empresa ha augmentat.

I què passa respecte de la legitimació d'adjunts agentius o instrumentals? Doncs sembla que les variants anticausatives no legitimen els adjunts agentius introduïts amb la preposició *per*, ni els instrumentals:

- (32) a. #El vaixell es va enfonsar pels pirates.
 b. #El vaixell es va enfonsar amb el canó.
 (33) a. #La teulada es va rompre per en Pere.
 b. #La teulada es va rompre amb una pedra.¹⁷

Per altra banda, com hem comentat més amunt, les construccions anticausatives no admeten adverbis orientats a l'agent o clàusules finals:

- (34) a. #El vaixell es va enfonsar intencionadament.
 b. #El vaixell es va enfonsar per cobrar l'assegurança.
 (35) a. #La teulada es va rompre a propòsit.
 b. #La teulada es va rompre per observar el cel.
 (36) a. #El deute de l'empresa va augmentar intencionadament.
 b. #El deute de l'empresa va augmentar per declarar el concurs de creditors.

En canvi, sí que legitimen adjunts del tipus *per si sol*, adjunció que comentarem en l'apartat 4.2.

- (37) a. El vaixell es va enfonsar per si sol.
 b. La teulada es va rompre per si sola.
 c. El deute de l'empresa va augmentar per si sol.

Comprovem, també, què passa amb les construccions anticausatives amb verbs de canvi d'estat de causa interna. Com podem observar, aquestes construccions es comporten com les construccions anticausatives amb verbs de causa externa. Així, legitimen ad-

¹⁷Tanmateix, com hem vist a (24d), si construïm l'instrument com si fos esdevenimental, aquestes construccions sí que el legitimen:

- (i) a. El vaixell es va enfonsar amb una canonada (*cf.* Una canonada va enfonsar el vaixell).
 b. La teulada es va rompre amb una pedregada (*cf.* Una pedregada va rompre la teulada).

junts de causa amb *per*, *amb* o *a causa de* (38), però no legitimen tampoc adjunts instrumentals o agentius (39), tant si es construeixen amb el clític com sense:

- (38) a. Les figues s'han assecat per la calor excessiva.
 b. Les figues s'han assecat amb la calor excessiva.
 c. Les figues s'ha assecat a causa de la calor excessiva.
 d. L'escala s'ha rovellat pel contacte amb l'aire humit.
 e. L'escala s'ha rovellar amb el contacte amb l'aire humit.
 f. L'escala s'ha rovellat a causa de l'aire humit.
 g. Els brins d'herba han brostat per les pluges intenses.
 h. Els brins d'herba han brostat amb les pluges intenses.
 i. Els brins d'herba han brostat a causa de les pluges intenses.
- (39) a. #Les figues s'han assecat intencionadament.
 b. #Les figues s'han assecat per vendre.
 c. #L'escala s'ha rovellat intencionadament.
 d. #L'escala s'ha rovellat per netejar-la.
 e. #Els brins d'herba han brostat intencionadament.
 f. #Els brins d'herba han brostat per donar menjar als animals.¹⁸

Per tant, podem concloure que les construccions anticausatives en català es comporten, pel que fa a la legitimació d'adjunts orientats a l'agent o causals, de manera similar a com s'ha indicat que ho fan en anglès i alemany. És a dir, els adjunts orientats a l'agent, les clàusules finals o els adjunts que indiquen instrument no són acceptables, i en canvi sí que ho són els adjunts causals, tot i que com hem vist admeten de ser introduïts amb diferents preposicions. Precisament, però, hem pogut mostrar una asimetria en l'ús d'aquestes preposicions, perquè dues admeten certa mobilitat del constituent que introdueixen, mentre que la preposició *per* no sembla admetre-la. Hem relacionat aquest fet amb el tipus d'adjunt que introduiria cadascuna d'aquestes preposicions. Les preposicions *amb* i *a causa de* semblarien introduir més aviat adjunts que indiquessin el mitjà (així doncs, semblants a adjunts d'instrument), mentre que els adjunts introduïts amb la preposició *per* estarien més units al verb i serien veritables adjunts causals.

¹⁸Algunes d'aquestes construccions serien acceptables si s'entenguessin com a passives pronominals i, doncs, com a corresponents a una construcció causativa amb un subjecte agentiu. Pensem que això és així en les construccions (39a-b). No és tan clar, però, en les construccions (39d-e), i és impossible en el cas de (39e-f). Però és evident que és perquè amb el verb *rovellar* és més difícil de conceptualitzar un agent que realitzi l'acció. Molt poques vegades algú facilita les condicions per tal que alguna cosa es rovelli. Per tant, la construcció de passiva pronominal és menys accessible. En canvi, amb el verb *assecar* sí que es pot conceptualitzar que un agent realitza l'acció (tot i que en realitat, com hem vist, només facilita les condicions naturals per tal que el procés natural es doni). Aleshores la construcció de passiva pronominal es veu com a acceptable. En el cas del verb *brostar*, atès que conceptualitzar que un agent ha realitzat l'esdeveniment és impossible, també és impossible conceptualitzar les construccions de (39e-f) com a passives pronominals.

Per altra banda, hem vist que les construccions anticausatives tampoc no legitimen un complement agent introduït amb la preposició *per*, cosa que es pot explicar fàcilment pel fet que les construccions intransitives amb *se* que corresponen a construccions causatives amb un subjecte agentiu són en realitat construccions de passiva pronominal i no construccions anticausatives. Per tant, com a tals, i com veurem a continuació, no legitimen aquest adjunt.

Tanmateix, no podem dir que els tests usats serveixin per a demostrar que les construccions anticausatives manquen d'un argument extern implícit, ja que en realitat els tests diagnostiquen només la presència d'un agent intencional, com indiquen Kallulli (2006a, 2007), Schäfer (2008) o Koontz-Garboden (2009). Com argumenten Alexiadou, Anagnostopoulou & Scäfer (2015: 21), la diferència en la legitimació d'un adjunt amb *per* (que indiqui l'agent) entre les passives perifràstiques i les anticausatives demostra que es diferencien certament per la presència o absència d'un argument extern implícit i no únicament pel tipus de paper temàtic que té aquest argument extern. Segons aquests autors, el test que demostra que les anticausatives manquen d'aquest argument extern implícit és la legitimació d'adjunts com *per si sol* / *per si mateix*, que no és sensible a l'agentivitat però sí a la causació (cf. capítol 4.2).

4.1.2 Construccions de passiva perifràstica

Com podem veure en els exemples següents (cf. (40)), en les construccions de passiva perifràstica només es legitima la presència d'un complement agentiu introduït amb la preposició *per* (40a). Els complements adjunts que indiquen causa o esdeveniment causant no queden legitimats ni amb la preposició *per* ni amb la preposició *amb* (40b-d).¹⁹ En canvi, un complement que indiqui l'instrument sí que sembla poder-se legitimar, tant si apareix el complement agent com si no apareix, si és el cas que està introduït amb la preposició *amb* (40e):

- (40) a. El vaixell va ser enfonsat pels pirates.
 b. #El vaixell va ser enfonsat per/amb la via d'aigua.
 c. #El vaixell va ser enfonsat per/amb la tempesta.
 d. #El vaixell va ser enfonsat per la canonada.
 e. El vaixell va ser enfonsat (pels pirates) amb una canonada.

¹⁹Tanmateix, Kallulli (2006a) argumenta que les construccions passives en anglès poden legitimar un adjunt amb *by* (preposició equivalent en català a *per*) que no sigui agentiu, sinó que indiqui una causa o un esdeveniment causant. Per donar compte d'aquesta possibilitat, l'autora fa la hipòtesi que en aquests casos les causes es conceptualitzen com a agentives.

- (i) a. The window was broken by the earthquake.
 b. (?)The window was broken by the pressure rising.
 (Kallulli, 2006a: 209-210 (20-21))

En canvi, els dubtes sobre l'agramaticalitat de (ib) s'expliquen, segons l'autora, perquè la causa pot ser vista com una força més o menys animada o estativa. En el primer cas es legitimaria l'adjunt, mentre que en el segon, no. D'aquesta manera, però, hem de notar que la legitimació de l'adjunt depèn de com el veu el parlant, és a dir, de la conceptualització de l'esdeveniment.

Pel que fa a la legitimació d'adverbis orientats a l'agent o clàusules finals, ja hem comentat més amunt que les construccions passives perifràstiques els legitimen:

- (41) a. El vaixell va ser enfonsat intencionadament.
b. El vaixell va ser enfonsat per cobrar l'assegurança.
- (42) a. La teulada va ser rompuda a propòsit.
b. La teulada va ser rompuda per observar el cel.
- (43) a. El deute de l'empresa va ser augmentat intencionadament.
b. El deute de l'empresa va ser augmentat per declarar el concurs de creditors.

Contràriament a les construccions anticausatives, però, les passives perifràstiques no legitimen adjunts del tipus *per si sol*:

- (44) a. #El vaixell va ser enfonsat per si sol.
b. #La teulada va ser rompuda per si sola.
c. #El deute de l'empresa va ser augmentat per si sol.

4.1.3 Construccions de passiva pronominal

Les construccions de passiva pronominal són exactament idèntiques a les construccions anticausatives en la seva superfície, tot i que la seva semàntica és igual a la de les passives perifràstiques. Tanmateix, contràriament a aquestes, no legitimen complements adjunts agentius introduïts amb la preposició *per* (cf. (45a)). Tampoc no legitimen els complements adjunts causals, ni introduïts amb *per* ni amb la preposició *amb* (cf. (45b-c)). En canvi, de manera similar a les construccions de passiva perifràstica, permeten la construcció amb un adjunt que indica instrument si aquest va introduït amb la preposició *amb*, però no si ho fa amb la preposició *per* (cf. (45d-e)):

- (45) a. #El vaixell es va enfonsar pels pirates.
b. #El vaixell es va enfonsar per/amb la via d'aigua.
c. #El vaixell es va enfonsar per/amb la tempesta.
d. #El vaixell es va enfonsar per la canonada.
e. El vaixell es va enfonsar amb una canonada.

Tot i així, hem de recordar que, pel que fa a la legitimació d'adjunts formats per adverbis orientats a l'agent o per clàusules finals, o adjunts del tipus *per si sol*, les construccions de passiva pronominal es comporten de la mateixa manera que les construccions de passiva perifràstica.

És interessant de destacar la diferència fonamental entre les passives perifràstiques i les passives pronominals: l'acceptabilitat o no d'un adjunt introduït amb la preposició *per* i que indiqui l'agent de l'esdeveniment. En les construccions de passiva perifràstica aquest adjunt és legitimat, mentre que en les construccions de passiva pronominal no ho

és. Sens dubte la diferència de comportament sintàctic s'ha de relacionar amb la diferència morfològica entre les dues construccions. Mentre que les passives perifràstiques, en català, es construeixen amb la veu passiva, les passives pronominals destaquen morfològicament per la presència del clític pronominal *se*, tot i que el verb apareix en veu activa. Atès que tampoc les construccions anticausatives ni les mitjanes, que també apareixen amb el clític pronominal *se*, admeten aquest adjunt, podríem pensar que la presència del clític pronominal té alguna cosa a veure amb l'absència de l'argument extern en una construcció. Aquesta és una hipòtesi que s'ha plantejat, per exemple per Kallulli (2006a). Segons aquesta autora, la presència del clític pronominal *se* inhibeix la presència d'un argument agentiu. En aquest sentit, per a Kallulli, la morfologia reflexiva i passiva és una operació que suprimeix un tret en l'estructura sintàctica d'un predicat: en les passives un tret d'activitat, i en les anticausatives un de causa.

4.1.4 Construccions mitjanes

Pel que fa a les construccions mitjanes, les quals presenten algunes característiques específiques, com hem vist més amunt en aquest mateix capítol, no legitimen ni complements adjunts agentius ni de causa ni d'instrument si van introduïts amb *per* (cf. (46)). Per altra banda, com en el cas de les construccions anticausatives, sí que legitimen un adjunt que indiqui causa o instrument si és que s'introdueix amb la preposició *amb*. És evident, però, que la interpretació d'aquest adjunt ha de ser genèrica. Per aquest motiu només admet que el SN que segueix la preposició sigui indeterminat (cf. (47)). Amb un SN determinat, només és possible una interpretació de passiva perifràstica, és a dir, que la construcció requeriria un verb en un temps perfectiu (cf. (48)).

- (46) a. #Aquests vaixells s'enfonsen fàcilment pels pirates.
 b. #Aquests vaixells s'enfonsen fàcilment per la via d'aigua.
 c. #Aquests vaixells s'enfonsen fàcilment per la tempesta.
 d. #Aquests vaixells s'enfonsen fàcilment per la canonada.
- (47) a. Aquests vaixells s'enfonsen fàcilment amb #la/una via d'aigua (cf.: Amb una via d'aigua, aquests vaixells s'enfonsen fàcilment).
 b. Aquests vaixells s'enfonsen fàcilment amb #la/una tempesta (cf.: Amb una tempesta forta, aquests vaixells s'enfonsen fàcilment).
 c. Aquests vaixells s'enfonsen fàcilment amb #el/un canó (cf.: Amb el canó, aquests vaixells s'enfonsen fàcilment).²⁰

²⁰ De nou hem de comentar que, en aquest cas, si construïm l'instrument com si fos esdevenimental semblaria més acceptable, com hem indicat que passava en les anticausatives:

(i) Aquests vaixells s'enfonsen fàcilment amb una canonada.

(48) Aquests vaixells s'han enfonsat fàcilment amb la tempesta [= Aquests vaixells han estat enfonsats].

Pel que fa a la legitimitació d'adjunts orientats a l'agent, ja hem comentat més amunt que les construccions mitjanes no els legitimen. De manera important, però, cal dir que tampoc no legitimen adjunts del tipus *per si sol*.

- (49) a. #Aquests vaixells s'enfonsen fàcilment a propòsit.
 b. #Aquests vaixells s'enfonsen fàcilment per cobrar l'assegurança.
 c. #Aquests vaixells s'enfonsen fàcilment per si sols.

Així doncs, en la taula següent (taula 4.2) resumim el que hem comentat fins ara, tot i tenint en compte que en l'apartat següent (capítol 4.2) aprofundirem en l'anàlisi de la legitimitació dels adjunts *per si sol* / *per si mateix* en les construccions anticausatives:

	<i>anticausatives</i>	<i>passives perifràstiques</i>	<i>passives pronomi- nals</i>	<i>mitjanes</i>
Presència clític <i>se</i>	Sí	No	Sí	Sí
Legitimació adjunt agentiu introduït amb <i>per</i>	No	Sí	No	No
Legitimació adjunt de causa	Sí (prep. <i>per i amb</i>)	No	No	Sí (prep. <i>amb</i>)
Legitimació adjunt d'instrument	No	Sí (prep. <i>amb</i>)	Sí (prep. <i>amb</i>)	No
Legitimació adverbis orientats a l'agent	No	Sí	Sí	No
Legitimació clàusules finals	No	Sí	Sí	No
Legitimació adjunts <i>per si sol</i> / <i>per si mateix</i>	Sí	No	No	No

Taula 4.2 Legitimació d'adjunts en les diferents construccions en català

4.2 L'adjunció de *per si sol* / *per si mateix*

Com hem comentat més amunt, Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015) argumenten que l'acceptabilitat d'un adjunt del tipus *by itself* és la prova definitiva que demostra que les construccions anticausatives manquen d'un argument extern implícit de

qualsevol tipus, atès que la legitimació d'adjunts orientats a l'agent, d'adjunts d'instrument i de clàusules finals només demostren la manca d'un argument extern agentiu.

A més, un dels arguments més importants que usen Koontz-Garboden (2009) i Beavers & Koontz-Garboden (2013a, 2013b) per analitzar el procés d'anticausativització com un procés de reflexivització és que les variants anticausatives dels verbs de canvi d'estat permeten l'adjunció d'un complement *per si sol* o *per si mateix* (*by itself* en anglès o *da sé* en italià en les dades exposades per Chierchia, 2004).²¹

Segons Koontz-Garboden (2009), i també segons Levin & Rappaport Hovav (1995) i Mendikoetxea (1999b), l'adjunció d'un complement del tipus *per si sol* / *per si mateix* és la prova efectiva que distingeix les construccions inacusatives de les passives, ja que aquestes darreres no l'admeten. A més a més, l'adjunció constitueix la prova, segons aquests autors, que permet distingir aquells verbs que inclouen un predicat CAUSA en la seva estructura lexicosemàntica i aquells altres que no l'inclouen. Per aquest motiu, segons aquests autors, els verbs estatus, passius i de canvi d'estat de causa interna no admeten aquest tipus d'adjunt.

De tota manera, últimament han aparegut altres estudis que demostren que aquestes construccions també permeten l'adjunció d'aquest complement en certes circumstàncies. Tanmateix, en l'apartat de conclusions d'aquest capítol (cf. 4.3) hi argumentarem en contra.

Comencem, però, per comentar el significat d'aquest adjunt, que ha estat una qüestió àmpliament tractada per Schäfer (2007). La GCC presenta aquest adjunt com una expressió reflexiva que les construccions ergatives (les nostres construccions alternants) permeten (Rosselló, 2002).²² Segons aquesta autora, és una construcció sinònima de *tot sol*.

Els principals reculls lexicogràfics del català i del castellà no inclouen directament aquestes expressions. Però sí que inclouen com a significat de *sol* el fet d'estar 'Sense companyia, sense ningú més' (DIEC2 o DLC, per exemple). Només el DCVB inclou també una subaccepció de *sol* que correspon a 'Per si, sense ajuda d'altri'.²³

²¹Segons Horvath & Siloni (2011), en hebreu *by itself* es correspon a dos complements diferents: *be-acmo* i *me-acmo*. El primer (equivalent a *in itself*) apareix en construccions causatives i reflexives, mentre que el segon (equivalent a *from itself*) apareix en construccions anticausatives i requereix que el seu subjecte sigui inanimat.

Per la seva banda, Schäfer (2007) també analitza aquest adjunt en alemany (*von selbst*) i en grec (*apo monos tu*).

²²L'autora indica que els verbs ergatius inherents, aquells que no alternen, però que es construeixen amb el pronom *se*, en canvi, generalment formen construccions dolentes quan se'ls afegeix aquesta expressió:

És argüible, però, que la incompatibilitat d'aquests predicatius amb aquestes construccions sigui deguda a la violació del principi comunicatiu que exigeix que la informació a transmetre sigui rellevant. En efecte, sent aquests predicats de causació interna pura, un predicatiu com *tot(a) sol/-a* no afegiria la més mínima informació a l'oració.

(Rosselló, 2002: 1916)

²³Per la seva banda, el DRAE inclou dins de l'entrada *solo*, una expressió (*a solas*) amb el significat de 'Sin ayuda ni compañía de nadie'. El DIEC2 només defineix aquesta expressió (*a soles*) com 'En solitud, sense companyia', mentre que el DLC ho fa com 'Sol, sense companyia'.

Schäfer (2007) ha analitzat el significat d'aquest complement en alemany, italià, anglès i grec. Segons aquest autor, aquesta expressió pot tenir dos significats diferents, com ja van destacar Levin & Rappaport Hovav (1995). Aquestes dues autores van indicar que l'adjunt *by itself* podia expressar que una acció s'havia fet sense companyia, i aleshores equivalia al significat d'*alone*, però també podia significar que l'acció s'havia fet sense cap ajuda, i aleshores equivalia al significat de *without outside help*. Tanmateix, per a Chierchia (2004), aquest adjunt només tenia un sol significat que equivalia a *sole causa* o causa única.

Com hem dit, Schäfer (2007) també considera que aquest adjunt té dos significats diferents. Tanmateix, dissenteix lleugerament de Levin & Rappaport Hovav (1995) en el sentit que accepta que l'adjunt pot expressar que una acció s'ha fet sense cap ajuda, en el primer significat, però que considera que el segon sentit no equival a *without outside help*, sinó específicament a *without outside force*. Segons aquest autor, per tant, l'adjunt nega l'existència d'una causa externa, és a dir, expressa que el seu antecedent no ha estat causat per cap força que participi en l'esdeveniment.

De tota manera, l'autor destaca que l'adjunt presenta diferències en l'ús en les quatre llengües que analitza. Així, indica que en alemany i en grec aquest adjunt no és ambigu, en el sentit que només permet la segona de les lectures (la de *without outside force*), mentre que en italià i en anglès l'adjunt pot ser ambigu entre totes dues lectures (la d'*alone* i la de *without outside force*).

Per tant, sembla que convé una anàlisi més acurada de les dades del català per determinar exactament el significat d'aquestes expressions, més tenint en compte que poden confondre's amb l'expressió *tot sol*, que equival sens dubte a l'expressió anglesa *alone*. A primera vista no sembla que aquestes dues expressions (*tot sol* i *per si sol* o *per si mateix*) siguin absolutament sinònimes. Així, *per si sol* o *per si mateix* sempre tenen un significat relacionat amb la manca de força causant, equivalent a l'anglès *without outside force*, mentre que *tot sol* tant pot voler dir 'sense companyia' com 'sense ajuda' (*alone* i *without outside help*). Així pareix donar-ho a entendre l'exemple que ofereix el DCVB per a aquesta expressió: *caminar sol* o *caminar tot sol* ('caminar un infant sense que li donin la mà o l'ajudin'). Per tant, segons aquest recull lexicogràfic, l'expressió *tot sol* tant significa una cosa com l'altra.

Aleshores, podem preguntar-nos si les dues interpretacions, *alone* i *without outside help*, no són, en realitat, sinònimes. Des d'aquest punt de vista, a nosaltres no ens sona estranya la construcció de (50), amb *tot sol* indicant totes dues coses alhora.

(50) En Joan va rompre el vidre tot sol.

Així, en la construcció es dóna a entendre que en Joan va actuar sense companyia, la qual cosa equival també a sense cap ajuda externa. Si no hi havia ningú que l'acompanyés, no podia rebre cap tipus d'ajuda a l'hora de dur a terme l'acció denotada pel predicat. De fet, l'expressió pot equivaler a 'sense ajuda externa', tot i que s'indiqui que l'argument tenia companyia. En aquest sentit, creiem que quan amb l'adjunt es denota una companyia, aquesta s'entén com a no activa, com a no col·laboradora:

(51) En Joan va rompre el vidre tot sol. En Pere hi era, però no el va ajudar.

Tanmateix, amb un subjecte en plural, aquesta construcció no és pragmàticament acceptable:

- (52) a. #Els pirates van enfonsar el vaixell tot sols.
b. #Els nins van rompre el vidre tot sols.

Evidentment, en aquest cas la inacceptabilitat té a veure amb una qüestió de coherència informativa. Si l'adjunt equival a 'sense companyia / sense l'ajuda de ningú', no pot ser coherent amb un argument extern plural, en què són diferents persones les que han actuat conjuntament per dur a terme l'acció.

Per altra banda, si la construcció no és amb un argument extern agentiu, també ens sona molt estranya. Així, a continuació indiquem exemples d'aquesta construcció transitiva amb un INSTRUMENT com a argument extern (53a), i amb una CAUSA (53b) i un esdeveniment causant (53c):

- (53) a. #La pilota va rompre el vidre tota sola.²⁴
b. #El vent va rompre el vidre tot sol.
c. #Un terratrèmol va rompre el vidre tot sol.

Aquestes dades reforçarien la interpretació de *tot sol* com a equivalent a 'sense companyia / sense ajuda externa': si els arguments externs no són agentius, no poden haver actuat amb l'ajuda de ningú ni de res.

Observem, per altra banda, el comportament de les construccions transitives amb l'adjunt *per si sol / per si mateix*. En aquest cas, l'adjunt no sembla gens acceptable:

²⁴ Aquesta construcció potser també sona estranya pel fet que l'argument extern és un INSTRUMENT. Recordem, però, que aquesta entitat pot funcionar com a subjecte d'una construcció (cf. l'exemple (39b) del capítol 2.1.1: *A ball broke the window*, tret d'Alexiadou & Schäfer, 2006: 43 (16a)). Allà explicàvem que la pilota ja duu de manera implícita la possibilitat de produir aquest efecte. És a dir, segons la nostra proposta, és un instrument apropiat per dur a terme aquest esdeveniment. Aleshores, l'estranyesa que produeix (53a) s'hauria d'explicar més aviat per la presència de l'adjunt *tota sola*. I així és, ja que el coneixement del món ens fa saber, com diem en el text, que una pilota no pot actuar tota sola. Pot produir aquest efecte, però al darrere hi ha d'haver una actuació, voluntària o involuntària, d'alguna persona (potser també d'algun esdeveniment causant).

En català sona més natural l'afegitó de l'instrument com un adjunt introduït amb la preposició *amb*, però en aquest cas l'adjunt *tot sol* és coreferent amb l'argument extern, no amb l'instrument que utilitza aquest agent:

(i) En Joan va rompre el vidre tot sol amb una pilota.

De tota manera podem trobar contextos que ajuden que (53a) soni més natural i acceptable. Suposem un pare que demana al seu fill explicacions sobre el fet que el vidre s'ha romput, i que aquest respon que ha estat *la pilota*, la que ha romput el vidre. Aleshores, el pare podria demanar, de manera irònica:

(ii) La pilota tota sola, ha romput el vidre?

(54) #En Joan / #El vent / #Un terratrèmol va rompre el vidre *per si sol* / *per si mateix*.

El fet que l'adjunt *tot sol* es legítimi en construccions causatives amb l'argument extern agentiu, mentre que no es legítimi l'adjunt *per si sol* amb cap tipus d'argument extern, demostra clarament que l'adjunt *per si sol* / *per si mateix* no és equivalent a *tot sol*, i que tots dos tenen significats diferents. Aleshores, sembla molt plausible la hipòtesi de Schäfer (2007) que el significat de *per si sol* / *per si mateix* en realitat equival a 'sense cap força externa / sense cap causa externa' i no a 'sense ajuda externa'. Així doncs, l'asimetria en l'ús dels dos adjunts en construccions transitives ens dóna una pista clara que el significat de totes dues expressions és diferent.

Tanmateix, observem ara l'acceptabilitat de tots dos adjunts amb una construcció anticausativa:

- (55) a. El vidre es va rompre *tot sol*.²⁵
 b. El vidre es va rompre *per si sol* / *per si mateix*.

La nostra intuïció lingüística ens diu que totes dues són acceptables. Tanmateix, un test que suposi la substitució de l'adjunt per una paràfrasi ens permet entreveure que el significat dels adjunts no és 'sense ajuda externa':

(56) #El vidre es va rompre i ningú no el va ajudar.

Aquesta paràfrasi sí que és possible en la construcció transitiva:

(57) En Joan va rompre el vidre i ningú no el va ajudar.

Schäfer (2007) utilitza una altra expressió com a test per comprovar el significat de *per si sol* / *per si mateix*. Comprovem l'acceptabilitat de les construccions transitiva i anticausativa davant d'aquest test:

- (58) a. #En Joan va rompre el vidre i ningú no ho ha provocat.²⁶
 b. El vidre es va rompre i res no ho ha provocat.

Per tant, amb les dades aportades podem comprovar que l'expressió *tot sol* es veu natural tant amb la construcció transitiva com amb l'anticausativa (tot i que amb aquesta última alguns parlants poden no veure-la natural). Amb la construcció transitiva restringeix el paper temàtic dels arguments externs a AGENT, ja que no es legitima amb arguments externs amb paper temàtic CAUSA o INSTRUMENT. Per tant, els tests demostren que el sig-

²⁵ És cert que no sempre aquesta expressió es veu com a acceptable per tots els parlants.

²⁶ Segons Schäfer (2007: 4), «I propose that *by itself* (and its counterparts in other languages) expresses that its antecedent has not been caused by any force (be it a human *agent* or an inanimate *causer*) participating in the event described by the modified predicate. *By itself* therefore **denies** the existence of an 'outside causer', i.e. a causer which acted on the antecedent of *by itself*. I will call this the "without outside force" reading in analogy to the "without outside help" reading proposed by Levin & Rappaport-Hovav (1995) and the "sole cause" reading proposed by Chierchia (2004).» [èmfasi de Schäfer]

Per tant, la idea de l'autor és que l'expressió indica que no hi ha cap causa externa. Els tests que usa són més o menys equivalents als catalans "i ningú / res no l'ha ajudat / li ha donat una mà" per al cas de la lectura *without outside help*, i "i ningú / res no l'ha forçat / obligat / li ho ha demanat" per a la lectura *without outside force*.

nificat d'aquest adjunt en la construcció transitiva equival a 'sense ajuda externa / sense companyia', que es veuen com a sinònimes. Per la seva banda, amb la construcció anticausativa significa 'sense cap força externa / sense cap causa externa'. En canvi, l'expressió *per si sol / per si mateix* només es veu acceptable amb la construcció anticausativa, i amb aquest darrer significat.

Tanmateix, una mirada atenta ens revela que aquests adjunts són compatibles, en les construccions anticausatives, amb un altre adjunt que expressi la causa no agentiva del canvi d'estat:

- (59) a. El vidre es va rompre tot sol / per si sol a causa d'un terratrèmol / #a causa d'en Joan.
 b. El vaixell es va enfonsar tot sol/per si sol a causa de la tempesta / #a causa dels pirates.

I encara amb un verb de canvi d'estat de causa interna:

- (60) Les dents s'han corcat totes soles / per si soles a causa de la falta de neteja / #a causa d'en Joan.

El fet que un verb de canvi d'estat pugui aparèixer amb un adjunt que indica causa juntament amb l'adjunt *per si sol / per si mateix*, que argumentem que significa 'sense cap causa externa' pot semblar contradictori. Tanmateix, observem que aquests adjunts no admeten de construir-se conjuntament amb l'expressió d'una causa externa agentiva.

Mendikoetxea (1999b) indica que en aquests casos s'ha d'interpretar que una causa *dinàmica* provoca una situació en què una propietat o estat de l'objecte afectat causa que aquest canvi d'estat (causa *estativa*). Així doncs, en aquest tipus de construccions hi hauria dos esdeveniments causatius. En els exemples anteriors, doncs, tendríem que *el terratrèmol* o *la tempesta* són la causa *dinàmica*, mentre que *el vidre* o *el vaixell* són la causa *estativa*. Així (59b) s'interpretaria en el sentit que la tempesta causaria una situació en què el vaixell s'enfonsaria tot sol. L'adjunt *tot sol / per si sol* seguiria referint-se al fet que l'objecte afectat és la causa *estativa* del canvi d'estat.²⁷

En aquest sentit, recordem que els arguments que funcionen com a subjecte en aquestes construccions anticausatives són, normalment, [-animats]. Aleshores, conceptualment sabem que aquests arguments no poden ser els causants directes d'un canvi d'estat en si mateixos. És a dir, com s'ha destacat, *El vaixell es va enfonsar tot sol / per si sol*, no significa realment que el vaixell fes qualque cosa per enfonsar-se a si mateix (significat reflexiu). El coneixement del món ens fa saber que hi ha d'haver qualque causa iniciadora del procés de canvi d'estat (*causa dinàmica*, segons Mendikoetxea). Per tant, amb l'adjunt *per si sol* es presenta el canvi d'estat de l'entitat denotada per l'objecte com un procés autònom, tot

²⁷ Aquest fet es podria justificar teòricament postulant dos nuclis funcionals causa: l'adjunt *tot sol* se situaria sota un nucli funcional causa *estativa*, mentre que l'altre nucli funcional causa *dinàmica*, situat més amunt, tendria *la tempesta* com a complement. Aquest complement baixaria després a la posició d'adjunt perquè la posició de subjecte l'ocuparia el complement de VP. El mateix passaria amb construccions amb *fer*. En aquest sentit, *El vaixell es va enfonsar a causa de la tempesta* seria equivalent a *La tempesta va fer que el vaixell s'enfonsés*.

i que el nostre coneixement del món sigui conscient que darrere del canvi hi ha d'haver qualque causa que l'ha provocat. L'adjunt s'ha d'interpretar, doncs, en el sentit que l'argument en la posició de subjecte és l'únic causant estatiu de l'esdeveniment de canvi (cf. Mendikoetxea, 1999b). Fins i tot en el cas dels verbs de canvi d'estat de causa interna (cf. (60)) es pot denotar aquesta causa, encara que el procés de canvi sigui intern a l'entitat objecte. De nou, doncs, el nostre coneixement del món determina la legitimitat de les construccions.

Sí que és clar, però, que el que no es legitima és l'aparició de causes agentives. No ha d'estranyar que l'adjunt *tot sol* / *per si sol* no sigui compatible amb adjunts que indiquin que la causa dinàmica és agentiva. La interpretació que es dóna a un esdeveniment en què concorre un agent és que aquest és el causant del canvi d'estat. Així, un agent delimitaria la possibilitat que un esdeveniment amb una causa dinàmica tengués també una interpretació de causa estativa. Per aquest mateix motiu, els verbs que indiquen esdeveniments que només poden tenir arguments externs de tipus agentiu no participen de l'alternança causativa. La nostra interpretació, doncs, és que quan la causa és agentiva, com ja hem comentat ens diferents ocasions, la construcció intransitiva s'ha d'entendre més aviat com de passiva pronominal. Per tant, com hem vist, i resumit a la taula 4.2, les passives pronominals no legitimen l'adjunt *per si sol*. Així, no hem de considerar que el significat de l'adjunt *per si sol* sigui 'sense cap causa externa agentiva', ja que en realitat aquest adjunt no queda legitimat quan la construcció transitiva té un argument extern agentiu. El seu significat és, doncs, el de 'sense cap causa externa', amb el benentès que la causa dinàmica sí que es pot expressar.

En aquest sentit, el fet que un verb de canvi d'estat pugui aparèixer amb un adjunt que indica la causa iniciadora del procés és un argument que actua contra la hipòtesi que les construccions anticausatives són reflexives.

Com a conclusió, doncs, podem dir que en català existeixen dues expressions diferents. La primera, *per si sol* / *per si mateix*, es veu natural i acceptable en construccions anticausatives, i el seu significat el podem parafrasejar com 'sense cap causa externa / sense cap força externa'. La segona, *tot sol*, es veu natural tant en construccions transitives com anticausatives, però el seu significat és diferent en un cas o en l'altre. En les construccions transitives el seu significat es pot parafrasejar com 'sense ajuda externa / sense companyia', que es veuen com a conceptualment lligades, mentre que en les anticausatives és equivalent a l'expressió *per si sol* / *per si mateix*, i per tant parafrasejable per 'sense cap causa externa / sense cap força externa'.

Ha de quedar clar que aquesta paràfrasi s'entén que es refereix a la conceptualització dels esdeveniments. El que vol dir aquesta expressió, quan s'ajunta a una construcció anticausativa, d'acord amb Schäfer (2007), és que s'entén que l'esdeveniment expressat ha tengut lloc sense una causa identificable, tot i que certament tothom sap que els esdeveniments tenen sempre una causa, que com hem vist, es pot expressar conjuntament amb els adjunts.

Un cop analitzat el significat concret de les expressions *tot sol* i *per si sol* / *per si mateix* en català, analitzarem l'acceptabilitat d'aquests adjunts amb els diferents tipus de verbs i construccions.

4.2.1 *L'adjunt per si sol amb els diferents tipus de verbs de canvi*

Abans de revisar el comportament d'aquests adjunts en català amb els diferents tipus de verbs i construccions de canvi d'estat, revisarem molt succintament les dades que n'han ofert diferents autors.

Així, en primer lloc, creiem que ha quedat clar, amb l'argumentació que hem fet fins ara, que l'adjunt *tot sol* és acceptable amb construccions causatives si l'argument extern és agentiu, i que totes dues expressions, tant *tot sol* com *per si sol / per si mateix*, són acceptables amb construccions anticausatives, de manera paral·lela al que succeeix en anglès, en què les construccions anticausatives legitimen tant l'adjunt *by itself* com l'adjunt *alone* (cf. Schäfer, 2007).²⁸

En segon lloc, cal indicar que diferents autors han assenyalat que l'expressió *by itself* es legitima en altres construccions. Així, Folli (2001) destaca que l'equivalent d'aquesta expressió en italià (*da sé*) també és acceptable en construccions amb verbs agentius intransitius, com el verb *caminar*, i amb construccions amb verbs inacusatius que no alternen, com els inacusatius de moviment o el verb *créixer*.

Per la seva banda, Schäfer (2007) indica que els adjunts equivalents a *per si sol / per si mateix* també queden legitimats amb els verbs de canvi d'estat de causa interna i amb verbs estatus i que expressen experiència, si el context és adequat.

Concretament, aquest autor indica:

(61)

However, because of its semantics, the addition of *by itself* is pragmatically only licensed if the existence of a causer (causing the modified event with the antecedent taking part in it to take place) would in principle be possible and make sense. Since anticausatives express events which by their very nature can alternatively occur also with a causer (causatives), anticausatives license *by itself* quite freely. As I will show, other predicates license it to the extent that the context makes it at least conceivable that the event expressed by the predicate and its argument(s) could be caused, e.g. if the presence of such a causer is contextually salient.

(Schäfer, 2007: 4)

(62)

Internally caused verbs, stative verbs or experiencer verbs express situations which are not so easily conceptualized as caused. Therefore a meaningful interpretation of *by itself* in the context of such verbs is hard to get out of the blue. However, once an adequate context is given, this burden is overcome.

(Schäfer, 2007: 14-15)

²⁸ Aquest mateix autor destaca que si l'antecedent de l'expressió *by itself* és [+animat], la interpretació és equivalent a *alone*, cosa que també és paral·lela al que hem destacat que passa en català, en què en les construccions transitives l'adjunt *tot sol* només és acceptable si l'argument extern és agentiu.

Per la seva banda, Beavers & Koontz-Garboden (2013a, 2013b) indiquen que tant les construccions causatives com les anticausatives legitimen *by itself*, mentre que les estatives no el legitimen (*cf.*, també, per a les estatives, Koontz-Garboden & Beavers, 2009). Per altra banda, també assenyalen que el fet que alguns verbs “incoatiu morfològicament simples”, és a dir, que no prenen el clíctic reflexiu i no alternen, puguin legitimar aquest adjunt és una qüestió idiosincràtica.

Finalment, podem esmentar que tots aquests autors estan d'acord que les construccions passives no legitimen aquest adjunt.

A continuació, com hem dit, revisarem el comportament d'aquests adjunts en català respecte dels diferents tipus de verbs i construccions, tot i que, evidentment, els que més ens interessin són els de canvi d'estat de causa externa i de causa interna.

4.2.1.1 *Amb les construccions de passiva*

Com han indicat els autors esmentats, les construccions passives no legitimen l'adjunció d'un complement *per si sol* / *per si mateix*. En català tampoc no es legitima en les passives:

- (63) a. #El vidre va ser romput per si sol / per si mateix.
b. #El vaixell va ser enfonsat per si sol / per si mateix.

És interessant de destacar, però, que tampoc no es legitima l'adjunt *tot sol*, ni amb el significat de 'sense ajuda externa' ni amb el de 'sense cap causa externa':

- (64) a. #El vidre va ser romput tot sol.
b. #El vaixell va ser enfonsat tot sol.

Pel que fa a les passives pronominals, podem comprovar que els adjunts *tot sol* i *per si sol* / *per si mateix* poden ser legitimatats per construccions anticausatives (65a), però no per construccions de passiva pronominal (65b), tot i que superficialment les dues construccions són exactament iguals. En el cas de la passiva perifràstica, afegim una clàusula final per diferenciar-la de la construcció anticausativa:

- (65) a. El vidre es va rompre tot sol / per si sol.
b. #El vidre es va rompre tot sol / per si sol per cobrar l'assegurança.

4.2.1.2 *Amb les construccions reflexives*

Pel que fa a les construccions reflexives, Mendikoetxea (1999b: 1592-1593) indica que no es poden construir amb l'adjunt *por sí solo*, ja que prenen normalment adjunts del tipus *a sí mismo*. Els exemples que indica aquesta autora són amb els verbs *odiar* i *plagiar*:

- (66) a. Juan se odia {a sí mismo/*por sí solo}
b. María se plagió {a sí misma/*por sí sola}
(Mendikoetxea, 1999: 1593 (25))

Certament, aquests verbs no permeten tampoc l'adjunció de *tot sol* (amb cap dels dos significats) o *per si sol* / *per si mateix* en català:

- (67) a. #En Joan s'odia tot sol / per si sol.
 b. #Na Maria es va plagiar tota sola / per si sola.

Ara bé, pensem que el fet que els exemples concrets usats per l'autora no permetin l'adjunció d'aquests complements es deu que els verbs són estatus, no al fet que siguin reflexius, ja que altres verbs reflexius no estatus sí que permeten l'adjunció de *tot sol*, però no l'adjunció de *per si sol* / *per si mateix*. Aleshores, hem de pensar que *tot sol* queda legitimat amb el significat de 'sense ajuda externa', però no amb el significat de 'sense cap causa externa'. Aquest fet és paral·lel amb el que passava amb les construccions causatives, que també legitimaven l'adjunt *tot sol* amb el significat de 'sense companyia / sense ajuda externa', però no l'adjunt *per si sol* / *per si mateix* (i, per tant, tampoc l'adjunt *tot sol* amb el significat de 'sense cap causa externa').²⁹/³⁰

- (68) a. En Joan ja es pentina tot sol / #per si sol.
 b. En Joan es va tallar (la cama) tot sol / #per si sol.

Els verbs reflexius admeten, tanmateix, l'adjunt *a si mateix*:

²⁹En realitat és estrany que Mendikoetxea (1999b) diferenciï les construccions reflexives i les construccions inacusatives pel fet que les primeres expressin causativitat dinàmica, mentre que les segones expressin causativitat estativa. Fixem-nos que precisament els dos exemples anteriors que hem recollit de les seves pàgines són precisament amb verbs estatus, no amb verbs causatius.

L'autora diu concretament:

En las oraciones reflexivas el factor causativo se entiende como una acción que lleva a cabo un agente (o un experimentante) sobre sí mismo; se trata de una causatividad 'dinámica'. Por el contrario, en las oraciones inacusativas el factor causativo se entiende como una propiedad o estado del sujeto sintáctico; se trata de una causatividad 'estativa', que es incompatible con la existencia de un agente, es decir, el factor causativo no aparece identificado con una entidad que lleve a cabo una acción sino que es una propiedad o estado del elemento que, a su vez, sufre la acción que denota el verbo. El adjunto *por sí solo/a* indica que el sujeto sintáctico se debe interpretar como el único causante (estativo) del evento que denota el predicado.

(Mendikoetxea, 1999b: 1593)

Precisament aquest és el motiu pel qual l'autora considera que les construccions inacusatives expressen tant l'esdeveniment causant, tot i que la causa sigui estativa, com l'estat resultant. Aquesta causativitat estativa és, segons l'autora, incompatible amb la funció semàntica d'AGENT, i per aquest motiu les construccions anticausatives no admeten adjunts referits a l'agent, com ara un SPrep introduït amb la preposició *per*.

³⁰Horvath & Siloni (2011) destaquen que en hebreu l'adjunt *by itself* es correspon a dues diferents expressions, cadascuna de les quals, segons les autores, afegeix el significat de 'sense cap ajuda externa' a un conjunt diferent de verbs. Així, el primer és *be-acmo*, segons les autores equivalent a *in-itself*, que s'afegeix a verbs agentius, incloent-hi els reflexius, però que no es legitima en el cas dels anticausatius, siguin morfològicament d'un o altre tipus. Per altra banda, el segon adjunt és *me-acmo*, equivalent a *from itself*, que sí s'usa amb els verbs anticausatius.

Aquest comportament és paral·lel al que passa en català, en què hem vist que hi ha dos adjunts diferents que comparteixen de manera parcial el significat. Aleshores es pot plantejar si el significat de tots dos adjunts en hebreu no és com diuen les autores, equivalent únicament a 'sense ajuda externa', sinó que efectivament el primer seria equivalent a aquesta expressió (tal com passa amb l'adjunt *tot sol* amb verbs causatius quan el subjecte és agentiu i verbs reflexius), mentre que el segon seria més aviat equivalent en realitat a 'sense cap causa externa'.

- (69) a. En Joan es pentina a si mateix.
b. En Joan es va tallar (la cama) a si mateix.

També legitimen la construcció amb *tot sol* i un adjunt que indiqui l'instrument, tal com passa també amb l'adjunt *a si mateix*:

- (70) a. En Joan es va tallar tot sol amb un ganivet.
b. En Joan es va tallar a si mateix amb un ganivet.

Tanmateix, sembla que l'adjunt *a si mateix* reforça el sentit reflexiu de l'oració, mentre que l'adjunt *tot sol* reforça la idea que l'acció va ser duta a terme sense l'ajut de cap persona més. Per tant, no hauria de sonar estranya una oració amb tots dos adjunts alhora, tot i que per qüestions pragmàtiques no la veiem del tot informativa:

- (71) ??En Joan es va tallar tot sol a si mateix amb un ganivet.

4.2.1.3 *Amb verbs agentius*

Segons el que hem esmentat anteriorment, respecte del fet que l'adjunt *tot sol* es legitima en construccions causatives quan l'argument extern és agentiu, no ens ha de sorprendre que els verbs agentius que no participen de l'alternança causativa també legitimin aquest adjunt. Atès, però, que aquests verbs no legitimen l'adjunt *per si sol* / *per si mateix*, hem de concloure que en aquests casos l'adjunt *tot sol* equival únicament a 'sense ajuda externa':

- (72) a. En Joan va assassinar en Pere tot sol.
b. En Joan va destruir la seva jogueta tot sol.
c. En Joan va pessigar na Maria tot sol.³¹
d. En Joan cultivava la tomàtiques tot sol.
e. En Joan semblava les patates tot sol.
f. En Joan va tallar el pa tot sol.

Com hem dit, aquest tipus de verbs no legitima la construcció *per si sol* / *per si mateix*. A continuació oferim alguns exemples paral·lels als anteriors per demostrar-ho:³²

³¹Aquesta oració és la traducció de l'exemple (1a) de Horvath & Siloni (2011: 2178). Les autores l'usen per il·lustrar que en italià els verbs agentius legitimen l'adjunt *da sé*. De manera interessant, però, hem d'observar que les autores indiquen que el significat de l'adjunt correspon a 'sense ajuda externa', per la qual cosa les dades són coherents amb les del català.

³²Aquests verbs, com hem vist (cf. capítol 2.1), participen molt difícilment de l'alternança causativa, per la qual cosa ara no aportarem exemples en què es vegi que la construcció anticausativa corresponent tampoc no legitima ni l'adjunt *tot sol* ni l'adjunt *per si sol* / *per si mateix*. Tanmateix, segons Mendikoetxea (1999b: 1591-1592 (20)), les construccions que reproduïm a (i) són agramaticals amb l'adjunt *por sí solo*:

- (73) a. #En Joan va assassinar en Pere per si sol / per si mateix.
 b. #En Joan va destruir la seva jugueta per si sol / per si mateix.

- (i) a. *El senador se asesinó (por sí solo). [a partir de *Los terroristas asesinaron al senador*]
 b. *El pan se cortó (por sí solo). [a partir de *El panadero cortó el pan*]

En realitat, no és que les construccions siguin agramaticals amb l'adjunt *per si sol / tot sol*, sinó que són agramaticals tant amb l'adjunt com sense. És a dir, que són agramaticals com a construccions, atès que els verbs agentius difícilment alternen.

Diem això perquè l'autora fa una afirmació curiosa:

(20b) [la nostra (ia)] es agramatical con el adjunto *por sí solo* (recuérdese (16)) si bien esta oración es gramatical cuando se interpreta como una oración reflexiva, pero nunca como una inacusativa.

(Mendikoetxea, 1999b: 1591)

Si observem l'exemple (16) a què es refereix, comprovem que l'autora l'usa per diferenciar les construccions inacusatives amb *se* de les construccions passives amb *se*, és a dir, de les passives pronominals. Per tant, pensem que l'autora volia dir que l'oració és gramatical quan s'interpreta com a passiva pronominal, no quan s'interpreta com a reflexiva. Aquesta possible errada ha estat fonamental per tal que Koontz-Garboden (2009) treballi sobre la hipòtesi que els verbs anticausatius són reflexius.

Aquest autor usa els dos exemples de Mendikoetxea i afirma:

When continued by *por sí solo* 'by itself', which picks out the anticausative interpretation of *se* marked verbs as distinct from the passive (see Sect. 3.4), (25b) and (26b) [els exemples que nosaltres reproduïm a (i)] are unacceptable. It is not the case, however, that *asesinar* 'assassinate' and *cortar* 'cut' cannot appear with the reflexive *se* marker. They can, but simply have a different kind of meaning; as show by the data in (27) *se* derived version of verbs with these kinds of meaning, while they do not have anticausative meaning, have true reflexive-type meaning (Mendikoetxea 1999: 1591).

(27) El senador se asesinó

The senatorREFLkilled

'The senator killed herself'

(28) Kim se cortó

Kim REFLcut

'Kim cut himself

(Koontz-Garboden, 2009: 89)

Nosaltres creiem que aquí l'autor es deixa dur per l'afirmació, errònia, de Mendikoetxea, i interpreta que (27) és gramatical, quan és evident que no ho és (pensem que tampoc no ho és com a passiva pronominal, que creiem que seria el que voldria dir l'autora). En canvi, sí que ho és l'exemple que inclou a (28). Però observem que curiosament ha transformat l'exemple pres de Mendikoetxea (i que nosaltres hem inclòs a (ib)) per un altre exemple en què l'argument extern és agentiu. Per tant, sí que el verb *cortar* és reflexiu en aquest cas. No ho podria ser si tengués com a argument extern *el pan*, com correspondria a la forma anticausativa de *El panadero cortó el pan*.

Koontz-Garboden usa aquestes dades per donar suport a la seva hipòtesi que els anticausatius són reflexius. De fet, afirma que, pel fet que aquest tipus de verbs (com *asesinar*) subcategoritzen un participant agentiu en la seva representació semàntica, quan se'ls afegeix un pronom reflexiu, el tema que pateix el canvi d'estat també ha de ser un participant agentiu, un tipus de significat que no participa de l'anticausativització, entre d'altres raons perquè és inconsistent amb un adjunt del tipus *tot sol*. El que passa és que, contràriament al que afirma, aquest tipus de verbs no poden aparèixer amb un pronom de tipus reflexiu, ni en construccions anticausatives ni en construccions reflexives.

Amb altres verbs agentius, però intransitius, és a dir, amb verbs d'activitat, l'adjunt *tot sol*, amb el significat de 'sense ajuda externa', també es legitima. Però, també com és d'esperar, no es legitima l'adjunt *per si sol* / *per si mateix*:

- (74) a. En Joan va escriure el llibre tot sol / #per si sol.
b. En Joan ballava tot sol / #per si sol.

També passa el mateix amb els verbs inacusatius de moviment:

- (75) Va arribar a Barcelona tot sol / #per si sol.

4.2.1.4 *Amb verbs estatus*

Finalment, abans de comentar les construccions anticausatives amb verbs de causa inespecificada i de causa interna, comentem el cas dels verbs estatus. Com indiquen Koontz-Garboden (2009) i Beavers & Koontz-Garboden (2013a, 2013b), l'adjunt *per si sol* no es legitima amb verbs estatus:

- (76) a. #En Joan estima na Maria per si sol.
b. #En Joan sap llatí per si sol.

Tanmateix, hem vist que Schäfer (2007) indica que, si el context és adequat, com se'ns mostra aquest autor també passa amb les construccions amb verbs de canvi d'estat de causa interna, aquests verbs poden legitimar l'adjunt.

L'exemple que usa, traduït de l'alemany, seria similar al següent:

- (77) Na Maria sap la resposta per si mateixa, no perquè la hi hagin xiuxiuejat.

En aquest cas, l'adjunt *tot sol*, amb el significat de 'sense ajuda externa' no sembla adequat:

- (78) #Na Maria ha sabut la resposta tota sola, no perquè la hi hagin xiuxiuejat.

Segurament l'oració sona poc natural perquè hi ha una incoherència semàntica entre el fet de saber la resposta sense ajuda i que aquesta hagi estat dita per algú altre.

Per una altra banda, Koontz-Garboden (2009) també indica que l'adjunt es pot legitimar per la construcció *become* més un adjectiu en totes quatre llengües que analitza, tot i que adverteix que en anglès la construcció presenta restriccions importants. Hem traduït a continuació (usant el verb *tornar-se* o *posar-se* com a equivalent a l'anglès *become*) alguns dels exemples que usa en aquestes llengües:

- (79) a. ??El cavall va tornar més ràpid per si mateix.
b. No cal escalfar l'habitació. Tornarà més calenta per si mateixa quan el sol hi pegui.
c. No poseu nerviosa na Maria. Ja es posa nerviosa per si mateixa.
d. Fa 300 milions d'anys el clima va tornar més calent per si mateix, sense la intervenció humana. Per què els humans n'haurien de ser ara la causa?

Com podem comprovar, la legitimació d'aquests exemples en català és possible, tot i que certament alguna de les construccions (per exemple la de (79a), que no presenta cap tipus de context) es veu com a poc natural. En canvi, les altres es veuen més acceptables, ja que el context afegit hi ajuda.

Tanmateix, en alguns casos podem entendre que la construcció es legitima sense cap context:

(80) La llet va tornar agra per si sola / tota sola.

Evidentment, si qualcú deixa un bric de llet defora de la gelera, o dins de la gelera durant un període llarg de temps, aquesta tornarà agra. I la conceptualització és que aquest és un procés que s'esdevé de forma natural, sense la intervenció de cap causa externa. No cal fer res amb la llet: basta deixar-la defora de la gelera. Tot i que se sap que són alguns microorganismes els que possibiliten aquest procés, sembla com si el fet que no els puguem veure determini que el procés és natural i que s'esdevé sense la intervenció de cap causa. Per tant, sembla normal que aquest tipus de construccions legitimin un adjunt el significat del qual és precisament 'sense cap causa externa'.

4.2.1.5 *Amb els verbs de canvi de causa inespecificada*

No cal insistir massa en el fet que, amb els verbs que en el capítol 2.2 hem definit com de causa inespecificada, que són el que participen amb regularitat de l'alternança causativa, l'adjunció de *per si sol* és acceptable:

- (81) a. El vaixell es va enfonsar tot sol /per si sol.
b. El vidre es va rompre tot sol / per si sol.

Evidentment, en els casos en què aquests verbs mostraven restriccions a la participació en l'alternança, a causa que l'entitat denotada com a objecte en la construcció causativa requeria d'un argument extern agentiu, tampoc no podem adjuntar *per si sol / tot sol*. Tanmateix, com a intransitives, aquestes construccions seran de passiva pronominal i no legitimaran tampoc aquests adjunts:

- (82) a. El rècord es va rompre intencionadament.
b. #El rècord es va rompre per si sol.

4.2.1.6 *Amb els verbs de canvi de causa interna*

La construcció de (80) també es pot construir en forma intransitiva:

(83) La llet es va agrir tota sola / per si sola.

D'aquesta manera, ja es demostra que els verbs de canvi d'estat de causa interna (o almenys alguns d'aquests, ja que només són els que equivalen a l'expressió *esdevenir* més un adjectiu) també legitimen l'adjunció de l'expressió *tot sol / per si sol / per si mateix*.

Vegem alguns altres casos:

- (84) a. El malalt es va afeblir per si sol / tot sol.
 b. La fruita de l'arbre es va assecar per si sola / tota sola abans que la recollíssim.
 c. La situació econòmica del país es va complexificar per si sola / tota sola.
 d. En Joan es va empobrir tot sol / per si sol.

Evidentment, en tots aquests casos la gent sap que existeixen causes per les quals una persona s'afebleix, una fruita s'aseca, la situació econòmica es fa complexa i una persona s'empobreix. Però, en aquests casos l'oració es construeix com si la causa per la qual s'ha esdevingut la situació no fos important o no calgués apuntar-la. Es tracta de la mateixa situació per la qual un verb de canvi de causa inespecificada legitima aquest adjunt en la construcció anticausativa. Tothom sap que hi ha d'haver alguna causa que ha fet que la finestra es rompés o que el vaixell s'enfonsés. Però en la construcció anticausativa aquesta causa s'amaga i s'expressa l'esdeveniment com si s'hagués produït sense cap causa externa, que és el significat que hem convingut que tenien les expressions *tot sol* / *per si sol* / *per si mateix* en aquests contextos.

Certament, tots els autors que hem esmentat (Levin & Rappaport Hovav, 1995; Folli, 2001; Chierchia, 2004; Schäfer, 2007; Koontz-Garboden, 2009; Beavers & Koontz-Garboden, 2013a, 2013b; Rappaport Hovav, 2014) reconeixen que la construcció anticausativa legitima l'adjunció de *by itself*. Schäfer (2007) indica que

(85)

The only formal requirement that *by-itself* has to satisfy is that it must be anteceded by the structural subject of a predicate; there is no restriction on the antecedent's theta role and therefore no restriction on the kind of predicate modified by *by itself*. However, because of its semantics, the addition of *by itself* is pragmatically only licensed if the existence of a causer (causing the modified event with the antecedent taking part in it to take place) would in principle be possible and make sense. Since anticausatives express events which by their very nature can alternatively occur also with a causer (causatives), anticausatives license *by itself* quite freely.

(Schäfer, 2007: 4)

És a dir, i tal com dèiem anteriorment, si es pot percebre una causa darrere d'un esdeveniment de canvi d'estat, la construcció anticausativa corresponent legitimarà un adjunt del tipus *tot sol* o *per si sol*. És per aquest motiu que l'autor indica que en aquestes construccions l'adjunt *by itself* hi pot aparèixer lliurement.

Tanmateix, l'autor expressa que els verbs de canvi d'estat de causa interna presenten certes restriccions a la legitimació d'aquests adjunts. Aleshores, segons Schäfer, aquest tipus de verbs legitimen aquest adjunt depenent del context. Concretament diu, en unes paraules que ja hem reproduït més amunt, el següent:

(86)

As I will show, other predicates license it to the extent that the context makes it at least conceivable that the event expressed by the predicate and its argument(s) could be caused, e.g. if the presence of such a causer is contextually salient.

(Schäfer, 2007, p. 4)

Tanmateix, en aquesta afirmació l'autor sembla no tenir en compte que els verbs de canvi d'estat de causa interna també poden participar de l'alternança causativa, com han mostrat diferents autors (McKoon & Macfarland, 2000; Wright, 2001, 2002; Rodríguez, 2011; Rappaport Hovav, 2014, o Alexiadou, 2014c), i hem confirmat nosaltres mateixos, a partir de les dades que hem aportat, per al català, en el capítol 2.3.

Aleshores, si els verbs de canvi d'estat de causa interna poden, en la seva major part, participar en construccions causatives, per què no haurien d'admetre un adjunt del tipus *tot sol / per si sol*?

En aquest sentit, hem de recordar l'únic requeriment que Schäfer (2007) esmenta per tal que els verbs legitimin aquest tipus d'adjunt: que es pugui concebre, conceptualitzar, que l'esdeveniment té en principi alguna causa possible.

En la nostra opinió es dona una correlació molt estreta entre la possibilitat de participar de l'alternança causativa i la de legitimar l'adjunt *tot sol / per si sol* en la variant anticausativa. Aquesta afirmació no és sinó la conseqüència del fet de considerar que les construccions anticausatives legitimen aquests adjunts. Si podem trobar contextos en què els verbs de canvi d'estat de causa interna, contràriament al que s'ha afirmat durant molt de temps, també alternen, hauríem d'acceptar que les construccions anticausatives amb aquests verbs també legitimen aquests adjunts.

Evidentment, tots aquells verbs que presenten dificultats a construir-se com a transitius, perquè no és possible conceptualitzar una causa possible de l'esdeveniment, també tendran dificultats a legitimar els adjunts *tot sol i per si sol*.

Per tant, nosaltres creiem que són construccions perfectament acceptables les següents:

- (87) a. Les figues / les margarides s'han assecat per si soles/totes soles.
 b. La fusta es podreix per si sola/tota sola.
 c. La seva relació amb na Maria s'ha deteriorat per si sola/tota sola.
 d. Les condicions de vida dels immigrants s'han deteriorat per si soles/totes soles.
 e. El ferro s'ha rovellat per si sol/tot sol.
 f. La plata s'ha desenllustrat per si sola/tota sola.
 g. Les olives s'han pansit per si soles/totes soles.

És fàcil, en aquests casos, pensar en contextos que agombolin la construcció i la facin més natural per a aquelles persones que puguin dubtar de l'acceptabilitat:

- (88) a. Les figues van caure de l'arbre i es van assecat totes soles.
 b. Ell ho va intentar redreçar, però tanmateix la seva relació amb na Maria s'ha deteriorat tota sola.

En canvi, en aquells casos en què una construcció transitiva presenta moltes restriccions, la legitimació de l'adjunt també és difícil. Això passa especialment amb els verbs deadjectivals construïts amb el prefix *en-* que indiquen un procés intern a una persona:

- (89) a. ??Na Maria va empal·lidir tota sola.
 b. ??En Joan va engreixar per si sol.
 c. ??En Joan va empitjorar per si sol.
 d. ??En Joan va envellir per si sol.

Tanmateix, en els altres verbs deadjectivals que hem analitzat, que indiquen processos interns a una persona, però que també es poden predicar d'altres objectes, aquesta restricció no es veu tan forta. Atès que en aquests casos trobar una causa de l'esdeveniment és més fàcil, la legitimació de l'adjunt no presenta cap problema:

- (90) a. La situació econòmica va empitjorar per si mateixa.
 b. El cel es va enfosquir per si sol.

Finalment, els verbs de la taula 2.3, que presentaven molts pocs casos de construcció com a transitius, també tendran dificultats per legitimar aquests adjunts. Haurem de recórrer a la contextualització per tal de percebre aquests adjunts com a naturals:

- (91) a. El gra va quedar oblidat en l'àmfora i va fermentar per si sol. Aleshores es va convertir en cervesa.
 b. En les patates velles solen germinar ulls per si sols.
 c. No se sap com hi van arribar les llavors, però al corral hi han florit totes soles unes roses d'un color mai no vist.

En canvi, quan la causa del canvi d'estat s'entengui com a agentiva, la legitimació dels adjunts *per si sol* / *tot sol* no es veurà com a natural. Com hem vist més amunt, en aquests casos la construcció intransitiva sembla entendre's més aviat com de passiva pronominal. I com hem vist en aquest mateix apartat, les construccions de passiva no legitimen aquests adjunts.

Per aquest motiu, nosaltres entenem que en construccions com les següents s'entén que la construcció és anticausativa, ja que la causa expressada en la corresponent transitiva no seria agentiva:

- (92) Les figues s'han assecat per si soles.

En canvi, si la construcció correspongués a la variant intransitiva d'una construcció amb un subjecte agentiu (com ara *El pagès ha assecat les figues*), entendríem que tant podria correspondre a una anticausativa com a una passiva pronominal i, per tant, no legitimaria l'adjunt:

(93) #Les figues s'han assecat totes soles.

Hem parlat més extensament d'aquests casos en l'apartat corresponent a l'anàlisi dels verbs de canvi d'estat de causa interna (*cf.* capítol 2.3). Hi dièiem que la conceptualització dels esdeveniments ens diu que els pagesos no poden assecat directament les figues, sinó únicament facilitar o disposar les condicions oportunes per tal que s'assequin, que només en aquest sentit és possible dir que un pagès ha assecat les figues. Segons la *Direct Causation Condition* de Rappaport Hovav & Levin (2012), un verb de causa interna només es pot construir com a transitiu si el subjecte representa una causa directa de l'esdeveniment expressat. Tanmateix, en la versió de Wolff (2003) d'aquesta mateixa condició, els subjectes agentius són possibles només si es presenten com a facilitadors, com a entitats intermèdies entre l'esdeveniment i les causes reals, i no com a causants directes.

Només en aquest sentit les construccions transitives amb un subjecte agentiu es veuen com a possibles amb verbs de canvi d'estat de causa interna.³³ Ara bé, en aquests casos, com destaquem ara, la construcció intransitiva també pot correspondre a una passiva pronominal i, per tant, rebutja els adjunts *tot sol / per si sol*.

Hem de considerar que les construccions següents no legitimen l'adjunt precisament perquè es veuen com de passiva pronominal:

- (94) a. #El pneumàtic s'ha inflat per si sol/tot sol.
 b. #La carn s'ha cremat per si sola/tota sola.
 c. #La llet ha bullit per si sola.

En aquests casos, la intervenció d'un agent es veu com a imprescindible per tal que l'esdeveniment succeeixi. Per tant, en realitat aquestes construccions no responen a la *Direct Causation Condition*, ja que l'agent no es veu només com a facilitador.

Hem comentat també que hi havia verbs que no admetien la construcció com a transitius amb la causa directa sinó únicament amb la facilitadora. Era el cas per exemple del verb *corcar*, que no admet la construcció amb un subjecte com *el corc* o *la larva*, sinó únicament amb alguna causa facilitadora:

- (95) a. La humitat ha corcat la fusta.
 b. La falta de neteja li va corcar les dents.

En aquests casos, la construcció anticausativa és acceptable, com també ho és l'adjunt *tot sol / per si sol*:

³³ És cert que hem observat que hi havia casos en què els subjectes agentius eren legitimats (*El pagès ha assecat les figues*), mentre que en altres casos semblaven veure's com a bastant menys naturals (*#El fuster ha podrit la fusta*). El motiu és evidentment la conceptualització dels esdeveniments. Mentre que es pot entendre fàcilment *els pagès* com un agent facilitador del fet que les figues s'assequin, no es veu tan fàcilment que *el fuster* sigui el facilitador de les condicions oportunes per tal que la fusta es podreixi.

- (96) a. La fusta s'ha corcat per si sola.
 b. Les dents se li han corcat per si soles.

4.3 Conclusions

En aquest capítol hem comentat, en primer lloc, les anàlisis descriptives que diferents autors han fet dels adjunts preposicionals en llengües com l'anglès, l'alemany o el grec. Hem resumit aquestes anàlisis en la taula 4.1. Com hem vist, hi ha una petita diferència entre l'anglès i l'alemany, per una banda, i el grec, per l'altra. En general, l'anglès i l'alemany legitimen l'expressió de l'agent, la causa i l'instrument en les construccions causatives i en les passives, mentre que en les anticausatives només legitimen l'expressió de la causa i d'un adjunt del tipus *per si sol*. El grec es diferencia en el sentit que no legitima l'expressió de la causa en les passives, i que en les anticausatives també legitimen l'expressió de l'instrument.

A continuació hem analitzat la interpretació que diferents autors han fet d'aquestes dades. Precisament la distribució dels adjunts preposicionals és una prova que s'ha adoptat per demostrar les diferències entre aquestes construccions. Així, tradicionalment s'ha interpretat que les passives difereixen de les anticausatives precisament perquè admeten adjunts que s'orienten a l'agent, cosa que demostraria que les passives tenen un argument extern implícit, mentre que les anticausatives manquen d'aquest (*cf.* Alexiadou, 2006, 2010; Alexiadou & Anagnostopoulou, 2009; Alexiadou, Anganostopoulou & Schäfer, 2006b, 2015, o Schäfer, 2008). La distribució dels adjunts preposicionals també s'ha usat com a demostració que les construccions anticausatives tenen un component CAUSA en la representació lexicosemàntica o en l'estructura sintàctica. Per exemple, per Chierchia (2004) i Levin & Rappaport Hovav (1995), que les anticausatives legitimin un adjunt del tipus *per si sol* demostra que tenen aquest component CAUSA. Tanmateix, altres autors han negat que hi hagi un component d'aquest tipus en l'estructura de les anticausatives, sigui perquè es considera que deriven de les causatives per l'eliminació precisament del component CAUSA (Neeleman & Van de Koot, 2012 o Rákosi, 2012, a partir de Reinhart, 1996, 2000, 2003), sigui perquè consideren que l'afegit d'aquest tipus d'adjunt no resulta en una interpretació causativa (Piñon, 2001b), sigui perquè aquestes construccions no permeten la representació sintàctica de l'argument suprimit i perquè un datiu lliure no s'interpreta en un sentit causal (Härtl, 2003), sigui perquè no consideren que CAUSA sigui un primitiu lingüístic (Neeleman & Van de Koot, 2012) o sigui perquè consideren que els adjunts causals no evidencien la natura causativa de les construccions anticausatives, sinó que introdueixen una causa no present en l'estructura sintàctica (Rákosi, 2012). Segons aquestes propostes, la interpretació causativa prové de la combinació d'un nucli verbal esdevenimental amb un estat resultant.

Posteriorment (apartat 4.1), hem analitzat la distribució dels adjunts preposicionals en català i n'hem comprovat la legitimació en les construccions anticausatives, passives (perifràstiques i pronominals) i mitjanes. Precisament la diferència de legitimació d'aquests adjunts ens permetrà, en el capítol 6, d'ajustar la representació sintàctica que pro-

posarem per a totes aquestes construccions. En aquest sentit, hem d'observar que les construccions passives es diferencien de les construccions anticausatives i mitjanes perquè les primeres legitimen adjunts d'instrument, adverbis orientats a l'agent i clàusules finals, mentre que les segones no els legitimen, però sí que legitimen adjunts causals, cosa que les primeres no fan. La diferència entre passives perifràstiques i passives pronominals és en el fet que les primeres legitimen l'adjunció del complement agentiu introduït amb *per* (complement agent), mentre que les segones no el legitimen. Per altra banda, les primeres es construeixen amb la veu passiva, mentre que les segones incorporen el clític pronominal *se*, però tenen el verb en activa. La diferència entre les anticausatives i les mitjanes és en el fet que les primeres legitimen adjunts del tipus *per si sol*, mentre que les segones no els legitimen.

D'aquesta manera, mitjançant la distribució dels adjunts preposicionals podem configurar les diferències sintàctiques entre aquests tipus de construccions, cosa que, com hem dit, determinarà la proposta de representació sintàctica que en farem.

Precisament, en l'apartat 4.2 hem aprofundit en la legitimació de l'adjunt *per si sol* / *per si mateix*. En primer lloc, hem intentat determinar el significat que aquests adjunts tenen en català. Així, hem assenyalat l'existència de dues expressions que tenen una distribució no complementària. Així, l'expressió *tot sol* es pot usar en les construccions causatives amb el significat de 'sense companyia, sense ajuda externa', mentre que en les construccions anticausatives pren el significat de 'sense cap causa externa'. En canvi, l'expressió *per si sol* només es pot usar en les construccions anticausatives, amb el significat que hem esmentat per a *tot sol*.

Aquesta casuística és lleugerament diferent del que passa en les altres llengües, ja que, segons Schäfer (2007), en alemany l'únic adjunt té un significat unívoc equivalent a 'sense cap causa externa', mentre que en italià i en anglès l'únic adjunt té dos significats diferents. En el nostre cas hi ha dos adjunts amb dos significats, tot i que no en distribució complementària.

Hem pogut observar també que l'adjunt *per si sol* es pot legitimar conjuntament amb un adjunt que expressi la causa, sempre que no sigui agentiva. Per explicar l'aparent contradicció que un adjunt *per* al qual postulem un significat de 'sense cap causa externa' pugui aparèixer amb un adjunt de causa, hem recorregut a la distinció entre *causa dinàmica* i *causa estativa* de Mendikoetxea (1999b). En aquest sentit, hem indicat que l'adjunt *per si sol* presenta el canvi d'estat com un procés autònom i s'ha d'interpretar que expressa que l'argument en la posició de subjecte és l'únic causant estatiu de l'esdeveniment.

Hem analitzat també la legitimació d'aquests adjunts en les construccions amb verbs en passiva, amb verbs reflexius, amb verbs agentius, amb verbs estatius, amb verbs de causa inespecificada i amb verbs de canvi de causa interna. Ha quedat clar que aquest adjunt també és possible en construccions anticausatives amb verbs de canvi d'estat de causa interna. Hem justificat aquesta possibilitat a partir del fet que, com hem mostrat en el capítol 2.3, aquests verbs també es poden construir com a transitius i poden participar en l'alternança causativa en català, com han mostrat també altres autors per a l'anglès o l'espanyol (cf. McKoon & Macfarland, 2000; Wright, 2001, 2002; Rodríguez, 2011; Rappaport Hovav, 2014, o Alexiadou, 2014c). La justificació teòrica l'hem feta a partir de

la *Direct Causation Condition* de Rappaport Hovav & Levin (2012), segons la qual un verb de canvi de causa interna es pot construir transitivament si el subjecte s'interpreta com la causa directa de l'esdeveniment, i concretament de la interpretació de Wolff (2003), segons la qual un agent pot funcionar com a subjecte d'una construcció transitiva amb un verb de canvi d'estat de causa interna si s'interpreta com a facilitador del procés de canvi i no com a causa directa. Així, hem conclòs que en català els verbs de canvi de causa interna també legitimen l'adjunt *per si sol* quan la conceptualització dels esdeveniments ho determina, encara que tradicionalment s'havia indicat que no el legitimaven (*cf.*, per exemple, Levin & Rappaport Hovav, 1995). En aquest sentit, hem argumentat que sempre que es pugui percebre una causa no agentiva darrere d'un esdeveniment de canvi d'estat, la construcció anticausativa legitimarà un adjunt del tipus *per si sol*. En canvi, quan la causa sigui agentiva, seguint la proposta que hem fet en el capítol 2.1, considerem que la variant intransitiva no es correspon amb una construcció anticausativa, sinó amb una de passiva pronominal i, doncs, no legitima l'adjunció d'aquest tipus d'adjunt.

De nou hem pogut comprovar, doncs, la importància de la conceptualització dels esdeveniments com a determinant per a la legitimació de les construccions.

Finalment, creiem que la interpretació de l'adjunt *per si sol* amb el significat de 'sense cap causa externa' i el fet que es pugui legitimar conjuntament amb un adjunt de causa és determinant per considerar que les construccions anticausatives no tenen un component CAUSA en la seva representació sintàctica. En aquest sentit, considerem, seguint Rákosi (2012), que els adjunts causals introdueixen una causa que no és present des del principi en l'estructura sintàctica de la construcció, i que la interpretació causativa de les construccions anticausatives és configuracional i deriva de la combinació d'un nucli esdevenimental amb una arrel que indica l'estat resultant (*cf.* Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2015). Així, la intepretació causativa d'una construcció dependrà de processos interpretatius no gramaticals, que es donen postsintàcticament i que depenen del contingut conceptual de predicat.

La suposició que les construccions anticausatives no tenen un component CAUSA, a partir de la legitimació de l'adjunt *per si sol*, queda reforçada pel significat de l'adjunció d'un datiu a les construccions anticausatives que analitzarem en el capítol 5.

ANÀLISI DE LES CONSTRUCCIONS ANTICAUSATIVES AMB UN DATIU

L'anàlisi del comportament dels anticausatius quan se'ls afegeix un datiu és una prova que s'ha usat en altres llengües per demostrar diferents característiques d'aquest tipus de construccions. Bàsicament, però, l'anàlisi pretén descobrir si hi ha diferències aspectuals o d'estructura esdevenimental entre tots dos tipus d'anticausatius, els marcats i els no marcats. Així, per exemple, Schäfer (2008) indica que un datiu lliure afegit a una construcció anticausativa no marcada en alemany té dues lectures, d'afectació o de causa no intencionada, mentre que afegit a una construcció anticausativa marcada només en té una, la d'afectació. Per altra banda, Cuervo (2014) també usa aquesta anàlisi per demostrar el comportament diferent no només dels anticausatius, sinó també de les construccions inacusatives que tenen una realització amb clític pronominal *se* i una sense (amb verbs com, per exemple, *caerse*, *salirse*, etc., tots inacusatius de moviment). Segons aquesta autora, les construccions amb *se* són biesdevenimentals, expressen un canvi d'estat, denoten que l'arrel indica un estat resultant i són sempre tèliques. En canvi, les construccions sense *se* són monoesdevenimentals, expressen un canvi, denoten que l'arrel indica manera i poden ser tèliques o atèliques.

A més a més, l'anàlisi d'aquestes construccions ha de permetre determinar més clarament si les construccions anticausatives tenen un component CAUSA en l'estructura sin-

tàctica, via un tret afegit a un nucli verbal o via una projecció causal, com han defensat entre d'altres, per exemple, Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b), Kallulli (2006a, 2006c, 2007), Pyllkänen (2008) o Schäfer (2008). En canvi, argumenten que les estructures sintàctiques de les construccions anticausatives no tenen aquest component Härtl (2003), Neeleman & Van de Koot (2012), Piñon (2001a, 2011b) o Rákosi (2012), tot i que, com hem vist en el capítol anterior, Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b) també indiquen que és possible reemplaçar un nucli funcional marcat amb un tret CAUSA per un nucli simple que indiqui activitat i que s'ajunti amb una arrel que expressi estat resultant. En aquest sentit, el significat de causa no estaria ni semànticament ni sintàcticament representat, sinó que es llegiria postsintàcticament, com un fenomen d'interfície.

Així doncs, en aquest capítol analitzarem el comportament en català dels anticausatius amb marcatge morfològic i sense quan se'ls afegeix un datiu lliure. Fins on sabem, l'anàlisi d'aquestes construccions encara no s'ha fet per al català. Analitzarem bàsicament quins són els significats, si d'afectació o de causa involuntària o no intencionada, que pot tenir aquesta construcció. Inicialment (cf. apartat 5.1), repassarem breument algunes de les principals anàlisis que s'han fet d'aquest fenomen en altres llengües, i les interpretacions teòriques que s'hi han donat. Posteriorment, en l'apartat 5.2.1 analitzarem el significat de les construccions anticausatives que prenen el clític *se* quan se'ls afegeix un datiu lliure. Per altra banda, en l'apartat 5.2.2 analitzarem el significat de les construccions que no prenen el clític. Tant en un apartat com en l'altre diferenciarem el comportament dels verbs de causa externa (inespecificada) i de causa interna. També analitzarem, però, les construccions amb verbs de canvi d'estat que no poden alternar (cf. apartat 5.2.3). L'anàlisi ens mostrarà diferències importants respecte de les anàlisis prèvies fetes en altres llengües que haurem vist en l'apartat 5.1. Amb l'anàlisi, també podrem comprovar una petita diferència en els significats d'afectació o de causa involuntària que poden prendre les construccions anticausatives amb clític pronominal i les que es construeixen sense. Finalment, en l'apartat 5.3 establirem les principals conclusions del capítol. Les dades ens duran a concloure que no hi ha diferència en l'estructura esdevenimental de les construccions anticausatives marcades i no marcades. Totes dues són vies esdevenimentals. Però sostindrem també que no hi ha un component CAUSA en l'estructura d'aquestes construccions, sinó que el significat causatiu és estructural, configuracional. És la combinació de dos nuclis verbals, un que representa l'esdeveniment causant i l'altre que denota l'estat resultant, el que atorga el significat causatiu a aquestes construccions anticausatives, prenguin o no prenguin el clític.

5.1 Introducció: les dades en altres llengües

Com ja hem comentat, Schäfer (2008) parteix de l'anàlisi del comportament dels anticausatius marcats i no marcats en alemany quan se'ls afegeix un datiu lliure, per a comprovar si hi ha diferències entre tots dos. Segons l'autor, un datiu lliure afegit a un anticausatiu no marcat pot tenir tant una lectura d'afectació com de causa no intencionada. En canvi, si el datiu s'afegeix a un anticausatiu marcat, la lectura només pot ser d'afectació, mentre que

la lectura de causa no intencionada queda bloquejada. Segons l'autor, aquesta diferència està relacionada amb la presència o l'absència de la morfologia extra en els anticausatius.

Així doncs, segons l'anàlisi de Schäfer, en els anticausatius no marcats, i també en les construccions inacusatives pures, és a dir, en les construccions que no alternen i que no duen el clíctic pronominal, l'afegit d'un datiu lliure pot tenir dues lectures. En la primera, el datiu s'interpreta com a benefactor o malefactor de l'esdeveniment descrit en l'oració. És la interpretació que anomena d'afectació (*affectedness*).

- (1) a. Die Vase zerbarch dem Hans
The vase broke the.DAT John
(Schäfer, 2008: 42 (5a))

Segons l'autor, aquesta oració té la interpretació següent: «El vas es va rompre i John va ser positivament o negativament afectat per aquest fet».¹

En canvi, en la segona, el datiu s'interpreta com la causa no intencionada (*unintentional causer*) de l'esdeveniment de canvi d'estat. Per tant, la lectura seria: «El vas es va rompre i John va causar això de manera no intencionada».

Segons Schäfer (2008), aquesta segona interpretació està bloquejada en les construccions transitives i passives (cf. (2a-b)). A més a més, el datiu, tot i que s'interpreti com la causa no intencionada, ha de ser [+humà].

- (2) a. Maria zerbarch dem Hans die Vase
Mary broke the.DAT John the vase
'Mary broke the vase and John is the malefactor of this'
- b. Dem Hans wurde (von Maria) die Vase zerbrochen
The.DAT John was (by Mary) the vase broken
'The vase was broken (by Mary) and John is the malefactor of this'
- (Schäfer, 2008: 43 (8a-b))

En els anticausatius marcats, tanmateix, només la primera interpretació és possible:

- (3) a. Der Maria öffnete sich die Tür
The.DAT Mary opened REFL the door
'The door opened and Mary was affected by this'
*'Mary unintentionally caused the door to open'²
(Schäfer, 2008: 45 (13a))

La hipòtesi inicial de l'autor per explicar aquesta diferència semàntica és que la impossibilitat de la lectura de causa no intencionada en el context dels anticausatius marcats

¹Evidentment, en aquest cas no hem d'entendre afectat com un paper temàtic. Recordem que normalment s'interpreta que l'entitat afectada per l'estat o l'acció descrites pel predicat rep paper temàtic TEMA o PACIENT, depenent de la denominació usada. Aquí, el paper temàtic que escauria millor a les entitats afectades en les construccions de datiu seria el de BENEFACTIU/MALEFACTIU (l'entitat que rep el benefici de l'acció expressada pel predicat o que en surt perjudicada).

²Amb l'adverbi *unintentionally* es vol forçar una interpretació de causa no intencionada.

podria ser la mateixa raó que impossibilita aquesta lectura en el context de les estructures transitives o passives (cf. (2)): que la causa no intencionada es bloqueja per la presència en l'estructura d'un altre agent o una altra causa de tipus superior. En aquest sentit, les construccions anticausatives marcades serien semànticament causatives i, a més a més, el component causatiu es relacionaria amb la presència del pronom reflexiu, el vestigi de l'argument extern de les construccions transitives dels verbs de canvi d'estat (cf., també, Chierchia, 2004; Marantz, 1984; Pesetsky, 1995).

De tota manera, Schäfer rebutja aquesta hipòtesi, atès que, a partir de l'aplicació de diferents tests que són sensibles a la semàntica de l'argument extern (la legitimació de *by-phrases*, adverbis orientats a l'agent o clàusules finals), conclou que els anticausatiu marcats i no marcats no es diferencien per la presència o no d'un component causatiu en la seva representació estructural.

La segona hipòtesi que analitza l'autor (a partir que Pylkkänen, 2008, demostrí que algunes llengües presenten construccions causatives amb absència de qualsevol argument extern) és considerar que, atès que ni els anticausatiu marcats ni els no marcats tenen argument extern, els primers tenen potser algun esdeveniment causatiu en la seva estructura, el qual bloquejaria la lectura de causa no intencionada. Aquesta hipòtesi queda també rebutjada per Schäfer, ja que els anticausatiu marcats i els no marcats tampoc no es diferencien en aquest sentit.³

Aleshores, l'autor analitza el que passa en altres llengües. Segons Schäfer (2008), en espanyol i en altres llengües romàniques, i també balcàniques, l'aparició d'un datiu en les construccions anticausatives, tant les marcades morfològicament com les no marcades, permet les dues interpretacions o lectures, a diferència del que passa en alemany. És a dir, que en aquestes llengües la interpretació d'aquests datius tant pot ser d'afectació com de causa no intencionada. Per altra banda, en aquestes llengües les construccions causatives i passives només permeten també, com en alemany, la lectura d'afectació.

- (4) a. A Juan se le rompieron las gafas.
To Juan.DAT REFL he.DAT broke.3.PL the glasses.
'John was affected by the glasses breaking'
'John unintentionally broke the glasses'
- b. A Juan le hirvió la leche.
John.DAT he.DAT boiled.3.SC the milk.
'John was affected by the milk boiling over'
'John involuntary caused the milk to boil over'
- c. A Juan le florecen los árboles.
To Juan.DAT he.DAT bloom.3.PL the trees.
'John benefits from the trees blooming'
'John causes the trees to somehow bloom (i.e. he is a good gardener)'
(Schäfer, 2008: 69 (67), *apud* Rivero, 2004)

³Les proves provendrien, segons l'autor, dels tests que identifiquen l'esdeveniment causatiu en les clàusules d'adversivitat japoneses o en les construccions desideratives del finès.

Així doncs, a (4a-c) podem comprovar que una construcció anticausativa, tant marcada (4a) com no marcada (4b), així com una construcció amb un verb de canvi d'estat de causa interna (segons l'autor, un verb inacusatiu pur, ja que no alterna (4c)) admeten les dues lectures: la d'afectació i la de causa no intencionada.

Altres autors, però, no estableixen aquestes dues interpretacions per a les construccions anticausatives marcades quan se'ls afegeix un datiu en espanyol. Per exemple, Fernández-Soriano (1999) afirma que només tenen el significat de causa no intencionada: «sentences in (3) do not mean that the argument in the Dative is affected by the event but that the person is responsible for it without directly intervening in the action.» (Fernández-Soriano, 1999: 91)

Les oracions que esmenta aquesta autora són les següents:

- (5) a. A Juan se le rompió el coche.
 b. A Pedro se le ha quemado la comida.
 c. A mí se me ha acabado el dinero.
 d. A este estudiante se le han olvidado las respuestas.
 (Fernández-Soriano, 1999: 91, (3a-d))

Segons l'autora, les paràfrasis amb SPrep benefactius, com les que hem glossat a (4), no són del tot acurades. A més a més, indica que el datiu es podria interpretar com a posseïdor del tema, encara que això no sigui obligatori.⁴

Un altre aspecte sobre el qual l'autora crida l'atenció és que aquestes estructures no poden causativitzar ni aparèixer amb causatius analítics:

- (6) a. *Juan hizo a Pedro olvidársele su nombre.
 b. *El viento hizo hundírseme el barco.
 c. *Juan (se) olvido a Pedro el coche.
 d. *Tu respuesta hizo disipárseme las dudas.
 (Fernández-Soriano, 1999: 94-95, (7a-d))

Una altra autora que també ha tractat de manera extensa la presència d'arguments datius en construccions inacusatives en espanyol i la interpretació que tenen és Cuervo (2008). És interessant de mostrar la seva anàlisi, ja que Schäfer (2008) s'hi refereix amb assiduïtat.

⁴Segons aquesta autora, els datius, en aquestes construccions, són l'argument extern del predicat. La seva anàlisi segueix la de Mendikoetxea per al *se*, segons la qual el clíctic correlaciona amb una estructura diàdica i amb la possibilitat de transitivització, per la qual cosa les estructures inacusatives són reflexives. Fernández-Soriano (1999) considera que el TEMA queda com a argument intern, tot i que manifesti concordança amb el verb. Les evidències per a aquesta interpretació, són el fet que el datiu satisfà el Principi de projecció ampliat (*Extended Projection Principle*, EPP, en anglès), que el datiu no només és el subjecte sinó també l'argument extern, és a dir, el subjecte de la predicació i l'element més proper a T, i que el TEMA és intern i concorda amb el verb com a resultat de la comprovació d'un tret de llarga distància amb T.

Segons Cuervo (2008), els datius no són arguments del verb sinó arguments legítimats per un nucli aplicatiu. Pylkkänen (2008: 2 i s.) estableix que hi ha dos tipus d'aplicatius: (i) els aplicatius alts (*high applicatives*), els quals denoten una relació entre un esdeveniment i un individu, de manera que tenen un SN com a especificador i un SV com a complement, i (ii) els aplicatius baixos (*low applicatives*), que denoten una relació entre dos individus, per la qual cosa prenen un SN tant en la posició d'especificador com en la de complement. Els primers s'ajuntarien per damunt de VP, o arrel, i els segons per sota.⁵ Per aquest mateix motiu la seva semàntica és diferent.

Els aplicatius alts combinen amb VP d'una manera similar a com ho fa *Voice*, el nucli que introdueix l'argument extern, és a dir, per *Event Identification* (cf. Kratzer, 1996). Com hem dit, aquest nucli relaciona un individu addicional amb l'esdeveniment descrit pel verb. Tanmateix, segons Kim (2012), aquest nucli introduiria arguments externs a VP, com ara instruments (en Chichewa), causes no intencionades (en espanyol) o entitats afectades (en búlgar).⁶ En canvi, segons Pylkkänen, els aplicatius baixos únicament manifesten una relació de transferència de possessió amb el complement directe.

Cuervo (2008) parteix d'aquesta proposta de Pylkkänen (2008), però estableix un nucli aplicatiu addicional. Així doncs, per a Cuervo (2008), l'espanyol té aplicatius baixos, aplicatius alts i el que anomena *aplicatius afectats*. El treball d'aquesta autora vol presentar una anàlisi unificadora de les propietats morfosintàctiques i semàntiques de tots els datius en espanyol.

Els aplicatius baixos, per aquesta autora, comparteixen inicialment totes les característiques que els atribueix Pylkkänen (2008). Així doncs, són nuclis que s'ajunten com a complement d'una arrel, denoten una relació entre dos individus i, semànticament, expressen una transferència de possessió que s'entén en el sentit que el SN que se situa en la posició d'especificador del nucli aplicatiu posseeix el SN que en fa de complement. Segons Cuervo (2008), són construccions amb un aplicatiu baix les construccions de doble objecte en espanyol, és a dir, les construccions transitives amb doblament de datiu amb un clític.⁷

Els exemples que usa l'autora són els següents:

⁵En tots dos casos l'argument aplicatiu c-comanda asimètricament l'objecte directe, una de les propietats definidores interlingüísticament de les construccions de doble objecte.

⁶Segons Kim (2012), la seva anàlisi pretén distingir els dos nuclis, *Voice* i *Appl*, en termes d'estructura argumental. Així, segons l'autora, tots dos nuclis es diferenciarien tant sintàcticament com semànticament. Només el primer estaria relacionat amb l'agentivitat. Segons l'autora, la seva proposta dóna suport a les teories configuracionals dels papers temàtics, segons les quals hi ha una correspondència entre la semàntica d'un argument i la posició sintàctica que ocupa (cf. Baker, 1997; Borer, 2005, o Hale & Keyser, 1993), i a les aproximacions a l'estructura argumental que atribueixen algun contingut semàntic als nuclis funcionals, com ara la hipòtesi dels *flavours* de Folli & Harley (2005) o la proposta de Kallulli (2007).

⁷Contràriament a la de Cuervo (2008), l'anàlisi que Pylkkänen (2008) proposa que la semàntica dels aplicatius baixos difereix de la que postula per a la construcció de doble objecte en termes de clàusula reduïda. Segons aquesta anàlisi, la construcció de doble objecte seria una mena de construcció causativa en la qual el predicat CAUSA pren com a complement un predicat "meta té tema" (cf. Hoekstra, 1988; Harley, 2002). Segons Pylkkänen, la construcció de doble objecte és diferent de la causativa i també de les clàusules reduïdes, ja que il·lustra un cas de *low applicative*, és a dir, una relació entre un recipient o una font amb un individu (l'argument intern).

- (7) a. Le envié / regalé / hice / puse un sweater a Gabi.
 b. Le saqué / robé / pedí un sweater a Gabi.
 (Cuervo, 2008: 67 (21))

L'estructura que correspondria a aquestes construccions seria la següent:

- (8) [vP_{Become} [v_{Become} ApplP [DP_{Dat} Appl' [$Appl$ DP_{Nom}]]]]⁸
 (elaborada a partir de Schäfer, 2008: 77 (6))

Segons Pylkkänen (2008), s'entén que mitjançant la relació de transmissió de possessió l'entitat representada pel SN en la posició d'especificador del nucli aplicatiu obté (7a) o perd (7b) l'entitat denotada pel SN TEMA en la posició de complement del nucli aplicatiu. Per Cuervo (2008) aquesta relació també es pot entendre en el sentit que el SN aplicatiu té o posseeix l'entitat denotada pel SN TEMA, com a (9):⁹

- (9) Le lavé / miré / envidio las manos a Gabi.
 (Cuervo, 2008: 67 (22))

Per altra banda, Cuervo (2008) observa que els aplicatius baixos són incompatibles amb les construccions incoatives de canvi d'estat, però no amb els inacusatius simples.¹⁰

⁸La notació de Schäfer deu ser errònia, ja que el SN TEMA hauria de ser acusatiu (i, doncs, marcat com a ACC) i no nominatiu. De fet Cuervo el marca així.

⁹La diferència entre Cuervo (2008) i Pylkkänen (2008) és que la primera autora considera que els aplicatius baixos també poden descriure una relació de possessió estativa i, conseqüentment, combinar amb verbs estatius. En canvi, la segona considera que quan no hi ha CD no hi pot haver aplicatius baixos i que aquests no tenen sentit amb verbs estatius, ja que impliquen una transferència de possessió. Aquestes dues restriccions que planteja Pylkkänen queden formulades per l'autora de la manera següent:

Diagnostic 1: Transitivity restriction

Only high applicative heads should be able to combine with unergatives. Since low applicative heads denote a relation between the direct object and the indirect object, a low applicative head cannot appear in a structure that lacks a direct object.

Diagnostic 2: Verb semantics

Since low applicatives imply a transfer of possession, they are nonsensical with verbs that are completely static [...] High applicatives, on the other hand, should have no problem combining with verbs such as hold [...]

(Pylkkänen, 2008: 18-19 (17-18))

¹⁰Com ara en l'oració següent:

- (i) A Gabi le llegaron dos cartas de Londres.
 (Cuervo, 2003: 2 (5))

L'autora, atès que els aplicatius baixos també poden aparèixer amb verbs inacusatius, es demana quina ha de ser la noció rellevant de CD. La seva resposta (en forma de Restricció estructural dels aplicatius baixos, cf. Cuervo, 2008: 70) és que el "CD" requerit per un aplicatiu baix és el complement d'una arrel, és a dir, tant el complement dels verbs transitius com el dels verbs inacusatius.

Cal indicar, en aquest sentit, que l'autora distingeix, seguint Levin (1999), dos tipus de verbs transitius: els verbs transitius no-centrals (VTN-C) o transitius simples, associats a una estructura monoesdevenimental, i els verbs transitius centrals (VTC) o transitius causatius, associats a una estructura esdevenimental complexa. L'objecte dels primers és optatiu, mentre que el dels segons és obligatori. I també distingeix dos tipus de verbs inacusatius: els simples i els incoatius. Segons Cuervo (2008), la diferència entre els uns i els altres és en la quantitat

Així doncs, aquesta autora també analitza com a construccions amb un aplicatiu baix (semblants, doncs, a les construccions amb doble objecte), construccions com les següents, amb verbs inacusatius de moviment:¹¹

- (10) a. A Gabi le llegaron dos regalos.
 b. A Gabi le salieron dos granitos.
 (Cuervo 2008: 69 (25a-b))

Pel que fa als aplicatius alts, Cuervo (2008) recull les aportacions de Pylkkänen i manté que l'espanyol té aplicatius alts que denoten una relació entre un individu i un esdeveniment. És a dir, que aquests aplicatius tenen un SN com a especificador, però prenen un SV com a complement. Semànticament s'interpreten com a beneficiaris o posseïdors (experimentants) de l'esdeveniment. Aquests nuclis aplicatius apareixen amb verbs estatus, com ara *agradar*, i formen predicats psicològics.

Tanmateix, Cuervo (2008) proposa l'existència d'un tercer tipus de nucli aplicatiu. La seva proposta parteix de la constatació que en espanyol podem trobar datius en construccions causatives (siguin transitives o anticausatives):

- (11) a. Carolina le rompió la radio a Juan.
 b. A Carolina se le rompió la radio.
 c. A la mesa se le rompió una pata
 (Cuervo, 2008: 71, 74 i 75 (28a, 38a i 39c))

Per justificar l'acceptabilitat d'aquestes construccions, l'autora ha de postular l'existència d'aquest tercer tipus d'aplicatiu (l'aplicatiu afectat), ja que la Restricció estructural dels aplicatius baixos (que hem esmentat a la nota 10), prediu que aquests són estructuralment incompatibles amb els predicats causatius, ja que el SN que apareix amb aquests verbs és en realitat un subjecte intern, atès que es legitima en la posició d'especificador. En canvi, segons la Restricció estructural dels aplicatius baixos, un CD és el complement de l'arrel, no l'especificador.¹²

Segons l'autora, els aplicatius afectats es diferencien tant dels alts com dels baixos. Aquest tipus d'aplicatiu és complement del Sv superior, i pren com a complement el Sv inferior, no un SN META, per la qual cosa la relació que expressa no és entre dos individus, sinó entre l'individu denotat pel datiu i l'estat expressat pel vBE o estat resultant. Alhora,

i el tipus de nuclis *v* que presenten en l'estructura sintàctica. L'autora postula l'existència de tres tipus de *v*: *v*_{DO} (activitats), *v*_{CO} (esdeveniments de canvi o moviment) i *v*_{BE} (predicats estatus i existencials). Aquests predicats poden formar estructures mono-esdevenimentals o biesdevenimentals. En el primer cas només hi ha un nucli *v*; en el segon, se'n combinen dos. Així, quan només hi ha un nucli tenim els verbs transitius no-centrals (*v*_{DO}) i els inacusatius simples (*v*_{CO}), els verbs de moviment i els inacusatius que no alternen. En canvi, quan es combinen dos nuclis *v* tenim els verbs transitius centrals o causatius (*v*_{DO} + *v*_{BE}) i els verbs incoatius (*v*_{CO} + *v*_{BE}), la variant intransitiva dels verbs causatius.

¹¹La diferència entre les dues estructures seria que en les construccions transitives de doble objecte l'arrel es combina amb el nucli *v*_{DO}, mentre que en les construccions amb verbs inacusatius l'arrel es combina amb un nucli *v*_{CO}, el qual no legitima cap argument extern.

¹²Segons l'autora, precisament per aquest motiu, en llengües com l'anglès, que només legitimen aplicatius baixos, els datius són incompatibles amb verbs causatius.

l'aplicatiu participa de l'esdeveniment superior com a afectat. Es tracta d'un significat estructural que deriva de la participació en dos esdeveniments i que és independent del fet que el datiu sigui el posseïdor de l'objecte (relació que l'autora estableix com a bàsica de tots tres tipus d'aplicatiu).¹³ Així doncs, les oracions d'(11) s'interpreten en el sentit que el datiu posseeix l'esdeveniment de canvi d'estat. Literalment, a (11a), que 'Juan té la ràdio rompuda (a causa de les accions de Carolina)'. Així doncs, el datiu s'entén com a afectat. Per altra banda, la interpretació d'(11b-11c) és que 'Carolina té la ràdio rompuda' (11b) o que 'la taula té la pota rompuda' (11c). En aquestes construccions, el datiu també s'entén, estructuralment, com a afectat pel canvi d'estat del SN TEMA.

L'estructura proposada per a aquest tipus de construccions és la següent:

- (12) [vP_{Become} [v_{Become} ApplP [DP_{Dat} Appl' [Appl vP_{Be} [DP_{Nom} v_{Be} [v_{Be} $\sqrt{Root}$]]]]]]]]
(elaborada a partir de Schäfer, 2008: 79 (9))

L'autora avisa, però, que un datiu en construccions anticausatives amb el clític pronominal *se* també es pot interpretar, alternativament, com a *accidental causer of the change of state*, una lectura que no està disponible amb les construccions causatives. Tanmateix, segons l'autora, les construccions sense el clític pronominal no presenten aquesta ambigüïtat en la interpretació, ja que el datiu només es pot llegir com a datiu afectat (Cuervo, 2014: 68).¹⁴

Així doncs, segons l'autora, les construccions anticausatives amb el clític pronominal tenen dues lectures: una en què el datiu s'entén com a afectat i una altra en què es llegeix com a causa involuntària del canvi d'estat. En el primer cas es tracta d'una construcció amb un aplicatiu afectat, mentre que en la segona trobem un aplicatiu alt. La lectura com a causa involuntària només és possible, segons Cuervo (2014), amb veritables verbs de canvi d'estat (els que, com indica, normalment es denominen *verbs de canvi de causa externa*). No ho és amb verbs que indiquen un assoliment de grau o verbs de canvi d'estat de causa interna, que no incorporen el clític pronominal, ni amb verbs inacusatius simples, és a dir, inacusatius de moviment, o amb les construccions causatives dels verbs de canvi d'estat.

L'autora conclou que, per tant, no hi ha cap component CAUSA en l'estructura sintàctica de cap de les construccions inacusatives (ni en la de les anticausatives ni en la de les inacusatives de moviment). Segons l'autora, la lectura de causa no intencionada deriva de les propietats estructurals d'una construcció amb el clític pronominal *se*, concretament del fet que hi hagi un esdeveniment dinàmic inespecificat (v_{CO}), en el qual s'incrusta una arrel que indica estat resultant (Cuervo, 2014). Aquest idea també s'exposa a Schäfer

¹³El nucli aplicatiu legitimaria el SN datiu com a participant afectat mitjançant una regla d'*Event Identification* (Kratzer, 1996), que permet afegir participants en un esdeveniment sense afegir un predicat.

¹⁴Cuervo (2008, 2014) aplica aquesta anàlisi a verbs inacusatius de moviment que alternen entre una construcció pronominal i una construcció no pronominal, totes dues inacusatives. És a dir, verbs que es poden construir amb *se* o sense. Segons l'autora, aquests verbs són incoatius (anticausatius, vol dir) quan són pronominals (amb *se*), però inacusatius simples quan es presenten sense el clític. Així doncs, els primers serien construccions bisdevenimentals en què l'arrel denota un estat resultant. És a dir, construccions amb dos nuclis verbals (un v_{CO} i un v_{BE}). En canvi, els segons són construccions monoesdevenimentals (només tenen l'arrel v_{CO}) i l'arrel és de manera.

(2012) i, segons l'autora, suposa una reformulació sintàctica de la caracterització lèxica de les construccions alternants com aquelles en què no s'especifica l'esdeveniment causant, com a Levin & Rappaport Hovav (1995).¹⁵

Per tant, podem resumir les propostes que hem vist sobre la interpretació de les construccions amb un datiu de la manera següent:

	<i>Anticausatius no marcats</i>	<i>Anticausatius marcats</i>	<i>Causatius</i>
Schäfer (al.)	Afectació Causa no intencionada	Afectació	Afectació
Schäfer (es.) ¹⁶	Afectació Causa no intencionada	Afectació Causa no intencionada	Afectació
Fernández-Soriano (es.)	Causa no intencionada	Causa no intencionada	
Cuervo (es.)	Afectació ¹⁷	Afectació Causa no intencionada (alternativament) ¹⁸	Afectació

Taula 5.1 Interpretació de les construccions amb un datiu segons diferents autors

Una proposta alternativa a la de Cuervo (2008) és la de Kallulli (2006a, 2006b). Aquesta autora analitza també les construccions anticausatives amb un datiu, de les qual indica que tenen, entre d'altres interpretacions, la de causa no intencionada (*accidental causation* o *unintended causation*). Ara bé, a partir de dades de l'albanès, l'autora indica que aquest tipus de construccions (que, conjuntament amb la construcció de datiu en passives, anomena *dative unaccusative constructions*), també poden tenir una interpretació d'estat involuntari (*feel like* en anglès), segons el valor aspectual. Així, si les construccions anticausatives amb un datiu són perfectives, tenen únicament la interpretació de causa no intencionada, mentre que, si són imperfectives, només la tenen d'estat involuntari. Tanmateix, l'autora indica que aquesta distinció no es dóna amb els *non-external causation verbs*, que només poden tenir la lectura d'estat involuntari.

¹⁵ Fernández-Soriano & Mendikoetxea (2012), per la seva banda, defensen que la manca d'una lectura de causa no intencionada deriva de la manca d'un nucli V_{CAUSA} en l'estructura dels verbs de canvi d'estat de causa interna.

¹⁶ Segons diu l'autor, per a l'espanyol i altres llengües romàniques i balcàniques.

¹⁷ En realitat, però, l'autora no parla dels anticausatius no marcats, sinó dels inacusatius simples, monoesdevenimentals (vco), que no alternen. Comenta que només els aplicatius baixos hi són compatibles, i que la interpretació ha de ser la d'aquest tipus d'aplicatius: transferència de possessió. És a dir, l'aplicatiu expressa una relació segons la qual l'entitat denotada pel SN datiu obté, perd o té l'entitat denotada pel SN tema.

¹⁸ Queda clar que la interpretació de causa no intencionada suposa que l'aplicatiu datiu és alt, i per tant no es tracta de la mateixa construcció que amb la interpretació de datiu afecta, cosa que suposa que les dues interpretacions han de ser incompatibles entre si.

Per altra banda, aquesta autora presenta la definició de la morfologia reflexiva (o no activa), present en les construccions anticausatives (i d'altres), de la manera següent:

(13)

Non-active (and other unaccusative) morphology suppresses the first feature in a predicate structure.

(Kallulli, 2006b: 140)

És a dir, segons aquesta autora, els predicats causatius presenten dues possibilitats. Per una banda, el nucli *v* pot tenir el conjunt ordenat de trets (*ordered tuple*) [+intencionalitat] i [+causa], i aleshores el SN en el seu especificador serà considerat un AGENT. Per altra banda, en canvi, pot tenir només el tret [+causa], amb la qual cosa el SN que se situa a l'especificador serà CAUSA.

Així doncs, per exemple, en les construccions anticausatives que prenen el clític *se* (compartit amb altres construccions), la presència d'aquest clític suprimiria el primer tret de l'estructura del predicat, el de [+intencionalitat], i la interpretació del SN seria només de CAUSA. Aquesta hipòtesi suposa, però, que els nuclis verbals estan etiquetats semànticament. Inicialment Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b) també consideren aquesta característica, però després postulen la possibilitat, com hem vist, que la semàntica causativa de les construccions sigui més aviat configuracional.

La derivació de la lectura de causa no intencionada en les construccions anticausatives és explicada per Kallulli de la manera següent:

(14)

Due to the suppression of [+intent], no agent will be projected in Spec of *vP*. The feature [+cause] on the other hand is too little to assign a theta-role since the integrity of the tuple has been affected due to suppression of a feature, the idea being that assignments are tuples. On the other hand, for the derivation to converge the feature [+cause] has to be saturated. The only way for this feature to be licensed is by another argument moving to the specifier of *vP*. I claim that the dative argument projected in the Spec of VP is the one that fulfils this role. Let us assume that the feature that licenses the projection of the dative argument in Spec, VP is [+affected], which is why the dative here will be interpreted as an affected participant. When non-active morphology suppresses the feature [+intent], the dative argument moves from Spec of VP to Spec of *vP* so that the [+cause] feature is licensed. Consequently, once in Spec of *vP*, the theta-role of the dative will be something like an affected causer, which I argue is identical to unintentional causer.

(Kallulli, 2006b: 140)

Precisament, atès que el datiu es legitima mitjançant un tret d'afectació, però després es mou a una posició legitimada per un tret de causa, la interpretació dels datius en aquesta construcció és ambigua entre una lectura d'afectació i una lectura de causa no intencionada.

Per la seva banda, la lectura d'estat involuntari derivarà, en canvi, del moviment d'un datiu afectat des de la posició d'especificador del SV a la posició d'especificador del Sv amb el tret [+activitat]. Aquest fet suposa, però, que les arrels de canvi d'estat (com per exemple *rompre*) projecten un tret [+activitat] quan el verb és imperfectiu. És a dir, que siguin arrels de manera quan són imperfectives i que siguin arrels d'estat resultant quan són perfectives. Per l'autora, la morfologia imperfectiva és un functor que canvia invariablement el tipus d'esdeveniment de l'arrel en un procés. Així doncs, el verb *rompre*, que és causatiu, passaria a ser una activitat quan el predicat fos imperfectiu.¹⁹

Per tant, en una construcció com (15), el clític *se* faria que el datiu es mogués des de la posició d'especificador de SV a la posició d'especificador de Sv i fos ambigu entre una lectura d'afectació i una lectura de causa no intencionada.

(15) A en Joan se li va rompre el cotxe.

Tanmateix, si afegim un adjunt que expressi també causa, la lectura de causa no intencionada no és possible i, doncs, només s'interpreta la lectura d'afectació (Kallulli, 2004: 62):

(16) A en Joan se li va rompre el cotxe a causa dels clots de la carretera.
 Els clots de la carretera van causar que el cotxe d'en Joan es rompés i ell en fa ser afectat.)
 (≠ En Joan va causar que el cotxe es rompés en colpejar contra els clots de la carretera.)

Lestructura de la lectura de causa no intencionada seria com segueix:

(17)

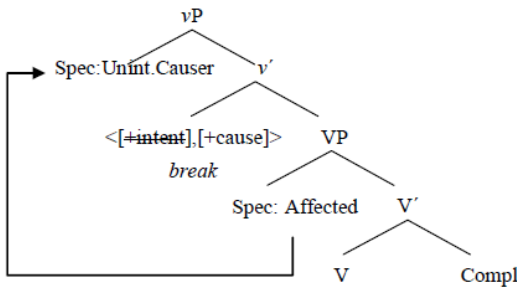

Figura 5.1 Kallulli, 2006b: 140 (12)

¹⁹Kallulli (2006a) també deriva de manera similar les construccions anticausatives, les passives, les mitjanes i les construccions reflexives. Concretament, pel que fa a les anticausatives, l'autora argumenta que aquestes construccions es deriven a partir de construccions no agentives (és a dir, construccions el nucli v de les quals només té un tret de causa o d'activitat). La presència de la morfologia pròpia de les anticausatives (en català el clíctic *se*) faria que aquest únic tret s'eliminés i, per tant, que l'estructura esdevingués monàdica inacusativa.

Schäfer (2008) analitza els problemes teòrics i empírics de la proposta de Kallulli (2006a, 2006b). Aquest autor indica que el problema de la hipòtesi de Kallulli és que els datius amb sentit de causa no intencionada no apareixen només amb els verbs que participen de l'alternança causativa, sinó que també poden aparèixer amb el que anomena *inacusatius simples*, és a dir, verbs que són *inacusatius*, però no *anticausatius*, verbs que no participen de l'alternança causativa. Precisament per aquest fet, segons Schäfer, no es pot argumentar, com fa Kallulli (2006a), que el datiu causant ocorre en la posició d'especificador del nucli causatiu *v*, ja que els verbs purament intransitius de canvi d'estat no projecten aquest nucli.

La hipòtesi de Schäfer (2008) serà que la intencionalitat suposa agentivitat sintàctica i, doncs, que el tret d'intencionalitat no pot ser expressat per un nucli aplicatiu. És a dir, que l'assumpció per defecte que una entitat [+humà] que causa un esdeveniment actua intencionadament, no es pot expressar en la sintaxi quan el causant [+humà] s'introdueix amb un nucli verbal aplicatiu.

L'autor presenta aleshores una proposta amb dos tipus ontològics d'arguments externs dels esdeveniments causatius. Aquesta distinció no es basa en el tret [$\pm$ humà] ni tampoc directament en el contrast [$\pm$ intencionalitat], sinó en el tret [$\pm$ agentivitat]. D'aquesta manera, l'autor indica que en els esdeveniments causatius transitius podem trobar arguments externs que són [+humà] i [+intencional], però també [+humà] i [-intencional] (cf. (18a-b)). Però també podem trobar arguments externs [-humà], per als quals el tret d'intencionalitat és superflu, ja que una entitat no humana (no animada) no pot actuar intencionadament (cf. (18c)).²⁰

- (18) a. En Joan va enfonsar el vaixell a posta.
 b. En Joan va enfonsar el vaixell sense voler.
 c. La tempesta va enfonsar el vaixell (#a posta).

En canvi, en les construccions amb datiu causant l'argument datiu ha de ser [+humà] i [-intencional]:

- (19) a. A en Joan se li ha enfonsat el vaixell (#a posta)
 b. #A la tempesta se li ha enfonsat el vaixell.

Tanmateix, Schäfer (2008) aprofundeix la seva anàlisi i compara l'acceptabilitat dels quatre tipus d'arguments causants amb sintagmes preposicionals que indiquen instrument. Aquesta anàlisi fa veure a l'autor que els arguments externs no s'agrupen segons el tret [$\pm$ intencionalitat] ni tampoc a partir del tret [$\pm$ humà]. Així doncs, els arguments externs [+humà] i [+intencional] i [+humà] i [-intencional] admeten aquests sintagmes

²⁰ Aquesta classificació es correspondria, de manera general, amb la de Kallulli (2006a, 2006b). Així, els arguments externs [+humà] i [+intencional] es correspondrien amb els [+intencionalitat] i [+causa] de Kallulli. En canvi, els arguments externs [+humà] i [-intencional], i [-humà], es correspondrien amb els [+causa] de Kallulli, que recordem que hipotetitzava que el nucli verbal pot tenir dos o només un tret. Els datius causants, que són [+humà] i [-intencional] correspondrien, en Kallulli, als arguments que presenten el tret [+intencionalitat] esborrat a causa de la morfologia no activa, i, doncs, que són només [+causa].

preposicionals, tot i que no comparteixen el tret d'intencionalitat (cf. (20a-b)). En canvi, els arguments externs [-humà] i els datius causants ([+humà], però [-intencional]) no els accepten, tot i que no comparteixen el tret [$\pm$ humà] (cf. (20c-d)).

- (20) a. En Joan va rompre intencionadament la televisió amb un martell.
 b. En Joan va rompre sense voler la televisió amb un martell.
 c. #El vent va rompre sense voler la televisió amb un martell.
 d. #A en Joan se li va rompre la televisió amb un martell.

La conclusió de Schäfer (2008) és la divisió dels arguments externs en quatre tipus:

- (21) a. Tipus I: [+humà], [+intencional], [+instrument]
 b. Tipus II: [+humà], [-intencional], [+instrument]
 c. Tipus III: [-humà], [-intencional], [-instrument]
 d. Tipus IV: [+humà], [-intencional], [-instrument]
 (Schäfer, 2008: 100)

Els tres primers tipus corresponen als diferents arguments externs que hem vist que poden tenir les construccions transitivocausatives. El quart correspon al datiu causant involuntari. I, com hem comprovat, els dos primers s'oposen als dos segons. Segons la hipòtesi de Schäfer (2008), aquesta classificació té com a clau de volta el concepte d'*agentivitat*. Així, segons l'autor, els arguments externs del tipus I i II són [+agentiu] i els podem anomenar *agents*. En canvi, els arguments externs del tipus III i IV són [-agentiu] i els podem anomenar *causes*. Com es pot observar, una assumpció important de l'autor és que la intencionalitat no és una característica definitòria de l'*agentivitat*, és a dir, que podem trobar agents que actuen de manera no intencionada (tipus II).

A més a més, la partició es basa en les diferents maneres com un esdeveniment de canvi es combina amb l'entitat que el causa. Així, els arguments externs de tipus I i II s'introdueixen, segons l'autor, mitjançant una projecció *Voice*_{AGENT}, mentre que els arguments externs de tipus III ho fan mitjançant una projecció *Voice*_{CAUSE}. Per la seva banda, per als datius causants l'autor assumirà la proposta de Cuervo (2008) en el sentit que es projecten en la posició d'especificador d'un nucli aplicatiu.²¹ Segons Schäfer (2008), els arguments que donen suport a aquesta hipòtesi, i actuen en contra de la proposta de Kallulli (2006a, 2006b), són precisament que el datiu causant també pot aparèixer amb inacusatius no alternants, que no projecten un nucli *v* i, doncs, no poden legitimar un argument extern en la posició canònica d'aquests, la d'especificador del nucli de la projecció *Voice*. Així mateix, el comportament dels adjunts instrumentals, els quals no es legitimen en el context dels datius de causa no intencionada, també donaria suport a aquesta hipòtesi, segons l'autor. Finalment, el fet que el concepte de *no intencionat* tenguí diferents interpretacions (cf. Ganenkov, Maisak & Merdanova, 2008),²² i també que aquest tipus

²¹Segons Schäfer (2008), tot i que aquest nucli aplicatiu no es pronuncia en anglès, sí que ho fa en les llengües romàniques mitjançant el clític que dobra l'argument extern.

²²Aquestes diferents lectures, segons Ganenkov, Maisak & Merdanova, serien les tres següents (cf. (i-iii)):

(i) El participant afecta el pacient accidentalment, sense adonar-se'n.

de construccions siguin marcades interlingüísticament, serien arguments que reforçarien la hipòtesi que els datius no causants no combinen amb l'esdeveniment com els altres arguments externs (és a dir, via una projecció *Voice*).

Així doncs, en aquest apartat hem analitzat les diferents interpretacions que s'han donat a les construccions anticausatives amb l'afegit d'un datiu lliure per part de diferents autors que han tractat aquest fenomen. Hem comprovat que les interpretacions són diferents i, fins i tot, contradictòries entre si. Les interpretacions teòriques que els autors han proposat per explicar les diferències empíriques també són divergents.

A continuació analitzarem el comportament de les construccions anticausatives que incorporen el clíctic *se* respecte de l'adjunció d'un datiu lliure en llengua catalana (cf. 5.2.1). També analitzarem com es comporten respecte d'aquest datiu lliure afegit les construccions anticausatives que no prenen el clíctic pronominal (cf. 5.2.2) i altres construccions, com ara els verbs de canvi d'estat agentius o de causa externa (cf. 5.2.3). Finalment, revisarem les propostes explicatives que hem pogut exposar en aquest apartat i també analitzarem les conseqüències de l'anàlisi feta pel que fa a la presència de CAUSA en els predicats anticausatius (cf. 5.3).

5.2 Anàlisi de les dades en català: construccions anticausatives i un datiu afegit

5.2.1 El datiu amb les anticausatives marcades

5.2.1.1 Amb els verbs de canvi d'estat de causa inespecificada

Comencem analitzant la construcció de (22), amb un verb anticausatiu prototípic que es construeix amb el clíctic pronominal *se*:

(22) A en Joan se li ha romput el cotxe.

Certament, (22) sembla tenir totes dues interpretacions que s'han indicat per a aquestes construccions, tant la d'afectació com la de causa no intencionada.

Així doncs, segons la interpretació d'afectació, aquesta construcció pot tenir un significat en què el cotxe és d'en Joan (i en aquest sentit el datiu seria una mena de datiu possessiu) i que l'avaria l'ha perjudicat:

- (ii) El participant, involuntàriament, permet que qualche cosa passi per no fer suficient esforç per evitar-ho.
- (iii) El participant, finalment, i amb gran esforç, aconsegueix fer quelcom inesperat.
Si apliquen aquestes tres lectures a una oració com la de (iv), obtindriem les tres interpretacions de (v-vii):
- (iv) En Joan va obrir la porta.
- (v) En Joan va obrir la porta sense adonar-se'n, perquè, per exemple, en passar li va fer una colzada.
- (vi) Després de subjectar infructuosament la porta perquè no s'obris a causa del vent, la porta es va obrir i, doncs, en Joan la va obrir accidentalment.
- (vii) Molta gent havia intentat obrir la porta; en Joan ho va intentar de nou i, amb molt d'esforç, però inesperadament, després que ja no s'esperés, ho va aconseguir.

(23) S'ha romput el cotxe d'en Joan i en Joan és l'afectat negativament.

Tanmateix, la construcció també sembla poder tenir el significat que el datiu (en Joan) és el causant involuntari de l'avaría del cotxe:

(24) En Joan ha romput el cotxe sense voler.

Hem vist tanmateix (cf. taula 5.1), que diferents autors ofereixen diferent interpretació a aquest tipus de construccions. En primer lloc, per exemple, Fernández-Soriano (1999) destaca que les construccions anticausatives marcades en espanyol només tenen una interpretació de causa no intencionada. Per la seva banda, Schäfer (2008), parlant de les llengües romàniques, considera que aquest tipus de construccions poden tenir totes dues interpretacions. I finalment, segons Cuervo (2008), la interpretació d'un datiu en construccions causatives (siguin transitives o anticausatives) és de datiu afectat, tot i que aquesta interpretació suposa també la de causa no intencionada, per la qual cosa podem pensar que l'autora considera que aquestes construccions tenen totes dues interpretacions, de manera simultània o paral·lela. Tanmateix, recordem que Cuervo manté dos nuclis aplicatius diferents per a la legitimació del datiu afectat i el datiu amb significat de causa no intencionada. Per tant, les dues lectures no poden ser simultànies, sinó alternatives.²³

Segons les dades que hem vist a (23-24), les dades del català s'ajusten més a la hipòtesi de Schäfer, ja que sembla que les dues interpretacions són possibles en les construccions anticausatives amb un datiu lliure. Tanmateix, cal aprofundir més en aquestes construccions per comprovar si és exactament així.

Amb aquesta intenció, hem presentat aquest tipus de construccions a diferents informants per tal que ens comentessin la possibilitat de les dues interpretacions o lectures. Tots aquests informants han coincidit que la lectura preferida és clarament la d'afectació. És a dir, posats davant d'una construcció com la de (22), tots els informants han coincidit a indicar que interpreten fàcilment que el datiu és l'afectat. Així, tots constataren que la construcció es podia entendre fàcilment en el sentit que en Joan conduïa el cotxe i que una avaría inesperada feia que el cotxe deixés de funcionar. D'aquesta manera, en Joan es veia perjudicat, ja que la imatge mental que se'ls acudia era en Joan a un costat de la carretera esperant de solucionar el problema.

Preguntats per la interpretació de causa no intencionada, és a dir, per la possibilitat que la construcció es pugui interpretar en el sentit que en Joan és el causant involuntari de l'avaría del cotxe, tots els informants coincideixen a dir que certament és una interpretació possible, però que és forçada. Cal fer-la explícita, segons els informants. És a dir, per a accedir a la segona lectura els parlants necessitaven sempre una major concreció del context. Així, només si se'ls deia que era possible que en Joan conduís de manera maldestra i que això hauria pogut provocar l'avaría en el cotxe, acceptaven també aquesta segona lectura. És a dir, intuïtivament la interpretació per defecte és la d'afectació. I no

²³Recordem que, segons aquesta autora, com hem vist, existeixen tres tipus de nuclis aplicatius, que són els que legitimarien els datius en aquest tipus de construccions.

més si es contextualitza el datiu com la causa no intencionada del canvi d'estat, aquesta interpretació es fa accessible, com, per exemple, afegint un adjunt del tipus *sense voler* (cf. (24)).

En aquest sentit, podríem dir que en català les construccions anticausatives marcades a les quals s'afegeix un datiu s'interpreten amb una lectura en què el datiu és afectat, tot i que una lectura del datiu com a causa no intencionada també és possible. No és exactament la interpretació que proposa Cuervo (2008), ja que no és que la interpretació de datiu afectat es pugui reinterpretar amb una lectura en què el datiu és la causa no intencionada del canvi d'estat. Per la informació que ens forneixen els nostres informants, la interpretació de causa no intencionada només és accessible si es fa explícita. És a dir, les dues interpretacions són, de qualche manera, asimètriques. La lectura d'afectació és accessible per defecte i no suposa que també s'interpreti la construcció amb el significat de causa no intencionada. Per contra, quan la lectura de causa no intencionada es fa explícita, els informants segueixen interpretant la lectura d'afectació. És a dir, es pot entendre que en Joan és el causant involuntari de l'avaria que ha sofert el cotxe, però aleshores també és un afectat de manera negativa.

Per tant, podem dir que la lectura d'afectació és la més prominent, i que no cal que inclogui la lectura de causa involuntària. Tanmateix, la lectura de causa involuntària sempre serà paral·lela a una lectura d'afectació, ja que es donaran conjuntament.

Comprovem a continuació que les dues lectures són possibles. Per a això, adjuntem a la construcció un adverbial que destaquï la lectura d'afectació (*per si sol / tot sol*) o la de causa involuntària (*sense voler*).

Amb el primer es vol indicar que el procés s'ha desenvolupat pel seu propi compte, sense la intervenció de cap causa o força externa, com hem vist en el capítol en què hem analitzat aquest adjunt (cf. capítol 4.2). Aquest adjunt, per tant, hauria de ser incompatible amb l'expressió d'una causa en què també hi estigui involucrada l'entitat en datiu, encara que sigui de manera involuntària. Amb el segon es vol indicar que el causant ha actuat involuntàriament. Atès que en la construcció amb datiu es pot entendre que aquest és la causa del procés de canvi d'estat, el fet que un adjunt que expressa la involuntarietat sigui legitimat per la construcció no ens ha de semblar estrany. Tanmateix, sí que ens ho ha de semblar que en aquestes construccions es pugui expressar que el datiu ha actuat voluntàriament o amb alguna finalitat específica, ja que en aquest cas seria un causant voluntari.

- (25) a. A en Joan se li va rompre el cotxe per si sol.
 b. A en Joan se li va rompre el cotxe sense voler.

Com podem comprovar, totes dues construccions es veuen com a naturals en català. Aquest fet donaria suport al fet que tant la interpretació d'afectació com de causa involuntària són possibles en llengua catalana (amb l'asimetria respecte de totes dues que hem expressat més amunt). L'adjunt *per si sol* destaca l'acceptabilitat de la lectura d'afectació. Si el procés s'ha dut a terme sense la intervenció de cap causa, o sense que es vulgui expressar el causant, ja que cognitivament entenem que tots els esdeveniments tenen una causa, encara que no calgui fer-la explícita, aquest fet reforça la lectura en què el datiu és

afectat positivament o negativament pel canvi d'estat expressat. En canvi, l'adjunt *sense voler* expressa que el causant ha estat involuntari. Per aquest motiu, en aquests casos la lectura que es reforça és aquella en què el datiu s'interpreta com a causa involuntària.²⁴

Observem ara, però, la construcció següent, i demanem-nos per què ens produeix estranyesa.

- (26) #A en Joan se li va rompre el cotxe per si sol perquè va menar massa temps sense canviar de marxa.

En aquesta construcció, a l'adjunt que destaca que el procés s'ha produït internament, sense la intervenció de cap causa o força externa, això és, a l'adjunt *per si sol*, s'hi afegeix una clàusula causal, el subjecte de la qual és coreferent amb el datiu. Per tant, es denota que aquest és el causant, en aquest cas involuntari, de l'esdeveniment indicat, la qual cosa contradiu el significat aportat per l'adjunt. Tanmateix, la construcció causal és possible si l'adjunt *per si sol* és substituït per l'adjunt *sense voler*, que destaca precisament una lectura de causa involuntària.

- (27) a. A en Joan se li va rompre el cotxe perquè va menar massa temps sense canviar de marxa.
b. A en Joan se li va rompre el cotxe sense voler perquè va menar massa temps sense canviar de marxa.

En el primer cas, el motiu és clarament que sense cap adjunt les dues lectures o interpretacions són possibles. Aleshores, una clàusula que expressi la causa, sempre que sigui compatible amb la idea d'involuntarietat, s'ha de llegir de manera natural. En el segon cas, la lectura també es veu com a natural, atès que no hi ha cap incompatibilitat semàntica entre l'adjunt que destaca que la causa és involuntària i l'adjunt en forma de clàusula que expressa aquesta causa. En tots dos casos, la interpretació també pot ser de datiu afectat.

Què passa, però, si el datiu no és coreferent amb el subjecte de la clàusula causal? És a dir, què passa si afegim a la construcció un causant que no sigui el datiu, sinó una causa externa, agentiva o no? Com podem comprovar a (28a-b), la construcció amb una causa externa es veu compatible amb la lectura d'afectació, cosa que calia esperar, atès que defenssem que la interpretació per defecte d'aquestes construccions és la d'afectació. Aleshores, l'expressió de la causa externa només reforça aquesta lectura d'afectació. A (28a) el subjecte de la clàusula causal és no agentiu, mentre que a (28b) tant pot ser-ho com no.²⁵

²⁴Ja hem destacat més amunt (cf. capítol 4.2), que l'adjunt *per si sol*/*per si mateix* és compatible amb una causa no agentiva, però no amb una causa agentiva. Es podria discutir, però, si ens aquestes construccions hi ha realment una causa agentiva. Recordem que, segons Schäfer (2008), la intencionalitat no és una característica definidora de l'agentivitat.

²⁵A més a més, en les construccions de (28a-b) no podem interpretar, tal com indica Kallulli (2004), que la causa immediata estigui mediatitzada pel datiu, si es considera que l'entitat que denota actua:

- (i) A en Joan se li va rompre el cotxe perquè la carretera estava en molt mal estat.
(≠ En Joan va causar (involuntàriament o voluntàriament) que el cotxe es rompés quan va menar per una carretera que estava en molt mal estat.)

Tanmateix, un causant extern produeix estranyesa pragmàtica si fem destacar la lectura de causa involuntària amb l'adjunció de *sense voler* (28c-d). El motiu és evident: si indiquem un causant extern no podem expressar alhora que el datiu és causant involuntari.

- (28) a. A en Joan se li va rompre el cotxe perquè la carretera estava en molt mal estat.
 b. A en Joan se li va rompre el cotxe perquè li van pegar un cop.²⁶
 c. #A en Joan se li va rompre el cotxe sense voler perquè la carretera estava en molt mal estat.
 d. #A en Joan se li va rompre el cotxe sense voler perquè li van pegar un cop.

Així doncs, en les construccions anticausatives amb un datiu podem afegir també una clàusula causal en què el subjecte no sigui coreferent amb el datiu. És a dir, és possible afegir una causa externa no agentiva. Ara bé, aquesta possibilitat no es dóna si volem destacar la lectura de causa involuntària del datiu mitjançant un adjunt específic. En la nostra interpretació, aquests fets reforcen que la interpretació per defecte de les construccions anticausatives amb un datiu ha de ser la d'afectació.

Aquesta lectura d'afectació es legitima tant quan no hi ha cap adjunt com si hi ha un adjunt que en destaquí la lectura o si afegim a la construcció una clàusula que expressi la causa del canvi d'estat. En canvi, la lectura de causa involuntària és evident només si es destaca d'alguna manera, amb un adjunt o una clàusula causal amb el subjecte coreferent amb el datiu. Tanmateix, aquesta lectura resulta estranya si el subjecte de la clàusula causal no és coreferent amb el datiu o també si es destaca que aquest és la causa involuntària mitjançant un adjunt.

Per altra banda, la construcció anticausativa amb un datiu és incompatible amb un adjunt que expressi voluntarietat o amb una clàusula final, que demana que el causant del canvi d'estat sigui agentiu i que hagi actuat, per tant, de manera intencionada:

- (29) a. #A en Joan se li va rompre el cotxe voluntàriament / a posta.
 b. #A en Joan se li va rompre el cotxe perquè volia cobrar l'assegurança.

Evidentment, tampoc no es legitima una construcció anticausativa amb un datiu lliure si s'hi afegeix un complement que indica l'instrument, ja que qui maneja l'instrument ha de ser un argument agentiu:

²⁶ Evidentment, (28b) sonaria estranya semànticament si hi volguéssim afegir l'adjunt que destaca que el procés s'ha esdevingut sense cap causa externa (*per si sol*). En aquest cas, l'expressió d'aquest adjunt és incompatible amb l'expressió d'una causa externa que pot ser agentiva (*cf.* (ia). Tanmateix, no creiem que amb (28a) aquesta estranyesa es produís. El cas segurament es deu al fet que *la carretera*, el subjecte de la clàusula causal, no fa cap activitat per produir l'avaria en el cotxe, sinó que es tracta d'una situació estativa (el mal estat de la carretera) la que ha provocat l'avaria del cotxe. Si afegim a la construcció un adjunt que destaquí que el procés de canvi d'estat és intern a l'objecte que el pateix, sembla que la causa externa s'ha d'interpretar com la causant de l'inici del procés de canvi, no del canvi complet, que es pot interpretar com a intern a l'objecte que el sofreix (*cf.* (ib):

(i) a. #A en Joan se li va rompre el cotxe per si sol perquè li van pegar un cop.
 b. ?A en Joan se li va rompre el cotxe per si sol perquè la carretera estava en molt mal estat.

(30) #A en Joan se li va rompre el cotxe amb un martell.

Finalment, també podem comprovar com funcionen les dues interpretacions quan s'afegeix a la construcció un adjunt que expressi no que el datiu n'és la causa involuntària, sinó que ha actuat en contra que el procés s'esdevingués:

- (31) a. En Joan va intentar evitar-ho, però se li va rompre el cotxe.
 b. #En Joan va intentar evitar-ho, però se li va rompre el cotxe sense voler / perquè va menar de manera inadequada / per cobrar l'assegurança.

La construcció de (31a) destaca que la lectura d'afectació és natural amb aquest tipus de construcció concessiva afegida a la construcció anticausativa amb el datiu. I per altra banda, com podem veure a (31b), aquesta estructura concessiva és incompatible amb una lectura en què s'intenti destacar que el datiu va actuar involuntàriament o de manera voluntària.

Precisament pel fet que la construcció es pot interpretar en el sentit que el datiu és la causa involuntària del procés de canvi d'estat que expressa el predicat, és d'esperar que aquest datiu hagi de ser prototípic, és a dir, que hagi de ser [+humà]. Així ho podem comprovar comparant les construccions de (32) a continuació.

- (32) a. A en Joan se li va rompre la finestra.
 b. En Joan va rompre la finestra.
 c. #Al vent se li va rompre la finestra.
 d. El vent va rompre la finestra.

A (32a-b) podem comparar una construcció causativa amb un subjecte agentiu amb la construcció anticausativa amb el datiu lliure. Totes dues sonen naturals, tot i que en la construcció amb datiu ja hem vist que la interpretació no pot ser de datiu agentiu, sinó només de causant involuntari. En canvi, a (32c-d) podem comparar una construcció causativa amb un subjecte amb paper temàtic CAUSA, ja que no és animat. Tot i que aquesta construcció és possible, no ho és la corresponent anticausativa amb un datiu que representi aquest argument amb paper CAUSA.

Tanmateix, més amunt (*cf.* (11c)), hem observat una construcció recollida per Cuervo (2008), que ara repetim traduïda al català, en què sí que trobem un datiu [-animat]:

(33) A la taula se li va rompre una pota.

O posem també aquests altres exemples:

- (34) a. Al cotxe se li va rompre la direcció.
 b. Al cotxe se li va rebentar una roda.

Aquestes construccions són diferents, almenys en part, de la construcció que hem esmentat més amunt (*cf.* (32c)). A (34), evidentment, no es pot interpretar el datiu com a causa no intencionada de l'esdeveniment de canvi d'estat. Només es pot interpretar d'algun manera que el datiu és un objecte afectat:

- (35) a. #El cotxe va rompre la direcció (sense voler).
 b. En Joan va rompre la direcció del cotxe (sense voler).
 c. #El cotxe va rebentar la roda.
 d. En Joan va rebentar la roda del cotxe (sense voler).

Com podem veure, el datiu en realitat està en una relació mereològica, una relació d'un tot amb les seves parts. Per tant, podem interpretar que es tracta d'un datiu possessiu.

De tota manera, podem fer aquesta mateixa interpretació en els casos anteriors en què el datiu era afectat. Així, en el cas de (22), que ara repetim com a (36a), quan interpretem el datiu com a afectat, la interpretació per defecte, en realitat es tracta d'un datiu possessiu, com ja hem destacat més amunt (cf. (23)):

- (36) a. A en Joan se li ha romput el cotxe.
 b. S'ha romput el cotxe d'en Joan.

A partir d'aquestes dades, doncs, podríem concloure que les construccions anticausatives marcades amb clíctic reflexiu a les qual s'afegeix un datiu poden tenir dues interpretacions. Per una banda, una interpretació en què el datiu és afectat per l'esdeveniment de canvi d'estat. Aquesta interpretació es correspon amb una construcció en què el datiu funciona com a posseïdor de l'objecte afectat.

Per altra banda, la segona interpretació d'aquestes construccions és aquella en què el datiu és la causa no intencionada de l'esdeveniment de canvi d'estat. Aquesta interpretació no és accessible si no es fa explícita mitjançant algun adjunt que la destaquï.

Si la construcció és amb un datiu [–animat], l'única interpretació possible és la primera. El datiu, aleshores, s'entén que manté una relació de part-tot amb l'objecte afectat. L'objecte afectat és una part del tot que constitueix el datiu.

Facem un pas endavant més i analitzem a continuació una construcció en què l'objecte afectat és una possessió inalienable de l'individu a què es refereix el datiu:

- (37) A en Joan se li va rompre el braç.

En aquest cas, contràriament a la relació entre *cotxe* i *Joan* en les construccions de (36), la relació entre *braç* i *Joan* és una relació de part-tot, similar a la relació que s'estableix entre el datiu [–animat] i l'objecte afectat en les construccions de (34).

De nou sembla, però, que es poden entendre les dues lectures, de causa involuntària o d'afectació, com es pot comprovar si afegim a la construcció una clàusula causal en què el subjecte és coreferent o no amb el datiu:

- (38) a. A en Joan_i se li va rompre el braç perquè $\emptyset$ _i va caure per les escales.
 b. A en Joan_i se li va rompre el braç perquè una biga_j li_i va caure a sobre.

De tota manera, aquesta és una visió superficial, ja que si analitzem amb més deteniment la construcció de (38a), ens adonarem que la lectura privilegiada és la d'afectació. Tot i que el subjecte de la clàusula causal sigui coreferent amb el datiu, no s'entén que aquest sigui el responsable involuntari de la rompuda del seu braç. En aquest cas, ens sembla que la causa s'atribueix més a l'esdeveniment en si (la caiguda) que no al datiu. Per tant, la lectura d'afectació, tot i la clàusula causal en què el subjecte és coreferent amb el datiu, esdevé molt més prominent. Sembla com si cognitivament no puguem entendre que una persona sigui la causant involuntària d'una acció que afecta el seu mateix cos de manera negativa.

Fixem-nos que això passa fins i tot si el subjecte de la clàusula causal és agentiu:

- (39) A en Joan_i se li va rompre el braç perquè $\emptyset$ _i va colpejar amb força la paret de manera voluntària.

Certament, el subjecte de la clàusula causal és AGENT. Aquest fet queda patent amb l'adjunt que indica que l'acció és voluntària. Tot i així, pensem que la primera lectura, la lectura prioritària, és la d'afectació. En aquest sentit, podem interpretar de nou que és l'esdeveniment, el copejament, la causa de la rompuda. És a dir, tot i que queda clar que en Joan va colpejar la paret de manera voluntària, és com si realment la seva intenció no fos la de rompre's el braç. Per tant, la interpretació de l'oració, en tot cas, encara que el subjecte de la clàusula causal fos agentiu, seria que el datiu és causa involuntària, és a dir, que no tenia intenció de fer-se mal tot i que colpegés la paret de manera voluntària.

De fet, més amunt (cf. (29)) hem destacat que aquest tipus de construccions sonen estranyes amb una clàusula que expressi que el datiu ha actuat com a causant voluntari o amb una clàusula final:

- (40) a. #A en Joan se li va rompre el braç perquè se'l volia rompre.
 b. #A en Joan se li va rompre el braç per cobrar una indemnització.

Que la lectura d'afectació és sempre prioritària és més clar en construccions en què el verb que expressa el canvi d'estat és un procés natural:

- (41) A en Joan se li van congelar els dits.

La lectura d'afectació és, en aquest cas, molt clara, com demostra aquesta construcció del DIEC2 (s.v. congelar):

- (42) Se li van congelar els dits i n'hi van haver d'amputar dos.

En aquests casos, la lectura de causa involuntària sembla menys acceptable:

- (43) A en Joan_i se li van congelar els dits perquè Ø_i va quedar colgat dins la neu després d'una allau (i n'hi van haver d'amputar dos).

En aquesta construcció podem comprovar que, tot i que el subjecte de la clàusula causal és coreferent amb el datiu, no s'interpreta que aquest sigui el causant involuntari de la congelació. És clarament l'esdeveniment de quedar colgat dins la neu, i el fred resultant, el que causa la congelació. Per tant, la lectura és clarament d'afectació.

A més, amb una clàusula causal amb un subjecte agentiu coreferent amb el datiu, la lectura de causa involuntària queda bloquejada per una anomalia pragmàtica, com ja hem destacat més amunt. Per tant, l'única lectura possible és la d'afectació:

- (44) #A en Joan_i se li van congelar els dits sense voler perquè Ø_i els va posar durant mitja hora entre gel (i n'hi van haver d'amputar dos).

En aquesta construcció el subjecte de la clàusula causal actua voluntàriament, per la qual cosa podem dir que rep paper temàtic AGENT. Però l'adjunció de *sense voler*, que destaca la lectura de causa involuntària, és contradictòria amb una lectura en què es dona a entendre que el datiu ha actuat voluntàriament. Tanmateix, no s'interpreta que el causant de la congelació dels dits sigui en Joan, sinó el fred del gel.²⁷ Per obtenir una interpretació de causa no intencionada convé, com hem vist en els casos anterior, subratllar aquest fet amb algun adjunt que ho especifiqui:

- (45) A en Joan se li van congelar els dits sense voler.

Si es vol remarcar la voluntarietat de la congelació la construcció esdevé estranya:

- (46) #A en Joan se li van congelar els dits a posta perquè els va posar durant mitja hora entre gel.

Aquestes reflexions són vàlides per als diferents verbs de canvi d'estat que es construeixen en la variant intransitiva amb el clític *se*. Vegem alguns altres exemples:

²⁷ Aquest comportament ha de tenir relació amb el fet que el verb *congelar*, tot i que participa de l'alternança causativa, és un verb que restringeix molt els elements que poden fer de subjecte en la construcció causativa. El mateix DDLC indica que el subjecte de la construcció causativa ha de ser el fred o algú mitjançant el fred. És a dir, tot i haver un subjecte que pot ser [+humà], sempre actua amb l'ajut del fred per poder congelar qualsevol cosa, com podem comprovar a (i):

(i) En Joan va congelar la carn.

És clar que en Joan va congelar la carn perquè la va ficar dins del congelador, no perquè tengui les propietats adequades per dur a terme aquest esdeveniment de canvi d'estat. En aquest sentit, hem de recordar la *Direct Causation Condition*, segons la qual l'argument d'un verb transitiu pot fer de subjecte si representa una causa directa de l'esdeveniment expressat per l'arrel i el seu argument, sense que hi hagi entitats intermèdies del mateix tipus que el causant o el causat, i que, si n'hi ha cap, aquesta sigui considerada com una condició que possibilita el canvi i no com una causa que intervé en el canvi (cf. capítol 1.2.1.3 i també la revisió que en fem en el capítol 6). Fins i tot sembla que la construcció corresponent a la causativa no és anticausativa, sinó una passiva perifràstica, com defensem en el capítol 2.

(ii) La carn es va congelar (= la carn va ser congelada.)

- (47) a. A en Joan se li va infectar la ferida.
 b. [A Rafel Nadal] El partit se li va complicar de sortida.
<http://goo.gl/JfVxdW>
 c. Quan se li va apagar la força física que portava de Lió, de casa seva, Abidal semblava un vulgar defensa.
www.elperiodico.cat/ca/noticias/esports/print-942210.shtml
 d. [Al britànic Lewis Hamilton] Se li va incendiar el Mercedes a causa d'una fuga de benzina.
<http://goo.gl/EBo6Dy>
 e. A causa del repòs, a més, se li va agreujar una patologia crònica de tipus reumàtic.
<http://goo.gl/wQQFv6>

En tots aquests casos podem comprovar que la lectura preferida és la d'afectació. En els casos en què s'expressa una causa aliena al datiu, l'única interpretació possible és la d'afectació (47d-e). Tanmateix, en els casos en què no s'esmenta una causa (47a-b), la interpretació podria ser també de causa no intencionada si es fes explícita aquesta causa:

- (48) a. A en Joan se li va infectar la ferida perquè no en va tenir cura.
 b. A en Rafel Nadal se li va complicar el partit de sortida perquè no jugava amb la intensitat acostumada.

A continuació comprovem totes les característiques indicades en construccions amb un altre verb de canvi d'estat prototípic.

- (49) A en Joan se li va enfonsar el vaixell.
- (50) a. A en Joan se li va enfonsar el vaixell sense voler.
 b. A en Joan se li va enfonsar el vaixell (per si sol).
- (51) a. A en Joan se li va enfonsar el vaixell perquè aquest tenia una via d'aigua provocada per la tempesta.
 b. A en Joan_i se li va enfonsar el vaixell perquè $\emptyset_i$ va menar-lo sense voler contra un escull.
 c. #A en Joan_i se li va enfonsar el vaixell perquè $\emptyset_i$ va menar-lo a posta contra un escull.
- (52) #A en Joan se li va enfonsar el vaixell per si sol perquè va menar-lo contra un escull.
- (53) a. En Joan va intentar evitar-ho, però se li va enfonsar el vaixell (perquè aquest tenia una via d'aigua provocada per la tempesta).
 b. #En Joan va intentar evitar-ho, però se li va enfonsar el vaixell perquè va menar-lo contra un escull.

En les construccions de (50) podem observar que tant l'adjunt *per si sol* com l'adjunt *sense voler* queden legitimats. Com hem indicat més amunt, el primer destacaria la lectura

d'afectació, mentre que el segon, la de causa involuntària. Tot i això, com hem destacat, l'adjunt que ressalta la lectura d'afectació no és necessari per facilitar aquesta lectura, que és la no marcada, la que es realitza per defecte. En canvi, l'adjunt *sense voler* és necessari per destacar la lectura de causa involuntària, ja que sense l'afegitó de l'adjunt la lectura normal seria la d'afectació.

Per altra banda, a (51) recreem el comportament d'aquesta construcció amb la lectura de causa involuntària. Com hem indicat, la lectura d'afectació és la lectura per defecte, i si hi afegim una clàusula causal amb una causa externa, aquesta lectura queda reforçada. Així, a (51a) podem comprovar que el datiu no és coreferent amb l'argument causant de l'esdeveniment que s'expressa (*la tempesta*). Aleshores, la lectura d'afectació és l'única que es legitima. No podem entendre que el datiu és causant involuntari de l'esdeveniment de canvi d'estat perquè ja se n'indica un altre, de causant.

A (51b) comprovem que la lectura de causa involuntària es pot fer avinent si el subjecte de la clàusula causal és coreferent amb el datiu. Així, en aquesta construcció destaquem que el datiu involuntàriament va actuar de manera que va provocar l'esdeveniment de canvi d'estat. Ara bé, a (51c) observem que quan es destaca que l'actuació del subjecte ha estat agentiva, és a dir, amb voluntarietat, la construcció no es veu com a acceptable. Quan el subjecte de la clàusula causal, encara que sigui coreferent amb el datiu, és CAUSA (actua sense voluntarietat, com destaca l'adjunt *sense voler*), la construcció queda perfectament legitimada. S'entén com una construcció en què el datiu és la causa involuntària (però també l'afectat, recordem-ho) de l'esdeveniment de canvi d'estat. En canvi, quan el subjecte de la clàusula causal és AGENT (com queda reforçat per l'adjunt *a posta*, que destaca que el subjecte ha actuat voluntàriament), la construcció amb el datiu sona estranya.

A (52) comprovem que fer coincidir l'adjunt que destacaria la lectura d'afectació (*per si sol*) amb una clàusula causal que destacaria la lectura de causa no intencionada fa que la construcció soni també estranya semànticament.

Finalment, a (53) tornem a comprovar que la lectura d'afectació és compatible amb una construcció concessiva que destaquí que el datiu va intentar evitar l'esdeveniment de canvi (53a). En canvi, la lectura de causa no intencionada no és compatible amb l'afegitó d'aquesta construcció concessiva (53b).

La construcció anticausativa amb un datiu també és possible amb datius no animats:

(54) Al disc dur se li va corrompre una taula de partició.

Continuen sent possibles en aquest cas tant la lectura d'afectació com la de causa no intencionada? Ja hem comentat més amunt que, en aquest tipus de construcció, no podem entendre que el datiu sigui la causa no intencionada. Només podem entendre que el datiu és afectat. A més, com indicàvem, observem que la relació entre el datiu i el TEMA és mereològica, en el sentit que *la taula de partició* és una part del *disc dur*.

Un aspecte que és important de destacar és que la construcció amb un datiu sembla tenir les mateixes restriccions que veïem en l'alternança causativa (cf. capítol 2.2).

Així, en primer lloc hem de comprovar que un mateix verbs no sempre admet aquesta construcció:

- (55) a. En Joan va rompre el cotxe.
 b. A en Joan se li va rompre el cotxe.
 c. El cotxe es va rompre.
- (56) a. En Joan va rompre el rècord mundial de salt de perxa.
 b. #A en Joan se li va rompre el rècord mundial de salt de perxa.
 c. #El rècord mundial de salt de perxa es va rompre.
- (57) a. En Joan va rompre la seva promesa.
 b. #A en Joan se li va rompre la seva promesa.
 c. #La seva promesa es va rompre.

Aquesta asimetria, en el sentit que un mateix verb pot legitimar la construcció amb un datiu afegit depenent de l'argument que funciona com a TEMA de l'esdeveniment de canvi d'estat és similar a la que trobàvem en parlar de l'alternança causativa.

Fixem-nos que, tot i que el verb *rompre* és un verb que participa de l'alternança causativa, segons la semàntica de l'objecte de la construcció transitiva no pot alternar. Aleshores, tampoc no permet la construcció amb un datiu adjunt.

En tots els casos podem indicar que la construcció amb el datiu es veu com a no natural. Vet aquí alguns exemples dels que indicàvem aleshores (*cf.* capítol 2.2):

- (58) a. En Joan va animar la redacció d'una declaració.
 b. #La redacció de la declaració es va animar.
 c. #A en Joan se li va animar la redacció d'una declaració.
- (59) a. En Joan va lesionar els interessos de l'empresa.
 b. #Els interessos de l'empresa es van lesionar molt greument.
 c. #A en Joan se li van lesionar els interessos de l'empresa molt greument.
- (60) a. En Joan va perdre la memòria.
 b. #La memòria es va perdre.
 c. #A en Joan se li va perdre la memòria.

Aleshores comentàvem que, segons Schäfer (2009), l'explicació d'aquest fenomen és que el coneixement del món fa que l'esdeveniment descrit per aquestes construccions es vegi com a possible només amb un argument extern agentiu.

Segons això, en aquestes construccions el datiu s'hauria d'entendre com a causant voluntari, per la qual cosa no sona gaire natural. En aquestes construccions l'argument representat pel datiu s'ha de poder entendre com a afectat i, simultàniament, com a causa no voluntària.

Que aquesta construcció no permeti un datiu que s'interpreti com a agentiu s'adiu amb el que hem esmentat més amunt, en el sentit que la construcció no permet adjunts que indiquin voluntarietat o clàusules finals, ja que destaquen precisament que el datiu ha de ser la causa agentiva.

Tanmateix, aquesta no és l'única restricció de l'afegitó d'un datiu en construccions anticausatives. També podem observar que hi ha verbs que aparentment participen de l'alternança causativa i es construeixen amb el clític *se* en la forma intransitiva, que no la legitimen:

- (61) a. En Joan va agilitzar els tràmits.
 b. Els tràmits es van agilitzar.
 c. #A en Joan se li van agilitzar els tràmits.
- (62) a. En Joan va decebre la seva amiga.
 b. La seva amiga es va decebre.
 c. #A en Joan se li va decebre l'amiga.

L'explicació és que, en aquestes construccions, l'argument extern de la construcció causativa ha de ser un AGENT, per la qual cosa la construcció intransitiva s'entén més aviat com de passiva pronominal i no com a anticausativa. Es tracta, doncs, de verbs d'arrel agentiva que, per tant, no admeten la incorporació d'un datiu que indiqui la causa, ja que en aquestes construccions l'argument extern no pot aparèixer tampoc en forma d'adjunt introduït amb *per*.

Així doncs, amb les construccions anticausatives que prenen el clític pronominal *se* hem pogut comprovar que l'afegitó d'un datiu té una lectura bàsica d'afectació, tot i que també pot tenir una lectura de causa involuntària, que es veu, però, com a secundària, ja que s'ha de fer avinent d'alguna manera, com per exemple amb un adjunt que la destaqüi o amb una clàusula causal amb el subjecte coreferent amb el datiu. Quan aquesta lectura de causa involuntària es fa avinent, hem vist que la lectura d'afectació és també possible.

Hem provat també que a les construccions amb datiu hi podem afegir una clàusula causal. En aquest cas, la interpretació és diferent depenent de si el subjecte de la clàusula és coreferent o no amb el datiu. Si el subjecte no és coreferent, s'entén que l'esdeveniment de canvi té una causa externa i, doncs, només s'activa la lectura d'afectació. En canvi, la lectura de causa involuntària no és possible, ja que precisament entra en contradicció pragmàtica amb el fet que s'indiqui que l'esdeveniment té una altra causa externa. En canvi, si el subjecte de la clàusula causal és coreferent amb el datiu, legitimen tant la lectura d'afectació com la de causa involuntària. El mateix passa amb la legitimació d'una estructura concessiva que expressi precisament que el datiu ha actuat per evitar l'esdeveniment de canvi d'estat. En aquest cas, la lectura d'afectació és acceptable, però no la lectura de causa involuntària.

També hem mostrat que les construccions anticausatives amb un datiu que és coreferent amb el subjecte de la clàusula causal no legitimen un adjunt que indiqui voluntarietat o un adjunt que expressi finalitat o un instrument, ja que en aquests casos s'entén

que el subjecte és agentiu. Tot i això, en aquests casos tampoc és possible la lectura d'afectació, per la qual cosa podem entendre que les dues lectures, encara que la d'afectació sigui per defecte, són paral·leles. Finalment, també hem destacat alguns casos en què el datiu és [-animat]. Hi defensàvem que el datiu es veu com a possessiu.

Per tant, la lectura d'afectació és preferent sobre la lectura de causa involuntària. Però en tots els casos es pot entendre que la relació entre datiu i l'objecte afectat és de possessió.

5.2.1.2 *Amb els verbs de canvi d'estat de causa interna*

Pel que fa als verbs de canvi d'estat de causa interna, recordem que en el capítol 2.3.1 hem comprovat que també participen de l'alternança causativa, tot i que presenten restriccions pel que fa a les entitats que poden fer de subjecte en la variant causativa, i que la majoria incorporen el clíctic pronominal *se* en la variant anticausativa.

Amb aquest tipus d'arrels, la construcció amb un datiu lliure també és possible. Tanmateix, sembla com si també es donés la mateixa asimetria que hem mostrat amb les variants anticausatives dels verbs de canvi d'estat de causa inespecificada: la lectura d'afectació és prioritària. En qualsevol construcció amb un datiu afegit a la construcció anticausativa, s'entén que el datiu és afectat.

- (63) a. #En Joan ha corcat les dents.
 b. La falta de neteja li ha corcat les dents.
 c. Les dents s'han corcat.
 d. A en Joan se li han corcat les dents.

A (63), comprovem el comportament sintàctic d'un verb de canvi de causa interna. Com ja hem comentat en el seu moment, la construcció transitiva amb un subjecte agentiu no sembla acceptable (cf. (63a)), tot i que amb altres subjectes, que no denoten la causa directa de l'esdeveniment, sinó les circumstàncies que l'afavoreixen, la construcció sembla més natural (cf. (63b)). A (63c) podem trobar la construcció anticausativa i a (63d) la construcció amb un datiu lliure, que sembla perfectament natural.

En aquesta construcció la interpretació del datiu és d'afectat. En aquest sentit, en Joan és l'afectat negativament pel fet que les dents se li hagin corcat. També seria possible la interpretació en què el datiu és el causant involuntari si es força amb una construcció causal en què el subjecte és coreferent amb el datiu. No ens sembla tan accessible la interpretació de causant involuntari si hi afegim l'adjunt *sense voler*, com hem provat abans amb les construccions amb verbs de causa inespecificada:

- (64) a. A en Joan se li han corcat les dents perquè mai no se les ha cuidat.
 b. ?A en Joan se li han corcat les dents sense voler.

Segurament, el que passa a (64b) és que es produeix una estranyesa pragmàtica. La conceptualització d'un esdeveniment com el de *corcar-se una dent* no deu incloure el fet que algú ho hagi fet volent. Per tant, indicar que s'ha fet sense voler sembla una redundància informativa. És a dir, l'adjunt aniria contra la màxima de quantitat de Grice. Sem-

bla com si l'expressió d'un esdeveniment en què algú actua per perjudicar-se a si mateix entrés en contradicció amb la conceptualització del món. En principi, ningú no actua per fer-se mal a si mateix. Recordem que més amunt (cf. (40 i 46)), a propòsit dels verbs *rompre* i *congelar*, ja hem comprovat que la construcció amb una clàusula causal que indica que l'entitat denotada pel datiu ha actuat voluntàriament és estranya i que la interpretació preferida és la d'afectació. Allà indicàvem que cognitivament sembla com si no poguem entendre que una persona sigui la causant involuntària o voluntària d'una acció que l'afecta a si mateixa d'una manera negativa.

Contràriament, amb un predicat com *rompre un cotxe* l'adjunció d'un adjunt *sense voler* es llegeix com a perfectament natural. En aquest cas, la conceptualització és que podem rompre algun objecte que ens pertany sense voler. Esdeveniments d'aquest tipus es veuen com a perfectament possibles i l'expressió que s'ha fet sense voler és informativament significativa i no gens redundant.

De tota manera, és interessant destacar el fet que el verb *corcar* no admet una entitat [+humà] com a argument extern en la construcció causativa, però admet aquesta mateixa entitat com a causant involuntària en una construcció amb què es coreferent amb un datiu afegit. Això es deu sens dubte al fet que, en la construcció causativa un argument extern [+humà] s'entén com a agentiu. Amb verbs de canvi de causa interna hem esmentat que només es permet un argument agentiu en certs casos, que hem justificat a partir de la *Direct Causation Condition*, tot i que en el capítol 6 revisarem aquesta interpretació.

En aquest cas hem de suposar, per altra banda, que l'expressió no produeix estranyesa pragmàtica perquè la informació sí que és pertinent i informativa. No es tracta, en la nostra opinió, del mateix cas que quan s'afegeix un adjunt *sense voler*. En aquest últim cas parlàvem de redundància informativa. En canvi, a (64a) la informació no és redundant. Tothom conceptualitza que el causant d'aquest esdeveniment ha de ser involuntari. Però, remarcar que l'esdeveniment resulta d'una actitud indolent per part d'aquest causant sí que és informatiu.

De tota manera, en la construcció de (65) podem comprovar que l'adjunció de *sense voler*, que destacaria una lectura de causa involuntària, tampoc no es veu com a natural quan l'argument TEMA no es refereix a una part del cos de l'entitat denotada pel datiu, sinó a una entitat posseïda. En canvi, sí que podem forçar la interpretació de causa involuntària afegint una clàusula causal:

- (65) a. ?A en Joan se li han corcat els mobles de fusta sense voler.
 b. A en Joan se li han corcat els mobles de fusta perquè no els va untar amb gasoil.

Això demostraria que, amb verbs de canvi de causa interna, destacar la involuntarietat de l'acció del datiu es veu com a informativament redundant i, per tant, l'afegit d'un adjunt del tipus *sense voler* produeix estranyesa. Tanmateix sí que es pot forçar una lectura de causa involuntària mitjançant l'adjunció d'una clàusula causal. La interpretació que es veu com a natural en totes les ocasions és la d'afectació, és a dir, aquella en què l'entitat designada pel datiu s'entén com a perjudicada o beneficiada per l'esdeveniment.

De tota manera, també es pot destacar que l'entitat representada pel datiu no ha actuat voluntàriament, sinó precisament a la contra, és a dir, que l'entitat ha actuat voluntàriament per tal que l'esdeveniment de canvi no succeís:

- (66) Tot i que ha anat moltes vegades al dentista per evitar-ho, a en Joan se li han corcat les dents.

En aquest cas, no creiem que es pugui entendre que l'entitat en datiu sigui causant involuntària, ja que en realitat es va esforçar perquè l'esdeveniment no tengués lloc. Creiem que en aquests casos l'entitat s'ha d'entendre només com a afectada. Així, el datiu no pot tenir el sentit de causa no intencionada, sinó que la causa és interna a l'argument TEMA.²⁸

Així doncs, sembla que amb els verbs de canvi d'estat de causa interna podem construir l'esdeveniment destacant que el datiu no n'és la causa. L'ús d'una estructura concessiva²⁹ sembla eliminar la possibilitat d'una lectura de causa no intencionada, perquè força una lectura en què és alguna propietat de l'argument TEMA la que ha provocat el canvi d'estat. És a dir, la conceptualització de l'esdeveniment que fa el parlant no és que en Joan hagi fet corcar les dents de manera no intencionada (per exemple perquè no se les ha netejat), cosa que seria una incoherència, sinó que les dents es van corcar, fins i tot encara que en Joan actués activament per evitar-ho, perquè alguna cosa interna a les dents ho va possibilitar.³⁰

Aquest fet reforça la idea que la interpretació bàsica de la construcció amb un datiu és la d'afectació, mentre que la lectura de causa no voluntària s'ha de forçar pel context o pot ser contradita per aquest context.

A continuació podem trobar alguns altres exemples de l'afegit d'un datiu lliure amb verbs de canvi de causa interna dels que hem inclòs a la taula 2.3:

²⁸En verbs que participen de l'alternança, però que no es construeixen amb el clíctic pronominal, podem trobar casos paral·lels a aquest:

- (i) a. A en Joan li va augmentar el colesterol.
b. Tot i que va seguir un règim estricte per evitar-ho, a en Joan li va augmentar el colesterol.

En aquests casos, el datiu sembla que només es pot interpretar com a afectat i no com a causa no intencionada.

²⁹O d'un adverbi o una locució adverbial que forci una interpretació de causa no intencionada, com ara en les construccions següents:

- (i) a. A en Joan li va bullir la llet sense voler.
b. A en Joan li van florir les roses sense voler.

³⁰Sembla que aquesta interpretació no és possible quan adjuntem una construcció concessiva o la locució adverbial *sense voler* a una construcció anticausativa amb un verb de canvi d'estat de causa inespecificada:

- (i) Tot i que va intentar evitar-ho, a en Joan se li van rompre les ulleres.

En aquest cas, no es pot interpretar que una característica interna de les ulleres hagi provocat que aquestes es rompessin, evitant així una interpretació de causa involuntària. Es pot interpretar que les ulleres s'han romput i que en Joan és el causant involuntari, tot i la concessió (per exemple, perquè li han caigut). En aquest sentit, doncs, la concessió s'adreça a la conseqüència de l'acció involuntària que ha provocat finalment la rompuda de les ulleres (*Tot i que va intentar que no li caiguessin, a en Joan se li van rompre les ulleres*). En canvi, en les construccions amb verbs de causa interna la concessió s'ha d'interpretar com que l'agent no ha pogut fer res per evitar l'esdeveniment (que es desenvolupa a causa de les característiques internes de l'objecte). Això explicaria que en aquestes construccions l'ús de la concessió o de la locució adverbial *sense voler* no forcin la lectura de causa no intencionada com en les construccions anticausatives marcades.

- (67) a. A en Joan se li han podrit totes les taronges.
 b. #En Joan ha podrit les taronges.
- (68) a. A en Daniel se li han rovellat tots els ganivets.
 b. #En Daniel ha rovellat els ganivets.
- (69) a. A l'enamorat se li va mustiar la rosa abans de lliurar-la a l'estimada.
 b. #L'enamorat va mustiar la rosa.

Ara bé, quan la construcció causativa amb un verb de canvi de causa interna es veu acceptable amb un argument extern [+humà], sembla que l'afegitó d'un datiu lliure no es legitima:

- (70) a. El pagès va assecar les figues.
 b. #Al pagès se li han assecat les figues.
- (71) a. En Joan ha pansit les olives.
 b. #A en Joan se li han pansit les olives.

Com hem indicat més amunt (cf. (58-60)), en els casos en què l'argument extern de la construcció causativa era AGENT s'impossibilitava la construcció amb un datiu lliure, perquè el datiu s'hauria d'entendre com a causant voluntari. Es dona, per tant, una contradicció entre el fet que l'argument extern de les construccions (70-71) s'entengui com a agentiu, encara que no sigui una causa directa, i que pugui interpretar-se com a causant involuntari. De tota manera, en aquests casos tampoc no es pot interpretar la lectura d'afectació.

Aquest fet es pot entendre de dues maneres diferents. Per una banda, que la lectura d'afectació i la de causa involuntària són simultànies i deriven de la mateixa estructura sintàctica. O, per altra banda, es pot argumentar que les construccions amb un datiu lliure són incompatibles amb les construccions causatives que no permeten una construcció anticausativa alternant, és a dir, amb construccions causatives l'equivalent intransitiu de les quals s'entén com de passiva pronominal.

Com a conclusió d'aquest apartat, hem vist que les construccions anticausatives dels verbs de canvi d'estat de causa interna que prenen el clíctic pronominal *se* presenten una petita diferència respecte de les construccions amb verbs de causa inespecificada. En aquest sentit, hem comprovat que destacar la lectura de causa involuntària mitjançant, per exemple, l'adjunció de *sense voler* es veu com a informativament redundant, la qual cosa produeix que les construccions que duen aquest adjunt es vegin com a estranyes semànticament.

Per altra banda, quan a la construcció amb el datiu se li afegeix una clàusula concessiva, que denota que l'esdeveniment de canvi d'estat ha ocorregut fins i tot a pesar dels esforços de l'entitat denotada pel datiu, es destaca una lectura de canvi intern. Així doncs, tot i els esforços de l'entitat denotada, les propietats internes de l'argument TEMA són suficients per donar lloc al canvi d'estat.

En canvi, en la resta de característiques hem pogut comprovar que el comportament dels verbs de canvi de causa interna és similar al dels verbs de canvi de causa inespecificada quan se'ls afegeix un datiu. És a dir, la lectura per defecte és la d'afectació, tot i que també es pot entendre la de causa involuntària. I a més, quan l'argument extern de la construcció causativa és agentiu, l'adjunció del datiu no es legitima. Hem explicat, com en el cas de les construccions amb verbs de canvi de causa inespecificada, que això es pot deure al fet que les dues lectures provenen de la mateixa estructura sintàctica o que, en aquests casos, la construcció no és anticausativa sinó de passiva pronominal.

5.2.2 *El datiu amb les anticausatives no marcades*

Per a l'anàlisi del comportament de les construccions anticausatives que no prenen el clíctic pronominal a què s'ha afegit un datiu lliure, hem de tenir en compte, com hem vist, el nombre molt reduït d'aquests verbs (cf. capítol 3.2.2). De fet, entre els que clarament no prenen el clíctic pronominal, i que són de causa inespecificada, hi ha *augmentar* i *disminuir* i *baixar* i *pujar*, tot i que aquests dos darrers són més aviat verbs inacusatius de canvi de lloc, com assenyalàvem en el capítol indicat. Analitzem, doncs, dues construccions amb datiu lliure amb dos d'aquests verbs:

- (72) a. A en Joan li va augmentar el colesterol.³¹
 b. Al jugador li va baixar la cotització (després dels mals resultats del seu equip).

En primer lloc, comprovem que tampoc no permeten l'aparició del clíctic pronominal *se*:

- (73) a. #A en Joan se li va augmentar el colesterol.
 b. #Al jugador se li va baixar la cotització.

Per una altra part, les dues construccions de (72) tenen, d'una manera ben clara també, el significat d'afectació. És a dir, tant en la primera com en la segona, el significat és que el datiu és l'afectat negativament pel procés expressat pel predicat. Així, a (72a) entenem que en Joan veu la seua salut perjudicada i, per tant, n'és l'afectat. A (72b) també entenem que el jugador és afectat pel fet que la cotització li ha baixat després dels mals resultats de l'equip en què juga.

Aquesta lectura sembla també molt clara. Però, tot i així, el que ens hem de demanar és si també és possible la lectura de causa no intencionada amb aquestes construccions. Així, doncs, analitzem més detingudament les construccions de (74), amb els mateixos verbs:

³¹A partir d'una cerca a Internet podem trobar un sol cas d'ús pronominal d'aquest verb en aquesta construcció:

(i) En passar el temps se li va augmentar la quantitat d'alcohol fins al doble de la seva concentració
http://ca.wikipedia.org/wiki/Braunschweiger_Mumme

No es tracta, però, d'una construcció anticausativa. En realitat es tracta d'una construcció de passiva pronominal amb datiu, que més aviat sembla un datiu possessiu. Aquest datiu es caracteritza perquè no és un argument del verb i expressa afectació (cf. Todolí, 2002: 1393). Així doncs, la construcció equivaldria a 'En passar el temps, la quantitat d'alcohol (de la cervesa) va ser augmentada al doble de la seva concentració'.

- (74) a. A en Joan li va augmentar l'autoestima (perquè va treure molt bons resultats en els exàmens).
 b. Al jugador li va baixar la cotització (perquè va jugar molt malament tres partits seguits).

En aquests casos, sembla que una lectura de causa no intencionada és també possible. De fet, aquestes construccions, com veiem a (74), també permeten l'adjunció d'una clàusula causal en què el subjecte és coreferent amb el datiu. Així doncs, es pot entendre perfectament que el datiu és el causant involuntari del canvi d'estat, gràcies a l'acció que s'expressa en la clàusula causal.

Tanmateix, aquesta lectura ens sembla paral·lela a la d'afectació. És a dir, entenem que en Joan o el jugador són causants involuntaris de l'augment de l'autoestima o de la baixada de cotització (a causa dels seus actes), però també entenem que són afectats positivament o negativament pel procés expressat.

I podem comprovar també que, amb aquest tipus de verbs, l'adjunt adverbial *sense voler* no produeix estranyesa pragmàtica. De fet, ha de ser perquè la conceptualització del món entén que qualcú pot intentar augmentar la seva autoestima o la seva cotització de manera voluntària. Per tant, indicar explícitament que es fa de manera involuntària no és redundant semànticament, com veiem que passava amb els verbs de canvi de causa interna. De tota manera, hem de recordar que aquests verbs són també de causa inespecificada.

- (75) a. A en Joan li va augmentar l'autoestima sense voler.
 b. Al jugador li va baixar la cotització sense voler.

Per altra banda, l'afegitó a la construcció amb el datiu d'un adjunt que indiqui que s'ha actuat de manera voluntària no és acceptable, ja que, com hem vist abans, el significat de causa involuntària entra en contradicció amb l'expressió d'una voluntat de dur a terme l'esdeveniment:

- (76) a. #A en Joan li va augmentar l'autoestima perquè volia aconseguir sortir amb aquella al·lota.
 b. #Al jugador li va baixar la cotització perquè volia cobrar més (i per això va jugar molt bé tres partits seguits).

Per tant, és clar que en aquestes construccions la lectura per defecte, quan se'ls afegeix un datiu lliure, és la d'afectació: l'entitat és l'afectada pel canvi d'estat. Una lectura de causa involuntària també és possible, però només s'interpreta si es destaca la causa i, així i tot, en aquests casos també s'entén la lectura d'afectació. Per tant, el comportament d'aquest tipus de verbs és similar al dels verbs de causa inespecificada quan prenen el clíctic pronominal en la variant anticausativa.

Pel que fa als verbs de canvi de causa interna, també hem pogut comprovar que la majoria alternen i que ho fan amb la incorporació del clíctic pronominal *se*. Tanmateix, a la taula 2.3 hem pogut indicar alguns verbs que es construeixen sense el clíctic. Són els casos dels verbs *brotar*, *brostar*, *florir*, *germinar* i *fermentar*. Hem de recordar, però, que aquests

verbs es construeixen també la major part de vegades únicament de manera intransitiva, per la qual cosa és difícil de trobar-los en contextos causatius.

Analitzem alguns exemples de construccions amb aquests verbs:

- (77) a. Les roses han florit.
 b. #El jardiner ha florit les roses.
 c. Al jardiner li han florit les roses.³²
- (78) a. El vi va fermentar correctament.
 b. #L'enòleg ha fermentat el vi.
 c. A l'enòleg li va fermentar el vi.
- (79) a. Les llavors van germinar i van donar lloc a roses esplendoroses.
 b. #El jardiner va germinar les llavors.
 c. Al jardiner li van germinar les llavors i van néixer els rosers.

Com en els altres casos que hem vist amb verbs de canvi d'estat de causa interna que prenen el clíctic *se*, la interpretació de les construccions amb el datiu afegit és d'afectació, tot i que també es poden interpretar en el sentit de causa involuntària. Això ho demostraria l'adjunció d'una clàusula causal en què el subjecte és coreferent amb el datiu. Tanmateix, en aquestes construccions l'adjunt *sense voler* no sembla produir estranyesa pragmàtica, com vèiem que passava amb els verbs de canvi d'estat de causa interna que incorporen el clíctic pronominal *se*:

- (80) a. Al jardiner li han florit els rosers sense voler / perquè en va tenir una atenció especial.
 b. A l'enòleg li ha fermentat el vi sense voler / perquè va controlar el procés en tot moment.
 c. Al jardiner li van germinar les llavors sense voler / perquè li van caure dins del camp preparat.

Així doncs, en aquest cas trobem una petita diferència entre les construccions amb verbs de canvi d'estat de causa interna quan es construeixen amb l'afegit d'un datiu lliure. Quan els verbs incorporen el clíctic pronominal, l'adjunció de *sense voler* produeix estranyesa pragmàtica perquè la informació és redundant semànticament. En canvi, l'adjunció de *sense voler* amb verbs que no prenen el clíctic es veu més natural. Tanmateix, és curiosa aquesta diferència. L'explicació podria estar, però, en la conceptualització dels esdeveniments. En l'anàlisi dels verbs que prenen el clíctic pronominal hem usat el verb *corcar* com a exemple. En canvi, aquí els verbs usats són *florir*, *fermentar* i *germinar*. El verb

³²A Internet també trobem un cas d'ús pronominal d'aquest verb en aquesta construcció:

(i) A n'Alexander Fleming se li van florir les taronges i va poder desenvolupar la penicil·lina.
<http://www.vilaweb.cat/catalunyanord/forums/detall/829423/septicemia.html>

Segons el DIEC2 (s.v. florir), amb l'accepció de 'una cosa, cobrir-se de floridura', aquest verb és intransitiu pronominal.

corcar és un verb que no accepta fàcilment un subjecte [+humà]. Tanmateix, la conceptualització de l'esdeveniment ens fa veure que la intervenció d'un causant [+humà], encara que sigui com a facilitador, tampoc no és possible. Per aquest motiu, difícilment es pot expressar que algú involuntàriament desencadena l'esdeveniment de canvi. D'aquí l'estranyesa amb l'adjunt *sense voler*.

En canvi, els verbs *florir*, *fermentar* i *germinar*, encara que difícilment es poden construir amb un subjecte [+humà], sí que es poden conceptualitzar de manera que algú faciliti les condicions per tal que l'esdeveniment de canvi tenguí lloc. Així, qualcú pot sembrar les flors i aquestes floriran. O algú pot tenir cura de les condicions adequades per tal que el vi pugui fermentar o que les llavors puguin germinar. En aquest sentit, que es destaquí que aquesta entitat [+humà] ha actuat involuntàriament no es percep com a estrany.

Per tant, en realitat l'estranyesa de l'adjunció de l'adverbial *sense voler* amb els verbs de canvi d'estat de causa interna depèn més aviat de la conceptualització de l'esdeveniment denotat pel predicat.

Tornant als exemples de (80), podem comprovar també que, en algunes de les clàusules causals (cf. 80a i 80b), podem indicar que el subjecte coreferent amb el datiu actua de manera voluntària. Per exemple, a (80a) el jardiner té cura voluntàriament dels rosers fins que aquests arriben a florir, i a (80b) l'enòleg també té cura del procés de fermentació del vi de manera voluntària, fins aconseguir que aquest fermenti. En canvi, no es produeix una contradicció amb la lectura de causa involuntària. És a dir, que s'expressi que els subjectes coreferents amb el datiu actuen de manera intencionada i voluntària no presenta cap tipus de contradicció amb la lectura de causa involuntària.

Això es deu, sense cap dubte, al fet que la voluntarietat dels subjectes no s'entén respecte del desenvolupament de l'esdeveniment expressat pel predicat, sinó que la voluntarietat s'entén respecte de l'establiment de les condicions òptimes per tal que l'esdeveniment tenguí lloc. És a dir, que en aquestes construccions el subjecte coreferent amb el datiu actua com un AGENT, però no és la causa directa de l'esdeveniment. Per tant, aquests subjectes s'entenen més aviat com a causants indirectes voluntaris. Sembla que els processos naturals que expressen els predicats d'aquestes construccions només es poden entendre com a desenvolupats d'una manera natural, que pot ser facilitada per un factor extern. Així, el fet que els rosers floreixin és la conseqüència d'una acció voluntària del jardiner. Però no és una conseqüència directa de l'acció de l'entitat.

Per tant, la conceptualització dels esdeveniments permetria que es pogués entendre que una entitat ha actuat voluntàriament, però que, en no ser la causa directa del procés de canvi d'estat, també pugui participar en una construcció com a datiu, les lectures normals del qual són d'afectació i de causant involuntari.

Per altra banda, pel que fa als verbs de adjectivalització construïts amb el prefix *en-*, podem comprovar que no permeten la construcció amb un datiu lliure. Ens referim a verbs de adjectivalització com *envermellir*, *empal·lidir*, *emmalaltir*, etc. En el capítol 2.3.1 hem comprovat que aquests verbs no solen participar de l'alternança causativa i que en la construcció intransitiva apareixen normalment sense el clíctic pronominal *se*, tot i que és cert que n'hi ha

algun que hi sol aparèixer (*engreixar*, per exemple), amb el clític (cf. taula 2.2). La variant causativa d'aquests verbs s'ha de construir amb el verb *fer*.

- (81) a. Na Maria ha envermellit.
 b. En Joan / El comentari d'en Josep ha fet envermellir na Maria.
 c. #A na Maria li ha envermellit en Joan / el comentari d'en Josep.
- (82) a. Na Maria ha empal·lidit.
 b. En Joan / La notícia ha fet empal·lidir na Maria.
 c. #A na Maria li ha empal·lidit en Joan / la notícia.
- (83) a. Na Maria ha emmalaltit.
 b. En Joan / Un virus ha fet emmalaltir na Maria.
 c. #A na Maria li ha emmalaltit en Joan / un virus.

De fet, en aquestes construccions *a na Maria* és un complement en acusatiu i no en datiu, tot i que la construcció causativa s'ha de fer també amb el verb causatiu *fer*:

- (84) a. A na Maria l'ha fet envermellir el comentari d'en Josep.
 b. A na Maria l'ha fet empal·lidir la notícia.
 c. A na Maria l'ha fet emmalaltir un virus.

En aquestes construccions, *a na Maria* s'entén com a afectada i no com a causant involuntària. Es tracta de construccions que no són equivalents a les construccions amb datiu lliure. Recordem que en aquestes últimes existeix una mena de relació de possessió entre el datiu i l'objecte TEMA. Així, en una construcció com *A en Joan se li va rompre el cotxe*, entenem que el cotxe és possessió d'en Joan i que, per això mateix, en Joan és afectat.

Així doncs, pel que fa als verbs que no prenen el clític pronominal en la variant anticausativa, hem pogut observar que el seu comportament, quan se'ls afegeix un datiu, és similar al dels verbs que prenen el clític. La lectura per defecte és la d'afectació, tot i que també es pot fer avinent una lectura de causa involuntària. Hem discutit breument també la diferència entre els verbs de canvi de causa interna pel que fa a l'adjunció de l'adverbial *sense voler* amb el datiu. En aquest cas, l'afegitó d'aquest adjunt produeix estranyesa quan el verb pren el clític, però no quan el verb no el pren. Aquesta estranyesa no l'hem observada amb els exemples usats en aquest apartat. Hem justificat aquesta diferència a partir de la conceptualització dels esdeveniments en un o altre verb.

5.2.3 El datiu amb construccions que no alternen

Hem comprovat què passa amb els verbs que participen de l'alternança causativa, tant si són de causa inespecificada com de causa interna, tant si prenen un clític pronominal com si no el prenen, quan se'ls afegeix un datiu lliure. Tanmateix, comprovem què passa amb altres verbs de canvi d'estat, concretament amb els verbs de canvi d'estat agentius o

de causa externa, els quals, com hem vist, no participen de l'alternança causativa o ho fan molt difícilment.

Amb verbs de tipus agentiu, que requereixen que el subjecte causant tengui paper temàtic AGENT, sembla que aquesta construcció no és possible. A continuació tenim alguns exemples amb verbs d'aquestes característiques:

- (85) a. #A en Joan se li va assassinar l'amiga.
 b. #A en Joan se li va afinar el piano.³³
 c. #A en Joan se li va apel·lar la decisió.

Però cercant a Internet també podem trobar alguna construcció amb aquests verbs que contradiu el fet que és una construcció no possible amb verbs agentius:

- (86) El fiscal no firmà l'expedient d'expropiació de la Punta perquè no *se li va acreditar* l'intent de citació a l'afectat.
<http://goo.gl/OH8vlg>

De tota manera, hem d'interpretar aquesta construcció com de passiva pronominal, de manera coherent amb el que hem defensat en el sentit que en les construccions causatives amb un subjecte AGENT, la construcció intransitiva corresponent s'ha d'entendre com de passiva pronominal i no com a anticausativa:

- (87) El fiscal no firmà l'expedient perquè no li va ser acreditat l'intent de citació a l'afectat.

Per altra banda, comprovem que amb verbs de causa externa, la construcció amb el datiu és més habitual:

- (88) a. A en Joan se li va adulterar la cocaïna.
 b. A en Joan se li va generalitzar la infecció.

Tanmateix, les dues construccions no semblen paral·leles. A (88a), el significat sembla de passiva pronominal, mentre que a (88b) sembla més aviat que ens referim a un procés intern, per la qual cosa en aquest cas pareix que el predicat *generalitzar una infecció* funciona més aviat com un verb de canvi d'estat de causa interna. Això no faria sinó confirmar la flexibilitat de les arrels de ser concebudes amb diferent significat segons l'argument que les acompanya:

³³Segons el DIEC2, aquest verb també es pot usar de manera intransitiva pronominal, amb el significat de 'fer més fi, més delicat'. Aquest diccionari posa els exemples de "Afinar-se la pell. Afinar-se un vi, un licor" o "Afinar-se els costums d'una persona". De fet, a Internet també trobem dos exemples d'aquest verb amb un datiu lliure.

(i) a. ...i la cara *se li va afinar*...
<https://books.google.es/books?isbn=8497912764>
 b. El llatí *se li va afinar*, es va empassar la teologia talment s'havia empassat la geometria descriptiva.
http://issuu.com/celsona/docs/celsona_870_web

- (89) a. A en Joan se li va adular la cocaïna (= A en Joan li va ser adularada la cocaïna ← Algú va adular la cocaïna a en Joan).
 b. A en Joan se li va generalitzar la infecció (≠ A en Joan li va ser generalitzada la infecció ← Algú va generalitzar la infecció a en Joan).

Comprovem aquests altres exemples, extrets d'Internet, amb verbs d'aquest tipus. En la nostra opinió també es tracta de construccions de passiva pronominal i, doncs, equivalents semànticament a construccions de passiva perifràstica:

- (90) a. La població iraquiana es va lliurar d'un dictador però *se li va destruir* el país.
www.llibertat.cat
 b. ...a l'òvul se li va destruir prèviament el nucli
<http://goo.gl/j2iFyQ>
 c. ...se li va ajornar el desnonament un mes.
<http://goo.gl/crMvVM>
 d. ...se li va frustrar la intenció inicial.
<http://goo.gl/xvwVxy>

Així doncs, podem comprovar que els verbs agentius no legitimen l'afegitó d'un datiu lliure i que, en cas que el legitimin, sembla més aviat que es tracta de construccions de passiva pronominal, com defensem que s'han d'interpretar les construccions intransitives corresponents a causatives amb subjecte agentiu.

5.3 Conclusions

En aquesta capítol hem analitzat les construccions anticausatives dels verbs de canvi d'estat qual se'ls afegeix un datiu lliure. Per una banda, hem comprovat el comportament dels verbs de canvi d'estat que en la variant anticausativa afegeixen el clític pronominal *se i*, per l'altra, aquells que no l'afegeixen. En cada cas hem analitzat els verbs de causa inespecificada i posteriorment els verbs de canvi de causa interna.

El que destaca de tota l'anàlisi és que la lectura del datiu quan s'afegeix a totes aquestes construccions és d'afectació: l'entitat denotada pel sintagma datiu s'entén que és l'afectada per l'esdeveniment de canvi expressat pel verb. Hem indicat també que és possible una lectura de causa involuntària, és a dir, una lectura en què s'entén que el datiu és el responsable involuntari de l'esdeveniment. Tot i això, sempre hem destacat que la lectura per defecte és la d'afectació, ja que la lectura de causa involuntària és secundària i s'ha de fer avinent mitjançant algun recurs. El millor recurs és afegir una clàusula causal en què el subjecte sigui coreferent amb l'entitat denotada pel datiu o l'adverbial *sense voler*. De tota manera, hem destacat l'asimetria entre totes dues construccions. Així, la lectura de causa involuntària implica la d'afectació, però no a l'inrevés.

Per destacar la possibilitat de totes dues lectures hem usat l'adjunció d'adverbials com *per si sol*, per destacar la lectura d'afectació, i *sense voler*, per destacar la lectura de causa involuntària. De tota manera, aquesta conclusió general requereix de ser refinada.

Així, hem analitzat la interpretació del datiu quan s'afegia a la construcció una clàusula causal, tant si el subjecte d'aquesta era coreferent amb el datiu com si no ho era. I, fins i tot, també hem analitzat la interpretació quan aquest subjecte era agentiu.

Amb l'afegit d'una clàusula causal es reforça la lectura de causa involuntària. Per aquest motiu, aquestes clàusules són incompatibles amb l'adjunt *per si sol*, però acceptables amb l'adjunt *sense voler*. Tanmateix, quan la clàusula causal no té un subjecte coreferent amb el datiu i, per tant, s'indica una causa externa d'una manera molt més clara, l'acceptabilitat dels adverbials és just a l'inrevés: la construcció és compatible amb *per si sol* i incompatible amb *sense voler*. A més a més, en cas que el subjecte de la clàusula sigui agentiu la construcció és incompatible amb tots dos adjunts.

El que també queda clar és que un datiu lliure és incompatible amb una clàusula final o un complement que indiqui l'instrument, ja que aquests adjunts requereixen d'un argument agentiu i, per tant, es produeix una contradicció entre la lectura de causa involuntària del datiu amb la lectura del datiu com a agent voluntari.

Hem analitzat també algunes construccions en què el complement de datiu és poc prototípic i denota una entitat [-animat]. En aquest cas, l'única lectura possible és la d'afectació i s'entén que hi ha una relació mereològica entre el datiu i l'argument TEMA.

Per altra banda, també hem pogut veure que en l'afegit del datiu lliure es poden observar restriccions semblants a les que s'observaven pel que fa a la participació en l'alternança. Així, algunes arrels que admeten l'adjunció del datiu quan es combinen amb alguns arguments TEMA, no l'admeten en canvi combinades amb alguns altres arguments. L'explicació, com passava aleshores, és que les arrels s'entenen en aquests contextos com a arrels agentives, arrels l'argument extern de les quals ha de ser AGENT. Aquestes arrels no admeten aquesta construcció, com tampoc no alternaven.

Quan hem analitzat els verbs de canvi d'estat de causa interna, hem comprovat que la lectura per defecte de les construccions amb un datiu segueix essent la d'afectació. Però, hem destacat una petita diferència amb les construccions amb arrels de causa inespecificada. Amb els verbs de canvi de causa interna, segons la nostra intuïció lingüística, l'adjunció de *sense voler* es veu estranya. Ho hem atribuït al fet que en aquests casos l'esdeveniment s'interpreta com un procés natural i, per tant, remarcar que el datiu ha actuat de manera involuntària es veu superflu. És a dir, la conceptualització d'aquests esdeveniments de canvi de causa interna ja suposa que el datiu ha actuat sense voluntarietat, ja que l'esdeveniment es produeix normalment a partir de causes naturals o és degut a causes internes a l'entitat TEMA. Tanmateix, com hem vist en analitzar alguns verbs de canvi d'estat de causa interna que no prenen el clíctic pronominal, si el datiu es pot entendre com a facilitador de l'esdeveniment de canvi, encara que no com a causa directa, sí que es legitima l'adjunt *sense voler*. En la nostra opinió es tracta d'una observació important, perquè la diferència s'interpreta exclusivament a causa del coneixement del món dels parlants.

També hem indicat que en els verbs de canvi d'estat de causa interna, podem destacar la lectura de causa involuntària si afegim a la construcció una clàusula causal. I fins i tot podem afegir-hi una construcció concessiva en què es destaquï no que el datiu ha actuat involuntàriament, sinó que fins i tot ha actuat voluntàriament per tal que l'esdeveniment

no es produís. Certament en aquest últim cas no podem dir que el datiu és una causa involuntària. Aquests fets demostren que en les construccions amb verbs de canvi de causa interna la lectura de causa involuntària és més difícilment accessible, mentre que la d'afectació és sempre una lectura bàsica.

Amb aquests verbs de canvi d'estat de causa interna hem analitzat, en el capítol 2.3.2, la possibilitat de subjectes agentius a partir de la *Direct Causation Condition*. En aquest capítol hem vist que les arrels que permetien un subjecte agentiu en la construcció causativa no permeten la construcció amb un datiu lliure. Com hem indicat més amunt, en els casos en què l'argument extern de la construcció causativa és AGENT s'impossibilita la construcció amb un datiu lliure, perquè el datiu s'hauria d'entendre com a causant voluntari.

També hem analitzat l'afegitó d'un datiu lliure amb verbs que participen de l'alternança però no prenen el clíctic pronominal *se* en la variant anticausativa. Els resultats de l'anàlisi són semblants als que hem indicat fins ara: la lectura d'afectació és la bàsica i la lectura de causa involuntària del datiu requereix que d'alguna manera es faci activa. La manera més normal és amb l'afegitó d'una clàusula causal amb el subjecte coreferent amb el datiu.

També hem comprovat que, amb verbs de causa interna, en la clàusula causal el subjecte coreferent amb el datiu pot ser agentiu, és a dir, que es pot remarcar que actua voluntàriament. Tanmateix, aquest fet no és contradictori amb la lectura de causa involuntària del datiu. El motiu és que el datiu no s'entén com la causa directa de l'esdeveniment de canvi. Aleshores, la voluntarietat s'entén respecte d'establir les condicions òptimes per tal que l'esdeveniment de canvi tenguí lloc. Però, tanmateix, la conceptualització interpreta que el canvi s'esdevé per causes internes a l'argument TEMA. De tota manera, respecte dels verbs de canvi de causa interna hem pogut comprovar que els verbs deadjectivals construïts amb el prefix *en-* (com *emmalaltir*, *empal·lidir*, etc.), que difícilment participen de l'alternança i que normalment es construeixen sense el clíctic pronominal, no es poden construir amb un datiu lliure, ja que l'entitat afectada és en acusatiu i no en datiu.

Finalment, en analitzar l'afegitó del datiu en construccions amb verbs que no alternen, hem vist que aquest verbs no admeten aquestes construccions o, en tot cas, s'interpreten com de passiva pronominal. Les construccions causatives, per la seva banda, només admeten una lectura d'afectació, ja que la causa de l'esdeveniment ja és explícita.

Si comparem la nostra anàlisi amb la que hem resumit en la taula 5.1, en aquest mateix capítol, podem comprovar que hi ha algunes diferències. En primer lloc, la nostra anàlisi mostra la complexitat del fenomen de l'afegitó del datiu lliure en les construccions amb verbs de canvi d'estat en català, ja que, tot i que la lectura per defecte és la d'afectació, la de causa involuntària és possible si es fa accessible. Les anàlisis dels autors que hem apuntat no arribaven al grau de concreció de la nostra i només indicaven les lectures possibles.

La nostra anàlisi s'allunya de la interpretació de Fernández-Soriano (1999) per a l'espanyol. El datiu pot tenir dues lectures, i encara la més prominent és la d'afectació. En canvi, aquesta autora esmenta que el datiu només pot tenir en aquestes construccions una lectura de causa involuntària. Per altra banda, els resultats de la nostra anàlisi tam-

bé s'allunyen dels que indica Schäfer (2008) per a l'alemany. Recordem que aquest autor ressaltava una asimetria en el significat d'aquestes construccions en aquesta llengua. Així, per Schäfer (2008), les construccions anticausatives que incorporen el pronom *sich* en alemany poden tenir tots dos significats quan se'ls afegeix un datiu lliure: tant el d'afectació com el de causa no intencionada. En canvi, per aquest autor, les construccions anticausatives que no incorporen el pronom només poden tenir la interpretació de causa no intencionada. És cert que aquest autor destaca, de tota manera, que en espanyol i en altres llengües romàniques l'adjunció d'un datiu a les construccions anticausatives suposa que aquest pot tenir tots dos significats, tant en les anticausatives marcades, que incorporen el clític pronominal, com en les no marcades, que no l'incorporen. La nostra anàlisi ha mostrat, tanmateix, que les dues interpretacions no són igualment accessibles per al parlant, ja que la interpretació per defecte és sempre la d'afectació, mentre que la de causa involuntària s'ha de fer accessible per algun mecanisme, normalment l'adjunció d'una clàusula causal.

Segons Schäfer (2008), el fet que la interpretació dels datius en construccions anticausatives marcades i no marcades sigui diferent demostra que existeix una diferència aspectuals entre tots dos tipus d'anticausatiu. En aquest sentit, haurem de destacar que aquesta diferència aspectual no existeix en català, ja que no hi ha cap tipus de diferència de significat en la interpretació del datiu en una o altra construcció.

Per la seva banda, Cuervo (2008) havia conclòs que, en espanyol i per als anticausatiu marcats, el datiu podia tenir totes dues interpretacions, tant la d'afectació com la de causa involuntària. Tanmateix, l'anàlisi que aquesta autora presenta mena a la conclusió que totes dues lectures han de ser excloents, ja que cada lectura es correspon a la presència d'un nucli aplicatiu diferent. Tanmateix, en la nostra anàlisi hem pogut comprovar que no és que les dues lectures siguin excloents. Els parlants interpreten com a lectura per defecte la d'afectació. Quan se'ls indica la possibilitat d'una lectura en què el datiu s'interpreti com a causa involuntària reconeixen aquesta possibilitat, tot i que admeten que és paral·lela a la lectura d'afectació. És a dir, que la lectura de causa no voluntària no exclou la d'afectació. Més aviat són lectures en paral·lel. Això hauria de fer revisar la proposta de Cuervo (2008), en el sentit que els datius s'ajunten a nuclis aplicatius diferents, la qual cosa determina el seu significat. A més a més, com hem vist, la lectura de datiu possessiu és també paral·lela a les altres dues.

Si analitzem les propostes teòriques que s'han articulat per donar compte de la interpretació dels datius en aquest tipus de construccions, hem indicat la de Pylkkänen (2008) i la de Cuervo (2008). En principi és clar que totes dues propostes estan d'acord en el fet que els datius s'incorporen a l'estructura sintàctica mitjançant un nucli funcional que anomenen *aplicatiu*. S'ha postulat l'existència dels nuclis aplicatius per justificar l'afegit de participants addicionals en un esdeveniment (cf. Wood & Marantz, 2016, que també postulen dos nuclis aplicatius). En general, hi ha un acord ampli a entendre que els aplicatius baixos introdueixen un argument addicional relacionat amb un SN, mentre que els aplicatius alts introdueixen un argument *non-core*, és a dir, arguments externs a VP, de manera similar a com *Voice* és el nucli que introdueix l'argument extern d'una construcció.

Pylkkänen (2008) proposa l'existència de dos nuclis aplicatius: els alts i els baixos. En canvi, Cuervo (2008) postula l'existència d'un nucli aplicatiu més: l'aplicatiu afectat. Segons la proposta d'aquesta autora (cf. Cuervo, 2008, 2014), la necessitat de proposar un tercer tipus d'aplicatiu deriva del fet que Pylkkänen proposa la restricció de transitivitat dels aplicatius baixos, segons la qual, atès que els aplicatius baixos denoten una relació entre el complement directe i l'indirecte, els verbs que no són transitius no poden incorporar-los. Aleshores, Cuervo, a partir de l'anàlisi dels objectes de les construccions causatives com a subjectes interns, proposa l'existència d'un tercer tipus d'aplicatiu. Cuervo (2014) planteja dues restriccions estructurals als aplicatius baixos. Concretament, que són compatibles amb un complement del verb, tant en construccions transitives com inacusatives, però que no poden prendre com a complement un SN argumental legítim com a especificador. A més a més, l'autora prediu que un argument datiu amb aplicatius baixos és possible amb les construccions alternants que no prenen *se*, però impossible amb construccions que prenen el clític perquè en les primeres el SN argument es legitima en posició de complement mentre que en les segones es legitima com a especificador.³⁴ Per aquest motiu l'autora planteja que si en les construccions amb el clític hi apareix un datiu, l'aplicatiu ha de ser d'un altre tipus que no sigui baix. En aquest sentit, planteja l'existència de l'aplicatiu afectat, una interpretació diferent de la que provoquen els aplicatius baixos (com a recipients, fonts o posseïdors) i de la que provoquen els aplicatius alts, la interpretació del qual és de causa involuntària o accidental del canvi d'estat. A més, segons l'autora, la disponibilitat de la lectura de causa involuntària només és possible amb els verbs de canvi d'estat que alternen, mentre que no és possible amb els verbs de canvi d'estat de causa interna que no alternen i es construeixen sense *se*.³⁵

³⁴ L'anàlisi de l'autora es refereix a inacusatius de moviment que alternen en espanyol, del tipus *caer(se)* o *salir(se)*, no a construccions anticausatives de verbs de canvi d'estat.

³⁵ Així doncs, segons aquesta autora, un verb que en la variant intransitiva es construeix sense el clític pronominal té la interpretació clàssica de possessió relacionada amb la de les construccions de doble objecte. Els exemples que posa són els següents:

- (i) a. A Gabi le cayeron visitas de Londres.
b. A todos los árboles les salieron hongos.
(Cuervo, 2014: 66 (56))

En canvi, en les construccions amb clític pronominal el significat del datiu és d'afectat. Un exemple que usa és el següent:

- (ii) A Gabi se le cayó la biblioteca (encima de la comida).
(Cuervo, 2014: 67 (58b))

Finalment, com a exemples d'aplicatius alts, amb la interpretació de causa involuntària ofereix aquests exemples:

- (iii) a. A Tomás le cayeron hojas *por torpe / *sin querer.
b. A Tomás se le cayeron los libros por torpe / sin querer.
(Cuervo, 2014: 68 (62))

Segons l'autora, l'exemple de (iiia), amb un verb sense clític no mostra l'ambigüitat entre una lectura d'afectació i una de causa involuntària, la qual no és possible com queda demostrat per la incompatibilitat dels adjunts adverbials. Segons l'autora, l'acceptació de SN escarits com a subjecte en posició postverbal és una característica típica de les construccions inacusatives sense clític. Així, si el SN dugués un determinant, la construcció hauria de dur el clític i s'interpretaria també com de causa involuntària (cf. *A Tomás se le cayeron las hojas sin querer*). Observem que, en els exemples de (i), els SN argumentals també són escarits. En llengua catalana aquests verbs es construeixen sense el clític *se* (tot i que s'observa una forta tendència a pronominalitzar-los per influència del castellà). Així, en aquest cas en català diríem *A en Tomàs li han caigut fulles / les fulles sense voler*. Segons la

La nostra anàlisi contradiu, però, aquesta proposta. Els verbs de canvi d'estat de causa interna participen també, en la seva major part, de l'alternança causativa, tot i que amb restriccions pel que fa a les entitats que poden fer d'argument extern de la variant causativa, i també prenen el clític pronominal *se* en la variant anticausativa. A més, hem vist que quan no prenen el clític, cosa que està correlacionada amb la possibilitat d'interpretar l'esdeveniment com a espontani, i per tant de participació en l'alternança (cf. Haspelmath, 1993; Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2015), també és possible una interpretació de causa involuntària. Hem vist, de fet, que l'adjunció d'un adverbial com *sense voler* només produeix estranyesa semàntica quan l'afegim a un verb de canvi d'estat de causa interna que no permet entendre el datiu com a facilitador. Ho hem justificat perquè en els construccions amb verbs de canvi de causa interna s'entén que el datiu ja ha d'haver actuat involuntàriament, ja que l'esdeveniment té lloc de manera natural, amb causes naturals o internes a l'argument TEMA.

Per altra banda, en la nostra anàlisi hem destacat que les dues construccions no són tan alternatives com sembla expressar Cuervo. No és que hi hagi una o altra interpretació, la qual cosa quedaria demostrada pel fet que cada interpretació depèn del fet que el datiu s'ajunti a un nucli aplicatiu o altre, sinó que les dues interpretacions són paral·leles. Com hem destacat, la interpretació per defecte és sempre la d'afectació, mentre que la interpretació de causa involuntària s'ha de fer avinent.

Per aquests motius, en la nostra opinió no cal postular l'existència d'un tercer tipus d'aplicatiu. L'existència de dos aplicatius pot donar compte de les interpretacions del datiu si es té en compte que les dues lectures no són alternatives, no s'exclouen mútuament, sinó que són paral·leles. En aquest sentit, la mateixa proposta de Pylkkänen (2008) és suficient per explicar-los.

Sí que estem d'acord amb la proposta de Cuervo (2008, 2010, 2014, 2015) que no cal sostenir que hi ha un component CAUSA en les arrels o en l'estructura de les construccions causatives o anticausatives. Aquesta proposta també la defensen Härtl (2003), Neeleman & Van de Koot (2012), Piñón (2001a, 2001b) o Rákosi (2012).

Pensem que les proves aportades en aquest capítol i en l'anterior demostren clarament que els adjunts que indiquen causa o el datiu lliure no demostren la presència d'un component CAUSA en l'estructura de les construccions, sinó que l'afegeixen. Això es demostra molt particularment amb l'afegitó dels datius, en què, com hem vist, la lectura per defecte és la d'afectació i en què la lectura de causa s'ha de fer avinent amb un adjunt o una clàusula causal.

També és de destacar, a l'hora d'afirmar aquesta hipòtesi, el comportament dels adjunts que indiquen causa o agentivitat en aquest tipus de construccions, que hem analitzat en el capítol anterior (cf. capítol 4). Especialment hem de destacar que les construccions anticausatives legitimen un adjunt del tipus *per si sol* / *per si mateix* amb el significat de 'sense cap causa externa'. Per tant, a partir d'aquesta prova quedaria demostrat que les

nostra intuïció lingüística en tots dos casos, tant amb un SN escarrit com amb determinant, la lectura de causa involuntària és acceptable.

construccions anticausatives, tot i ser viesdevenimentals, no incorporen un component CAUSA en la seva estructura.

De tota manera, el comportament de les construccions anticausatives, passives perifràstiques, passives pronominals i mitjanes respecte dels adjunts ens fornirà la informació adequada per poder fer la proposta teòrica en el capítol següent, ja que l'acceptabilitat o no d'un determinat adjunt queda explicada per la proposta d'estructura sintàctica que proposem per a totes aquestes construccions (*cf.* capítol 6.3.1).

Així, la lectura de causa es derivaria configuracionalment a partir de la interpretació de la combinació dels nuclis funcionals: un nucli més alt que representa l'esdeveniment causant i un altre de més baix que representa l'estat resultant. Aquests nuclis poden rebre diferent denominació segons els autors. D'aquesta manera, s'entén que tant les construccions causatives com les anticausatives són viesdevenimentals o diàdiques.³⁶

³⁶Cuervo (2015) distingirà entre les construccions causatives i les anticausatives a partir de diferents *flavours* del nucli verbal més alt. Segons l'autora, en les construccions causatives aquest nucli és v_{DO} , mentre que en les anticausatives és v_{CO} . En canvi, totes dues comparteixen el nucli verbal més baix (v_{BE}).

Capítol 6

ANÀLISI TEÒRICA

En aquest capítol final, abans de les conclusions, exposarem la nostra proposta d'estructures sintàctiques que donen compte de les construccions causativa i anticausativa dels verbs de canvi d'estat, i també de les construccions que s'hi relacionen (passiva perifràstica, passiva pronominal i mitjana). Així, partirem de les estructures proposades per Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015), en el sentit que l'alternança causativa és en realitat una alternança en la presència o l'absència del nucli funcional *Voice*, però hi afegirem una nova estructura que justifica la construcció de passiva pronominal, una construcció que és en la superfície sintàctica idèntica a l'anticausativa marcada morfològicament, però que s'hi diferencia semànticament. La nostra proposta es basarà en la presència de tres nuclis funcionals diferents, *Voice*, *Passive* i *Middle*, que es combinen amb un nucli esdevenimental i verbalitzador *v* i l'arrel. A més, segons la configuració amb què es combini el nucli *v* considerarem que el seu significat és causatiu, si combina amb una arrel que expressa un estat resultant, o estatiu, si l'estructura presenta un adverbi que predica sobre l'arrel.

Així, el nucli *Voice* es lliga a la presència de l'argument extern. Per tant, serà present en les estructures sintàctiques d'aquelles construccions que tenen un argument extern explícit (les causatives) o implícit (les de passiva perifràstica i pronominal). En canvi, aquest

nucli no serà present en les construccions que no tenen aquest argument extern (les anticausatives, siguin marcades morfològicament o no, i les mitjanes). Per altra banda, els nuclis *Passive* i *Middle* són nuclis expletius, ja que sense demanar un argument extern projecten un especificador. Aquests nuclis es poden combinar, o no, amb el nucli *Voice*. En cas que s'hi combinin, impossibiliten que el nucli *Voice* projecti el seu especificador, ja que lliguen existencialment l'argument extern. A més, aquests nuclis es manifesten amb una morfologia específica: el nucli *Passive* amb la veu passiva, i el nucli *Middle*, amb el clíctic pronominal *se*. Així doncs, el nucli *Passive* serà present en l'estructura de les construccions de passiva perifràstica, mentre que el nucli *Middle* ho farà en les de les construccions de passiva pronominal, les construccions mitjanes i les construccions anticausatives marcades morfològicament. Finalment, les construccions anticausatives no marcades no presenten ni el nucli *Voice* ni el nucli *Middle*.

Les estructures sintàctiques que proposem també contenen un nucli *v* i una arrel. Aquest nucli és esdevenimental i qui verbalitza l'arrel, i pot interpretar-se com a causatiu, o simplement com a estatiu. Aquest fet depèn de la configuració sintàctica. Quan el nucli *v* combina amb una arrel que expressa l'estat resultant, s'interpreta com a causatiu. En canvi, quan en l'estructura trobem un adverbi requerit, que modifica el complex format pel nucli esdevenimental *v* i l'arrel, en situar-se com a argument de l'esdeveniment en el context de *Middle* i segurament d'un nucli aspectual que expliqui per què en aquestes construccions el verb ha de ser en temps imperfectiu (Alexiadou, 2014a), el nucli *v* s'interpreta com a estatiu i dóna lloc a l'estructura de les construccions mitjanes.

A més a més, en la nostra proposta postularem, seguint els principis de la Morfologia Distribuïda, que les arrels es poden incrustar en aquestes construccions de manera lliure. Per tant, en principi, qualsevol arrel podria donar lloc a qualsevol de les construccions que hem esmentat. Tanmateix, és clar que no tots els verbs donen lloc a totes les construccions, ja que hi ha verbs que no alternen o que alternen només en segons quins contextos. Per evitar, doncs, la sobregeneració de construccions postulem que, postsintàcticament, el coneixement enciclopèdic del parlant filtra les construccions i determina quines d'aquestes són acceptables o no. És, per tant, el coneixement del món el que determina, finalment, que una derivació sintàctica acabi fracassant o no.

En aquest sentit, analitzarem la pertinència de la *Direct Causation Condition*, que Rappaport Hovav (2014) i Rappaport Hovav & Levin (2012) postulen per explicar quan una arrel pot participar d'una estructura causativa. Veurem que la formulació d'aquestes autores és adequada per a donar compte de les estructures amb verbs de canvi d'estat de causa externa, però no per a les construccions amb verbs de causa interna. En aquest cas, postularem la necessitat d'un principi cognitiu que doni compte de la possibilitat d'aquestes arrels de formar construccions causatives.

La nostra proposta enllaça, en aquest sentit, amb les que consideren que és la percepció del parlant del grau d'espontaneïtat d'un canvi d'estat el que determina la participació en l'alternança i el marcatge morfològic (Alexiadou, 2014c; Haspelmath, 1993; Haspelmath *et al.*, 2014; Heidinger, 2015, o Schäfer, 2008). Tanmateix, veurem que aquestes propostes només s'han d'entendre com a tendències, i no com a principi rector del comportament dels verbs.

Abans, però, de presentar la nostra proposta, en els primers apartats d'aquest capítol analitzarem molt succintament algunes de les propostes teòriques que s'han plantejat per explicar l'estructura sintàctica de la variant transitiva i de l'anticausativa dels verbs de canvi d'estat que participen de l'alternança, i també de les propostes que analitzen la diferència en l'estructura entre els verbs que prenen el clíctic pronominal en la variant anticausativa i els que no el prenen, és a dir, les propostes que analitzarien el lloc que ocuparia en la derivació sintàctica el clíctic pronominal. També en farem una revisió crítica (cf. capítol 6.2).

6.1 Aproximacions teòriques a l'alternança

Un dels aspectes més discutits en les propostes teòriques que donen compte de l'alternança causativa és, precisament, si una variant deriva de l'altra. És a dir, si hi ha una variant, la transitiva o l'anticausativa, que sigui la bàsica, i de la qual derivaria l'altra mitjançant alguna operació sintàctica o lèxica, ja que, com hem esmentat (cf. capítol 1.2), considerar que cada variant té una representació lexicosemàntica diferent i independent és teòricament indesitjable. Més exactament, es tracta d'evitar d'apel·lar a la polisèmia verbal, és a dir, d'evitar de considerar que els verbs que alternen tenen dues entrades lèxiques: una per a l'alternant transitiu i una altra per a l'intransitiu.

En aquest sentit, les primeres aproximacions a l'alternança van assumir que les dues variants estan derivacionalment relacionades. D'aquesta manera, només una de les dues estaria llistada en el lèxicó mental, mentre que l'altra variant es derivaria de la primera. La qüestió era, evidentment, saber quina de les dues variants era la bàsica i quina la derivada, i també on tenia lloc la derivació, si en el lèxic o en la sintaxi.¹

A més a més, aquestes primeres aproximacions intentaven delimitar quins elements del significat lèxic d'un verb en determinen l'estructura argumental, és a dir, la projecció dels arguments i les estructures sintàctiques en què pot aparèixer. D'aquesta manera, relacionaven el coneixement lèxic i el sintàctic. Eren, per tant, teories de tipus projeccionista (Rappaport Hovav & Levin, 1998) o, com una altra autora les ha anomenat, models *endo-skeletal* (Borer, 2004, 2005) (cf. capítol 1.2.1).²

¹Tot i això, Haspelmath (1993) ja va destacar que, tipològicament, de les dades morfològiques no podíem suposar que una variant provingués de l'altra. L'autor va assenyalar que hi ha llengües en què la variant bàsica és la transitiva (com el català, en què el verb de la variant anticausativa incorpora un clíctic) i d'altres en què ho és la intransitiva o anticausativa (com l'àrab, en què la forma verbal marcada morfològicament és la transitiva). I encara, llengües en què ni la variant transitiva ni la intransitiva deriven una de l'altra (*non-directed alternations: equipollent alternation, suppletive alternation o labile alternation*) (cf. capítol 1.2).

²La principal qüestió sobre la relació entre el lèxic i la sintaxi és precisament fins a quin punt existeix una correlació entre les propietats lèxiques dels predicats i les estructures sintàctiques en què apareixen, és a dir, l'explicació de per què hauria d'existir una tal correlació, entre el lèxic i la sintaxi. Una raó que es pot adduir és que una correlació estreta entre significat del verb i projecció argumental pot explicar la rapidesa amb què els infants adquireixen el llenguatge, ja que aquests no aprenen les estructures sintàctiques dels verbs d'una en una, sinó que fan generalitzacions sobre la base de regularitats en el comportament sintàctic d'aquests (Arad, 1996). Per a Levin & Rappaport Hovav (2005: 9), a més de les evidències reflectides en l'adquisició del llenguatge, tam-

L'objectiu d'aquest tipus d'enfocaments era aïllar els components del significat del verb que són rellevants per a la realització argumental, és a dir, aquells aspectes que determinen l'expressió dels arguments (normalment regles d'enllaç), i explicar la connexió que mantenen amb les opcions de realització, és a dir, l'algorisme necessari per a projectar el context sintàctic a partir d'aquests elements gramaticalment rellevants:

(1)

The successful implementation of the program of deriving the syntactic properties of verbs from facets of their meaning depends on the existence of both an articulated theory of the lexical semantics representations of verbs and a theory of the mapping between this representation and the relevant syntactic representation.

(Levin & Rappaport Hovav, 2005: 7)

Com hem vist (*cf.* capítol 1.2), aquests models s'inspiren en el Principi de Projecció de Chomsky (1981). Segons Levin & Rappaport Hovav (2005: 186), en les primeres versions de la gramàtica generativa, l'expressió sintàctica dels arguments verbals estava codificada directament en l'entrada lèxica en forma de marcs de subcategorització. Posteriorment, aquests marcs van ser substituïts per una descomposició de predicats de base sintàctica o semàntica.

Així doncs, una diferència important, i bàsica, que estableix aquests models era entre aspectes del significat gramaticalment rellevants o irrellevants (Rappaport Hovav & Levin, 1998). Aquesta diferenciació també ha estat adoptada pels enfocaments que assumeixen que almenys part de la interpretació dels arguments depèn de l'estructura sintàctica de les construccions, més que no d'especificacions del significat lèxic.

Aquest segon tipus de models es desenvoluparen després de comprovar que la possibilitat de realitzacions argumentals múltiples del mateix verb i les alternances argumentals (com la causativa) posen en qüestió els principals postulats de les aproximacions projeccionistes. Per aquest motiu es desenvoluparen teories en les quals és més aviat la mateixa expressió sintàctica dels arguments la que determina el significat i no a l'inrevés:

(2)

[T]heories have been developed on which it is the syntactic expression of arguments which determines major facets of meaning, rather than differences in meaning which determine different argument realizations.

(Levin & Rappaport Hovav, 2005: 190)

Aquests models rebutgen la hipòtesi que l'expressió dels arguments estigui determinada per l'entrada lèxica i sostenen que les relacions temàtiques deriven de determinades posicions estructurals definides sintàcticament. En aquest sentit, intenten descobrir les estructures sintàctiques que donen lloc a les diferents interpretacions semàntiques i

bé podem indicar evidències purament lingüístiques i consideracions cognitives i filosòfiques per justificar les representacions de l'estructura lexicosemàntica.

traslladen el punt d'atenció des dels aspectes lexicosemàntics dels verbs a la sintaxi, és a dir, a l'estructura funcional. En aquests models, el significat bàsic del verb, o arrel, es combina amb el significat de l'estructura sintàctica i s'associa amb posicions estructurals particulars (Levin & Rappaport Hovav, 2005). Així, els elements del significat que influeixen en la sintaxi es formalitzen per mitjà d'estructures jeràrquiques els nuclis de les quals són categories sintàctiques (cf., també, Demonte, 2002). Rappaport Hovav & Levin (1998) es refereixen a aquests models com a *teories neoconstruccional*s. Borer (2003, 2005), per la seva banda, els anomena models *exo-skeletal* (cf. capítol 1.2.1).³

Així doncs, inicialment revisarem algunes de les principals propostes d'anàlisi de l'alternança causativa. Esmentarem les principals aportacions projeccionistes, tant les que consideren la variant transitiva com a bàsica, com les que consideren bàsica la variant anticausativa. També esmentarem algunes de les principals aproximacions neoconstruccional, atès que els darrers anys sembla haver-hi un ampli consens en el fet que el significat verbal es pot analitzar a partir de combinacions estructurals que tenen lloc en la sintaxi i que contenen diferents nuclis funcionals ajuntats amb un nucli lèxic o arrel, que és el punt de vista que nosaltres adoptarem.

Van proposar que la variant transitiva és la bàsica, inicialment, Levin & Rappaport Hovav (1995), però també, posteriorment, han proposat que la variant intransitiva deriva de la transitiva Chierchia (2004), Härtl (2003), Kallulli (2007), Koontz-Carboden (2009), Masullo (1999), Reinhart (2000, 2003, 2016) i Reinhart & Siloni (2005). En aquests casos, els autors han de postular una regla lèxica que lligui l'argument extern en el nivell de la representació lexicosemàntica, o que l'elimini i que eviti que es projecti en l'estructura argumental o en la sintaxi.

Contràriament, podem esmentar Hale & Keyser (1993, 1999, 2002), Pesetsky (1995), Rappaport Hovav (2014) o Rappaport Hovav & Levin (2012) com a exemples d'autors que

³De tota manera, podem trobar diferents exemples de models neoconstruccional. Per una banda, els pròpiament construccional de Goldberg (1995, 2006) i, per una altra, els anomenats *neoconstruccional*s (Borer, 2003, 2005).

Goldberg (1995) advoca per l'existència del que anomena *argument structure constructions*, com una classe especial de construccions que atorguen el significat bàsic de les expressions clausals en un llenguatge. A més a més, segons aquesta autora, es pot entendre que aquestes construccions designen una escena humanament rellevant.

Així doncs, Goldberg argumenta que el significat dels verbs i el de les construccions interactua d'una manera no trivial. El significat verbal inclou la delimitació dels *participant roles*, que s'han de distingir dels papers associats amb la construcció o *argument roles*. Els primers s'entenen com a instàncies dels segons, més generals, i també descriuen restriccions de selecció. Finalment, quan un verb s'associa convencionalment amb una construcció, els *participant roles* s'han de fondre semànticament amb els *argument roles*. Aquesta fusió està determinada per dos principis: el principi de coherència semàntica i el principi de correspondència.

La *gramàtica de construccions* de Goldberg, de tota manera, no reconeix els diferents nivells de representació ni l'existència de la interfície lexicosemàntica. És una teoria monoestratal. En aquestes teories els fenòmens gramaticals tenen una representació única (un sol nivell o estrat), que conté tota la informació pertinent per a la interpretació de les construccions (també és una *teoria monoestratal* la gramàtica cognitiva de Langacker, 1987, 1991).

En els anomenats models neoconstruccional, en canvi, es considera que el significat construccional es codifica directament en la sintaxi, i que el significat de la construcció es deriva composicionalment a partir del significat del verb, juntament amb el significat codificat per l'estructura sintàctica. De fet, aquests models redueixen al mínim les propietats atribuïdes als ítems lèxics.

consideren bàsica la variant anticausativa. En aquest cas, la proposta suposa que la construcció bàsica és la intransitiva i que la variant causativa se'n deriva amb l'afegit d'un nucli verbal causatiu.

Entre les propostes no derivacionals, és a dir, propostes que consideren que tant la variant anticausativa com la transitiva s'originen a partir d'una mateixa arrel abstracta, podem destacar les següents: Alexiadou (2010), Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b, 2015), Doron (2003), Folli & Harley (2004, 2005, 2007, 2008, 2013), Harley (2008, 2013a), Labelle & Doron (2010), Pyllkkänen (2008), Ramchand (2008) o Schäfer (2008).

Per la nostra banda, pel que fa a la proposta d'estructures sintàctiques que donin compte de les dues variants de l'alternança i de les construccions que s'hi relacionen, nosaltres aprofundirem principalment en la proposta d'Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015).

Aquests autors parteixen d'una perspectiva neoconstruccional i de les aportacions de la *Distributed Morphology* (cf. capítol 1.2.1.1, i les referències següents i les que s'hi citen: Embick, 2012; Embick & Marantz, 2008; Embick & Noyer, 2007; Halle & Marantz, 1993, 1994; Harley, 2009b; Harley & Noyer, 1999; Marantz, 1997, 2007, o Matushansky & Marantz, 2013). La seva hipòtesi principal és que l'alternança causativa és una alternança en el nucli funcional *Voice*.

Per un altre costat, en l'apartat 6.2, abans de fer la nostra proposta teòrica, revisarem de manera crítica les perspectives que esmentem a continuació.

6.1.1 Propostes que consideren la variant transitiva com a bàsica

Pel que fa a les propostes que consideren la variant transitiva com a bàsica, analitzarem concretament les de Levin & Rappaport Hovav (1995), Reinhart (2000) i Koontz-Carboden (2009)

6.1.1.1 Levin & Rappaport Hovav (1995)

Levin & Rappaport Hovav (1995) (cf., també, Rappaport Hovav & Levin, 1998) consideren que tots els verbs de canvi d'estat de causa externa tenen una estructura esdevenimental amb dos subesdeveniments: un de causatiu, associat amb un predicat CAUSE, i un de resultatiu, associat amb un predicat BECOME.⁴ Cadascun d'aquests esdeveniments introdueix una variable que es correspon amb els arguments del verb. Així, tots els verbs

⁴Pel que fa a la representació de l'estructura lexicosemàntica, Rappaport Hovav & Levin (1998) consideren central la distinció entre el component estructural i el component idiosincràtic del significat verbal. El component estructural és la part rellevant per a determinar la classe semàntica d'un verb, i la part idiosincràtica, la que ajuda a distingir un verb d'un altre de la mateixa classe semàntica. El component estructural és el gramaticalment rellevant.

Segons aquestes autores, en moltes teories els components estructurals són els mateixos que defineixen el tipus ontològic d'esdeveniments reconeguts per les propostes de Vendler (1967) i Dowty (1979). Per aquest motiu, sovint el component estructural també s'anomena *estructura esdevenimental*. Així doncs, la representació de l'estructura lexicosemàntica d'un verb pren, segons aquestes autores, la forma d'una descomposició de predi-

de canvi d'estat de causa externa, segons aquestes autores, tenen una estructura lexico-semàntica com la de (3):

- (3) [[x ACT] CAUSE [BECOME [y <STATE>]]]
 (Rappaport Hovav & Levin, 1998: 104 (12))

Aquesta estructura lexico-semàntica es projecta en una estructura lexicosintàctica mitjançant unes regles d'enllaç, tal com representem a (4), on RLS vol indicar la representació de l'estructura lexico-semàntica i EA la representació lexicosintàctica o estructura argumental:

- (4)

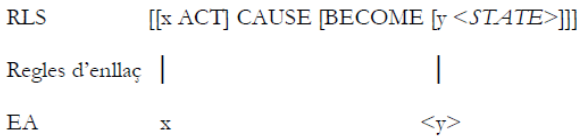

Figura 6.1 Levin & Rappaport Hovav, 1995: 108 (61)

Per la seva banda, per aquestes autores la variant intransitiva suposa una operació de lligament existencial en el lèxic, que impedeix la projecció de la variable associada amb el predicat causatiu. D'aquesta manera, el subesdeveniment resultatiu s'interpreta com a producte d'un esdeveniment causatiu del qual no se n'especifica la naturalesa.

Lesquematització d'aquest procés és com a (5):

- (5)

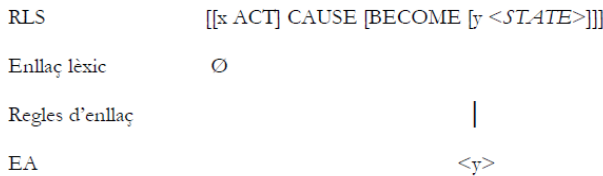

Figura 6.2 Levin & Rappaport Hovav, 1995: 108 (60)

cats que consta de dos components: (i) uns predicats primitius, i (ii) una constant. La combinació dels primers representa l'aspecte estructural del significat, mentre que la segona representa l'aspecte idiosincràtic del predicat, és a dir, el contingut conceptual que el distingeix dels altres predicats lèxics amb la mateixa estructura. Posteriorment, aquestes autores, seguint Pesetsky (1995), denominen *arrel* aquest component idiosincràtic del significat verbal (*cf.*, també, Levin & Rappaport Hovav, 2003, 2005, o Rappaport Hovav & Levin, 2005).

Les teories neoconstruccionalistes també fan aquesta distinció entre la part estructural i la part idiosincràtica del significat verbal. La part idiosincràtica correspondria a l'arrel, mentre que l'estructural correspondria a l'estructura sintàctica en què aquesta s'insereix.

Pel que fa a la proposta, cal indicar que aquestes autores assenyalen tres motius per a considerar que l'alternant bàsic és el causatiu. En primer lloc, esmenten les restriccions de selecció, que ja hem analitzat més amunt (cf. capítol 2.2). En segon lloc, indiquen que, morfològicament, en la major part de llengües en què s'ha estudiat aquest fenomen l'alternant anticausatiu és més complex, per la qual cosa es conclou que s'ha de derivar de la forma transitiva, que seria la bàsica. En tercer lloc, assenyalen la possibilitat que tenen aquests verbs, en la forma intransitiva, de dur alguns modificadors adverbials que reflecteixen la presència d'una causa, com per exemple *per si mateix / per si sol*, que nosaltres hem analitzat en el capítol 4.2. Segons les autores, la possibilitat de dur aquest tipus de modificador mostra que aquests verbs duen subjacentment un component CAUSA.⁵

Precisament, les autores consideren que els verbs de causa interna, per als quals postulen una representació lexicosemàntica monàdica, això és, amb un únic esdeveniment, no alternen perquè els manca aquest component CAUSA.⁶ Segons les autores, la regla d'enllaç de causa immediata n'explicaria el motiu: aquesta regla associa l'únic argument d'aquests verbs amb la posició d'argument extern. Per tant, si volguéssim transitivitzar un verb de causa interna amb la incorporació d'una causa externa, l'argument no trobaria cap posició disponible en la representació lexicosintàctica i, per tant, aquests verbs no poden tenir usos transitius.⁷

6.1.1.2 Reinhart (1996, 2000, 2003, 2016)

Per la seva banda, Reinhart (1996, 2000, 2003, 2016) basteix un model molt similar en essència al de Levin & Rappaport Hovav, basat en el que anomena *sistema temàtic (Theta System)*, que actua com a interfície entre la sintaxi i la semàntica.⁸ Aquest sistema temàtic, segons l'autora, està format per tres elements: les entrades lèxiques, que codifiquen conceptes i tenen trets formals que defineixen les relacions temàtiques de les entrades verbals; un conjunt d'operacions de canvi de valència sobre les entrades lèxiques, i procediments de marcatge, que preparen una entrada lèxica verbal per a la realització sintàctica.

Així doncs, pel que fa a les entrades lèxiques, un aspecte central del model de l'autora és el sistema de trets formals: «Rather than viewing the thematic roles as primitives, we

⁵Per a Chierchia (2004), i també per a Koontz-Garboden (2009), la construcció intransitiva no suposa l'absència del predicat causatiu, sinó la seva reflexivització. En aquest sentit, una oració com la de (i) s'interpreta en el sentit que *la finestra* és alhora CAUSA i TEMA. Es tracta, però, segons l'autor, d'una causativitat estativa i no dinàmica.

(i) La finestra es va rompre → Una propietat de la finestra és la causa que la finestra es rompés.

⁶Així doncs, els verbs de canvi d'estat de causa interna tenen, per defecte, segons aquestes autores, una estructura esdevenimental que es correspon amb un estat. La representació seria la següent:

(i) [x <STATE>]

(Rappaport Hovav & Levin, 1998: 109 (21))

⁷La regla d'enllaç de causa immediat fa que l'argument d'un verb que denota la causa immediata de la situació descrita per aquest verb es projecti en la posició d'argument extern (cf. la formulació de les regles d'enllaç que proposen aquestes autores a la nota 49).

⁸Hi ha dues referències de Reinhart amb al mateix títol (la de 2000 i la de 2016). En realitat és perquè la segona és una edició de diversos autors feta després de la defunció de l'autora a partir, segons s'indica en el llibre, de l'article de 2000 amb anotacions i un sumari basat en Reinhart (2003).

may search for a system of formal features that compose θ -roles, and govern θ -selection and linking (mapping).» (Reinhart, 2003: 275).

A partir de l'anàlisi del conjunt de verbs anticausatiu, l'autora observa que totes les variants transitives dels verbs que participen de l'alternança causativa permeten arguments externs AGENT, CAUSA i INSTRUMENT.

(6)

Focusing first on just the few basic θ -roles mentioned so far, we may observe that in causal terms, there is an overlap between the roles **cause** and **agent** - If an argument is an agent of some change of state, it is also a cause for this change. We may label the feature whose value they share /c - *cause change*. The difference is that agency involves some mental properties of the participant, which we label /m - *mental state*. The same property distinguishes the **experiencer** role from **theme** or **patient**. Note that (as is standard) [/+m] entails animacy, but not conversely. An animate patient of an event (say someone who got kissed) may have all kinds of mental-states associated with that event. But the linguistic coding does not consider these mental-states relevant for the argument structure. The specifics of the mental state involved vary with the features-combination. Occurring with /+c (namely in the **agent** role), it is taken generally to entail volition. But combined with a /-c feature (**experiencer** role) it is associated with various emotions, depending on the verb.

(Reinhart, 2003: 278)

Així doncs, la combinació binària d'aquests dos trets conduiria a quatre possibles conjunts: [+c+m], que correspon al paper temàtic AGENT; [-c+m], que correspon al paper temàtic EXPERIMENTADOR; [+c-m], que podria correspondre indistintament als papers CAUSA i INSTRUMENT, i [-c-m], que correspondria indistintament als papers TEMA i PACIENT.⁹ Tot i aquests conjunts de combinacions binàries, segons l'autora, el sistema també permet conjunts d'un sol tret. Un d'aquests conjunts seria [+c], que conté el tret que comparteixen els papers temàtics AGENT, CAUSA i INSTRUMENT.

I és aquesta precisament la clau de volta per a explicar l'alternança causativa. Segons Reinhart (2003), l'operació de reducció lèxica que genera els anticausatiu s'aplica només als verbs que seleccionen un paper [+c]. Així, per tant, aquesta operació no s'aplicaria a un verb com *menjar*, ja que aquest verb selecciona un argument extern agentiu ([+c+m]), però sí al verb *rompre*, que selecciona un argument extern [+c].¹⁰

⁹Pel que fa als papers CAUSA i INSTRUMENT, l'autora destaca que la diferència resideix en el fet que un INSTRUMENT no pot actuar mai sol, sinó en associació amb un AGENT. Tanmateix, no considera necessari assumir un tret nou que els distingeixi, ja que la diferència pot establir-se a partir d'una generalització: «A [+c-m] cluster is an instrument iff an agent ([+c+m]) role is also realized in the derivation, or contextually inferred.» (Reinhart, 2003: 279 (3)).

Pel que fa als papers TEMA i PACIENT, l'autora considera que no és clar que la distinció entre aquests dos papers sigui una propietat dels papers temàtics, i que les dues construalitats poden dependre del context.

¹⁰Evidentment, aquesta generalització és consistent amb les propostes de Levin & Rappaport Hovav (1995) i Rappaport Hovav & Levin (1998), o també amb la de Masullo (1999), els quals destaquen precisament que els verbs causatiu que no alternen són aquells que restringeixen els seus arguments externs a AGENT i rebutgen

Un aspecte a destacar de la proposta de l'autora és que considera que, amb molt poques excepcions, tots els verbs inacusatius tenen un alternant transitiu en una o altra llengua, per la qual cosa no caldria parlar de verbs de canvi d'estat de causa interna.¹¹

Passant al segon element del sistema temàtic, el conjunt d'operacions de canvi de valència sobre les entrades lèxiques, l'autora en defineix tres: saturació, reducció i expansió. Tot i això, la segona se subdivideix en reducció per reflexivització i reducció per expletivització. Aquesta darrera operació, que és la que ara ens interessa, es defineix de la manera següent:¹²

- (7) a. $V_{acc}(\theta_{1[+c]}, \theta_2) \rightarrow R_e(V)(\theta_2)$
 b. $R_e(V)(\theta_2) = V(\theta_2)$
 (Reinhart, 2002: 241 (15))

La diferència entre la reducció per reflexivització o per expletivització és que la primera elimina un argument extern que encara és present en la interpretació semàntica, mentre que l'expletivització redueix l'argument en conjunt, i no el deixa present en la interpretació semàntica.¹³ La reducció per expletivització s'aplica a tots els verbs amb un argument extern [+c]. Tanmateix, les realitzacions semàntiques d'aquests verbs poden ser diferents, cosa que dependrà de les regles d'enllaç.¹⁴

Entre aquestes regles d'enllaç l'autora indica, per una banda, les operacions de marcatge del lèxic, segons les quals es marca amb l'índex 1 el conjunt de trets [+i] amb l'índex 2, el conjunt de trets [-]. A més, es marca amb un tret ACC (acusatiu) els verbs que inclouen alhora un conjunt de trets [+i] i un conjunt que estigui completament especificat per als trets /c i /m, o en què hi hagi almenys un tret [-c]. Per altra banda, també indica les generalitzacions sobre les operacions lèxiques, que poden ser de saturació o de reducció,

els arguments externs CAUSA. Nosaltres, en el capítol 2.1 (17) hem reproduït i comentat la generalització d'Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b), que va en el mateix sentit.

¹¹Aquesta constatació de l'autora és interessant, ja que nosaltres hem mostrat (cf. capítol 2.3.1) que els verbs de causa interna també alternen en català, com passa en altres llengües (McKoon & Macfarland, 2000; Rodríguez, 2011, o Wright, 2001). Per altra banda, si n'hi ha cap que no tenguí alternant transitiu, l'autora considera que es pot deure al fet que el verb ha quedat fossilitzat en la forma inacusativa en el lèxic.

¹²L'operació de saturació s'aplicaria per a crear les construccions de passiva (i també les construccions mitjanes), en què l'argument saturat encara és present en la representació semàntica, però no en la sintàctica,

¹³Aquesta diferència es veu clara si comparem la representació de l'expletivització (que hem reproduït a (7)), amb la representació de la reflexivització, que reproduïm a (i). A (7) podem comprovar que s'elimina un argument extern marcat amb el tret [+c] ($\theta_{1[+c]}$), mentre que a (i) s'elimina un argument intern (θ_2).

- (i) a. $V_{acc}(\theta_1, \theta_2) \rightarrow R_s(V)(\theta_1)$
 b. $R_s(V)(\theta_1) = (\lambda x(V(x, x)))(\theta_1)$
 (Reinhart, 2003: 239 (13))

¹⁴En aquest sentit, l'autora exposa la diferència entre els verbs *open* i *worry*. En el primer cas, el verb produeix una derivació que resulta en un verb inacusatiu, mentre que en el segon cas, segons l'autora, el resultat és un verb inergatiu:

- (i) a. $open_{acc}([+c], [-c-m]) \rightarrow Re(open)[-c-m]$
 b. $worry_{acc}([+c], [-c+m]) \rightarrow Re(worry)[-c+m]$
 (Reinhart, 2003: 242 (16))

L'autora argumenta sobre el motiu pel qual considera que *worry* dóna lloc a construccions inergatives (i no inacusatives) a Reinhart (2000).

l'última de les quals elimina el tret ACC del verb. I finalment, també indica les instruccions de fusió en el sistema computacional, que preveuen que, si no hi ha res en contra, un argument s'ha de fusionar externament, però que si hi ha un argument marcat amb l'índex 2, s'ha de realitzar internament, i que si hi ha un argument marcat amb l'índex 1 s'ha de fusionar externament.

Així doncs, l'entrada lèxica bàsica del verb *obrir*, presa de la que l'autora indica per al verb *open* (cf. nota (14)), és la que reproduïm a continuació:

(8) *obrir*_{acc} ([+c], [-c-m])

Segons les indicacions de Reinhart (2003), el primer conjunt de trets ([+c]) es marcaria amb l'índex 1, mentre que el segons ([-c-m]) es marcaria amb l'índex 2. A més a més, el verb es marcaria com a ACC, ja que inclou un conjunt de trets [+c] i un conjunt totalment especificat per a /c i /m. El tret marcat amb [+c] pot ser un AGENT ([+c+m]), una CAUSA ([+c]) o un INSTRUMENT ([-c-m]). Per contra, l'argument marcat amb [-c-m] és un TEMA. Segons les regles de fusió, l'argument marcat com a 1 es fusionaria externament, i el marcat com a 2, internament, la qual cosa donaria lloc a la construcció causativa.

En canvi, si l'operació de reducció s'aplica a l'entrada lèxica de (8), per una banda tendrem que s'eliminarà el tret ACC del verb i, per l'altra, atès que l'operació de reducció s'aplica després del marcatge, que l'entrada lèxica derivada ja estaria marcada. Així, l'argument TEMA es fusionaria externament i ocuparia la posició de subjecte, la qual cosa donaria lloc a la construcció anticausativa, perquè no hi ha cap altre argument disponible.

6.1.1.3 Koontz-Garboden (2009)

Finalment, entre les propostes que consideren la variant transitiva com a bàsica analitzarem la de Koontz-Garboden (2009), que ha proposat el procés d'anticausativització com un procés de reflexivització (cf., en aquest sentit també, Chierchia, 2004). Així,

(9)

[A]nticausativization is semantically a reflexivization operation, and is completely consistent with the M[onotonicity]H[ypothesis]—the CAUSE operator is not removed. Rather the relation denoted by the causative verb is simply reflexivized so that the participants in both the causing and caused eventualities are specified to be identical. Further, because the lexical specification of alternating verbs like *romper* 'break' is such that the participant in the causing event is thematically underspecified, there is no prediction that the single argument of the anticausative verb should have agent entailments, since neither the verb's semantics nor the semantics of the reflexivization operator specify agent entailments for their arguments.

(Koontz-Garboden, 2009: 86)

Com veiem, aquest autor assumeix la *Monotonicity Hypothesis* (MH), segons la qual l'impacte semàntic de les operacions de formació de paraules, en termes de descomposició lèxica, no suposa mai eliminar un operador:

(10)

The Monotonicity Hypothesis

Word formation operations do not remove operators from lexical semantics representations.

(Koontz-Garboden, 2009: 80 (8))

També assumeix, seguint Chierchia (2004), que la representació lexicosemàntica de la variant anticausativa dels verbs que participen en l'alternança manté un operador CAUSA, contràriament al que, segons Koontz-Garbonen, consideren, per exemple, Härtl (2003), Kallulli (2006a, 2007), Reinhart (2003) o Reinhart & Siloni (2005).

Segons l'autor, la variant transitiva o causativa dels verbs de canvi d'estat expressa un esdeveniment de canvi sense especificar com té lloc aquest canvi. D'aquesta manera, el subjecte d'aquesta variant té molt poques restriccions i pot tenir paper temàtic AGENT, INSTRUMENT o CAUSA. Atès, doncs, que el subjecte de la variant transitiva està subespecificat pel que fa al paper temàtic, l'autor el representa mitjançant el paper EFFECTOR.

Pel que fa a la variant intransitiva o anticausativa, Koontz-Garboden interpreta que el clíctic *se* és un operador de reflexivització, que pren un predicat biargumental i el reflexivitzat. La denotació d'aquesta variant, doncs, suposa que l'individu que sofreix el canvi d'estat (TEMA) és també el participant que el causa (EFFECTOR).

Quins arguments menen Koontz-Garboden a mantenir que l'operació d'anticausativització és en realitat una operació de reflexivització, i que l'operador CAUSA es manté en la representació lexicosemàntica de la variant intransitiva dels verbs de l'alternança?

En primer lloc, l'autor indica que un argument a favor de considerar un procés de reflexivització és que molt sovint reflexivització i anticausativització es marquen de manera idèntica. Així, en català, per exemple, en ambdós casos s'usa el clíctic *se*.

Pel que fa al fet que l'operador CAUSA es mantengui en l'estructura lexicosemàntica de la variant anticausativa, l'autor revisa les proves que evidencien la ben coneguda diferència entre les construccions passives i les anticausatives, segons la qual únicament les primeres legitimen modificadors orientats a l'agent, mentre que les segones legitimen un modificador del tipus *by itself*.

Entre aquestes proves, l'autor analitza la possibilitat que l'argument extern del verb controli el subjecte d'una clàusula final, que és una possibilitat també existent en les construccions anticausatives.¹⁵ L'autor pretén que aquest fet és una prova que la seva anàlisi és reeixida, ja que preveu que, en el cas dels verbs anticausatius que prenen un argument

¹⁵ L'autor posa els exemples següents:

- (i) a. [...] Phil se ahogó para salvarle la vida a Jim...
  - b. [...] se ahogó para olvidar a Coraje.
  - c. [...] se ahogó para acabar con los constantes golpes que recibía.
- (Koontz-Garboden, 2009: 110 (52))

intern [+animat] i, per tant, un possible AGENT, aquest argument mantindrà les implicacions pròpies de l'argument TEMA, però també les de l'argument AGENT.

La segona prova que analitza és la possibilitat de dur un modificador del tipus *by itself*. Segons l'autor, aquest modificador reflexiu no sols distingeix entre anticausatiu i passiu, sinó que també, seguint Chierchia (2004), distingeix entre verbs que tenen l'operador CAUSA en la seva estructura lexicosemàntica i verbs que manquen d'aquest operador.¹⁶ Per Koontz-Garboden, aquest operador és inacceptable en oracions amb verbs que manquen d'un subjecte agentiu i d'un operador CAUSA, com per exemple en predicats estatius. Per aquest mateix motiu tampoc no és acceptable en construccions passives, ja que el subjecte de la passiva no és el causant de l'esdeveniment denotat pel verb. A més a més, segons l'autor, els verbs de canvi d'estat de causa interna no alternen precisament perquè manquen de l'operador CAUSA.

A més d'aquests arguments, Koontz-Garboden (2009) també revisa alguns altres arguments a favor de considerar que l'operador CAUSA és present en els anticausatiu. Entre aquests arguments trobem, en primer lloc, la construcció *feel like*, comentada ja per Kallulli (2006b) per a les llengües balcàniques.¹⁷ Segons l'autor, la interpretació de causa involuntària d'aquesta construcció està disponible per als verbs de canvi d'estat, però no per a altres verbs transitius com *menjar* o *construir*, per la qual cosa es demostraria que aquesta interpretació només està disponible per als verbs que tenen l'operador CAUSA com a part de la seva semàntica lèxica.

Altres proves que aporta l'autor per defensar que els verbs de canvi d'estat tenen aquest operador en la semàntica lèxica són la possibilitat de prendre modificadors adverbials o modificadors en forma de sintagma preposicional.

L'últim argument, finalment, és la negació. En les seves pròpies paraules:

(11)

[...] there are two very different interpretations under negation—on in which it is denied that a C[hange]O[f]S[tate] event was undergone, and another in which something else is denied, namely that the undergoer of the change into the state was also the cause of the COS event. On this second interpretation crucially, it is not denied that a COS event was undergone [...] The conclusion, then, is that in one case negation has scope, in a sense to be clarified formally, below, over a BECOME operator and in the other case

¹⁶Segon Chierchia, aquest operador «[...] occurs in adjunct position, and its antecedent must be construed as the sole cause of the event under consideration.» (Chierchia, 2004: 42).

¹⁷En aquesta construcció, el verb apareix en veu no activa. A més, l'objecte de la corresponent oració activa apareix com a subjecte, mentre que el subjecte de l'oració activa apareix marcat amb cas datiu.

Les construccions anticausatives també poden aparèixer amb una construcció *feel like*. Aleshores, segons Kallulli (2006b), una construcció anticausativa pot tenir dues interpretacions diferents depenent de l'aspecte en què apareix el verb. Si apareix en aorist, la interpretació és la que l'autora anomena *unintended cause* (*causa involuntària*), ja que el sintagma en datiu s'interpreta com la causa no intencionada de l'esdeveniment. En canvi, quan el verb apareix en imperfectiu, la construcció té la interpretació canònica de la construcció *feel like* (*sentir-se bé* + el significat del verb).

over a CAUSE operator, which, of course, entails the existence of the CAUSE operator in the representation of the derived inchoative.

(Koontz-Garboden, 2009: 113)

Així doncs, en aquest apartat hem analitzat les principals propostes que consideren que la variant intransitiva de l'alternança deriva de la transitiva mitjançant alguna operació detransitivitzadora.

6.1.2 Propostes que consideren la variant intransitiva com a bàsica

En aquest apartat analitzarem les propostes de Hale & Keyser i les de Rappaport Hovav & Levin (2012) i Rappaport Hovav (2014).

6.1.2.1 Hale & Keyser (1993, 1998, 2002)

Hale & Keyser (1993, 1998, 2002) parteixen de la consideració que hi ha dos nivells sintàctics: un al lèxic (sintaxi-l) i un a l'oració (sintaxi-s).¹⁸ Així doncs, segons aquests autors, l'estructura argumental es correspon amb la configuració sintàctica que projecta un ítem lèxic, és a dir, el sistema de relacions estructurals entre el nucli i els seus arguments dins d'aquesta configuració:

(12)

[T]he proper representation of predicate argument structure is itself a syntax. That is to say, as a matter of strictly lexical representation, each lexical head projects its category to a phrasal level and determines within that projection an unambiguous system of structural relations holding between the head, its categorial projections, and its arguments (specifier, if present, and complements). We will refer to these projections sometimes as *lexical argument structure* and sometimes as *lexical relational structures* (LRSs) [...]

(Hale & Keyser, 1993: 53)

Concretament, Hale & Keyser (2002) esmenten només dues relacions sintàctiques dins d'aquestes configuracions: la relació nucli-especificador i la relació nucli-complement, que defineixen de la manera següent:

(13)

The fundamental relations of argument structure

a. Head-complement: If X is the complement of a head H, then X is the unique sister of H (X and H c-command one another).

¹⁸La sintaxi oracional o sintaxi-s fa referència a l'estructura sintàctica assignada a una oració o a un sintagma i inclou tant els ítems lèxics i els seus arguments com les seves projeccions ampliades (*extended projection*) i el conjunt de projeccions i categories funcionals implicades en la formació d'una oració (cf. Hale & Keyser, 1998: 75, nota 2).

b. Specifier-head: If X is the specifier of a head H, and if P_1 is the first projection of H (i.e., H', necessarily nonvacuous), then X is the unique sister of P_1 .

(Hale & Keyser, 1993: 12 (23))

Aquestes relacions permeten certes estructures lèxiques, segons si el nucli pren o no un dels tipus d'arguments (especificador o complement), la qual cosa dóna lloc concretament a quatre tipus d'estructura argumental lèxica: (i) la projecció en què el nucli pren un complement, però no un especificador, que els autors anomenen *projecció lèxica monàdica* i que és el cas prototípic dels verbs; (ii) la projecció en què el nucli pren tant un especificador com un complement, que anomenen *projecció lèxica diàdica bàsica*, com és el cas prototípicament de les preposicions; (iii) la *projecció lèxica diàdica composta*, en què el nucli requereix un especificador, però exclou la possibilitat de dur un complement, per la qual cosa només pot formar-se per composició, ja que el nucli que té aquesta propietat només pot aparèixer com a complement d'un altre nucli, i que és la configuració prototípica dels adjectius i, finalment, (iv) la *projecció lèxica atòmica*, que conté només el nucli, que no pren ni un especificador ni un complement, i que es correspon prototípicament amb els substantius.¹⁹

Dos altres conceptes importants del model de Hale & Keyser són el de *merge* i el de *conflation*. Els autors fan la distinció entre els trets fonològics (*p-signature*) —segurament una matriu de trets— i els trets sintàctics i semàntics (*s-signature*) dels nodes sintàctics (Hale & Keyser, 2002: 63), i assumeixen que la conflació és concomitant a l'operació de fusió, per la qual cosa només pot actuar sobre els mateixos elements lingüístics sobre els quals també pot actuar fusió, l'operació sintàctica més important en la projecció del lèxic a la sintaxi. Segons la definició, la conflació només actua si el nucli és defectiu. Això ocorre en dos casos: quan els trets fonològics del node són completament buits, és a dir, quan no hi ha trets fonològics, i quan el nucli és un afix, cas en què els autors assumeixen que els trets fonològics són parcialment defectius, ja que el nucli té dues parts, una amb trets fonològics (l'afix) i l'altra que consisteix en una arrel buida.

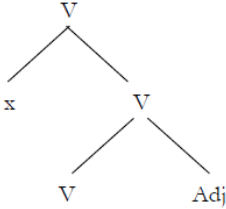
Un dels dominis empírics en què Hale & Keyser han aplicat el seu model és precisament el dels verbs deadjectivals que participen de l'alternança causativa. Així doncs, un

¹⁹ Els autors remarquen que usen els termes *monàdic* o *diàdic* no en relació amb la sintaxi oracional, sinó estrictament en relació amb els arguments (complements o especificadors) que poden aparèixer internament en la configuració lèxica associada amb un ítem. Per als nuclis lèxics del tipus *make a fuss*, el subjecte oracional és un argument extern i no un argument intern a la configuració lèxica projectada pel nucli. Aquesta estructura serviria per representar les activitats. L'anàlisi de Hale & Keyser suggereix que aquests verbs prenen un predicat primitiu DO (en el cas que comentem MAKE), que prendria un complement en forma de SN per després formar un verb sintètic. Aquesta representació rebria suport de llengües com el basc, en què els verbs monoargumentals d'activitat s'expressen amb el verb *egin* més un nom (per exemple, *riure = barre egin*, on *barre = rialla* i *egin = fer*). També en la variant mallorquina del català conservem alguns verbs d'activitat expressats en forma analítica: *treballar = fer feina*, *sagnar = fer sang*, *netejar = fer net*.

Cal indicar, també, que Hale & Keyser assumeixen que el subjecte (sigui extern o sigui que s'hagi elevat des d'una posició interna) forma part d'una relació de clàusula reduïda amb el SV que expressa la predicació. Per tant, es tracta estructuralment d'un adjunt al SV, tot i que un adjunt "distingit". Així, essent un adjunt distingit, un subjecte extern és en algun sentit també intern al SV, com en la hipòtesi del subjecte intern (cf. Kato, 1999, Koopman & Sportiche, 1991), però no és intern a la configuració projectada pel nucli lèxic, ja que en aquesta no ocupa ni la posició d'especificador ni la de complement.

verb de adjectival de canvi d'estat, en la variant anticausativa (cf. el verb *embrutar* en l'oració *En Joan s'ha embrutat*), tendria una representació com la de (14):

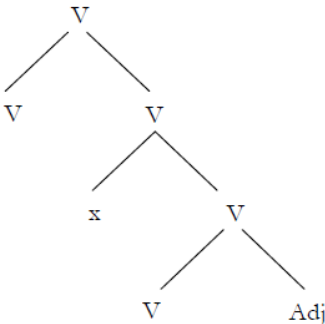
(14)

Aquesta és una aplicació de la projecció lèxica diàdica, en què un ítem lèxic en la posició de complement, l'arrel adjectival, requereix la projecció d'un especificador. Aleshores és el verb abstracte V el que proporciona una estructura en què la posició d'especificador es fa avinent per ser ocupada. El procés de conflació en aquesta estructura suposa, doncs, que la matriu fonològica de l'adjectiu es copia en la matriu fonològicament buida del verb abstracte, el qual es llegeix com a BECOME a causa precisament de l'estructura. Posteriorment, el nucli lèxic en la posició d'especificador s'eleva en la sintaxi oracional a la posició d'especificador de la projecció funcional rellevant, que és buida, per ocupar així la posició de subjecte gramatical.

La representació lexicorelacional de la variant transitiva dels verbs de adjectival de canvi d'estat (com, per exemple, el verb *embrutar* en l'oració *Na Maria ha embrutat en Joan*) suposa la incrustació de l'estructura de (14) com a complement en una estructura monàdica. El resultat és com a (15):

(15)

Així doncs, la forma transitiva dels verbs de adjectival de canvi d'estat requereix de dos processos de conflació. El primer suposa la conflació de la matriu fonològica de l'ad-

jectiu en la matriu fonològicament buida del verb abstracte V. El segon procés suposa la conflació de la matriu resultant en la matriu fonològicament buida d'un altre verb abstracte V. El primer d'aquests verbs abstractes es llegeix BECOME, i el segon, CAUSE, gràcies a la mateixa estructura. Contràriament, però, a (14), l'especificador de l'arrel adjectival no s'haurà d'elevant a la posició d'especificador de la projecció funcional rellevant, ja que aquesta estarà ocupada per un veritable subjecte extern.

6.1.2.2 *Rappaport Hovav & Levin (2012) i Rappaport Hovav (2014)*

La proposta de Rappaport Hovav & Levin (2012) i Rappaport Hovav (2014) és completament diferent a la que havien fet a Levin & Rappaport Hovav (1995) i a Rappaport Hovav & Levin (1998), i que hem vist més amunt (cf. capítol 6.1.1.1). Per una banda, argumenten que la variant bàsica és l'anticausativa i, per una altra banda, un aspecte que cal destacar, consideren que la variant causativa no es deriva a partir d'una regla lèxica, sinó que són factors externs al lèxic els que determinen quan una causa pot aparèixer o què és una causa acceptable sintàcticament.

Rappaport Hovav & Levin (2012) parteixen del *Principi de la uniformitat del lèxicó* (*Lexicon Uniformity Principle*) de Reinhart (2000, 2003, 2016). Segons aquest principi, cada verb es correspon amb una entrada lèxica amb una estructura temàtica única, mentre que les variants estructurals que en puguem trobar es deriven per operacions lèxiques de canvi de valència a partir de l'estructura temàtica única. Tanmateix, les autores argumenten que en realitat l'alternança representa una relació regular entre dues variants temàtiques d'un mateix verbs que no es pot explicar per cap operació de canvi de valència.

Així, doncs, les autores pretenen donar compte de la productivitat de l'alternança, però alhora oferir una explicació per a les restriccions que s'hi han observat:

(16)

I first provide further systematic evidence against analyses which assume that alternating verbs are lexically associated with two arguments and in support of the view that in English all alternating verbs are lexically associated with the internal argument(s) only. The cause argument, then, is introduced non-lexically. I do not deal in this paper with the mechanics of the introduction of the cause argument, but rather the factors which determine the semantic type of DP that is appropriate as the cause argument in specific cases, and the factors which determine the appropriateness of the (non)expression of the cause argument in a given context. I suggest that both lexical and nonlexical factors are involved in both these issues. In an attempt to systematically distinguish the lexical from the nonlexical factors, I argue against the relevance of the commonly appealed to lexical distinction between verbs of internal causation and verbs of external causation (L&RH 1995) [= Levin & Rappaport Hovav, 1995] to the determination of the (non)appearance of the external argument. I suggest instead that discourse principles are prominent among these factors and that once the discourse principles governing the expression or non-expression of the external argument are fleshed out, there is no longer a need to appeal to a lexical distinction of internal/external causation.

(Rappaport Hovav, 2014: 10)

Rappaport Hovav (2014), aleshores, revisa els arguments que s'han usat per assumir que l'alternant transitiu és el bàsic: la distinció semàntica entre verbs que denoten un canvi d'estat causat internament i un de causat externament, i l'asimetria que es produeix entre els verbs que participen de l'alternança, és a dir, les restriccions que es produeixen en el sentit que el conjunt de possibles subjectes per a la variant anticausativa és un subconjunt dels possibles objectes en la variant transitiva.²⁰

Pel que fa al primer argument, l'autora analitza els verbs de causa interna, dels quals s'havia dit que no alternaven, tot i que s'ha demostrat que sí participen de l'alternança, encara que amb un conjunt molt petit de subjectes (cf. capítol 2.3.1). També analitza el comportament d'un grup de verbs deadjectivals de canvi d'estat que descriuen un canvi en el valor de l'atribut d'una entitat, però no temporalment sinó espacialment. Són verbs com *deepen*, *narrow* o *widen* (cf., també, els exemples que esmentem a la nota 43). Segons Rappaport Hovav (2014: 14), aquests verbs també tenen, algunes vegades, variants transitives, tot i que descriuin canvis en la propietat inherent d'una entitat i que siguin estatus més que no esdevenimentals. El que és important, segons l'autora, és que en els usos transitius no permeten mai subjectes amb paper AGENT.²¹ Per tant, el comportament d'aquests verbs, com el dels verbs de canvi d'estat causat internament, no pot ser explicat per les aproximacions que tenen la variant transitiva com a bàsica.

Pel que fa al segon argument, les asimetries en la disponibilitat d'una o altra variant, l'autora n'analitza diferents casos. En primer lloc, els verbs que només presenten una variant transitiva i no una d'anticausativa, com els verbs de canvi d'estat causat externament, tipus *destroy* o *kill*.²² En segon lloc, els verbs que disposen de les variants segons la tria de l'argument. Concretament, casos en què la variant anticausativa o la transitiva no es-

²⁰Segons Rappaport Hovav (2014), aquest argument és mantingut per Levin & Rappaport Hovav (1995), però no per Reinhart (2003). En nota a peu de pàgina (cf. Rappaport Hovav, 2014: 11, nota 9), l'autora destaca que hi ha un tercer argument per defensar que la variant transitiva és la bàsica. Es tracta del marcatge morfològic de la variant intransitiva. Tanmateix reconeix que aquest argument ha rebut nombroses crítiques.

²¹Si tenen un subjecte amb paper temàtic AGENT, la construcció és esdevenimental i no estativa:

- (i) a. ...and a few years later, the workers widened the street.
  - b. The tailor widened the skirt at the bottom.
- (Rappaport Hovav, 2014: 14 (29))

²²Per l'autora, aquests verbs sí que seran efectivament diàdics, és a dir, verbs amb dos arguments, contràriament amb el que passarà amb els verbs que participen de l'alternança, que seran definits per l'autora com a monàdics, amb un sol argument. És una proposta que nosaltres també adoptarem.

L'autora destaca (i Rappaport Hovav & Levin, 2012, tracten més extensament) el cas d'alguns verbs que només tenen una variant intransitiva, tot i que tradicionalment s'han definit com a verbs que no participen de l'alternança (cf. Levin, 1993, *verbs of calibratable change of state*), encara que acompleixin la caracterització dels verbs que hi participen (cf., per exemple, Folli, 2001, o Ramchand, 2008). Es tracta de verbs com *skyrocket* o *plummet*. Segons Rappaport Hovav & Levin (2012), aquests verbs tenen una variant transitiva per a certes combinacions de subjecte i objecte. Els exemples que exposen les autores demostren que aquests verbs tenen un alternant transitiu amb subjectes esdevenimentals o estatus, però no amb subjectes agentius, instruments o forces naturals. Tanmateix, les autores també afirmen que aquests verbs poden dur subjectes agentius si l'objecte designa propietats inherentment posseïdes per l'agent.

Segons les autores, aquesta interdependència entre subjecte i objecte no es pot explicar per aproximacions com les de Reinhart (2003). La seva explicació remetrà als factors extralèxics que determinen quan una causa pot aparèixer amb un verb bàsicament monàdic, que també és un argument que adoptarem en la nostra anàlisi.

tan disponibles. En el primer cas, es tracta de verbs que acompleixen el criteri de Reinhart (2003) per poder alternar, però que tanmateix no permeten l'alternança depenent de l'argument intern. Es tracta de les restriccions que hem esmentat al capítol 2.2.

Finalment, Rappaport Hovav (2014) també revisa l'anàlisi neoconstruccional d'Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b), amb la qual comparteix l'assumpció que els verbs que participen de l'alternança s'associen amb un únic argument i que l'argument causant no s'introdueix lèxicament. L'autora parteix de la classificació d'arrels segons la informació enciclopèdica que inclouen. La conclusió que assenyala és com segueix:

(17)

To summarize, in the realm of change of state verbs, I make a three-way distinction. (i) Verbs like *murder*, which specify something about the nature of the involvement of an external cause, are lexically associated with an argument representing the external cause, and this argument cannot be omitted. (ii) Verbs, like *kill* and *destroy*, which specify nothing about the nature of the causing event, but are nonetheless lexically associated with an argument representing the cause. Here, too, the argument cannot be omitted. The verbs of the first two classes are not distinguishable in terms of lexical adicity in English. (iii) Finally, all alternating verbs are lexically associated with the internal argument(s) only, namely, those involved in the specification of the nature of the change of state. I do not assume a grammatically significant lexical distinction between verbs denoting internally caused changes of state versus verbs denoting externally caused changes of state. We can only talk about whether a sentence includes a specification of a cause distinct from the internal argument(s) or not. It is in this sense that I take the notion of external causation to be a property of event descriptions, and not construals of events determined necessarily by the verb.

(Rappaport Hovav, 2014: 21)

La proposta que fan les autores per explicar la casuística analitzada és recórrer a la noció de *causació directa* (cf. Bittner, 1998; Fodor, 1970; Wolff, 2003). La definició que donen de causa directa és la següent (repetida del capítol 1.2.1.3 (39) o del capítol 2.3 (108)):

(18)

The Direct Causation Condition

A single argument root may be expressed in a sentence with a transitive verb if the subject represents a direct cause of the eventuality expressed by the root and its argument.

(Rappaport Hovav & Levin, 2012: 175 (24))

Les autores mateixes completen la definició amb la següent de Wolff:

(19)

[D]irect causation is present between the causer and the final causee in a causal chain: (i) if there are no intermediate entities at the same level of granularity as either the initial causer or final causee, or (ii) if any intermediate entities that are present can be cons-

trued as an enabling condition rather than an intervening causer.
(Wolff, 2003: 4-5)

Segons les autores, aquestes dues definicions poden donar compte dels verbs de canvi d'estat causat internament, els quals només presenten una variant transitiva amb un subjecte que es refereix a condicions ambientals. Per donar compte dels casos d'asimetria que han analitzat, les autores necessiten articular alguna restricció que determini quins factors determinen quan pot aparèixer o no l'argument que expressa la causa directa. En aquest sentit, es demanen quina variant és més apropiada per descriure un esdeveniment en un context concret, una qüestió que no s'ha estudiat, diuen, en el marc de l'alternança causativa, però sí en el de l'alternança dativa o de la passiva. El motiu, per a les autores, pot ser a causa que les dues variants de l'alternança causativa no són equivalents en les seves condicions de veritat, i que tenen una relació de vinculació entre si: la variant causativa sempre inclou l'anticausativa. És a dir, qualsevol situació que es pugui descriure amb la variant transitiva també es podrà descriure mitjançant l'anticausativa. Per tant, atès que les dues variants poden descriure el mateix estat de fets, la qüestió és determinar quina variant serà preferida en un context donat.

Segons Rappaport Hovav (2014), la tria d'una expressió lingüística entre dues amb una relació de vinculació està governada per les màximes conversacionals de Grice. És a dir, per principis pragmàtics.²³

La condició més general que determina quan la variant transitiva pot ser usada per descriure un esdeveniment és la següent:

(20)

Proper containment condition

When a change of state is properly contained within a causing act, the argument representing that act must be expressed in the same sentence.²⁴

(Rappaport Hovav & Levin, 2012: 182 (41))

Tanmateix, l'autora prefereix partir de l'assumpció següent: «In the description of a change of state, the cause of the change of state is relevant; therefore, since an utterance which specifies the cause of the change of state is more informative than one which expresses just the change of state, it is to be preferred, all things being equal.» (Rappaport

²³ En el capítol 5.2.1.2 hem fet esment al fet que, en les construccions amb verbs de canvi d'estat, l'afegit d'un datiu lliure té una interpretació clara d'afectació, tot i que també pot tenir una interpretació de causa involuntària. Aquest fet quedava reforçat perquè aquestes construccions podien incorporar l'adjunt *sense voler*, que reforçava la lectura de causa involuntària. Tanmateix, hem vist que amb certs verbs de canvi de causa interna no es veu natural la incorporació d'aquest adjunt. Ho justificàvem precisament perquè l'adjunció provocava estranyesa pragmàtica, ja que prococava redundància informativa. És a dir, anava contra la màxima de quantitat de Grice.

²⁴ Les autores es demanen si aquest principi pot ser reduït al principi cognitiu expressat per Horvath & Siloni (2011b: 684 (48)): «Conceptualization of eventualities cannot disregard participants (roles) whose mental state is relevant to the eventuality.» La seva resposta és que no, atès que els verbs inherentment agentius no poden ser usats mai en la variant anticausativa, ja que són lèxicament diàdics. En canvi, la seva *Proper containment condition* no exclou que un verb que participi de l'alternança causativa sigui usat en la variant anticausativa per expressar un canvi d'estat causat per un agent.

Hovav, 2014: 23 (65)). Així doncs, essent totes les coses iguals, la variant transitiva, que especifica la causa, és preferida sobre l'anticausativa. A més a més, la tria de la variant transitiva és preferible si la informació extra és rellevant, cosa que està relacionada amb la intuïció que la gent sap que els canvis d'estat no ocorren sense causa.

De tota manera, quan és que es legitima una construcció anticausativa, encara que la corresponent variant transitiva sigui més informativa? Segons l'autora, això ocorre quan es donen dues condicions. Per una part quan la causa és recuperable pel context i, per una altra part, quan el parlant no coneix la causa. La causa és recuperable pel context si és una causa per defecte, és a dir, si podem caracteritzar el canvi com si ocorregués en el curs dels esdeveniments. En aquests casos, l'ús de la variant transitiva pot anar contra la Màxima de Manera de Grice. La causa també és recuperable si s'ha mencionada anteriorment. En aquests casos, la variant anticausativa està legitimada fins i tot quan el context deixa clar que l'acció causant és agentiva. Finalment, quan els parlants no coneixen la causa, fins i tot sembla més informatiu mencionar la causa final del canvi d'estat si és coneguda.

Així doncs, segons les autores, la variant causativa sempre és més informativa i, per tant, preferida sobre l'anticausativa. Tanmateix, en certes circumstàncies, la variant anticausativa també és legitima. Concretament quan la causa és recuperable pel context o quan el parlant no coneix la causa. En la nostra proposta (cf. capítol 6.3.2) indicarem que cal un principi cognitiu que determini quan la construcció anticausativa queda legitimada, un principi que està relacionat amb la conceptualització dels esdeveniments, la qual entén que un esdeveniment sempre ha de tenir una causa. Amb els verbs de canvi de causa externa la causa és evident i, per tant, la noció de *causa directa* és suficient per justificar la legitimació de les construccions. En aquest sentit, es pot entendre que la variant causativa és preferible perquè expressa la causa de l'esdeveniment. Amb verbs d'aquest tipus, la construcció anticausativa es legitima si no es vol indicar la causa directa de l'esdeveniment. És a dir, no és que no es conegui la causa, com diuen Rappaport Hovav & Levin, sinó que no es vol esmentar. En canvi, amb verbs de canvi de causa interna, la causa dels esdeveniments no queda clara. Aleshores la nostra proposta és que la variant causativa d'aquestes construccions es legitima si la causa es veu com a possible a partir del coneixement del món del parlant. En aquestes construccions, evidentment, la variant causativa no és la preferida, com indiquen les autores que esmentem, ja que sovint no es legitima. Per tant, considerem que condicionar la legitimació de les construccions causatives i anticausatives a un principi cognitiu és preferible a condicionar-la a principis pragmàtics com fan Rappaport Hovav & Levin. Tot i això, és cert que la *Proper containment condition* estableix que és preferible la variant causativa quan es coneix la causa. En aquest sentit, hem de destacar que en molts esdeveniments de canvi de causa interna la causa no és absolutament clara. En aquest sentit, la variant anticausativa no tendria perquè ser la preferible. Tot i això, tornem a remetre a la conceptualització que els parlants fan de l'esdeveniment. Veurem la casuística amb aquest verbs en l'apartat que hem indicat.

Fins aquí hem analitzat les propostes que són projeccionistes i que, per això, consideren que una variant deriva de l'altra. A continuació ens acostarem a les aproximacions neoconstruccionalistes.

6.1.3 Aproximacions neoconstruccionalistes

En els dos subapartats anteriors hem analitzat les aproximacions teòriques que parteixen de premisses projeccionistes per explicar la participació en l'alternança, sigui que consideren la construcció transitiva com a bàsica, sigui que hi consideren la intransitiva. En aquest apartat, en canvi, exposarem algunes de les aproximacions neoconstruccionalistes. Segons aquestes propostes, recordem-ho, es considera que l'arrel es combina amb el significat estructural, format a partir de la combinació de diferents nuclis funcionals, i que el significat de la construcció es desplega a partir de la posició que ocupen els arguments en aquesta estructura.

Concretament analitzarem la proposta d'Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015) de construccions sintàctiques que donen compte de les construccions que participen de l'alternança, que és de la que partirem per desenvolupar la nostra. Posteriorment també analitzarem tres propostes més que en essència són molts semblants a les d'aquests autors. Són les de Labelle & Doron (2010), Harley (2008, 2013a) i Folli i Harley (2004, 2005, 2007, 2008, 2013), i Ramchand (2008).

6.1.3.1 Alexiadou (2006, 2010), Alexiadou & Anagnostopoulou (2009), Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b, 2015), Schäfer (2008)

Aquests autors, junts o per separat, han desenvolupat una interessant proposta d'anàlisi de l'estructura sintàctica de les variants de l'alternança causativa. La proposta ha cristal·litzat en una proposta conjunta molt recent (Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2015), fortament basada en Schäfer (2008), en què ens centrarem.

En principi, l'objectiu d'Alexiadou (2010) era estudiar tres qüestions concretes: si l'alternança respon a un procés de causativització o d'intransitivització, si el marcatge morfològic juga cap paper a determinar la direccionalitat de la derivació i, finalment, la variació interlingüística de l'alternança.²⁵ L'autora parteix d'una anàlisi no derivacional, en la qual ni la variant intransitiva deriva de la transitiva ni aquesta segona de la primera.

Pel que fa a l'estructura de les variants transitives i anticausatives, cal indicar que Alexiadou & Anagnostopoulou (2009) o Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b) proposen una estructura sintàctica per al verbs de canvi d'estat amb tres components bàsics: un nucli *Voice*, un nucli CAUSE i una arrel:

- (21) [Voice [CAUS [Root]]]
(Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2006b: 201 (50))

Segons la proposta d'aquests autors, *Voice* introdueix l'argument extern i presenta trets relacionats amb l'agentivitat i la manera (cf., també, Kratzer, 1996, 2005). Per la seva ban-

²⁵La proposta d'aquesta autora es basava en dades empíriques que provenen del grec, de l'hindi, del japonès, del turc, del coreà, de l'armeni i del salish (també anomenat *kalispel*, segons el projecte Linguamón-Casa de les Llengües, i parlat prop de les muntanyes de Montana, als Estats Units (cf. http://www10.gencat.cat/casa_llengues/AppJava/ca/index.jsp). També analitza el comportament de l'anglès i de l'alemany (Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2006b), i de l'italià, l'islandès, l'amhàric (parlat a Etiòpia) i l'armeni (Alexiadou, 2006).

da, el nucli CAUSE expressa una relació causal entre un esdeveniment causant (l'argument implícit de CAUSE) i l'estat resultant denotat per la unió de l'arrel i el SN que l'acompanya (el seu TEMA).

El nucli CAUSE és simplement, segons aquests autors, un nucli esdevenimental o d'activitat i, en aquest sentit, la semàntica causativa no es codifica en cap nucli verbal, sinó que resulta de la combinació d'un nucli verbal d'activitat i un complement estatiu. Per això, segons Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b), no cal postular un operador BECOME en la representació estructural dels verbs de canvi d'estat en la variant anticausativa, ni tampoc en la causativa o transitiva. Segons aquests autors, el nucli CAUSE, representat sovint com a *v*, és present tant en la representació de la variant transitiva com de la intransitiva i, fins i tot, de la passiva (cf., també, Ramchand, 2008). Tanmateix, ja hem vist (cf. capítol 1.2.1.2) que hi ha autors que indiquen que aquest nucli verbal *v* presenta diferents *flavours*. Per exemple, Harley (1995) i Folli & Harley (2005) postulen tres tipus de *v* (v_{DO} , v_{CAUSE} i v_{BECOME}) depenent del tipus d'argument extern que introdueix. Així, segons aquestes dues autores, en les diferents variants de l'alternança hi trobaríem v_{CAUSE} i v_{BECOME} . Així i tot, també indiquen que el significat de canvi d'estat és configuracional, gràcies a l'estructura que forma un v_{CAUSE} amb una clàusula reduïda. Cuervo (2003, 2008, 2014, 2015), per la seva banda, també postula l'existència de tres tipus de *v* (v_{DO} , v_{CO} i v_{BE}), que relaciona amb els predicats d'activitat, els de canvi o els estatus respectivament. Tanmateix, aquesta autora no assumeix que el nucli *v* sigui el responsable de la introducció de l'argument extern (cf., també, Pylkkänen, 2008), però sí que els nuclis poden formar estructures monoesdevenimentals, si només se'n presenta un, o biesdevenimentals, si se'n presenten dos de combinats.

Que el nucli CAUSE és present tant en la construcció causativa com en l'anticausativa es veu reflectit en l'estructura que Alexiadou (2010) proposa per a la primera:

(22)

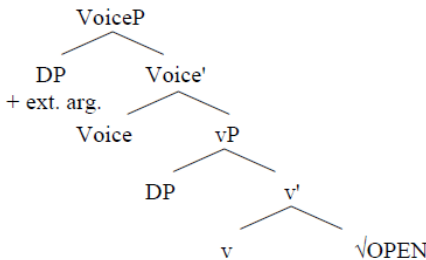

Figura 6.3 Alexiadou, 2010: 182 (8)

Pel que fa a les variants anticausatives dels verbs de canvi d'estat, segons Alexiadou (2010) hi ha dues estructures sintàctiques disponibles (cf., també, Doron, 2003, i Labelle & Doron, 2010, a continuació). La primera estaria mancada del nucli *Voice*:

(23)

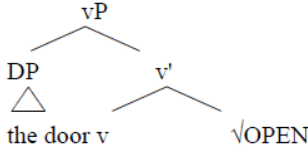

Figura 6.4 Alexiadou, 2010: 183 (9)

La segona, en canvi, presentaria un *Voice* no agentiu [-Ag], amb un argument extern causa implícit:

(24)

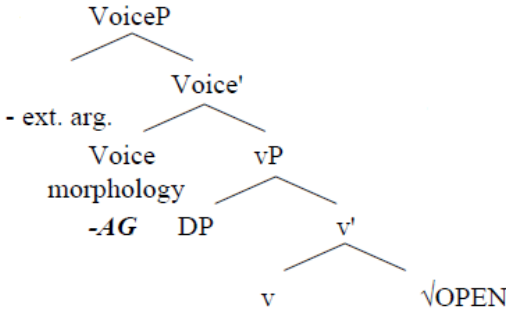

Figura 6.5 Alexiadou, 2010: 183 (10)

La proposta de l'autora és que els anticausatiu marcats morfològicament tenen aquesta segona estructura, mentre que els no marcats tendrien la de (23), ja que el marcatge morfològic és, segons aquesta autora, la instanciació morfològica de la manca d'un argument extern.²⁶

²⁶Segons Alexiadou (2010), l'anglès és una llengua en què les formes anticausatives es construeixen únicament amb morfologia activa. Per tant, l'única estructura disponible en aquesta llengua, per a les variants anticausatives, és la de (23). Segons l'autora, es podria plantejar si l'estructura de (24) també està disponible en anglès, és a dir, si també existeix una estructura amb un nucli *Voice*, tot i que morfològicament no sigui present. La resposta és que aquesta no és una hipòtesi correcta, atès que verbs com *destroy*, per exemple, alternen en altres llengües que presenten una morfologia especial per marcar el nucli *Voice*, però no alternen en anglès. Tanmateix, abans hem pogut comprovar (cf. capítol 2.1) que en el català el verb *destruir* tampoc no alterna, tot i que aquesta llengua sí que presenta una morfologia específica (el clíctic pronominal *se*) que marcaria el nucli *Voice*.

Tanmateix, podem comprovar que en català altres verbs amb la mateixa arrel sí que alternen. Per exemple, el verb *obstruir*: *El conducte biliar s'ha obstruït* (DIEC2). Ara bé, en anglès aquest verb tampoc no alterna i la traducció a l'anterior construcció hauria de ser amb el verb com *get obstructed*. Així doncs, podríem considerar que

Per la seva banda, Schäfer (2008), que fa un pas més en la representació de l'estructura sintàctica de les variants transitives i anticausatives de l'alternança, assumeix en la seva investigació la descomposició sintàctica dels verbs en un nombre diferents de capes que es troben sobre una arrel categorialment neutra (seguint postulats de la *Distributed Morphology*, cf. capítol 1.2.1.1) i que els papers temàtics estan sintàcticament determinats per la configuració en què s'incrusten els arguments.

L'autor aprofundeix en les diferències semàntiques entre els anticausatiu marcats i no marcats. En aquest sentit, assumeix que la morfologia específica dels marcats està relacionada amb un nucli *Voice*:

(25)

The general claim that I want to put forth, therefore, is that, crosslinguistically, the especial morphology found with anticausatives is *Voice*-related. That is, I propose that the morphology found with anticausatives is syntactically anchored.

There are logically two syntactic positions associated with *Voice* that could be the bearers of the anticausative morphology, either the *Voice* head itself or its specifier, i.e., the structural subject position. I propose that, crosslinguistically, both options are realized.

(Schäfer, 2008: 164)

L'altra hipòtesi important de Schäfer (2008) és que, en alemany, els anticausatiu marcats són semànticament intransitius (inacusatiu), però sintàcticament transitius. Són semànticament intransitius perquè no tenen cap reflex de la presència implícita d'un argument extern. I precisament per aquest motiu, el pronom reflexiu que trobem en aquests anticausatiu no pot rebre cap paper temàtic. En aquest sentit, es comporten exactament igual que els anticausatiu no marcats davant dels diferents tests que denoten la presència d'un argument extern.

Per altra banda, són sintàcticament transitius perquè en alemany bloquegen la lectura de causa no intencionada de les construccions amb un datiu lliure, mentre que en les llengües romàniques no la bloquegen. Segons l'autor, la diferència no pot tenir una explicació semàntica sinó sintàctica, formal: resideix en l'estatus formal de l'element reflexiu que incorporen els anticausatiu marcats. Així, en les llengües romàniques el reflexiu és un clíctic verbal, mentre que en alemany és un pronom i, per tant, un mot independent.

Pel que fa a la configuració sintàctica de les construccions, l'autor parteix de les propostes per Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b) i assumeix diferents tipus de *Voice*, ja que s'han de diferenciar diferents tipus d'arguments externs.

Concretament, l'autor assumeix que hi ha dos tipus de *Voice*, un d'actiu i un de passiu. Tots dos inclouen un tret temàtic, però només l'actiu projecta un especificador. Aquest últim aspecte també està codificat mitjançant un tret categorial. Així doncs, aquests dos

en anglès les construccions anticausatives amb el verb *destruir* són malformades gramaticalment (**The city destroyed*), mentre que en català només són malformades pragmàticament (#*La ciutat es va destruir*). Per tant, en aquest sentit, sí que podríem considerar que el clíctic pronominal juga una funció en aquestes construccions i que en facilita la legitimitat.

tipus de *Voice* inclouen un tret temàtic i un tret categorial (que és buit en el cas del *Voice* passiu).²⁷ D'aquesta manera es completen quatre tipus de *Voice* amb els trets següents (Schäfer, 2008: 174-175):

- (26) [agent, D] (*Voice* actiu i temàtic: inclou un tret temàtic i un tret categorial: projecta l'especificador)
- (27) [agent, ∅] (*Voice* passiu i temàtic: inclou un tret temàtic, però no un tret categorial)
- (28) [∅, D] (*Voice* actiu i no temàtic: inclou un tret categorial i, per tant, projecta l'especificador, però no un tret temàtic)
- (29) [∅] (*Voice* passiu i no temàtic: no inclou ni tret temàtic ni categorial).

Aquests dos darrers tipus de *Voice*, atès que no tenen trets temàtics no poden atorgar paper temàtic a l'argument que s'ajunti al seu especificador i, per tant, són expletius. Tanmateix, un d'aquests dos darrers *Voice* (l'actiu) sí que projecta especificador. En aquesta posició no s'hi podrà ajuntar un SN referencial perquè no podrà rebre paper temàtic i, aleshores, no passaria el criteri temàtic. Per tant, segons l'autor, el que s'ha d'ajuntar en aquesta posició és un element nominal per tal que pugui comprovar el tret categorial del nucli *Voice*, però que no tengui interpretació, per tal que no li calgui rebre paper temàtic. Aquest element, segons l'autor, serà el reflexiu *sich* en alemany.

En canvi, en les llengües romàniques, com hem vist, el pronom reflexiu és un clític i, per tant, s'ajunta no a la posició d'especificador del nucli *Voice*, sinó com a nucli mateix. Per tant, el tipus de *Voice* requerit per les llengües romàniques per a donar compte de les construccions anticausatives marcades és el nucli *Voice* passiu no temàtic, en què el nucli no té ni trets categorials ni trets temàtics.²⁸ A la pregunta de per què trobem la morfologia reflexiva en les construccions anticausatives marcades, la resposta de l'autor és que

²⁷Més endavant, en el darrer capítol del llibre (cf. Schäfer, 2008: 253 i s.), l'autor abandona l'assumpció que el nucli *Voice* tengui trets temàtics i assumeix la perspectiva que només té trets categorials, és a dir, que aquest nucli només determina si projecta o no especificador.

²⁸Tanmateix, l'autor indica que aquesta és només una possibilitat:

Turning to those languages that mark their anticausatives with a reflexive clitic (e.g., the Romance or Slavic languages), there are, in principle, two conceivable solutions. On the one hand, we could assume that these languages are similar to Albanian and Greek in that the reflexive clitic in anticausatives is just the spell out of a (expletive) Voice head which does not project a specifier [...]

There is, however, a further option which is less stipulative because it reflects the fact that reflexive clitics can be real arguments, too. That is, we can assume that these languages derive the expletive Voice basically the same way as German does. The clitic is merged as a variable in the specifier of Voice; if it remains unbound, no external theta-role is realized.

(Schäfer, 2008: 273)

De fet l'última proposta dels autors (Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2015) assumirà precisament que el clític, en les llengües romàniques, també ocupa la posició d'especificador.

aquesta morfologia desactiva la capacitat del nucli *Voice* d'introduir un paper temàtic, és a dir, és una manera de derivar un *Voice* expletiu.²⁹

Així doncs, les diferents construccions sintàctiques que es poden donar en les construccions causatives i anticausatives són, segons l'autor, les següents:

- (30) Activa
[Agent [*Voice*_[D,agent] [v [Root]]]]
- (31) Passiva
[*Voice*_[agent] [v [Root]]]
- (32) Anticausativa 1 (per a les construccions anticausatives marcades en alemany)
[Expl. [*Voice*_[D,∅] [v [Root]]]]
- (33) Anticausativa 2 (per a les construccions anticausatives marcades per morfologia passiva o un clític reflexiu)
[*Voice*_[∅] [v [Root]]]
- (34) Anticausativa 3 (per a les construccions anticausatives no marcades)
[v [Root]]
(Schäfer, 2008: 176 (20))

L'última proposta d'aquests autors es reflecteix a Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015). Els autors basen la seva proposta en el fet que les construccions anticausatives manquen d'agentivitat, però inclouen causació, ja que fallen tots els tests que mostren la implicació d'un argument extern, però admeten adjunts del tipus *per si sol / per si mateix*, adjunts preposicionals que indiquen causa o la presència de datius que indiquen causa no intencionada (nosaltres hem analitzat la legitimació d'aquests adjunts en les construccions causatives i anticausatives i les que s'hi relacionen en el capítol 4).

Així mateix, també parteixen de la hipòtesi que els verbs anticausatius, siguin marcats o no, no presenten diferències semàntiques entre si, ja que no veuen correlació entre la presència de la morfologia extra i la telicitat, com Folli (1999, 2001) (*cf.* la nostra anàlisi en el capítol 3.3), o entre la presència o no del clític pronominal i la causació externa o interna, com Labelle (1992, 2008) o Labelle & Doron (2010). Els autors consideren que aquests fenòmens corresponen només a tendències.

²⁹Tot i això, en una teoria configuracional estricta dels papers temàtics l'estructura sintàctica hauria de determinar com l'argument es relaciona amb l'esdeveniment verbal i, per tant, quin paper temàtic rep. Per tant, cada paper temàtic s'hauria de poder definir a partir de la posició que ocupa un argument en l'estructura sintàctica, per la qual cosa els trets temàtics serien superflus. En aquest sentit, la morfologia anticausativa no podria derivar un *Voice* expletiu, sinó simplement ser-ne el reflex. L'autor dóna resposta a aquesta qüestió en el sentit que el potencial temàtic de *Voice* simplement és innat, perquè aquest nucli relaciona un argument amb l'esdeveniment verbal. Aleshores, si *Voice* s'ajunta a una estructura verbal, l'argument associat amb *Voice* (sigui implícit o explícit) rep el seu paper temàtic. Així, la morfologia anticausativa seria només una manera de prohibir aquesta assignació de paper temàtic. Un problema d'aquesta perspectiva seria com diferenciem els diferents papers temàtics de l'argument extern (CAUSA i AGENT, almenys). La resposta de l'autor és que els agents són introduïts per *Voice*, mentre que les causes són introduïdes pel nucli *v*_{CAUSE}.

Per altra banda, també parteixen de la idea proposada per Schäfer (2008) que els anticausatiu marcats són semànticament intransitius, però sintàcticament transitius.

(35)

[W]e argue that reflexively marked anticausatives involved two case-marked DPs, but only one thematic role. The full DP is interpreted as undergoing a change-of-state because it is merged as the internal argument inside the vP. The reflexive element is merged is Spec,VoiceP where it remains without any thematic interpretation, i.e. expletive. That is, marked anticausatives are syntactically transitive but semantically intransitive/unaccusative.

(Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2015: 102)

Tanmateix, la proposta d'aquests autors difereix de les anteriors en alguns aspectes significatius. Per una banda, abans distingien la posició del clític reflexiu entre l'alemany (en posició d'especificador del nucli *Voice* expletiu) i en les llengües romàniques (en posició de nucli de *Voice*, com proposen també Harley, 2008, 2013a, i Folli & Harley, 2004, 2005, 2007, 2008, 2013). En aquesta última proposta consideren que la posició que el clític ocupa en la representació sintàctica dels verbs anticausatiu marcats és la d'especificador del nucli funcional *Voice*, tant en alemany com en les llengües romàniques, per la qual cosa estan marcats per cas. Segons els autors, en les llengües romàniques el clític pronominal es mou posteriorment cap al nucli Temps, la qual cosa provoca precisament que les construccions marcades en les llengües romàniques es vegin com a transitives, i que no s'observin aparentment diferències sintàctiques entre els anticausatiu marcats i els verbs semànticament reflexius.³⁰

Per altra banda, els autors assumeixen que la sintaxi no fa referència a trets semàntics en els nuclis verbals, i que els verbs de canvi d'estat es construeixen a partir d'un nucli verbal esdevenimental que es combina amb una varietat d'elements estatiu (una arrel, un adjectiu o un sintagma preposicional). En aquesta proposta, la semàntica causativa és una conseqüència de l'estructura sintàctica i no la força que condueix la construcció de l'estructura, com es deriva de les aproximacions que consideren que el nucli v_{CAUSE} selecciona un estat resultant (cf. Folli & Harley, 2005, o Alexiadou, 2006).³¹

Finalment, els autors també qüestionen el plantejament de la participació en l'alternança a partir de la caracterització semàntica de les arrels, és a dir, de la consideració que la participació en l'alternança causativa estigui codificada com un tret de l'arrel que par-

³⁰ Per diferenciar les construccions anticausatives de les reflexives, els autors postulen que en les segones el clític s'origina en la posició d'objecte, mentre que el seu antecedent s'ajunta a la posició d'especificador de *Voice* i rep cas nominatiu. En canvi, en les construccions anticausatives el clític s'ajunta a la posició d'especificador de *Voice* i el sintagma nominal TEMA ho fa en la posició d'objecte (cf. Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2015: 110-114).

³¹ Els autors proposen que la relació de causació entre els esdeveniments es llegeix postsintàcticament, és a dir, a la interfície conceptual-intencional, a partir de l'estructura esdevenimental completa. En aquest sentit, el coneixement enciclopèdic pot filtrar aquelles construccions que serien formalment disponibles. Els autors posen com a exemple de construcció que el coneixement del món filtra com a no disponible *"The storm murdered the president"* (Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2015: 51).

ticipa en la formació del verb. Segons els autors, aquest plantejament presenta diversos problemes. En primer lloc, els autors es demanen per què les arrels haurien de ser classificades a partir d'una propietat rellevant quan l'arrel s'usa per a formar un verb, si segons la *Distributed Morphology* les arrels són categorialment neutres. En segon lloc, segons els autors, el fet de descriure les propietats de les arrels a partir de la participació en l'alternança suposa caure en una circularitat: en aquest sentit, una arrel seria de causa interna quan no participés de l'alternança, però alhora no participaria de l'alternança perquè seria una arrel de causa interna. Tanmateix, altres problemes que indiquen els autors són que la participació en l'alternança suposa entendre els verbs com a causats externament i internament alhora, i que els verbs no es comporten estrictament com la categorització faria entendre.³²

Aquests problemes menen els autors a afirmar el següent, cosa que considerem prou important, ja que en la nostra proposta també apel·larem al coneixement del món dels parlants com a mecanisme que filtra les construccions:

(36)

[P]articipation in the causative alternation is not a lexical property of an individual verb or root. Since a verb can alternate or not depending on the internal argument it combines with, its characterization as an alternating verbs or not must be made at the level of the *Encyclopedia*, which interprets syntactic structures. [...] The empirical picture presented here suggests that the availability of the causative alternation is determined by the conceptualization of events as these are mapped onto vP structures, i.e. v + object combinations.

(Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2015: 55)

Pel que fa a la representació sintàctica de les diferents variants, els autors parteixen de la base que l'alternança és, en realitat, una alternança en el nucli funcional *Voice*. És a dir, que la representació sintàctica de la variant transitiva d'aquesta alternança conté un nucli verbal que introdueix l'argument extern, mentre que la variant anticausativa manca d'aquesta capa verbal. Tanmateix, per a explicar la presència de morfologia extra en la variant anticausativa en diferents llengües, és a dir, la presència d'anticausatiu marcats morfològicament, els autors postulen que la representació sintàctica d'aquests verbs també conté un nucli funcional *Voice*, que de tota manera és semànticament buit, ja que, com hem vist, els anticausatiu marcats són sintàcticament transitius, però semànticament intransitius. Els autors s'hi refereixen com a *expletive Voice*.³³ Aquest fet permet reanalitzar la intuïció teòrica que la morfologia en els anticausatiu reflecteix l'absència

³² Pel que fa al primer aspecte, els autors es refereixen al fet que, en una construcció com *La finestra es va rompre*, dir que l'esdeveniment s'origina en la mateixa finestra és poc clar. Respecte del segon aspecte, hem de recordar que hem comprovat que el comportament dels verbs de canvi respecte de la participació en l'alternança és prou divers (cf. capítol 2), ja que hi ha arrels de causa externa que en certes circumstàncies també alternen, que hi ha verbs de causa inespecificada que alternen depenent de l'argument TEMA (les restriccions que hem vist) i que els verbs de causa interna en general també participen de l'alternança, tot i que amb restriccions importants en l'argument extern en la variant causativa.

³³ El fet de postular que els anticausatiu marcats són sintàcticament transitius, però que no tenen argument extern, com queda demostrat mitjançant nombrosos tests, es contradiu amb el fet que *Voice* introdueix l'argu-

d'argument extern, tot i que els autors no ho faran postulant que la morfologia es relaciona amb un procés derivatiu que absorbeix o esborra arguments a partir de l'entrada lèxica. A més, segons els autors, aquesta proposta permet donar sentit al clam que hi ha una forta tendència interlingüística que els anticausatius marcats apareguin en verbs que expressen canvis que es conceben com a ocorreguts menys espontàniament que els canvis expressats pels anticausatius no marcats.

Així doncs, Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015) prenen la tipologia de *Voice* i les propostes d'estructures sintàctiques de les variants causativa i anticausativa de Schäfer (2008). El que és important, però, és que aquests autors justifiquen la presència d'un nucli *Voice* expletiu en una llengua, i el fet que una construcció anticausativa el prengui o no, a partir de la hipòtesi que és una manera de marcar els usos anticausatius que s'espera que denotin esdeveniments no espontanis. Aquesta hipòtesi és defensada, per exemple, per Haspelmath (1993), Schäfer (2008) Heidinger (2014, 2015) o Alexiadou (2014c). Segons aquesta hipòtesi, la distribució d'anticausatius marcats i no marcats no és aleatòria, sinó que reflecteix una diferenciació conceptual entre els esdeveniments de canvi d'estat: la probabilitat de ser presentat o no com a espontani. Així doncs, l'elecció de la variant anticausativa marcada o no marcada estaria determinada per la conceptualització que els parlants fan dels esdeveniments. En aquest sentit, un esdeveniment que es conceptualitza com a molt probable d'ocórrer de manera espontània tendiria a ser usat més aviat com a intransitiu i sense marcatge morfològic. En canvi, un esdeveniment amb una baixa possibilitat de ser conceptualitzat com a espontani tendirà a ser construït com a causatiu i amb el clíctic pronominal en la variant intransitiva. Els autors assenyalen, però, que més recentment, i a partir de treballs sobre tipologia lingüística, aquest hipòtesi ha estat reemplaçada pel concepte de *causalness*: la proporció d'usos causatius o anticausatius d'un verb que alterna (*cf.* Haspelmath *et al.*, 2014). Així, l'espontaneïtat es reflectiria en la freqüència d'ús, en el sentit que, com més espontani es pugui conceptualitzar un verb, menys freqüentment ocorrerà en un context causatiu. Tot i que nosaltres no hem avaluat la pertinència d'aquest concepte per al català, potser és més adequat que la hipòtesi inicial que relaciona l'espontaneïtat també amb el marcatge morfològic de les construccions anticausatives, ja que com hem pogut comprovar en el capítol 2, en realitat molts de verbs de canvi d'estat de causa interna també s'usen sempre amb el clíctic pronominal. De fet, només molt poquets verbs s'usen sempre sense el clíctic, i entre aquests n'hi ha alguns que són de causa inespecificada i no de causa interna, per la qual cosa no es conceptualitzen com a espontanis i, en canvi, no duen clíctic.

En aquest sentit, segons els autors, la participació o no en l'alternança no caldria que es codifiqués en l'arrel, sinó que dependria de diferències en la conceptualització o del coneixement enciclopèdic del parlant. De tota manera, els autors només es refereixen a la conceptualització com a manera de separar els anticausatius marcats o no marcats:

ment extern (*cf.* Kratzer, 1996). És per aquest motiu que els autors postularen que els anticausatius marcats són sintàcticament transitius, però semànticament intransitius.

(37)

It follows that, even though the distribution of anticausative morphology is basically triggered by considerations of the conceptualization of spontaneity, the system is, nevertheless, driven by a residue of lexical information.

(Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2015: 118)

Els autors basen aquesta darrera observació en el fet que en les construccions anticausatives no s'observen restriccions similars a les que sí que podem trobar entre les construccions causatives. Així, per tant, segons els autors, mai no trobem anticausatius marcats només amb alguns i no tots els SN TEMA.

6.1.3.2 *Altres aproximacions neoconstruccional*s

En aquest apartat resumirem molt succintament tres propostes més de tipus neoconstruccional, les de Labelle & Doron (2010), Folli & Harley (2004, 2005, 2007, 2008, 2013) i Harley (2008, 2013a), i la de Ramchand (2008), la qual, estrictament parlant també és derivacional.

La primera proposta que analitzarem és la de Labelle & Doron (2010). Aquestes autores pretenen explicar la derivació de les construccions anticausatives en francès. Les autores es refereixen a les construccions anticausatives marcades morfològicament amb el pronom *se* com a *middle anticausative*, i a les no marcades, com a *active anticausative*. Hem d'indicar també que en francès les anticausatives marcades prenen com a auxiliar el verb *être*, mentre que les no marcades prenen l'auxiliar *avoir*, per la qual cosa el marcatge morfològic té també un reflex en la sintaxi oracional.

Amb la intenció d'explicar les diferents realitzacions, les autores postulen, com feien també Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015), l'existència d'un nucli funcional *Voice*, diferent, del nucli *v*.³⁴ Així, segons les autores, tots dos nuclis tenen diferent funció en la derivació. Per una banda, el nucli *v* introdueix un subesdeveniment dinàmic, una activitat, i assigna paper temàtic AGENT al seu especificador, mentre que, per una altra banda, el nucli *Voice* determina la realització de l'argument extern, és a dir, si l'argument de *v* s'ajunta a la derivació. Així mateix, el nucli *Voice* pot ser actiu o *Middle* (i en aquest cas, *Middle* o *Passive*). Si es actiu es projecta juntament amb el nucli *v*, però si és *Middle* no es projecta el nucli *v*. Per altra banda, les autores també assumeixen la diferenciació entre *vP* i *VP*. Mentre que el primer, com hem indicat, introdueix un subesdeveniment dinàmic, el segon expressa l'estat resultant. Finalment, les autores adopten els postulats de la *Distributed Morphology* en el sentit que les arrels es combinen amb trets sintàctics per derivar els mots.

Pel que fa a la variant transitiva, les autores proposen la derivació següent:

³⁴ La proposta de diferenciar *Voice* de *v* ja l'havien feta Doron (2003) i Labelle (2008). De fet, la proposta de les dues autores es basa en el treball elaborat per Doron (2003) per a l'hebreu.

(38)

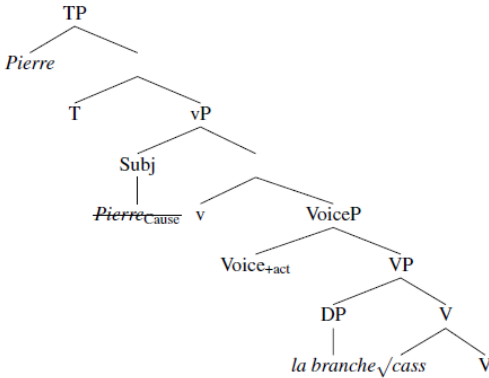

Figura 6.6 Labelle & Doron, 2010: 306 (2)

En aquesta derivació trobem un *Voice* actiu, per la qual cosa es projecta també *vP* (que expressa el subesdeveniment dinàmic). Aquest domina *VoiceP*, el qual domina alhora *VP* (que expressa l'estat resultant). L'arrel s'ajunta a *V*, per la qual cosa modifica l'estat resultant i l'argument de *v* s'interpreta com a CAUSA.³⁵

Pel que fa a la construcció anticausativa, recordem que hi ha dues possibilitats diferents segons si estan marcades morfològicament o no. En el primer cas, la derivació que proposen les autores és la següent:

³⁵En aquest sentit, les autores segueixen Embick (2009), segons el qual, en una estructura *vP-VP*, l'arrel es pot ajuntar al nucli *V* o al nucli *v*. En el primer cas, modifica l'estat resultant i l'argument de *v* s'interpreta com a CAUSA, mentre que si s'ajunta a *v* modifica el procés i el nucli de *v* s'interpreta com a AGENT. Evidentment, aquesta interpretació estaria en consonància amb les propostes que distingeixen les arrels segons lexicalitzin un component de manera o un component de resultat (cf., per exemple, Arsenijevic, 2010; Beavers & Koontz-Garboden, 2012; Husband, 2014; Koontz-Garboden & Beavers, 2009; Levin & Rappaport Hovav, 2008, 2013; Mateu & Acedo-Matellán, 2012, o Rappaport Hovav & Levin, 2010). Com ja hem dit (cf. capítol 2.1), entendrem que aquesta diferenciació és clau per distingir els verbs que participen de l'alternança.

(39)

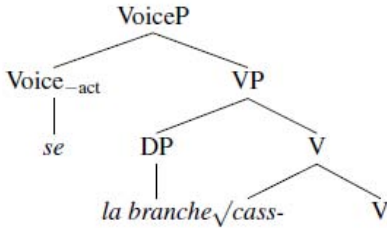

Figura 6.7 Labelle & Doron, 2010: 308 (4)

En aquesta construcció, atès que el nucli *Voice* és no actiu, no es projecta *vP*, per la qual cosa es bloqueja l'aparició d'un argument extern. A més a més, el nucli *Voice* és pronunciat pel pronom *se*, és a dir, que aquest pronom és la realització del valor [-actiu] del nucli funcional *Voice*. Observem que la proposta d'aquestes autores es diferencia de la d'Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015) perquè el clíctic pronominal s'ajunta al nucli *Voice*, mentre que per als altres autors, tot i que inicialment també ho postulaven així, el clíctic s'ajunta en la posició d'especificador de *Voice*.

Finalment, la derivació de l'anticausativa no marcada morfològicament és com segueix:³⁶

(40)

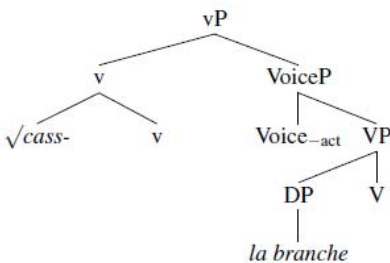

Figura 6.8 Labelle & Doron, 2010: 308 (5)

En aquest cas, atès que el nucli *Voice* és actiu, sí que s'ajunta al nucli *vP*. La particularitat és que aquest nucli s'ajunta sense requerir un argument extern com a especificador, com

³⁶Hem de notar que en aquesta representació hi deu haver un error de l'original, ja que *Voice* hauria de ser marcat com a actiu i no com a no actiu. Tal com està marcat, a més, s'hauria de realitzar com a *se*.

ocorria en la variant transitiva. Segons les autores, aquesta característica és una propietat d'algunes, poques, arrels:

(41)

We assume that, with a restricted number of verbs, *v* may merge without requiring an external argument in its specifier. This is possible because *v* introduces a dynamic subevent. With many verbal roots, the dynamic subevent implies an Agent. But some roots allow a dynamic subevent without an additional participant. In that case, *v* does not assign the Agent role. Because there is a dynamic subevent, but no external Agent, the verb's argument is interpreted as undergoing the process autonomously.

(Labelle & Doron, 2010: 308)

No queda clar, tanmateix, en la proposta de l'autora, quines són les arrels que tenen aquesta característica i per què la tenen. Per altra banda, tampoc no queda clar per quin motiu en aquest cas l'arrel només té la possibilitat d'ajuntar-se al nucli *v*, i no al nucli *V*, com ocorria amb les construccions transitives. L'explicació de les autores és que en realitat modifica *v* pel requeriment que cada subesdeveniment s'ha de lexicalitzar en l'estructura, és a dir, que hi ha d'haver un argument per a cada subesdeveniment.

La segona aproximació neoconstruccional que hem de comentar és la de Harley (2008, 2013a) i Folli & Harley (2004, 2005, 2007, 2008, 2013). Aquestes autores analitzen les estructures de les construccions causativa i anticausativa a partir d'una variació de l'anàlisi de Hale & Keyser (1993, 1999, 2002). Aquestes autores, ja des dels seus primers treballs (Harley, 1996), destaquen que quan el verb és esdevenimental podem trobar la projecció de dos nuclis verbals en la derivació sintàctica: *EventP* i *BaseP*.

Segons l'autora, la contribució semàntica d'*EventP* és precisament la de canvi d'estat, mentre que *BaseP* contribueix amb informació no relacionada amb el caràcter esdevenimental del verb. Harley proposa que la interpretació del nucli *Event* és purament estructural. Així, si aquest nucli té un argument en la posició d'especificador, aquest s'interpreta com l'iniciador de l'esdeveniment i, per tant, és el lloc que ocupen els argument amb paper temàtic AGENT o CAUSA. Aleshores, el nucli s'interpreta com a CAUSE. En canvi, si el nucli *Event* no té argument en el seu especificador, s'interpreta com a BECOME/HAPPEN (Harley, 1996: 3).

Seguint l'aproximació de Hale & Keyser (1993, 1999, 2002), les autores consideren que existeixen diferents primitius que es poden combinar amb el nucli *Event* per formar un verb, és a dir, diferents formes de *BaseP*.³⁷ Concretament, consideren tres categories de predicats: un nucli per si mateix (un nom), un nucli amb complement (un adjectiu) o un nucli amb un complement i un especificador (una relació proposicional).

Tanmateix, posteriorment les autores també han argumentat a favor de la distinció entre *VoiceP* i *vP*, per la qual cosa han proposat que l'estructura de les construccions cau-

³⁷L'autora denomina el nucli funcional més baix com a *BaseP* per evitar precisament la identificació amb la concepció canònica d'un verb. En altres treballs, però, l'autora tornarà a la denominació de *VP*, o a la d'*S*[mall]*C*[lause], mentre que també canviarà la denominació d'*EventP* per adoptar la de *vP* o de *VoiceP*.

satives presenta tres nuclis verbals: *VoiceP*, *vP* i $\sqrt{P}$, en què *vP* no introdueix l'argument extern (cf., també, Pylkkänen, 2008) i $\sqrt{P}$ és sintàcticament i semànticament una clàusula reduïda (SC) en els verbs de canvi d'estat (Harley, 2009a, 2013a, 2013b).³⁸

Aleshores, l'estructura proposada per a les construccions causatives seria la següent. En aquesta representació el significat de causa és estructural i el nucli verbal *v* és BECOME:

(42)

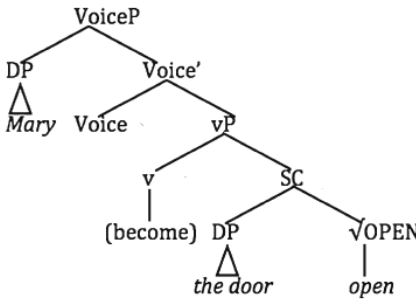

Figura 6.9 Copley & Harley, 2015: 125 (22)

Per altra banda, en un altre treball (cf. Folli & Harley, 2005), a propòsit dels verbs de consumició, és a dir, verbs com *menjar*, *beure* o *consumir*, les autores plantegen una proposta explicativa de la incorporació del clític pronominal en aquestes construccions. Les autores indiquen que aquests verbs són del tipus v_{DO} , és a dir, que són verbs que tendrien un *flavour* de *v* equivalent a DO.³⁹ Són, per tant, verbs que indiquen una activitat amb un subjecte agentiu i no legitimen un subjecte inanimat. Tanmateix, les autores destaquen que aquests tipus de verbs poden acceptar un subjecte inanimat si prenen un clític pronominal (com a (43)). D'aquest fet, les autores conclouen que el canvi d'estructura és producte del canvi morfosintàctic.⁴⁰

³⁸ Aquesta proposta, segons la mateixa autora, és similar a la d'Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b).

³⁹ Les autores plantegen que *v* pot tenir diferents *flavours*: v_{DO} , v_{BECOME} i v_{CAUSE} . Com ja hem destacat més amunt, posteriorment Harley va abandonar aquesta proposta i va proposar un nucli *Voice* que introduïa l'argument extern. La diferència entre v_{DO} i v_{CAUSE} seria precisament que el primer imposaria un tret de voluntarietat al seu argument extern. És a dir, que l'argument extern d'aquest nucli verbals seria AGENT, mentre que v_{CAUSE} no imposaria cap restricció al seu argument extern, que podria ser tant AGENT com CAUSA.

⁴⁰ Quelcom de semblant també passa en català:

- (i) a. *El mar ha menjat la platja.
- b. El mar s'ha menjat la platja.

A més a més, en els exemples en italià de (43) podem observar que, amb el clític, el verb auxiliar canvia a *essere*, tal com passa en totes les construccions inacusatives.

- (43) a. *Il mare ha mangiato la spiaggia.
 b. Il mare si é mangiato la spiaggia.
 (Folli & Harley, 2005: 104 (20a-b))

Així mateix, les autores destaquen que un fenomen semblant ocorre en anglès, ja que l'afegit d'una partícula o d'un sintagma preposicional canvia l'estructura argumental del verb. Com a exemple podem posar el cas del mateix verb *eat*:

- (44) a. *The sea ate the beach.
 b. The sea ate away de beach.
 (Folli & Harley, 2005: 104 (19a-b))

Aleshores, les autores plantegen la hipòtesi que el clíctic és la realització d'un verb lleuger que selecciona un complement d'estat, que codifica l'estat final (*cf.*, també, Lidz, 1999). L'estructura que aquestes autores proposen, doncs, per a la construcció de (43b), en la seva forma en italià, és la següent:

(45)

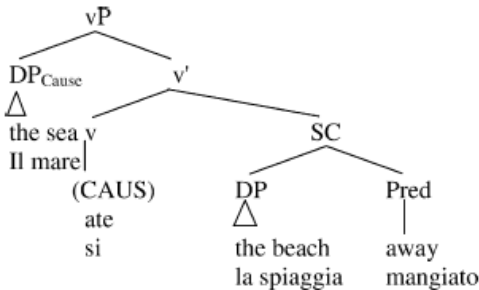

Figura 6.10 Folli & Harley, 2005: 112 (44b), 2008: 200 (19b)

En aquesta estructura la posició de nucli de *v* està ocupada pel clíctic reflexiu, que té la propietat de seleccionar un complement estatiu que codifica l'estat resultant de l'esdeveniment. Així doncs, segons les autores, el clíctic reflexiu força la projecció d'un estat resultant en forma de clàusula reduïda, la qual cosa suposa que l'argument extern sigui CAUSA i no AGENT, i que la construcció s'interpreti com a tèlica.⁴¹ Per altra banda, el verb principal és un participi que indica l'estat final i que posteriorment es fusiona amb el nucli verbal *v*. El seu estatus adjectival es confirma per la concordança, tot i que en aquest cas no és amb l'objecte sinó amb el subjecte.

⁴¹ En el cas dels verbs que es poden construir amb clíctic o sense, la presència d'aquest s'ha relacionat precisament amb l'èmfasi en l'estat final, mentre que l'absència, amb un èmfasi sobre el procés (Labelle, 1992).

La tercera de les propostes neoconstruccionalistes a l'alternança causativa que havíem d'analitzar és la de Ramchand (2008, 2013). Aquesta aproximació se situa també dins d'un marc neoconstruccional, tot i que certament l'autora s'allunya de les teories neoconstruccionalistes més estrictes (Borer, 2005, o Marantz, 1997) i s'apropa a construccions lexicalistes com les de Levin & Rappaport Hovav (1995, 2005), Rappaport Hovav & Levin (1998) o Reinhart (2002). Tot i això, la proposta de Ramchand és derivacional, en el sentit que l'estructura bàsica seria la intransitiva, i que l'afegit d'una capa verbal més donaria lloc a la construcció transitiva. Aquesta proposta és deutora, sens dubte, de l'aproximació de Hale & Keyser (1993, 1998, 2002).

Ramchand (2008) parteix de la idea que no existeix un mòdul de lexicó en l'arquitectura gramatical. Tanmateix, davant de l'elasticitat d'inserció en diferents estructures sintàctiques que mostren els ítems lèxics, l'autora es demana si contenen trets i com es poden usar aquests trets per crear generalitzacions de selecció. Segons esmenta, la posició de les teories neoconstruccionalistes més extremes és negar que els ítems lèxics portin associada qualsevol informació sintàctica rellevant que pugui restringir les possibilitats d'inserció en una o altra estructura sintàctica. De fet, segons aquestes aproximacions els ítems lèxics no tenen tampoc informació categorial, sinó únicament enciclopèdica. Així, les arrels es poden inserir lliurement en els nodes sintàctics terminals i només el coneixement del món determina la felicitat de les construccions (Borer, 2005, o Marantz, 1997). Segons Ramchand, es tracta d'aproximacions que consideren les arrels, en les seves paraules, com *pure naked roots*.

Per la seva banda, Ramchand adoptarà la posició que els ítems lèxics sí que contenen informació categorial, a part de la informació enciclopèdica, i certa informació que determina les possibilitats d'inserció dels ítems lèxics, a la manera lexicalista de Levin & Rappaport Hovav (1995). És l'aproximació que anomenen *well-dressed roots*:

(46)

The root may contain some syntactic information, ranging from category information to syntactic selectional information and degrees of argument structure information, depending on the particular theory. This information is mapped in a systematic way onto the syntactic representation which directly encodes it.

(Ramchand, 2008: 17)

Per tant, segons l'autora, els ítems lèxics aportaran contingut conceptual als aspectes estructurals del significat i estaran etiquetats categorialment com una manera de restringir la seva inserció.

Pel que fa a les estructures sintàctiques, la proposta de Ramchand defensa que la informació gramaticalment rellevant prové de la interpretació de l'estructura sintàctica en què participen els verbs, i que la projecció dels arguments es basa en l'estructura esdevenimental. L'autora indica que l'estructura esdevenimental sintàctica es pot separar en fins a tres subesdeveniments (*cf.*, també, Ramchand, 2014): un subesdeveniment causatiu, un que denota un procés i un que correspon a un estat resultant. Segons l'autora, cadascun d'aquests subesdeveniments presenta la seva pròpia projecció, les quals estan

ordenades en una relació jeràrquica. Aquestes són les següents: *initP*, la qual introdueix l'esdeveniment causatiu i legitima l'argument extern (subjecte de causa, amb paper temàtic INITIATOR); *procP*, la qual especifica el canvi o procés i legitima l'entitat que l'experimenta (subjecte del procés o UNDERGOER), i finalment *resP*, que proveeix el *telos* o estat resultant de l'esdeveniment i legitima l'entitat que assoleix aquest estat resultant (subjecte resultant o RESULTEE).

Aleshores, Ramchand planteja les diferents classes de verbs, les quals resulten de la combinació d'aquestes projeccions. Així, podem trobar verbs *Initiation-Process* i verbs *Initiation-Process-Result*, és a dir, verbs que combinen només dues projeccions i verbs que en combinen tres. Tot i això, tant els primers com els segons es poden presentar en construccions transitives i intransitives.

Pel que fa als verbs que ens interessin, els verbs de canvi d'estat, podem associar els de causa interna amb els verbs *Initiation-Process* transitius, i els de causa externa amb els verbs *Initiation-Process-Result* transitius. Els exemples que esmenta són els següents:

- (47) a. Michael dried the cocoa beans.
 b. The sun melted the ice.
 (Ramchand, 2008: 73 (2))

- (48) Katherine broke the stick in pieces.
 (Ramchand, 2008: 83 (29))

Pel que fa a l'alternança causativa, ja hem esmentat que l'autora defensa un procés de transitivització, ja que considera que és més regular i transparent que un procés decausativitzador, atès el marc general de tipus verbals que defensa. Així doncs, segons Ramchand (2008), en realitat els verbs de què abans hem presentat els exemples són realment verbs del tipus *Process (melt)* i del tipus *Process-Result (break)*, ja que el procés de causativització només es pot donar en aquells verbs que no contenen *initP* en la seva especificació lèxica. La variant causativa suposa la incorporació d'un nucli nul *initP*, amb significat causatiu, al damunt de l'estructura dels verbs.⁴²

Les estructures que l'autora proposa per a les dues variants són les següents (en el cas del verb *melt*):

⁴²Per tant, l'alternança suposa un procés d'augment de plantilla, en termes similars als que proposen Rappaport Hovav & Levin (1998) o Hale & Keyser (1993, 1998, 2002). De fet, Ramchand (2014) planteja un model en què a partir d'un nucli esdevenimental dinàmic es poden crear nous tipus verbals afegint nous nuclis. L'autora ho transcriu de la manera següent:

- (i) a. DYNAMIC EVENT: e_{dyn}
 b. CAUSED DYNAMIC EVENT: $e_{cause} \rightarrow e_{dyn}$
 c. DYNAMIC EVENT WITH RESULT: $e_{dyn} \rightarrow e_{result}$
 d. CAUSED DYNAMIC EVENT WITH RESULT: $e_{cause} \rightarrow (e_{dyn} \rightarrow e_{result})$
 (Ramchand, 2014: 18 (23))

(49) Variant causativa

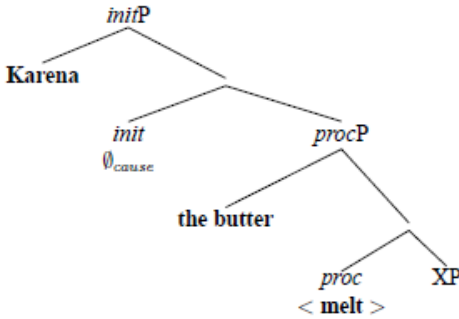

Figura 6.11 Ramchand, 2008: 94 (46)

(50) Variant anticausativa

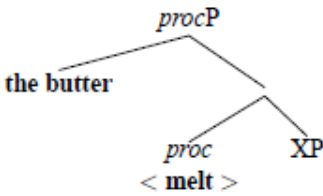

Figura 6.12 Ramchand, 2008: 95 (47)

Així doncs, podem comprovar que la proposta de Ramchand, tot i ser de caràcter construccionista, defensa que l'alternança causativa és derivacional i que la variant bàsica és la intransitiva, la qual experimenta un procés de causativització gràcies a la inserció d'un nucli causatiu (*initP*). De tota manera, observem que l'autora defensa dues estructures diferents per als verbs de causa interna (amb només el nucli *ProcP* en la variant intransitiva) i els verbs de causa externa (amb la combinació dels nuclis *ProcP* i *resP* en la mateixa variant).

6.2 Revisió crítica de les propostes

En l'apartat anterior hem comprovat les diferències més importants entre els models derivacionals i els models neoconstruccionals pel que fa a l'explicació de la participació en l'alternança causativa. Segons els primers, l'expressió sintàctica dels arguments està codificada en l'entrada lèxica, que pren la forma d'una descomposició de predicats amb un

component estructural, en realitat una combinació de predicats primitius, i un d'idiosincràtic, que es relaciona amb l'arrel. La relació entre la variant causativa i l'anticausativa s'estableix a partir d'alguna operació sintàctica que incorpora o elimina algun dels elements de la representació lexicosemàntica. En canvi, segons els models neoconstruccionalistes, les relacions temàtiques deriven de determinades posicions estructurals definides sintàcticament pels nuclis funcionals que participen en la representació sintàctica. Les dues variants de l'alternança, en aquest cas, no estan relacionades sintàcticament, sinó que totes dues són producte de la incorporació de l'arrel en una o altra estructura, per la qual cosa es diferenciarien pels nuclis funcionals que continguin. Aquests nuclis determinen la interpretació semàntica de les dues variants.

També hem esmentat que en els darrers anys hi ha un ampli consens a favor d'aquestes aproximacions neoconstruccionalistes (Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2015: 1). Així doncs, en el nostre cas partirem del model que aquests mateixos autors proposen per explicar l'alternança causativa, i que hem resumit més amunt (cf. capítol 6.1.3.1), i en proposarem alguns aspectes que el complementin. Així doncs, per una banda, analitzarem l'oportunitat de completar les estructures sintàctiques que els autors (concretament Schäfer, 2008) proposen per donar compte de les construccions causatives i anticausatives de l'alternança, i també de les passives (cf. (30-34)), amb una nova estructura que doni compte de les construccions de passiva pronominal, que hem vist que són en la superfície sintàctica iguals que les construccions anticausatives, tot i que amb una semàntica i una sintaxi diferents.

Per altra banda, aprofitarem el que creiem que és també un consens creixent sobre la importància que té el coneixement del món en la determinació de la felicitat de les estructures sintàctiques per incorporar-lo al model d'anàlisi de l'alternança causativa (cf. Rappaport Hovav & Levin, 2012; Rappaport Hovav, 2014). En aquest sentit, proposarem que la sintaxi només ofereix un conjunt d'estructures en què les arrels poden incrustar-se, i que és el coneixement del món el que, postsintàcticament, filtra aquestes construccions i en determina l'acceptabilitat. Així, mantindrem que les arrels poden ajuntar-se lliurement a qualsevol estructura que la sintaxi els ofereixi, i que només posteriorment a la sintaxi aquestes construccions són valorades pel coneixement del món dels parlants i vistes com a adequades o rebutjables. De qualche manera, la nostra proposta determina un paper, per a la sintaxi, menys important del que se li ha donat fins ara en la legitimació de les construccions. La sintaxi determinaria les estructurals funcionals disponibles en les diferents llengües, però seria el coneixement del món, la conceptualització que els parlants fan de les escenes conceptuals, la que filtraria quines construccions són felices en un context determinat.

Així, la participació en l'alternança no dependria del tipus d'arrel, com s'ha proposat, sinó de la conceptualització que els parlants fan dels esdeveniments en què participen els verbs de canvi d'estat. De fet, en el capítol 2 hem pogut comprovar que el comportament sintàctic dels verbs de canvi d'estat és molt divers. Analitzarem en aquest sentit si la *Direct Causation Condition* que assumeixen Rappaport Hovav & Levin (2012) i Rappaport Hovav (2014), però que també Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015) fan seva, és sufici-

ent per a donar compte de l'acceptabilitat de les construccions sintàctiques relacionades amb els verbs de canvi d'estat, especialment els de causa interna.

Abans de començar, però, analitzarem alguns de les crítiques més importants que s'han abocat sobre els models derivacionals i comentarem alguns dels aspectes que tenen en comú els neoconstruccionalistes. En aquest sentit, recordem que Levin & Rappaport Hovav (1995) i Reinhart (2003) presenten dos models en els quals argumenten a favor d'una anàlisi dels verbs que participen de l'alternança com a bàsicament diàdics, és a dir, amb dos esdeveniments en la seva estructura. Segons les primeres, el que és important pel que fa a l'alternança és la distinció entre verbs de causa interna, que essent lèxicament monàdics no poden alternar, i verbs de causa externa. Entre aquests verbs de causa externa, només aquells que no presenten restriccions sobre la causa que provoca el canvi poden alternar (cf. la generalització que hem reproduït al capítol 2.1 (17)). Reinhart (2003), per la seva banda, presenta una caracterització del fenomen igual en essència. Segons aquesta autora, només aquells verbs que estan subespecificats pel que fa al paper temàtic de l'argument extern poden alternar. És a dir, aquells verbs que demanen un argument extern [+c], que pugui ser AGENT, CAUSA o INSTRUMENT (cosa que és absolutament idèntica a la generalització que havien establert Levin & Rappaport Hovav). Per la seva banda Koontz-Garboden (2009) assumeix un model en el qual en essència la variant anticausativa deriva de manera similar a com ho fan els verbs reflexius.

Tots tres models són similars, però també presenten diferències entre si. Tant el model de Levin & Rappaport Hovav com el de Koontz-Garboden assumeixen que les variants anticausatives presenten subjacentment un component CAUSA, mentre que Reinhart no ho interpreta. Per altra banda, tant Levin & Rappaport Hovav com Reinhart assumeixen un procés de decausativització que dóna lloc a la variant anticausativa, mentre que Koontz-Garboden assumeix un procés de reflexivització. De fet, Reinhart distingeix explícitament entre els processos de reflexivització i de decausativització, que ella anomena conjuntament com a *expletivització*, d'una manera similar a com Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer entenen que la representació sintàctica dels verbs anticausatius marcats morfològicament suposa un nucli *Voice* que no projecta argument extern, és a dir, que és expletiu.

Pel que fa a la caracterització dels verbs de causa externa com a diàdics i els verbs de causa interna com a monàdics, la qual cosa els impedeix d'alternar, cal indicar que, en l'anàlisi que hem fet, hem pogut demostrar que en català tots els verbs de canvi d'estat de causa interna, excepte alguns casos molt concrets de què no hem pogut aportar variants transitives, poder participar de l'alternança. McKoon & Macfarland (2000) i Wright (2001, 2002), per a l'anglès, i Rodríguez (2011), per a l'espanyol, també han analitzat el comportament dels verbs de canvi d'estat de causa interna respecte de l'alternança i han mostrat que en aquestes llengües aquests verbs també alternen en la major part dels casos. Certament, alguns d'aquests verbs limiten les entitats que poden aparèixer com a arguments causants a condicions naturals i no permeten subjectes AGENT o INSTRUMENT. Tanmateix, en els casos en què sí poden aparèixer arguments externs amb aquests papers temàtics, hem destacat que la interpretació de la construcció alternant no és com a anticausativa sinó com a passiva pronominal.

Que els verbs de canvi d'estat de causa interna també alternin suposa un greu problema per als models interpretatius que defensen que la variant transitiva és bàsica perquè és diàdica, com mantenen Levin & Rappaport Hovav (1995). També el suposen per a Reinhart (2003), ja que encara que alternin no mostren normalment la possibilitat de construir-se en la variant causativa amb el conjunt de papers temàtics que l'autora postula (AGENT, CAUSA i INSTRUMENT). A més, l'especificació del tret [+C] que també postula com a condició per a alternar no permet donar compte del fet que els verbs de causa interna legitimen arguments externs que indiquen condicions ambientals que donen lloc al canvi d'estat, però no altres causes, com ara esdeveniments causants (Rappaport Hovav, 2014: 13).⁴³ De fet, Reinhart indica que els verbs de canvi d'estat de causa interna sí que alternen, tot i que argumenta, com hem vist, que es tracta de casos de *frozen lexical entries*, és a dir, de casos d'entrades lèxiques fossilitzades.

Levin & Rappaport Hovav (1995) també argumenten, com a motiu per a una anàlisi en què la variant causativa és la bàsica, que hi ha una asimetria en la disponibilitat de les variants causatives i anticausatives, en el sentit que en alguns casos hi ha verbs que tenen variant transitiva, però no l'anticausativa corresponent, com seria d'esperar. Es tracta de les restriccions de selecció, un fenomen que consideren general i no simplement anecdòtic. Un exemple d'aquestes restriccions de selecció seria el següent, recollit del capítol 2.2 (72), en què un mateix verb permet l'alternança o no segons l'argument TEMA en la variant causativa.

- (51) a. En Joan ha romput la finestra.
b. La finestra s'ha romput.

⁴³Rappaport Hovav (2014) també presenta com un cas similar, però més subtil, el d'alguns verbs deadjectivals que descriuen un canvi en el valor d'un atribut d'una entitat no sobre un eix temporal sinó espacial. Es tracta d'exemples com els següents, que ocasionalment, segons l'autora, poden presentar variants transitives amb un argument extern CAUSA, però no AGENT:

- (i) a. Behind the reef the water deepens quickly and currents are strong.
b. The skirt narrows at the bottom.
c. ...and a few meters later the street widened just enough for us to comfortably let him, and about twenty motorbikes, pass by.
d. *...the construction widened the street.

(Rappaport Hovav, 2014: 14 (26))

Segons l'autora, en aquests casos el verb descriu una propietat inherent de l'entitat i és més aviat estatiu que no esdevenimental.

Nosaltres hem analitzat també el comportament del verb *eixamplar* en català (cf. capítol 2.3.1). Hem vist que es pot construir com a intransitiu, però que les construccions causatives sonen estranyes (si no és que es fan amb la perífrasi causativa amb el verb lleuger *fer*). De tota manera, hem reportat que la construcció amb un subjecte agentiu és possible, o almenys nosaltres la veiem natural, tot i que la construcció intransitiva corresponent s'interpretaria com un cas de passiva pronominal i no com a anticausativa. Rappaport Hovav (2014: 14) manté que quan aquests verbs permeten un subjecte agentiu la construcció descriu un canvi en l'eix temporal i no espacial i, per tant, no és un cas similar als reportats a (i), a part que aleshores són verbs esdevenimentals i no estatius.

- (52) a. En Joan ha romput la seva promesa.
 b. #La seva promesa s'ha romput.

Tanmateix, són les restriccions de selecció un bon motiu per considerar que la variant transitiva és la bàsica? De fet, de les dades de (51-52) hauríem de concloure que l'estructura lexicosemàntica del verb *rompre* en un cas i en l'altre és diferent, ja que en el primer cas el verb permet també la construcció anticausativa, mentre que en el segon no la permet. L'explicació més òbvia per a aquesta restricció és que en el segon cas el verb *rompre* es comporta com un verb agentiu, és a dir, com un verb que restringeix el paper temàtic del seu argument extern a AGENT. I, efectivament, podem comprovar que contràriament al que passa amb 'rompre la finestra', que admetria arguments externs amb paper temàtic CAUSA O INSTRUMENT, en el cas de 'rompre una promesa' sembla que només es pot legitimar un argument extern AGENT. Tanmateix, l'explicació no deixa de banda que hauríem de considerar que el verb *rompre* té dues estructures lexicosemàntiques diferents, cosa que aniria en contra del *Principi de la uniformitat del lexicó* (*Lexicon Uniformity Principle*) de Reinhart (2003, 2016).

Rappaport Hovav (2014) analitza les diferents asimetries en la disponibilitat de les variants de l'alternança. En primer lloc, esmenta els verbs que no permeten la variant anticausativa, és a dir, que només es poden construir com a transitius o causatius. Són els verbs agentius o de causa externa, segons algunes classificacions que hem vist (per exemple *assassinar* o *destruir*). Evidentment, les hipòtesis que esmenten la generalització que només alternen els verbs que no mostren restriccions sobre l'argument extern que funciona com a subjecte de la variant transitiva no poden explicar per quin motiu els verbs del tipus *destruir*, que poden dur subjectes CAUSA O INSTRUMENT, com hem vist anteriorment (cf. capítol 2.1), no poden alternar.

De tota manera, en la nostra anàlisi hem comprovat dues coses que són importants respecte d'aquest tema. En primer lloc, que un verb com *destruir*, que no presenta restriccions respecte de l'argument extern, ja que els permet amb paper temàtic AGENT, INSTRUMENT O CAUSA, tanmateix tampoc no pot participar en l'alternança causativa. Per una altra banda, que també podem trobar contextos en què els verbs de causa externa poden alternar.

Rappaport Hovav (2014) indica que, per a explicar el comportament dels verbs de causa externa (que no alternen en anglès, que no marca morfològicament l'alternança, però sí en grec o hebreu, que sí marquen morfològicament l'alternança), basta postular que es tracta de verbs associats lèxicament amb dos arguments, un amb paper TEMA, que representaria l'entitat que pateix el canvi d'estat, i un amb paper CAUSA, no especificat. Segons l'autora, aquesta proposta permet no haver de recórrer a parlar d'excepcions en el marcatge de les arrels. A més, també permet no basar l'alternança en la classificació semàntica de les arrels, com hem vist que fan Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b).⁴⁴

⁴⁴ Rappaport Hovav (2014) fa una triple distinció, en referència a la classificació semàntica de les arrels (cf. les classificacions que nosaltres hem inclòs en la taula 2.1 en el capítol 2). En primer lloc, els verbs del tipus *assassinar*, els quals especifiquen la naturalesa de la participació en la causa, que estan lèxicament associats amb un argument que representa la causa i que no es pot ometre, per la qual cosa no alternen. En segon lloc, els verbs

El segon tipus d'asimetries que Rappaport Hovav (2014) analitza són precisament aquelles en què la disponibilitat de les variants depèn del tipus d'argument *TEMA*, com hem vist a (51-52). Segons l'autora, els casos que no alternen es deuen precisament al fet que s'han de dur a terme obligatòriament per un *AGENT*, com esmentàvem més amunt. La conclusió de l'autora és que no és el significat del verb el que determina la participació obligatòria d'un *AGENT*, sinó el coneixement del món. És el coneixement del món el que ens farà veure que en l'esdeveniment de rompre una promesa o un rècord mundial cal la participació d'un *AGENT*, mentre que en l'esdeveniment de rompre una finestra hi poden participar altres tipus d'agents (Rappaport Hovav, 2014: 17).

Tanmateix l'autora també hi afegeix l'anàlisi d'alguns casos en què la variant no disponible és la transitiva i no l'anticausativa. Alguns dels exemples que esmenta són els següents:

- (53) a. The days lengthened into weeks.
 b. ?The wait lengthened the days into weeks.
 c. My watch broke after the warranty ran out.
 d. I broke my watch after the warranty ran out.⁴⁵
 (Rappaport Hovav, 2014: 18 (44-45))

Segons Rappaport Hovav (2014), amb aquests casos es demostra encara més la necessitat de precisar les condicions sota les quals una causa pot aparèixer com a argument.

Un altre argument usat per Levin & Rappaport Hovav (1995) per considerar la variant causativa o transitiva com a bàsica és la possibilitat de la variant anticausativa de dur alguns adjunts que reflecteixen la presència d'un component *CAUSA* en l'estructura lexicosemàntica. El principal d'aquests modificadors seria l'adverbial *per si sol / per si mateix*, al comportament del qual en català hem dedicat un apartat sencer d'aquest treball (cf. capítol 4.2). Segons les dues autores, el fet que els verbs de canvi d'estat de causa interna no incloguin aquest component seria el motiu pel qual no poden alternar. Tanmateix, la nostra anàlisi per al català ha mostrat que molts dels verbs de canvi d'estat de causa interna sí que poden alternar (com han mostrat també McKoon & Macfarland, 2000, i Wright, 2001, 2002, per a l'anglès, o Rodríguez, 2011, per a l'espanyol), tot i que les construccions

com ara *destruir*, que no especifiquen res sobre la natura de l'esdeveniment causant, però que estan, tanmateix, lèxicament associats amb un argument que representa la causa i que no es pot ometre. Tampoc no participen de l'alternança. I en tercer lloc, els verbs alternants, els quals estan associats únicament amb un argument intern, involucrat en l'especificació del canvi d'estat.

Aquesta proposta permet l'autora d'assumir que la distinció entre causa interna i causa externa no és gramaticalment rellevant per a l'alternança, la qual cosa la mena a postular que únicament cal explicar la presència de l'argument causant en les construccions que alternen, cosa que converteix la noció de causa externa en una propietat de l'esdeveniment i no en una propietat de les arrels. Les construccions que no alternen (verbs del tipus *assassinar* o *destruir*) s'explicarien pel fet que les arrels estan lèxicament associades a dos arguments. La proposta de l'autora no explica per què en català el verb del tipus *destruir* en certs casos poden participar de l'alternança, com hem vist en l'anàlisi que hem fet.

Una altra manera de justificar el motiu pel qual aquests verbs no permeten l'alternança és considerar que lexicalitzen la manera en què es duu a terme l'esdeveniment, i no el resultat.

⁴⁵Segons l'autora, (53c) s'ha d'interpretar en el sentit que l'aparell ha deixat de funcionar a causa de l'ús o d'algun problema. En canvi, (53d) no es pot interpretar d'aquesta manera.

causatives presenten certes restriccions pel que fa a l'argument extern. A més, en la nostra anàlisi hem pogut demostrar que els verbs de canvi d'estat de causa interna també legitimen l'adverbial *per si sol* / *per si mateix* quan participen de l'alternança.

Precisament, a la representació de l'estructura lexicosemàntica que aquestes autores assignen als verbs de canvi d'estat de causa interna (cf. nota 6 en aquest mateix capítol) se li podria criticar el fet que no hi queden reflectits ni el component de canvi ni el component de causa que s'indiquen en la denominació d'aquest tipus de verbs. Segons aquestes autores, aquests verbs es conceptualitzen com a causats internament i, per tant, la constant que els anomena no pot associar-se amb una estructura esdevenimental complexa que contengui un subesdeveniment causatiu. Tanmateix, hem de comentar que la conceptualització de les arrels, com hem vist, no pot justificar la participació en l'alternança. A part, és clar, del fet que la classificació de les arrels depèn de la conceptualització dels esdeveniments i del coneixement del món (Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2006b, 2015). Per tant, podem entendre que les classificacions que se n'han fet són purament especulatives. És a dir, es defineix un verb per la participació o no en l'alternança i alhora la participació en l'alternança depèn de la classificació de les arrels. De fet, la classificació de les arrels és, en aquest sentit, circular: una arrel seria de causa interna quan no participés de l'alternança, però alhora no participaria de l'alternança perquè seria una arrel de causa interna. Per altra banda, hem comprovat que el comportament sintàctic de les arrels és molt divers i que podem trobar arrels que es podrien classificar de diferents maneres, i arrels que presenten restriccions a la participació en l'alternança segons el context (cf. capítol 2).

Masullo (1999), per una altra banda, també crítica l'anàlisi de Levin & Rappaport Hovav (1995) perquè, en la seva opinió, no pot explicar com és que el lligament lèxic en la variant intransitiva es manifesta amb la presència del clític pronominal *se*.⁴⁶ Segons la seva anàlisi, la causació, en les variants intransitives de l'alternança, es produeix mitjançant la inserció del clític *se*, que s'incorpora al nucli aspectual intern i absorbeix cas acusatiu, la qual cosa obliga l'argument TEMA o PACIENT a rebre cas nominatiu per complir la condició de visibilitat.⁴⁷ Segons Masullo, el clític no és una mera marca lèxica, sinó que és un

⁴⁶Tanmateix, la proposta de Levin & Rappaport Hovav (1995) és per a l'anglès, en què la variant intransitiva no és marcada morfològicament, per la qual podríem considerar que l'alternança és labil (*labille alternation*).

⁴⁷El cas nominatiu és un cas estructural, ja que qui l'assigna no coincideix amb l'element que assigna paper temàtic (contràriament al cas inherent, en què l'assignador de cas i de paper temàtic coincideixen, i que s'ha d'ajustar a la condició d'uniformitat). Per tant, el cas nominatiu s'assigna en l'estructura superficial:

La relación entre Caso y papel temático, si bien no es unívoca, como hemos visto, sí es estrecha, y ello no solo por lo que respecta al Caso inherente, sino también al Caso estructural, en tanto que uno y otro son la manera de hacer «visible» la función sintáctica y, con ella, la relación temática de un SN con un núcleo predicativo. En particular, parece que los argumentos (los sintagmas nominales con papel temático) solo son «visibles» en el nivel interpretativo de la Forma Lógica si tienen Caso. El Caso hace visible, por tanto, la función gramatical relacionada con las posiciones argumentales, según establece la Condición de Visibilidad:

nucli nominal que denota un argument extern amb molt poca especificació semàntica i que pot expressar o bé causa interna o bé causa externa no animada. El fet que el clíctic *se* expressi l'argument extern quedaria demostrat, segons l'autor, pel fet que desapareix en les construccions causatives indirectes amb el verb *fer*.⁴⁸ Segons Masullo, el fet que els verbs agentius i de causa externa requereixin necessàriament un argument extern AGENT (és a dir, [+humà]) fa que el clíctic *se* no pugui saturar satisfactòriament aquest argument, i que aquests verbs no puguin alternar.

De fet, Levin & Rappaport Hovav (1995) també argumenten que el patró morfològic de l'alternança demostraria que la variant bàsica és la bàsica. Tanmateix, Haspelmath (1993) ha mostrat que existeixen diferents possibilitats de patró morfològic i que en altres casos és la variant transitiva la marcada morfològicament o bé ho són totes dues variants o cap.

Per altra banda, en la nostra anàlisi descriptiva de les dades del català hem pogut comprovar que la major part dels verbs que alternen (tant de causa interna com externa) construeixen la variant anticausativa amb l'afegitó del clíctic pronominal *se* (cf. capítol 3). Així i tot, també trobem casos de verbs alternants que es construeixen sense el clíctic en la variant anticausativa, o verbs que el prenen opcionalment. I això ocorre tant entre els verbs de causa externa com entre els de causa interna. Hem vist també que en algunes ocasions la incorporació del clíctic presenta diferències dialectals. De fet, com ja hem vist més amunt, alguns autors postulen que és la percepció del parlant del grau d'espontaneïtat d'un canvi el que determina la participació en l'alternança i el marcatge morfològic (Alexiadou, 2014c; Haspelmath, 1993; Haspelmath *et al.*, 2014; Heidinger, 2015, o Schäfer, 2008). També hem comprovat que aquesta hipòtesi ha estat reemplaçada pel concepte de *causalness* (Haspelmath *et al.*, 2014). Tanmateix, en el nostre cas hem suggerit, sense haver avaluat la pertinència del concepte de *causalness* en català, que aquesta correlació només es pot establir com una tendència, ja que hem comprovat, en primer lloc, que els verbs de causa interna també es construeixen amb el clíctic, excepte alguns casos molt comptats. En segon lloc, que també hi ha verbs de causa externa que es construeixen sense el clíctic.

(56) Condición de Visibilidad:

Si α es un sintagma con una función gramatical FG, α recibe papel temático si y solo si α tiene Caso.

(Eguren & Fernández-Soriano, 2004: 137)

És a dir, que la condició de visibilitat és la condició que afirma que un element ha de tenir marca de cas per poder ser visible per a la marca temàtica. D'aquesta manera, la condició de visibilitat subsumeix el filtre de cas.⁴⁸ Almenys en el dialecte rioplatenc, avisa Masullo (1999: 8, nota 5). De tota manera, aquest argument no sembla gaire clar, ja que nosaltres veiem les dues possibilitats de (ic-d) com a adequades, tot i que amb significat diferent. (ic) denotaria que el capità va fer que algú altre enfonsés el vaixell, mentre que (id) suposaria que el capità va fer que el vaixell s'enfonsés tot sol.

- (i) a. L'huracà va enfonsar el vaixell.
- b. El vaixell es va enfonsar.
- c. El capità va fer enfonsar el vaixell (#per si sol).
- d. El capità va fer enfonsar-se el vaixell (per si sol).

A més, el fet d'indicar que la inserció del clític realitza la causació tampoc no explica com és que en llengües com l'anglès (i altres) no s'incorpora aquest clític en la variant anticausativa, o com és que hi ha altres llengües que incorporen el clític en la forma transitiva.

De tota manera, potser la crítica més important que es pot fer al model de descomposició lèxica de Rappaport Hovav & Levin (1998) i Levin & Rappaport Hovav (1995) és que no sembla haver-hi gaire relació entre la semàntica que usen en les representacions de les estructures esdevenimentals (fonamentalment ACT, BECOME i CAUSE) i la semàntica que utilitzen en les regles d'enllaç, que són les que connecten les estructures lexicosemàntica i lexicosintàctica.⁴⁹

Pel que fa a les propostes que analitzen el procés d'anticausativització com un procés de reflexivització, hem analitzat més amunt la de Koontz-Garboden (2009), tot i que la primera d'aquestes anàlisis és la de Chierchia (2004). Contra aquesta proposta han argumentat a bastament Horvath & Siloni (2011). I tant Koontz-Garboden com les altres dues autores han tornat a argumentar a favor o en contra del procés de reflexivització a Beavers & Koontz-Garboden (2013a, 2013b) i Horvath & Siloni (2013).

Beavers & Koontz-Garboden (2013b) indiquen que entendre el procés d'anticausativització com un procés de reflexivització és l'única manera d'evitar certes dificultats que els models decausativitzadors (com els de Levin & Rappaport Hovav o Reinhart) troben per a explicar el comportament de les construccions anticausatives. Aquestes dificultats són, en primer lloc, que no poden explicar clarament per què només els arguments causants subespecificats es poden eliminar en la construcció anticausativa, mentre que els agentius no poden fer-ho. En segon lloc, que tampoc no poden explicar fàcilment per què

⁴⁹ Resumidament, les regles d'enllaç que plantegen aquestes autores són:

- (i) La regla d'enllaç de causa immediata, la qual projecta l'argument d'un verb que denota la causa immediata de la situació descrita per aquest verb en la posició d'argument extern. S'aplica tant a verbs de causa interna com de causa externa, tant a verbs transitius com a intransitius. Explica la generalització que els verbs de causa interna es classifiquen com a inergatius, ja que el seu argument és la causa immediata, encara que no tots els verbs de causa interna ni tots els agentius són inergatius. S'aplica als verbs d'emissió (*brillar, roncar, sagnar*, etc., que no sempre és clar si són inacusatius o inergatius) i als verbs de configuració espacial (en el sentit de mantenir una posició: *seure, jeure*).
- (ii) La regla d'enllaç de canvi dirigit, la qual projecta l'argument d'un verb que correspon a l'entitat que pateix un canvi dirigit descrit pel verb en la posició d'argument intern directe—dóna compte del paral·lelisme entre els verbs de canvi d'estat i els de moviment dirigit o de canvi de lloc. S'aplica als verbs de canvi d'estat (*morir, néixer, florir, disminuir*, etc.), als verbs de moviment dirigit (*arribar, venir, baixar*, etc.) i als verbs de configuració espacial que signifiquen assumir una posició (*asseure, ajeure*).
- (iii) La regla d'enllaç d'existència, la qual projecta l'argument d'un verb d'existència del qual s'afirma o es nega alguna cosa en la posició d'argument intern directe. S'aplica als verbs d'existència i d'aparició (*existir, haver-hi, faltar, aparèixer, ocórrer*, etc.) i als de configuració espacial que descriuen posició simple. Aquests verbs formen una classe amb un patró de comportament diferent del dels verbs monàdics de canvi d'estat.
- (iv) La regla d'enllaç per defecte projecta l'argument d'un verb que no pugui definir-se a partir de les altres regles d'enllaç en la posició d'argument intern directe d'aquest verb. Suposa que un verb prendrà primer un argument intern que un argument extern. S'aplica a una subclasse dels verbs de manera de moviment (*rodolar, girar*, etc.).

En aquest sentit, què vol dir "causa immediata"? Com es llegeix a l'estructura esdevenimental? Com a ACT? Volem indicar, amb aquesta observació, que les regles d'enllaç fan referència a un vocabulari que no trobem reflectit clarament a les estructures lexicosemàntiques.

l'eliminació de l'argument causant es manifesta en moltes llengües mitjançant un clíctic reflexiu. Finalment, segons els autors, aquestes explicacions van en contra de la *Monotonicity Hypothesis*.

Tanmateix, nosaltres pensem que Beavers & Koontz-Garboden parteixen d'un error important en l'apreciació de les construccions que ofereixen per mostrar la bondat de la seva interpretació. Concretament, els autors diuen:

(54)

On this analysis, anticausatives and true reflexives are both derived by a single operation that coidentifies the causer and the patient to derive a monadic verb, explaining the syncretism directly. The difference between true reflexives and anticausatives arises as an artefact of the meaning of the input verb. If the anticausative has an agent subject, the resultant reading is “agent act on self”, which Koontz-Garboden equates with a true reflexive reading as found with English *self*-reflexives. This is the reading obtained for Spanish *se* reflexives with such verbs.

(Beavers & Koontz-Garboden, 2013b: 201-202)

I l'exemple que posen és el següent (extret de Koontz-Garboden, 2009: 89):

(55) El senador se asesinó.

En un altre apartat (*cf.* capítol 4.2, nota 32) hem explicat d'on creiem que prové la mala interpretació d'aquesta construcció, que l'autor dona com a bona. En la nostra opinió, aquesta construcció seria agramatical com a construcció anticausativa, és a dir, com a construcció alternant a una construcció causativa, i també com a construcció reflexiva, ja que aquest verb no funciona en espanyol com a reflexiu.⁵⁰

Nosaltres hem defensat que, quan l'argument extern de la construcció causativa és agentiu, la construcció intransitiva equival més aviat a una passiva pronominal que no a una anticausativa, la qual cosa corroboraria el fet que les construccions amb verbs de canvi d'estat agentius no poden alternar o tenen moltes dificultats per fer-ho. Per tant, en la nostra opinió, aquesta construcció és de passiva pronominal (equivalent a *El senador fue asesinado*), tot i que la lectura quedaria més clara si el subjecte fos postverbal. Així doncs,

⁵⁰Hem d'advertir tanmateix que hem cercat aquesta construcció a Internet i que n'hem trobat un bon nombre de casos. Moltes d'aquestes aparicions sembla que són més aviat de passiva pronominal, ja que són equivalents a una passiva perifràstica. Tanmateix, en alguns casos l'accepció és reflexiva. Comparem (ia-b):

- (i) a. Lugar donde *se asesinó* al cura de Sevilla...
<http://goo.gl/jsz2KB>
 b. En medio de ese entramado, en determinado momento Nisman se quedó solo de toda soledad. Sobre pasado, se asesinó.
<https://goo.gl/EO4CGW>

Com veiem, a (ia) la construcció és més aviat equivalent a una passiva perifràstica (*Lugar donde fue asesinado el cura de Sevilla*), mentre que la construcció (ib) sí que és reflexiva. Potser aquesta accepció és acceptable en alguna varietat sudamericana de l'espanyol (el text prové d'una pàgina web redactada a l'Argentina), però, segons la nostra intuïció lingüística de l'espanyol, aquesta construcció és totalment inacceptable. Nosaltres usàriem en aquest context el verb *suicidarse*. Per altra banda, en la nostra opinió, el verb *asesinar* és un verb de canvi d'estat agentiu i per tant no pot participar tampoc de l'alternança (o participar-hi molt difícilment, com hem vist).

aquest exemple no serveix per a justificar que, quan el verb és agentiu, la construcció intransitiva equival a una construcció reflexiva i no anticausativa. I per tant tampoc no es pot argumentar, per aquest fet, que només els arguments causants amb paper temàtic EFFECTOR puguin alternar.⁵¹

Un altre argument usat pels autors per justificar la seva proposta és el fet que les construccions anticausatives legitimen l'adjunció de *by itself*, la qual cosa demostra que la semàntica causativa es preserva en aquestes construccions. Els autors destaquen que l'adjunt no introdueix un component de causació, sinó que únicament pot modificar predicats que el codifiquin, per la qual cosa no el legitimen els verbs estatus ni els verbs de canvi d'estat de causa interna.

Tanmateix, en la nostra anàlisi del comportament d'aquest adjunt en català (cf. capítol 4.2), hem destacat diferents aspectes que s'allunyen de les apreciacions de Koontz-Garboden (2009) i Beavers & Koontz-Garboden (2013a, 2013b).

En primer lloc, hem analitzat el significat exacte d'aquest adjunt en català, i hem conclòs que n'hem de distingir dos de diferents. Per una banda, *tot sol* i, per l'altra, *per si sol* / *per si mateix*. Hem indicat també que el seu significat és diferent. Així, *tot sol* significa 'sense companyia' i 'sense ajuda externa', que hem convingut que són significats equivalents en essència. Per altra banda, hem indicat que el significat de *per si sol* / *per si mateix* equival a 'sense cap causa externa' més que no a 'sense cap ajuda externa'.

Aleshores, hem pogut comprovar que en les construccions causatives, quan l'argument extern és agentiu, en realitat es legitima l'adjunt *tot sol*, però no l'adjunt *per si sol*, i que no se'n legitima cap dels dos quan l'argument és CAUSA o INSTRUMENT. Per altra banda, hem comprovat que tots dos adjunts, tant *tot sol* com *per si sol* / *per si mateix*, són acceptables en construccions anticausatives.⁵²

Recordem un exemple que esmentàvem:

- (56) a. En Joan va rompre el vidre tot sol. / #per si sol.
b. El vidre es va rompre tot sol / per si sol.

A més a més, hem pogut comprovar que els verbs reflexius també legitimen únicament l'adverbial *tot sol* amb el significat de 'sense companyia, sense ajuda externa', però no l'adverbial *per si sol* / *per si mateix*.

⁵¹Recordem que Koontz-Garboden (2009) usa aquest paper temàtic per referir-se als arguments de la variant transitiva o causativa de les construccions que alternen, ja que presenten poques restriccions i poden ser AGENT, INSTRUMENT o CAUSA.

⁵²Beavers & Koontz-Garboden (2013b) argumenten contra una objecció que plantegen Horvath & Siloni (2011) que va en el mateix sentit, si fa no fa, que la nostra. Segons aquestes dues darreres autores, en hebreu també existeixen dos adverbials que es corresponen a l'anglès *by itself*. Tot i això, les autores argumenten que tots dos tenen el mateix significat, corresponent a 'sense ajuda externa', però que un s'usa amb verbs agentius i reflexius (*be-acmo*), mentre que l'altre s'usa amb verbs anticausatius (*me-acmo*).

Tanmateix, la casuística que hem mostrat en català no és paral·lela a la que aquestes autores mostren per a l'hebreu.

I finalment, hem pogut comprovar que l'adjunt *per si sol* / *per si mateix* també es legitima en construccions anticausatives amb verbs de canvi d'estat de causa interna.⁵³ De fet, hem indicat que l'adjunt es veu com a acceptable segons el context. En aquest sentit, hem parlat d'una possible correlació entre la participació en l'alternança i la possibilitat de dur aquest adverbial: com més probabilitat té un verb de canvi d'estat de causa interna de participar en l'alternança, és a dir, de construir-se també com a causatiu, més probabilitat té de legitimar aquest adjunt.

Beavers & Koontz-Garboden (2013b) argumenten que el fet que els verbs de canvi d'estat permetin l'adjunt no és pertinent, sinó que l'important és que el duuguin tots els anticausatius i els causatius. Nosaltres hem mostrat, però, que en realitat els adjunts que aquestes dues construccions legitimen són diferents en el seu significat. Les construccions causatives només legitimen *tot sol*, mentre que les anticausatives tant *tot sol* com *per si sol*.

Aquesta casuística demostraria que l'anàlisi de Koontz-Garboden i Beavers & Koontz-Garboden presenta alguns problemes. La seva interpretació no explica com és que els verbs reflexius i els causatius legitimen només l'adjunt *tot sol*, equivalent a 'sense companyia, sense ajuda externa', i en canvi els anticausatius, tant si corresponen a un verb de causa externa com a un de causa interna, admeten tant l'adjunt *tot sol* com *per si sol*, encara que tinguin significats diferents. En aquest sentit, els anticausatius s'allunyen tant dels causatius, que només admeten un adjunt del tipus *tot sol*, com de les construccions de passiva, que no n'admeten cap dels dos.

Per altra banda, en les dades que hem analitzat en el capítol 4.2, hem comprovat també que en les construccions anticausatives els adjunts *tot sol* i *per si sol* són compatibles amb un SPrep que expressi una causa no agentiva:

(57) El vidre es va rompre tot sol / per si sol a causa d'un terratrèmol / #a causa d'en Joan.

En aquests casos apel·lavem a la diferència establerta per Mendikoetxea (1999b) entre causa estativa i causa dinàmica. En aquest sentit, aquesta autora indica que en aquestes construccions s'entén que una causa dinàmica (el terratrèmol) provoca una situació en què una propietat o un estat de l'objecte afectat causa el canvi d'estat (causa estativa).⁵⁴

Per altra banda, i incidint en les característiques sintàctiques que diferencien les passives de les anticausatives, Koontz-Garboden (2009) també fa referència a la ben coneguda

⁵³ Com hem vist en l'apartat corresponent (cf. capítol 4.2), altres autors esmenten també la possibilitat que l'adjunt *by itself* sigui legitimat per verbs estatus (Schäfer, 2007). Nosaltres hem analitzat la possibilitat de l'adjunció d'aquests adverbials amb verbs que indiquen una activitat o amb verbs inacusatius de moviment, i hem vist que també admeten l'adjunt *tot sol*. Finalment també hem analitzat la possibilitat dels adjunts amb verbs estatus i construccions amb el verb *esdevenir*. En el primer cas no és clar que el legitimin, però sí en les segones.

⁵⁴ Aquesta diferència entre causa dinàmica i causa estativa s'adiu amb la proposta feta per Chierchia (2004), la qual defensa que el procés d'anticausativització és també un procés de reflexivització intern. Segons aquest autor, la construcció intransitiva no suposa l'absència del predicat causatiu, sinó la seva reflexivització. En aquest sentit, una oració com la de (i) s'interpreta en el sentit que *la finestra* és alhora CAUSA i TEMA. Es tracta, però, segons l'autor, d'una causativitat estativa i no dinàmica.

(i) La finestra es va rompre → Una propietat de la finestra és la causa que la finestra es rompés.

diferència que únicament les passives legitimen modificadors orientats a l'agent o clàusules finals. En aquest darrer cas, l'autor presenta alguns exemples en què també construccions anticausatives permeten aquest control. Aquests exemples ja els hem exposat en la nota 15 i ara els tornem a reproduir:

- (58) a. Phil se ahogó para salvarle la vida a Jim...
 b. se ahogó para olvidar a Coraje.
 c. se ahogó para acabar con los constantes golpes que recibía.
 (Koontz-Garboden, 2009: 110 (52))

Segons l'autor, aquestes construccions són en realitat reflexives, cosa que demostraria que no hi ha diferència semàntica entre reflexives i anticausatives. El que passa és que nosaltres no veiem gens clar que es pugui dir que aquestes construccions siguin la contrapartida intransitiva d'una construcció causativa:

- (59) a. En Joan va ofegar en Pere.
 b. En Pere es va ofegar.
 c. En Pere es va ofegar per salvar-li la vida a en Joan.

En la nostra opinió, (59c) no pot ser la contrapartida intransitiva de (59a), ni és tampoc equivalent a (59b). Aquesta última construcció sí que podria ser la variant intransitiva de (59a). Però (59c) no es correspondria amb cap construcció transitiva. En l'apartat corresponent (*cf.* capítol 4.1.1) hem comprovat que les construccions anticausatives no legitimen una clàusula final. En la nostra interpretació és difícil que la cognició humana pugui donar per fet que algú actuï activament per ofegar-se a si mateix. És a dir, en la nostra interpretació, *en Pere* a (59c) no s'ofega intencionadament. Sí que intencionadament vol salvar la vida d'en Joan i per això potser es llança al mar. Però el fet d'ofegar-se no és una acció que es realitzi amb la intenció de salvar la vida a una persona, més aviat és la conseqüència de l'actuació que sí tenia la intenció de salvar la vida a Joan. Evidentment, doncs, per interpretar de manera correcta les construccions que aporta Koontz-Garboden cal recórrer a factor extralingüístics.

Horvath & Siloni (2011) també critiquen a Koontz-Garboden que justifiqui la presència d'un component CAUSA en les construccions anticausatives pel fet que admeten adjunts causals realitzats en forma de SPrep. Aquesta possibilitat, segons Koontz-Garboden, dona suport a la seva proposta que els anticausatius són en realitat reflexius. Tanmateix, per a Horvath & Siloni aquests adjunts no mostren de cap manera que els anticausatius tinguin un component CAUSA en la representació lexicosemàntica o sintàctica. En primer lloc, perquè aquests adjunts també són permesos en construccions altres que les anticausatives. En l'anàlisi que hem fet de la legitimació d'aquests adjunts en diferents construccions (*cf.* la taula 4.2), hem pogut comprovar que efectivament els anticausatius es comporten en aquest sentit de manera similar a les construccions mitjanes, tot i que amb algunes petites diferències.

Tot dos tipus de construccions legitimen un adjunt de causa. La diferència és que les anticausatives legitimen un SPrep amb les preposicions *per* i *amb*, mentre que les construccions mitjanes només els legitimen amb la preposició *amb*. Per altra banda, totes du-

es legitimen també adjunts d'instrument amb la preposició *amb*. Ara bé, aquesta característica la comparteixen també amb les passives perifràstiques i les pronominals.

A més, segons Horvath & Siloni, el fet que aquests adjunts també es legitimin en contextos estatus (atèlics) mostra que no introdueixen una relació causal sinó únicament que modifiquen un element causal ja present en l'estructura sintàctica o semàntica. I, per altra banda, segons aquestes autores, si la legitimació d'aquests adjunts fos la prova d'un component CAUSA en la representació lexicosemàntica, en realitat aquest fet aniria en contra de l'anàlisi de l'anticausatització com a procés de reflexivització, ja que els verbs autènticament reflexius tampoc no els legitimen.

Finalment, un altre argument de Koontz-Garboden (2009) a favor de la reflexivització és que molt sovint reflexivització i anticausatització es marquen de manera idèntica. D'aquesta manera, en català, per exemple, en ambdós casos s'usa el clític *se*:

- (60) a. El professor es va afaitar. [se= reflexiu]
 b. El vaixell es va enfonsar. [se = anticausatiu]

A aquest argument es pot contraargumentar que Haspelmath (1993) ha destacat que, tipològicament, de les dades morfològiques no podem suposar que una variant provingui de l'altra en l'alternança.⁵⁵ Tanmateix, el principal argument que es pot oposar al fet que tant les construccions reflexives com les anticausatives estan marcades de la mateixa manera (en català amb el clític *se*) és que hi ha altres construccions que també porten la mateixa marca. Per exemple, les construccions de passiva pronominal i les construccions mitjanes. I en aquest cas no es pot dir que es puguin entendre com a reflexives pel que fa a la seva semàntica. A banda d'això, també trobem verbs que porten el clític de manera inherent. I aquests fets s'haurien d'explicar des d'una aproximació al fenomen que considera els anticausatius com a reflexius.⁵⁶

Pel que fa a les aproximacions lexicalistes que consideren que la variant anticausativa és la bàsica, comentarem breument l'anàlisi de Hale & Keyser. La proposta de Rappaport Hovav & Levin (2012) i Rappaport Hovav (2014) la deixarem de banda ara, perquè la reprendrem més endavant, en fer la nostra proposta final, com a base per a analitzar la legitimació de les causes en les construccions amb verbs de causa interna. A més, cal te-

⁵⁵ De tota manera, Koontz-Garboden (2008) i també Beavers & Koontz-Garboden (2013b) adverteixen que l'anàlisi de les construccions anticausatives com a reflexives és adequat només per a llengües en què la construcció anticausativa es marca amb el clític *se*.

⁵⁶ Kallulli (2006a) intenta una aproximació única per a les construccions passives, anticausatives i reflexives. Ho fa des d'una perspectiva teòrica neoconstruccional i no projeccionista, com la de Koontz-Garboden. En aquesta aproximació l'autora defineix la morfologia inacusativa com la supressió del primer tret en el nucli funcional *v*.

Aquest tret pot ser [+causa] o [+activitat]. D'aquesta manera, l'autora diferencia les construccions causatives de les activitats. Per altra banda, el nucli verbal *v* també pot dur o no un tret d'agentivitat, que l'autora anomena com [+intencionalitat]. Aquests trets s'ordenen en forma de conjunt (una llista ordenada d'elements), en què el primer sempre serà el que fa referència a l'agentivitat. Així doncs, un verb causatiu agentiu tindrà tots dos trets, mentre que un de causatiu no agentiu només tindrà el primer.

Una construcció anticausativa seria una construcció en què el tret [+causa] és esborrat, mentre que una construcció passiva, una construcció en què s'ha esborrat el tret [+activitat]. Per altra banda, una construcció reflexiva seria una construcció diàdica en què s'esborraria el primer tret ([+intencionalitat]), però no el segon ([+activitat]).

nir en compte que en realitat Rappaport Hovav & Levin (2012) i Rappaport Hovav (2014) no presenten en essència una anàlisi derivacional. Segons aquestes autores, certament la variant anticausativa es pren com a bàsica, però la seva proposta no pretén analitzar de quina manera es deriva la variant causativa, sinó determinar quins són els factors extralèxics que determinen quan aquesta variant és acceptable i apropiada. Així doncs, hi tornarem més endavant.⁵⁷

Hale & Keyser proposen, com hem vist, que els verbs deadjectivals alternants tenen una estructura lexicoconceptual intransitiva, que pot ser canviada mitjançant una operació de causativització, que incrusta l'estructura bàsica sota un predicat que introdueix l'argument extern. D'aquesta manera, el significat del verb resulta de la confluència d'un nucli adjectival fonològicament ple amb dos nuclis verbals abstractes fonològicament buits. Aquests nuclis verbals es llegeixen estructuralment com a BECOME i CAUSE.

Entre els problemes que podem assenyalar per a les aproximacions que consideren que la variant intransitiva és la bàsica hem d'esmentar que no poden explicar per què els verbs de canvi d'estat de causa externa o agentiva no poden alternar, mentre que els de causa inespecificada sí que poden. Formulada en un altre sentit, la crítica posa èmfasi en el fet que un verb com *destruir*, que no pot alternar, i un verb com *rompre*, que prototípicament sí que alterna, haurien de tenir una representació lexicosemàntica diferent que expliqués aquest comportament sintàctic divergent. Però, tot i així, se segueix dient que tots dos són verbs de canvi d'estat: dos verbs del mateix tipus que es comporten de manera diferent. Tenen, doncs, una representació lexicosemàntica diferent, que expliqui el motiu pel qual un alterna i l'altre no, o tenen una mateixa representació lexicosemàntica?

És a dir, aquesta proposta requereix restringir el procés de causativització i explicar com és que s'aplica a uns verbs i no a uns altres. En aquest sentit, la proposta necessita explicar com és que el procés de causativització pot ser opcional amb aquells verbs que alternen i, en canvi, ha de ser prohibit per als verbs que tenen només una variant intransitiva. Per altra banda, hem d'observar la incoherència que suposaria la necessitat d'articular l'obligatorietat del procés de causativització per a un grup de verbs que només es poden presentar com a transitius (verbs del tipus *assassinar* o *destruir*). Com pot ser que la variant anticausativa sigui la bàsica i que la variant transitiva s'obtingui a partir d'un procés de causativització quan aquesta variant anticausativa no és disponible? Segons Schäfer (2009), Hale & Keyser consideren que aquestes restriccions depenen de les característiques enciclopèdiques codificades en l'entrada lèxica del verb.

Pylkkänen (1999), per exemple, proposa que l'estructura lexicosemàntica que Hale & Keyser postulen per a la variant transitiva dels verbs que alternen (cf. (15)) no permet distingir els verbs de canvi d'estat de causa inespecificada (com *rompre*), dels verbs agentius que no alternen (com *destruir*). Segons Pylkkänen (1999), tant els verbs que alternen com els que no alternen es combinarien en la sintaxi de la mateixa manera amb l'argument extern. Però proves com ara el fet que només els verbs que no alternen apareixen com a

⁵⁷ Estrictament parlant, pel que fa a les anàlisis neoconstruccionalistes podríem assenyalar que les propostes de Harley (2008, 2013a) i Folli & Harley (2004, 2005, 2007, 2008, 2013), i Ramchand (2008) són també en essència derivacionals ja que inclouen un procés de causativització, tot i que en termes sintàctics i no lèxics.

transitius en les nominalitzacions fan entendre l'autora que la relació entre l'argument extern i el verb es produeix de diverses maneres. La solució que proposa Pylkkänen és que només considerant que l'alternant transitiu és el derivat es poden explicar aquestes diferències (seguint també Pesetsky, 1995, i Marantz, 1997).

A més a més, les aproximacions que consideren la variant intransitiva com a bàsica tampoc no poden explicar les restriccions en la selecció de l'argument intern que hem reproduït parcialment a (51-52). Aquest problema és compartit també pels models de-causativitzadors. Cal explicar els motius pels quals unes construccions determinades permeten la variant transitiva i anticausativa, però unes altres construccions amb el mateix verb, però un argument TEMA diferent, permeten la construcció transitiva però no l'anticausativa. Evidentment, el fet que la construcció transitiva derivi de la intransitiva és un problema per explicar aquestes restriccions de selecció, ja que sembla difícil argumentar que una construcció deriva d'una altra que en realitat no existeix. Quan hem analitzat els models derivacionals que mantenen que la variant bàsica és la transitiva, hem explicat aquestes restriccions pel fet que el verb es comporta en realitat com un verb agentiu, ja que només permet arguments externs amb paper temàtic AGENT. Per no recórrer, però, a la polisèmia verbal, és a dir, al fet que en el lèxic podem trobar dos verbs diferents amb restriccions diferents sobre l'argument extern, hem indicat que el coneixement del món dels parlants seria el que determinaria quines construccions són acceptables, en la línia del que assenyalen Rappaport Hovav & Levin (2012) i Rappaport Hovav (2014). Tanmateix, hem pogut comprovar que Rappaport Hovav (2014) també indica que podem trobar restriccions en què la variant que no està disponible és la transitiva. És a dir, casos de verbs que participen de l'alternança, però que en certs contextos legitimen la variant intransitiva, però no la transitiva o causativa (cf. (53)). Evidentment, aquests casos suposen un repete per als models derivacionals que prenen com a variant bàsica la causativa. Tanmateix, els models que consideren bàsica la variant intransitiva també haurien de poder explicar aquestes restriccions.⁵⁸

Una cosa similar ocorre amb el marcatge morfològic de les variants. Els models causativitzadors, com el de Hale & Keyser, poden explicar fàcilment el fet que la variant causativa estigui marcada morfològicament. Les teories lexicalistes hauran d'assumir que l'operació de derivació lèxica des de la variant intransitiva es reflecteix morfològicament. I les teories sintàctiques hauran d'assumir que el nucli verbal causatiu que s'incorpora en el procés de causativització té un exponent morfològic (Schäfer, 2009). Tanmateix, els models causativitzadors no poden explicar tan fàcilment els casos en què el marcatge morfològic s'afegeix a la variant intransitiva o anticausativa.

Així doncs, en les llengües en què la variant marcada de l'alternança és l'anticausativa, com en el cas del català, en què en la major part dels casos la variant intransitiva apareix amb el clític pronominal *se*, els models que consideren bàsica la variant transitiva tenen més facilitat per a explicar aquest fenomen.

⁵⁸ Hem vist que Rappaport Hovav (2014) indica que l'existència d'aquests casos incideix precisament en la necessitat de formular de manera més precisa les condicions que controlen l'aparició d'un argument CAUSA, és a dir, de determinar quan una construcció intransitiva bàsica permet l'aparició de la causa i quan la rebutja.

Tanmateix, a l'inrevés també s'esdevé. És a dir, explicar l'alternança en aquelles llengües en què la variant marcada morfològicament és la transitiva o causativa suposarà tot un repte per als models decausativitzadors⁵⁹

Un cop analitzats críticament els models de caràcter projeccionista i lexicalista, convé que revisem els models neoconstruccionalistes que hem presentat, un dels quals (Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2015), de fet, és el que prendrem de punt de partida per a fer la nostra proposta. En relació amb les propostes d'aquest tipus que hem mostrat convé indicar que totes són molt semblants, excepte pel fet que la de Ramchand és derivacional.

En primer lloc, cal destacar que totes presenten un model basat en la presència de tres nuclis verbals en l'estructura sintàctica dels verbs de canvi d'estat: *Voice*, *v* i l'arrel, tot i que inicialment Harley postulava altres nuclis verbas (*Event* i *Base*) i que Ramchand també els anomena de manera diferent. Així mateix, les tres primeres propostes atorguen al nucli *Voice* la responsabilitat en la realització o introducció de l'argument extern en l'estructura. Per altra banda, tots tres models també coincideixen que el nucli verbal *v* és un nucli esdevenimental.

Hem de dir que en els seus plantejaments inicials Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer postulaven diferents *flavours* per a *Voice*, i que consideraven que aquest nucli verbal presentava trets temàtics i categorials. També Folli & Harley postulaven que el nucli verbal *v* presentava diferents *flavours*. De fet, aquestes autores plantegen un nucli verbal *v*_{CAUSE} que és el que atorga la semàntica causativa a la construcció amb verbs de canvi d'estat. En canvi, les altres dues propostes (la d'Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer i la de Labelle & Doron) consideren que la semàntica causativa deriva de l'estructura sintàctica i, per tant, que és configuracional, ja que deriva de la combinació del nucli verbal esdevenimental *v* amb un nucli que indica un estat resultant, producte de l'adjunció de l'arrel amb un argument, que pot ser tant una arrel, com un adjectiu, com un sintagma preposicional.

És important destacar que Labelle & Doron indiquen que el nucli *Voice* en realitat pot ser també *Middle* i *Passive*. És una proposta que també recull Alexiadou (2014a) i que nosaltres recollim també per presentar la nostra proposta teòrica. En aquest sentit, el nucli *Voice* és un nucli actiu que introdueix l'argument extern, mentre que els altres dos són nuclis no actius que fan que no es projecti l'argument extern i presenten una morfologia específica.

Tanmateix, hi ha un aspecte que ens ha fet rebutjar de basar la nostra proposta en la de Labelle & Doron (2010). És el fet que considerin que en la derivació de la variant anticausativa de l'alternança, quan no està marcada morfològicament, el nucli *Voice* sigui actiu. És evident que ho fan perquè en aquests casos la construcció no presenta el clíctic pronominal *se*, relacionat amb el nucli *Voice* no actiu (present en la derivació de la vari-

⁵⁹ En aquest sentit hem de recordar que Koontz-Garboden remarca que la seva proposta de prendre com a bàsica la variant causativa i com a derivada mitjançant un procés de reflexivització l'anticausativa és apropiada només per a les llengües en què la variant anticausativa es marca amb morfologia reflexiva, com és el cas del català i d'altres llengües romàniques, en què el clíctic que s'usa coincideix amb el clíctic reflexiu. I també potser, diu l'autor, per a altres llengües en què no s'usa morfologia reflexiva (cf. Beavers & Zubair, 2013).

ant anticausativa amb marcatge morfològic). Així mateix, consideren que en aquest cas, atès que el nucli *Voice* és present, també es projecta el nucli *v*, responsable com hem dit d'atorgar paper temàtic a l'argument extern. Aleshores les autores han d'argumentar el motiu pel qual en aquestes construccions el nucli *v* no requereixi l'argument extern. Segons les autores, aquesta és una característica d'algunes arrels, encara que poques. És a dir, segons les autores, algunes arrels permeten un subesdeveniment dinàmic sense un participant addicional en l'estructura. Com ja hem comentat més amunt (cf. 6.1.3.2), no quedar clar per quin motiu algunes arrels tenen aquesta propietat. En la nostra opinió, és millor argumentar que les construccions anticausatives no presenten el nucli *Voice* si són no marcades morfològicament i que presenten el nucli *Middle* (un nucli no actiu) quan són marcades, com fan Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer.

Sí que ens interessa de la proposta de Labelle & Doron (2010) el fet que postulin que l'arrel es pot ajuntar al nucli *v* o al nucli *V*, que expressa l'estat resultant. Segons aquestes autores, quan l'arrel s'ajunta a *V*, modifica l'estat resultant i, com a conseqüència, *v* s'interpreta com a CAUSA. En canvi, quan l'arrel s'ajunta a *v* modifica la manera i el nucli *v* s'interpreta com a AGENT. Tot i que no ha de ser un tema d'aquesta tesi, aquesta podria ser una hipòtesi interessant amb vista a explicar les diferències entre les construccions que no poden alternar perquè demanen un argument extern AGENT, i que considerarem que són arrels que codifiquen la manera, i les que alternen, que demanen que l'argument extern s'interpreti com a CAUSA, i que són les que poden alternar perquè codifiquen l'estat resultant.

Així doncs, tot i que es tracta de models bastant semblants, especialment els d'Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer i de Labelle & Doron, hem adoptat el dels primers autors com a punt de partida de la nostra proposta teòrica, que plantejarem en el proper apartat.

6.3 La nostra proposta explicativa

Per plantejar la nostra proposta explicativa partirem, per una banda, de la d'Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015), pel que fa a la hipòtesi de les estructures sintàctiques que han de donar compte de les construccions que trobem en l'alternança i les construccions que s'hi relacionen, com les de la passiva i la mitjana (hi dedicarem el capítol 6.3.1). Per altra banda, hem comprovat que el comportament dels verbs de canvi d'estat respecte de l'alternança és prou divers, que les classificacions en tipus de verbs no responen sovint al comportament empíric d'aquests verbs. Així, basarem la segona part de la nostra proposta en les afirmacions de Rappaport Hovav & Levin (2012) i Rappaport Hovav (2014), en el sentit que el coneixement del món és el responsable de filtrar postsintàcticament les estructures sintàctiques per donar-les com a acceptables. Així, en primer lloc analitzarem l'expressió de la causa en les construccions causatives, especialment dels anomenats verbs de canvi de causa interna (capítol 6.3.2) i després la importància del coneixement del món en la legitimació de les estructures sintàctiques (capítol 6.3.3).

Pel que fa a Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015), volem destacar la seva proposta d'estructures sintàctiques per a donar compte de les construccions anticausatives

i causatives. Hem indicat més amunt, que els autors parteixen de les que proposa Schäfer (2008) (cf. (30-34)), però que fan un canvi important pel que fa a la posició del clític en les llengües romàniques. En la seva proposta, Schäfer distingeix dues construccions sintàctiques per a les anticausatives marcades: una per a l'alemany, en què el pronom reflexiu s'ajuntaria en la posició d'especificador del nucli funcional *Voice*, i una per a les llengües romàniques, en què el clític s'ajuntaria en la posició de nucli de *Voice*.⁶⁰ Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015) defensen l'anàlisi que Schäfer fa per a l'alemany com a vàlida per a totes les llengües romàniques i, doncs, proposen que el clític pronominal en els anticausatius marcats també es genera, per a les llengües romàniques, en la posició d'especificador del nucli funcional *Voice*, encara que posteriorment cliticitzin al nucli Temps. Per tant, les cinc estructures sintàctiques proposades per Schäfer (2008) queden reduïdes a quatre a Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015).

Aleshores, partirem d'aquestes quatre estructures sintàctiques per explicar les construccions que hem analitzat en aquest treball. Tanmateix, hi ha una construcció no prevista en l'anàlisi d'aquests autors: la construcció de passiva pronominal, la qual és semànticament diferent de les construccions anticausatives, com han mostrat les proves que hem aplicat més amunt (cf. capítol 4), però que presenta una estructura sintàctica superficial exactament igual a la d'aquestes, amb les quals coincideix per l'aparició del mateix clític pronominal. A continuació analitzarem si cal una nova estructura sintàctica per respondre a aquesta construcció o si és suficient amb les que presenten els autors esmentats.

Per altra banda, de Rappaport Hovav & Levin (2012) i Rappaport Hovav (2014) ens interessa analitzar la proposta pel que fa a les condicions que regeixen l'aparició o no d'un argument causa en els verbs alternants a partir de la *Direct Causation Condition*.

A partir de totes dues propostes, i del consens cada cop més estès, segons el nostre parer, que el coneixement del món participa en l'acceptabilitat de les construccions sintàctiques, plantejarem la hipòtesi que els verbs de canvi d'estat poden ajuntar-se lliurement amb qualsevol de les construccions que proposarem i que és postsintàcticament que es jutja l'acceptabilitat de les construccions a partir del coneixement del món del parlant. Una construcció serà acceptable si el coneixement del món permet conceptualitzar-la com a adequada, possible. En aquest sentit, el paper de la sintaxi quedarà reduït pel que fa a la derivació de les construccions.

Per una banda, hem pogut comprovar que inicialment les hipòtesis que volien explicar la participació en l'alternança causativa, sobretot les de caràcter derivacional i projeccionista, partien de la connexió entre el significat del verb i l'estructura sintàctica en què participava. Pel que fa al significat del verb, hem mostrat les classificacions ontològiques de Levin & Rappaport Hovav (1995), Marantz (1997), Harley & Noyer (2000) o Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b), i com aquests autors intentaven relacionar el comportament sintàctic dels verbs segons la seva semàntica: verbs de causa externa

⁶⁰ Alexiadou (2014a) distingeix tres accepcions diferents per al terme *Voice*. Per una banda, diu que s'ha usat per denotar una particular alternança en l'estructura argumental d'un verb. Per altra banda, diu que l'alternança de *Voice* es marca normalment en la morfologia i que, per tant, es pot considerar *Voice* una categoria morfosintàctica del verb. L'autora usa el terme *Voice morphology* per referir-se a la realització de *Voice*. Finalment, indica que *Voice* és un nucli sintàctic que introdueix l'argument extern del verb.

o agentivitat i de causa interna no poden alternar, verbs de causa inespecificada poden alternar. Tanmateix la flexibilitat dels verbs d'aparèixer en diferents construccions i, per tant, en diferents marcs semàntics ha suposat un sever desafiament a aquests plantejaments. Nosaltres hem mostrat precisament exemples d'aquests comportament flexible dels verbs pel que fa a la participació en l'alternança causativa (cf. capítol 2). Així doncs, és normal que s'arribi a la conclusió que la connexió entre les estructures sintàctiques i la semàntica dels verbs s'ha de relativitzar i que, per tant, la importància del significat del verb en el seu comportament sintàctic és menor del que inicialment es postulava.

Així ho indica, per exemple, (Marantz, 2013):

(61)

The flexibility in appearance of verbal roots in different syntactic/semantic frames is partially predictable from the meanings associated with the roots (so, other verbal roots naming states *might* parallel “open” in syntactic behavior), but the idiosyncrasies in use of verbal roots must be separated from the general, non-idiosyncratic connections between structure and meaning, both in a language and universally. That is, the syntactically representable meanings exist independent of any particular verbs, and idiosyncratic semantic requirements of verbs must make use of these syntactically available meanings.

(Marantz, 2013: 155)

Per tant, segons aquest autor, hi ha tota una sèrie de significats sintàcticament representats, i els verbs poden fer ús d'aquests lliurement. Normalment sí que hi ha una connexió entre l'estructura sintàctica i el significat del verb. Però sembla que això és només una forta tendència. Els verbs poden participar en les estructures sintàctiques que els ofereix la llengua i assolir significats més idiosincràtics. Per tant, des d'aquest punt de vista no hi hauria cap motiu per recórrer a la noció d'excepcionalitat. El fet que esperem que un verb no alterni (el comportament esperable a partir de la semàntica de l'arrel) i que, contràriament, en certs contextos ho faci, o a l'inrevés, el fet que un verb que ha de participar en l'alternança en certs contextos es vegi impossibilitat de fer-ho, no ha de ser explicat per mitjà del recurs de parlar de les excepcions. La llengua posa a disposició dels parlants un conjunt d'estructures sintàctiques amb un significat associat. Aleshores, les arrels s'hi poden inserir, poden triar i apartar-se de la connexió prototípica que caldria esperar entre una arrel i una estructura sintàctica. I quin és el principi que governa en quines estructures es poden inserir les arrels? Com hem expressat, en la nostra opinió la inserció és lliure i és postsintàcticament que el coneixement del món dels parlant filtra les construccions resultants i en determina l'acceptabilitat. Aquesta hipòtesi, tanmateix, ja és insinuada també per Marantz:

(62)

The meanings of roots involve world knowledge to a large extent, and the flexibility of roots to be used in different syntactic structures is governed by our experience and our imaginations.

(Marantz, 2013: 159)

La nostra conclusió ha de ser que la participació en l'alternança causativa està guiada només per la diferenciació entre arrels que codifiquen l'estat resultant i arrels que codifiquen la manera. Només les primeres alternarien. Aquesta proposta ens permet incloure entre els verbs que lexicalitzen la manera, i per tant no alternen, els verbs que demanen un argument extern AGENT. I també ens permet explicar les construccions en què trobem arrels que presenten restriccions a la participació en l'alternança. El que passa en aquests casos és que aquestes arrels no alternen quan l'argument extern té aquest paper temàtic (cas de *rompre la promesa*), però sí en altres contextos (cas de *rompre la finestra*). En aquest sentit, hem argumentat que les construccions intransitives corresponents a aquestes construccions s'havien d'entendre com de passiva pronominal i no com a anticausatives.

Així doncs, les arrels que demanen un argument extern AGENT serien arrels amb dos arguments, un relacionat amb la causa i un altre, amb el paper TEMA/PACIENT, la qual cosa els impediria d'alternar. Han defensat també aquesta proposta Marantz (2001, 2005), a propòsit del verb *destruir* (cf. capítol 2.1), Rappaport Hovav & Levin (2012) i Rappaport Hovav (2014).

6.3.1 Les estructures sintàctiques proposades

Com hem dit tot just suara, a partir d'Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b) podem postular cinc estructures sintàctiques per donar compte de les construccions en què intervenen els verbs de canvi d'estat. Aquestes estructures, eliminant la que ara no ens interessa, són les que repetim a continuació (en les representacions faig la notació dels trets com a Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2015):⁶¹

- (63) Activa
 [Agent [Voice_[D, λx] [v [Root]]]]
- (64) Passiva⁶²
 [Voice_[λx] [v [Root]]]

⁶¹ En aquestes estructures, el tret D és un tret categorial i marca si *Voice* projecta o no un especificador. En canvi, el tret λx expressa si la projecció *Voice* té un argument extern o no.

⁶² Tot i que els autors indiquin aquesta estructura per a les construccions de passiva, més endavant diferencien entre les construccions passives del grec i les altres. Segons diuen, les del grec presenten una sèrie de restriccions que no presenten les de l'alemany i l'anglès, en què quasi tots els verbs poden formar una construcció de passiva (cf. Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2015: 120-123). A més a més, segons els autors (a partir d'Embick, 2004), el grec presenta un sincretisme en el sentit que tant les passives com les reflexives com les anticausatives marcades es presenten amb morfologia no activa. En canvi, en anglès i en alemany aquest sincretisme no es dona, ja que la passiva morfològica només es pot interpretar com a passiva i no com a reflexiva o anticausativa.

Així doncs, els autors proposen que en alemany i en anglès la passiva es construeix a partir d'una estructura que sí que conté l'argument extern del verb. Per tant, proposen per a aquestes llengües un nucli funcional *Passive*, el qual selecciona *Voice*, la projecció que introdueix l'argument extern. L'estructura seria equivalent a la següent, i és la que recollirem per donar compte de les estructures de passiva perifràstica del català:

(i) [Passive [Voice[agent] [v [Root]]]]
 (Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2015: 124 (22a))

- (65) Anticausativa amb marcatge morfològic
[Expl. [Voice_[D,θ]] [v [Root]]]
- (66) Anticausativa sense marcatge morfològic
[v [Root]]

Com podem comprovar, els autors, com altres aproximacions neoconstruccionalistes a l'alternança (com la de Pylkkänen, 2008), assumeixen, dins del marc de la *Distributed Morphology*, que els verbs es deriven a partir d'arrels categorialment buides mitjançant l'adjunció a nuclis verbalitzadors. Tanmateix, les arrels s'associen també a informació no sintàctica, és a dir, al que s'anomena *informació enciclopèdica* o *coneixement conceptual*, que en teoria pot determinar les estructures sintàctiques en què l'arrel pot incorporar-se, a partir de les propostes de Levin & Rappaport Hovav (1995), Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b), Marantz (1997) o Harley & Noyer (2000), que hem vist (cf. taula 2.1).

De tota manera, ja hem comentat tot just ara que aquesta codificació justificaria el comportament prototípic dels verbs, però que aquests mostren una gran elasticitat en la possibilitat d'aparèixer en diferents estructures sintàctiques. De fet, les arrels es podrien incrustar en qualsevol de les estructures disponibles, però seria el coneixement del món, la informació enciclopèdica del parlant, la que, postsintàcticament, filtraria aquestes construccions per determinar les que són acceptables. Com ja hem destacat, Alexiadou (2014c), en demanar-se si hi ha algun criteri semàntic que expliqui la participació en l'alternança, suggereix (a partir de Rappaport Hovav & Levin, 2010) que la distinció crucial ha de ser entre arrels que expressen la manera i arrels que expressen l'estat resultant, en el sentit que les primeres no podrien participar de l'alternança, mentre que les segones, sí. Aquesta és també la hipòtesi que defensarem. Els verbs de canvi d'estat poden participar en l'alternança causativa perquè expressen l'estat resultant. En canvi, en alguns contextos aquests verbs demanen un argument extern AGENT, i no poden participar de l'alternança. Defensarem que en aquests casos els verbs lexicalitzen la manera en què es duu a terme l'esdeveniment. De fet, com ja hem dit, la semàntica de les arrels determina el comportament de manera àmplia, però després les arrels presenten suficient flexibilitat per participar en diferents estructures sintàctiques. Així, les arrels que expressen estat resultant tendrien la possibilitat de participar tant en l'estructura causativa com en l'anticausativa, mentre que les arrels que expressen manera no podrien participar d'aquest rang d'estructures i es limitarien a participar de les estructures transitives d'activitat. De fet, hauríem de dir que només serien considerades acceptables pel parlant quan participen en unes o altres estructures. Tanmateix, una mateixa arrel pot ser concebuda com de manera o com d'estat resultant. Així, en el cas de *rompre*, per exemple, l'arrel es comportaria com d'estat resultant en el cas de la construcció *rompre la finestra*, que pot alternar entre una variant causativa i una d'anticausativa. En canvi, es comportaria com una arrel que lexicalitza la manera en la construcció *rompre la promesa*, que no pot alternar i només es podria construir com una activitat. No és la intenció d'analitzar-ho en el nostre treball, però en aquest cas l'estructura es caracteritzaria per ser biargumental.

Així mateix, Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015) assumeixen també la proposta de Kratzer (1996) que l'argument extern no s'introdueix ni pel verb ni per un nucli

verbal esdevenimental, sinó per un nucli funcional *Voice* que se situa per sobre del nucli esdevenimental i que relaciona l'argument extern amb l'esdeveniment mitjançant un procés anomenat *Event Identification*, com hem vist en el capítol 1.2.1.1).⁶³

Finalment, els autors assumeixen que les construccions causatives i anticausatives no difereixen en el nombre d'esdeveniments inclosos, cosa que demostren a partir del comportament de l'adverbial *again* en construccions de canvi d'estat en anglès, una qüestió àmpliament discutida per Von Stechow (1996).

Els autors, ja ho hem destacat, consideren que l'alternança causativa és bàsicament una alternança en la presència o absència del nucli funcional *Voice*. En aquest sentit, en anglès les variants causatives dels verbs que participen de l'alternança contenen aquesta capa verbal, que introdueix l'argument extern. En canvi, les construccions anticausatives en manquen, tot i que contenen un esdeveniment causatiu, representat pel nucli verbal *v*. Inicialment (Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2006b), aquests autors havien postulat que la semàntica causativa s'introduïa a partir d'aquesta capa verbal, que podia incorporar diferents *flavours* (cf., també, Folli & Harley, 2005): V_{CAUSE} , V_{DO} , etc. Tanmateix, en la seva última proposta (Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2015) els autors indiquen que la semàntica causativa no està connectada amb un nucli verbal particular, sinó que és una conseqüència de la combinació d'un nucli verbal esdevenimental, és a dir, un nucli que introdueix un esdeveniment, amb un complement estatiu.

Els autors expliquen els casos en què la variant anticausativa està marcada morfològicament, sigui mitjançant l'ús de la veu passiva, com en grec, sigui mitjançant l'ús d'un clíctic o un pronom reflexiu, com en les llengües romàniques o l'alemany, perquè aquestes construccions contenen una capa verbal *Voice* no activa.⁶⁴ Per donar compte del fet que les construccions anticausatives marcades contenen aquest nucli *Voice*, però alhora manquen d'un argument extern implícit o explícit, els autors argumenten que aquest *Voice* és no temàtic o expletiu. És a dir, que no afegeix cap contingut semàntic a l'estructura verbal amb què es combina. Segons els autors, en les llengües romàniques o en alemany, aquest nucli projecta un especificador al qual s'ajunta el clíctic pronominal *se*.⁶⁵ Així doncs, el nucli verbal *Voice* és expletiu i, per tant, no introdueix l'argument extern. Tanmateix, en les llengües romàniques, atès que és temàtic sí que té un tret que s'ha de comprovar mitjançant un element nominal ajuntat a la posició d'especificador d'aquest nucli. Aquest element serà el clíctic pronominal.

En altres publicacions (cf. Alexiadou, 2014a, o Alexiadou & Doron, 2012), però, aquestes autores han plantejat que hi ha tres nuclis *Voice*: un d'actiu, un de passiu (*Passive*) i un de *Middle*. De fet, la diferència és entre un nucli *Voice* actiu i dos de passius (el *Passive* i el *Middle*). Segons expliquen, el nucli *Middle* correspondria a les construccions anticausa-

⁶³ De fet, la *Distributed Morphology* assumeix que l'argument extern s'introdueix amb *Voice*, però també que els arguments interns són arguments de l'arrel (cf. Harley, 2005).

⁶⁴ Cf. el capítol 4.2 d'Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2015.

⁶⁵ Segons els autors, però, en grec aquest nucli verbal no projecta especificador perquè es realitza mitjançant morfologia no activa. A més a més, segons els autors, que un nucli verbal expletiu es mostri mitjançant alguna marca morfològica es justifica pel fet que és l'única manera que en el procés d'aprenentatge d'una llengua els parlants adquireixin que no té contribució semàntica (Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2015: 109).

tives, reflexives, mitjanes i *medio-passive*, i el que el caracteritzaria és que no requeriria, però permetria, la participació d'un argument extern, distint de l'argument intern. En la nostra proposta precisament adoptem l'existència d'aquests tres nuclis funcionals. Defensarem que el nucli verbal *Middle* és present en totes les construccions que presenten el clíctic pronominal *se*, que seria una mena de marca morfològica equivalent a la passiva.

Aprofundint en la proposta d'Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015), podem indicar que aquests autors proposen diferenciar les construccions semànticament reflexives (del tipus *En Joan es renta*) de les anticausatives marcades amb la mateixa morfologia pel fet que en aquestes últimes el clíctic reflexiu no està semànticament lligat per cap antecedent, precisament pel fet que ocupa la posició d'especificador de *Voice* i cap antecedent el pot c-comandar, per la qual cosa queda sense denotació. En canvi, en les construccions semànticament reflexives, el SN en la posició d'especificador de *Voice* és el que lliga el pronom reflexiu precisament perquè el c-comanda.⁶⁶

Per la nostra part estem d'acord que la proposta que presenten aquests autors de representació de l'estructura sintàctica de les construccions que participen en l'alternança (cf. (63-66)) és en principi adequada, tot i que adoptarem l'existència de tres nuclis verbals (*Voice*, *Passive* i *Middle*). La proposta preveu una representació per a les construccions transitives o causatives (63) i dues representacions diferents per a les anticausatives dependent de si estan marcades morfològicament o no, respectivament (65-66). A més a més, la proposta preveu també una representació estructural per a les construccions de passiva (64). Aquesta última es caracteritza per tenir un *Voice* temàtic, és a dir, que demana un argument extern implícit o explícit. Tanmateix, atès que la morfologia amb què es presenta és passiva, l'estructura no projecta un especificador del nucli verbal funcional. De tota manera, per a la nostra proposta partirem més aviat de l'estructura per a les passives que hem reproduït a la nota 62.

Pel que fa al català, però, hem pogut comprovar que existeix una estructura de passiva, que podríem qualificar com a no prototípica i que es construeix amb la veu activa, però amb la incorporació d'un clíctic. Es tracta de les construccions de passiva pronominal o, com les anomena Bartra Kaufmann (2002), *construccions pronominals de subjecte inespecífic*. Així doncs, per al català caldria proposar una representació estructural que pugui donar compte d'aquest tipus de construccions.

Les construccions de passiva pronominal coincideixen en la seva superficialitat amb les construccions anticausatives. Com ja hem destacat (cf. capítol 2.1), amb els verbs transitius que no alternen, és a dir, que restringeixen els arguments externs a AGENT, la construcció intransitiva corresponent és acceptable únicament si s'interpreta com de passiva, però no si s'interpreta com a anticausativa:

⁶⁶La representació de les dues estructures que fan aquests autors són les següents:

- (i) a. $[_{TP} T [_{VoiceP} DP Voice [_{vP} v REFL]]]$ (verbs semànticament reflexius)
  - b. $[_{TP} T [_{VoiceP} REFL Voice [_{vP} v DP]]]$ (verbs anticausatius)
- (Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2015: 111 (13-14))

Es pot aprofundir en l'anàlisi que aquests autors fan de les construccions reflexives a Alexiadou (2014a), Alexiadou & Doron (2012) o Alexiadou, Schäfer & Spathas (2014).

- (67) a. La policia va precintar l'entrada de l'edifici.
 b. L'entrada de l'edifici es va precintar (= L'entrada de l'edifici va ser precintada).

Aquestes construccions tenen un significat de passiva, però tanmateix hem vist que no legitimen l'adjunció de l'argument extern mitjançant un SPrep introduït amb *per*, el que seria l'anomenat complement agent. De tota manera, en aquest cas també hem destacat que, quan l'argument extern de la construcció causativa té paper temàtic INSTRUMENT, la construcció intransitiva no es pot entendre ni com a anticausativa ni com a passiva pronominal:

- (68) a. El verí va matar en Pere.
 b. #En Pere es va matar.

Per tant, aquesta última construcció de (68b) no es pot entendre, tampoc, com a equivalent a una passiva perifràstica.

Amb els verbs que alternen, la construcció intransitiva es pot entendre com a anticausativa o com a passiva pronominal i, aleshores, equivalent a una passiva perifràstica:

- (69) El vaixell s'ha enfonsat.

Tanmateix, aquesta construcció pot ser equivalent a dos tipus de construccions transitives o causatives. En un primer cas, la construcció de (69) pot ser l'equivalent intransitiu d'una construcció causativa amb un verb amb paper temàtic CAUSA (70a). En un segon cas, també pot correspondre a una construcció causativa amb paper temàtic AGENT (70b).

- (70) a. La tempesta va enfonsar el vaixell.
 b. Els pirates van enfonsar el vaixell.

En el primer cas, la interpretació és d'anticausatiu. En canvi, en el segon, considerem que la interpretació ha de ser la de passiva pronominal i, doncs, que la construcció equival a una passiva perifràstica. El motiu principal és que aquesta és l'única interpretació possible en els casos en què els verbs alternants presenten alguna restricció respecte de la variant anticausativa a causa del fet que el verb s'entengui com a agentiu. En aquest sentit, la variant intransitiva dels verbs l'argument extern dels quals és AGENT s'ha d'interpretar com a passiva pronominal, no com a anticausativa. Reproduïm un exemple que ja hem posat abans (cf. capítol 2.2 (79c-d)):

- (71) a. En Joan va desinfectar l'ordinador.
 b. L'ordinador es va desinfectar (= L'ordinador va ser desinfectat).

Com ja vam veure, el verb *desinfectar* en aquesta construcció es comporta com un verb d'arrel agentiva, i no permet l'alternança amb una construcció anticausativa. Per tant, la construcció de (71b) només la podem interpretar com de passiva pronominal.

Tanmateix, observem també que quan la construcció intransitiva no porta el clític pronominal *se*, no es pot interpretar com de passiva pronominal, sinó únicament com a anticausativa. Per tant, queda clar que el clític pronominal és un element imprescindible per a la interpretació com a passiva d'aquestes construccions.

- (72) a. En Joan ha augmentat els beneficis de l'empresa.
 b. Els beneficis de l'empresa han augmentat ($\neq$ Els beneficis de l'empresa han estat augmentats per en Joan)

Amb els verbs de canvi d'estat de causa interna passava exactament el mateix (*cf.* capítol 2.3.1). Aquests verbs presenten moltes restriccions a ser construïts en variants causatives, ja que només certes causes hi són acceptables. De tota manera, hem pogut comprovar que n'hi ha un grup que també accepten arguments externs AGENT si es veuen com a facilitadors de les forces naturals o condicions ambientals que solen constituir les causes directes del canvi d'estat. Tanmateix, en aquests casos en què l'argument extern [+humà] s'entén com a facilitador, hem de pensar que no té paper temàtic AGENT. En aquest sentit, aquest argument extern s'ha d'interpretar com a CAUSA. De fet, creiem que tots els arguments externs de les construccions causatives alternant s'han d'interpretar amb aquest darrer paper temàtic. Si els arguments externs són clarament AGENT considerem que la construcció no pot alternar i que la variant intransitiva és una passiva pronominal.

Que tots els arguments externs de les construccions causatives de l'alternança són CAUSA es podria defensar recorrent a la diferència entre arrels que lexicalitzen l'estat resultant i arrels que lexicalitzen la manera. Només les primers podrien alternar. En canvi, les segones, que demanarien un argument extern AGENT, no podrien. Teòricament es podria justificar a partir de la proposta de Labelle & Doron (2010), segons la qual la diferència entre totes dues és que en un cas l'arrel s'ajunta a V i modifica l'estat resultant, la qual cosa provoca que *v* s'interpreti com a CAUSA, mentre que en l'altre l'arrel s'ajunta a *v* i aquest s'interpreta com a AGENT (*cf.* la nota 35).

Amb els verbs de canvi de causa interna, quan l'argument extern s'interpreta clarament amb paper temàtic AGENT, també consideràvem que la construcció intransitiva era equivalent a una passiva pronominal i no a una anticausativa.

- (73) a. En Joan ha inflat el pneumàtic.
 b. El pneumàtic s'ha inflat (= El pneumàtic ha estat inflat).
- (74) a. El pagès ha assecat les figues.
 b. Les figues s'han assecat (= Les figues han estat assecades).

Així doncs, ens trobem que en català hi ha una construcció superficialment idèntica a les construccions anticausatives, amb la presència del clític pronominal *se*, però semànticament diferent. En els capítols 4.1 i 4.2 hem analitzat les diferències entre aquestes dues construccions. Hi hem pogut observar que les construccions de passiva pronominal, com les construccions de passiva perifràstica, legitimen clàusules finals (75a) o adjunts orientats a l'agent (75b), mentre que les construccions anticausatives no els legitimen. Per altra banda, les anticausatives admeten un adjunt del tipus *per si sol* / *per si mateix* amb el significat de 'sense cap causa externa' (75c) o un adjunt de causa introduït per un SPrep amb la preposició *per* o *amb* (75d), cosa que no fan les construccions de passiva pronominal

- (75) a. El vaixell es va enfonsar per cobrar l'assegurança (= El vaixell va ser enfonsat per cobrar l'assegurança).
 b. El vaixell es va enfonsar intencionadament (= El vaixell va ser enfonsat intencionadament).
 c. El vaixell es va enfonsar per si sol ($\neq$ #El vaixell va ser enfonsat per si sol).
 d. El vaixell es va enfonsar per una explosió ($\neq$ #El vaixell va ser enfonsat per una explosió)

Per altra banda, les passives pronominals es diferencien de les passives perifràstiques perquè no admeten, com hem vist (cf. capítols 4.1.2 i 4.1.3), un complement agent introduït amb la preposició *per*:

- (76) a. El vaixell va ser enfonsat pels pirates.
 b. El vaixell es va enfonsar #pels pirates. (= El vaixell va ser enfonsat)

Quina estructura sintàctica correspon a aquestes construccions de passiva pronominal? A continuació analitzarem diferents possibilitats de representació estructural i discutirem la necessitat o no d'una nova estructura sintàctica per representar aquestes construccions.

En primer lloc, podríem pensar que, essent passives, els pot correspondre una estructura similar a la de les passives perifràstiques. En aquest sentit, recordem que Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015) proposen per a les construccions passives una estructura amb un *Voice* no actiu però tanmateix temàtic (cf. (64)). Pel fet que sigui temàtic, aquest nucli verbal demana un argument extern. Tanmateix, els autors, a partir de les dades de les construccions anticausatives en grec, relacionen la veu passiva amb la impossibilitat de projectar un especificador. Aquesta relació l'expressen amb un regla que reproduïm a continuació:

- (77) $\text{Voice} \rightarrow \text{Voice}[\text{NonAct}] / \text{ \_\_\_ } \text{No DP specifier}$
 (Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2015: 102 (3))

Per tant, segons aquests autors, l'argument extern no pot ocupar la posició d'especificador del nucli *Voice*, on s'hauria de situar, perquè el nucli no el projecta. Aleshores, l'argument extern ha d'ocupar la posició d'un adjunt o ha de restar implícit.

De tota manera, hem vist també (cf. nota 62), que els autors proposen una estructura per a les construccions passives de l'anglès i de l'alemany una mica diferent a la proposada per al grec, a causa de les diferències en les restriccions de la passiva en grec i al sincretisme d'aquesta amb les construccions reflexives i anticausatives, que també es presenten morfològicament com a passives. Tornem reproduir a continuació l'estructura sintàctica que, segons aquests autors, correspondria a una construcció passiva en anglès o alemany:

(78) [Passive [Voice_[agent] [v [Root]]]]

Observem les diferències entre totes dues representacions sintàctiques. En aquesta darrera, els autors assumeixen que el nucli funcional *Passive* selecciona *Voice*, la projecció que introdueix l'argument extern, que tanmateix no pot aparèixer perquè l'estructura no projecta un especificador, tot i que aquest *Voice* és actiu (cf., també, Alexiadou, 2014a; Alexiadou & Doron, 2012; Merchant, 2013). Segons Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015), el nucli *Passive* lliga existencialment l'argument extern introduït pel nucli *Voice*. És a dir, el nucli *Passive* selecciona la projecció d'un nucli *Voice* actiu que encara no ha projectat el seu argument extern. Aleshores, atès que tots els arguments de *Voice* han de ser saturats, *Passive* fa aquesta funció (els autors recullen aquesta proposta de Bruening, 2013).

En segon lloc, una altra possible estructura per a les passives pronominals podria ser la que esmenten Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015) en nota a peu de pàgina:

(79)

Romance languages (as well as the mainland Scandinavian languages) have a non-canonical passive formed with reflexive morphology, which we do not discuss here. We also leave aside impersonal *si*-constructions in Romance. Historically, these reflexively marked constructions seem to have developed later than reflexive marked anticausatives, which suggests that, in present terms, these constructions involve a thematic *Voice* projection (with an implicit or overt thematic external argument, respectively) that developed out of reflexively marked expletive *Voice*.

(Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2015: 98-99, nota 2)

Aquestes paraules semblen donar a entendre que els autors proposarien una estructura amb dos nuclis *Voice*, un d'expletiu, més intern, que impediria la presència d'un argument extern i que es reflectiria morfològicament per la presència del pronom reflexiu en la posició d'especificador, i un de temàtic, més extern, que tendria un argument extern implícit. Recordem en aquest sentit que el nucli verbal *Voice* no representa cap esdeveniment, sinó que únicament relaciona l'argument extern amb l'esdeveniment introduït pel nucli verbal *v*.

Finalment, encara podríem parlar de la possibilitat d'una altra estructura per a representar les construccions de passiva pronominal. Alexiadou & Doron (2012), com ja hem indicat més amunt, parteixen de l'existència de dos nuclis verbals no actius. Per una banda, el nucli verbal *Passive* i, per altra banda, el nucli *Middle*. Segons les autores, aquest dos nuclis es realitzen morfològicament de manera diferent i donen lloc a dos tipus de construccions: les passives i les *middle*. De tota manera, les autores indiquen que sota la denominació de *middle* s'hi han d'interpretar les construccions anticausatives, les reflexives, les mitjanes (que anomenen disposicionals) i les *medio-passive*. També, segons les autores, aquesta variació en la interpretació de les construccions *middle* reflecteix diferents propietats de l'arrel més que no l'aplicació de quatre diferents regles lèxiques per explicar-ne la generació.

Les autores indiquen que la construcció *medio-passive* no està disponible en anglès. Aquestes construccions es diferencien de les passives pel fet que comparteixen la morfo-

logia amb les altres construccions que duen un nucli *Middle*. En el cas del català (i d'altres llengües romàniques) aquesta morfologia es representa amb el clíctic pronominal *se*, que comparteixen tant amb les anticausatives com amb les reflexives i les mitjanes disposicionals.⁶⁷ Per contra, aquestes construccions són similars a les passives pel fet que permeten la participació de l'argument extern de les construccions actives corresponents. Tanmateix, les construccions *medio-passive* permeten la participació de l'argument extern, no la requereixen, com les passives. A més, de manera similar a les construccions anticausatives, l'argument extern no s'inclou en la derivació. Finalment, segons les autores, les construccions *medio-passive* són compatibles amb una interpretació segons la qual alguna cosa passa per si mateixa i amb una interpretació segons la qual hi ha un argument extern que provoca l'esdeveniment. Així, per tant, aquestes construccions estan indeterminades per a una distinció entre passives i anticausatives (cf. Alexiadou & Doron, 2012: 5).

A més a més, segons aquestes autores, la interpretació del nucli *Middle* depèn de la manca o no en una llengua del nucli verbal *Passive*. Quan en una llengua estan disponibles tots dos nuclis, *Passive* i *Middle*, la interpretació del segon sol ser en forma d'anticausativa, mentre que si el nucli *Passive* no està disponible, la interpretació del *Middle* és de *medio-passive*, perquè la construcció passiva és una millor opció per indicar la presència d'un argument extern.

Per tant, no sembla que puguem interpretar les nostres construccions de passiva pronominal amb les construccions *medio-passive* de què parlen aquestes autores, ja que el significat és més aviat anticausatiu.⁶⁸ Ja hem analitzat abans les diferències entre les construccions mitjanes, les anticausatives, les passives pronominals i les passives perifràstiques en català (cf. capítol 5.1). Hi hem destacat que les construccions de passiva pronominal són similars semànticament a les de passiva perifràstica, però que en la superfície sintàctica són exactament idèntiques a les construccions anticausatives, fins i tot pel fet que estan marcades morfològicament amb el clíctic pronominal *se*, tot i que l'argument extern implícit de la passiva pronominal és AGENT, cosa que es demostra perquè respon als tests que indiquen la presència d'un argument extern implícit o explícit (com hem vist a (75a-b)).

Així doncs, podríem proposar tres estructures per a les construccions de passiva pronominal: una estructura similar a la de les construccions anticausatives, amb un nucli verbal *Voice* no actiu; una altra a partir de la presència de dos nuclis *Voice*, com plantegen, tot i que no discuteixen, Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015), o finalment una altra a partir de l'estructura de passiva que els autors proposen per a les construccions de passiva de l'anglès o de l'alemany (cf. (78)).

⁶⁷ Alexiadou & Doron (2012) anomenen les mitjanes com a *disposicionals* perquè en aquestes construccions l'entitat afectada denota una *disposició*. Així, el sentit de (i) seria que l'entitat afectada mostra una disposició a ser tallada fàcilment.

(i) Aquest pa es talla fàcilment.

⁶⁸ Alguns exemples que indiquen en grec o en hebreu els tradueixen en anglès com segueix:

(i) The car got squashed.

La nostra proposta particular beurrà de totes tres possibilitats. En primer lloc, recull la diferenciació entre un nucli *Voice* actiu i dos de no actius, un per a les construccions de passiva perifràstica (*Passive*) i un per a les construccions que es caracteritzen per presentar un pronom clític *se* (*Middle*). Així doncs, considerem que el nucli funcional *Middle* es caracteritza perquè es representa morfològicament amb el clític pronominal, de manera similar a com s'entén que el nucli *Passive* es representa morfològicament amb la veu passiva.

En segon lloc, la nostra proposta recull la percepció d'Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015) que la representació de les construccions de passiva pronominal ha de contenir dos nuclis funcionals: un d'expletiu i un de temàtic, el qual conté un argument extern implícit o explícit. Ara bé, la nostra proposta estableix que en realitat en les construccions de passiva pronominal trobem un nucli *Middle*, representat pel clític pronominal *se*, que, de manera similar a com ocorre amb el nucli *Passive*, selecciona un nucli *Voice* actiu, és a dir, temàtic. El que passa, però, és que aquest nucli *Middle* impossibilita que el nucli *Voice* projecti l'especificador. Postularem que també ho fa perquè lliga existencialment l'argument intern introduït pel nucli *Voice*, tal com els autors indiquen que passa amb el nucli *Passive*.

És important destacar aquí que la proposta que fem no contradïu la definició de passiva de Bruening (2013). De fet, Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015) segueixen aquest autor per a la representació estructural de la construcció passiva en anglès i alemany, que és la que hem pres per al català també. Bruening defineix la passiva com segueix:

(80)

Definition of the passive

The passive is a morphosyntactic operation that prevents the realization of the external argument as an argument.

(Bruening, 2013: 35 (111))

A més, aquest autor ressenya dos trets més de les construccions passives: que l'argument extern desaparegut s'interpreta com a lligat existencialment pel nucli funcional *Passive* (tal com nosaltres també proposem que passa amb el nucli *Middle*), i que l'argument extern es realitza com un adjunt mitjançant un SPrep amb la preposició corresponent (*by* en anglès, *per* en català), que ocuparia la posició d'especificador de *Voice* i saturaria la necessitat d'aquest nucli d'un argument.

Per poder acordar-la amb la nostra proposta, la definició de Bruening s'hauria de prendre en sentit ampli, ja que també entenem que l'aparició del clític pronominal *se* prevé de la realització de l'argument extern.⁶⁹ Però, en tot cas, aquest clític va més enllà que la veu passiva, ja que prevé de l'aparició de l'argument extern no només com a argument sinó també com a adjunt, ja que com hem vist en les construccions de passiva pronominal l'ar-

⁶⁹Si haguéssim de prendre la definició de Bruening en sentit estricte no caldria sinó esmentar que en realitat la construcció de passiva pronominal no és una construcció passiva (no usa la veu passiva) sinó una construcció equivalent a la passiva.

gument extern tampoc no pot aparèixer com a adjunt introduït amb la preposició *per*. Així doncs, el nucli funcional *Middle* estaria associat a la impossibilitat de la presència explícita de l'argument extern. De fet, la hipòtesi que el pronom *se* absorbeix l'argument extern és àmpliament compartida, començant, per exemple, per Reinhart & Siloni (2004), que argumenten que el clític *se* apareix quan té lloc alguna operació derivacional, sigui de reducció, de saturació o de reflexivització.⁷⁰

Es podria argumentar que en la representació amb un nucli *Middle* la posició d'especificador del nucli s'ocuparia amb el clític pronominal *i*, per tant, no podria aparèixer opcionalment en aquesta posició l'argument extern en forma d'adjunt introduït amb la preposició *per*, que sí que es permet en les construccions de passiva perifràstica. Aquesta proposta s'adiu amb la d'Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015) en el sentit que el clític pronominal de les construccions anticausatives ocupa aquesta posició, la d'especificador del nucli funcional projectat (segons ells *Voice*, segons nosaltres *Middle*).

Així doncs, les construccions de passiva perifràstica (amb el nucli *Passive*) impossibilitarien la presència de l'argument extern com a argument, no com a adjunt, mentre que les construccions de passiva pronominal (amb el nucli *Middle*) impedirien la presència de l'argument extern també com a adjunt. Tot i així, sí que hi quedaria un reflex d'aquest argument extern, ja que les construccions de passiva pronominal legitimen adjunts orientats a l'agent o clàusules finals. Així doncs, la distinció entre els nuclis *Passive* i *Middle* és que el primer permet l'aparició de l'argument extern, tot i que no l'exigeix, mentre que el segon impedeix que l'argument extern aparegui com a explícit, cosa que respecta la definició de passiva de Bruening (2013) que hem vist a (80). Així i tot, la presència de l'argument extern pot ser implícita mentre es combini amb el nucli *Voice*, que és el que l'introdueix. La segona diferència entre tots dos nuclis és en la seva pronunciació. El nucli *Passive* ho fa mitjançant la veu passiva, mentre que el nucli *Middle* ho fa amb el clític pronominal *se*. En aquest sentit, el clític pronominal, en aquestes construccions, es podria entendre també com una mena de marca de passiva.

I en tercer lloc, l'estructura proposada per a les construccions de passiva pronominal és similar a la proposada per a les construccions anticausatives amb marcatge morfològic en el sentit que aquesta última contendrà també un nucli funcional *Middle*. La diferència més important entre totes dues és que la de les passives pronominals conté també un nucli *Voice* que demana un argument extern, tot i que aquest no es pugui projectar. En canvi, l'estructura de les anticausatives no conté cap nucli *Voice* perquè no demana cap argument extern. Aquest fet explica perfectament les diferències entre les dues construccions, que hem comprovat en els capítols 4.1 i 4.2, i també la seva semblança superficial. Atès que totes dues construccions presenten el nucli funcional *Middle*, totes dues es construeixen

⁷⁰Tanmateix, Dobrovie-Sorin (2006) argumenta que en l'estructura de les passives no es pot assumir que el clític pronominal *se* funcioni com a argument extern, ja que els tests que s'usen per demostrar que les construccions passives presenten un argument extern agentiu implícit no demostren realment l'existència d'un AGENT realitzat sintàcticament. Els seus arguments són bàsicament que el clític *se* no es pot analitzar com un clític nominatiu, que absorbiria l'argument extern, o acusatiu, que suspendria l'argument extern, i que tampoc no es pot assumir que sigui un subjecte nul o *pro*, una categoria buida, que ocupa la posició d'especificador d'alguna projecció verbal.

xen amb la presència del clíctic pronominal *se*. Però, tanmateix, el fet que una contengui un nucli *Voice* temàtic i l'altra no, explica que en les primeres, les de passiva pronominal, hi hagi implícit un argument extern, mentre que en les segones, les anticausatives, aquest argument extern no és explícit ni implícit.

En aquest sentit, l'estructura de les construccions anticausatives sense marcatge morfològic mancarà d'un nucli *Middle*, representat morfològicament amb el clíctic pronominal, i d'un nucli *Voice*, que introdueix l'argument extern. Així doncs, l'estructura d'aquestes construccions només presenta dos nuclis (*v* i l'arrel). Aquest fet manté el significat causatiu, que estenem que és configuracional, i explica el fet que aquestes construccions no presentin el clíctic pronominal i que no tinguin tampoc un argument extern implícit.

Finalment, la representació estructural per a les construccions mitjanes seria similar a la de la passiva pronominal i la de les anticausatives en el sentit que incorporaria un nucli funcional *Middle*, pel fet que també es construeixen amb el clíctic pronominal *se*. Ara bé, atès que generalment són considerades construccions estatives, proposem una representació amb un nucli *v* i una arrel i la presència d'un modificador requerit que es presenta en forma d'adverbi i que s'ajunta a *Middle*. Considerem que és aquesta estructura la que aporta el significat estatiu a les construccions mitjanes, que es diferencien de l'estructura de les construccions de passiva pronominal pel fet que no incorporen un nucli *Voice*, la qual cosa fa que no legitimin un argument extern, ni explícitament ni implícitament, i de l'estructura de les anticausatives marcades perquè incorporen un adverbi que predica sobre l'arrel.

Així doncs, la nostra proposta planteja que el català disposa de sis estructures sintàctiques per donar compte de les construccions en què poden participar els verbs que indiquen un estat resultant (verbs de canvi d'estat).

En aquestes estructures hi trobem tres nuclis funcionals diferents: *Voice*, *Passive* i *Middle*. Cadascun d'aquest nuclis té una funció diferent. El primer és l'encarregat de la introducció de l'argument extern. Com hem indicat en el capítol 1.2.1.2, considerem que aquest nucli introdueix tant els arguments externs agentius com causatius o instrument. En aquest sentit, no postulem l'existència de diferents *flavours* de *Voice* per tal de justificar la presència d'un nucli agentiu o un nucli causatiu. Recordem que hem postulat que quan l'argument extern és agentiu, i la construcció no pot alternar, en realitat ens trobem davant d'una construcció amb un verb que lexicalitza la manera i, doncs, la construcció seria una altra, bàsicament amb dos arguments. Per tant, no cal la diferenciació entre dos *flavours* d'aquest nucli. En aquest sentit, en les construccions causatives amb verbs de canvi de causa interna que duen un argument extern [+humà] que s'entén únicament com a facilitador no l'haurem de considerar agentiu. De fet, en aquestes construccions només direm que el subjecte és agentiu quan puguem entendre que l'argument extern és clarament responsable directe del canvi d'estat (com hem vist en els exemples (73-74)).

Els nuclis *Passive* i *Middle* no són actius i, per tant, seguint la definició de passiva de Bruening (2013), es presenten amb una morfologia específica que prevé de la realització de l'argument extern. El nucli *Passive* es realitza amb la veu passiva, mentre que el nucli *Middle* ho fa amb el clíctic pronominal *se*.

Tanmateix, en les estructures que presentem a continuació no hi incloem la posició de l'argument extern ni de l'argument intern. En aquest sentit, assumim com és habitual que la posició de l'argument extern és la d'especificador del nucli funcional *Voice*. Així i tot, en aquelles construccions en què a més de *Voice* hi hagi també un nucli *Middle* o *Passive*, com dèiem, la realització de l'argument extern queda impossibilitada.

Pel que fa a la posició de l'argument intern, hem de recordar que hi ha hagut un debat molt interessant, per exemple al número 3/4 del volum 40 de la revista *Theoretical Linguistics* o al volum editat per Alexiadou, Borer & Schäfer (2014), sobre el fet de si les arrels tenen entitat sintàctica o no en tenen i, per tant, si projecten o no. Així doncs, hi ha diferents consideracions sobre si existeix o no un sintagma arrel ($S_{\sqrt{}}$) i si els arguments poden aparèixer o no en la posició d'especificador o de complement d'aquest nucli verbal. Acquaviva (2008, 2014) defensa, per exemple, que les arrels manquen d'informació sintàcticament llegible i que no poden projectar. Borer (2014) indica que fou inicialment Marantz (1997) qui va defensar que les arrels poden prendre complements. Harley (2014a) també defensa aquesta idea, tot i que la modifica lleugerament a Harley (2014b). En canvi, Acedo-Matellán & Mateu (2014), Alexiadou (2014b), Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015), Borer (2005, 2014), Lohndal (2014), Marantz (2013) o Mateu (2002) són de l'opinió que únicament els nuclis funcionals (i també les clàusules reduïdes) poden legitimar els arguments que participen en l'esdeveniment.

Alexiadou (2014b) discuteix els arguments de Harley (2014a) i defensa que les arrels no prenen arguments i que, per tant, l'argument intern s'ha de separar del nucli verbal o arrel. Revisa l'argument basat en el comportament dels participis passius en hebreu, ja discutit per Lohndal (2014), i l'argument basat en la *there-insertion* i la lectura restitutiva d'*again*, estudiats per Alexiadou & Schäfer (2010, 2011). En tot cas, la posició d'Alexiadou (2014b) és clara: en el verbs de canvi d'estat, l'argument intern no és un argument de l'arrel sinó que se situa en la posició d'especificador del nucli funcional *v*. En aquesta estructura, segons l'autora, una còpia de l'arrel es mou a *v* i posteriorment a *Voice*. En la rèplica que Harley fa a aquestes consideracions, i a les que li fan altres autors (cf. Harley, 2014b), conclou que el fet que alguns arguments interns no es generin com a germans de l'arrel no significa que tots els arguments interns es generin en la posició d'especificador d'una projecció funcional més alta (Harley, 2014b: 451).

Deixant a part totes aquestes consideracions, en la nostra proposta, tot i que no els assenyalem, seguirem la postura d'Alexiadou (2014b) en el sentit que l'argument intern se situa en la posició d'especificador del nucli funcional *v*, per tant en una posició més alta que l'arrel, la qual no tendria arguments.

Per altra banda, en aquestes estructures fem abstracció de l'estructura de l'arrel, ja que el nucli esdevenimental *v* es podria combinar amb una varietat d'elements, entre els quals hem d'esmentar les arrels mateixes, els adjectius o un sintagma preposicional, per exemple en verbs construïts per derivació a partir d'un sufix (cf. Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2015).⁷¹

⁷¹ En aquest sentit, per exemple, el verb *enamorar-se* tendria precisament una estructura amb un *SPrep*. Així, la construcció *En Joan s'ha enamorat* suposaria una estructura [*SPrep* En] Joan [*Prep* en amor]].

Així doncs, les estructures proposades serien les següents:

- (81) Construccions transitivocausatives
[Voice [v [Root]]]

En aquest tipus d'estructura hi trobem el nucli verbal *Voice*, que introdueix l'argument extern, i l'estructura que aporta el significat causatiu (*v* + arrel). Així doncs, aquesta estructura dóna lloc a les construccions causatives amb un subjecte que s'interpreta com a CAUSA.

- (82) Construccions de passiva perifràstica
[Passive [Voice [v[Root]]]]

En aquesta estructura podem comprovar que el nucli *Passive* selecciona un nucli *Voice*. Aquest nucli és l'encarregat d'introduir l'argument extern. Però el nucli *Passive* impedeix precisament que el nucli *Voice* el projecti. Atès el nucli *Passive*, l'estructura es construeix amb el verb en passiva i l'argument extern pot aparèixer explícitament com a adjunt.

- (83) Construccions de passiva pronominal
[Middle [Voice [v[Root]]]]

En aquesta estructura trobem la combinació d'un nucli *Middle* i un de *Voice*. El segon és el responsable de la introducció de l'argument extern. Tanmateix, la presència del nucli *Middle* ho impediria, com a nucli que presenta una morfologia específica (el clíctic pronominal *se*) i pel significat de passiu. Atès el nucli *Middle*, l'argument extern no pot aparèixer explícitament, però és present implícitament atès que el nucli *Voice* n'és el responsable. Les proves sintàctiques amb aquest tipus de construccions ho han mostrat (cf. capítol 4.1.3).

- (84) Construccions mitjanes
[Middle [v [Root]] ADV]

En aquest cas tenim una estructura amb el nucli *Middle* i sense el nucli *Voice*. La diferència amb l'anterior és precisament l'absència del nucli *Voice*, i la diferència amb l'estructura de les construccions anticausatives marcades morfològicament, a continuació, que el nucli *Middle* pren un argument de l'esdeveniment com a modificador, en el sentit neodavidsonià (cf. Higginbotham, 1985, 1989; Parsons, 1990; Schein, 1993) que tots els verbs posseeixen un argument de l'esdeveniment, diferent dels arguments temàtics, que s'identifica per *Event Identification* (Kratzer, 1996) en la posició de modificador del verb, la qual cosa implica que tots dos, modificador i verb, es refereixen al mateix esdeveniment, perquè la identificació equival a la coordinació de predicats sobre un esdeveniment. Per tant, en la construcció *El vidre es romp fàcilment* es fa referència a un esdeveniment de rompre que involucra en aquest cas només un individu (el vidre) i que a més aquest esdeveniment es duu a terme fàcilment.

En la nostra opinió, aquest adverbi és el modificador que, segons Bartra Kaufmann (2002), és requerit per les construccions mitjanes. Per tant, aquest modificador faria referència a l'esdeveniment i hauria de ser entès, per tant, com un argument. A més, aquest

modificador regeix, en el sentit de selecciona semànticament, tant el verb com l'argument d'aquest. Considerarem que és precisament aquesta estructura en què el complex format pel nucli funcional *v* i l'arrel està modificat per l'adverbi la que proveeix de significat estatiu a la construcció. Tanmateix, no totes les construccions amb un modificador adverbial prenen un significat estatiu. Per tant, hem de pensar que en aquesta interpretació hi juga un paper fonamental el fet que el modificador s'ajunta a *Middle*, és a dir, que apareix en el context d'aquest nucli, però que també hi juga un paper important el fet que segurament en la construcció hi hauríem de postular un nucli aspectual que expliqui que duen el verb en un temps imperfectiu, com indica Alexiadou (2014a).

Evidentment, ens cal justificar aquesta estructura que proposem. Certament, la primera possibilitat per justificar la interpretació d'una estructura sintàctica de caràcter estatiu, com és la de les construccions mitjanes, és marcar la *v* petita amb un indicador que doni compte de la semàntica de l'estructura de què és el nucli. Així, s'han proposat diferents *flavours* d'aquest nucli sintàctic. Per tant, podríem postular la presència d'un *v* estatiu, paral·lel al *v* causatiu de la resta de construccions que analitzem. En aquest sentit, intuïtivament se sol associar el nucli *v* causatiu amb v_{CAUSE} , i el *v* estatiu amb v_{BE} . Com indica Marantz (2103), hi ha hagut molt de debat en la bibliografia lingüística sobre la necessitat d'implementar aquesta idea de diferents *flavours* del nucli *v*, des que va ser proposada per Harley (1995) o Folli & Harley (2005). Arad (1999) també va postular l'existència de diferents tipus de *v*, amb matís especial per donar compte de les construccions amb predicats psicològics en què l'experimentant és un complement directe.

Pel que fa als verbs de canvi d'estat, Cuervo (2008) diferencia entre diferents tipus de nuclis *v* en l'estructura sintàctica. L'autora postula l'existència de tres tipus de *v*: v_{DO} (activitats), v_{CO} (esdeveniments de canvi o moviment) i v_{BE} (predicats estatus i existencials).

Ara bé, tant Marantz (2013) com Acedo-Matellán & Mateu (2015) expressen que considerar que un mateix nucli sintàctic pot codificar diferents nocions com ara causativitat i estativitat és poc elegant. De fet, nosaltres durant aquest treball també hem considerat que el significat causatiu és construeix configuracionalment a partir de la combinació d'un nucli *v* esdevenimental i una arrel que expressa l'estat resultant.

Aleshores, la nostra proposta d'estructura sintàctica per a les construccions mitjanes es basa en la proposta de Zwart (1998). Segons aquest autor, a partir de l'estructura que proposa Chomsky (1995) per a les construccions inergatives, les construccions mitjanes presenten una arrel, sota *v*, que no pren un complement com a germà, sinó un predicat en forma d'adverbi. Tanmateix, segons Zwart, en aquest cas el subjecte no es genera internament a l'arrel, sinó com un argument extern més o menys circumstancial del nucli *v*. En aquest sentit, l'estructura seria inergativa. Segons Zwart (1998), aquesta estructura dóna compte de les propietats de les construccions mitjanes. És a dir, del fet que incloguin un adverbi que predica sobre l'activitat denotada per l'arrel, que pot restar tanmateix implícit, que presentin restriccions en la legitimació de complements, que no legitimin un agent implícit o explícit, i que el subjecte s'interpreti com a responsable, entre d'altres.

La nostra proposta recull doncs la intuïció de Zwart que les construccions mitjanes inclouen en la seva estructura un adverbi. De fet, suara hem indicat que Alexiadou & Doron (2012) es refereixen a les mitjanes com a *disposicionals*. En el mateix sentit, també hem vist

que Bartra Kaufmann (2002) assenyala que les construccions mitjanes requereixen de la presència d'un modificador de manera o temps, sigui un adverbi, un sintagma preposicional o un predicatiu. Aquest modificador és el que representem com a ADV en l'estructura. Ara bé, de manera coherent amb la postura que hem adoptat més amunt, en el sentit que les arrels no prenen complements perquè no projecten, considerem que l'adverbi s'ajunta com a modificador de *Middle* i que, per tant, modifica el complex format pel nucli verbal *v* i l'arrel i selecciona semànticament el verb i l'argument d'aquest.

Tanmateix, és precisament la combinació del complex format pel nucli funcional *v* i l'arrel, modificats per un adverbi requerit, en el context del nucli *Middle* i segurament d'un nucli aspectual, la que atorga el significat estatiu a l'estructura sintàctica. En aquest sentit, recollim també la idea d'Acedo-Matellán & Mateu (2015) que la noció d'estativitat és epifenomènica i, doncs, que no té una única implementació gramatical. Així, segons aquests autors, podem trobar diferents estructures que donin compte dels verbs psicològics que tenen una interpretació estativa. Ara bé, segons els autors, l'origen d'aquesta interpretació estativa en les construccions que analitzen és diferent.

Per una banda, Acedo-Matellán & Mateu, seguint Hale & Keyser (2002), indiquen que l'estativitat pot ser originada per la presència d'una estructura preposicional amb una preposició de coincidència central. Segons els autors, aquest tipus de preposició posa en relació de manera estativa una figura amb un fons, expressat per l'arrel. La proposta es presenta com una crítica a la que feia Arad (1999), segons la qual el nucli *v* pot ser causatiu i causatiu i estatiu alhora, és a dir, que podia tenir diferents *flavours*. Segons Acedo-Matellán & Mateu, la causativitat i l'estativitat no es codifiquen en el mateix nucli, sinó que la primera es codificaria a *v*, mentre que la segona ho faria en la preposició de coincidència central, la qual pot ser abstracta.

Tanmateix, per a Acedo-Matellán & Mateu, l'estativitat també pot originar-se configuracionalment. Així, aquest significat tendria a veure amb la relació que s'estableix entre un datiu experimentant i una estructura inergativa (per exemple, en una construcció com *A en Joan l'espanta l'obscuritat*). Segons els autors, en aquestes construccions la interpretació estativa deriva del fet que expressen una propietat del datiu.

De la mateixa manera, la nostra proposta és que l'estructura que proposem per a les construccions mitjanes és estativa perquè l'adverbi expressa la disposició de l'entitat denotada per l'argument a participar en l'esdeveniment. I això es deu precisament al fet que l'adverbi modifica el complex format pel nucli esdevenimental *v* i l'arrel, perquè se situa en una posició més prominent. Aquesta consideració del modificador adverbial, i el fet que sigui requerit, segurament està relacionada pel fet que es troba en una estructura dominada pel nucli *Middle* i no *Voice* o pel fet que es troba en una estructura aspectual imperfectiva (Alexiadou, 2014a). D'aquesta manera, no cal postular un nucli *v* amb diferents *flavours*, un de causatiu i un d'estatiu, cosa que hem destacat durant el treball i que també assenyalen Marantz (2013) i Acedo-Matellán & Mateu (2015), com hem vist.

Així doncs, l'estructura que proposem dóna compte del comportament sintàctic de les estructures mitjanes. En primer lloc, tenim un nucli *Middle*, la qual cosa explica la morfologia d'aquestes construccions, que es presenten amb el pronom *se*. Que el nucli *Voice* no sigui present explica que l'argument extern no pugui aparèixer ni explícitament ni implí-

citament, com hem indicat que destaca Zwart (1998). Per altra banda, que el significat de *v* no sigui causatiu sinó estatiu explica per què aquestes construccions no legitimen un adjunt del tipus *per si sol*.

Tanmateix, la presència o absència del nucli *Voice* en aquestes construccions és una qüestió discutible. A banda de Zwart, també Bartra Kaufmann (2002) assenyala que en les construccions mitjanes no s'hi sobreentén un AGENT. Ara bé, Alexiadou (2014a: 21), i també Alexiadou & Doron (2012), sí que mantenen que en les construccions mitjanes hi ha una presència, molt laxa, però, d'un argument extern implícit, encara que aquestes construccions no legitimin adjunts orientats a l'agent o clàusules finals. Així doncs, comprovem que hi ha autors que mantenen que en les construccions mitjanes no podem entendre un argument extern implícit (Zwart i Bartra Kaufmann, per exemple), mentre que altres consideren que sí que hi ha la presència d'aquest argument. El que és cert, tanmateix, és que aquestes construccions no legitimen adjunts orientats a l'agent o clàusules finals. Per tant, la nostra proposta és que no tenen un nucli funcional *Voice*. Ara bé, si prenguéssim com a opció, seguint Alexiadou i Alexiadou & Doron que aquestes construccions presenten un argument extern implícit, només hauríem de considerar que l'estructura de les mitjanes també incorporaria un nucli *Voice*. Tanmateix aquest fet seria insubstancial per a la proposta que concretem per a aquestes construccions, basada en la combinació d'un nucli *v* amb el conjunt d'una arrel sobre la qual predica un modificador, que pot aparèixer explícitament, però que almenys sempre és implícit.

(85) Construccions anticausatives amb marcatge morfològic
[Middle [*v* [Root]]]

En aquesta estructura hi trobem el nucli *Middle*, però no el nucli *Voice*. Per tant, no és possible l'aparició de l'argument extern de manera explícita ni implícita. En canvi, la construcció legitima un adjunt del tipus *per si sol* / *per si mateix* amb el significat de 'sense cap causa externa', perquè la interpretació de *v* és causativa. Hem pogut comprovar aquests fets en els capítols 4.1.1 i 4.2. Atesa la presència del nucli *Middle* superficialment la construcció apareix amb el clíctic pronominal.

(86) Construccions anticausatives sense marcatge morfològic
[*v* [Root]]

Finalment, aquesta estructura no presenta ni el nucli *Middle* ni el nucli *Voice*. Per tant, no hi ha presència d'argument extern de manera explícita ni implícita, ni tampoc de la morfologia pròpia de les anticausatives marcades. De tota manera es preserva el significat causatiu gràcies a la combinació del nucli esdevenimental *v* amb l'arrel que expressa estat resultant.

Pensem que aquestes representacions donen compte del comportament sintàctic, que hem pogut analitzar al capítol 4, d'aquestes construccions. Així doncs, el nucli funcional *Voice* estaria relacionat amb la presència de l'argument extern, ja que essent temàtic el demana. Per tant, totes les construccions que l'incorporen tenen un argument extern. En el cas que el nucli sigui únic, aquest argument es projecta en la posició d'especificador. En canvi, si aquest nucli està sota un nucli *Passive* o *Middle*, *Voice* es veu impossibilitat de

projectar l'especificador, ja que aquests altres nuclis lliguen existencialment l'argument extern. En el cas del nucli *Passive*, l'argument extern pot fer-se explícit com a adjunt, però en el cas del nucli *Middle* ha de restar implícit. Aquest fet explica que en les construccions de passiva perifràstica l'argument extern pugui aparèixer com a adjunt en forma d'un SPrep introduït amb la preposició *per*, però que les construccions de passiva pronominal no legitimin aquest tipus d'adjunt.

El nucli *Passive* es realitzaria com a veu passiva, mentre que el nucli *Middle* es realitzaria en forma del clític pronominal *se*. Per això incorporen aquest clític les construccions anticausatives marcades, les mitjanes i les de passiva pronominal. En les anticausatives marcades i les mitjanes, però, no hi ha incorporat un nucli *Voice*, ja que no presenten un argument extern ni explícitament ni implícitament, mentre que les de passiva pronominal sí que el presenten.

Potser podríem entendre, com ja hem indicat, que les construccions mitjanes també presenten l'argument extern de manera implícita, tot i que de manera molt més laxa que en les de passiva pronominal, com indica Alexiadou (2014b). Tanmateix Zwart (1998) nega que les construccions mitjanes presentin cap traça de l'argument extern, ni explícitament ni implícitament, cosa que es demostraria perquè no legitimen adjunts orientats a l'agent o clàusules finals. Com hem dit, la nostra representació no inclou el nucli *Voice*, però no seria problemàtic per a la proposta que feim que l'incloguéssim.

Quina és la diferència de l'estructura de les mitjanes respecte de la de les anticausatives? Doncs, per una banda, la presència en les mitjanes d'un adverbi que es requereix. Aquest fet és determinant per a la interpretació estativa d'aquestes construccions. En canvi, les construccions anticausatives tampoc no presenten el nucli *Voice*, però el seu nucli *v* s'interpreta de manera causativa atès que es combina amb una arrel que indica l'estat resultant. En canvi, en les construccions mitjanes el nucli *v*, encara que esdevenimental, s'interpreta com a estatiu de manera configuracional, atesa la presència d'un adverbi que modifica el complex format pel nucli *v* i l'arrel. Això es demostraria pel fet que les construccions anticausatives legitimen els adjunts de tipus *per si sol* / *per si mateix*, amb el significat de 'sense cap causa externa', mentre que les construccions mitjanes no els legitimen.

Finalment, les construccions anticausatives no marcades no contenen ni el nucli *Voice* ni el nucli *Middle*. No tenen doncs argument extern. I tampoc, superficialment, no es presenten amb el clític pronominal *se*, que com hem dit és la representació del nucli *Middle*. Aquestes construccions només contenen el nucli esdevenimental *v* i l'arrel, cosa que els atorga el significat causatiu.

Així doncs, la nostra proposta dóna compte de les diferents construccions relacionades amb els verbs de canvi d'estat a partir de la combinació dels nuclis funcionals actiu *Voice* i no actius *Passive* i *Middle*. En aquest sentit, cadascun d'aquests nuclis presenta unes característiques que els diferencien dels altres i, alhora, justifiquen el comportament sintàctic d'aquestes construccions.

El nucli *Voice* està relacionat amb la presència d'un argument extern, com s'ha entès habitualment per a aquest nucli a partir de Kratzer (1996). El nucli *Passive* està relacionat amb l'absència explícita de l'argument extern com a argument (Bruening, 2013) i la seva

representació morfològica és la veu passiva. Per altra banda, el nucli *Middle* es relaciona amb la impossibilitat d'expressar l'argument extern, sigui com a argument o com a adjunt, i la seva representació morfològica, en català, és el clíctic pronominal *se*. Tant el nucli *Passive* com el nucli *Middle* serien nuclis expletius, ja que sense demanar un argument extern projectarien un especificador en què es podria ajuntar un SN o el clíctic pronominal respectivament.

Per altra banda, i per acabar, hem d'esmentar que les representacions proposades reflecteixen de manera elegant la diferència en la presència de l'argument extern en les construccions relacionades amb els verbs de canvi d'estat. Podríem presentar aquestes construccions al llarg d'una línia contínua que aniria de la presència obligatòria de l'argument extern en la posició de subjecte oracional (construccions causatives) fins a l'absència per complet d'aquest argument (construccions anticausatives). Entremig trobem dues construccions que mostren cada cop una presència més laxa d'aquest argument extern, tot i que totes el contenen (totes tenen el nucli *Voice*). Per una banda, les construccions de passiva perifràstica poden explicitar aquest argument extern en forma d'adjunt introduït amb la preposició *per* o poden deixar-lo implícit (per la qual cosa la presència de l'argument és forta). Per una altra, les construccions de passiva pronominal no poden explicitar aquest argument, tot i que el mantenen com a implícit (presència menys forta). Que en aquests dos tipus de construccions l'argument extern sempre és almenys implícit es demostra pel fet que legitimin adjunts orientats a l'agent o clàusules finals. Tanmateix, les construccions mitjanes no presenten aquest nucli *Voice*, per la qual cosa l'argument extern no es pot explicitar ni tampoc és present implícitament. A més, atès que el significat de la configuració és estatiu tampoc no legitimen un adjunt del tipus *per si sol*.

Per altra banda, les construccions anticausatives no contenen un argument extern (no contenen un nucli *Voice*). Però atès que el nucli *v* s'interpreta com a causatiu, poden legitimar l'adjunt *per si sol* / *per si mateix*, com hem mostrat al capítol 4.2. Cap de les construccions que contenen *Voice* legitima aquest adjunt, perquè evidentment, hem indicat que el nucli *Voice* està relacionat amb la presència d'un argument extern, és a dir, amb una causa.

Aquesta conclusió s'adiu amb la hipòtesi que les construccions anticausatives no presenten un primitiu CAUSA. Certament, s'ha indicat que la interpretació causativa prové configuracionalment de l'adjunció d'un nucli esdevenimental *v* i una arrel, però que les construccions causatives no tenen un component CAUSA (cf., per exemple, Horvath & Siloni, 2011a, 2013, o Neeleman & Van de Koot, 2012).

Després d'haver explicat les estructures que proposem per donar compte de les dues construccions que participen de l'alternança, i de les construccions que s'hi relacionen, passem a completar la nostra proposta explicativa. En aquest sentit, intentarem justificar l'elasticitat que presenten els verbs a l'hora de participar en l'alternança. Així, caldrà aclarir la possibilitat de la construcció causativa dels verbs de canvi d'estat de causa interna. Partirem, per a aquesta tasca, de la valoració de la *Direct Causation Condition* de Rappaport Hova & Levin (2012) i Rappaport Hovav (2014).

6.3.2 Causes directes i indirectes

En l'apartat anterior hem desenvolupat les estructures sintàctiques relacionades amb els verbs de canvi d'estat. Hem assenyalat sis estructures diferents que poden donar compte del comportament sintàctic d'aquest tipus de verb.

Tanmateix, hem comprovat també (cf. capítols 2 i 3) l'extraordinària elasticitat d'aquests verbs de participar en estructures causatives o anticausatives. Hem pogut observar que els verbs de causa interna, contràriament al que es creia, també es poden construir com a causatius, tot i que restringint les entitats que poden funcionar com a subjecte. I també que els verbs de causa inespecificada presenten restriccions a la participació en l'alternança segons l'argument TEMA de l'estructura causativa. Per donar compte d'aquesta flexibilitat comportamental cal explicar quan és que una arrel pot participar en una construcció causativa. Aquesta és precisament l'objectiu de Rappaport Hovav & Levin (2012) i Rappaport Hovav (2014) amb la seva proposta de la *Direct Causation Condition*, que ja hem reproduït més amunt en aquest mateix capítol (cf. (18)) i en altres capítols d'aquest treball (cf. capítol 1.2.1.3 (39) i 2.3 (108)). En aquest apartat avaluarem especialment la pertinència d'aquesta condició per explicar la possibilitat d'un alternant transitiu en els verbs de canvi d'estat de causa interna. De tota manera, conclourem que no és suficient i que cal un principi cognitiu que regeixi la legitimació de les construccions causatives amb aquest tipus de verbs.

Per començar, tornem a reproduir com defineixen Rappaport Hovav & Levin (2012) i Rappaport Hovav (2014) la *Direct Causation Condition* (DCC):

(87)

The Direct Causation Condition

A single argument root may be expressed in a sentence with a transitive verb if the subject represents a direct cause of the eventuality expressed by the root and its argument.

(Rappaport Hovav & Levin, 2012, p. 166 (24); Rappaport Hovav, 2014, p. 21 (57))

Com podem comprovar, la definició d'aquestes autores remet directament a la noció de *direct cause* (*causa directa*), que va proposar Wolff (2003). Aquest autor parteix de la teoria de forces dinàmiques de Talmy (1988) per distingir els conceptes de *cause* i *enable*.⁷² Segons l'autor, aquests dos conceptes són importants per a la definició d'una *causa directa*. En aquest sentit, Wolff postula la *non-intervening-cause hypothesis*, la qual explica la codificació lingüística de les cadenes causals, i que està determinada pel *non-intervening-cause criterion*.

Aquest autor defineix així aquest criteri (cf., en aquest mateix capítol, (19)):

⁷²L'autor diferencia aquests conceptes a partir de dues dimensions. Per una part, la *tendència*, o propensió del pacient a un estat resultant o final a causa de les propietats o activitats internes al pacient mateix i, per una altra part, l'*oposició* entre l'*affector* i el pacient, que depèn de si el primer exerceix una força sobre el segon que no és consistent amb la tendència del pacient. Segons Wolff (2003), una causa prototípica no mostra tendència però sí oposició, mentre que un facilitador (*enable*) mostra tendència però no oposició. Així, l'autor indica les següents parafrasis per al conceptes de *causa* i *permissió*:

(88)

[D]irect causation is present between the causer and the final causee in a causal chain: (i) if there are no intermediate entities at the same level of granularity as either the initial causer or final causee, or (ii) if any intermediate entities that are present can be construed as an enabling condition rather than an intervening causer.

(Wolff, 2003, p. 4-5)

Així doncs, si l'interpretem de manera correcta, en cadenes causals en què només intervenen dues entitats (un argument causant i un argument que rep les conseqüències de l'acció d'aquell o, en altres paraules, un AGENT/CAUSA i un TEMA/PACIENT), la relació entre aquestes dues entitats és directa. En aquest cas, el pacient no pot actuar alhora com a causant, és a dir, no pot actuar com un causant intermediari sobre si mateix.

En canvi, en les cadenes causals en què intervenen més de dues entitats, és a dir, en què intervenen entitats intermediàries, el criteri depèn de com es construeixen aquestes entitats. Si es poden concebre com a condicions facilitadores (*enabling conditions*), la cadena causal també es pot entendre com a directa. En canvi, si les entitats intermediàries no es poden concebre com a facilitadores de la causa inicial, la cadena causal és vista com a indirecta.⁷³

Per l'autor, segons la *non-intervening-cause hypothesis*, la codificació de les cadenes causals en anglès, i també en altres llengües, es determina per la noció de *causa directa*: quan res no intervé entre el causant i el pacient la cadena causal es pot expressar en una construcció transitiva simple del tipus *En Joan va rompre la finestra*. Entenem que res no intervé si no hi ha entitats intermediàries o si aquestes es conceben com a facilitadores.⁷⁴ En cas

- (i) a. X causes Y to VERB = 'Y's tendency to not VERB is opposed and overcome by X, leading Y to VERB' (per exemple, la tendència d'Y a no rompre's és vençuda per X, cosa que mena Y a rompre's)
  - b. X enables Y to VERB = 'Y's tendency to VERB is not opposed, and possibly facilitated, by X, leading Y to VERB' (per exemple, X no s'oposa a la tendència d'Y a florir, més aviat la facilita, cosa que mena Y a florir)
- (Wolff, 2003: 9)

⁷³ Ens permeten aquí interpretar lliurement la redacció de Wolff (2003: 5). Allà on hem escrit *es poden concebre*, l'autor parla d'*are construed* o *can be viewed*. En tot cas, creiem respectar l'esperit de l'original.

Per altra banda, l'autor especifica que una *condició facilitadora* s'ha d'entendre en el sentit que hi ha un enllaç "cap enrere" entre l'entitat intermediària i la causa, de manera que l'entitat intermediària fa quelcom que és concordant amb la tendència del causant (Wolff, 2003: 6).

⁷⁴ Wunderlich (1997) ofereix una altra definició de *causa directa*. Segons aquest autor, «direct causation is at issue when an Agent controls the final result, whereas indirect causation holds when the Agent controls the input situation but not all the intervening stages.» (Wunderlich, 1997: 38). De fet, Wolff (2003), en parlar de la definició de *condicions facilitadores* en termes de si una entitat intermediària fa quelcom concordant amb la tendència del causant, ja indica que quan el causant és agentiu (*when the causer is sentient and capable of intentions*) la concordança és més fàcil.

Per altra banda, Martin & Schäfer (2014) revisen les diferents concepcions que hi ha hagut del concepte de *causa directa* i també indiquen que un alt grau d'agentivitat o control del subjecte afavoreix la disponibilitat d'una estructura sintàctica transitiva, com queda confirmat, segons aquests autors, pels estudis psicolingüístics fets en anglès per exemple pel mateix Wolff. Aquests autors critiquen la definició de Wunderlich, ja que, di-

contrari, quan quelcom intervé entre causant i pacient, la cadena causal s'haurà d'expressar amb una construcció causativa perifràstica del tipus *En Joan ha fet florir els rosers*.

Rappaport Hovav (2014) assumeix que la DCC permetria explicar quan els verbs de canvi de causa interna permeten la construcció causativa. Segons aquesta autora, (89)

The most direct causes of such changes are natural forces and ambient condition which trigger or facilitate these changes. In order to introduce an agent in an event of this sort, the agent would have to precede the natural force or ambient conditions in the chain of causation. For the agent to then qualify as a direct cause in the causal chain, the natural force or ambient condition must be considered an enabling condition, but this is not possible as the agent does not have control over them.

(Rappaport Hovav, 2014: 22)

Segons Rappaport Hovav, doncs, l'agent, en un esdeveniment de canvi de causa interna, ha de precedir les forces naturals o les condicions ambientals que són en realitat les causes del canvi. A més, aquest agent només es pot entendre com a causa directa si les forces naturals o les condicions ambientals són condicions facilitadores. Però, atès que els subjectes agentius no poden controlar les condicions ambientals, no poden funcionar com a causes directes dels esdeveniments amb aquests verbs i, per tant, aquests verbs no es poden construir com a causatius. Segons Rappaport Hovav & Levin (2012), només quan es pot entendre que l'agent sí que té control sobre les condicions ambientals es pot construir la variant causativa d'un verb de canvi de causa interna amb un argument extern d'aquest tipus.⁷⁵

Si apliquem la DCC a les construccions que participen de l'alternança, podem comprovar que aquest principi no presenta cap problema a l'hora d'explicar les construccions amb verbs de canvi d'estat de causa externa. Efectivament, les construccions transitives amb aquests verbs de canvi s'ajusten a la noció de *causa directa* i, per tant, segons la *non-intervening-cause hypothesis* no hi ha cap problema per tal que les entitats causants (tenguin paper temàtic AGENT, CAUSA o INSTRUMENT) funcionin com a subjecte de les construccions transitives. En els casos més prototípics, aquesta causa directa serà una entitat que podem qualificar d'agentiva. Però la causa directa també es pot concebre amb subjectes amb paper temàtic CAUSA i INSTRUMENT. En els casos amb aquest darrer paper temàtic, ja hem indicat més amunt que no tots els instruments poden funcionar com a subjecte de les construccions transitives (cf. capítol 2.1.1). Evidentment, només ho podran fer aquells que s'entenen, segons la DCC, com a facilitadors de l'actuació d'un agent.

uen, no es pot reduir el concepte de *causa directa* a la presència d'un agent, atès que moltes causatives prenen subjectes amb paper temàtic CAUSA.

⁷⁵A partir de la consideració que la DCC explica l'aparició d'un argument extern causant, és a dir, explica quan un verb pot aparèixer en una construcció causativa, Rappaport Hovav s'endinsa en la consideració de quina de les dues variants és més apropiada, si la causativa o l'anticausativa. Segons l'autor, la tria depèn de principis pragmàtics.

Tanmateix, la DCC presenta més problemes per explicar tots els casos en què intervé un verb de canvi d'estat de causa interna. Analitzem els dos casos següents:

- (90) a. El pagès va assecar les figues.
 b. La calor excessiva va assecar les figues.
- (91) a. #El jardiner va florir els rosers.
 b. #El sol i la humitat van florir els rosers.

Com hem analitzat en l'apartat corresponent (*cf.* capítol 2.3.1), hi ha verbs de canvi d'estat de causa interna que sí que es poden construir amb un argument extern amb paper temàtic AGENT, a més de permetre arguments externs CAUSA, que es correspondrien més aviat amb les condicions ambientals que són realment les causes d'aquests canvis (*cf.* (90)).

En canvi, hi ha altres verbs que difícilment es poden construir com a causatius. En la taula 2.3 ja hem mostrat que, encara que podem trobar exemples de construccions transitives per a la major part dels verbs de canvi d'estat de causa interna, hi ha un nucli molt petit de verbs de què és molt difícil trobar-ne. Entre aquests verbs hi ha el verb *florir*.⁷⁶ A (91) podem comprovar que aquest verb es resisteix a ser construït com a transitiu, fins i tot encara que l'argument extern siguin precisament les condicions ambientals que haurien de provocar el canvi.

Així doncs, podem indicar que la DCC no pot explicar aquests exemples bàsicament per dues raons. En primer lloc, perquè no pot explicar la diferència entre (90) i (91). Per quin motiu el verb *assecar* pot legitimar un subjecte causant, fins i tot agentiu, i en canvi el verb *florir* no pot legitimar construccions transitives amb aquests tipus de subjectes?

Es podria argumentar que a (90a) l'argument agent pot controlar, d'alguna manera, les condicions ambientals que són la veritable causa del canvi d'estat i que, per tant, aquestes condicions ambientals es poden entendre com a facilitadores. I així sembla ser, en efecte. Un pagès pot col·locar les figues en les millors condicions ambientals per tal que el procés d'assecatge es produeixi. Tothom coneix que, per tal que es doni aquests procés, calen una condicions ambientals concretes. Si el pagès controla aquestes condicions, la DCC explicaria el motiu pel qual pot aparèixer com a causa directa de l'esdeveniment de canvi. Tanmateix, el problema no es troba aquí, sinó que el problema és en la construcció de (91). Tothom sap, també, que per tal que uns rosers floreixin calen unes certes condicions ambientals. Un jardiner pot controlar aquestes condicions: pot sembrar les llavors, pot regar les plantes, pot encarar les plantes per tal que rebin més llum, pot adobar-les, etc. I tanmateix en aquest cas no podem construir l'argument agentiu com a causa directa del canvi d'estat. L'agent té control sobre les condicions ambientals, tal com passava amb el verb *assecar*, però en un cas aquest agent pot aparèixer com a cau-

⁷⁶ És cert, tanmateix, que en el cas d'aquest verb, segons la taula 2.3, en l'anàlisi de les aparicions en el CTILC encara podem trobar cinc ocurrències com a transitiu d'entre un total de 157 ocurrències, un percentatge certament molt baix.

sa directa, mentre que en l'altre aquesta possibilitat no es veu com a acceptable. I encara més, fins i tot les condicions ambientals no es legitimen com a argument extern.

Altres exemples paral·lels serien els següents:

- (92) a. El mecànic ha rovellat el ferro.
 b. El temps ha rovellat el ferro.
- (93) a. #El fuster ha podrit la fusta.
 b. El temps ha podrit la fusta.

En aquests casos, de nou sembla que la DCC no pot explicar del tot la casuística. En el primer cas, (92), que la nostra intuïció dóna com a acceptable, podem comprovar que l'agent es legitima com a argument extern, tot i que certament té poc control sobre les condicions ambientals que afavoreixen el procés de canvi d'estat. Sí que sabem, tot i així, que existeixen processos pels quals una persona pot accelerar el procés de rovellament d'una peça de ferro. Tanmateix, fixem-nos que a (92b) l'argument extern tampoc no pot entendre's clarament com una causa directa del canvi d'estat. El temps no provoca el procés de rovellament. Tothom sap que, per tal que una barra de ferro es rovelli, calen unes condicions ambientals determinades, en concret la humitat, però que en realitat el temps no provoca el procés de rovellament directament, tot i que es pugui construir com a causa directa d'aquest procés.

En canvi, a (93) l'argument extern agentiu també té poc control sobre les condicions ambientals que afavoreixen el procés pel qual una fusta es podreix i, en canvi, en aquest cas no ens sembla que la construcció sigui acceptable. Sí que ho és clarament la construcció amb un argument extern CAUSA que tanmateix el coneixement del món de les persones reconeix que no causa directament el canvi d'estat.

Observem també la construcció de (94)

- (94) a. La humitat ha corcat la fusta.
 b. #Els tèrmits han corcat la fusta.

Observem de nou que en la construcció de (94a) es legitima un argument extern que no és en realitat la causa directa del canvi d'estat, ja que la humitat no corca la fusta, sinó que tan sols afavoreix la proliferació dels causants directes de l'esdeveniment. És a dir, la humitat és només una condició per tal que una entitat actuï de manera que corqui la fusta, però no es legitima aquesta construcció amb aquesta entitat com a causa directa de l'esdeveniment (94b). És a dir, el nostre coneixement del món ens confirma que normalment són els tèrmits (tot i que també poden ser fongs o escarabats) els que ataquen la fusta i la corquen. En canvi, una humitat alta i una temperatura també alta només són condicions que afavoreixen que els tèrmits proliferin. I tanmateix una construcció causativa en què aquestes condicions actuen com a facilitadores es veu com a acceptable i queda legitimada. En aquest cas podem entendre que es pot aplicar la DCC. Però, contràriament al que seria d'esperar, la construcció causativa en què apareix com a subjecte la causa directa no es veu com a acceptable, la qual cosa contradiu la DCC. Aquest fet només

pot explicar-se si apel·lem al coneixement del món dels parlants i a la conceptualització de l'esdeveniment.

Amb els verbs de canvi d'estat de causa interna que es construeixen amb el prefix *-en*, dels quals hem analitzat el comportament en el capítol 2.3.1 (cf. taula 2.2), també podem esmentar alguna cosa semblant:

(95) #La presència d'en Joan va empegueir na Maria.

Fixem-nos que no podem construir de manera causativa aquest esdeveniment pel qual una persona s'empegueeix, tot i que l'argument extern de (95) indica la verdadera causa del procés de canvi. Certament el procés és intern, però la causa que ha donat lloc al procés és la presència d'una persona en un lloc concret. Pensem en un esdeveniment social en què trobem na Maria. Parla amb una amiga seva, però en un moment determinat entra en el lloc on se celebra la festa en Joan, i na Maria el veu. Aleshores na Maria s'empegueeix (per vergonya, perquè n'està enamorada, etc.). Tanmateix, aquesta causa no es pot legitimar com una causa directa de l'esdeveniment de canvi, en la nostra opinió en contra del que preveu la DCC, ja que aquesta presència es pot construir com si fos una mena d'instrument usat, en aquest cas involuntàriament, per en Joan:

(96) En Joan va fer empegueir na Maria amb la seva presència.

L'acceptabilitat de les construccions seria exactament la mateixa encara que l'AGENT usés aquesta causa facilitadora de manera voluntària:

- (97) a. En Joan va fer empegueir na Maria amb els seus comentaris.
b. #Els comentaris d'en Joan van empegueir na Maria.

Suposant que en Joan fes els seus comentaris amb la intencionalitat expressa de fer empegueir na Maria, la qual cosa converteix els comentaris en una mena d'instrument usat per una entitat agentiva, ni l'AGENT ni aquest "instrument" es poden usar per construir la variant causativa d'aquest verb. Es podria argumentar que en aquest cas els comentaris són més una causa en si mateixa que no una causa facilitadora. I podríem estar-hi d'acord. El que passa és que després estranya que aquesta causa tampoc no es pugui usar com a subjecte d'una construcció causativa. Si en realitat és la causa que provoca l'esdeveniment de canvi, com és que no pot expressar-se d'aquesta manera?

Fins aquí l'explicació del primer motiu pel qual la DCC no pot justificar l'asimetria que hem observat a (90-91). La segona raó per la qual pensem que la DCC no dóna compte de manera correcta de la possibilitat dels verbs de canvi d'estat de causa interna de construir-se com a transitius implica una interpretació més restrictiva del criteri formulat per Wolff (2003). Com hem vist més amunt, la DCC preveu que una entitat pot funcionar com a causa directa si no hi ha entitats intermediàries que hi intervenguin o, en cas contrari, quan aquestes entitats intermediàries es conceben com a facilitadores i no com a causes participatives necessàries. En aquest sentit, considerem que la interpretació que fan Rappaport Hovav & Levin (2012: 167-168) de la DCC presenta problemes. Segons aquestes autores, per tal que un agent quedi legitimat com a argument extern amb un verb de canvi d'estat, les condicions ambientals o les forces naturals que són en realitat

les més immediates causes del canvi s'han d'entendre com a facilitadores i no com a participatives, i això només és possible si aquestes condicions tenen un estatus semblant a un instrument. Segons les autores, només alguns verbs de canvi d'estat de causa interna legitimen subjectes agentius quan, segons les circumstàncies, per exemple en un laboratori o en una fàbrica, tenen control sobre les condicions.

Tanmateix, en la nostra interpretació del principi de Wolff (2003), les construccions de canvi d'estat de causa interna no funcionen en aquest sentit. Les condicions ambientals o forces naturals que constitueixen les vertaderes causes dels canvis no poden mai ser vistes com a facilitadores (o similars a instruments) perquè en realitat els esdeveniments ocorren a l'inrevés: són els agents els que funcionen com a facilitadors de les condicions ambientals. Per tant, en aquests casos no són les entitats intermediàries les que funcionen com a facilitadores del canvi, sinó les entitats que es presenten com a agentives.

Per tant, segons la nostra intuïció, la DCC explica fàcilment les construccions causatives amb verbs de canvi d'estat de causa externa, però no pot fer-ho en el cas dels verbs de canvi de causa interna. Així doncs, cal un principi que regeixi la legitimació de les construccions causatives amb aquests verbs, sigui amb subjecte AGENT o CAUSA. En la nostra opinió, aquest principi ha de ser cognitiu. Horvath & Siloni (2011) presenten un principi cognitiu d'aquest estil. Concretament el formulen de la manera següent:

(98)

Conceptualization of eventualities cannot disregard participants (roles) whose mental state is relevant to the eventuality.

(Horvath & Siloni, 2011: 684 (48))

Tanmateix, les autores el presenten per argumentar a favor de la proposta decausativitzadora de Reinhart (2000, 2003). Segons aquesta última autora (cf. 6.1.1.2), l'operació lèxica que genera una construcció anticausativa a partir d'una de causativa només s'aplica als verbs que seleccionen un paper [+c], és a dir, verbs que permeten arguments externs amb paper temàtic AGENT, CAUSA o INSTRUMENT. Així doncs, l'operació de reducció no s'aplicaria a verbs que restringeixen els seus arguments externs al paper temàtic AGENT. La proposta de principi cognitiu de Horvath & Siloni es desenvolupa per justificar que l'operació inclogui la prohibició de reducció en verbs en què la implicació mental és rellevant per a l'esdeveniment, atès que aquesta implicació és la que defineix el paper AGENT.

Per tant, el principi cognitiu proposat per Horvath & Siloni constitueix la base per a la prohibició de la reducció anticausativitzadora en verbs agentius, ja que les autores consideren que la conceptualització dels esdeveniments que demanen una CAUSA és possible fins i tot sense que s'expressi. Així doncs, un esdeveniment com *obrir* es pot conceptualitzar deixant inexpressada la causa que l'ha provocat, tot i que els parlants tinguin clar que n'hi ha d'haver una, de causa. Per contra, en un esdeveniment que demani un argument extern AGENT, els parlants no poden ignorar l'entitat causant, ja que perceben que aquesta entitat és una part inherent de l'esdeveniment. El principi cognitiu, per tant, no explica per quin motiu alguns verbs no poden expressar la causa del canvi d'estat o restringeixen

les entitats que es poden formular com a causes, com ocorre amb els verbs de canvi de causa interna.

Per la seva banda, Rappaport Hovav & Levin (2012) rebutgen que aquest principi pugui substituir la seva *Proper Containment Condition*, que com hem vist (cf., en aquest mateix capítol, (20)) intenta explicar aquelles construccions en què l'alternant transitiu és obligatori i, en canvi, no es legitima la construcció anticausativa. És a dir, aquells casos d'asimetria en què la construcció anticausativa no és disponible.⁷⁷ Les autores es refereixen a casos com els següents:

- (99) a. The waiter cleared the counter.
 b. *The counter cleared.
 (Rappaport Hovav & Levin, 2012: 172 (38))
- (100) a. The seamstress lengthened the skirt.
 b. *My skirt lengthened.
 (Rappaport Hovav, 2014: 23 (64))

Segons la *Proper Containment Condition*, quan un canvi d'estat està contingut adequadament dins d'una activitat causant, l'argument que representa aquesta activitat ha de ser expressat obligatòriament en la mateixa oració que el verb que descriu el canvi d'estat. Així, per a les autores, aquesta condició explica el motiu pel qual (99b-100b) són agramaticals: el canvi d'estat (el mostrador esdevenint clar, en el sentit de no ocupat per objectes, o la faldilla esdevenint més llarga) és contingut per l'activitat que duu a terme l'agent, en el primer cas, o és contingut per l'abast temporal de l'activitat, en el segon. I, per tant, aquest agent s'ha d'expressar obligatòriament. A més a més, segons Rappaport Hovav & Levin (2012), aquests casos són independents de la perspectiva del parlant.⁷⁸ De tota manera, Rappaport Hovav (2014) reivindica, contràriament, que els casos de (99-100) tenen més a veure amb la perspectiva del parlant del que les dues autores havien pensat abans. Per tant, Rappaport Hovav (2014) acaba partint de la idea que una construcció que especifica la causa del canvi d'estat és més informativa que la que expressa únicament el canvi, en un estat de coses similar. Aleshores, es pregunta quan és que la construcció anticausativa queda legitimada, encara que la corresponent causativa sigui més informativa. Segons l'autora, això ocorre, com hem vist (cf. 6.1.2.2), quan la causa és recuperable, bé perquè s'entén que un esdeveniment de causa ha de tenir una causa per defecte o bé perquè la causa ja s'ha expressat, o quan la causa no és coneguda pel parlant.

⁷⁷Les autores no es refereixen als verbs de canvi d'estat agentius, els quals no poden alternar, ja que en la seva opinió aquests verbs són diàdics, és a dir, que lèxicament requereixen dos arguments, mentre que els verbs que participen de l'alternança són verbs monàdics. Es refereixen específicament a casos d'asimetria entre verbs alternants.

⁷⁸En aquest sentit, les autores es refereixen als casos discutits per McCawley (1978), el qual suggereix que els principis conversacional de Grice participen també en la determinació de l'adequació d'una variant concreta en un context determinat. Les construccions que discuteix aquest autor són les següents:

- (i) a. The door of Henry's lunchroom opened and two men came in.
 b. The door of Henry's lunchroom opened and two men went in.
 (McCawley, 1978: 246 (1))

Aquesta darrera idea és interessant des del nostre punt de vista, ja que argumentar que s'entén que un esdeveniment de causa ha de tenir alguna causa per defecte remet a la idea que nosaltres volem defensar: que és el coneixement del món dels parlants el que fa que una construcció de canvi d'estat es vegi com a acceptable, tant si és amb la causa expressada com si és sense.

Tanmateix, l'aparell explicatiu de Rappaport Hovav (2014) mostra problemes perquè hem demostrat que la DCC no és un principi adequat per explicar l'aparició de les causes en les construccions amb verbs de canvi d'estat de causa interna. Per tant, tota l'argumentació que es faci a partir d'aquesta condició per justificar els casos en què la variant intransitiva no és accessible o quan és preferible una expressió o altra, cosa aquesta última que remet a principis pragmàtics, és difícil de sustentar.

Segons el nostre parer, cal un principi cognitiu, a l'estil del de Horvath & Siloni (2011), que expliqui la legitimació de les construccions anticausatives o causatives i les restriccions que presenten alguns verbs en alguna de les dues variants. Determinar quina és la variant preferida pragmàticament, com fa Rappaport Hovav (2014), és tota una altra cosa.

Neeleman & Van de Koot (2012), per la seva banda, també han presentat una mena de principi que regeix l'aparició d'un argument extern en construccions causatives. Segons aquests autors, les relacions causatives les imposen les persones sobre el món físic, mentre que l'expressió lingüística d'un esdeveniment causatiu no pot verbalitzar tota la riquesa que suposa l'esquema mental que una persona se'n fa. Per tant, segons aquests autors, el que és important és precisament determinar quina informació sobre els fets causatius pot expressar-se lingüísticament. Aleshores, segons els autors, els verbs causatius codifiquen el que anomenen *crucial contributing factor* (*factor que contribueix crucialment* o *factor crucial*) i la culminació de l'esdeveniment o l'estat resultant (cf. capítol 1.2.1.3, en què hem comentat també aquest concepte). Encara que moltes construccions codifiquen tots dos elements, no sempre és així, tot i que, com diuen els autors, el factor crucial sempre s'ha d'ajuntar a la construcció com a argument extern.

Segons els autors, els parlants, atesa la complexitat del model mental creat sobre els esdeveniments causatius, han de decidir quin és el factor crucial d'una relació causal. L'exemple que esmenten és el següent (cf. Neeleman & Van de Koot, 2012: 23): si diversos lladres colpegen amb un martell sobre una porta per obrir-la, però només un, el més fort, ho aconsegueix, la situació es pot descriure dient que *En Joan va rompre la porta*, però no que *El martell va rompre la porta*, perquè el factor crucial en aquesta situació seria la persona i no l'instrument. En canvi, si un sol lladre hagués intentat rompre una porta primer amb una pedra, després amb un bat de beisbol i finalment amb un martell, i només ho hagués aconseguit amb aquest últim instrument, la situació es podria descriure naturalment dient *El martell va rompre la porta*, que presenta el martell com a factor crucial.

Tanmateix, els autors expressen que la seva proposta suposa substituir els arguments [+c] de Reinhart pel concepte de factor crucial. Per a Neeleman & Van de Koot, els predicats causatius no codifiquen un esdeveniment causant, sinó únicament identifiquen un factor crucial. Els autors també argumenten contra el fet que els verbs causatius codifiquin una causa directa, perquè els dos esdeveniments poden ser continguts i perquè po-

den existir agents que hi intervenen.⁷⁹ La seva proposta els mena a postular el concepte d'*accountability* per justificar quan un argument extern pot ser agentiu. Segons aquesta proposta, una entitat caracteritzada per ser agentiva (per ser [+m] en termes de Reinhart), pot ser entesa com la responsable d'una acció si s'entén que és l'argument que expressa el factor crucial del predicat. El mateix passaria amb un argument extern INSTRUMENT.

En la nostra opinió, el concepte de *factor crucial* és força interessant per a explicar l'aparició de l'argument extern en les construccions causatives, tot i que els autors intenten que suposi la justificació del principi de reducció de Reinhart (2003), perquè implica de qualche manera la reivindicació de la conceptualització dels parlants. Així doncs, els parlants decidirien, segons el context i la semàntica de la construcció, quin és el factor crucial que pot funcionar com a causa de l'esdeveniment. I aquest factor depèn de la conceptualització que els parlants fan dels esdeveniments. Tanmateix, la noció de factor crucial pretén explicar l'aparició d'un argument extern AGENT. Recordem, però, que els verbs que demanen un subjecte agentiu no alternen, i que les restriccions en l'alternança també es poden explicar perquè en certs casos un esdeveniment demana un subjecte amb aquest paper temàtic (per exemple, *rompre una promesa*). Com hem esmentat, els verbs que no alternen perquè demanen un argument extern AGENT són diàdics i lexicalitzen la manera, no monàdics, i per aquest motiu no alternen. En canvi, la DCC s'adreça a explicar quin és el motiu pel qual els verbs monàdics poden presentar un argument extern, per la qual cosa ens sembla més apropiat partir d'aquesta per a la discussió de la legitimació dels arguments externs amb verbs de canvi d'estat.

Per nosaltres, el principi cognitiu que regeixi la legitimació de les construccions ha d'estar relacionat amb la pròpia conceptualització que els parlants fan dels esdeveniments. És a dir, la cognició humana entén que un esdeveniment ha de tenir alguna causa. Si l'esdeveniment correspon a un verb de canvi d'estat de causa externa, podem aplicar la DCC per justificar les construccions transitives i anticausatives. En aquest sentit, entenem que l'argument extern representa la causa directa de l'esdeveniment.

Tanmateix, si el verb és de canvi d'estat de causa interna, hem comprovat que sovint les causes directes no poden ser expressades com a arguments externs i, en canvi, entitats agentives sí que es poden legitimar com a subjectes de la construcció, encara que no es pugui entendre que siguin ni la causa directa ni una condició facilitadora. En realitat, a partir d'una interpretació estricta del criteri de Wolff (*cf.*, més amunt, (88)) hem indicat que els factors naturals i les condicions ambientals que sovint són les entitats que es legitimen com a subjectes en les construccions causatives dels verbs de canvi de causa interna no són les facilitadors de l'acció d'una entitat agentiva.

Per tant, és la cognició, la conceptualització que el parlant fa de l'esdeveniment, el que determinarà si el verb es pot expressar amb una construcció causativa, tant si l'argument extern és un AGENT que facilita les condicions naturals que són, al cap i a la fi, les causes

⁷⁹Fan l'argumentació a partir del comentari de la coneguda i paradoxal història de Katz (1970) sobre un xèrif la pistola del qual ha estat mal reparada. Segons aquesta història, si el xèrif mor en un tiroteig, a causa que la pistola no dispara correctament, es pot dir que la persona que va reparar l'arma va causar la mort del xèrif, però no que va matar-lo. Per tant, hi ha una relació causal entre la persona que va arreglar l'arma i la mort del xèrif, però no es pot dir que en sigui el causant immediat.

més immediates del canvi d'estat, com si la construcció s'expressa amb aquestes causes més immediates com a subjecte. Ja hem dit més amunt (cf. 6.1.2.2), quan hem discutit sobre l'aproximació de Rappaport Hovav & Levin (2012) a aquestes construccions, que considerem preferible apel·lar a un principi cognitiu per justificar la legitimació de les variants causatives i anticausatives que no a un principi pragmàtic (màxima de manera de Grice), com fan aquestes autores, que justifica la preferència per les construccions causatives, ja que en el cas dels verbs de canvi d'estat de causa interna no podem dir que la variant causativa sigui la preferible, o que la variant anticausativa es legitima perquè la causa és coneguda contextualment o no es coneix.

Pensem que només d'aquesta manera es poden explicar les restriccions de selecció en les construccions amb verbs de canvi d'estat de causa externa, i la casuística que hem analitzat pel que fa als verbs de canvi d'estat de causa interna. Per tant, aquest principi es podria redactar de la manera següent:

- (101) Una entitat (agentiva o no) pot funcionar com a subjecte en una construcció causativa amb un verb monàdic únicament si es percep cognitivament com una possible causa de l'esdeveniment, tot i que la seva participació no sigui directa ni facilitadora.

En l'apartat següent aprofundirem en la importància de la conceptualització dels esdeveniments pel que fa a la seva acceptabilitat, a partir de la constatació que hi ha un consens cada cop més generalitzat entre els lingüistes a destacar aquesta importància.

6.3.3 *La importància de la conceptualització dels esdeveniments*

En els apartats anteriors hem concretat la nostra proposta d'estructures sintàctiques que donen compte de les construccions que participen de l'alternança, tant si prenen el clíctic pronominal com si no el prenen, i de les estructures que s'hi relacionen (passives i mitjanes). Hem partit de la proposta d'estructures que fan Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015) i l'hem adaptada a les dades empíriques que hem descrit en els capítols 2-5. En aquest sentit, hem valorat la necessitat d'una nova estructura sintàctica per representar les construccions de passiva pronominal del català. Així mateix, hem defensat que les arrels de canvi d'estat podem incrustar-se en aquestes estructures de manera lliure i que és postsintàcticament que el coneixement del món dels parlants filtra les construccions per determinar quines són acceptables i quines són fallides. De tota manera, hem analitzat la validesa de la DCC per donar compte de la participació dels verbs de canvi d'estat en les variants causativa i anticausativa. És a dir, hem analitzat la DCC com a principi que guia el coneixement del món a l'hora de valorar les construccions com a acceptables. De tota manera, hem vist que, tot i que la formulació d'aquesta condició és totalment vàlida per a les construccions causatives amb verbs de canvi d'estat de causa inespecificada, amb els verbs de causa interna la condició necessita ser refinada perquè no és capaç de donar compte de la diversitat comportamental que hi trobem i de les possibilitats d'aparició d'arguments externs agentius en aquestes construccions. Per tant, hem postulat la necessitat d'un principi cognitiu que sigui a la base del coneixement del món dels par-

lants a l'hora de filtrar les construccions que la sintaxi posa a disposició perquè les arrels s'hi puguin incrustar.

En aquest sentit, una construcció que la sintaxi permet és filtrada posteriorment pel coneixement del món dels parlants per determinar-ne l'acceptabilitat. Així, una construcció es veurà com a acceptable si el parlant percep l'entitat que funciona com a subjecte com una causa possible de l'esdeveniment, tot i que no en sigui la causa directa ni una entitat facilitadora.

Aquest plantejament minimitza clarament el paper de la sintaxi en la generació de les construccions sintàctiques. El paper de la sintaxi es redueix a proporcionar el conjunt d'estructures possibles en què les arrels s'insereixen. Aquestes estructures es formen a partir de nuclis funcionals. Però les arrels s'hi incrusten lliurement donant lloc a tot un conjunt de construccions, de les quals només aquelles que la conceptualització dels parlants, basada en el seu coneixement del món, veu com a acceptables acaben per aflorar a la superfície sintàctica.

Tanmateix, recórrer a la conceptualització dels esdeveniments com a principi rector de l'avaluació de l'acceptabilitat de les construccions que pot formar una arrel en incrustar-se en les estructures sintàctiques que la llengua posa a l'abast no és quelcom nou.⁸⁰ De fet, ja hem vist que Rappaport Hovav & Levin (2012) i Rappaport Hovav (2014) hi fan referència explícita. També algunes aproximacions neoconstruccionalistes reivindiquen aquest paper del coneixement enciclopèdic (per exemple, Borer, 2005, o Marantz, 1997). De tota manera, creiem que el procés de reivindicació del coneixement del món, l'enciclopèdia en les propostes que parteixen de la *Distributed Morphology*, comença molt més enrere, tot i que de vegades de manera tímida.

En aquest sentit, hem vist que les primeres aproximacions a l'alternança postulaven que les arrels presentaven trets semàntics que els nuclis funcionals havien de comprovar (per exemple, Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2006b). I certament, els autors de totes les propostes de categorització de les arrels que hem analitzat en el capítol 2 alerten que es basen en el coneixement del món o la conceptualització dels esdeveniments. Per exemple, ja hem destacat que Levin & Rappaport Hovav (1995) adverteixen que la seva classificació dels verbs de canvi d'estat en verbs de causa externa i interna és una distinció en la manera com els esdeveniments són conceptualitzats, i que la diferència entre la descripció lingüística dels esdeveniments (hem d'entendre aquí en el nostre cas l'estructura en què poden incrustar-se) i els mateixos esdeveniments que tenen lloc en el món real està mediatitzada per la cognició humana i com aquesta construeix els esdeveniments (cf. capítol 1.1 (3)). Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b), els autors d'una altra de les categoritzacions que hem usat, també adverteixen que la seva classificació depèn de la semàntica enciclopèdica de les arrels. I també Harley & Noyer (2000) indiquen que la categorització que proposen no se segueix de consideracions sintàctiques i pot estar subjecta a gradualitat i variació.

⁸⁰ Nosaltres també hem recorregut al coneixement del món com a principi que justifica quan un instrument pot funcionar com a subjecte d'una construcció causativa (cf. capítol 2.1.1).

I tanmateix, les classificacions dels verbs de canvi d'estat que s'han fet s'han usat com a excusa per a determinar el seu comportament sintàctic. En aquest sentit, cada nova classificació s'ha intentat ajustar més al comportament sintàctic dels verbs o de les arrels. Així, la primera classificació dels verbs de canvi d'estat que hem usat, la de Levin & Rappaport Hovav, diferenciava només entre verbs de canvi de causa externa i de causa interna. Ara bé, atès que entre els verbs de canvi de causa externa s'observava un comportament diferenciat, ja que n'hi havia que alternaven i n'hi havia que no participaven de l'alternança, Marantz (1997) comença a parlar de verbs de causa externa o agentivitat i verbs d'estat resultant. Els primers serien els que no alternarien, mentre que els segons serien els que podrien alternar. Harley & Noyer (2000) fan una distinció similar, tot i que amb denominacions diferents, ja que parlen de verbs de causació externa per als que no alternen i verbs inespecificats per als que participen de l'alternança. Finalment, Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b) fan una nova distinció entre els verbs o arrels de causa externa, ja que comproven que n'hi ha que no alternen en cap llengua, mentre que n'hi ha alguns que alternen en segons quines llengües. Per tant, la seva classificació distingeix entre arrels de causa agentiva, arrels de causa externa, arrels de causa inespecificada i arrels de causa interna (*cf.* taula 2.1).

Així doncs, els ajustaments a la categorització inicial de Levin & Rappaport Hovav (1995) s'han fet amb la intenció d'acordar-la al comportament sintàctic de les arrels, tot i que s'avisava que la categorització no se segueix a partir de la sintaxi sinó de la conceptualització dels esdeveniments. Així, es defineixen les arrels inespecificades com aquelles que participen de l'alternança, o les arrels de causa agentiva, de causa externa o de causa interna com aquelles que no hi participen o hi participen només en algunes llengües.

I tanmateix, el comportament sintàctic d'aquestes arrels dista molt de poder ser establert de manera tan clara, ja que hi trobem zones difuses o de poca claredat. Així, hem pogut comprovar al llarg del capítol 2.1 que alguns verbs que no són agentius, és a dir, que permeten com a subjecte arguments CAUSA, tampoc poden participar de l'alternança, tot anant contra la generalització establerta per Levin & Rappaport Hovav (1995, *cf.* capítol 2.1 (17)), segons la qual els verbs que no alternen restringeixen els seus subjectes als papers temàtics AGENT o INSTRUMENT. A més a més, en aquell mateix capítol hem pogut aportar casos de verbs d'aquest tipus que sí que poden alternar. Pel que fa als verbs de causa inespecificada, que en teoria participen de l'alternança causativa, hem vist (*cf.* capítol 2.2) que presenten restriccions en alguns casos a la participació en l'alternança. Hem establert que aquestes restriccions poden respondre a la conceptualització dels esdeveniments. Si la unió de verb i argument intern es concep com a possible només amb un subjecte AGENT, aquestes construccions tendeixen a no alternar. I encara, finalment, hem pogut comprovar al capítol 2.3.1 que els verbs de canvi d'estat de causa interna, contràriament al que s'ha afirmat durant molt de temps, sí que poden participar de l'alternança causativa en la seva major part, tot i que és cert que alguns es resisteixen a participar-hi.

És difícil de justificar aquesta casuística recurrent a les classificacions de les arrels i a estructures sintàctiques amb trets que s'han de comprovar.⁸¹ Les arrels es poden conceptualitzar de manera diferent segons el context, com hem pogut comprovar també amb el fet que hi ha molts verbs del corpus AnCora que es classifiquen de manera diferent. Fins i tot hi pot haver diferències entre els parlants a l'hora de conceptualitzar un mateix esdeveniment, la qual cosa fa que una construcció presenti dubtes en la seva acceptabilitat segons cada parlant. I convé esmentar també les diferències en la conceptualització segons les llengües: una mateixa arrel es pot conceptualitzar d'una manera en una llengua i de manera diferent en una altra.

Per nosaltres la solució és minimitzar el paper de la sintaxi i donar més preponderància al paper de la conceptualització que els parlants fan dels esdeveniments. La sintaxi proveeix les estructures oportunes i la conceptualització determina quines construccions de les que resulten es veuen com a legítimes i acceptables. És per tant postsintàcticament, en la interfície amb el sistema intencional-conceptual, que es jutja l'acceptabilitat de les construccions. Aquesta és la principal diferència amb el model proposat per Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015), que és el que hem pres com a punt de partida.⁸²

En la nostra opinió, cada vegada hi ha més consens entre els lingüistes a destacar la importància de la conceptualització dels esdeveniments com a aspecte determinant de la sintaxi. Per exemple, ja hem vist que Schäfer (2009) explica les restriccions en l'alternança amb algunes combinacions de verb i argument intern pel fet que el coneixement del món fa que l'esdeveniment descrit s'interpreti com a possible només si l'argument extern és AGENT. La DCC de Rappaport Hovav & Levin (2012) també fa esment directament a la construalitat dels esdeveniments i, doncs, segons la nostra opinió, a la conceptualització dels esdeveniments. Rappaport Hovav (2014) també rebutja que la classificació lèxica de les arrels sigui important en les restriccions de participació en l'alternança. Segons aquesta autora, les restriccions no són lèxiques, sinó que responen a factors extralèxics, és a dir, a factors relacionats amb el coneixement del món. I així ho diu explícitament en explicar que la no participació en l'alternança es deu més aviat al coneixement del món del parlant que no al significat del verb. Finalment, també podem esmentar Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015), els quals, basant-se en les aportacions de Haspelmath (1993) (cf., també, Schäfer, 2008; Heidinger, 2014, 2015, o Alexiadou, 2014c), indiquen que el marcatge de les construccions anticausatives respon al concepte d'*espontaneïtat*. Per tant, el marcatge morfològic d'aquestes construccions dependria de la conceptualització que se'n fes. En aquest sentit, un esdeveniment que es conceptualitza com a molt probable d'ocórrer de manera espontània tendiria a ser usat més aviat com a intransitiu i sense marcatge morfològic. En canvi, un esdeveniment amb una baixa possibilitat de ser conceptu-

⁸¹ Una altra crítica que es podria fer al marcatge de les arrels amb trets semàntics és precisament el fet que segons la *Distributed Morphology* les arrels són acategorials, per la qual cosa no s'entén per què haurien d'estar marcades amb trets que en determinen el comportament.

⁸² En cert sentit, la nostra proposta s'aproxima a la concepció de la gramàtica que propugna Jackendoff (2002), que presenta un model alternatiu que qüestiona el paper central de la sintaxi. En aquest model alternatiu proposat per l'autor, el llenguatge comprèn un nombre de sistemes combinatoris independents (el fonètic, el sintàctic i el de les estructures conceptuals), que s'alineen uns amb els altres en paral·lel, mitjançant un conjunt de sistemes d'interfície.

alitzat com a espontani tendirà a ser construït com a causatiu i amb el clíctic pronominal en la variant intransitiva.⁸³

En la nostra opinió, recórrer al concepte de prototipicitat, com hem fet més amunt, també és una manera de recórrer a la noció de coneixement del món, ja que tenen el mateix sentit, atès que el concepte de prototipicitat també depèn de la conceptualització humana. I també, en certa manera, recórrer a la noció de *teleological capability* (cf. Folli & Harley, 2008) suposa un recurs al coneixement del món, ja que posa en relació la conceptualització dels esdeveniments amb la possibilitat de funcionar com a subjecte causant:

(102)

The question of what makes a particular entity an appropriate 'direct Causer' for a given event can again be connected to the notion of teleological capability. In the cases here, the physical makeup of the Causers at hand directly determine their felicity in the external argument position. [...] The whole predicate, composed of the verb and its object, imposes a teleological requirement on its Causer subject.

(Folli & Harley, 2008: 195)

Així doncs, la conceptualització del món es percep de cada vegada més com un concepte important en la determinació de l'acceptabilitat de les estructures sintàctiques en què es poden incrustar les arrels.

6.4 Conclusions

En aquest capítol, doncs, hem analitzat en primer lloc diferents propostes que han intentat explicar la participació dels verbs de canvi d'estat en l'alternança causativa. Hem diferenciat, en aquest sentit, les aproximacions al fenomen fetes des d'una perspectiva lexicalista i derivacional de les purament neoconstruccionalistes. Segons les primeres, les dues variants de l'alternança estan relacionades per algun procés derivatiu anticausativitzador, a partir de la variant causativa, o causativitzador, a partir de l'anticausativa. A més a més, segons aquestes aproximacions, l'expressió dels arguments verbals està codificada en l'entrada lèxica. Entre aquests models derivacionals hem analitzat els de Levin & Rappaport Hovav (1995), Reinhart (1996, 2000, 2003, 2016) i Koontz-Garboden (2009), que consideren que la variant causativa és la bàsica, i el de Hale & Keyser (1993, 1998, 2002) i de Rappaport Hovav & Levin (2012) i Rappaport Hovav (2014), que consideren com a bàsica la variant anticausativa. Dins de les anàlisis neoconstruccionalistes hem vist la de Ramchand (2008), que estrictament parlant també és derivacional, ja que considera que la variant causativa s'obté a partir d'un procés de transitivització.

⁸³ Recordem, però, que més recentment s'ha introduït el concepte de *causalness* (Haspelmath *et al.*, 2014): la proporció d'usos causatius o anticausatius d'un verb que alterna. Així, l'espontaneïtat es reflectiria en la freqüència d'ús, en el sentit que com més espontani es pugui conceptualitzar un verb menys freqüentment ocorrerà en un context causatiu.

Aquests models presenten molts problemes per donar compte de la possibilitat de realitzacions argumentals múltiples de les arrels. N'hem fet també una revisió crítica, intentant destacar els aspectes més problemàtics amb vista a donar compte de l'alternança causativa.

Per altra banda, els models neoconstruccionalistes rebutgen que l'expressió dels arguments estigui determinada per l'entrada lèxica i consideren que les relacions temàtiques deriven de la posició que un argument ocupa en l'estructura sintàctica, la qual està formada per diferents nuclis funcionals. Entre aquests models hem analitzat els d'Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b, 2015), que hem pres com a punt de partida per a la nostra pròpia proposta d'estructures sintàctiques, i els de Labelle & Doron (2010), Harley (2008, 2013a) i Folli & Harley (2004, 2005, 2007, 2008, 2013), i Ramchand (2008). Tots quatre models presenten certes diferències però són essencialment similars, com hem vist en la comparació que n'hem fet, llevat del fet, que ja hem destacat, que el de Ramchand és derivacional.

Finalment, hem elaborat la nostra pròpia proposta justificativa, que es basa fonamentalment en dos punts clau. Per una banda, hem fet una proposta d'estructures sintàctiques que donin compte del comportament sintàctic dels verbs de canvi d'estat que hem analitzat en la part més descriptiva del treball. En segon lloc, hem esmentat el coneixement del món com a mecanisme que filtra les construccions que poden formar les arrels en incrustar-se en les estructures sintàctiques que estan disponibles.

Així, doncs, podem esmentar que en la proposta teòrica hem revisat les estructures sintàctiques que presenten Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer i hem presentat un conjunt de sis estructures sintàctiques que donarien compte de les construccions causatives, passiva perifràstica, passiva pronominal, mitjanes i anticausatives en català. Aquestes estructures es basen en la combinació dels nuclis funcionals *Voice*, *Passive* i *Middle*. El primer és un nucli temàtic i, per tant, demana un argument extern. Els segons són nuclis no actius i presenten una morfologia associada. El primer, la morfologia de passiva, i el segon, el clíctic pronominal *se*. A més, eviten que el nucli *Voice* projecti un especificador.

Les combinacions presentades permeten explicar el comportament sintàctic de les construccions sobretot pel que fa a l'adjunció de SPrep agentius o causatius i a l'adjunció d'un datiu lliure (que hem descrit en els capítols 4 i 5).

A més, per justificar el fet que en alguns casos de verbs de canvi de causa interna es legitima un subjecte [+humà], hem proposat que l'argument extern de totes les construccions causatives és CAUSA. Això permet diferenciar clarament les construccions causatives d'aquelles construccions transitives amb un argument extern AGENT. Segons la nostra interpretació, en aquests casos la construcció no pot alternar i la variant intransitiva, quan es legitima, s'ha d'interpretar com de passiva pronominal. En el cas dels verbs que hem analitzat, quan el verb no pot alternar es comporta com si lexicalitzés la manera i, per tant, tingués dos arguments. En canvi, tots els verbs de canvi d'estat que lexicalitzen l'estat resultant poden participar de l'alternança causativa. D'aquesta manera, per explicar la participació en l'alternança no és pertinent la diferenciació entre arrels de causa agentiva, externa, inespecificada o interna que hem vist en el capítol 2 (cf. taula 2.1), sinó únicament la diferenciació entre verbs que codifiquen la manera o l'estat resultant.

Ara bé, per tractar l'elasticitat dels verbs de canvi pel que fa a la incorporació en aquestes estructures sintàctiques, hem analitzat el concepte de *causa directa* i la *Direct Causation Condition* tal com la plantegen Rappaport Hovav & Levin (2012) i Rappaport Hovav (2014), a partir també de Wolff (2003). Hem vist que la noció de causa directa no és suficient per explicar el comportament dels verbs de canvi de causa interna. En aquest sentit, hem postulat la necessitat d'un principi cognitiu que justifiqui els casos en què aquests verbs poden aparèixer amb un subjecte causatiu. Aquest principi cognitiu es basa en el fet de destacar la importància de la conceptualització dels esdeveniments com a procés que legitima una construcció determinada. En aquest sentit, hem postulat que els verbs de canvi podem inscrustar-se en qualsevol de les estructures sintàctiques que hem exposat i que postsintàcticament es jutja l'acceptabilitat de les construccions resultants segons el coneixement del món i la conceptualització que els parlants fan dels esdeveniments. Aquesta interpretació evidentment redueix el paper central que s'ha atorgat a la sintaxi en la legitimació de les construccions.

Hem intentat mostrar també que hi ha un consens cada cop més estès entre els lingüistes a destacar la importància de la conceptualització dels esdeveniments en l'acceptabilitat de les construccions que els expressen.

Capítol 7

CONCLUSIONS

En aquesta tesi hem analitzat, des d'una perspectiva empírica, l'alternança causativa en català i, posteriorment, hem fet una proposta de les estructures sintàctiques que donen compte de les dues variants de l'alternança i de les construccions que s'hi relacionen (passiva perifràstica, passiva pronominal i mitjana). Així doncs, al llarg dels diferents capítols hem analitzat la participació en l'alternança (capítol 2), el marcatge morfològic de les variants anticausatives (capítol 3), la legitimació d'adjunts adreçats a l'agent o d'adjunts causals, especialment *per si sol* / *per si mateix* (capítol 4), i el significat d'un datiu lliure afegit a la construcció causativa o anticausativa (capítol 5). L'anàlisi de tots aquests aspectes sintàctics ens ha conduït a la proposta teòrica de les estructures sintàctiques (capítol 6).

Arribat ara el capítol de conclusions, convé que recordem, precisament per comprovar si hem aconseguit donar-hi una resposta adequada, que en el capítol d'introducció (capítol 1) ens plantejàvem un conjunt de preguntes a què volíem donar resposta al llarg de la tesi. Aleshores ens proposàvem d'estudiar quins eren els verbs que participaven de l'alternança en català i quin factor semàntic, si n'hi havia, justificava la possibilitat de construir-se en una variant causativa i en una d'anticausativa. Així mateix, ens demanàvem d'analitzar si hi havia una relació estructural entre totes dues variants. També, comprovar quins verbs en català prenen el clíctic pronominal en la variant anticausativa i quina fun-

ció feia aquest clític. Finalment, pel que fa a les qüestions més empíriques, ens plantejàvem d'estudiar el comportament dels verbs que participen en l'alternança respecte dels adjunts agentius o causals. Pel que fa a les qüestions més teòriques, ens qüestionàvem sobre les representacions sintàctiques de les construccions que participen en l'alternança, si aquestes construccions tenien un component CAUSA, quina era la posició estructural del clític pronominal i, finalment, quin mecanisme podia evitar la sobregeneració de construccions a partir de les estructures sintàctiques disponibles.

Al llarg de la tesi hem establert les conclusions més importants relacionades amb cadascun dels capítols. Tanmateix, ara convé subratllar quines són les aportacions més importants que considerem que el nostre estudi aporta. En aquest sentit, creiem que és important destacar que aquesta tesi suposa, fins on sabem, l'aproximació més completa a l'estudi de l'alternança causativa en català feta fins ara. Aquest fenomen lingüístic, potser universal, ha estat estudiat en nombroses llengües, i de fet en les referències bibliogràfiques en trobem exemples, però no se n'havia fet l'estudi aprofundit per al català. Aquest estudi ha de col·laborar, doncs, en la comprensió interlingüística del fenomen i, per tant, ha d'ajudar a una proposta explicativa que es vulgui realment universal. De fet, per explicar el comportament dels verbs de canvi d'estat en l'alternança, partim de la proposta que Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015) fan per a l'anglès i la modifiquem lleugerament per donar cabuda a totes les dades empíriques que hem analitzat anteriorment. En aquest sentit, potser el més important és la incorporació d'una representació sintàctica per a la passiva pronominal, una construcció superficialment idèntica a la construcció anticausativa marcada morfològicament, però amb una semàntica totalment diferent. Considerem que la nostra proposta teòrica pot ser útil per explicar el comportament en l'alternança també en altres llengües.

Així doncs, a continuació ressenyarem les que considerem que són les principals aportacions del nostre treball. Seguirem, per a això, la mateixa estructura de la tesi.

7.1 La participació en l'alternança

Pel que fa a la participació en l'alternança, hem analitzat el comportament dels diferents tipus de verbs de canvi d'estat. Hem repassat, abans, diferents classificacions d'aquests verbs (Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2006b; Harley & Noyer, 2000; Levin & Rappaport Hovav, 1995, i Marantz, 1997). Tanmateix, hem mostrat la insuficiència d'aquestes classificacions, que s'han fet i ajustat a partir de la primera (la de Levin & Rappaport Hovav, 1995), sempre per intentar acomodar-les a la participació dels verbs de canvi d'estat en l'alternança causativa, per la qual cosa podem dir que cauen en la circularitat: els verbs es classifiquen d'una determinada manera segons la seva participació o no en l'alternança, però alhora aquesta participació és la que està determinada per la classificació. En aquest sentit, per exemple, una arrel seria de causa interna quan no participés de l'alternança, però alhora no participaria de l'alternança perquè seria una arrel de causa interna.

A més a més, hem pogut comprovar que el comportament sintàctic dels verbs és molt més elàstic del que pretenen unes classificacions que volen una categorització dels verbs amb fronteres ben establertes. En aquest sentit, hem pogut comprovar que existeixen restriccions importants a la participació en l'alternança en verbs que, en altres contextos, alternen. I, sobretot, hem pogut comprovar que els verbs de causa interna, contràriament al que s'havia plantejat tradicionalment, sí que poden participar en l'alternança, encara que amb restriccions pel que fa a les entitats que poden funcionar com a subjecte en les construccions causatives.

A partir de les dades analitzades, doncs, podem comprovar que la classificació dels verbs de canvi d'estat en diferents tipus segons la seva semàntica no és pertinent per a explicar la participació en l'alternança, la qual es pot justificar a partir de la coneguda classificació dels verbs entre els que codifiquen la manera en què es duu a terme l'esdeveniment i els que lexicalitzen l'estat resultant de l'esdeveniment (tot i que més avall matisem aquesta afirmació). Només aquests segons participen en l'alternança causativa. Tampoc no és pertinent, doncs, una classificació dels verbs depenent de si indiquen un canvi de causa interna o un canvi causat per alguna entitat externa, ja que tots dos tipus poden alternar.

Hem comprovat que les restriccions a la participació en l'alternança del tipus *rompre la promesa* vs. *rompre la finestra*, en què la primera construcció no pot alternar (*#La promesa s'ha romput*), mentre que la segona, sí (*La finestra s'ha romput*), es justifiquen perquè en el primer cas el verb demana un argument extern amb paper temàtic AGENT. De fet, hem comprovat també que els verbs que demanen un argument extern agentiu no poden alternar. Aquests fets ens han dut a concloure, seguint Rappaport Hovav & Levin (2012) i Rappaport Hovav (2014), que aquests verbs en realitat lexicalitzen la manera en què es duu a terme l'esdeveniment i que són diàdics, és a dir, que demanen dos arguments i no només un, com els verbs que codifiquen l'estat resultant. I precisament aquest seria el motiu pel qual no poden alternar.

En aquest sentit, pel que fa als verbs que presenten restriccions a la participació en l'alternança (com és el cas de *rompre*), també hem conclòs que, en els casos en què el subjecte de la variant causativa té paper temàtic AGENT, aquests verbs tampoc no alternen. Tanmateix, l'observació de les dades mostra que podem trobar una construcció intransitiva amb el clític pronominal *se*. Tanmateix, la nostra conclusió ha estat que aquests verbs no alternen, i que la construcció intransitiva que hi trobem associada en realitat és una construcció de passiva pronominal, superficialment idèntica a la construcció anticausativa. La prova que ens permet mantenir aquesta hipòtesi és que la construcció legítima adjunts orientats a l'agent i clàusules finals. Aquesta consideració ens permet tractar tots els verbs de canvi de manera unificada, sense haver d'apel·lar a la noció d'excepció. Així, considerarem que un verb de canvi que es construeix amb un subjecte agentiu no pot alternar, encara que el mateix verb permeti l'alternança quan es construeix amb subjectes causatius. Per tant, si el verb només permet subjectes agentius, no participarà en l'alternança mai. Si el verb legitima tant subjectes agentius com causatius estimarem que només podem parlar d'alternança quan el subjecte de la variant transitiva és causatiu. En canvi, quan aquest subjecte és agentiu apreciarem que la variant intransitiva és una pas-

siva pronominal i no una construcció anticausativa. En aquest sentit, quan el subjecte és agentiu considerarem que els verbs de canvi s'incrusten en estructures sintàctiques amb dos arguments, cosa que impedeix l'alternança, i que lexicalitzen la manera i no l'estat resultant.

Com veiem, doncs, en coherència amb la proposta teòrica que fem respecte dels verbs que participen de l'alternança, també hem d'argumentar que la distinció entre verbs que codifiquen la manera i verbs que codifiquen l'estat resultant no és suficient per explicar la participació en l'alternança. Així, una arrel de canvi, com *rompre*, es podria incrustar en una estructura sintàctica amb un subjecte AGENT o un de CAUSA. En el primer cas, l'estructura inclou dos arguments, en el segon, l'estructura presenta un sol argument. Pel que fa a les construccions intransitives, el verb *rompre* podria incrustar-se en l'estructura corresponent a la passiva pronominal o en la corresponent a l'anticausativa. Considerem la primera la variant intransitiva de la construcció causativa amb subjecte AGENT, mentre que la segona correspon a la causativa amb subjecte CAUSA, per la qual cosa nosaltres parlem del fet que amb un subjecte AGENT el verb no participa de l'alternança, mentre que amb un subjecte CAUSA, sí que pot. Tanmateix no considerem que aquestes estructures estiguin relacionades derivacionalment.

Aquestes conclusions s'enfronten tanmateix a tres problemes que ja hem comentat. En primer lloc, al fet que hi ha verbs de canvi d'estat de causa interna que legitimen un subjecte [+humà], i per tant un possible AGENT, i tanmateix la construcció intransitiva equivalent també sembla poder ser interpretada com a anticausativa. En aquest cas, hem argumentat que el subjecte [+humà] no és en realitat un AGENT, ja que es concep només com a facilitador del canvi d'estat, no com a causa directa d'aquest canvi. Aquest fet reforçaria la consideració que tots els arguments externs de les construccions causatives alternants són sempre CAUSA, encara que siguin entitats [+humà].

Tot i aquesta explicació, els fets ressenyats mostren un aspecte a partir del qual es podria ampliar la recerca feta. Efectivament, es tractaria d'analitzar les diferències entre les representacions sintàctiques que correspondrien a les construccions no alternants, que lexicalitzen la manera, i les representacions que hem proposat per a les construccions alternants, és a dir, dels verbs que codifiquen l'estat resultant.

El segon problema a què s'han d'enfrontar les conclusions proposades, i que hem esmentat, és que hi ha construccions amb subjecte AGENT que permeten una passiva pronominal, mentre que n'hi ha d'altres que no la permeten. En aquest sentit, el verb *rompre*, en construccions que requereixen que el subjecte sigui agentiu, legitima una construcció intransitiva que hem dit que correspon a la passiva pronominal. En canvi, verbs com *assassinar*, que restringeixen els seus subjectes únicament al paper temàtic AGENT legitimen la passiva perifràstica, però no la pronominal (#*En Pere es va assassinar*). De fet, però, abans hem esmentat (cf. capítol 2.1) que entre els verbs agentius podem trobar un comportament variable en aquest sentit, ja que en podem trobar que legitimen la construcció intransitiva amb el clític *se*, que s'entén com de passiva pronominal, mentre que d'altres no la legitimen. Així, per exemple, el verb *tallar* sembla poder legitimar la passiva pronominal, tot i que la construcció es veu millor si s'hi afegeix un adjunt orientat a l'agent que indiqui voluntarietat o una clàusula final (cf. ?*L'arbre es va tallar* vs. *L'arbre es va tallar*

per evitar que caigués sobre la casa.) És un aspecte important per estudiar en una ampliació de la recerca feta fins ara: determinar el comportament dels verbs, especialment els que restringeixen el subjecte a un AGENT, respecte de la legitimació de la passiva perifràstica i la pronominal.

El tercer problema fa referència al fet que hi ha verbs que no poden alternar i que tanmateix també legitimen construccions causatives amb un subjecte CAUSA. És per exemple el cas de *destruir*. Aquest verb es pot construir amb un subjecte causatiu (per exemple, *El terratrèmol va destruir la ciutat*) i tanmateix no pot participar en l'alternança (#*La ciutat es va destruir*). Podem considerar, com afirmen Martin & Schäfer (2014), que aquests verbs constitueixen una excepció a la restricció sobre l'argument extern dels verbs transitius que no participen en l'alternança (Alexiadou, 2006, 2010, o Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer, 2006b) (cf. capítol 2.1 (17)) o, seguint Marantz (2001), que aquests verbs són diàdics perquè la seva arrel és de manera o, segons Rappaport Hovav & Levin (2012) o Rappaport Hovav (2014), que aquests verbs estan lèxicament associats amb un argument extern que representa la causa externa, encara que no especifiquin res sobre la natura de la participació d'aquest argument en el procés de canvi. En el capítol 2.1 hem expressat que aquesta era una posició que també nosaltres adoptaríem. Tanmateix, potser caldria aprofundir la recerca en aquest sentit, per la qual cosa aquest aspecte seria un bon motiu d'ampliació de la recerca.

Finalment, en aquest apartat de conclusions, i pel que fa a la participació en l'alternança, també cal destacar que en el capítol 2 hem analitzat la legitimació d'arguments externs INSTRUMENT en les construccions transitives amb verbs de canvi d'estat. Hem començat revisant la classificació dels instruments que van fer Alexiadou & Schäfer (2006), i hem comprovat que la diferenciació que plantegen no és gaire clara. Hem conclòs que és la conceptualització dels parlants el que determina que un instrument sigui acceptat com a subjecte d'una construcció causativa. En aquest sentit, aquestes dades confirmen la importància que adquireix la conceptualització del món del parlant, és a dir, el coneixement enciclopèdic, com un nivell important de la sintaxi. De tota manera, també volem destacar que, fins on sabem, l'aproximació que hem fet a l'ús d'instruments com a subjectes és també la primera que es fa per al català.

7.2 Tipus d'anticausatiu

En analitzar els diferents tipus d'anticausatiu hem pogut comprovar que, com passa també en italià, francès, espanyol i alemany, podem distingir tres tipus de construccions anticausatives. Aquelles en què els verbs prenen obligatòriament el clíctic pronominal *se*, aquelles en què els verbs no prenen el clíctic i, finalment, aquelles en què els verbs prenen el clíctic de manera opcional. Precisament, hem analitzat les propostes de classificació dels verbs en aquest tres tipus en aquestes diferents llengües (Folli, 1999, per a l'italià; Labelle, 1992, per al francès; Schäfer, 2008, per a l'alemany, i Cuervo, 2014, per a l'espanyol). Així mateix, hem analitzat les primeres propostes per al català de Gràcia i Solé (1989).

Tanmateix, en analitzar les dades de manera més detinguda, hem mostrat que en català també podem distingir aquests tres grups, però que la major part dels verbs prenen el clíctic pronominal en la variant anticausativa. Només alguns pocs verbs no el prenen o el prenen de manera opcional. A més a més, les dades demostren que els verbs que no prenen el clíctic no són únicament els de canvi d'estat de causa interna, sinó que també n'hi ha alguns de causa externa (inespecificada) que no el prenen, o molts de verbs de causa interna que el prenen.

Posteriorment, hem analitzat les diferències aspectuals entre tots tres tipus de verbs. Tanmateix, hem conclòs que la hipòtesi aspectual (cf. Doron & Labelle, 2011; Folli, 1999, 2001; Labelle, 1990, 1992, o Labelle & Doron, 2010), segons la qual els verbs que es construeixen amb el clíctic pronominal són tèlics, mentre que els que ho fan sense clíctic són atèlics, no pot explicar el comportament dels verbs en català. És cert que podem trobar una certa tendència al fet que els verbs que prenen el clíctic pronominal siguin tèlics. Tot i això, hem pogut observar que els assoliments de grau, verbs que lexicalitzen una propietat que es mou al llarg d'una escala, també es poden entendre com a atèlics, encara que portin el clíctic pronominal en la variant anticausativa. Per entendre aquest tipus de verbs com a tèlics, especialment si l'escala és oberta, sense límit estàndard o límit màxim, cal incorporar un sintagma delimitador o un modificador de grau en la construcció o també afavorir algun tipus de focus contrastiu. Per tant, prendre el clíctic o no prendre'l no depèn de si conceptualitzem els verbs com de causa interna o externa, sinó del tipus d'escala que aquests verbs lexicalitzen. A més a més, entre els verbs que no prenen el clíctic pronominal també podem trobar usos tèlics, contràriament al que seria d'esperar segons la hipòtesi aspectual. De fet, aquest tipus de verbs, si són assoliments de grau, es comporten exactament igual que els assoliments de grau quan prenen el clíctic pronominal.

Pel que fa als verbs que prenen el clíctic pronominal de manera opcional, hem pogut observar que els percentatges d'ús entre un tipus i l'altre no són equivalents, sinó que n'hi ha alguns que es construeixen majoritàriament amb clíctic, mentre que n'hi ha d'altres que ho fan especialment sense clíctic. Tot i això, hem vist que aquest comportament pot ser diferent depenent de la varietat dialectal del parlant o també pot respondre a una qüestió idiolectal.

Per tant, hem conclòs que mantenir que hi ha una diferència aspectual entre els verbs que prenen el clíctic i els que no els prenen és difícil, tot i que en alguns casos (verbs *cremar* i *coure*) sí que sembla haver-hi una certa relació. Només podem dir que la presència del clíctic es relaciona amb la telicitat en el sentit que els verbs que el duen presenten lectures tèliques per defecte, però que també podem trobar lectures atèliques entre aquests verbs, o lectures tèliques amb verbs que no el porten.

També hem analitzat si les construccions anticausatives en què els verbs prenen el clíctic pronominal són inacusatives. Tanmateix, tampoc no hem pogut establir cap correlació entre aquestes dues variables. Les dades de Labelle (1992) en francès semblen confirmar-ho, però en català no podem dir, segons els tests de la inacusativitat que hi podem aplicar, que els verbs són inacusatius quan prenen el clíctic pronominal.

Per altra banda, molt més interessant és la discussió que es deriva de la hipòtesi segons la qual es pot correlacionar la percepció que els parlants tenen del grau d'espon-ta-

neïtat amb què es desenvolupa un esdeveniment de canvi d'estat amb la participació en l'alternança i amb el marcatge morfològic d'aquesta (cf. Alexiadou, 2014c; Haspelmath, 1993; Haspelmath *et al.*, 2014; Heidinger, 2015, o Schäfer, 2008). Sembla que sí que podem parlar d'una forta tendència en aquest sentit, bàsicament perquè és cert que hi ha un nucli molt reduït de verbs que es resisteixen a ser construïts en la variant causativa i que es construeixen sempre sense clític. Tanmateix, no podem parlar més que de forta tendència, ja que també hem mostrat que hi ha molts verbs de canvi d'estat que es construeixen amb el clític, tot i que tinguin dificultats per ser construïts com a causatius. En aquest sentit, hem destacat que en català, en una línia contínua que classifiqués els verbs de més a menys espontaneïtat, la línia divisòria entre ser construïts amb clític o sense se situaria encara molt més a prop del pol de l'espontaneïtat que en francès, per exemple.

També hem destacat, en analitzar la pertinència de la *Direct Causation Condition* per explicar la legitimació de l'estructura causativa amb els verbs de canvi de causa interna, que cal un principi cognitiu que expliqui aquesta possibilitat, la qual cosa enllaça precisament amb la formulació d'una correlació entre participació en l'alternança i marcatge morfològic basada en l'espontaneïtat.

Tot i que hem explicat que no es pot establir clarament aquesta correlació, si no és en forma de tendència, hem indicat que més recentment (Haspelmath *et al.*, 2014) s'ha postulat la noció de *causalness*. En aquest sentit, la proporció d'usos causatius o anticausatius en què participa una arrel dependria de l'espontaneïtat. Aquest és precisament un aspecte en què seria interessant ampliar la recerca duta a terme en aquest treball.

7.3 Legitimació d'adjunts agentius o causals i del datiu lliure

Podem indicar que l'anàlisi d'aquest dos aspectes s'ha mostrat com a cabdal per ajustar la proposta teòrica que hem fet en el capítol corresponent. De fet, el nostre estudi suposa la primera vegada que s'han analitzat aquests aspectes en català.

En aquest sentit, és especialment important destacar l'anàlisi feta del comportament de l'adjunt *per si sol* / *per si mateix*, ja que ha mostrat certes diferències respecte de les anàlisis fetes en altres llengües per a l'adjunt equivalent (*by itself*). Així mateix, l'anàlisi feta de la semàntica dels datius lliures afegits a les construccions causatives o anticausatives també ha mostrat diferències respecte de les anàlisis semblants en altres llengües.

Pel que fa als adjunts que permeten les construccions que analitzem en aquesta tesi, hem confirmat que les construccions passives legitimen adjunts orientats a l'agent i clàusules finals, o l'adjunció d'un sintagma que expressi l'instrument. En canvi, les construccions anticausatives no els legitimen, i en canvi admeten adjunts causatius. La diferència entre les passives és que les perifràstiques legitimen l'adjunció del complement agent expressat amb un sintagma preposicional amb *per*, mentre que les passives pronominals no el legitimen. Per altra banda, la diferència entre les anticausatives i les construccions mitjanes és que les primeres admeten l'adjunció de *per si sol*, mentre que les segones, no. Aquestes petites diferències de comportament sintàctic ens han permès ajustar les diferents representacions estructurals que proposem en el capítol 6. Així, cadascuna de les

construccions manifesta la seva pròpia representació, que es diferencia de les altres de manera crucial per explicar el comportament sintàctic de cadascuna.

En analitzar el comportament dels adjunts *per si sol* / *tot sol* hem comprovat que cal diferenciar dos significats diferents per a aquests adjunts. El primer només es legitima en les construccions anticausatives, amb el significat de 'sense cap causa externa', mentre que el segon es legitima tant en les anticausatives com en les causatives, tot i que amb significat diferent. Així doncs, tots dos adjunts es presenten en distribució no complementària.

En les construccions anticausatives l'adjunt *per si sol* pot aparèixer conjuntament amb un adjunt que expressi la causa. Per explicar aquesta possibilitat hem recorregut a la distinció entre *causa dinàmica* i *causa estativa*. En conclusió, hem observat que l'adjunt *per si sol* presenta el canvi d'estat com un procés autònom i que expressa que l'argument és l'únic causant estatiu de l'esdeveniment. Així mateix, hem mostrat que aquest adjunt també es legitima amb les construccions amb verbs de canvi de causa interna. Per aquests motius, hem argumentat que les estructures sintàctiques de les construccions anticausatives no presenten un component CAUSA, sinó que el significat causatiu s'obté composicionalment a partir de la unió d'un nucli funcional esdevenimental (*v*) amb una arrel que expressa l'estat resultant. Així doncs, els adjunts introdueixen una causa no present en l'estructura sintàctica.

La inexistència d'aquest component CAUSA es justifica també per l'anàlisi de l'adjunció d'un datiu lliure en aquestes construccions. En aquest cas, en primer lloc hem destacat que en català la semàntica d'aquest adjunt és per defecte la d'afectació, però que també és possible la lectura de causa involuntària si es fa avinent aquesta possibilitat mitjançant algun recurs sintàctic. Aquestes dades difereixen de les que altres autors indiquen per al castellà o l'alemany, com hem ressenyat.

7.4 La nostra proposta explicativa

Finalment, hem de destacar els aspectes més importants de la proposta teòrica que hem presentat en el capítol 6. En aquest capítol hem ressenyat algunes de les propostes més importants que s'han plantejat per donar compte de l'alternança causativa. Entre aquestes n'hem indicat algunes de projeccionistes, és a dir, que consideren que l'estructura argumental està determinada per elements del significat lèxic del verb. A més a més, aquests plantejaments són derivacionals, en el sentit que consideren que en l'alternança hi ha una variant que és la bàsica, de la qual deriva l'altra a partir d'algun procés decausativitzador o causativitzador. També hem esmentat algunes aproximacions de tipus neoconstruccional, les quals consideren que la interpretació dels arguments depèn de l'estructura sintàctica. En aquest sentit, aquestes aproximacions sostenen que les relacions temàtiques deriven de la posició estructural que ocupa l'argument i, per tant, de la combinació de nuclis funcionals de l'estructura sintàctica. Aquestes propostes no són derivacionals, excepte la de Ramchand (2008), i no consideren, doncs, que una variant derivi de l'altra.

En el capítol també hem fet una revisió crítica de les propostes projeccionistes o derivacionals i hem analitzat també els aspectes comuns de les diferents propostes neoconstruccionalistes que hem comentat. La nostra proposta teòrica s'ha basat precisament en la d'Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015). Les estructures que hem proposat per donar compte de les construccions de l'alternança i de les construccions que s'hi relacionen són les següents:

- (1) Construccions transitivocausatives
[Voice [v [Root]]]
- (2) Construccions de passiva perifràstica
[Passive [Voice [v[Root]]]]
- (3) Construccions de passiva pronominal
[Middle [Voice [v [Root]]]]
- (4) Construccions mitjanes
[Middle [v [Root]] ADV]
- (5) Construccions anticausatives amb marcatge morfològic
[Middle [v [Root]]]
- (6) Construccions anticausatives sense marcatge morfològic
[v [Root]]

La proposta es basa en la postulació de tres nuclis funcionals *Voice*, *Passive* i *Middle*, i d'una estructura configuracional que aporta el significat de causa i que està formada per la combinació del nucli funcional *v* amb l'arrel que indica l'estat resultant. Aquest nucli *v* tendria una doble funció. Per una banda, morfològicament, seria el nucli que verbalitzaria l'arrel que s'hi ajunta. Per altra banda, des del punt de vista semàntic, aportaria aquest significat causatiu quan s'ajuntés a una arrel que expressa l'estat resultant. Tanmateix, en la construcció mitjana el nucli *v* s'interpretaria com a estatiu, de manera configuracional, gràcies a la presència d'un adverbial que modifica el complex format pel nucli funcional *v* i l'arrel en el context de *Middle*.

Els autors a què hem fet esment indiquen que l'alternança és en realitat una alternança en la presència del nucli *Voice*, el qual és el responsable de la projecció de l'argument extern en la posició del seu especificador. La nostra proposta s'hi adequa perfectament, ja que la variant causativa mostra la presència d'aquest nucli funcional, mentre que les dues variants anticausatives, marcada o no marcada, no el presenten. Tanmateix, Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2015) postulen també la presència d'un nucli *Voice* no actiu en les anticausatives no marcades. Segons els autors, el nucli *Voice* no actiu no projecta aquest especificador i, per tant, l'argument extern no pot aparèixer superficialment. Aquesta proposta s'adiu amb la definició de passiva de Bruening (2013), segons la qual la passiva és una operació sintàctica que prevé de la realització de l'argument extern.

Així doncs, nosaltres proposem també la presència de dos nuclis no actius (*Passive* i *Middle*), a partir d'Alexiadou (2014a) i d'Alexiadou & Doron (2012), els quals precisament

s'expressarien amb una morfologia especial: la passiva en el cas del nucli *Passive*, i el clíctic pronominal *se* en el cas del nucli *Middle*. Aquests nuclis tendrien la propietat definitòria de la passiva segons Bruening, en el sentit que impediria la realització de l'argument extern.

Aquests dos nuclis es poden combinar amb *Voice* o no. En cas que un d'aquest nuclis es combini amb *Voice* impedeix que *Voice* projecti el seu especificador i, per tant, que es realitzi l'argument extern. Tanmateix, aquest argument extern és present, ja que el nucli *Voice* es troba en l'estructura. En aquest sentit, també hem postulat que el nucli *Passive* impedeix la projecció de l'argument extern en la posició d'especificador de *Voice*, però no com a complement adjunt. És en aquest sentit que les construccions de passiva poden incorporar el complement agent com a adjunt. En canvi, el nucli *Middle* impedeix la projecció de l'argument extern tant en la posició d'especificador de *Voice* com també com a adjunt. És per aquest motiu que les construccions de passiva perifràstica, que incorporen el nucli *Middle*, no poden expressar el complement agent tampoc com a adjunt. En aquest cas considerem, però, que l'argument extern és implícit, atès que el nucli *Voice* és present en l'estructura, la qual cosa es demostra pel fet que la construcció admet adjunts orientats a l'agent o clàusules finals.

Pel que fa a les construccions que participen en l'alternança, la causativa presenta el nucli *Voice* actiu, per la qual cosa projecta l'argument extern, mentre que les construccions anticausatives no el presenten. Així, la construcció anticausativa sense marcatge morfològic només presenta la combinació del nucli *v* i l'arrel que expressa l'estat resultant, cosa que permet que mantengui la semàntica causativa. En canvi, en la construcció anticausativa marcada hem de postular la presència del nucli *Middle*, que s'expressa amb la morfologia característica (el clíctic pronominal *se*). Tanmateix, cap de les dues estructures anticausatives presenten el nucli *Voice*, cosa que es reflecteix en el fet que no admeten adjunts orientats a l'agent o clàusules finals, però sí l'adjunt *per si sol* / *per si mateix* amb el significat de 'sense cap causa externa'.

Per a les construccions mitjanes postulem la combinació del nucli *Middle* sense la presència de *Voice*, tot i que hem comentat que no seria problemàtic incorporar en l'estructura també aquest nucli, a partir de la consideració que les mitjanes tenen una presència molt laxa de l'argument extern implícit (Alexiadou, 2014b). Tanmateix, el que és important d'aquesta estructura és que el nucli *v* s'interpreta com a estatiu pel fet que, en el context d'un nucli *Middle* i segurament d'un nucli aspectual que doni compte del fet que en aquestes construccions el verb ha de ser en temps imperfectiu, tenim un adverbial requerit que modifica el conjunt format pel nucli funcional i l'arrel i selecciona semànticament el verb i l'argument d'aquest. Aquesta estructura dóna compte de les seves característiques sintàctiques: la presència del clíctic pronominal *se* (nucli *Middle*), la no legitimació d'adjunts orientats a l'agent o de clàusules finals (per l'absència del nucli *Voice*), la no legitimació d'un adjunt del tipus *per si sol* (pel significat no causatiu de *v*) i el fet que tenen un significat genèric i que són estatives i no causatives.

Segons la nostra consideració, les estructures proposades donen compte perfectament del comportament sintàctic de les construccions en català, que hem exposat en els primers capítols del treball.

Un altre aspecte important de la nostra proposta és postular que les arrels poden inrustar-se de manera lliure en aquestes estructures. Tanmateix, és evident que no es legitimen totes les construccions. Per tant, cal postular un mecanisme que prevengui de la sobregeneració. Segons la nostra proposta, aquest mecanisme és un principi cognitiu basat en el coneixement del món dels parlants i que correspon a una de les llistes del model gramatical plantejat per la *Distributed Morphology*: l'enciclopèdia, que actua en la forma lògica, després de la generació de les estructures. Així doncs, segons la nostra proposta, un cop generades les estructures amb la linearització i la inserció del vocabulari, el parlant, mitjançant el seu coneixement enciclopèdic i del món, filtra les construccions per determinar quines són acceptables i quines no. En la nostra opinió, només d'aquesta manera podem donar compte de l'extraordinària elasticitat en el comportament sintàctic de les arrels.

En l'anàlisi de quan el coneixement del món filtra com a acceptable una construcció, hem revisat de manera extensa la interpretació de les causes, especialment amb els verbs de canvi d'estat de causa interna, a partir de la *Direct Causation Condition* (Rappaport Hovav & Levin, 2012, i Rappaport Hovav, 2014). Hem vist que la noció de *causa directa* no és suficient per explicar el comportament sintàctic dels verbs de canvi d'estat de causa interna. L'anàlisi feta ens ha portat a algunes conclusions importants. En primer lloc, a partir del fet que alguns verbs de canvi d'estat de causa interna també legitimen un subjecte [+humà], hem proposat que en aquest cas hem d'entendre que aquest argument no és agentiu sinó que té paper temàtic CAUSA, ja que en realitat no és l'agent que causa el canvi sinó únicament un facilitador de les condicions naturals que són la causa directa del canvi. En aquest sentit, hem postulat que tots els arguments externs de les construccions causatives de l'alternança són CAUSA, mentre que si un verb de canvi incorpora un subjecte amb paper temàtic AGENT, considerem que no es tracta d'una construcció causativa, sinó d'una construcció en què es lexicalitza la manera i que presenta dos arguments. Per això, hem mantingut també que en aquests casos la variant intransitiva no era anticausativa sinó de passiva pronominal.

En segon lloc, hem postulat la necessitat d'un principi cognitiu que justifiqui els casos en què els verbs de causa interna poden aparèixer en una construcció causativa. Aquest principi, de què ja hem parlat més amunt, l'hem formulat de la manera següent:

- (7) Una entitat (agentiva o no) pot funcionar com a subjecte en una construcció causativa amb un verb monàdic únicament si es percep cognitivament com una possible causa de l'esdeveniment, tot i que la seva participació no sigui directa ni facilitadora.

En tercer lloc, també hem destacat que recórrer al coneixement del món com a principi cognitiu que guia el filtratge de les construccions que es formen a partir de les estructures proposades és un aspecte que es pot relacionar amb la importància que el coneixement del món ha anat adquirint en la lingüística els darrers anys. En aquest sentit, hem destacat per exemple que Rappaport Hovav & Levin (2012) i Rappaport Hovav (2014) també recorren a aquesta noció. De fet, en el nostre treball també hem justificat, com hem destacat més amunt, la legitimació dels arguments externs INSTRUMENT a partir de la conceptualització dels instruments com a apropiats o no per dur a terme un determinat esdeveniment.

Així doncs, en aquest capítol hem destacat les conclusions més importants que podem extreure del nostre treball, i hem comprovat que aquestes conclusions donen resposta a les preguntes de recerca que ens formulàvem a l'inici de la tesi. Així mateix, al llarg de l'exposició d'aquest capítol hem intentat destacar alguns aspectes de recerca que podrien ser ampliat.

REFERÈNCIES CITADES

- ABRINES LLABRÉS, Bartomeu. 2004. «Aproximació a l'ensenyament de la gramàtica des de la lingüística cognitiva: el cas dels verbs inacusatius». Manuscrit, Universitat Oberta de Catalunya.
<http://openaccess.uoc.edu/webapps/o2/handle/10609/352>.
- . 2008. «Els verbs de canvi d'estat i l'alternança causativa». Manuscrit, Universitat Autònoma de Barcelona.
<https://goo.gl/WMW7bU>
- ABUSCH, Dorit. 1986. «Verbs of change, causation, and time». Manuscrit, Center for the Study of Language and Information. Stanford University.
- ACEDO MATELLÁN, Víctor. 2010. «Argument structure and the syntax-morphology interface. A case study in Latin and other languages». Tesi doctoral, Barcelona: Universitat de Barcelona.
<http://goo.gl/P35UBM>

- ACEDO-MATELLÁN, Víctor, i Jaume MATEU. 2014. «From syntax to roots: A syntactic approach to root interpretation». A *The Syntax of Roots and the Roots of Syntax*, editat per Artemis Alexiadou, Hagit Borer, i Florian Schäfer, 14-32. Oxford; New York: Oxford University Press.
- . 2015. «Los verbos psicológicos: raíces especiales en estructuras corrientes». En *Los predicados psicológicos*, editat per Rafael Marín, 84-109. Madrid: Visor libros.
- ACQUAVIVA, Paolo. 2009. «Roots and lexicality in Distributed Morphology». A *York Papers in Linguistics. Series 2. Special Issue. Fifth York-Essex Morphology Meeting*, editat per Alexandra Galani, Daniel Redinger, i Norman Yeo, 1-20. University of York. Department of Language and Linguistic Science.
- . 2014. «Distributing roots: Listemes across components in Distributed Morphology». *Theoretical Linguistics* 40 (3/4): 277-86.
doi:10.1515/tl-2014-0011.
- ALEXIADOU, Artemis. 2006. «On (anti-)causative alternations». Handouts del curs (Anti-)causative alternations, 22-26 de setembre de 2006, École Normale Supérieure, Paris. <http://www.diffusion.ens.fr/index.php?res=cycles&idcycle=310>.
- . 2010. «On the morpho-syntax of (anti-) causative verbs». A *Lexical Semantics, Syntax, and Event Structure*, editat per Malka Rappaport Hovav, Edit Doron, i Ivy Sichel, 177-203. Oxford Studies in Theoretical Linguistics. Oxford; New York: Oxford University Press.
- . 2012. «Noncanonical passives revisited: Parameters of nonactive Voice». *Linguistics* 50 (6): 1079-1110.
doi:10.1515/ling-2012-0036.
- . 2014a. «Active, middle, and passive: the morpho-syntax of Voice». *Catalan Journal of Linguistics* 13: 19-40.
- . 2014b. «Roots don't take complements». *Theoretical Linguistics* 40 (3-4): 287-297.
doi:10.1515/tl-2014-0012.
- . 2014c. «The problem with internally caused change-of-state verbs». *Linguistics* 52 (4): 879-909.
doi:10.1515/ling-2014-0011.
- ALEXIADOU, Artemis, i Elena ANAGNOSTOPOULOU. 2000. «Non-active morphology and the direction of transitivity alternations». A *Proceedings of the North Eastern Linguistic Society Meeting 29*, editat per Nancy Hall, Masako Hirotnani, i Pius Tamanji, 27-40. University of Delaware.
- . 2004. «Voice morphology in the causative-inchoative alternation: Evidence for a non-unified structural analysis of unaccusatives». A *The Unaccusativity Puzzle. Explorations of the Syntax-Lexicon Interface*, editat per Artemis Alexiadou, Elena Anagnostopoulou, i Martin Everaert, 114-136. Oxford Studies in Theoretical Linguistics. Oxford; New York: Oxford University Press.

- . 2009. «Agent, causer and instrument PPs in Greek: implications for verbal structure». *A MIT Working Papers in Linguistics. Proceedings of the 2007 Workshop in Greek Syntax and Semantics at MIT*, editat per Clair Halpert, Jeremy Hartman, i David Hill, 1-16.
- ALEXIADOU, Artemis, Elena ANAGNOSTOPOULOU, i Florian SCHÄFER. 2006a. «The fine structure of (anti-) causatives». *A Proceedings of North Eastern Linguistic Society 36*, editat per Christopher Davis, Amy Rose Deal, i Youri Zabbal, 115-128. Amherst: University of Massachusetts.
- . 2006b. «The properties of anticausatives crosslinguistically». *A Phases of Interpretation*, editat per Mara Frascarelli, 187-211. Berlín: Mouton de Gruyter.
- . 2015. *External Arguments in Transitivity Alternations: A Layering Approach*. Oxford; New York: Oxford University Press.
- ALEXIADOU, Artemis, Hagit BORER, i Florian SCHÄFER, ed. 2014. *The Syntax of Roots and the Roots of Syntax*. Oxford; New York: Oxford University Press.
- ALEXIADOU, Artemis, i Edit DORON. 2012. «The Syntactic Construction of Two Non-Active Voices: Passive and Middle». *Journal of Linguistics* 48 (1): 1-34.
- ALEXIADOU, Artemis, i Florian SCHÄFER. 2006. «Instrument subjects are agents or causers». *A Proceedings of the 25th West Coast Conference on Formal Linguistics*, editat per Donald Baumer, David Montero, i Michael Scanlon, 40-48. Somerville, MA: Cascadilla Proceedings Project.
- . 2010. «There-insertion: an unaccusativity mismatch at the syntax-semantics interface». *A West Coast Conference on Formal Linguistics Online Proceedings*, editat per Mary Byram Washburn, Sarah Ouwayda, Chouying Ouyang, Bin Yin, Canan Ipek, Lisa Marston, i Aaron Walker. Vol. 28.
- . 2011. «An unaccusativity diagnostic at the Syntax-Semantics interface: there-insertion, indefinites and restitutive again». *A Sinn & Bedeutung. Proceedings of the 2010 Annual Conference of the Gesellschaft für Semantik*, editat per Ingo Reich, Eva Horch, i Dennis Pauly, 15:101-115. Saarbrücken: Saarland University Press.
- ALEXIADOU, Artemis, Florian SCHÄFER, i Giorgos SPATHAS. 2014. «Delimiting Voice in Germanic: on object drop and naturally reflexive verbs». *A Proceedings of the 44th Annual Meeting of the North East Linguistic Society*, editat per Jyoti Iyer i Leland Kusmer, 1-14. University of Connecticut.
- ALSINA, Àlex. 1992. «On the argument structure of causatives». *Linguistic Inquiry* 23 (4): 517-555.
- . 2002. «L'infinitiu». *A Gramàtica del català contemporani*, editat per Joan Solà, Maria Rosa Lloret, Joan Mascaró, i Manuel Pérez Saldanya, vol. 3: 2389-2454. Barcelona: Empúries.
- ANDERSON, Stephen R. 1992. *A-Morphous Morphology*. Cambridge: Cambridge University Press.

- APARICIO, Juan, Mariona TAULÉ, i Maria Antònia MARTÍ. 2008. «AnCora-Verb: A Lexical Resource for the Semantic Annotation of Corpora.» *A Proceedings of 6th International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC)*, editat per Nicoletta Calzolari, Khalid Choukri, Bente Maegaard, Joseph Mariani, Jan Odijk, Stelios Piperidis, i Daniel Tapias, 797-802. Marrakesh (Morocco): European Language Resource Association (ELRA).
- ARAD, Maya. 1996. «A minimalist view of the syntax-lexical semantics interface». *University College of London Working Papers in Linguistics*, editat per Phillip Backley i John Harris, 8: 215-242.
- . 1999. «On “little v”». *A MIT Working Papers in Linguistics. Papers on Morphology and Syntax, Cycle One*, editat per Karlos Arregi, Benjamin Bruening, Cornelia Krause, i Vivian Lin, 33: 1-25.
- ARONOFF, Mark. 1994. *Morphology by Itself: Stems and Inflectional Classes*. Cambridge, MA; London: MIT Press.
- ARSENJEVIĆ, Boban. 2010. «Syntactic complexity and semantic opacity of manner in manner-expressing verbs». Manuscrit, Universitat Pompeu Fabra.
<http://lingbuzz.auf.net/lingbuzz/001459/current.pdf>
- BAKER, Mark C. 1988. *Incorporation: A Theory of Grammatical Function Changing*. Chicago: University of Chicago Press.
- . 1997. «Thematic roles and syntactic structure». *A Elements of grammar*, editat per Liliane Haegeman, 73-137. Dordrecht: Springer.
- BARTRA KAUFMANN, Anna. 2002. «La passiva i les construccions que s'hi relacionen». *A Gramàtica del català contemporani*, editat per Joan Solà, Maria Rosa Lloret, Joan Masca-ró, i Manuel Pérez Saldanya, vol. 2: 2115-2265. Barcelona: Empúries.
- . 2014. «Voice phenomena: how many properties behind this label?» *Catalan Journal of Linguistics*, editat per Anna Bartra Kaufmann, 13: 3-18.
- BEARD, Robert. 1995. *Lexeme-Morpheme Base Morphology: A General Theory of Inflection and Word Formation*. Albany, NY: State University of New York Press.
- BEAVERS, John. 2006. «Argument/oblique alternations and the structure of lexical meaning». Tesi doctoral, Stanford University.
<http://goo.gl/P35UBM>
- . 2008. «Scalar complexity and the structure of events». *A Event structures in linguistic form and interpretation*, editat per Johannes Dölling, Tatjana Heyde-Zybatow, i Martin Schäfer, 245-265. Berlin; New York: Walter de Gruyter.
- . 2011. «On affectedness». *Natural Language & Linguistic Theory* 29 (2): 335-370.
doi:10.1007/s11049-011-9124-6.
- BEAVERS, John, i Andrew KOONTZ-GARBODEN. 2012. «Manner and Result in the Roots of Verbal Meaning». *Linguistic Inquiry* 43 (3): 331-369.

- . 2013a. «In defense of the reflexivization analysis of anticausativization». *Lingua* 131: 199-216.
doi:10.1016/j.lingua.2012.10.009.
- . 2013b. «Complications in diagnosing lexical meaning: A rejoinder to Horvath and Siloni (2013)». *Lingua* 134: 210-218.
doi:10.1016/j.lingua.2013.07.001.
- BEAVERS, John, i Cala ZUBAIR. 2013. «Anticausatives in Sinhala: involitivity and causer suppression». *Natural Language & Linguistic Theory* 31 (1): 1-46.
- BELLETTI, Adriana, i Luigi RIZZI. 1988. «Psych-Verbs and Theta Theory». *Natural Language & Linguistic Theory* 6 (3): 291-352.
- BERNAL GALLÉN, Elisenda. 2002. «Els sufixos verbalitzadors del català. Relacions semàntiques i diccionari». Tesi doctoral, Universitat Pompeu Fabra.
<http://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/7490/tebg.pdf?sequence=1>.
- BITTNER, Maria. 1998. «Concealed causatives». *Natural language semantics* 7 (1): 1-78.
- BORER, Hagit. 2004. «The grammar machine». A *The Unaccusativity Puzzle: Explorations of the Syntax-Lexicon Interface*, editat per Artemis Alexiadou, Elena Anagnostopoulou, i Martin Everaert, 288-331. Oxford Studies in Theoretical Linguistics. Oxford; New York: Oxford University Press.
- . 2005. *Structuring Sense. Vol. 1: In Name Only. Vol. 2: The Normal Course of Events. 2 vol.* Oxford; New York: Oxford University Press.
- . 2014. «Wherefore roots?» *Theoretical Linguistics* 40 (3/4): 343-359.
doi:10.1515/tl-2014-0016.
- BRUENING, Benjamin. 2010. «Ditransitive asymmetries and a theory of idiom formation». *Linguistic Inquiry* 41 (4): 519-562.
- . 2013. «By Phrases in Passives and Nominals». *Syntax* 16 (1): 1-41.
doi:10.1111/j.1467-9612.2012.00171.x.
- CABRÉ, Maria Teresa. 1994. *A l'entorn de la paraula (II): lexicologia catalana*. València: Universitat de València.
- CABRÉ, Teresa, i Jaume MATEU. 1998. «Estructura gramatical i normativa lingüística: a propòsit dels verbs psicològics en català». *Quaderns: revista de traducció* 2: 65-81.
- CAMPANINI, Cinzia, i Marcel PITTEROFF. 2013. «Analytic causatives. A German-Italian comparative approach». A *Proceedings of ConSOLE XX*, editat per Enrico Boone, Martin Kohlberger, i Maartje Schulp, 45-70, Leiden University.
- CAMPOS BERRIOS, Héctor. 1999. «Transitividad e intransitividad». A *Gramática descriptiva de la lengua española*, editat per Violeta Demonte i Ignacio Bosque, 2: 1519-1574. Madrid: Espasa Calpe.
- CENNAMO, Michela. 1999. «Late Latin pleonastic reflexives and the unaccusative hypothesis». *Transactions of the Philological Society* 97 (1): 103-150.

- . 2012. «Aspectual Constraints on the (Anti)Causative Alternation in Old Italian». *Transactions of the Philological Society* 110 (3): 394-421.
doi:10.1111/j.1467-968X.2012.01322.x.
- CENNAMO, Michela, Thórhallur EYTHÓRSSON, i Jóhanna BARÐDAL. 2015. «Semantic and (morpho)syntactic constraints on anticausativization: Evidence from Latin and Old Norse-Icelandic». *Linguistics* 53 (4): 677-729.
doi:10.1515/ling-2015-0015.
- CENTINEO, Giulia. 1995. «The Distribution of "si" in Italian Transitive/Inchoative Pairs». *A Proceedings of Semantics and Linguistics Theory*, editat per Mandy Simons i Teresa Galloway, 5: 54-71. Ithaca: CLC Publications, Cornell University.
- CHIERCHIA, Gennaro. 2004. «A Semantics for Unaccusatives and its Syntactic Consequences». A *The Unaccusativity Puzzle. Explorations of the Syntax-Lexicon Interface*, editat per Artemis Alexiadou, Elena Anagnostopoulou, i Martin Everaert, 22-60. Oxford Studies in Theoretical Linguistics. Oxford; New York: Oxford University Press.
- CHOMSKY, Noam. 1981. *Lectures on Government and Binding*. Dordrecht: Foris.
- . 1995. *The Minimalist Program*. Cambridge, MA; London: MIT Press.
- COLL-FLORIT, Marta. 2009. «La Modalitat de l'acció: anàlisi empírica, reformulació teòrica i representació computacional». Tesi doctoral, Universitat Oberta de Catalunya.
<http://hdl.handle.net/10609/1467>
- . 2011. «Estudi empíric sobre la semàntica verbal del català: el cas de la modalitat de l'acció». *Zeitschrift für Katalanistik* 24: 151-181.
- . 2012. «Sobre la naturaleza gradual de los modos de acción del verbo: prototipos y polisemia en el cálculo aspectual». *ELUA. Estudios de Lingüística Universidad de Alicante* 26: 145-62.
- COLL-FLORIT, Marta, Irene CASTELLÓN MASALLES, i Salvador CLIMENT. 2008. «Sobre la natura dels estats: una revisió basada en corpus». *Sintagma: revista de lingüística* 20: 21-36.
- COPLEY, Bridget, i Heidi HARLEY. 2015. «A force-theoretic framework for event structure». *Linguistics and Philosophy* 38 (2): 103-158.
doi:10.1007/s10988-015-9168-x
- CTILC = *Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana*. Institut d'Estudis Catalans. [En línia] Disponible a <http://ctilc.iec.cat/>.
- CUERVO, Maria Cristina. 2003. «Really affected arguments: datives in causatives and inchoatives and other bi-eventive configurations». Tischvorlage zum Ling-Lunch am MIT.
<http://individual.utoronto.ca/cris cuer/ling/AffectedArguments.pdf>.
- . 2008. «La alternancia causativa y su interaccion con argumentos dativos». *RLA. Revista de lingüística teórica y aplicada* 46 (1): 55-79.

- . 2010. «Against ditransitivity». *Probus: International Journal of Latin & Romance Linguistics* 22 (2): 151-180.
doi:10.1515/prbs.2010.006.
- . 2014. «Alternating unaccusatives and the distribution of roots». *Lingua* 141: 48-70.
doi:10.1016/j.lingua.2013.12.001.
- . 2015. «Causation without a Cause». *Syntax* 18 (4): 388-424.
doi:10.1111/synt.12115.
- DCVB = ALCOVER SUREDA, Antoni M. i Francesc de Borja MOLL. 1999. *Diccionari català-valencià-balear*, 9a edició. Palma, Moll. [En línia] Disponible a <http://dcvb.iecat.net/>.
- DDL = *Diccionari Descriptiu de la Llengua Catalana*. Institut d'Estudis Catalans. [En línia] Disponible a <http://dcc.iec.cat/ddlc/index.asp>.
- DELANCEY, Scott. 1984. «Notes on agentivity and causation». *Studies in language* 8 (2): 181-213.
- DEMIRDACHE, Hamida, i Fabienne MARTIN. 2015. «Agent control over non-culminating events». A *Verbs Classes and Aspect*, editat per Elisa Barrajoón López, José Luis Cifuentes Honrubia, i Susana Rodríguez Rosique, 185-217. Amsterdam; Philadelphia, PA: John Benjamins Publishing.
- DEMONTE, Violeta. 2002. «Preliminares de una clasificación léxico-sintáctica de los predicados verbales del español». *Ex oriente lux: Festschrift für Eberhard Gärtner zu seinem 60*: 121-44.
- DIEC2 = *Diccionari de la llengua catalana*. Institut d'Estudis Catalans. [En línia] Disponible a <http://dlc.iec.cat/>.
- DI TULLIO, Ángela. 1995. «Alternancia acusativo-dativo en verbos psicológicos del español». A *Acti del XXI Congrés de Lingüística e Filologia Romanza*, editat per Giovanni Ruffino, vol. 2: 255-60. Tübinga: Max Niemeyer Verlag.
- . 2004. «Los verbos psicológicos y la estatividad: realizaciones del español». *Cuadernos de Lingüística del Instituto Universitario Ortega y Gasset* 11: 23-43.
- DIXON, Robert M. W. 1982. *Where Have All the Adjectives Gone?* Berlin: Walter de Gruyter.
- DLC = *Gran diccionari de la llengua catalana*. Grup Enciclopèdia Catalana. [En línia] Disponible a <http://www.diccionari.cat/>.
- DOBROVIE-SORIN, Carmen. 2006. «The SE-Anaphor and its Role in Argument Realization». A *The Blackwell Companion to Syntax*, editat per Martin Everaert i Henk van Riemsdijk, vol. 4: 118-179. Malden, MA: Blackwell Publishing.
- DORON, Edit. 2003. «Agency and Voice: The semantics of the Semitic Templates». *Natural Language Semantics* 11 (1): 1-67.

- . 2015. «Voice and Valence Change». A *Syntax -Theory and Analysis. An International Handbook*, editat per Tibor Kiss i Artemis Alexiadou, vol. 1: 749-776. Berlín; Boston: De Gruyter Mouton.
- DORON, Edit, i Marie LABELLE. 2011. «An ergative analysis of French valency alternations». A *Romance Linguistics 2010: Selected Papers from the 40th Linguistic Symposium on Romance Languages (LSRL), Seattle, Washington, March 2010*, editat per Julia Rogers Herschensohn, 137-153. Current Issues in Linguistic Theory. Amsterdam; Philadelphia, PA: John Benjamins Publishing.
- DOWTY, David R. 1979. *Word Meaning and Montague Grammar: The Semantics of Verbs and Times in Generative Semantics and in Montague's PTQ*. Dordrecht, Holland: Reidel Publishing Company.
- . 1991. «Thematic proto-roles and argument selection». *Language* 67 (3): 547-619. doi:10.1353/lan.1991.0021.
- DRAE = *Diccionario de la lengua española*. Real Academia Española de la Lengua. [En línia] Disponible a <http://www.rae.es/recursos/diccionarios/drae>.
- EGUREN, Luis Javier, i Olga Margarita FERNÁNDEZ-SORIANO. 2004. *Introducción a una sintaxis minimalista*. Madrid: Gredos Editorial S.A.
- EMBICK, David. 2004. «Unaccusative syntax and verbal alternations». A *The Unaccusativity Puzzle. Explorations of the Syntax-Lexicon Interface*, editat per Artemis Alexiadou, Elena Anagnostopoulou, i Martin Everaert, 137-158. Oxford Studies in Theoretical Linguistics. Oxford; New York: Oxford University Press.
- . 2009. «Roots, States, and Stative Passives». Handout from a talk presented at the Roots Workshop, Stuttgart, June 2009. <http://www.ling.upenn.edu/~embick/stut.pdf>.
- . 2012. «Roots and features (an acategorial postscript)». *Theoretical Linguistics* 38 (1/2): 73-89. doi:10.1515/tl-2012-0003.
- EMBICK, David, i Alec MARANTZ. 2008. «Architecture and Blocking». *Linguistic Inquiry* 39 (1): 1-53. doi:10.1162/ling.2008.39.1.1.
- EMBICK, David, i Rolf NOYER. 2007. «Distributed morphology and the syntax/morphology interface». A *The Oxford handbook of linguistic interfaces*, editat per Gillian Ramchand i Charles Reiss, 289-324. Oxford; New York: Oxford University Press.
- FÁBREGAS, Antonio. 2002. «Los verbos de realización gradual: estructura léxica». *Revista Española de Lingüística* 32 (2): 475-506.
- . 2015a. «Sobre el sufijo -iza (r) y sus propiedades internas». *Lengua y Habla* 19: 166-187.

- . 2015b. «No es experimentante todo lo que experimenta o cómo determinar que un verbo es psicológico». En *Los predicados psicológicos*, editat per Rafael Marín, 51-79. Madrid: Visor libros.
- FERNÁNDEZ LAGUNILLA, Marina, i Elena DE MIGUEL APARICIO. 2000. «El operador aspectual “se”». *Revista española de lingüística* 30 (1): 13-44.
- FERNÁNDEZ-SORIANO, Olga. 1999. «Datives in Constructions with Unaccusative Se». *Catalan Working Papers in Linguistics* 7: 89-106.
- FERNÁNDEZ-SORIANO, Olga, i Amaya MENDIKOETXEA. 2012. «Non selected datives in anticausative constructions». *Archivio Glottologico Italiano* 96: 87-128.
- FODOR, Jerry Alan. 1970. «Three Reasons for Not Deriving “Kill” from “Cause to Die”». *Linguistic Inquiry* 1 (4): 429-438.
- FODOR, Jerry Alan, i Ernie LEPORÉ. 1997. «Morphemes matter; the continuing case against lexical decomposition (Or: Please don't play that again, Sam)». *RuCCS Tech Report*. 34. http://ruccs.rutgers.edu/images/tech_rpt/tr-34/morphemes34.pdf.
- FOLLI, Raffaella. 1999. «Causative/Inchoative Alternation in Italian». *A Oxford University Working Papers in Linguistics, Philology & Phonetics*, editat per Raffaella Folli i Roberta Middleton, 4: 33-49. Oxford: Oxford University.
- . 2001. «Constructing telicity in English and Italian.» Tesi doctoral, University of Oxford. <http://ethos.bl.uk/OrderDetails.do?uin=uk.bl.ethos.395298>.
- FOLLI, Raffaella, i Heidi HARLEY. 2004. «On obligatory obligation: the composition of Italian causatives». *A MIT Working Papers in Linguistics. Romance, Op. 47: Collected Papers on Romance Syntax*, editat per Ana Castro, Marcelo Ferreira, Valentine Hacquard, i Andres P. Salanova, 87-113.
- . 2005. «Flavors of v». *A Aspectual Inquiries*, editat per Paula Kempchinsky i Roumyana Slabakova, 95-120. *Studies in Natural Language and Linguistic Theory*. Dordrecht: Springer-Verlag.
- . 2007. «Causation, Obligation, and Argument Structure: On the Nature of Little v». *Linguistic Inquiry* 38 (2): 197-238. doi:10.1162/ling.2007.38.2.197.
- . 2008. «Teleology and animacy in external arguments». *Lingua* 118 (2): 190-202. doi:10.1016/j.lingua.2007.02.004.
- . 2013. «The Syntax of Argument Structure: Evidence from Italian Complex Predicates». *Journal of Linguistics* 49 (1): 93-125.
- FULLANA, Olga. 1994. «Els noms psicològics en català: un estudi descriptiu». *Llengua & Literatura* 6: 1994-1995.
- GANENKOV, Dmitry, Timur MAISAK, i Solmaz MERDANOVA. 2008. «Non-canonical Agent Marking in Agul». *A Differential Subject Marking*, editat per Helen de Hoop i Peter de

- Swart, 173-198. *Studies in Natural Language and Linguistic Theory*. Dordrecht: Springer-Verlag.
- GCC = SOLÀ, Joan, Maria Rosa LLORET, Joan MASCARÓ, i Manuel PÉREZ SALDANYA (ed.), *Gramàtica del català contemporani*, 3 vol., Barcelona, Empúries.
- GOLDBERG, Adele E. 1995. *Constructions: A Construction Grammar Approach to Argument Structure*. Chicago: University of Chicago Press.
- . 2006. *Constructions at Work: The Nature of Generalization in Language*. Oxford; New York: Oxford University Press.
- GRÀCIA i SOLÉ, Lluïsa. 1989. *Els verbs ergatius en català*. Ciutadella: Institut Menorquí d'Estudis.
- . 1995. *Morfologia Lèxica: L'herència de l'estructura argumental*. València: Universitat de València.
- GRIMSHAW, Jane. 1982. «On the lexical representation of Romance reflexive clitics». A *The mental representation of grammatical relations*, editat per Joan Bresnan, 87-148. Cambridge, MA: MIT Press.
- GUASTI, Maria Teresa. 1993. *Causative and Perception Verbs: A Comparative Study*. Turin: Rosenberg & Sellier.
- . 1996. «Semantic restrictions in Romance causatives and the incorporation approach». *Linguistic Inquiry* 27 (2): 294-313.
- . 2006. «Analytic causatives». A *The Blackwell Companion to Syntax*, editat per Martin Everaert i Henk van Riemsdijk, vol. 1: 142-172. Malden, MA: Blackwell Publishing.
- HALE, Ken L., i Samuel J. KEYSER. 1993. «On argument structure and the lexical expression of syntactic relations». A *The view from Building 20: Essays in Linguistics in Honor of Sylvain Bromberger*, editat per Kenneth Hale i Samuel Jay Keyser, 53-109. Current Studies in Linguistic Series. Boston, MA: Massachusetts Institute of Technology.
- . 1998. «The basic elements of argument structure». *MIT Working Papers in Linguistics*, editat per Heidi Harley, 32: 73-118.
- . 1999. «A response to Fodor and Lepore, "Impossible words?"» *Linguistic Inquiry* 30 (3): 453-466.
- . 2002. *Prolegomenon to a theory of argument structure*. Linguistic Inquiry Monograph, 39. Cambridge, MA; London: The MIT Press.
- HALLE, Morris, i Alec MARANTZ. 1993. «Distributed morphology and the pieces of inflection». A *The View from Building 20. Essays in Linguistics in Honor of Sylvain Bromberger*, editat per Kenneth Hale i Samuel Jay Keyser, 111-175. Current Studies in Linguistic Series. Boston, MA: Massachusetts Institute of Technology.
- . 1994. «Some key features of Distributed Morphology». A *MIT Working Papers in Linguistics. Papers on Phonology and Morphology* Editat per Andrew Carnie, Heidi Harley, i T. Bures, 21: 275-288.

- HARLEY, Heidi. 1995. «Subjects, Events and Licensing». Tesi doctoral, Massachusetts Institute Of Technology.
- . 1996. «Events, agents and the interpretation of VP-shells». Manuscrit. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/summary?doi=10.1.1.27.8849>.
- . 2002. «Possession and the double object construction». A *Linguistic variation yearbook 2*, editat per Pierre Pica, i Johan Rooryck, 31-70. Amsterdam; Philadelphia, PA: John Benjamins Publishing Company.
- . 2005. «One-replacement, unaccusativity, acategorial roots, and Bare Phrase Structure». A *Harvard Working Papers in Linguistics* 11: 59-78. Harvard University.
- . 2008. «On the causative construction». A *The Oxford Handbook of Japanese Linguistics*, editat per Shigeru Miyagawa i Mamoru Saito, 20-53. Oxford; New York: Oxford University Press.
- . 2009a. «The morphology of nominalizations and the syntax of vP». A *Quantification, Definiteness, and Nominalization*, editat per Anastasia Giannakidou i Monika Rathert, 321-342. Oxford Studies in Theoretical Linguistics. Oxford; New York: Oxford University Press.
- . 2009b. «Compounding in distributed morphology». A *The Oxford Handbook of Compounding*, editat per Rochelle Lieber i Pavol Stekauer, 129-144. Oxford; New York: Oxford University Press.
- . 2013a. «External arguments and the Mirror Principle: On the distinctness of Voice and v». *Lingua* 125 (1): 34-57. doi:10.1016/j.lingua.2012.09.010.
- . 2013b. «Getting morphemes in order: Merger, Affixation and Head-movement». A *Diagnosing Syntax*, editat per Lisa Lai-Shen Cheng i Norbert Corver, 44-74. Oxford Studies in Theoretical Linguistics. Oxford; New York: Oxford University Press.
- . 2014a. «On the identity of roots». *Theoretical linguistics* 40 (3-4): 225–276. doi:10.1515/tl-2014-0010.
- . 2014b. «Reply to commentaries, “on the identity of roots”». *Theoretical Linguistics* 40 (3/4): 447–474. doi:10.1515/tl-2014-0024.
- HARLEY, Heidi, i Rolf NOYER. 1999. «Distributed morphology». *Glott international* 4 (4): 3-9.
- . 2000. «Formal versus encyclopedic properties of vocabulary: Evidence from nominalisations.» A *The Lexicon-Encyclopedia Interface*, editat per Bert Peeters, 349-374. Amsterdam: Elsevier.
- HÄRTL, Holden. 2003. «Conceptual and grammatical characteristics of argument alternations: The case of decausative verbs». *Linguistics* 41 (5): 883-916.
- HASPELMATH, Martin. 1993. «More on the typology of inchoative/causative verb alternations». A *Causatives and Transitivity*, editat per Bernard Comrie i Maria Polinsky, 87-120.

- Studies in Language Companion. Amsterdam; Philadelphia, PA: John Benjamins Publishing Company.
- HASPELMATH, Martin, Andreea CALUDE, Michael SPAGNOL, Heiko NARROG, i Elif BAMYACI. 2014. «Coding Causal-noncausal Verb Alternations: A Form-frequency Correspondence Explanation». *Journal of Linguistics* 50 (3): 587-625.
doi:10.1017/S0022226714000255.
- HAY, Jennifer, Christopher KENNEDY, i Beth LEVIN. 1999. «Scalar structure underlies telicity in “Degree achievements”». A *Proceedings of Semantics and Linguistics Theory IX*, editat per Tanya Mathews i Devon Strolovitch, 127-144. Ithaca: CLC Publications, Cornell University.
- HEIDINGER, Steffen. 2010. *French Anticausatives: A Diachronic Perspective*. Berlin; New York: Walter de Gruyter.
- . 2014. «The persistence of labile verbs in the French causative-anticausative alternation». *Linguistics* 52 (4): 1003-1024.
doi:10.1515/ling-2014-0014.
- . 2015. «Causalness and the Encoding of the Causative-Anticausative Alternation in French and Spanish». *Journal of Linguistics* 51 (3): 562-594.
doi:http://0-dx.doi.org.catalog.uoc.edu/10.1017/S0022226714000607.
- HEIDINGER, Steffen, i Florian SCHÄFER. 2008. «On the French reflexive passive and anticausative. A diachronic view from the par-phrase». A *Evolutions en français. Etudes de linguistique diachronique*, editat per Benjamin Fagard, Sophie Prévost, Bernard Combettes, i Olivier Bertrand, 135-152. Berne: Peter Lang.
- HIGGINBOTHAM, James. 1985. «On semantics». *Linguistic Inquiry* 16 (4): 547-593.
- . 1989. «Elucidations of meaning». *Linguistics and Philosophy* 12 (4): 465-517.
- HOEKSTRA, Teun. 1988. «Small clause results». *Lingua* 74 (2-3): 101-139.
- HORVATH, Julia, i Tal SILONI. 2011a. «Anticausatives: Against reflexivization». *Lingua* 121 (15): 2176-2186.
doi:10.1016/j.lingua.2011.09.006.
- . 2011b. «Causatives across components». *Natural Language & Linguistic Theory* 29 (3): 657-704.
doi:10.1007/s11049-011-9135-3.
- . 2013. «Anticausatives have no Cause(r): A rejoinder to Beavers and Koontz-Garboden (in this issue)». *Lingua* 131: 217-230.
doi:10.1016/j.lingua.2013.02.013.
- HUSBAND, E. Matthew. 2014. «Rescuing manner/result complementary from certain death». A *Proceedings of the 47th annual meeting of the Chicago Linguistics Society (2011)*. Chicago: Chicago University Press.

- IGLESIAS BANGO, Manuel. 1992. «Acerca del supuesto estatuto perifrástico de la construcción causativa Hacer + infinitivo y otras cuestiones conexas (I y II)». *Contextos* 19-20: 87-148.
- JACKENDOFF, Ray S. 1992. *Semantic Structures*. Cambridge, MA; London, England: MIT Press.
- . 2002. *Foundations of Language: Brain, Meaning, Grammar, Evolution*. Oxford; New York: Oxford University Press.
- JIMÉNEZ PEÑA, Silvia, i Yolanda RODRÍGUEZ SELLÉS. 2002. «¿Agentes causantes?» Report, Centre de Lingüística Teòrica. Universitat Autònoma de Barcelona. <http://filcat.uab.cat/clt/publicacions/reports/pdf/CGT-02-11.pdf>.
- KAILUWEIT, Rolf. 2011. «Romance-Anticausatives: A Constructionist RRG Approach». A *New Perspectives in Role and Reference Grammar*, editat per Wataru Nakamura, 104-133. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.
- . 2012. «Construcciones anticausativas: el español comparado con el francés». A *Aspectualidad - Transitividad - Referencialidad. Las lenguas románicas en contraste*, editat per Valeriano Bellosta von Colbe i Marco García García, 133-158. Frankfurt am Main: Peter Lang.
- KALLULLI, Dalina. 2004. «De-agentivised causers or non-active causative predications». A *The Pre-conference Proceedings of the Oslo Workshop «Demoting the Agent: Passive and Other Voice-related Phenomena»*, editat per T. Solstad, B. Lyngfelt, i M.F. Krave, 59-66. Oslo: University of Oslo.
- . 2006a. «A unified analysis of passives, anticausatives and reflexives». A *Empirical issues in formal syntax and semantics*, editat per Olivier Bonami i Patricia Cabredo Hofherr, 6: 201-225.
- . 2006b. «The syntactic visibility of intentionality: evidence from dyadic unaccusatives». A *Proceedings of the thirty-third Western Conference on Linguistics*, editat per Michal Temkin Martínez, Asier Alcázar, i Roberto Mayoral Hernández, 135-146. Fresno: Department of Linguistics, California State University.
- . 2006c. «Unaccusatives with dative causers and experiencers. An unified account». A *Datives and Other Cases: Between argument structure and event structure*, editat per Daniel Hole, André Meinunger, i Werner Abraham, 75: 271-300. Studies in Language Companion. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- . 2007. «Rethinking the passive/anticausative distinction». *Linguistic Inquiry* 38 (4): 770-780.
- KAMP, Hans, i Antje ROSSDEUTSCHER. 1994. «Remarks on lexical structure and DRS construction». *Theoretical Linguistics* 20 (2-3): 97-164.
- KATO, Mary Aizawa. 1999. «Strong and weak pronominals in the null subject parameter». *Probus* 11 (1): 1-38.

- KATZ, Jerrold J. 1970. «Interpretative semantics vs. generative semantics». *Foundations of Language* 6 (2): 220-259.
- KEARNS, Kate. 2007. «Telic senses of deadjectival verbs». *Lingua* 117 (1): 26-66.
doi:10.1016/j.lingua.2005.09.002.
- KENNEDY, Christopher. 2001. «Polar Opposition and the Ontology of 'Degrees'». *Linguistics and Philosophy* 24 (1): 33-70.
doi:10.1023/A:1005668525906.
- KENNEDY, Christopher, i Beth Levin. 2008. «Measure of change: The adjectival core of degree achievements». A *Adjectives and adverbs: Syntax, semantics and discourse*, editat per Louise McNally i Christopher Kennedy, 156-182. Oxford; New York: Oxford University Press.
- KENNEDY, Christopher, i Louise McNALLY. 1999. «From event structure to scale structure: Degree modification in deverbal adjectives». A *Proceedings of Semantics and Linguistic Theory IX*, editat per Tanya Matthews i Devon Strolovitch, 163-180, Ithaca: Cornell University.
- . 2005. «Scale structure, degree modification, and the semantics of gradable predicates». *Language* 81 (2): 345-381.
- KIM, Kyumin. 2012. «External argument-introducing heads: Voice and Appl». A *The End of Argument Structure?*, editat per Maria Cristina Cuervo i Yves Roberge, 131-154. Syntax and Semantics. Bingley: Emerald Group Publishing.
- KOONTZ-GARBODEN, Andrew. 2005. «On the typology of state/change of state alternations». A *Yearbook of Morphology 2005*, editat per Geert Booij i Jaap van Marle, 83-117. Dordrecht, The Netherlands: Springer.
- . 2007. «Aspectual coercion and the typology of change of state predicates». *Journal of Linguistics* 43 (1): 115-152.
- . 2009. «Anticausativization». *Natural Language & Linguistic Theory* 27 (1): 77-138.
doi:10.1007/s11049-008-9058-9.
- KOONTZ-GARBODEN, Andrew, i John BEAVERS. 2009. «Questioning the manner/result complementarity». A *10th Annual Stanford Semantics Fest*, Stanford, CA: Stanford University.
<https://webpace.utexas.edu/jbeavers/www/man-res-ho.pdf>.
- KOONTZ-GARBODEN, Andrew, i Beth LEVIN. 2005. «The morphological typology of change of state event encoding». A *Morphology and Linguistic Typology. On-line Proceedings of the Fourth Mediterranean Morphology Meeting*, editat per Geert Booij, Emiliano Guevara, Angela Ralli, Salvatore SgROI, i Segio Scalise, 185-194. Bologna: Università degli Studi di Bologna.
- KOOPMAN, Hilda, i Dominique SPORTICHE. 1991. «The position of subjects». *Lingua* 85 (2-3): 211-58.

- KRATZER, Angelika. 1996. «Severing the external argument from its verb». A *Phrase structure and the lexicon*, editat per J. Rooryck i L. Zaring, 109-137. Dordrecht: Kluwer.
- . 2005. «Building resultatives». A *Events Arguments: Foundations and Applications*, editat per Claudia Maienborn i Angelika Wöllstein, 177-212. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.
- KOOPMAN, Hilda, i Dominique SPORTICHE. 1991. «The position of subjects». *Lingua* 85 (2-3): 211-258.
- LABELLE, Marie. 1990. «Unaccusatives and pseudo-unaccusatives in French». A *Proceedings of the North Eastern Linguistic Society Meeting 20*, editat per Juli Carter, 303-317. Amherst: University of Massachusetts.
- . 1992. «Change of State and Valency». *Journal of Linguistics* 28 (2): 375.
- . 2008. «The French Reflexive and Reciprocal Se». *Natural Language & Linguistic Theory* 26 (4): 833-876.
- LABELLE, Marie, i Edit DORON. 2010. «Anticausative derivations (and other valency alternations) in French». *Probus: International Journal of Latin & Romance Linguistics* 22 (2): 303-316.
doi:10.1515/prbs.2010.011.
- LANGACKER, Ronald W. 1987. *Foundations of Cognitive Grammar. Vol. 1: Theoretical Prerequisites*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- . 1991. *Foundations of Cognitive Grammar. Vol. 2: Descriptive Application*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- . 2000. *Grammar and Conceptualization*. Berlín; New York: Mouton de Gruyter.
- LEGENBRE, Géraldine. 1989. «Unaccusativity in French». *Lingua* 79 (2): 95-164.
- LETUCHIY, Alexander. 2010. «Lability and spontaneity». A *Transitivity: Form, Meaning, Acquisition, and Processing*, editat per Patrick Brandt i Marco García García, 237-256. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing.
- LEVIN, Beth. 1993. *English Verb Classes and Alternations: A Preliminary Investigation*. Chicago: University of Chicago Press.
- . 1999. «Objecthood: An event structure perspective». A *Proceedings from the Annual Meeting of the Chicago Linguistics Society 35-1*, editat per Sabrina J. Billings, John P. Boyle, i Aaron M. Griffith, 223-247. Chicago: University of Chicago Press.
- LEVIN, Beth, i Malka RAPPAPORT HOVAV. 1995. *Unaccusativity: At the Syntax-Lexical Semantics Interface*. Cambridge, MA; London, England: MIT Press.
- . 2003. «Roots and templates in the representation of verb meaning». Handout of talk at the Department of Linguistics. Stanford: Stanford University.
<http://web.stanford.edu/~bclevin/su03.pdf>.
- . 2005. *Argument Realization*. Cambridge: Cambridge University Press.

- . 2008. «Lexicalized Manner and Result Are in Complementary Distribution». A *24th Meeting of the Israel Association for Theoretical Linguistics, The Hebrew University of Jerusalem*, editat per Yehuda N. Falk, 1-16. The Hebrew University of Jerusalem.
- . 2010. «Lexicalized scales and verbs of scalar change». A *46th Annual Meeting of the Chicago Linguistics Society*.
<http://www.stanford.edu/~bclevin/cls10change.pdf>.
- . 2013. «Lexicalized Meaning and Manner/Result Complementarity». A *Studies in the Composition and Decomposition of Event Predicates*, editat per Boban Arsenijević, Berit Gehrke, i Rafael Marín, 49-70. *Studies in Linguistics and Philosophy*. Amsterdam: Springer Netherlands.
- LIDZ, Jeffrey. 1999. «Causativity, late insertion and the projection of vP». A *MIT Working Papers in Linguistics. Papers from the Upenn/MIT Roundtable on the Lexicon*, editat per Liina Pykkänen, Angeliek van Hout, i Heidi Harley, 35: 117-136.
- LIEBER, Rochelle. 1992. *Deconstructing Morphology: Word Formation in Syntactic Theory*. Chicago: University of Chicago Press.
- LOHNDAL, Terje. 2012. «Towards the End of Argument Structure». A *The End of Argument Structure?*, editat per Maria Cristina Cuervo i Yves Roberge, 156-184. *Syntax and Semantics*. Bingley: Emerald Group Publishing. doi:10.1163/9781780523774.
- . 2014. *Phrase Structure and Argument Structure: A Case Study of the Syntax-Semantics Interface*. Oxford; New York: Oxford University Press.
- MARANTZ, Alec. 1984. *On the Nature of Grammatical Relations*. Cambridge, MA: MIT Press.
- . 1997. «No escape from syntax: Don't try morphological analysis in the privacy of your own lexicon». A *University of Pennsylvania Working Papers in Linguistics. Proceedings of the 21st Annual Penn Linguistics Colloquium 4 (2)*: 201-225. University of Pennsylvania.
<http://repository.upenn.edu/pwpl/vol4/iss2/14>
- . 2001. «Words». Manuscrit, Cambridge, MA: MIT.
http://babel.ucsc.edu/~hank/mrg.readings/Marantz_words.pdf
- . 2005. «Objects out of the lexicon: objects as event». Manuscrit, Cambridge, MA: MIT.
<http://web.mit.edu/marantz/Public/Vienna/Vienna.pdf>
- . 2007. «Phases and words». A *Phases in the theory of grammar*, editat per Choe Sook-Hee, 191-222. Seoul: Dong In.
- . 2013. «Verbal argument structure: Events and participants». *Lingua*, 130: 152-168. doi:10.1016/j.lingua.2012.10.012.
- MARÍN, Rafael. 1999. «L'anàlisi aspectual: alguns assoliments». *Llengua & Literatura* 10: 91-124.
- . 2011. «Casi todos los predicados psicológicos son estativos». A *Sobre estados y estatividad*, editat per Ángeles Carrasco, 26-44. *Lincom Studies in Theoretical Linguistics*. Munich: Lincom.

- . 2015. «Los predicados psicológicos. Debate sobre el estado de la cuestión». A *Los predicados psicológicos*, editat per Rafael Marín, 11-50. Madrid: Visor libros.
- MARÍN, Rafael, i Louise McNALLY. 2005. «The Aktionsart of Spanish Reflexive Psychological Verbs». Editat per Emar Maier, Corien Bary, i Janneke Huitink. *Proceedings of Sinn und Bedeutung* 9: 212-225.
- . 2011. «Inchoativity, Change of State, and Telicity: Evidence from Spanish Reflexive Psychological Verbs». *Natural Language & Linguistic Theory* 29 (2): 467-502. doi:10.1007/s11049-011-9127-3.
- MARTIN, Fabienne. 2015. «Explaining the link between agentivity and non-culminating causation». A *Proceedings of the 25th Semantics and Linguistic Theory Conference*, editat per Sarah D'Antonio, Mary Moroney, i Carol Rose Little, 246-266. Stanford University.
- MARTIN, Fabienne, i Florian SCHÄFER. 2013. «On the argument structure of verbs with bi- and monoeventive uses». A *Proceedings of the Forty-Second Annual Meeting of the North East Linguistic Society*, editat per Stefan Keine i Shayne Sloggett, 297-308. University of Toronto.
<http://goo.gl/7Xp4rI>
- . 2014. «Causation at the syntax-semantics interface». A *Causation in Grammatical Structures*, editat per Bridget Copley i Fabienne Martin. Oxford Studies in Theoretical Linguistics. Oxford; New York: Oxford University Press.
- MASULLO, Pascual José. 1999. «La interfaz léxico-sintaxis: Presencia y ausencia del clítico se en construcciones inacusativas». Manuscrit, Universidad Nacional de Comahue i University of Washington.
- MATEU FONTANALS, Jaume. 2002. «Argument Structure: Relational construal at the syntax-semantics interface». Tesi doctoral, Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona.
<http://goo.gl/6V8KJO>
- MATEU, Jaume, i Víctor ACEDO-MATELLÁN. 2012. «The manner/result complementarity revisited: a syntactic approach». A *The End of Argument Structure?*, editat per Maria Cristina Cuervo i Yves Roberge, 209-228. Syntax and Semantics. Bingley: Emerald Group Publishing.
- MATUSHANSKY, Ora, i Alec MARANTZ, ed. 2013. *Distributed Morphology Today*. Massachusetts: MIT Press.
- McCAWLEY, James D. 1978. «Conversational implicature and the lexicon». *Syntax and semantics* 9: 245-259.
- McKoon, Gail, i Talke MACFARLAND. 2000. «Externally and internally caused change of state verbs». *Language* 76 (4): 833-858.
- MENDIKOETXEA, Amaya. 1999a. «Construcciones con "se": medias, pasivas e impersonales». A *Gramática descriptiva de la lengua española*, editat per Violeta Demonte i Ignacio Bosque, 1635-1722. Madrid: Espasa Calpe.

- . 1999b. «Construcciones inacusativas y pasivas». A *Gramática descriptiva de la lengua española*, editat per Violeta Demonte i Ignacio Bosque, 1575-1630. Madrid: Espasa Calpe.
- . 2000. «Relaciones de interfície: los verbos de cambio de estado». A *Cuadernos de Lingüística del Instituto Universitario Ortega y Gasset*, editat per Ana Bravo, C. Luján, i Isabel Pérez, 7: 125-144.
- MERCHANT, Jason. 2013. «Voice and Ellipsis». *Linguistic Inquiry* 44 (1): 77-108.
- MORENO CABRERA, Juan Carlos. 1991. *Curso universitario de lingüística general*. 2 vol. Madrid: Editorial Síntesis.
- NEELEMAN, Ad, i Hans VAN DE KOOT. 2012. «The linguistic expression of causation». A *The Theta System: Argument Structure at the Interface*, editat per Martin Everaert, Marijana Marelj, i Tal Siloni, 20-51. Oxford Studies in Theoretical Linguistics. Oxford; New York: Oxford University Press.
- OLTRA-MASSUET, Isabel, i Elena CASTROVIEJO. 2013. «Approaching results in Catalan and Spanish deadjectival verbs». *Catalan Journal of Linguistics* 12: 131-154.
- . 2014. «A syntactic approach to the morpho-semantic variation of -ear». *Lingua* 151: 120-141.
- PARSONS, Terence. 1990. *Events in the semantics of English: A study in subatomic semantics*. Current Studies in Linguistics Series. Cambridge, MA: MIT Press.
- PASCUAL POU, Montserrat. 1999. «The instrumental phrase: is it an adjunct, an argument, or a predicate». Manuscrit, Universitat Autònoma de Barcelona.
<http://traces.uab.cat/record/42747>
- . 2001. «A syntactic analysis of Instrumental Prepositional Phrases». *Catalan Working Papers in Linguistics* 9: 53-68.
- PÉREZ SALDANYA, Manuel. 2002. «Les relacions temporals i aspectuals». A *Gramàtica del català contemporani*, editat per Joan Solà, Maria Rosa Lloret, Joan Mascaró, i Manuel Pérez Saldanya, vol. 3: 2567-2662. Barcelona: Empúries.
- PERLMUTTER, David M. 1978. «Impersonal passives and the unaccusative hypothesis». *Proceedings of the Fourth Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society* 4: 157-189. Berkeley Linguistics Society, University of California.
- PESETSKY, David. 1995. *Zero Syntax: Experiencers and Cascades*. Current Studies in Linguistics. Cambridge, MA: MIT Press.
- PICALLO SOLER, M. Carme. 2002. «L'adjectiu i el sintagma adjectival». A *Gramàtica del català contemporani*, editat per Joan Solà, Maria Rosa Lloret, Joan Mascaró, i Manuel Pérez Saldanya, vol. 2: 1643-1688. Barcelona: Empúries.
- PIÑÓN, Christopher. 2001a. «A finer look at the causative-inchoative alternation». A *Proceedings of Semantics and Linguistic Theory*, editat per Rachel Hastings, Brendan Jackson, i Zsófia Zvolenszky, 346-364. New York University.

- . 2001b. «Modelling the causative-inchoative alternation». *Linguistische Arbeitsberichte* 76: 273-293.
- PITTEROFF, Marcel, i Cinzia CAMPANINI. 2013. «Variation in analytic causative constructions: a view on German and Romance». *The Journal of Comparative Germanic Linguistics* 16 (2-3): 209-230.
- PYLKKÄNEN, Liina. 1999. «Causation and external arguments». A *MIT Working Papers in Linguistics. Papers from the Upenn/MIT Roundtable on the Lexicon*, editat per Liina Pylkkänen, Angeliek van Hout, i Heidi Harley, 35: 161-183.
- . 2008. *Introducing Arguments*. Linguistic Inquiry Monographs, 49. Cambridge, MA; London: The MIT Press.
- PUSTEJOVSKY, James. 1991. «The syntax of event structure». *Cognition* 41 (1): 47-81.
- . 1998a. «Generativity and explanation in semantics: A reply to Fodor and Lepore». *Linguistic Inquiry* 29 (2): 289-311.
- . 1998b. *The Generative Lexicon*. Cambridge, MA: The MIT Press.
- RAE [= Real Academia Española]; AALE [= Asociación de Academias de la Lengua Española]. 2009-2011. *Nueva Gramática de la Lengua Española*. 3 vol. Madrid: Espasa Libros.
- RÁKOSI, György. 2012. «In defence of the non-causative analysis of anticausatives». A *The Theta System. Argument Structure at the Interface*, editat per Martin Everaert, Marijana Marelj, i Tal Siloni, 177-199. Oxford Studies in Theoretical Linguistics. Oxford; New York: Oxford University Press.
- RAMCHAND, Gillian C. 2008. *Verb meaning and the lexicon: A first-phase syntax*. Cambridge: Cambridge Univ Press.
- . 2013. «Argument structure and argument structure alternations». A *The Cambridge Handbook of Generative Grammar*, editat per Marcel den Dikken, 265-320. Cambridge: Cambridge University Press.
- . 2014. «Deriving variable linearization». *Natural Language & Linguistic Theory* 32 (1): 263-282.
- RAMOS, Joan Rafael. 2005. «El Complement indirecte: l'alternança datiu/acusatiu». *Estudis Romànics* 27: 93-111.
- RAPPAPORT HOVAV, Malka. 2008. «Lexicalized Meaning and the Internal Temporal Structure of Events». A *Theoretical and Crosslinguistic Approaches to the Semantics of Aspect*, editat per Susan Rothstein, 13-42. Linguistics Today. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- . 2014. «Lexical content and context: The causative alternation in English revisited». *Lingua* 141: 8-29.
doi:10.1016/j.lingua.2013.09.006.

- RAPPAPORT HOVAV, Malka, i Beth LEVIN. 1998. «Building Verb Meanings». A *The Projection of Arguments: Lexical and Compositional Factors*, editat per Miriam Butt i Wilhem Geuder, 97-134. Stanford, CA: CSLI Publications.
- . 2005. «Change of state verbs: implications for theories of argument projection». A *The Syntax of Aspect. Deriving Thematic Aspectual Interpretation*, editat per Nomi Ersteschik-Shir i Tova Rapoport, 274-286. Oxford Studies in Theoretical Linguistics. Oxford; New York: Oxford University Press.
- . 2010. «Reflections on manner/result complementarity». A *Syntax, lexical semantics, and event structure*, editat per Malka Rappaport Hovav, Edit Doron, i Ivy Sichel, 21-38. Oxford; New York: Oxford University Press.
- . 2012. «Lexicon Uniformity and the causative alternation». A *The Theta System. Argument Structure at the Interface*, editat per Martin Everaert, Marijana Marelj, i Tal Siloni, 150-176. Oxford Studies in Theoretical Linguistics. Oxford; New York: Oxford University Press.
- REINHART, Tanya. 1996. «Syntactic effects of lexical operations: reflexives and unaccusatives». A *OTS Working Papers*, TL-97-002, Utrecht Institute of Linguistics. <http://www.let.uu.nl/~tanya.reinhart>
- . 2000. «The Theta System: Syntactic realization of verbal concepts». A *OTS Working Papers in Linguistics*, 00-01: 1-70. Utrecht Institute of Linguistics.
- . 2003. «The theta system - an overview». *Theoretical Linguistics* 28 (3): 229-290.
- . 2016. «The Theta System: Syntactic Realization of Verbal Concepts». A *Concept, Syntax, and Their Interface. The Theta System*, editat per Martin Everaert, Marijana Marelj, i Eric Reuland, 1-112. Linguistic Inquiry Monograph 72. Cambridge, MA; London: The Mit Press.
- REINHART, Tanya, i Tal SILONI. 2004. «Against the unaccusative analysis of reflexives». A *The Unaccusativity Puzzle. Explorations of the Syntax-Lexicon Interface*, editat per Artemis Alexiadou, Elena Anagnostopoulou, i Martin Everaert, 159-180. Oxford Studies in Theoretical Linguistics. Oxford; New York: Oxford University Press.
- . 2005. «The lexicon-syntax parameter: Reflexivization and other arity operations». *Linguistic Inquiry* 36 (3): 389-436.
- RIGAU, Gemma. 2002. «Els complements adjunts». A *Gramàtica del català contemporani*, editat per Joan Solà, Maria Rosa Lloret, Joan Mascaró, i Manuel Pérez Saldanya, vol. 2: 2045-2110. Barcelona: Empúries.
- RODRÍQUEZ, Guillermo. 2011. «Why can't the sun bloom roses in Spanish?: On the nature of some internally-caused changes of state». *Languages in Contrast* 11 (2): 241-258.
- ROSSELLÓ, Joana. 2002. «El SV, I: verb i arguments verbals». A *Gramàtica del català contemporani*, per Joan Solà, Maria Rosa Lloret, Joan Mascaró, i Manuel Pérez Saldanya, vol. 2: 1853-1949. Barcelona: Empúries.

- ROYO, Carles. 2015. «Verbs psicològics catalans. Preeminència sintàctica i semàntica de l'experimentador». En *XVIIè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*. AILLC, València 2015.
- RULL, Xavier. 2004. *La formació de mots: qüestions de normativa*. Vic: Eumo Editorial.
- SÁNCHEZ LÓPEZ, Cristina. 2002. «Las construcciones con se. Estado de la cuestión». A *Las construcciones con se*, editat per Cristina Sánchez López, 13-163. Madrid: Visor Libros.
- SCHÄFER, Florian. 2007. «By itself». Manuscrit. Universität Stuttgart.
<http://goo.gl/cy1sUd>
- . 2008. *The Syntax of (anti-)causatives: External Arguments in Change-of-State Contexts*. Amsterdam; Philadelphia, PA: John Benjamins Publishing Company.
- . 2009. «The Causative Alternation». *Language and Linguistics Compass* 3 (2): 641-681.
 doi:10.1111/j.1749-818X.2009.00127.x.
- . 2012. «Two types of external argument licensing: The case of causers». *Studia Linguistica* 66 (2): 128-180.
 doi:10.1111/j.1467-9582.2012.01192.x.
- SCHEIN, Barry. 1993. *Plurals and Events*. Cambridge, MA: MIT Press.
- SCHLESINGER, Izchak M. 1989. «Instruments as agents: on the nature of semantic relations». *Journal of Linguistics* 25 (1): 189-210.
 doi:<http://dx.doi.org/10.1017/S0022226700012147>.
- SHIBATANI, Masayoshi. 1976. «The grammar of causative constructions. A conspectus». *A Syntax and Semantics. The Grammar of Causative Constructions*, editat per Masayoshi Shibatani, 1-40. New York: Academic Press.
- SHIBATANI, Masayoshi, i Prashant PARDESHI. 2002. «The causative continuum». A *The grammar of causation and interpersonal manipulation*, editat per Masayoshi Shibatani, 85-126. Typological Studies in Language. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing.
- SMITH, Carlota S. 1978. «Jespersen's 'move and change' class and causative verbs in English». A *Linguistic and literary studies in honor of Archibald A. Hill*, editat per M.A. Jazayeri, E.C. Polome, i W. Winter, 101-109. The Hague: Mouton de Gruyter.
- . 1991. *The Parameter of Aspect*. Studies in Linguistics and Philosophy. Dordrecht: Kluwer Academic Publisher.
- SOARES DA SILVA, Augusto. 2012. «Stages of grammaticalization of causative verbs and constructions in Portuguese, Spanish, French and Italian». *Folia Linguistica* 46 (2): 513-552.
 doi:10.1515/flin.2012.018.
- SPATHAS, Giorgos, Artemis ALEXIADOU, i Florian SCHÄFER. 2015. «Middle Voice and Reflexive Interpretations: Afto-Prefixation in Greek». *Natural Language & Linguistic Theory*

- 33 (4): 1293-1350.
doi:10.1007/s11049-014-9279-z.
- STOWELL, Tim. 1982. «Subjects across categories». *The Linguistic Review* 2 (3): 285-312.
- TALMY, Leonard. 1988. «Force dynamics in language and cognition». *Cognitive science* 12 (1): 49-100.
- TAULÉ, Mariona, Maria Antònia MARTÍ, i Oriol BORREGA. 2011. «AnCorà 2.0: Argument Structure Guidelines for Catalan and Spanish». Manuscrit. Centre de Llenguatge i Computació. Universitat de Barcelona.
http://repository.dlsi.ua.es/716/1/Guia_Semantica_19052011.pdf.
- TENNY, Carol L. 1992. «The aspectual interface hypothesis». A *Lexical Matters*, editat per Ivan A. Sag i Anna Szabolcsi, 1-28. Stanford: CSLI.
- . 1994. *Aspectual Roles and the Syntax-Semantics Interface*. Dordrecht: Kluwer Academic Publisher.
- TODOLÍ, Júlia. 2002. «Els pronoms». A *Gramàtica del català contemporani*, per Joan Solà, Maria Rosa Lloret, Joan Mascaró, i Manuel Pérez Saldanya, vol. 2: 1337-1433. Barcelona: Empúries.
- TORREGO, Esther. 2010. «Variability in the Case Patterns of Causative Formation in Romance and Its Implications». *Linguistic Inquiry* 41 (3): 445-470.
- TUBINO BLANCO, Mercedes. 2011. *Causatives in Minimalism*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing.
- VALLDUVÍ, Enric. 2002. «Loració com a unitat informativa». A *Gramàtica del català contemporani*, editat per Joan Solà, Maria Rosa Lloret, Joan Mascaró, i Manuel Pérez Saldanya, vol. 2: 1221-1276. Barcelona: Empúries.
- VAN VOORST, Jan. 1992. «The aspectual semantics of psychological verbs». *Linguistics and Philosophy* 15 (1): 65-92.
- VECCHIATO, Antonella. 2003. «The Italian periphrastic causative and force dynamics». A *USC Working Papers in Linguistics* 1: 91-109. University of Southern California.
- VENDLER, Zeno. 1967. *Linguistics in Philosophy*. Cornell University Press.
- VON STECHOW, Arnim. 1996. «The different readings of wieder 'again': A structural account». *Journal of Semantics* 13 (2): 87-138.
- WOLFF, Phillip. 2003. «Direct causation in the linguistic coding and individuation of causal events». *Cognition* 88 (1): 1-48.
- WOOD, Jim, i Alec MARANTZ. 2016. «The interpretation of external arguments». Manuscrit, New York University.
<http://goo.gl/JpWqxB>
- WRIGHT, Sandra K. 2001. «Internally caused and externally caused change of state verbs». Tesi doctoral, Northwestern University.

- . 2002. «Transitivity and change of state verbs». A *Proceedings of the Twenty-Eighth Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*, editat per Julie Larson i Mary Paster, 339-350. Berkeley Linguistics Society.
- WUNDERLICH, Dieter. 1997. «Cause and the structure of verbs». *Linguistic Inquiry* 28 (1): 27-68.
- ZUBIZARRETA, María Luisa, i Eunjeong OH. 2007. *On the Syntactic Composition of Manner and Motion*. Cambridge, MA: MIT Press.
- ZWART, Jan-Wouter. 1998. «Nonargument middles in Dutch». *Groninger Arbeiten zur germanistischen Linguistik* 42: 109-128.

Capítol 9

ANNEXOS

Cal indicar que hem eliminat de les llistes els verbs que es repeteixen pel fet de tenir diferents accepcions, i també els verbs compostos perifràstics i alguns casos clars de barbarismes o casos que es veu clar que són errors (*evaquar* ha estat corregit per *evacuar* i *monitoritzar* per *monitorar*). Hem deixat verbs que, tot i no ser normatius, es troben en altres reculls lèxics, són sancionats per algun servei lingüístic (hem usat especialment l'Optimot i l'ésAdir) o són correctament formats a partir de les regles de formació de mots del català.

Annex 1: A1 (realitzacions)**Llista de verbs A11 (verbs causatius transitius)**

abaixar	amargar	baixar
abaratir	ampliar	basar
abarrotar	anar	bipolaritzar
accelerar	anellar	blanquejar
aclimatar	animar	bloquejar
acomodar	anivellar	buidar
acompanyar	apagar	calmar
acomplexar	apaivagar	cancel·lar
aconcentrar	aparèixer	cansar
activar	apassionar	canviar
afectar	apujar	capacitar
afermar	apujar	captivar
agermanar	arrasar	capturar
agilitzar	arremolinar	carregar
agitar	arriscar	castigar
aglutinar	arrissar	caure
agreuja	asfixiar	causar
aguditzar	assetjar	circular
aixecar	assolar	climatitzar
ajustar	atenuar	coaccionar
alegrar	aterrir	coartar
alentir	atomitzar	cobrir
alienar	atreure	coincidir
allargar	aturar	col·lapsar
alleugerar	augmentar	commocionar
alleugerir	autoliquidar	complaure
alleujar	avançar	complicar
allunyar	avivar	condicionar
alterar	avorrir	conduir

confortar	descristianitzar	devastar
congelar	desembussar	dificultar
considerar	desencadenar	difuminar
consolar	desesperança	dignificar
contagiar	desesperar	dilatar
contaminar	desestabilitzar	dinamitzar
contreure	desfavorir	disminuir
convertir	desfer	disparar
corrompre	desfermar	dispersar
créixer	desglossar	dissecar
cremar	deshidratar	dissipar
creure	desinfectar	dissoldre
criminalitzar	desinflar	dissuadir
curar	desistir	distorsionar
danyar	desmagnetitzar	distreure
daurar	desmembrar	diversificar
debilitar	desmoralitzar	divertir
decebre	desmuntar	dormir
decréixer	desnaturalitzar	drogar
deixar	despertar	duplicar
densificar	despistar	eixugar
depreciar	despolititzar	eivar
desactivar	desprotegir	emancipar
desafectar	despullar	embarcar
desaparèixer	dessacralitzar	embassar
desatendre	destil·lar	embrutar
desbloquejar	destrempar	emmudir
desbordar	destrossar	emocionar
descendir	desvaloritzar	empitjorar
descentralitzar	deteriorar	empobrir
desconcertar	detreure	enardir
descongestionar	devaluar	encallar

encarir	esguerrar	homogeneïtzar
encegar	espantar	horroritzar
encendre	espatllar	humidificar
encisar	esperar	humiliar
encoratjar	esquerdar	humitejar
endarrerir	estabilitzar	igualar
endeutar	estancar	il·luminar
enfadar	estavellar	il·lusionar
enfonsar	estimular	impactar
enfortir	estremir	impossibilitar
enfosquir	esvair	incendiar
enganxar	evangelitzar	incomodar
engrandir	evaporar	incrementar
engreixar	evocar	incriminar
engruixir	exasperar	indignar
ennegrir	excitar	individualitzar
enramar	expandir	industrialitzar
enriquir	facilitar	infectar
ensorrar	falsejar	informatitzar
entrar	fascinar	inquietar
entregar	fastiguejar	inserir
entretenir	fer	insonoritzar
entusiasmar	ferir	inspirar
equilibrar	fondre	intensificar
equipar	formar	intimidat
eriçar	fracturar	irritar
erosionar	frenar	jubilar
escalfar	fugir	lesionar
escandalitzar	funcionar	liberalitzar
escanyar	generar	liquidar
esclarir	girar	lligar
esfondrar	graduar	lucrar

malmetre	parar	reconvertir
malversar	passejar	reduir
marcar	penalitzar	reequilibrar
matar	pensar	refinar
mentalitzar	perdre	reforçar
meteoritzar	perdurar	reformar
millorar	perfeccionar	refredar
minimitzar	perillar	regirar
minvar	pertorbar	rehabilitar
mitificar	pervertir	relaxar
mobilitzar	polaritzar	remodelar
modernitzar	polititzar	rentar
modificar	posar	reomplir
molestar	potabilitzar	reparar
morir	potenciar	repuntar
motivar	precipitar	ressorgir
moure	prendre	restablir
mullar	preocupar	restaurar
mundialitzar	prevaler	retirar
netejar	preveure	retractar
normalitzar	professionalitzar	retrocedir
notar	prolongar	revolucionar
oblidar	prostituir	riure
obrir	provocar	salinitzar
obsessionar	pujar	saltar
ocasionar	racionalitzar	sanejar
ofegar	reaccionar	satisfer
onejar	reactivar	saturar
oxigenar	reanimar	secularitzar
pacificar	reavivar	sentir
pal·liar	rebaixar	ser
paralitzar	rebentar	situar

sobtar

sofisticar

sonar

sorprendre

soterrar

suavitzar

submergir

sufocar

suposar

tallar

tancar

témer

tornar

tractar

tranquil·litzar

traslluir-se

trencar

treure

triplicar

trontollar

trossejar

ultratjar

urbanitzar

variar

venir

veure

vulnerar

Llista de verbs A12 (verbs transitius causatius amb un segon argument intern estat final)

adaptar	disfressar	moure
adequar	dividir	obligar
adherir	dur	reconciliar
canviar	encoratjar	refer
conscienciar	familiaritzar	sensibilitzar
convèncer	habituar	tenyir
decantar	incitar	transformar
despoblar	induir	

Llista de verbs A13 (verbs transitius causatius amb un segon argument intern instrument)

inundar

omplir

Annex 2: A2 (realitzacions)**Llista de verbs A21 (verbs transitius agentius amb un argument pacient)**

abaixar	acorrallar	aguerrir
abalisar	acotar	aixafar
abandonar	acreditar	aixecar
abastar	actualitzar	aixoplugar
abastir	acumular	ajornar
abatre	adequar	ajusticiar
abolir	admetre	al·legar
abonar	administrar	al·ludir
abordar	admirar	alabar
abraçar	adoptar	alarmar
absoldre	adorar	alçar
absorbir	adornar	alimentar
acabar	adquirir	alinear
acaparar	adreçar	allotjar
acarar	adulterar	alterar
acariciar	afavorir	alternar
acaronar	afegir	amagar
acatar	afinar	amassar
accedir	afirmar	amenitzar
accentuar	afligir	amonestar
acceptar	afrontar	amortitzar
accionar	afusellar	ampliar
aclaparar	agafar	amputar
aclarir	agilitar	amuntegar
acomiarar	agrair	analitzar
acompanyar	agredir	anomenar
acomplir	agregar	anotar
aconseguir	agrupar	anticipar
acordar	aguantar	anul·lar

apadrinar	assaltar	beatificar
apallissar	assassinar	bellugar
aparcar	assegurar	beneficiar
aparentar	assenyalar	beneir
apel·lar	asseverar	besar
aplaudir	assimilar	beure
aplegar	assistir	boicotejar
aportar	assolir	bolcar
apreciar	assumir	bombar
aprendre	atacar	bombardejar
aprofitar	atemorir	bonificar
apropiar	atendre	brindar
aprovar	atordir	bufar
apuntalar	atracar	burlar-se
apuntar	atrapar	buscar
apunyal	atrinxerar	cal·ligrafiar
apurar	atropellar	calçar
arbitrar	auditar	calcular
argumentar	augurar	caldejar
armar	automatitzar	canalitzar
arraconar	avalar	cantar
arranjar	avaluar	capgirar
arreglar	avançar	capitalitzar
arremangar	aventurar	captar
arreglar	avituallar	caracteritzar
arrodonir	avortar	caricaturitzar
arrossegar	ballar	carregar
arruïnar	banalitzar	catalanitzar
articular	barrejar	catalogar
arxivar	bastir	causar
aspirar	batejar	celebrar
assajar	batre	censar

censurar	compondre	constar
centralitzar	composar	constatar
cercar	comprar	constituir
cessar	comprendre	construir
citar	comprovar	consultar
civilitzar	comptabilitzar	consumar
clamar	comptar	consumir
clarificar	computar	contemplar
classificar	concebre	contenir
clausurar	concertar	contextualitzar
clonar	conciliar	continuar
cloure	concloure	contractar
cobrar	concretar	contradir
cobrir	conculcar	contrarestar
codificar	condemnar	contrastar
cofinançar	condonar	contraure
cohesionar	conduir	contravenir
colar	conèixer	contreure
collir	confeccionar	controlar
colonitzar	confessar	contusionar
colpejar	configurar	convalidar
colpir	congregar	convocar
comandar	connectar	coordinar
combatre	conquistar	copar
començar	conrear	copejar
comercialitzar	consagrar	copiar
cometre	consensuar	coproduir
comissar	consentir	corejar
commemorar	conservar	coronar
compartimentar	considerar	corregir
compensar	consignar	correspondre
complir	consolidar	corroborar

cotitzar	deliberar	desconèixer
crear	delimitar	desconvocar
creuar	demandar	descordar
creure	demolir	descriure
criar	demorar	descuidar
cridar	demostrar	desdenyar
criticar	denominar	desdoblar
crucificar	depauperar	desembarcar
cruspir	deplorar	desemborsar
cuidar	deposar	desencallar
cuinar	derivar	desenterrar
culminar	derogar	desenvolupar
cultivar	derrocar	desestacionalitzar
curar	derrotar	desestimar
cursar	derruir	desforestar
custodiar	desafiar	desgastar
datar	desallotjar	deshabitar
debatre	desaprofitar	designar
decapitar	desarmar	desintegrar
decidir	desarticular	desistir
declarar	desautoritzar	desitjar
declinar	desballestar	deslegitimar
decorar	desbancar	deslligar
decretar	desbrossar	deslocalitzar
defendre	descarnar	desmantellar
defensar	descarregar	desmentir
definir	descartar	despatxar
defraudar	descavalcar	despenjar
defugir	desclassificar	desplegar
degradar	descobrir	despreocupar
degustar	descompondre	desprotegir
deixar	descomptar	despullar

desqualificar	disculpar	elogiar
dessalar	discutir	eludir
destacar	disgregar	embarcar
destapar	disparar	embastar
desterrar	disposar	embenar
destituir	disputar	embutxacar
destriar	dissenyar	emetre
destronar	dissimular	emfasitzar
destruir	distendre	emfatitzar
desvelar	distingir	emmarcar
desvetllar	distribuir	emmasscarar
desviar	divisar	empadronar
detallar	divulgar	empaitar
detectar	doblar	empassar-se
detenir	documentar	empatar
determinar	domiciliar	empobrir
detractar	dominar	emportar-se
diagnosticar	donar	emprar
dibuixar	dosificar	emprendre
dictaminar	dramatitzar	empunyar
dictar	driblar	enarborar
dictar	dur	encadenar
difamar	edificar	encaixar
difondre	editar	encanonar
digerir	educar	encapçalar
digitalitzar	efectuar	encarar
dilapidar	eixamplar	encarcerar
dilucidar	elaborar	encarnar
dinar	electrificar	encasellar
dirigir	electrosoldar	encertar
dirimir	elegir	encetar
discriminar	eliminar	encistellar

encomanar	entronitzar	escurçar
encreuar	envair	esgarrapar
encriptar	envasar	esgavellar
encunyar	envejar	esgotar
endegar	enverinar	esgrimir
enderrocar	investir	esmentar
endevinar	enviar	especificar
endurir	envoltar	especular
enfocar	equipar	espellofar
enganyar	eradicar	esperar
engegar	errar	esperonar
engendrar	esborrar	espoliar
englobar	esborrar	esponsoritzar
engolir	esbossar	esquitxar
enjardinar	esbrinar	esquivar
enlairar	esbrincar	establlir
enllestir	escalar	estafar
enlluernar	escamotejar	estalviar
enquadernar	escampar	estampar
enquadrar	escarnir	estendre
enregistrar	escatimar	estibar
ensenyar	escenificar	estimar
entabonar	esclavitzar	estirar
entaular	escolaritzar	estomacar
entendre	escollir	estrangular
enterrar	escoltar	estrenar
entomar	escombrar	estudiar
entonar	escorcollar	etzibar
entremesclar	escortar	evacuar
entrenar	escriassar	evidenciar
entreteixir	escriure	evitar
entreveure	esculpir	evitar

evitar	falcar	fumigar
evocar	fallar	fundar
exagerar	falsificar	fustigar
exalçar	fecundar	garantir
exaltar	federar	gastar
examinar	felicitar	generalitzar
excavar	fer	generar
exceptuar	filmar	gestionar
exclamar	filtrar	globalitzar
excusar	finalitzar	gosar
executar	finançar	governar
exemplificar	fingir	gravar
exercir	fintar	guanyar
exercitar	firmar	guardar
exhibir	fiscalitzar	guardonar
exhortar	fitxar	guiar
expedientar	flagel·lar	habilitar
expedir	flanquejar	habitar
experimentar	flotar	harmonitzar
explicitar	fomentar	hipotecar
explorar	foragitar	hissar
explotar	forjar	homenatjar
expropiar	formalitzar	homologar
exterminar	formar	honorar
extingir	formular	idear
extirpar	fortificar	identificar
extorsionar	fotografiar	idolatrar
extradir	fotre	ignorar
extremar	fraccionar	il·legalitzar
extreure	freqüentar	il·lustrar
fabricar	frustrar	imaginar
facturar	fumar	imitar

immobilitzar	inscriure	irradiar
impartir	insinuar	jerarquitzar
implantar	inspeccionar	judicialitzar
implementar	instal·lar	jugar
impregnar	instaurar	jurar
imprimir	instigar	justificar
improvisar	institucionalitzar	jutjar
impugnar	instituir	juxtaposar
impulsar	instruir	lamentar
imputar	instrumentalitzar	legalitzar
inaugurar	insultar	licitar
incentivar	intentar	liderar
incinerar	intercanviar	linxar
incoar	interioritzar	llançar
incomplir	internacionalitzar	llegar
increpar	interpel·lar	llegir
inculpar	interposar	llepar
indagar	interpretar	llevar
indemnitzar	interrelacionar	lligar
induir	interrompre	llimar
indultar	intervenir	lliurar
inflar	intoxicar	lloar
influenciar	introduir	llogar
infravalorar	intuir	lluir
infringir	inutilitzar	lluïtar
ingerir	invalidar	localitzar
ingressar	inventar	magnificar
inhabilitar	invertir	maleir
inhalar	investigar	maltractar
inhumar	investir	manar
iniciar	invocar	manipular
injectar	ironitzar	mantenir

maquillar	naturalitzar	originar
marcar	necessitar	orquestrar
marginar	nedar	ostentar
mastegar	negar	pagar
masturbar	nomenar	palesar
materialitzar	nominar	palpar
matisar	notar	parlar
mecanitzar	nuar	parodiar
medicar	numerar	participar
meditar	objectar	partir
mencionar	oblidar	passar
menjar	obrir	patentar
menysprear	obsequiar	patir
menystenir	observar	patrocinar
mesurar	obstaculitzar	patrullar
mimar	obstruir	pavimentar
mirar	obturar	pegar
modelar	obviar	penetrar
moderar	ocultar	penjar
modular	ocupar	penjar
monitorar	odiar	pensar
monopolitzar	oficialitzar	pentinar
morir	oficiar	percebre
mossegar	olorar	perdonar
mostrar	ometre	perdre
mudar	operar	perfilar
multar	opinar	perforar
multiplicar	oposar	perjudicar
muntar	optimitzar	perllongar
munyir	ordenar	permetre
musicar	ordir	perpetrar
narrar	organitzar	perpetuar

perseguir	predisposar	prometre
personalitzar	prefabricar	promocionar
pescar	preferir	promoure
picar	premiar	promulgar
pilotar	prendre	pronosticar
piratejar	preparar	pronunciar
plagiar	presagiar	propiciar
planejar	presenciar	propugnar
planificar	presentar	propulsar
plantar	presidir	prorrogar
plasmar	pressentir	prospectar
poblar	pressionar	prosseguir
podar	pressuposar	protagonitzar
poder	pressupostar	provar
polir	prestar	puntualitzar
popularitzar	prestigiar	punxar
portar	pretendre	qualificar
portar	preuar	quantificar
posar	prevenir	quedar
posposar	preveure	qüestionar
possibilitar	prioritzar	radicalitzar
postil·lar	privatitzar	radiografiar
postular	privilegiar	raonar
practicar	processar	raptar
precedir	proclamar	rastrear
precintar	procurar	ratificar
precisar	prodigar	realimentar
precisar	produir	realitzar
preconitzar	proferir	reallotjar
precuinar	programar	reaprofitar
predicar	projectar	rebatre
predir	prologar	reblar

reblir	reescriure	rentar
rebutjar	reestructurar	rentar
recalcar	refer	reobrir
recaptar	refermar	reordenar
receptar	refondre	reorganitzar
reciclar	refugiar	reorientar
reclutar	refusar	repartir
recodificar	refutar	repassar
recol·lectar	regar	repensar
recolzar	regenerar	repetir
recompensar	regentar	repintar
recompondre	regir	replantejar
reconduir	regirar	reportar
reconèixer	registrar	reprendre
reconsiderar	regular	representar
reconstruir	regularitzar	reprimir
recordar	regurgitar	reproduir
recórrer	reiniciar	reprovar
recrear	reiterar	requalificar
rectificar	reivindicar	requerir
recuperar	relatar	resar
redactar	relativitzar	rescatar
redecorar	rellançar	reservar
redescobrir	rellegir	resoldre
redimir	rellevar	respectar
redissenyar	remarcar	respirar
redistribuir	rematar	ressaltar
reduir	rememorar	resseguir
reeditar	remoure	ressuscitar
reelegir	remugar	restituir
reemborsar	remuntar	restringir
reemplaçar	renovar	resumir

retallar	salvaguardar	sofrir
retardar	salvar	solucionar
retenir	sancionar	somiar
retirar	saquejar	sondejar
retocar	secundar	sopar
retransmetre	seduir	sorgir
retratar	segellar	sortejar
retribuir	segregar	sortir
reubicar	segrestar	soscavar
reunir	seguir	sostenir
reurbanitzar	seleccionar	sovintejar
reutilitzar	sembrar	subcontractar
revaloritzar	sentenciar	subjectar
revelar	sentir	subornar
revestir	senyalitzar	subratllar
revisar	sepultar	subscriure
revitalitzar	serrar	substanciar
reviure	servir	subvencionar
revocar	signar	succeir
revocar	silenciar	sufragar
rodar	simbolitzar	superar
rubricar	simplificar	supervisar
rugir	simular	suplir
ruixar	simultaniejar	suportar
saber	sintonitzar	suposar
sacrificar	sistematitzar	suprimir
sacsejar	sobredimensionar	suscitar
salar	sobreexplotar	suspendre
saldar	sobrepassar	sustentar
salpicar	sobreseure	tacar
saltar	sobrevolar	talar
saludar	socórrer	tallar

tancar	transferir	valorar
tapar	transferir	vaticinar
tastar	transgredir	vèncer
taxar	transitar	venerar
teclejar	transvasar	venir
telefonar	trasplantar	ventilar
tematitzar	travessar	verbalitzar
témer	treballar	verificar
temptar	trencar	versionar
tergiversar	trepitjar	vertebrar
testificar	treure	vessar
testimoniar	triar	vestir
tirar	trigar	vetar
titular	trivialitzar	veure
tocar	trobar	vexar
tolerar	trucar	vigilar
torejar	tunelar	violar
tornar	tutelar	visitar
torturar	udolar	visualitzar
traçar	ultimar	viure
tractar	unificar	voler
traduir	universalitzar	voltar
traficar	usar	voltejar
trair	utilitzar	vomitar
tramitar	vacunar	votar
transcriure	validar	xiular

Llista de verbs A22 (verbs transitius agentius amb un argument tema)

abocar	aproximar	conversar
abonar	apuntar	cooperar
abraçar	arremetre	creure
abstenir-se	arribar	debatre
abusar	arriscar	decidir
accedir	aspirar	dedicar
acomiarar	atemptar	deixar
adonar-se	atendre	desconfiar
adreçar	atrevir-se	desdir
advertir	aventurar	desentendre
advocar	batallar	desistir
afanyar	beneficiar	desmarcar
afartar	burlar-se	desprendre
afegir	canviar	dialogar
aficionar	carregar	dignar-se
ajuntar	citar	discernir
ajustar	coincidir	discrepar
al·ludir	col·laborar	discutir
alegrar	competir	distanciar
allistar	complir	donar
anar	comprometre	dubtar
anticipar	confiar	embarcar
apartar	conformar	embrancar
apel·lar	connectar	empatar
apoderar	consagrar	encarar
apostar	constituir	encarregar
aprendre	contactar	enemistar
apressar	contestar	entendre
aprofitar	continuar	entestar
aprofundir	contribuir	entossudir-se
apropiar		

entrevistar	obeir	reincorporar
envoltar	oblidar	remetre
equivocar	ocupar	rendir
esforçar-se	oposar	renegar
especular	optar	renunciar
esperar	parlar	repercutir
esplaiar	participar	requerir
faltar	passar	resignar
fer	penedir-se	resistir
fitxar	pensar	respondre
fixar	persistir	retrobar
gaudir	posar	reunir
impactar	posicionar	revertir
incidir	prear	riure
inclinat	prescindir	saber
incorporar	presentar	seguir
inculcar	presumir	sintonitzar
influir	procedir	solidaritzar
insistir	pronunciar	somniar
interessar	protegir	sumar
interferir	protestar	teoritzar
intervenir	quedar	treballar
jugar	queixar-se	trencar
lamentar	reaccionar	treure
lluitar	rebel·lar-se	trobar
malparlar	recolzar	venjar
molestar	recórrer	versar
muntar	refiar	vetllar
negar	reflexionar	veure

Annex 3: B1 (assoliments)**Llista de verbs B1 (verbs inacusatius lèxics de moviment)**

abraonar	entrar	procedir
acostar	escapar	proliferar
acudir	escapolir-se	propagar
aflorar	esgotar	provenir
allunyar	estendre	pujar
aparèixer	evadir	recaure
apropar	fructificar	recórrer
arribar	ingressar	remasteritzar
ascendir	instal·lar	ressorgir
baixar	internar	retrocedir
caure	introduir	rotar
circular	irrompre	serpentejar
córrer	llançar	sobreposar
declarar	matricular	sorgir
desaparèixer	migrar	sortir
desguassar	moure	sumir
desplomar	néixer	superposar
dirigir	parar	topar
emergir	partir	tornar
encastar	passar	transcórrer
endarrerir	personar-se	venir
endinsar	posar	xocar
entrar	precipitar	

Llista de verbs B12 (verbs inacusatius resultat de la formació de lapassiva)

abocar	castigar	despoblar
abordar	cedir	despreocupar
acollir	centrar	destinar
acompanyar	circumscriure	desvincular
acusar	col·locar	deure
adduir	comentar	dipositar
adjudicar	comparar	dir
adreçar	compartir	dirigir
adscriure	complementar	disfressar
advertir	completar	dispensar
aïllar	comunicar	dividir
ajudar	concedir	doblar
alertar	concentrar	donar
alliberar	condecorar	dotar
alternar	condemnar	emmagatzemar
ambientar	confirmar	emparar
amençar	confiscar	emparentar
animar	confondre	emplaçar
anunciar	confrontar	empresonar
aplicar	contemplar	encaminar
apropar	convèncer	encarregar
arribar	convidar	encausar
assentar	convocar	enfrontar
assignar	dedicar	enquestar
associar	deduir	entrar
atorgar	demanar	entregar
atribuir	denegar	enviar
autoritzar	denunciar	especialitzar
basar	despendre	esperar
canviar	desplaçar	esqueixar

estructurar	invertir	proposar
evacuar	limitar	publicar
excloure	llicenciar	reafirmar
exigir	lligar	rebre
explicar	lliurar	reclamar
exportar	mancar	recollir
exposar	manifestar	recomanar
expressar	mostrar	referir
extreure	moure	reflectir
facilitar	multar	registrar
facultar	negociar	requerir
fer	obligar	retirar
ficar	obrir	retornar
fixar	obtenir	retre
fonamentar	oferir	robar
forçar	omplir	salvar
fusionar	ordenar	situar
habituar	orientar	sol·licitar
heretar	pactar	sostreure
hostatjar	permetre	sotmetre
identificar	plantejar	subministrar
implicar	portar	subscriure
importar	posar	substituir
imposar	preguntar	suggestir
incloure	prendre	sumar
incorporar	prescriure	supeditar
incrustar	presentar	tractar
indicar	prestar	trametre
informar	privar	transmetre
inspirar	prohibir	transportar
integrar	projectar	traslladar
interrogar	proporcionar	traspassar

treure
ubicar

vendre
vestir

xifrar

Annex 4: B2 (assoliments)**Llista de verbs B21 (verbs inacusatius lèxics de canvi d'estat)**

abaixar	avançar	declarar
absentar	avorrir	decréixer
accelerar	baixar	defallir
accidentar-se	bolcar	degenerar
acontentar	bronzejar	depreciar
acostumar	caducar	derivar
activar	calmar	desafectar
acudir	cicatritzar	desatendre
adaptar	classificar	desbloquejar
adequar	coalitzar	desbordar
adormir	cobrir	descendir
agreujar	coincidir	descentralitzar
alegrar	col·lapsar	desembocar
allargar	complicar	desenvolupar
alleujar	concloure	desesperar
alterar	conduir	desfavorir
amainar	congelar	desfer
animar	contagiar	desglossar
anivellar	contreure	desinfectar
apujar	convertir	desinflar
arremolinar	córrer	desmagnetitzar
arrencar	créixer	desmaiar
arriisar	cremar	desmuntar
asfixiar	crystal·litzar	desnaturalitzar
assabentar	culminar	despertar
assecar	curar	despistar
atrinxerar	daurar	dessacralitzar
aturar	decantar	deteriorar
augmentar	decaure	detreure

disminuir	espantar	incendiar
disparar	espatllar	incrementar
dispersar	esperar	informatitzar
divertir	esquerdar	insonoritzar
donar	estabilitzar	inspirar
duplicar	estancar	jubilar
elevant	estavellar	lesionar
emancipar	estremir	llogar
emocionar	estrenar	lluir
empitjorar	esvair	lucrar
enamorar	evaporar	malmetre
enardir	evolucionar	mantenir
encarir	expandir	millorar
encendre	expirar	minvar
encisar	explotar	modernitzar
enfadar	familiaritzar	modificar
enfonsar	fer	morir
enfortir	ferir	mullar
engreixar	fermentar	nacionalitzar
enquistar-se	finalitzar	netejar
ensorrar	florir	normalitzar
entrar	formar	obrir
entusiasmar	fracturar	omplir
envellir	fugir	paralitzar
equilibrar	generar	parar
eriçar	globalitzar	passar
escalfar	graduar	penalitzar
escanyar	guanyar	perdre
escapar	guiar	perfeccionar
esclarir	humidificar	portar
esclatar	igualar	posar
esdevenir	il·lustrar	prendre

preocupar	remetre	sortir
preparar	remodelar	submergir
professionalitzar	reomplir	sucumbir
prolongar	reparar	tallar
prosperar	repartir	tancar
prostituir	repetir	tendir
provocar	replicar	tenyir
pujar	reproduir	tractar
quallar	repuntar	traduir
reanimar	ressuscitar	transcendir
rebaixar	restablir	transformar
rebotar	resultar	traslluir-se
reconvertir	retirar	triomfar
recuperar	retractar	trontollar
reduir	retrocedir	trotar
refer	revelar	unir
reforçar	satisfere	vanagloriar-se
reformar	saturar	vantar-se
refredar	secularitzar	variar
regenerar	situar	vessar
regirar	sofisticar	
rehabilitar	sorprendre	

Llista de verbs B22 (verbs inacusatius producte de la formació de la passiva)

abaixar	aficionar	aplaudir
abandonar	afirmar	aplegar
abastar	afrontar	aportar
abatre	agafar	apostar
abonar	agredir	apreciar
abordar	agregar	aprofitar
absoldre	agrupar	aprovar
absorbir	aguerrir	apuntar
acabar	aixafar	apunyalat
accentuar	aixecar	armar
acceptar	aixoplugar	arranjar
aclarir	ajornar	arrasar
acomiar	ajustar	arrossegar
acompanyar	ajusticiar	articular
acomplexar	aliar	arxivat
aconseguir	alimentar	assaltar
acordar	allargar	assassinar
acreditar	alterar	assegurar
actualitzar	amagar	assenyalar
acumular	amenitzar	assetjar
adaptar	amonestar	assolir
adequar	amortitzar	assumir
admetre	ampliar	atacar
adoptar	amuntegar	atemorir
adquirir	analitzar	atendre
adreçar	anomenar	atrapar
adulterar	anul·lar	atrinxerar
afavorir	apadrinar	atropellar
afectar	aparcar	aturar
afegir	apartar	auditar

automatitzar	classificar	conduir
avaluar	clausurar	conèixer
avaluar	cloure	confeccionar
avançar	cobrar	confiar
avorrir	cobrir	configurar
ballar	cofinançar	congregar
banalitzar	coincidir	connectar
batejar	collir	conquistar
batre	colpejar	consensuar
bloquejar	combatre	conservar
bolcar	combinar	considerar
bonificar	començar	consolidar
buidar	comercialitzar	constar
buscar	cometre	constatar
cal·ligrafia	comissar	constituir
calcular	compensar	construir
caldejar	complicar	consultar
canalitzar	complir	consumar
cancel·lar	compondre	consumir
cansar	composar	contemplar
cantar	comprar	contenir
capacitar	comprendre	continuar
captar	comprovar	contractar
capturar	comptabilitzar	contrarestar
caracteritzar	comptar	controlar
carregar	computar	contusionar
catalogar	concebre	convalidar
causar	concertar	convertir
celebrar	concretar	convocar
censar	conculcar	coordinar
citar	condemnar	copiar
civilitzar	condicionar	

coproduir	demorar	desplegar
corregir	demostrar	desprotegir
corroborar	denominar	destacar
cotitzar	depauperar	destapar
crear	derrotar	destituir
cremar	desallotjar	destruir
creure	desarticular	desviar
cridar	desatendre	detallar
criticar	desbordar	detectar
crucificar	desbrossar	detenir
cuidar	descarnar	deteriorar
cuinar	descarregar	determinar
cultivar	descartar	diagnosticar
curar	desclassificar	dictar
cursar	descobrir	difondre
custodiar	descomptar	dignificar
danyar	desconèixer	dilatar
datar	descriure	dilucidar
debatre	descuidar	dirigir
decapitar	desemborsar	dirimir
decebre	desencadenar	discutir
decidir	desencallar	disparar
declarar	desenvolupar	disposar
decorar	desfermar	disputar
decretar	desforestar	dissenyar
dedicar	deshabitar	dissoldre
defensar	designar	distingir
definir	deslligar	distribuir
degradar	desmantellar	diversificar
deixar	desmentir	dividir
delimitar	desmuntar	divisar
demolir	despenjar	doblar

documentar	enclavar	escriure
domiciliar	encomanar	esculpir
dominar	encreuar	escurçar
donar	endegar	esgavellar
dur	endurir	esgotar
edificar	enfocar	esgrimir
editar	enganyar	esmentar
educar	engegar	espantar
efectuar	engendrar	esperar
eixamplar	engolir	esperonar
elaborar	enjardinar	espoliar
electrosoldar	enlluernar	esquitxar
elegir	enquadernar	establlir
elevant	enquadrar	estafar
eliminar	enregistrar	estalviar
emancipar	entendre	estendre
embarcar	enterrar	estimar
embargar	entrenar	estomacar
emetre	entreveure	estrangular
emmarcar	entrevistar	estrenar
empadronar	investir	estudiar
empatar	envoltar	evidenciar
empènyer	equipar	evitar
emprar	eradicar	examinar
emprendre	esbossar	excavar
encadenar	esbrinar	excusar
encapçalar	esbrincar	executar
encarcerar	escampar	exemplificar
encarregar	escenificar	exercir
encasellar	escollir	exhibir
encertar	escoltar	expedientar
encetar	escridassar	experimentar

explicitar	guardar	inhumar
explotar	guardonar	iniciar
expropiar	habilitar	injectar
extingir	habitar	inscriure
extremar	hissar	insinuar
extreure	homenatjar	instal·lar
fabricar	honorar	instigar
facturar	identificar	instituir
falsificar	ignorar	instruir
fer	il·legalitzar	instrumentalitzar
ferir	il·lusionar	intensificar
filmar	il·lustrar	intentar
finalitzar	imaginar	interceptar
finançar	imitar	interessar
firmar	immobilitzar	interposar
fitxar	impartir	interpretar
flagel·lar	implantar	interrelacionar
forjar	imprimir	interrompre
formalitzar	impulsar	intervenir
formar	imputar	intoxicar
formular	inaugurar	introduir
fortificar	incendiar	intuir
fotre	incinerar	inutilitzar
frenar	inclinat	investigar
fundar	incoar	investir
garantir	incomplir	invocar
generalitzar	inculpar	irradiar
generar	indemnitzar	jerarquitzar
gestionar	indignar	jugat
governar	indultar	justificar
gravar	infravalorar	jutjar
guanyar	ingressar	lamentar

legalitzar	monitorar	penjar
lesionar	morir	pensar
licitar	motivar	percebre
liderar	mudar	perdre
linxar	multiplicar	perjudicar
liquidar	muntar	perllongar
llançar	necessitar	perpetrar
llegar	negar	perpetuar
llegir	nomenar	perseguir
llimar	notar	personalitzar
lliurar	numerar	pintar
lloar	oblidar	piratejar
llogar	obrir	planificar
localitzar	obsequiar	plantar
maleir	observar	plasmear
maltractar	obsessionar	poblar
manipular	obstaculitzar	polaritzar
mantenir	ocasionar	popularitzar
marcar	ocupar	posar
mastegar	oficiar	posposar
matar	operar	practicar
matisar	ordenar	precedir
mecanitzar	organitzar	preconitzar
meditar	originar	precuinar
menysprear	orquestrar	preferir
mesurar	pagar	premiar
millorar	palpar	prendre
mimar	participar	preparar
minimitzar	passar	presenciar
mirar	patentar	presentar
modificar	patir	preservar
modular	patrocinar	presidir

pressionar	reconduir	repetir
pressupostar	reconèixer	reprendre
pretendre	reconèixer	representar
preuar	reconstruir	reprimir
preveure	recordar	reproduir
processar	recórrer	rescatar
proclamar	recuperar	reservar
produir	redactar	resoldre
programar	reduir	respectar
projectar	reeditar	respirar
promocionar	reelegir	respondre
promoure	reemborsar	restablir
pronunciar	reemplaçar	restaurar
propiciar	refer	restituir
propugnar	refiar	restringir
prorrogar	reformar	resumir
protagonitzar	regar	retallar
protegir	regir	retenir
provar	regular	retransmetre
provocar	regularitzar	retribuir
qualificar	reiniciar	reunir
qüestionar	relacionar	reurbanitzar
raptar	rellegir	reutilitzar
ratificar	rellevar	revelar
realitzar	remarcar	revestir
reallotjar	remasteritzar	revisar
reaprofitar	remetre	rodar
rebaixar	remoure	rubricar
reblir	renovar	ruixar
rebutjar	reobrir	saber
recolzar	repartir	salar
recompondre	repassar	saldar

salvar	substanciar	trasplantar
sancionar	subvencionar	treballar
saquejar	succeir	trencar
satisfer	sufragar	treure
secundar	superar	triar
segellar	suplir	trobar
segrestar	suposar	unificar
seguir	suprimir	universalitzar
seleccionar	suspendre	usar
semlrar	tacar	utilitzar
sentir	tallar	valorar
senyalitzar	tancar	variar
servir	tapar	vaticinar
signar	tastar	vèncer
simbolitzar	taxar	verificar
sistematitzar	teclejar	vertebrar
sobreexplotar	témer	vetar
sofrir	temptar	veure
solucionar	titular	vexar
sorgir	tocar	visitar
sortejar	torturar	visualitzar
sospitar	tractar	viure
sostenir	traduir	voler
soterrar	tramitar	voltar
sovintejar	transcriure	votar
subornar	transferir	vulnerar
subratllar	transitar	
subscriure	transvasar	